Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

De exterioris et interioris hominis compositione / David de Augusta.

https://hdl.handle.net/1874/325042

Hs.
1 L 2

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 243

386 *(Eccl. 243, antea 283o.) Charta. 4°. 278 ff. Saec. XV.*

Excerptum „ex Profectibus religiosorum de pacientia," fol. 1a.

Fol. 1b: Contenta voluminis.

Laurentius Valla, Dialogus de praescientia Dei et libero arbitrio, fol. 2a—16b. (17 vacat.)

Tractatus de sacerdotis officio et VII sacramentis, fol. 18a—24b.

(Incipit:) Quia sacerdotis officium circa tria principaliter versatur, cet.

Annotationes de horis canonicis; de attentione orationis, fol. 25a, b.

(Gerardus Zerbolt), Scriptum pro quodam inordinate gradus ecclesiasticos et praedicationis officium affectante, fol. 26a—47b.

Cf. Geesink, Gerard Zerbolt van Zutfen (Amst. 1870), p. 48, 143.

Johannes Gerson, Tractatus de laude scriptorum ad Carthusienses et Celestinos, fol. 48a—55b.

386

Ejusdem Tractatus de pollutione nocturna, fol. 56a—64a.

Formula noviciorum (a nonnullis S. Bonaventurae tributa), fol. 64b—70a.

(Incipit:) Si vis in spiritu proficere, cet. — In fine cap. XX s. ultimi: . . . tibi reverenciam exhiberi. — Fol. 70a: Proprietates quatuor sanctorum doctorum, cet.

Petrus Damiani, Epistola ad Blancam Comitissam, fol. 70b—71a.

Hugo de Sancto Victore, Epistola contra timorem inordinatum, fol. 71a—72a.

Gherardus Groot (Groote), Epistola ad quendam fratrem infirmum in capite, cet., fol. 72a—73a.

Ad hujus codicis fidem edita a J. Clarisse in „Archief voor kerkelijke geschiedenis", III App. p. 1—4. (Cf. II p. 262). — Fol. 73a—75b: Quaedam de scrupulo, de cordis pusillanimitate et de timore.

S. Bernardus, Sermo in solemnit. omnium sanctorum, fol. 76a—78a.

Ejusdem Apologeticum, fol. 78a—84a.

Fol. 85 vacat. Fol. 86—89: Quaedam excerpta de rebus ecclesiasticis.

Passio (Quaedam devota) praedicabilis domini nostri Jesu Christi, fol. 90—108a.

(Incipit:) Tristis est anima mea, cet.

Band gerepareerd Maart 1962

Ms 386 – Hs 1 L 2 Bibliothecae Univ. Traject.

Ista continentur hoc in volumine:

1) Excerptum "Ex profectibus religiosorum de paciencia" pag. 1

2) Registrum a regularibus in Trajecto factum " 2

3) Laurentii Vallensis dialogus de praescientia Dei et libero arbitrio " 3

4) Tractatus de sacerdotis officio et septem sacramentis " 35

5) Annotationes de horis canonicis " 49

6) De attentione orationis " 50 b

7) [Gerardi Zerbolt de Zutphania] Scriptum pro quodam inordinate gradus ecclesiasticos et praedicationis officium affectante " 51

8) Johannis Gerson tractatus de laude scriptorum " 95

9) Johannis Gerson tractatus de pollutione nocturna " 111

10) Formula noviciorum " 128

11) Petri Damiani epistola ad Blancam " 140

12) Hugonis de S. Victore tractatus contra timorem inordinatum " 141 b

13) Gerardi Groote epistola ad quendam fratrem infirmum in capite " 143

14) Gerardi Groote tractatulus de scrupulo " 145 b

15) S. Bernardi sermo in festo omnium sanctorum " 151

16) S. Bernardi apologeticum " 155

17) Quaedam excerpta de rebus ecclesiasticis " 171

18) Quaedam devota passio praedicabilis pag. 179

19) Passio cum concordantiis IV evangelistarum " 216

20) Sermones de B. M. V. " 279

21) S. Johannis Chrysostomi sermo de Absalon " 303

X 22) Alius sermo de B. M. V. " 311

X 23) S. Alberti Magni tractatus de multiplici timore " 321

24) Nicolai de Argentina tractatus de antichristo et fine mundi " 377

25) Henrici de Hassia speculum animae " 397

X 26) Nonnullae expositiones verborum psalterii " 413

27) Wilhelmi Block conclusiones de participatione missarum " 440

28) Excerpta et annotationes de poenitentia " 443

29) Metra composita per dom. Balthasar " 475

30) Topographia et chronographia civitatis Trajectensis " 475

31) Annotationes quaedam ex libro S. Bernardi " 480

32) Aeneae Sylvii Piccolomini oratio 1454 Francofortae habita " 492

33) Pii II. Papae bulla pro expeditione contra Turcos. " 514

34) Johannis de Vorborch et Henrici de Gorinchem Responsiones de excommunicatione officiali Daventriensis " 536

35) Nicolai de Cusa bulla de inclusione monialium " 544

36) Nicolai de Cusa littera missiva ad ecclesias Trajectenses pag. 546

37) Quaedam de generali interdicto etc. " 548

BIBLIOTHEEK DER RYKSUNIVERSITEIT

t e

U T R E C H T .-

****

H A N D S C H R I F T NO.

INHOUD:	IS GERAADPLEEGD DOOR:	IN HET JAAR:	ZIE:
Stella clericorum, etc. (ms. 386)	Prof. Dr. Josef Koch (Universiteit Breslau)	1941	
Joh. de Wrbroch + Henricide Gorinchem Responsiones	A. J. Weiler Toussaintkade 20 Den Haag	1956	

Passio domini cum concordantiis IV Evangelistarum fol. 109b—140a

386 *(Eccl*

Excerptum „

Fol. 1b: (

Laurentius V

fol. 2a—1

Tractatus de

(Incipit:)

Annotationes

(Gerardus Ze

siasticos e

Cf. Geesin

Johannes Ger

Celestinos

Ejusdem Tract

Formula novi

64b—70a.

(Incipit:)

reverenciam

Petrus Damia

Hugo de San

71a—72a.

Gherardus Gr

capite, ce

Ad hujus

denis", III A

cordis pusill

S. Bernardus,

Ejusdem Apolo

Fol. 85 va

Passio (Quaed

fol. 90—1

(Incipit:) T

Passio domini cum concordantiis IV Evangelistarum, fol. 109b—140a.

(Incipit:) Jhesus ante sex dies pasche venit bethaniam, cet.

Sermones nonnulli de B. Virgine, fol. 141a—151b, 157a—159a. (152, 156, 160—161 vacant.)

Joannes Chrysostomus, Sermo de Absalon, fol. 153—155.

Tractatus de timore et ejus diversis speciebus, fol. 162—189.

(Incipit:) Quoniam plurima exempla, cet.

Nicolaus de Argentina, Tractatus de antichristo et fine mundi, fol. 190—199.

(Incipit:) Tractatum istum tenemus in quo agitur de futuro tempore anticristi et fine mundi. — In fine: Explicit tractatus fratris nicholai de argentina Lectoris coloniensis ordinis fratrum predicatorum, cet.

Henricus de Hassia, Speculum animae, fol. 200—207a.

(Incipit:) Anima mea noui quod curiosa sis, cet. — Fol. 207a,b sunt addita quaedam eadem manu.

Expositio parva Psalterii, fol. 208—220a.

Wilhelmus Block, Conclusiones de participatione missarum, fol. 221b—222b.

Excerpta et annotationes de poenitentia, de indulgentiis, cet., fol. 223a—238b.

Metra composita per dom. Balthasar olim Papam Johannem XXIII depos. in Concilio Constanc. circa a. d. 1416, fol. 239a.

Topographia et chronographia civitatis Trajectensis (metrice), fol. 239a.

Annotationes quaedam de invitatione ad bibendum, de ignorantia, de praecepto et dispositione ex libro S. Bernardi, cet., fol. 240b—247a.

Aeneas (Sylvius) episc. Senensis, Oratio habita in conventu Francfortensi die 15 Oct. a. 1454, fol. 248a—258a.

Bulla Pii II Papae pro expeditione contra Turchos, XI Kal. Nov. 1463, fol. 259a—269a.

Johannes de Vorborch (Mag.) et mag. Heynricus de Gorinchem, Responsiones ad interrogata de excommunicatione oppidi Daventriensis, quod partes Rudolphi de Diepholt sequebatur, fol. 270—273.

Nicolaus de Cusa Cardinalis, Bulla de inclusione monialium, data Trajecti 3 Sept. 1451, fol. 274.

Ejusdem Littera missiva ad ecclesias Trajectenses, de eadem materia ex Treveris, 27 Oct. (s. a.), fol. 275.

Quaedam de generali interdicto et de excommunicatione, fol. 276—278.

„Pertinet Regularibus in Traiecto." — De hoc codice agitur: Archief v. kerk. gesch. III. App. p. 56—59.

HS 142

Excerptum „ex Profectibus religiosorum de pacientia," fol. 1a.

Est DAVIDIS DE AUGUSTA, lib. III, cap. 41 (p. 257—261).

Tractatus de sacerdotis officio et VII sacramentis, fol. 18a—24b.

Est THOMAE DE AQUINO. Saepius typis prodiit.

Formula noviciorum (a nonnullis S. Bonaventurae tributa), fol. 64b—70a.

Est DAVIDIS AB AUGUSTA, lib. I, pars II (cap. 27—41).

Petrus Damiani, Epistola ad Blancam Comitissam, fol. 70b—71a.

Est cap. VI libelli *Institutio monialis* eiusdem PETRI DAMIANI (Migne, *P.L.* **145.** 737); cf. quae scripsimus ad cod. 173 fol. 157a—b.

Hugo de Sancto Victore, Epistola contra timorem inordinatum, fol. 71a—72a.

386

Exstat inter Hugonis de S. Victore *Miscellanea*, lib. I, tit. 74 (Migne, *P.L.* **177.** 509—510). Eadem epistola invenitur in cod. 57 fol. 78a—b.

Tractatus de timore et eius diversis speciebus, fol. 162—189.

Est ALBERTI MAGNI tractatus *De multiplici timore*. Inc.: *Quoniam plus exempla quam verba movent.* Cf. Trithemius, *De script. eccl.* (Colon. 1546), p. 192.

Nicolaus de Argentina, Tractatus de antichristo et fine mundi, fol. 190—199.

Est Pars III eiusdem auctoris libelli *De adventu Christi*, quem deperditum autumaverunt Schmidt et Preger, in duobus tamen codicibus invenit H. Denifle. Cf. *Archiv für Literatur- und Kirchengesch. des M. A.*, hrsg. v. H. Denifle O. P. und F. Ehrle S. J., IV (Freiburg 1888), S. 312—329; cf. S. 322.

Tegumento olim glutine affixa erat bulla, quae nunc in Civitatis Traiectensis Tabulario exstat: Generalis Synodus Basileensis decanis S. Martini Embricensis et S. Adriani in Naeltwyck ecclesiarum et decano capellae collegiatae B. Mariae in Haga Comitis mandat, ut quibusdam personis qui bona et ornamenta et archivalia monasterii B. Mariae et SS. Apostolorum Traiectensis occulte detinent, praecipiant ut ea priori Baldwino restituant et ut iidem mandatarii de eis, nisi faciant, excommunicationis poenam sumant. „Datum Basilee 1434 III Non. Oct." (Oct. 5). Typis vulgata exstat apud Dodt, *Archief voor kerkelijke en wereldsche Geschiedenissen*, I. 3 (1838), p. 50.

De perfectionibus religiosorum de pacientia

Ideo qui tercius est gradus siue perfectus pa-
cie primus est ut distat hic motus
ire in pacie per pugnam cohibere et re-
primere ne erumpat foras in uerba uel
facta ulteriora Sicut ignis suffocatus fu-
mo suo extinguitur si autem non cohibetur
crescit et omnia que attingere potest cre-
mabilia incendit Secundus gradus
pacie est cum ex longo usu paciendi
et passionum refrenandi homo ita didicit
non terreri uel turbari aduersis
sed quasi in loco munito inclusus circum-
stantes aduersarios intuetur quos
sibi nichil posse nocere confidit Ta-
men autem homo aduersis terretur quamdiu a-
liquid diligit temporale in se uel extra se propter
quod timet perdere Vel dolet ut corpo-
res honores altos et propriam volun-
tatem Cum autem ista inordinata non di-
ligit sed non ualde delectatur in eis ita
nec timet constat per eis sicut qui ubi po-
nit non diligit nec de uita eius
sollicitatur nec de morte contristatur Sed
igitur potest in aduersarius nocere uel grauare
ueritas Si odit te in corde suo ma-
lum sibi contra se ipsum clausit et nichil
tangit te pro illius Tamen tu esto in
pace apud te Ignis in sinu alterius
inclusus illum urit non te Si uerbum expro-
perit contra te uerbis foras tristitia
pacere non iaculo tibi infirmit Sicut
quod uides si iaculum contra te missum
tutus uoluens aeris feriret et te non
contingeret ita facito ad uerba male-
dicorum Canis latrat contra te et ui-
dendo pertransis Si detrahit tibi absens
non turbaris si lesus non nocuit
Ipse predicit se esse iniuriam et detractorem

et se apud intelligentes magis odibile et
contemptibile reddidit et sic uindicabit te
de se ipso Tace igitur et alij pugnabunt pro
te et deus qui aduersarium tuum in hac
tempus cum eo in morde deo grande quod prius
tibi compassi sunt stabunt et aspicient uos
compugnatos sicut duos gallos et alio uos
despicient et odient et in pacie et iudice
arguent Si timeas contra te credi si scis te
humiliter et pacientia tua tollit suspicionem
uel mitigabit presumpcionem de recti cordibus
aliorum Tercius gradus pacie est gaudere
in tribulacionibus et gloriari cum affligitur et desi-
derare cum desunt sicut famosus et nobilis
tyro gloriatur cum debet tirocinium contra
alium nobilem coram ad eorum uel placio
in infirmitatibus meis in angustijs et
necessitatibus sicut Augustinus in persecucionibus propter
christum Vnde gregorius maioris est meriti aduersa
paciencie tolerare quam bonis operibus insudare
Et quo desiderio placendi deo sibi aliquando
aduersa infert castigando corpus et mente
macerare et contra deo afficiendo cur non eciam
libenter sufferret tum ab alio infertur et ex
tasio paciendi sunt uel corpus affligitur
uel animus humiliatur tunc maiorem se
ritas hoc pati comminuit ab alio quam a se
nec tempore eciam quod se metipsum uile et re-
prehensibile iudicat cur non paciens
accipit quod alius idem sibi infert quod de-
se presentit cum aliquis iudicium tamen timen-
dum se propter deum sicut suspicionis Constancia
cuiuslibet maior est in iudicios quam omnium
aliorum erit propter deum hic apparet quod
raro utique pro presentia uerba et humilitas
sicut gaudet ab alio humiliari sicut a se et
sicut uera patiencia libenter sustinet aduersa
ab alijs illata sicut a se procreata quantum
spectat ad se etc.

Ptinet regularib[us] i[n] Trecht

Ist ista continentur i[n] h[oc] volumine

- Laurentius vallen[sis] de libero arbitrio et gr[ati]a dei.
- De officio sacerdotis et un[...] sacramentis
- Q[uod] non sit inordinate appetendu[m] b[ene]f[ici]a ecclesiastica.
- Gerson de laude scriptorum.
- Gerson de pollutione nocturna
- Formula novitiorum.
- Ep[isto]la petri damiani de adbl[...] ad comitissam.
- Ep[isto]la hugonis de sancto victore contra timorem inordinatum.
- + Ep[isto]la gherardi groot ad q[uen]da[m] debite capite.
- [...] de scrupulo
- Sermo b[ernar]di i[n] festo om[n]i[um] s[an]c[t]or[um].
- Appollogeticu[m] eiusdem
- Passio quedam [...]
- Passio x[rist]i cu[m] co[n]cordantiis q[uattuo]r eva[n]g[elis]tar[um].
- Sermones q[ui]da[m] de b[ea]ta virgine.
- Sermo c[ri]sostomi de absalon david
- Sermo de b[ea]ta virgine videtur s[an]c[t]i [...]
- De timore.
- + Nicolaus de [...] de antix[rist]o et fine mundi.
- Speculum henrici de hassia
- [...] expo[sitio] psalterii
- Quedam nobilia de diversis.
- Oratio enee senen[sis] ep[iscop]i legati cesaris i[n] dieta franckford.
- + Ep[isto]la pii pape p[ro] expeditione contra turkos
- ~~Articuli bohemorum [...]~~
- Mag[ist]ri io[hannis] bonbor[...] de excommunicatione
- + Copia bulle nicolai de cusa de inclusione monialium
- + Copia missive eiusdem ad ecclesias traiectensis.
- Q[uod] complexionem s[upe]r g[e]n[er]ali interdicto.
- Et alia q[ue]da[m] nobilia et diversa.

Gerardi Sutphan

283 o. [...] Haarlem 1835

Incipit tractatus laurentij valensis ad ad garsiam episcopum illerdensem de libero arbitrio

Maxime vellem Garsia epor doctissime ac optime ac summope optare ut ceteri xpiani homines tum vero hij quos theologos vocant non ita multum tribuerent philosophie nec tantam in ea opam consumerent et prope pare ac sorore ne dicam patronam theologie facerent. Male
enim sentire mihi videntur de nra religione quam putant presidio
philosophie indigere. quod minime illi fecerunt quorum multis iam se
culis opa extant aplorum imitatores et vere in templo dei
columpne. At quorum si probe animadvertamus quorum illis tempo
ribus heresis fuit quarum non parvam multitudinem esse accepimus eas omnes
fere ex philosophorum quasi fontibus nascebantur. ut non mo
no prodest philosophia sanctissime religioni sed etiam veheme
tissime obest. At eam isti de quibus loquor natam esse ad ex
tirpandas hereses iactant quod potius seminaria est. nec
intelligunt se impietatis accusare antiquitatem piissimam quam in
expugnandis heresibus philosophie arma non habuit. ac sepe contra
philosophiam depugnavit acerrime et tanquam tarquinium in exilium
eiecit nec redire passa est tamen ipsi tamen fuerunt illi
inermes. At quo tamen orbis terrarum in suam ditionem redi

gerent vos qui tali armatura muniti ne tueri quidem
potestis prodire indignam et flebilem quod ipsi nobis
quasi pronum reliquerunt. Quod certe in eorum maiorum vesti-
giis nolitis insistere, si minus recte, certe audacter illorum effectum
perinducere debuit ut imitatione mihi se potius quam nova
viam ingredi cuperemini. Odiosum puto et execrabilem me-
dicum qui egrotum probatis iam usu medicamentis cu-
rare non vult sed novis et experimento non cognitis. Sed
nautam qui malit insuetum iter tenere preter id per quod ceteri
salva navi ac mercibus navigant. Itaque eo insolen-
cie processistis ut putaretis neminem theologum
evadere nisi qui precepta philosophie teneat atque diligentissime
perdidicit. Stultos esse similes eos facitis qui antea hec vel
nescierint vel nescire voluerint. O tempora, o mores. Apud
senatum olim romanum non licebat nec civi nec hospiti loqui
lingua peregrina sed tantummodo illius urbis vernacula. At
appellamus vos qui christiani senatores gentilem sermonem magis quam
ecclesiasticum et audire et proferre delectamini. Sed ad vos ista con-
cedimus, in multis locis dabitur tempus. Inprimis autem volo ostendere volu-
mus Boetium nullam aliam causam nisi quia nimius philosophie amator fuit non
eo modo quo debuit disputasse de libero arbitrio in quinto libro
de consolatione. Nam primos quatuor libros reddimus sic opere nostro de
vero bono. Atque hanc omnem materiam quam diligentis-
sime potero discutere et resolvere conabor

vt de mea nō frustra a p[ri]oribꝫ ego scriptorib[us] videar
disseruisse Aliq[ui]p[pe] em̄ de n[ost]ro et p[ro]t[er] ceteros afferre[m]us
Ad q[uo]d faciend[um] cū mea sponte aīatq[ue] eē m· tn̄ cur
rete ut aiūt icitauit disputa[ci]o m nup h[ab]ita cū
anthonio glarea hoīe p[er]lrāto ac b[e]n[e] acuto· m[a]g[is]
tū· p[ro]pt[er] mores· tū· q[ui]a [con]tran[e]us s[an]c[t]i laurencij ē lon
ge cariss[imus]· Cuius disputacōis ūba i libellū refe
ri exponens illa q[ua]si agat res nō q[ua]si n[ar]ret ne i[n]q[ui]
et inq[ua]m sepi[us] interponer[et]· q[uo]d se fecisse credit tulli[us]
i mor[a]li ligelio vir cur h[oc] dixit Lyceo cur dixit
librū q[uem] i[n]scripsit lelium eq[ui]dē nō video Nā ubi
auctor nō a se disputata s[ed] ab aliis exponit q[uo]sna
mo i[n]q[ui] interponē p[ro]t veluti ē in lelio cū duob[us]
gramis· C· catimo et Q· scenola· exponit a q[uo]
ab ipo scenola· cycrone cū nonll[is] familiarib[us]
audiente et ut illa etate vix aufero disputac[i]ōe
et colloq[ui]ū cū scenola quāda[m] p[re]re se vel etatis ul[tra]
dig[ni]tatis religiōe[m] fer[r]ete Sed ad p[ro]positū An
thoni[us] igi[tur] ad me meridie cū ve[n]isset n[on] occupatū
sane offendisset· sed cū domesticis q[ui]b[us]dā se
dente in exhedra· q[ua]dā q[ua]si p[re]facio p[re]locutus ad rem
atq[ue] ep[ist]ulis acco[m]modato noīe Ita deīde s[u]bsecut[us] e[st]

P Redissi[m]i talis m[ih]i eci p[ri]mis ardua q[uo] vi
det de lib[er]o arbit[ri]o ex q[uo] pendet o[m]is

incis[um]

curre ad p[ri]us q[uam]
accomadato m

rex humana et actio, de iusticia et iniuria, de premiis et
penis, neque id solum in hac vita, verum etiam in futura. Qua questione
non facile dixerim an ulla sit vel ne magis scitu
necessaria vel quam minus quisque sciat. Sepe enim mecum metipso, sepe
cum aliis de ea requirere soleo, nec ullum adhuc huius ambigui-
tatis exitum reperire queo. Usque adeo conturbor in querendo ut
quasi modo perterrear apud me atque confundar. Unquam tamen non id-
circo umquam in querendo defatigabor, neque desperabo hoc perci-
pi posse, licet multos sciam eadem spe fuisse frustra-
tos. Ideo tuam quoque audire in hac questione sententiam velim.
Non modo per omnia indagando et collustrando fortassis
ad id quod quero perveniam, sed etiam id notum habeo quam acri
iudicio sis et exacto. **Laurentius** Est ut ars per- ais
difficilis questio ista et ardua, et haud scio an ulli
cognita; sed non est causa cur conturberis propterea ac confundaris vel
si nunquam istud scituri sitis. Nam quae minus iusta indignatio est
si id non assequeris quod vides assecutum esse neminem.
Atque multa sunt apud alios que non sunt apud nos, neque quisquam tamen
egro ferendo animo sed moderato et equo. Alius nobilitate pre-
ditus est, alius magistratu, alius opibus, alius ingenio, alius
eloquentia, alius horum plerisque, alius omnibus. Nemo
equo rerum estimatore ac sue sibi industrie conscius ea-
re dolendum sibi existimavit quod ipse illa non haberet. Quan-
to autem minus quod pennis avium careret, quas nemo habet

At em̄ si p̄ oīa q̄ nescim⁹ molestia q̄ hēm⁹ du
rāi nobis et acerbā vitā reddē⁹. Vix ne
enumerē q̄ṗtã s̄t nob' ignota nō solū dīna
s̄ s̄i n̄alia q̄le h̄o ē. s̄ hūana eciā et q̄ in raꝫ
sciaꝫ eadē p̄nt. breuit' dicā. m'lto s̄t pl'a q̄ ig
norat⁹. vn̄ achademici falso q̄d ē s̄ tn̄ mch̄ illi
nob' cog̃tū ēē dicebāt. Antho⁹ Ego vō fa
teor istud verū ēē q̄d dicis sed nescio quo
ipaciens sim et auid⁹ ut ipetū aīmi cohibē
nō possim. Nā q̄d de penis aīmi dixisti nō ēē
dolēdū si ea nō hēam q̄s nemo h̄z audio. S;
cur tn̄ recusāē debere alas si mō dedali exēplo
asseq̄ posse. Nuc vō q̄to p̄stacōes alas q̄cupis
co q̄ b'mo ex carcē pietū s̄ ex carcē erroꝝ euole
et i p̄riam hac nō q̄ corpa genuit ut ille fecit
sed ī ea ubi aīe nascut' t̄hi suole ac p̄ueniā. Hic
achademicos cuius a p̄suasiōe dicta q̄ cū oīa
dubia ponent tn̄ eos dubitāe rēē dubiū nō cat
et cū mch' scīri affirmaret tn̄ iq̄redi studiū non
reliquebat. Hos porro scīm⁹ posteriores ad ea q̄
p̄us iuēta erat m'lta addidisse. q̄ꝰ ēē ēāt et istu
cia are nos debēat ad a q̄s inueniēda. Quare noli q̄so
hac in sollicitudīe molestia p̄ cipias. excepta em̄
molestia ei pueniēs s̄ et iq̄redi diligēciā. nisi for

4

te tu ut spero et opto audivi mee satisfeceris
Laurentius Ego ne satisfaciam quod nemo alius po-
tuit Nam quid dicam de libris quibus sive acquiescis non
est quod preterea requiras. sive non acquiescis non est necesse
quod ego quicquam melius dicere. quam quod tu videris quam scelestum sit
et quam intolerabile omnibus libris eisdem probatissimis te bel-
lum indicere et tu in illo illorum facere **Anthonius** Scio
quidem videri non tolerabile ac pene sacrilegium libris iam
usu probatis non acquiescere. sed te non fugit plerisque
solere inter se illos non convenire diversasque sententias defen-
dere. et paucissimas esse quarum auctoritas maior est quam ut eorum
dicta veniant in questionem Atque in ceteris quidem rebus ipse non
repugno scriptoribus modo huic modo illi probabiliora
dicere existimans In hac autem de qua tecum loqui instituo
pace tua et aliorum dixerim sit nemini assentior Nam quid
de aliis dicam cum boetius ipse cui in explicanda hac questione
datur ab omnibus palma quod suscepit implere non pos-
sit. sed ad quasdam res confugiat ymaginarias et
commenticias Ait enim deum per intelligentiam que supra rationem
est et per eternitatem omnia scire omniaque habere presentia At ego ad
nuq̃ cognitionem intelligentie et eternitatis qui rationalis sum et nichil
extra tempus cognosco aspirare qui possim Nec quidem hoc boetium
ipsum suspicor intellexisse si modo vera sunt que dixit quod
non credo Non enim vera dicere censendus est cum rationem non

ipse non alius intelligat. Itaque cum tu rem hanc disputationis
introduxeris non recte eam exsequi te. In quo si me amicum
sentis gratulabor, sin minus profecto tua humanitate
non gravabis quod ille obscure locutus est id tu lucidius
eloqui. Verum at non apices mihi sententiam tuam. Laurentius
Vide quid postules qui iubes me vel damnando
vel commendando Boetii sententiam facere. Antonius Nunquid
tu vocas sententiam veram de alto sententiam ferre, vel
eiusdem obscuritatem declarare apertius interpretari. Laurentius Arrogantiae odi-
osum est hoc in magnos viros facere. Antonius Odiosius
certe non monstrare viam erranti iterum et monstres orationem.
Laurentius Quid si viam ignorem. Antonius Istud est non
volentis monstrare viam dicere viam ignoro. Quare noli re-
cusare iudicium tuum aperire. Laurentius Quid si dicam tecum
sentire de Boetio tecumque illum non intelligere nec aliquid
praeterea habere quo hanc quaestionem explicem. Antonius Si
hoc vere dicis non ita vecors sum ut abs te plus
petam quam praestare potes. Sed cave ne parum sis fun-
ctus officio amici si erga me fastidiosum te et
mendacem praebeas. Laurentius Quid istud est quod tibi
explicari postulas. Antonius Nunquid praescientia Dei ob-
est libertati arbitrii et an de hac re quaestione Boetius
disputavit. Laurentius De Boetio postea videro
quod si ego tibi in hac satisfecero responsionem facias

Anthonius. Quam tandem sponsionem? Laurentius. Ut si
te laute accepero in hoc prandio ne item accipere ve
lis in cena. Anthonius. Quod mihi prandium aut quam ce
nam mihi predicas? non enim intelligo. Laurentius. Ut si
contentus hac una questione discussa non alteram postea
adicias. Anthonius. Alteram inquis? quasi vero non satis et
super satis hec una sit. Quare libet tibi sponsionem
facio nullam abs te cenam esse petiturum. Laurentius.
Age in ipsam perfer in medio questionem. Anthonius. Probe
admones. Si deus futura previdet aliter non potest eve
nire quam ipse previderit. veluti si Iudam prevaricatorem
esse viderit fore impossibile est hunc non prevaricatum
esse. id est necesse est Iudam prevaricari nisi quod absit deum ca
rere providentia volumus. hoc cum ita sit nimirum censendum
est genus humanum non habere in sua potestate arbitrii liberta
tem ne de malis tantum loquar. Nam ut his necesse est ma
le facere. ita bonis e contrario bene. si boni tamen malive
dicendi sunt qui arbitrio caret vel eorum actiones ex
istimande recte atque sponte que necesse sunt et coacte. Atque
hinc quid consequens sit ut tu ipse vides. Nam deum vel hunc
iustitie laudare. vel illum iniustitie accusare. et alterum
premio afficere alterum pena ut liceat sic dicere iniustitie
videtur esse contrarium cum actiones hominum sequantur necessario pre
scientiam dei. Relinquamus igitur religionem pietatem sanctitatem

ci mortās sacrā mich ab iō ex spectem⁹ nllās pre
ces adhibeā⁹ ĩmaȝ ei⁹ omīo nō puocet mēte
reformare ĩ meli⁹ negligam⁹ · nichꝫ deniqꝫ nisi
q͛d libuit agam⁹ Si q͛d pscita ē a deo mīa ius
ticia uel ĩiusticia · itaqꝫ a nō prudētie videt͛ futurā
si pditi sum⁹ cū bītō · a nō equū ē sicare⁹
Laurentius Tu vō cā q͛ latius exequutus es
Ais deū pudisse iudā pditorē fore · nūq͛
ideo ad pditiōnē idūxit · nō vidō cur cū de⁹
pscivit aliq͛ faciēdū ab hoīe ut id faciat nllā
necitas ē · q͛ volūtē id facit · q͛d aūt volūtariū
hō nescit ēē necāriū Antho⁹ Noli estiāre ut
tibi z tā facile dem man⁹ a terga vērā sine
sudore z sanguie Laure⁹ Macte vtute esto
cōgredere p⁹ · et cominꝰ collato pede nō telo
decta sed gladio Antho Dicis iudā volūtate
fecisse · idoq͛ nō necio · Quod volūtario fecit abnu
ere id vō ĩpudētissimū est · q͛d igit͛ dico · nēpe hāc
volūtatē necāriā extitisse cū deus eā pscierit · q͛d
aūt erat ab eo pscitū id necē fuit iudā velle z
agere ne pscīaz aliōqn mēdacē faceret Laure⁹
Adhuc nō video cur tibi ex pscīa dei volūtatibꝫ
atqꝫ actionibꝫ nris necitas deflue videat͛ Si
eni pscie aliq͛ fore facit id futurū ēē · pfecto et
nō nō q͛nē in mediū protulisti sed

scio aliquid esse facit ut id esse sit. Atque si novi in mente tua
non dicis ideo aliquid esse quod scias id esse, veluti scis
nunc diem esse, numquid quia hoc scis ideo dies est, an e contra
quia dies est ideo scis diem esse. Anthonius. Perge vero.
Laurentius. Eadem ratio est de preterito. Novi iam octo ho-
ras noctem fuisse, sed mea agnitio non facit id fuis-
se, potius ego novi noctem fuisse quia nox fuit. Atque
ut propius veniam, prescius sum profecto post octo horas noc-
tem fore, ideone et erit? Non minime, sed quia erit, ideo
prescisco. Quod si prescientia hominis non est causa ut aliquid futurum sit,
utique nec prescientia dei. Anthonius. Decipit nos mihi crede
ista comparatio. Aliud est scire presentia et preterita, aliud futura. Nam cum
aliquid scio esse, id variabile esse non potest, ut dies qui nunc est ne-
quit fieri ut non sit. Preteritum quoque nihil differt a presenti.
Id namque non tum cum factum est agnovimus, sed cum fieret et
presens erat. Itaque in his temporibus non ideo credo aliquid
fuisse aut esse quia hoc est aut fuit scitum, sed alia ratio est de fu-
turo, quod variabile est nec pro certo sciri potest quod incer-
tum est. Ideoque ne deum fraudemus prescientia fateamur certum
esse quod futurum est et ob id necessarium, hoc est quod nos libertate
arbitrii privet. Neque est quod dicas id quod modo sig-
nificabas non ideo quod deus previdit futura ita fore,
sed quia futura erant deum previdisse, et hoc volumus iniun-
gas deo ut necesse sit ei futura previdere

Laurentius Arma atque pulchre ad pugnam munitum
tamque venisti. sed audituri ut accipiatur. ego an tu
prius tamen de hac possessione satisfaciam ubi ait. **Si**
deus futura prospicit quae ventura sunt necesse illum labo
rare eum necesse est eventura prospicere. hoc vero non est
tribuendum necessitati sed naturae sed voluntati sed potentiae. nisi for
te deum non posse peccare non posse mori non pos
se relinquere sapientiam suam infirmitatis est et non po
tius potentiae ac dignitatis. **Sic** non posse futura non
prospicere quae species sapientiae est non videtur infirmitas sed cum dicimus
horae tribunus. **Itaque** non verebor dicere quae ventura sunt deum
non posse non providere. **Accipit** id quod dixi auctore confirme
Iheronimus in ieremia idem eisdem verbis [illegible]. **Non**
enim ex eo quod deus scit aliquid futurum esse, ideo futurum est
sed quia futurum est deus novit quasi praescius futurorum. **Ve**
rum nec ad id quod primo respondeas praesentium et praeteritorum vari
abilia non esse ideoque sciri non posse. **Quaero** ~~inquit~~
an mutari possit quin ad octo usque horas nox
adveniat quin post aestatem sit autumnus post autumnum
hyemps post hyemem ver post ver aestas. **Antonius**
Naturalia sunt haec et eundem cursum semper currentia. ego au
tem loquor de voluntariis. **Laurentius** **Quid** autem de for
tuitis praeter ne a deo providei praeterea quae illius necessitate
afferat ut forte hodie pluat aut thesaurum inveniam

concedis ne hoc sine ulla iniuria posse praesciri. Anthonius
Tu dum concedas. putas ne me ita male sentire de
deo Laurentius Vide ne male sentias cum dicis bene
sentire Nam si hoc concedis. cur dubitas de volunta
riis utraque enim in utramque partem eadem pertinent Anthonius
Non ita res est. Nam quae fortuita sua quodammodo naturam se
quuntur ideo et medici et nautae et astrologi solent
multa providere cum ex antecedentibus colligant sequentia. quod
in voluntariis fieri non potest. vaticinare tu utrum ego
pedem priorem moveam. utrumlibet dixeris mentitus eris. cum
alterum moturus sum Laurentius Et quo quaeso unquam tam
argutum est inventum ut hoc quod glaurea qui se deo putet
posse imponere more illius qui apud esopum vivumne
an passerem quem sub pallio tenebat an mortuum esset
apollinem decipiendi gratia consuluit. Non enim mihi dixisti
vaticinare sed deo. Ego quidem ne si bona vindemia
erit id quod tu astrologis tribuis vaticinari possum.
sed deum nescire utrum pedem moturus sis priorem di
cens atque ita dicens magno me piaculo obstrin
gis Anthonius An estimas me aliquid affirmare
ac non disputandi gratia perquirere Laurentius Ceterum tu videris ter
giversari in oratione et quasi deiectum de gradu pugnam
detrectare Laurentius [T]u ego victoriae causa pugnem
potius quam veritatis ac vide quam sim de gradu deiectus

das nosse nec deum voluntatem scire vel tua vel melius
tu quam te ipse **Anthonius** Quo modo **Laurentius** Dices id quod nunc
est te non ad actum esse quod voluntas ferret **Anthonius**
Ita sane **Laurentius** Quando igitur ignoras per te actionem
si non novit voluntatem quae est fons actionis **Anthonius** Nihil
minus novi nec ipse scio quid facturus sim licet quae volun
tatis habeam scientiam et ei volo hinc pedem huc vertere illuc
movere sed alterum quam quod iam enunciavit ita si me co
pas deo ut ego quod acturus sim nescio ita ipse
nesciet **Laurentius** Quid negotii est tue me isti cap
tioni occurrere Nonne ut te ille pateris videre aliquam
ipse enunciaturus sit et motum sinistrum potest si
ab eo nominatus sit dextrum utrumque dicet optimum sibi
est quod eventurum sit **Anthonius** Utrumque ad dicturus est
Laurentius De deo loquens facit me nosse tuam vo
luntatem et pronunciabo quod et venturum sit **Anthonius** Age
scias meam voluntatem **Laurentius** Movebis potest
dextrum **Anthonius** En tibi sinistrum **Laurentius** Nunc
quod igitur praescientiam meam falsam docuisti quae te motum esse
sciebam **Anthonius** Cur igitur ad dixisti quod sciebas
Laurentius Ut te tuis artibus fallerem et decipere vo
lentem deciperem **Anthonius** Ut de ipse inde deo non
mentiret nisi fallet nec tu recte facis vindex pro alio
quod ipse non vindicet **Laurentius** Nonne dixisti in vati

cinãe · No qd debui rñdẽ p deo ʒ p me qui roga
mus Antho⁹ V̄ vo si pellis es paulo an dicebas
me deo dixisse vaticinãe no tibi · nec cotra loqris
videat de ⁹ vitez pcede motur⁹ si pote laurētius
Ridiculu q̄ r⁹ tibi sit vi siui⁹ Antho⁹ q̄ si vellz
posset m rñdẽ · laure⁹ ymo possit no posset
metiri si vitas e Antho⁹ q̄ rñdet igr laure⁹
Certe qd actur⁹ eẽs ʒ te tu no audiete dicet m
dicet vm istoz · dicet plurib⁹ qd tu fecisti putas
ne va pdicu⁹ Antho⁹ ymo vo pdeuiz vera
sed q̄ putas · si m pdicet · laure⁹ chichi crede
tu q̄ sic aucupeis deu falle · si audires et ire ete
stires q̄ te actur dicet · uel cautate uel isticty tiore
festinaes agẽ qd ab eo stires ee pdcm Sed h̄
omittam⁹ q̄ michi ad pscia ptinet · Aliud ẽ em pscia
re · a⁰ pdice futa · loqre si q̄ hes de pscia · relicta
pdictioe Antho⁹ Ita fiat · na ea q̄ a me dca
st no tam p me q̄ contra me rñdebat Redeo i
vnde digressi sum⁹ ubi dicebã inde necẽ fu
isse ut puaicaret q̄ de⁹ ita fore puideat n̄ tol
lam⁹ oio puidetia Ego em qd ad me attinz
mallem illũ min⁹ sapietẽ eẽ q̄ min⁹ bonũ
is nocet gnĩ huano altũ vo non laureti⁹
laudo modestia tua ac pmitte q̄ i eo p virẽ

no potes

non pertinaciter pugnabis sed cedis et ad aliam defen-
sionem te confers quod mihi videtur ratio eius quod dudum pro-
posueras. Quare ut tibi respondeam, nego. Si possibile est
aliter evenire quam praescitum est, consequens est praescientiam falli pos-
se. Nam quid obstat haec simul vera esse. Num ergo potest aliter evenire
re quam continuo evenit. Longe diversum est aliquid posse fieri
et aliquid futurum esse. Possum esse medicus, possum esse miles
aut sacerdos, numquid protinus et ero? Minime. Ita possum
aliter agere quam eventurum sit, non tamen aliter agam. Et i ma-
num inde erat non peccare licet, sed cum actum esset pro-
visum, sed peccare maluit quod sic iam fore erat prae-
scitum. Cum ergo rata est praescientia remanente arbitrii
libertate. Hic ex duobus alterum electurus est, nam utrumque
agere non licet, et utrum electurus sit lumine suo illa
praenoscit. Antonius. Hic te teneo. Anne ignoras prae-
ceptum esse philosophorum, quicquid possibile est id tamquam esset debere concedi.
Possibile est aliter evenire quam praescitum est, concedatur ita esse
eventurum, per quod falli iam praescientiam manifestum est, cum aliter
eveniat quam ille crediderat. Laurentius. Philosophorum mecum
formulis agis, quasi eis contradicere non audeam. Istud
profecto quod ais cuiuscumque sit quam absurdissimum puto.
Possum iterum movere pedem sinistrum. Hoc ergo concedimus
futurum. Movebo itaque et dextrum pedem sinistro et dex-
tro sinistrum et per tuam possibilium concessionem duo etiam ad

ad impossibile. ut no intelligas non ee concedendum
quod possibile est euenire id itaq; euenturum. quod cum
ita sit. possibile est te aliter agere quam deus presciuit. verumptamen
non aliter ages ergo non falles Anthonius Non re
pugnabo amplius nec cum tela mea fregerim vnguibus
pugnabo et dentibus. sed si quae sunt quae ubertius mihi hoc explices
ac plane persuadeas audire habeo Laurentius
Concupisti alterum prudentiae et modestiae laudem
tamen es tu filius. itaq; faciam quod petis quod eram eciam
meam sponte facturus Quae enim adhuc dixissem
non eam tam que me dicturum constituera sed quam ipsa defen
sionis ratio postulabat Nunc accipe mihi persuadeat
eciam fortasse ecia tibi persuadeat presciam non ee
impedimento arbitrii libertati Sed vtrum mauis paucu
lis me verbis perstringere an cum plusculis lucidius
exequi Anthonius Michi vero qui lucide loquuntur non
numquam videntur breuissime loqui Quia at obscure licet
paucissima dicant plus quam longissimi fiunt Habet
preterea ipsa orationis copia appositum quoddam et aptum
ad persuasionem. tamen vtrum tibi commodius sit agas nunc
quam meum iudicium anferam tuo Laurencius Mea quidem
interest more gerere. sed quod tu commodius existimas
idem ego Appollo inquit apud grecos tantopere celebris
est siue suapte natura siue deorum ceterorum deorum concessu

esse sileas

futura oia puisa et agnita habebat. no mo
ad hoies veru q ad deos ptinet qz reddens
oracla qsuletib vera et idubitata si credim9.
S3 hoc tpe vera fuisse qceda. mich em obstat nc
Sextus tarqnius qsuluit q sibi foret euetur
fugato seu vnde et qde vsuuit solet sit Exul
iopes et tardes rapta ab vrbe Sextus. vers9
Quid ais appollo Quid ego sic de te merui
ut fatu m tam crudele denuncies ut ita tibi qdi
cos mortis assignes. Et reuoca obsecro vnsu
tuu. letiora vaticinare meliori me sis q ad te
regale detuli munus Cont appollo Munera tua
iuuenis grata sunt m accepta. sane p qb9 oraculu
lu vicissi reddidi. miser3 i9 qde et triste velle
leti9 sed i mea manu no e hr facere. ego no sco
fata no statuo. ego denunciare fortuna possum
no mutare Ego fortuni iudex sum no arbit me
liora denunciare si meliora te manent. nulla hr
rei apd me culpa e qppt q ne meis qde adusis
qfutu prospicio obsistere qo Incusa si libz ioue
icusa. parcis icusa fortuna vnde euetuu ca
descedit. penes illos et fator ptas e z volu
tas penes me mida psciaz pdictio. tu popos
cisti oraclm ego dedi. vitate exqsisti medaciu

dicere no potui· ad teplu meu e loquiq regioe ve
nisti sine riso te dimittere no debui · H duo pcul
a me absint medaciu et silentiu Nuq ad hac
oroez sextus posset iure rndere· pmo vo penes
te culpa e appollo q fatu meu sapiā tua pui
des· n etiā tu puidisses h m euētura no eent
Anthoni9 Nomo iuste· s3 nequaq sic videt lau
renti9 Quo ergo Antho9 spe dicas Laure9
None h mo Ego qde sce appollo tibi gras ago
q me neq medacio decepisti neq silētio aspnat9
es S3 h9 ite qso rnde Cur ta iniquissime ta cru
delis e cupit et sic tristia fata affligit imeren
ti inoxio deo3 cultori Anthoi9 pfro h9 mo ego si
fore sextus appollini videre· H' item appollo
Laure9 Immerite atq inornite vocas sexte· ne
cares· scelaq admissur9 es i culpa st adultia p
ditores piuria et velut hereditarie tibi si bia An
h' sextus dicat· tibi potius asscribēda e sceleru meoru
culpa· nec e em me peccare q tu peccaturus ee pro
fuerisi Antho9 Insani ēet si ita rndet sextus no so
iniusti9 Laur9 Recaus qi no io q appollo puid se eē sextus
peccatur9 s3 q' h peccatur9 se ille puidit S3 nuq tu ad
hec qd p 1o loqris Antho9 Nich pr so Laure9 S3 q
n' habet sextus q de pstia appolis causet pfro

nec rudas lz q̄ incusset p̄sciaz dei p̄ acuita sit m
mixtue q̄ om̄ satissim̄ e q̄ te turbat q̄fudiq3 di
cebas **Antho⁹** Satissim̄ vō et qd' vix sp̄are au
debā absolutū q̄ nōie et ago tibi et habeo gra
cias p̄pe diversū imōrtles **Nā** q̄ m̄ boe⁹ p̄stitit nō
potuit tu m̄ p̄stitisti **laurēci⁹** Et ne id opā
do nisi de illo ac p̄ dicā qd' et te exspectare scio et me
pollicitū sum factur⁹ **Antho⁹** An ē qd' de boe⁹
dicas gratū m̄ erit iocūdiusq3 **laurē⁹** Servem⁹
tenore fable īstitute tu mich existimas sextum
hre qd' rn̄dat apollini Interogo te q̄ diceres adu
s̄ regem abnuere se afferre munera ingratū q̄
diceret te capitalia i communē flagicia commissuz
Antho⁹ Juro t̄ rex p̄ istā fortissimaz z fidelissimaz
dextrā me nō commissuz i h⁹ ingratū flagicia
laurē⁹ Jde puta dictū sextū apollini Juro
tibi apollo me nō admissuz ee q̄ dicas **Antho⁹**
Qd' rursū apollinez **laurēci⁹** Certe nō eo mō q̄
rex. n̄ eni q̄petit hec ad monendi te gra locutū sū
In oraculū reddidi Tibi itm̄ dico adulteris
p̄ditor eris s̄r b⁹ ac mal⁹ eris **Anth'** Dig̃ apollie
oro q̄ potuit adu' s̄ h' sexto hoc s̄c **laurē⁹** An nō
veit i mētē q̄ h' afferre posset i sua d̄fesioz Nōne
se q̄dē p̄manatura molli nō fiet **Antho⁹** Qd' m

sceläty e laurēti9 No e scelaty s; pdicit futurg
Tu vō si h° tibi appollo emitiaret credo ad pcct
to fugēs orācs q appollinē nō sed iouē ut tibi
meliorē mētē daret fataq; imutaret Anthō9
Ita agerē . sed appolliez medacē facerē laurē9
Recte loqris . q si huc sextg medacē face nō pt se
uacie pcce adhibebit . q agēt nō indigebit
nō irascet' nō i qrulas erupet . ita me appollo
a sceleib9 ptpaie non possum vtute aplecti ne
qo . reformaē mētē a malignitate nō valeo . lib'
tate arbitrij nō sum pdity Anthonī9 fortit'
sextū z iuste . q iter deg . laureti9 Sic seres by
sexte Jupiter et lupū rapacē creauit . leporē
timidū . leonē aiosū . onagrū stolidū . canē
rabidū . ouē mitē Ita hoīm alio finxit dura
pcordia . alio mollia . aliū ad scelea . aliū ad v
tutes ppensiore genuit . pstea alti corrigi^le in
geniū dedit . tibi vō malignā aiaz n' alq ope
emēdablez tribuit . Ita et tu pro q̄lite ingenij
male ages . et iupit' p actionū tuaz atz opm
mō male multab' . et ita fore p stigiā paludē
iurauit Anthoī9 Semetipz belle appollo ex
cusat . iouē vō uel mag accusat . nā ego eqor
sū sexto q iouī . expostulaēt itaq; optio iure

sit. et cur meum crimen est potius quam iouis qui quidem m
bn agere non licet cur me unpit suo crimine condempnatum
sine culpa vlciscitur. Denique facio non libero arbitrio fa
cio sed necessitati voluntati potestati quam sine qui resistere
non possum laurentius hoc est quod per me a probare af
ferre volui. nam hec vis huius fabule. Ut cum sapientia
dei separari non possit a voluntate illius ac potentia. hac
similitudine separare appollinis et iouis. et quod in vno deo
obtinere non valebit id obtinet in duobus utroque
sua certa natura habente. altero quidem creandi ingenia ho
minum altero ac sapiendi. ut appareat prudentiam non
esse causam necessitatis. sed hoc quicquid est ad voluntatem dei esse
referendum Anthonius Di iterum in eundem me precipi
tas puteum vnde erueras. similis dubitacio hec est illi
que de iuda a me prolata est. In necessitas ascribebatur
prescientie dei hic voluntati. Aut quid interest quo arbitrium
tollas. a prescientia tolli id tu quidem negas. Sed aus a
voluntate. a quo questio in idem recidet laurentius Ego
ne aio tolli arbitrium ex voluntate dei. Anthonius
An non consequens est nisi tollas ambiguitatem. laurentius
Queras quis tibi eam soluat Anthonius Quidem te non
dimittam nisi solueris laurentius At istud non est stare
conuentis nisi prandio esse contentum sed cenam etiam postulare
Anthonius Sic ne mihi circumscripsisti et pro dolum sponsionem

facē adegisti nō stat pmissa i qb9 etiā sep9 ītueit
Nec abs te prandiū me acce acceptū existimo· si
qde eq̄ q̄ epulat9 sū cogis euomē· a ut leui9 lo
qr nō mīn9 esuiētē dimittis q̄ accepis **Laure9**
Michi crede nō ideo te sposioz facē volui ut tu
sebem· Na q̄ m̄ futuā utilitas erat tu licet ne
prandiū qde dare i q° tu sis laute acceptus et ei9
noie m̄ grās egisti i̅gratus es si dicas p me co
actū te ee· p mei d euome· a esuiētē dimis
sū q̄lis venisses Cena e istud petē nō prandiū
velle accusaē· et petere tibi abrosiā z nectar·
deorū cibos nō hoim Ego tibi pisces atz aues
de viuarijs meis et vinū de suburbano colo
nō apposui· abrosiā vō et nectar· ab ipsis pete
appolline et ioue **Antho9** Cum abrosia et
qd nectar· noias poeticas res z ficticias· veli
q̄m9 hec iam a dijs iam b9 et ficticijs ioui et
appollini Ex qb9 viuarijs celis q̄ pmisisti pra
diū ex eisde viuarijs q̄ celis r cenā peto **Lau
re9** An ita me agreste putas ut amicū ad cenā
veniente meā abigere Ant cū videm quoniā h'
qo fort euasiua iā tn m̄ osidebā sposioz q̄ te fa
cē coegi cū ppterea a me ad pt id vinū qd qrebā ex
igēs q̄re tecū nō tā iure q̄ eq̄tate penes a° fortass

d'/ dicto +

hac cena nam scitis quod penes me si aliter crede-
dum putas odio non est. Anthonius. Non ero molestus
tibi amplius ne beneficio ingratus et amantissimo incredulus
videar. Verumptamen ubi suades me exquirere. Laurencius.
Si istud possem non mitterem ad cenam sed una cena-
turus venire. Anthonius. Penes illos putas hos
ut aiunt divinos cibos esse. Laurencius. Quid num ita putes.
An non legisti verba Pauli de duobus filiis Rebec-
ce ex Ysaac dicentis. Cum non dum nati fuissent aut aliquid
boni egissent aut mali ut secundum electionem propositum dei
maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est quia ma-
ior serviet minori sicut scriptum est Jacob dilexi Esau
autem odio habui. Quid ergo dicemus. Numquid iniquitas apud
deum. Absit. Moysi enim dixit. Miserebor cuius mise-
reor et misericordiam prestabo cui miserebor. Igitur non volen-
tis neque currentis sed miserentis dei est. Dicit enim
scriptura Pharaoni quia in hoc ipso excitavi te ut ostendam in
te virtutem meam et annuncietur nomen meum in universa
terra. Ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat. Dicis
itaque mihi quid adhuc queritur. voluntati enim eius quis resistit.
O homo tu quis es qui respondeas deo. Numquid dicit figmentum ei
qui se finxit. quid me fecisti sic. An non habet potestatem
figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in
honorem aliud in contumeliam. Et paulo post quin immo

splendore sapientie dei oculos perstringente proclamat O
altitudo divitiarum sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt iu-
dicia eius. Et ideo si ille vas electionis et qui in tertium usque celum
raptus audivit archana verba que non licet homini loqui
hec tamen non modo loqui sed nec percipere quidem potuit, quis tandem spe-
ret se investigare et assequi posse. Atque ideo nemo diligenter
adverte. Non eodem modo liberum arbitrium impediri voluntate
dei ut prescientia. Nam voluntas habet antecedentem causam que sci-
entia est apud sapientiam dei. Si quidem cum ille hunc moue-
ret et illum miseratur ut est sapientissimus et optimus dig-
nissima causa adducitur atque aliter sentire impium est nisi
illum absolute agere bene. In prescientia autem non est antecedens nec
ulla omnino iusticie et bonitatis causa. Non enim dicimus
quare homo prescitus sit, sed quare hoc vult. Non porro hoc querimus
solum quoniam modo deus bonus esse auferret arbitrii
libertatem. auferret autem si non esset possibile aliter evenire
quam prescitum est. Nunc vero nullam necessitatem affert nec
privat nos libertate arbitrii. Hunc indurans illum
miserans cum sapientissime et sanctissime id agat. Cuius
// quidam cause rationem in quo archano quidem erat ideo abscondita col-
locavit. Neque dissimulaverim quosdam ausos hac ratione
inquirere dicentes quod obdurat et reprobat eos secundum iu-
sticiam obduravi et reprobavi. Esse enim nos ex massa
illa ob culpam primi parentis signata et in lutea

gusa Na ut ml'ta tu sea et vno argu rndea
tur ada ipe fcs ex ma coiqnata et ad perm
obduratge et vniusa massa lutea sobolis sue
ifecit Cui sile e id fm agelorz qs qdam maz gse
cuti cu omes ex eade sba cent ex ead massa z
no polluta qs adhuc i na sbe z qlr vt auree
pmane audact dixeri Neqz hos i meliore maz p elcoz
gusos nez p repbatoz illos i detiore. alti ~~qdam~~
qi vasa i misteriu mese dne electi hois graz ac
cepert. alti vo extimai possent vasaq ab ocu
lis relegata qd gtuchosie ep si lutea forent
oem obscenitate colluuieqz suscipiut Ideoqz
flebilior illoz dapnaco qz hoim plus em gtume
lie auz accipit ex quo facti st ageli qz argetu
ex quo facti st homes si feditate ipleat Quae
rada no e ma argetea imuta a si manus di
ce lutea z ead remasit q antea eat Itaqz qlis
i eo fuit dui i nob est Anno aut apls ex eade
ma lutea fiei ad qdem vas i hore ad m gtuelia
Neqz dicedu e vas horifica ex mpriata ma esse
fm dum igit vasa argetea malo dice qz lu
tea. fuimqz diu vasa gtuelie. dapnacois
mqz et mortis no obduracois Infudat em de9
in nos ppt puicitaroz pmi pntis i quo omes pec

cam⁹ penā mortis nō culpā q̄ venit ex obdu
ratōe Aut īde paul⁹ Ab adā usq̄ ad moysē regna
uit mors etiā ī eos q̄ nō peccauerūt ī silitudīne
puaricatōis ade Ex si p peccm̄ ade obduati eēm⁹
cte p grāz xpi libati nō aplūs obduarem̄.
qd ita nō sit plimi ei ex nob obduāt Ignae
omēs q̄ in xpi morte baptizati st ab iō pctō ori
ginali et ab illa morte libati st Sz eor aq̄ m̄az
ꝯsequūt nō sufficiēte bapmō. aq̄ nō semꝫ ob
durāt q̄ adā et ageli obduati st Respōdat
igit q̄ velit cū hunc īduat et illi⁹ miset et
angelū poti⁹ q̄ homīez ꝯfitebor si mol
āgelis nota sint qd nō credo cū paulo vi
de q̄ tū illi tribunā nota nō sint Cur app āge
li q̄ semp faciē videt h nesciūt. q̄ eadē ma
ternitatis ē oio ea scire velle. Sed anq̄ poteē⁹
aq̄ de hoc dicā⁹ Anthoni⁹ Oportuit de ipō fe
cisti meliꝫ. q̄ ꝓpe de illo meciū an agebā q̄
se spauit h⁹ scire et alios edocē posse nō eadē
via q̄ paul⁹ sꝫ eodē tn̄ tendēs laurēci⁹ Na
mo plus q̄ sibi ꝯfisꝰe et maiora suis vib⁹
aggressꝰ. sed nec eodē tendit nͦ via ꝯfecit quā
īierat Antho⁹ Cur ita laurēci⁹ Audie s.
h⁹ eni ē qd dicē volebā Nā p̄ⁱm paul⁹ ait No

volentis e nec currentis hois s[ed] miserentis dei
boeci[us] vo i tota dispu[tati]o[n]e collegit no[n] q[uo]d e[st] vbis
s[ed] re no[n] p[ro]videntis dei s[ed] volentis et currentis hois
Dein no[n] satis e[ss]e disputa[r]e de p[ro]vide[n]cia dei n[isi] ecia[m]
dicat[ur] de volu[n]t[a]te. q[uo]d ne m[u]l[tu]m dica[m] ex [i]sto tuo pro
bari p[otes]t. q[uod] no[n] [con]tent[us] p[ri]a q[uesti]one de p[ro]v[id]ia q[ue]m q[ue]redum
putasti Anthoni[us] N[on] peni[tus] o[mn]es tuas [con]sidero
v[er]issima[s] s[ed] ma[gis] de boec[io] [com]tulisti. a q[uo] ne ip[s]e q[ui]dem
appella[r]e debet Laurenci[us] At q[uo]d eu[m] putas fuisse
ut ho[minem] x[ri]an[um] a paulo desciscet eius s[ed] m[ih]i q[uod] meim
mit. cu[m] i eade[m] m[ateri]a qua ille t[ra]ctavit v[er]saret atq[ue]
adeo i toto op[er]e de [con]solo[n]e nulla[m] v[er]sq[ue] de r[e]ligio[n]e
n[ost]ra. nulla[m] de p[re]ceptis ad vita[m] b[ea]ta[m] p[er]ducentib[us]
nulla[m] de x[ri]sto me[n]tio at pene s[ignifica]t[io] repiat Anthon[ius]
op[ti]mor[um] vehe[m]e[n]cior admirator p[h]il[osophi]e fuit
Laurenci[us] op[ti]me op[ti]mat[e]s ac pot[ius] i[n]tellig[i]s na[m]
ex isto n[u]ll[u]m vehe[m]e[n]tiore[m] p[h]il[osophi]e admiratore[m] posse
deo place[re] Ideo q[ue] boeci[us] aq[ui]lone p[ro] austro seque[n]s
classe one[r]atam v[er]o no[n] i portu p[ro]p[ri]e i[n]ve[n]it sed
in barbaras oras atq[ue] p[er]egrina litora i[m]pegit
Anthoni[us] Probas m[ihi] o[mn]ia q[uo]d dicis Laurenci[us] Ad
p[ro]posito[rum] igit[ur] veniam[us]. a q[uo] mo fine facia[m]us Tu
tibi de p[re]s[ci]a[n]cia dei de volu[n]t[a]te dei. de boecio [con]tentus ut re
or satisfecerim. h[oc] q[uo]d reliq[u]u[m] e[st] exhortandi no[n]

docēdi grã dicã Anthoꝰ Age vº nūq̄ exhor-
tacº nō optima aut inutilis fuit quã libet tibi· tū
a ceteris· tū ab amicissimis ac gratissimis q̄ te te sp̄ putaui
atq̄ pe soleo Laurēciꝰ Ego q̄dē nō te solū sed
ceteros q̄ h' assūt ⁊ me ī p̄mis adhortabor· Dice-
bã autē cãm diuine volūtatis q̄ alterum vouet alteri-
us misset n' hoibꝰ n' āgelis ↄ̄ista ee· qd si ergo ppt
huiꝰ rei ignoracōz et mltaꝝ q̄ aliaꝝ a caritate
dei angeli nō refrigescūt· a ministerij ordine non
recedūt· btitudīez suã īminui nō putāt· Nos
ob hac rpaz cãm a fide spe et caritate decidemꝰ·
et ab ipatore discedemꝰ· Et si sapientibꝰ viris
eciã sīn oē ppt auctē fide adhibemꝰ· xpo q̄ est
dei v'tus et dei sapia x'' nō adhibebiꝰ q̄ ait se oēs
saluos velle et morte nolle pctōris s3 ut ↄūtat
et viuat Et si bonis hoibꝰ pecuniã sine cyro-
grapho credimꝰ· a xpo in q̄ dolus inuētus ē nō
cyrographū postulabimꝰ Et si amicis vitã
ↄmittimꝰ· xpo ↄmittē nō audebimꝰ q̄ p nrã
salute vitã carnis ⁊ morte crucis accepit
Nescieꝰ huiꝰ rei cãz q̄ refert· fide stamꝰ nō pbabi-
te rōnū Sciē h' mltū ad corroboacōz fidei facit· plꝰ
humilitas· ait aptls Nō alta sapie'tes s3 humilibꝰ ↄsentie'tes·
Scia diuinoꝝ vtilis est vtilior caritas· vñ idē aptls

Scīa inflat caritas edificat. et de scīa huiusmodi
tm dicit putes ait. et ne magnitudo reuelacionum
extollat me datus e mi stimulus carnis Noli alta
sape sed timeas ne siles sim Iudeis qui dicetes se
sapietes stulti facti st. q ne aliquid ignorare viderent
de oibus disputabat. ponetes os suum in celum atque
id scadetes. ne dicta rescinde voletes qui sibi ac
temarii gigates ac poteti brachio dei i terra p
cipitati st. atque in inferno vt thiphe in sicilia
sepulti. quod in primis fuit aristotiles in quo de optimus
magis sibi ac temeritate. tu ipsius arist. tu. cetorum
phorum patefecit. atque adeo dapnauit Nam cum
no posset naturam euripi inuestigare se i profundum
illius precipitans dimisse prius tn testatus elogio

Hec qm aristotiles no cepit euripum. euripus capiet
aristotilem quod sibi huius ~~furiosi~~ furiosius a quo potuit
deus magis in illius ceterorumque filium magis apto iudicio
condepnare quam ut permitteret illum ex scie imoderata
cupiditate in rabiem verti et morte ipsam sibi consiste
morte in qua vel fediore quam scelatissimi iude Fugiamus
igitur cupiditate alta sapiendi humilibus potius consen
cietes. xpianum namque hominem michi magis inest quam

sentientes humiliat. hoc enim modo magnificetur deus ex nostra se-
timus vnum scriptum est deus superbis resistit humilibus autem
dat gratiam. hanc ut adipisci possim de ista questione
quod ad me attinet apud hunc et alios non ero ne ma-
iestatem dei vestigans obscurer a lumine. quod item
spero tu facies. Ego habui pro exhortatione quod dixerim
quod feci non ita nota non tam ut te et istos admirare quam ut
mei animi professionem ostenderem. **Anthonius** Ista
vero exhortatio et animi tui optime persuasio ostendit
et mores ut pro aliis videam vehementissime adia-
uit. Ceterum hanc disputationem quam inter nos habuimus
nonne mandabis litteris et commentariis rediges. **Lau-
rencius** Probe admones faciam et reiectis omnibus iudi-
cibus si boni sunt principes et an omnia ad episcopum illerden-
sem disputationem hanc scriptam ut aliis in commentarium
redactum mittam cuius iudicio nullum novi quod
anteponere audeam et si uno probante aliorum re-
probationes non formidem. plus enim huic quam athi-
menses platoni aut marcus tullius cathoni tribuo
Anthonius Inde rectius dicere potes et hoc quod spero quam pri-
mum efficias. **Laurencius** Ita fiet

Explicit dyalogus laurencii valle
de presciencia dei et libero arbitrio

Tractatus de sacerdotis officio et septem sacramentis.

Quia sacerdotis
officium circa tria
principaliter versatur
videlicet divinorum offi-
ciorum celebrationem
ecclesiasticorum sacramentorum
collationem et plebis
instructionem. De quibus aliqua pro
ordine sub brevitate ad laudem
et gloriam domini et salvatoris nostri Ihesu
Christi et generalem utilitatem et maiorem
simplicium sacerdotum eruditionem
prout accidit et nobis ex speciali mandato
domini de superius sedis prim. et statuti sinodalis con-
stitutionum in his describemus.

Divina
que dicuntur officia in vij horis
canonicis distinguuntur scilicet ma-
tutinum prima tercia sexta nona
vesperis et completorium quas septem horas
debet sacerdos quibuslibet diebus domino reddere horis
competentibus ut extra de cele. presbiter mane. non
sunt celebrandi in quo casu excusatur
in extra de clericis victu. Ex quo patet quod
non debet miscere horas sub una oratione
sicut quidam faciunt et male et sic plures
horas distincte dicat Si vero ipse
non possit reddere horis competentibus
reddat postea
tunc diluculo ut ar. quod de eo et con-
cessum pro impedimento in vendicatione domini alias
reddat ubi honeste potest et quomodo
[illegible] Ad quas septem horas tenentur sacer-
dotes et clerici alii constituti in sacris
ordinibus sive habeant beneficium sive
non et etiam illi qui accipiunt ecclesiastica
stipendia in quocumque ordine sint extra
de postula. c. i. Ad quod etiam sunt red-
ditus ecclesiastici deputati ut ex
eis sustineatur qui in ecclesia reddunt divina
officia ut extra de cle. non resi.
c. cum ad hoc In nullo vero et ordine
officiorum quibus ecclesia debet se conforme
[illegible] ut de con. di. ij. sancti
et extra de cele. de his. Diebus
dominicis solempnibus et novem lectiones dicimus
In septuagesima paschali et pentecoste

tres psalmos tantummodo et iij lectiones dicimus
sed vero quod aliis diebus xij psalmos tantum
psalmos et tres lectiones celebrare voluit
non ex in ecclesia sedis prim. sed ex fes-
tiis et ex negligentia probatur quod sacer.
ut de con. di. v. in die resurrectionis.
non debet permittere officium mortu-
orum quando dies solempnis non impedit
ut extra de cele. miss. quidam et c. cum
creata apostolicas quod nullus celebret
in ieiunio et sicut in die conceptionis
die natalis domini in quo tres celebrantur
ut de con. di. i. nocte natalis sancte.
Si vero necessitas immineat puta quod
sacerdote celebrare pro defuncto vel spon-
sa vel pro scrutinio potest ter celebrare
bis ut de con. di. i. sufficit et extra de
cele. missa. consuluisti Debet
autem sacerdos sub uno confidere digitos
postquam ipsum accepit eucharistie sacramentum
et ideo similiter in eodem die alia missa
debuit celebrare quia si vinum profu-
sionem accepit non posset postea
celebrare utpote non ieiunius ut
extra de cele. missa ex parte vestra.
Debet et in sacrificio misse ponere pa-
nem azimum non fermentatum hostia
de frumento potius non de alio blado
et vinum de vitibus cum aqua in modicum
ut de con. di. ij. in sacramento et debet plus
ponere de vino quam de aqua extra de ce.
miss. perniciosus Et quociens celebrat
sacerdos tociens corpus et sanguinem
domini accipiat ut de con. di. relatum
pariter autem sacerdos taliter presit vel ipse
presente stat quare non omittit
vinum vel aquam sicut obliviose sicut
plures fecerunt Si vero sacerdos non
habet vinum potest vinas maturas
in calice comprimere et ideo compressum aqua
in modicum conficere ut de con. di. ij. cum
omne crimen missa cum de ieiunio
celebret in die vero alias missas
celebret de mane ab aurora usque ad
terciam de con. di. i. ieiunium autem celebret
in ecclesia non in aliis locis de con. di. i.
sicut non alii Si vero cogat necessitas
quia est in itinere potest celebrare sicut [illegible]

q(uo)d s(ecundu)m habeat altare tabulam p(er) ep(iscopu)m (con)secratam ut de (con)se. di. i. concordi(a)m(us) Debz a(utem) e(ss)e ip(s)a tabula lapidea uel lignea ut de (con)se. di. i. altaria Calix q(uo)q(ue) a(utem) i(n) q(uo) (con)ficit(ur) debz e(ss)e aureus uel argenteus uel stagneus ut de (con)se. di. i. ut calix Corporale debz e(ss)e albu(m) nullo colore tinctu(m) ut de (con)se. di. i. (con)sulto Debe(n)t a(utem) o(mn)ia ista s(cilicet) tabula vestes (et) c(eter)a utensilia altar(is) cu(m) q(ui)bz sa(n)ctificat(ur) (con)secrari et b(e)n(e)dici p(er) ep(iscopu)m ut de (con)se. di. i. (et) c(apitulo) de sa(n)c(t)o unctu(m) cu(m) venisset Que p(ost)q(uam) fuerint nimia vetustate (con)sumpta (con)burant(ur) (et) cineres i(n) loco mundo p(ro)iciant(ur) ubi pedibus (con)culca-tur no(n) (con)culcent(ur) ut de (con)se. di. i. Altare palla habeat (et) sacerdos crucem cu(m) celebrat q(uia) i(n) illo misterio passio ihesu xpi celebr(atur) (et) i(m)putat(ur) i(n) memoria (et) i(n)uentia d(omi)nice passionis Sic(ut) i(n) i(n)uentia passionis facim(us) festu(m) de cruce ut de (con)se. di. iij. crucis d(omi)ni (et) c. seq(uenti) Debz a(utem) e(ss)e sacerdos canonis misse ab illo loco Te igitur q(ui) patet(ur) usq(ue) i(n) fine(m) (con)secrationis cu(m) su(m)ma diligentia (et) sollicitudine p(er)ferre Ut no(n) erret nec omittat aliq(ui)d ubi n(on) reiteret(ur) q(uia) cetera q(ue) p(re)cedu(n)t (et) q(ue) sequu(n)t(ur) s(un)t de solempnitate misse s(ed) illa s(un)t de s(ubstanti)a ut pote q(ui)bz fit (con)secratio corporis (et) sanguinis xpi et illis omissis no(n) fieret (con)secratio ut de (con)se. di. ij. panis e(st) in altari Debz a(utem) sacerdos p(ro)ferre to-ta(m) forma(m) v(er)borum i(n) (con)secratione panis s(cilicet) usq(ue) h(oc) e(st) corpus meu(m) (et) tu(n)c q(uia) ia(m) f(ac)ta e(st) (con)secratio corporis xpi et ip(s)e d(omi)n(u)s n(oste)r ihesus xps e(st) i(n) altari (et) i(n)ter manus sacerdotis cu(m) a(n)gel(is) s(an)c(t)is ut de (con)se. di. ij. q(uia) sic s(ed) s(ecundu)m Sacerdos s(ed) i(n)clinet(ur) i(n)cli(n)et ad-orans verum corpus xpi (et) postea e-levet i(n) altum s(ub)iectis p(o)p(u)li ut s(ecundu)m p(o)p(u)l(u)s s(i)bi cu(m) adoret alias s(ecundu)m

(con)secrationem elevare facit p(o)p(u)lum ydolatrare habeat aut(em) s(e)c(u)m lumen accensum sacerdos q(ui) (con)ficit et sumit sacra(m) eucharistia(m) i(n) missa (et) q(ui) portat ea(m) ad i(n)firmu(m) (com)municandu(m) ut (e)x de cele. miss. sane (et) c. lutas Si distillaverit aliq(ui)d de sanguine lingat sacerdos illud s(i) p(otes)t (et) s(i) ceciderit i(n) lig(n)o uel i(n) terra uel in lapide radat id sacerdos (et) (con)burat (et) i(n)t(us) altare abscondat Si vero cec(i)derit i(n) panno lavet ibi vicibus s(ecundu)m n(umer)us loturam i(n) calice (et) p(otes)t i(n)(de) altare de (con)se. di. n(isi) s(i) p(er) negligen(tiam) s(ed) Debz a(utem) abstine(re) a celebrac(i)o(n)e misse s(ed) (con)scius p(e)cc(at)i mortalis h(abe)re n(on) p(otes)t (con)fiteat(ur) ut i. q. i. sacerdotes Si vero p(ro)p(ter) culpa(m) sua(m) ceciderit i(n) pol-luc(i)o(n)e(m) nocturna(m) p(ro)pt(er) cogitat(i)o(n)e(m) p(ro)p(ter) cum delectac(i)o(n)e (et) q(ua)p(ro)p(ter) h(ui)(us) e(st) pol-lutus debz abstine(re) donec (con)fite-at(ur) Si vero sine culpa sua puta q(ui)a n(on) e(st) s(ed) sup(er)fluitate eade(m) die cele-brare p(otes)t Si vero q(ua)le(m) culpa pollutus e(st) p(ro)pt(er) q(uod) sup(er)flua pota-tio(n)e eade(m) die abstine(re) debz n(isi) i(n)-mineat necessitas (et) no(n) h(abe)ret aliu(m) sacerdote(m) ut d(icitu)r v. testimo(niu)m s(ed) Absti-neat etia(m) sacerdos s(i) s(i)t i(n) notoria fornicac(i)o(n)e ut l(ex) xxxij. di. s(i) q(ui)s(qua)m q(uia) p(ec)cat mortal(ite)r ip(s)e celebrando. (con)p(ro)p(ter)tat etia(m) q(ui) audiunt missam ab eode(m) ut xxxij. di. nullus (et) q(uo)d de cohab. cle. (et) mu. vestra (et) c. (con)sultu(m) Abstineat etia(m) d(omi)no s(i) s(i)t suspe(n)sus uel i(n)terdictus a(ut) (con)gregat(ur) q(uia) efficit(ur) irregularis p(ro)p(ter) h(oc) q(uia) talis suspe(n)sus e(st) quo ad se (et) quo ad alios q(uia) ~~licz ip(s)e p(ro)t(er)et (con)fiendo cu(m) d(omi)ni sacra~~ ~~sacra~~ Si tu(n)c s(i)t ligatus maiori (ex)co(mmun)icatio(n)e no(n) e(st) suspe(n)sus q(uo) ad alios q(uia) licz ip(s)e p(ro)t(er)et (con)fiendo eucharistia(m) sacra(m) no(n) tam(en) p(ec)cat i(d) h(oc) q(uia) (con)p(ro)p(ter) fide(m) i(m)puls(us) ab ip(s)o ut q(uo)d de cle. (ex)co(mmun)icati s(ed) celebr(at) (et) s(ed) h(oc) q(uia) tu(n)c q(ui)s sa-cerdos (con)tat (con)gregat(ur) i(n) bo(n)o uel aliis faciat se absolui a q(ui)busq(ue)

sacdote si pt Si vo sacdos i ipa
celebratoe recordat aliq pcti
mortalis qfiteat si pt ut salte
qterat z pponat Si vo no pt co
fitei michilom qfiteat z q qu
pcaret si dilucdet pplim ut co de
cele miss de hoic Si vo i ipa ce
lebratoe icipit aliq passioe
sacdos ut no possit pficere sacdos
alius incipiat ubi ipe dimisit z
pficiat vij q i nichil Debet
etia sacdos bre scolare i missa
q iuuet eu z i alijs officijs q
ipe solus no pt co de filijs pbi
dros si pt ut illa salutatio dus
vobiscum vificet de qse di q
pt at sacdos qpromia celebre
z locare opa sua ad anu ul ad
mense vel ad die sic voluit
s ad hoc no tenet roe bnficij
co de pben sigr z xxj q ij
cantate z no ad hoc tenetur
roe bnficij ul officij no pt co
pacto pecuniam attipe nec
aliqmo compe co de symo
sicut oblata pt icipe ut i
q ij qm pio Dic sacdos procuratores
ecclaz suarz no pt aliqd copac
to nec pignora pete ut i q i
placuit ut unusqsq p pro
curatoribus aliarz ecclaz pt q ad
hoc no tenet Sz si procuram
nolunt solue qd i talibz e co
suetum Sacdos pbr cepit offim
suu libe z absolute pt illud
pete z ad solucodu p supiore
qpelle co de symo ad aud
entia no tn deb sacdos illa
itencoe celebre ul officiare ut
ex hoc pecuniaz qsequat q pcat
mortaliter lz no sit symonia ut
co de symo tua nos pecuia
ergo no deb ee ca celebradi Sz
occasio qpetitas z iductes ca no
sufficiens Si vo i offerendo qcant cor-

rupta itencoe z iducentes alia p
pecunia obtine no obest sane itecoi
sacdotis ut i q i indicet ita tn q
sacdos itencoe sua i usu ipius
pecunie no offendat Caueat tn
sacdos ne icipiat oblacoes p de
functo qcubinato ul psetto ul q de
cessit i pcto mortali q p talibz
no deb orare xxiij q v placuit
xxiij q ij p obeuntibz Si vo i qfes
sione vere fidei decessit z si sit i i
ferno q dubiu e i orare p ipo
licite pt qmuis no psit ei xxiij
q ij no estimemus Clerici z no
dent sepeli i qmiterio eccie
Jmo si pnt discerni sepulti dent
exhumari z eici co de sepul
turis sacris z qmiteria illa i qbz
sunt sepulta corpa excoicatorz
i reqciliari dent aspsioe aq bndce
sicut sit i dedicatoe co de qse ecc
ul al qsuluisti Soli ei catholici
sepeliendi sunt apud eccias ut si
deles eutes z redeuntes orent
p ipis xxiij q ij no estimemus
Vtrum at celebre totie ul aliqn
ex reuerencia abstine sit melius
sacdoti hoc i aliqt iteneoi sue ut
faciat i quo magis credit deo place
ut ponit co de psaat seu zacheo
z centurione qz vnus placuit
incipiendo alt p reuerencia abstine
dicens Dne no sum dignus ut intres
sub tectum meu de qse di ij coti
Sicut mulier q patit menstrua
si vult qntare z intre eccias ex de
uocoe no e phibenda Si ex re
uerencia vult abstine laudanda
e ut v di ad eius vo Expugliata
tn nuq det sacdos omite celebre
ut co de cele miss cu marum.

D

icto de officijs ecclasticis
dicendum e de sacris ecclas
ticis q sut septe s bap
tismus cofirmatio penitencia eucharistia

confirmacio unctio ordo et coniugium
sive matrimonium ¶ Et primo de baptismo
quod prior est nostris propositis dicendum confir-
matione extrema unctione sive secundum.
sacramentorum extra de presbitero non baptizato. ve-
niens Unde si quis omisso baptismo or-
dinatur non imprimitur caracterem.
ut i q i si quis confugit et si quis presbiter
reprehenderit se non fuisse baptizatum
debet baptizari et iterum ordinari extra
de presbitero non baptizato veniens Consistit
autem istud sacramentum in duobus scilicet in ele-
mento aque et in forma verborum ut i q
i detrahe et extra de baptismo non ut
apponens In aqua enim debet baptizari
non in alio liquore. et undecumque sit
aqua illa sufficit. sive de mari
sive de fonte sive de nivibus
aut glacie resoluta ¶ forma autem verborum
est illa quam dominus dedit apostolis scilicet ego
baptizo te in nomine patris et filii et spiritus
sancti Amen extra de baptismo et eius effectu
non ut apponens Ita quod nichil o-
mittatur de hiis verbis quia si omittatur
aliquod de talibus personis non datur bap-
tismus de consecratione di iiii in synodo
licet dicit omitti hoc verbum dicendo ego
baptizo te extra de baptismo. Si quis
puerorum Si tamen corrumpat sacerdos
verba ex ignorantia latine locutionis
non nocet sacramento de consecratione di iiii re-
tulerunt et extra hoc satisfacione Debet
autem sacerdos ter immergere secundum consue-
tudinem quamvis inveniatur in contrario de consecratione
di iiii decretum. et de forma ecclesie
expressum et dominum dicitur verba bapti-
zandum debet immergere magis ut
i q i detrahe. Cetera verba que adhi-
bentur ante et post oleum et crisma non
sunt de substantia baptismi sed de sollempnitate.
Si tamen sacerdos illa omittat ex
contemptu peccat graviter quia sit contra duc-
ta ex generali consuetudine ecclesie de consecratione
di iiii. sive provinciali et generales
consuetudines ecclesie servari debent sicut
clarum est xi di. ecclesiasticarum ¶ Sit

autem sacerdos sollicitus ut per se immergat
et per se elevet puerum de sacro fonte
nisi contingat puerum parvum et per ipsum tra-
dat cum astantibus et sic fiat se parentem
spiritualem pueri et comparem parentum
in sola emersione sicut alii levantes
xxx q i omnes Ita filia carnalis
sacerdotis non possit contrahere cum baptizato
ab ipso presbitero et matrimonium contractum
et consummatum dissolveretur. sicut inter
filios duorum comparum extra de cognatione
spirituali ex litteris Si vero immineat ne-
cessitas vel infirmitas baptizandi
et sacerdos habeat aquam paratam in fonte
vel in vase et immergat puerum ter in aqua
dicendo Ego baptizo te in nomine patris
et filii et spiritus sancti Amen. Et postea si habeat
oportunitatem suppleat illa que omis-
sit extra de sacramento non iterando pastoralis
et c presbiteri Si vero contingit ut imminente
necessitate puer baptizetur per aliquam mu-
lierem vel laycum sicut aliquando fieri
consuevit absente sacerdote Sacerdos
si in tali casu probabiliter dubitat
baptizet eundem sub ista forma verborum scilicet
Si tu es baptizatus non te baptizo
Sed si nondum baptizatus es ego te bap-
tizo in nomine patris et filii et spiritus sancti extra
de baptismo et eius effectu de quibus. Si autem pu-
er inveniatur in platea vel in trivio
vel in alio loco et dubitetur utrum sit
baptizatus sicut sepe fit de expo-
sitis et projectis de consecratione di iiii parvu-
los. Si vero aliquis magnus et adultus
veniat ad baptismum quem sacerdos propter molem
corporis non possit immergere sacerdos
fundat aquam super caput eius dicens
Ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti
et sic recipit baptismum tali enim adulto
non imponitur penitentia pro peccatis ante baptismum
commissis Sufficit ei sacramentum baptismi
ad remissionem omnium peccatorum tam origi-
nalium quam actualium de consecratione di iiii
omnes iste enim et talis adultus debet reddere
de fide pro se et non per alium cum sacerdos
querit de articulis fidei dicens Credis
in deum patrem omnipotentem et dicat Credo in
ihesum christum et cetera ut de consecratione di iiii tria

p̄mchs ꝫ p̄mulirndet p alios.
q ꝑ se nō p̄nt sicut ē i mutis et
surdis et cōtris q ꝑ se q nō p̄nt
de ꝯse di iiij p̄uch. Ḣeat at sac-
dos oramū siue scola ad tollēd
tū baptizat̄ p̄nle ꝓpoū di. cristifica
Habeat etiā sacdos terrum attestū
et ordat sup illa ꝗ illuiat oēꝫ hoīeꝫ
venientē in hūc mundū sicle ꝓpo.
di clericos. ul clicos. et ut qo hoc
apud oēs fideles deuoco augeat.
Admoneat sacdos prochianos
cū suos ut i septima an dnica passionis
mittat pueros suos ad scrutiniū
de ꝯse di. iiij. an bapm ē an ꝓpe
dieb. Quid si sacdos i ali loco
sit q nō possit hrē aquā de fote ul
de riuo ul aliūde te fodyt trā
si p̄t inuenire Si vō nō p̄t ꝗsi i-
ploranda ē gra bonorū om̄ largi-
toris ut ꝓp di. de qbꝫ Si cū sacdos
fuit qd p̄t et qd nō p̄t cōmittit deo.
q in q iret. P̄t at dari bapms
ꝓdq etiā eadē hora q natus ē
puer. ne iruēiente paruulū
mora nō valeat q redimatur
ut dr v baptizar ꝯnalis at baps
nō debꝫ celebrari nisi i sabbo sco et in
sabbo pēthecostes ut de ꝯse di. iiij.
duo tpa Ned at baptizāc p̄t
seipm sꝫ et alius debꝫ eē baptizas
et alius baptizatus ut xpo de bap. et ca
ess debitū Ista duo sūt nccia ad
ad salutē s. fides et sacrm Sꝫ ubi
alterū deest qd nccīte ipē deus sup
plet qd dēs i pueō supplet fidem
et i adulto supplet sacrm ut de ꝯs.
di. iiij bpm vice Ubi vō vtrūqꝫ
deest icirtū aīa dapnat de ꝯs.
di. iiij firmissime Patrini vō
q ꝯfitetur fidē ꝓ pueso i bapismo
tenet istruere ipm puerpia ad-
ultū de fide et caritate de ꝯ. di.
iiij nos aī oīa Caue at dēt
sacdos ne vir teneat filiū vx-
oris sue ad bpm siue habeat
de se siue de alio neqꝫ vxor filiū
sui viri. si tū ftm fuit cōma-
litiā siue simplicitate nō sꝫ ꝓpt

q separand ut ꝓp q. idem Si tū
pr ul mr filiū suū baptizauit
i mortis articlo cū nō hret aliū
q baptizarꝫ nō sūt ꝓpt h pumeda
nec aliquo peccauerit ut ꝓp
q. i. ad limina p̄t et ille idē q te-
nuit puerū ad bapm tenē ad ꝯf-
mationē qo plibꝫ filius aliqs
fieri ꝯpt p̄t de ꝯse di. iiij i catho-
tismo sicle tū q nō ē baptizatus
ul ꝯfirmatus nec ad bapm nec ad ꝯfirma
tenē p̄t de ꝯse di. iiij. i catismate.

De sacro
Confirmacois siue ꝯfirmacois
breuit p̄trusimus p̄ut spec-
tat ad sacdotem qz istud sacrm
spectat ad collacōem epi. Ptbz oī vn-
git sac ꝯfirmate puerpia baptizatū
i vtice Sꝫ epc vngit tū sac ꝯfirmate
i frōte ut de ꝯse di. iiij pslr̄ bapti-
zatos et di. v nouissie Sꝫ de hoc ple
tractat qd de sac vnc. tū reuisset.
et i q sacro ꝯhit ꝯpernitas sicut i
bapmo et ꝓp q. iiij s. qs vnusqsqꝫ.
Debꝫ tū sacdos monē prochiaos
suos ut filios suos ꝯfirmari faciat,
qz i ꝯfirmacoe plene efficiunt xpiani
ut de ꝯse di. v. oēs fideles qz licꝫ
omissio hui sacri nō norꝫ sacr alie.
pdest tū vnctibꝫ qz dat eis ro-
bur ad agones et plia huius mundi
ut de ꝯse di. v. spūs scūs absolt etiā
p̄ntibꝫ qz si omittunt ꝓ ꝯtēptu
peccat grauiter cū sit sacrm neccīi

De pnia
De multis libris scōrū patrū
et i scriptis doctorū inueniunt
cōparata quod tū i vsu ordinaiis
magis occurrit ut duximus p̄librada.
Debꝫ nāqꝫ sacdos aduertē utrū hēat
iurisdictōeꝫ i illū ul i illa quē ul
quā iripit ad ꝯfessioēꝫ. puta si ē
prochiāns eius. Alias si eēt alius
nō possꝫ eū absoluē sine licētia
petita et ꝯcessa illius sacdotis cuius p-
rochianus ꝯpetit ut qo de pe. et
re. oēs vtriusqꝫ et de pe. di. vi plac.
ī necitatis i mortis ar. lo. imineret
puta si penitēs eēt p̄uissus seu
ꝯfirmus ad mortē. et nō possit hrē

Expertus sacerdos In illo casu posset
tutius confiteri quam layco ex optinere
veniam ex desiderio sacerdotis. conceditur
etiam layco [illegible] de pe.
di. vi. c. i. ¶ Cum penitentiale iudicium
duo sint necessaria sacerdoti scilicet mundicia
vite et sciencia discernendi inter lepram et
lepram. Mundicia vite necessaria est quia
iuxta illud dicitur qui vestrum sine peccato est primus
mittat in illam lapidem. Sciencia autem iu-
dicandi necessaria est ut sciat quid et quantum cui-
que debeat iudicare ut de pe. di. vi. c. i.
circa medium. ut ex errore non impo-
nat falsas penitencias per quas anime decepte
ad infernum trahuntur ut de pe. di. v. c. falsas
unde per unum similem vitatis. Sic cecus
cecum conatur ducere simul in foveam
ductor primus cadit et deinde secutor
ut xxxviij di. c. quis et de pe. di.
vi. c. i. in principio ¶ Inquirat autem sacerdos
diligenter in confessione et circumstancias peccatorum
scilicet tempus modum et causam et ut penitens
ex verecundia vel consuetudine non celet
in confessione peccata ut de pe. di. v. circa
finem et c. de pe. et re. omnis. Et
dum penitens confitetur sacerdos se red-
dat benivolum et affabilem et suavem
ut penitens non impediatur in confessione
sua ex austeritate sacerdotis. Et au-
dita confessione oportet eum utendo
diversis experimentis ad sanandum e-
grotum. nunc leniendo et consulendo
per spem venie et gaudia eterne vite.
nunc terrendo per penas eternas et tedia
gehenne sicut expedit ut de pe. di.
v. c. i. in fine et c. de pe. et re. omnis. Sicut
videmus quod in medico corporali qui frene-
ticum per lenia mitigat et sanitati
reducat et [illegible] ammonet in carnibus
[illegible] ne pereat et mortem vitat
¶ In quolibet autem peccato penitencia est ar-
bitraria ut sacerdos consideret qualitatem
peccati et peccantis. scilicet utrum senex an iu-
venis. an dives et pauper debilis
vel fortis. Si est liber corpore vel conjugatus
an non et talia et similia et considerata
imponat ei penitenciam prout ex arbitrio
suo viderit expedire ut xxvi q. vij.

tempus et de pe. di. i. mensuram temporis tu quoque
iuvenibus maxime mulieribus non
imponat itinera et vagaciones propter
etatis fragilitatem ut l. di. presbiteros
quia in eundo et redeundo videt et audit
aliqua per que mulier invenit colligit
venenum mortis et incidit aliquando
quia non solum tactum et affectum sed aspectum
quoque petit et appetit gaudia fidei
ut xxxij q. v. non solum. Masculis
etiam iniungat alias penitencias seu alias
genuflexiones vel alias satisfactiones
in certa sepe et das ad tollendam mala
consuetudine quia sunt devote veniendo
ad divina et ad ecclesiam diebus dominicis et
festivis. ¶ Sit autem sacerdos ita cautus
quod non imponat penitenciam ita graviter et aus-
teram ut penitens totum dimittat
ut adolescentes faciunt debet a dorso quod supra
humeros baiulare non possit ut xxxv
q. vij. alligat Sed nec ita levem
imponat ut penitens contempnat peccatum et
ex levitate penitencie relabitur facilius
ad peccatum ut l. di. c. i. Faciat ergo
quoddam temperamentum ut ex penitencia et scienter
ut penitencia nimis rigida nec dissoluta
ut l. v. di. sed nam in dubio tutius est ma-
gis imponere minorem debito quam maiorem
quia melius excusatur pro multa miseri-
cordia quam pro multa vel pro nimia severitate
ut xxvi q. vij. alligat in fine. quia talis
defectus in purgatorio supplebitur
ut xxvi di. qualis et c. sequenti Cum re-
iteranti peccatum gravior est penitencia impo-
nenda velut cum iteratur tardius
sanatur ut de pe. di. iij. ter vinus est
penitencia ¶ Habeat autem sacerdos scripturas
ad ista doctus et cautus et meditetur
scripturas sacras et decreta sanctorum in quibus ista
inveniet propter hoc dominus prius ponit
verba sua in ore prophete et postea committit
sibi curam animarum ad se mina dicens
Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce
constitui te super gentes et regna
ut xxxvij di. ecce ecce cum videamus
medicos corporum continue legere et
involvere libros physicos et medicina-
les corporum in quibus discunt curare
corpus moriturum magis stultum est

nō legēre libros sctōꝝ patrum meditacōes
aliaꝝ ī qbꝫ doctrīna tuaire aīas īcorru
victivas ajac⁹ cū ē diapnu de mor
te vnī⁹ dāc. qͣ de morte īmutabiliu
toꝝum ꝓponīȝ q̄ iiij ḡ hāc dēbet simaꝫ
tiu fine ‖ Itē Instruat sacdōs cfitētē
ut oīa cfiteatur pure pctā ꝛ sn̄ pal
liacōe ut sicut pctā sūt ī cscīa cfitētis
ꝑ memoriā. ita sit ī ore sp̄s ꝑ cō
fessionē. nec diuidat cfessioēꝫ pre ve
recūdia vt vnū cfiteat̄ vni ꝛ aliud
alteri de pe. di. v. c. i. ꝛ c. ꝑ cauēd ꝫ ut nc
cfiteat̄ ꝑ se nō per nūciū ul ꝑ scriptuꝫ.
de pe. di. i. qͣ pecc̄t ī pu. Itē ꝓpterea dū
sacdōs īqrit de pctīs ꝛ circustātijs pctoꝝ
ita caute īq̄rat ut nō īstruat ipm
ad pctandū. qͣ multi dēmū⁹ pue laqu
ꝑbꝫ q. i. de viduis. ‖ Debꝫ ēt sacdōs
monē sepe ꝑrochianos suos ꝛ si op⁹
fuit cogē ut saltē semel ī āno cfiteā̄
ꝛ cōicent ī resurrcōe dn̄i cō̄ de pe. et re.
oīs vtrsqꝫ. ‖ Si vō sacdōs timet scā
dalū aliqͣ patens de pplō ꝛ ꝓbabiliter
timet ne poiī⁹ ide oriat̄ saltē denū
ciet rectoribꝫ ul suꝑiorbꝫ ut ꝑ illos tlēs
potētes īduīat̄ ad penitēciā ꝛ oīa q
nō pt ꝑ se faciat ꝑ aliū sufficit
ēt sacdoti ut faciat qd̄ pt. Si at pe
tens voluit de qdā pctō satisfacē et
ī aliq° remanē pc̄ū abstinet ab vsur̄
ꝫ nō a fornicacōe. sacdōs nō debꝫ illā
cfessionē oīo ꝓ̄terire. ꝛ sit secretū
a se dimittē īsultū ut iciunet
ꝛ elias ꝛ alia bona cp̄erat. Nō tn̄ illū
absoluat n̄ de oībꝫ cfiteat̄ ut cō de
pe. et re. qͣdͣ dn̄s at in totū hōīeꝫ
sanauit ī sabbato. Nūqͣ ēt sanauit aliq
q̄ nō oīo liberauit de pe. di. iiij. sūt
plēs. denūciet tn̄ illi qͣ illa bona q
facit qͣ ī mortali pctō nō ꝓsūt sibi
ad vitā etnā ꝫ adhͦ ꝓsūt ut dispo
nant ipm ꝛ habilitēt ad gracīaꝫ sicut
legit̄ de cornelio. ꝓpb. di. dem. ꝓsūt
ad ꝑmū tpale de pe. di. iiij. sic at
tret. Sacdōs at ōsedeat ī tali loco
qū audit cfessioēꝫ maxime mulieris
qͣ ab aliqͣs manifeste videat̄ ꝫ a nē
audiat̄. Nec clāpa q̄ ōpidō sūt ēsti
clericis ꝛ sūt pn̄ ad suspicādū malū
qͣ simisba suspicacōe corde pceidat̄.
ne illud iudiciū soli sacdoti cfessori
et penitēti cfitēti sit notū sufficiat
ēt ī illo iudicio diuīo testiōī⁹ dei ꝛ sctōꝝ
angeloꝝ q̄ illuc assistūt ꝛ corā qbꝫ
illud iudiciū agit̄ ut s. di. de hijs bō.

Ꝑrincipium ē qͣ sacdōs summa cura
et sollicitudīe cauē debꝫ ne reuelet
aliqd̄ de hijs q̄ dicta sūt ī cfessioē neqꝫ
ꝑ signū neqꝫ ꝑ aliqd̄ vbū. Sꝫ si du
bitat de aliq° pctō ꝛ sup̄ hͦ vult cfulē
aliqͣ magis ꝑitū. Ita caute qͣ at cfiliū
de pctō ut nullͦ⁹ ꝑpēdat aliqͣ de ꝑsōa.
aliqͣs etc ī eā deposicōe vt de pe. di.
vi. sacdōs ꝛ cō de pe. ꝛ re. oīs. Cohi
beat se sacdōs multa maturitate vt nō
sit vbosus ī loquēdo. ne ꝑ hͦ videat̄
ut suspectus ī cfessiōe. nec ideat̄ sup̄
ī ꝯspictis ī multitudīe loq̄ndū ne
aliqd̄ vbū pcedat de ore suo qd̄ noceret
ipm de reuelacōe cfessionis. ꝛ si au
diat vbū curiosū a ꝑrochianis suis
nō reddat eis vicē. ne ꝑ hͦ cfamet̄
cfessionis pctā. Caueat ēt sacdōs.
ne dū audit cfessioēꝫ mulieris īspi
ciat vultū ei⁹. nec adītat cfitētē
mēbroꝝ. ꝑ qd̄ bonū ē et ꝯgruū
qͣ mulier ī cfessiōe locū magis
ꝓximū ꝛ sacdōs magis altū hēt ut
nō de facili se mutuo videat. ne
īstigacōe dyaboli illa īpediat̄ ī cfessiōe
ꝑpt verecūdiā ul sacdōs īcidat̄ ī q illi
cita cogitacōe. ꝑpt qd̄ ēt sacdōs ꝯ̄pe
dita cfessiōe ī articulaꝝ mulierū
nō īmoret̄ alia vba miscē q cfessio⁹
nō adiuuat. nec ult° q̄ necce ē ꝯga
ritat cfessionē ipaꝫ ī q̄redo curiose
motū mēbroꝝ suoꝝ ꝛ vbꝫ. qͣ ubi
talis ēsta latet aliqͣ hostis silī nō
desinit ad teptandū ut hꝫ xxxi. di.
cꝫ. Nec ītropiat sacdōs man⁹ mulieris
īfra manū⁹ suas sicut aliqͣ stulti
qͣq̄ fecerūt. nec aliq nō tāgat
mulierē. ꝑt dicta bonū ē sacdoti
mulierē nō tāgē ꝛ malū tāgē ē
cā. ut di. ij. hospitaliū timeat sacdōs
īstigacōeꝫ versucia hostis q̄ cū hꝫ mille
nocendi modos conat̄ a pn̄° ruine
sue caritatē hōīm ꝛ op̄is scā ītrē
ut pbi q. ij. vbis. Debꝫ ēt sacdōs dicē
oī tpe pn̄iam postulanti ī ultīa arti
vite de pe. di. vij. ī pn̄ ꝛ xxvi. q. vi. si
s. ꝑsbr̄. Sꝫ si ifirm⁹ petit pn̄iaꝫ an̄qͣ
sacdōs veniat ad eū mortu⁹ ē ul
amisit loqlā. sacdōs hēat ipm pro
cfesso ꝛ ꝑ⁹ mortē absoluat ipsū
ut de pe. di. i. multi ꝛ cō de sepultur. cogn
it nobis. ij. Si at aliqͣs cfiteat̄ aliqd̄
pctūm de quo satisfacē nō pt pū rapuit

aliena q[uae] p[ro]p[ter] nimia paupertate r[e]dde[re]
no[n] p[otes]t. Sacerdos i[n]iungat ei p[enite]n[ti]a[m] et
absoluat eu[m] q[uo]nq[ue]dat ei q[uo]d si venerit
ad pinguiore[m] fortuna[m] r[e]stituat q[ui]a no[n]
dimitti[tur] p[eccatu]m n[is]i r[e]stituat[ur] ablatu[m]
si r[e]stitui p[otes]t x[i]iij q[uaestio] vi si r[e]s aliena
[et] ext[ra] de vsur[is] cu[m] tu. Ite[m] si mulier
supposuit sibi p[ar]tu[m] alienu[m] ne bona
viri sui deuolueret[ur] ad alios vel
suscepit filiu[m] de adulterio q[ui] mitt[it]ur
et inbuit de bonis viri sui. In q[u]o
casu sacerdos audiat confessione[m] ei[us]
et i[n] similib[us] casib[us] si q[ui]s alios occu[r]rit et
absoluat ea[m] ext[ra] de pe[nitentiis] [et] re[missionibus] officii.
Ite[m] si mulier faciat certa[m] et discreta[m] confessione[m]
q[uo]d ea[m] p[ro]babili [et] v[er]a q[uo]d vir ei[us] sit eo
q[uo]d ea[m] absq[ue] h[oc] no[n] vult
sanguinens suis [et] q[ui]a absq[ue] h[oc] no[n] vult
ta[m] c[ontr]a confessione[m] sua[m] r[e]dde[re] debitu[m] viro.
[et] h[oc] [e]st i[n] cogitatu[m]. Sacerdos audiat co[n]-
fessione[m] ei[us] [et] absoluat ea[m] [et] c[on]t[ra]
q[uo]d i[n] occulto iudicio ardeq[ue] vitabit
tu[m] i[n] p[er]sona[m] i[n] publico ext[ra] de r[e]sti[tutione] spo[liatorum].
lit[er]as [et] de sen[tentia] ex[communicationis] i[n]q[ui]sitio[n]i. Si at[em] aliq[ui]s
confiteat[ur] sacerdoti aliq[uo]d furtu[m] de quo
no[n] p[otes]t satisfacere q[uia] no[n] vult. [et] d[omi]n[u]s ei[us]
no[n] p[otes]t satisfacere q[uia] no[n] vult [et] d[omi]n[u]s ei[us]
furtie petat cogitacione[m] i[n]de fieri.
Sacerdos deb[et] cogitare i[n] g[e]n[er]e no[n] in
sp[eci]e. Sic dicens cognosco illu[m] vel illa[m]
q[ui] fecit tale furtu[m] no[n] no[m]i[n]ando p[ersona]m
q[ui]a p[er]sona no[n] deb[et] no[m]i[n]ari cognosc[i] n[is]i
co[n]uictus sit aliq[ui]s i[n] iudicio ut ext[ra]
de offi[cio] ordi[narii] si sacerdos. Et q[ui]cq[ue] sacerdos
cogitat i[n] scriptis p[ro]feratur alias i[n]cidit
i[n] illa[m] co[n]stitucione[m] ext[ra] de sen[tentia] ex[communicationis] mo-
nitoriales. Caueat at[em] sacerdos ne
cogitatos vel i[n]terdictos r[e]cipiat ad
confessione[m] anteq[uam] absoluat[ur] q[ui]a cu[m] illos
sint remoti a sacrame[n]to ecc[les]ie no[n] posset
absolue[re] du[m] ita te[n]eto vel vinculo
cogitacionis. S[ed] si cogitat[us] e[st] ab ip[s]o
sacerdote vel ab antecessore suo p[otes]t illu[m]
absolue[re] p[re]missa satisfactione [et] p[enite]n[ti]a[m]
sibi i[m]pone[re] ut xi q[uaestio] iij si ep[iscopu]s. Si v[er]o tri-
ce[n]t[a] cogitat[us] ab alio sacerdote no[n]
possu[n]t illu[m] iure ordinario absolue[re]
sic no[n] possu[n]t p[ro]chiam[um] co[m]me[n]da[m]
cogitare ut ext[ra] de sen[tentia] ex[communicationis] a nob[is]
t[ame]n i[n] arti[cu]lo mortis possu[n]t simp[lic]es sacerdos
absolue[re] a quolibet cogitatio[n]e ut ext[ra]
de sepul[turis] c[um] si. P[otes]t at[em] sacerdos de
o[mn]ib[us] p[e]cc[at]is venialib[us] [et] mortalib[us]
p[r]iuata p[enite]n[ti]a[m] i[n]iunge[re] [et] absolue[re] si
debite confiteat[ur] ut de pe[nitentia] di[stinctione] i de diffi-

nitione. n[is]i p[ro]hibeat[ur] ab h[ab]ente vel a iure
ut sunt crimina enormia i[n] q[ui]b[us] r[e]q[ui]r[it]ur
maior discretio i[n] illa q[ui]b[us] i[m]ponit[ur]
solempnis p[enite]n[ti]a q[ui]a solempne[m] p[enite]n[ti]a[m]
i[m]ponit ep[iscopu]s no[n] simplex sacerdos
ut l. di[stinctione] i[n] capite q[ua]dragesime. Instruat
at[em] sacerdos p[ar]ochianos ut addiscant
p[ate]r n[oste]r symbolu[m] si credo i[n] deu[m] pa[tre]m
o[mn]ip[otente]m [et] co[n]fessione[m] Ista t[ame]n debe[n]t scire
q[uia] lege[m] nesciu[n]t ut ext[ra] de pe[nitentiis] [et] re-
m[issionibus] q[ui]a o[mn]is. Et q[ua]n[d]o hom[in]es i[n]trant
ecc[lesi]a[m] ad orandu[m] aspergunt se aqua
b[e]n[e]dicta qua[m] sacerdos sup[er] co[n]s[er]uat i[n] eccl[es]ia
parata q[ui]a vi hui[us] aspersionis b[e]n[e]dicte
remittu[n]t[ur] venialia [et] debilitat[ur]
p[otes]tas i[n]imici ut de co[n]s[ecratione] di[stinctione] iij aqua[m].
[et] q[ua]n[d]o sacerdos audit co[n]fessione[m] i[n]iungat
ei p[enite]n[ti]a[m] salutare[m] [et] d[e]inde faciat
confessione[m] solita[m] s[cilicet] Confiteor deo
o[mn]ipotenti [et]c. et d[u]m audiat confessione[m]
instruat confitente[m] stare genuflexo
ad t[er]ra[m] p[ro] reue[re]ntia absoluc[i]o[n]is [et]
ut eo h[umi]li[us] fides [et] deuocio augeat[ur]
confitenti. Finita v[er]o confessione
dicat sacerdos misereat[ur] tui o[mn]ip[oten]s de[us] [et]
Indulgenciam [et]c. [et] absoluat ip[s]u[m]
a p[e]cc[at]is [et] ab cogitacione [et] r[e]stituat
illu[m] eccl[es]ie sac[ramen]tis. Caueat at[em]
sacerdos ut si q[ui]s velit confiteri sibi cu[m]
audiente alio no[n] r[e]cipiat eos. S[ed]
q[ui]b[us] audiet separati[m]. Vt vni[us] no[n] au-
diat confessione[m] alteri[us] n[is]i solus sacerdos.
ut ext[ra] de pe[nitentiis] et re[missionibus] o[mn]is vtriusq[ue].

De sacra-
mento eukaristie pl[ur]a dicenda su[n]t ad e-
rudicione[m] simpliciu[m] sac[er]-
dotu[m] q[ui]a iste sac[ramen]t[u]m excedit i[n]tellec-
tu[m] hu[m]anu[m] [et] h[oc] sac[ramentu]m p[ro]p[ri]e sit fide
potius q[uam] doctrina. Ip[s]o [e]n[im] d[omi]no dicente
credidit et no[n] i[n]tellexit. Plus e[n]i[m]
op[er]at[ur] i[n] eo credulitas me[n]tis q[uam]
p[er]cepcio corporis sine vi[rtu]te ut de co[n]s[ecratione]
di[stinctione] ij. vt q[uia] h[oc] sac[ramentu]m sac[er] eucharistie
si q[ui]s p[er] p[enite]n[ti]a[m] deb[et] o[mn]ib[us] digne p[enitenti]b[us]
dari. et i[m]penitentib[us] denegari ut
s[upra] di[ctum] est. i[n] sac[ramentu]m hu[m]ane
r[e]co[n]ciliacionis ad deu[m] i[n] eo q[uo]d filius
dei assu[m]psit carne[m] hu[m]ana[m] fecit se
vnu[m] nobiscu[m] [et] dicit[ur] emanuel
i[d est] nobiscu[m] de[us]. In eo v[er]o q[uo]d nos su-
mim[us] corp[us] x[rist]i [et] sanguine[m]
efficimur vnu[m] cu[m] ip[s]o [et] sic p[er] p[rim]u[m]

tendim[us] ad unitatem cum patre et filio
per ipsum mediatorem reconsiliamur
cum patre de cons. di. ii. in ipso patri sic
ipse salvator dicit ad patrem volo pater
ut fideles sint unum in nobis sicut nos
unum sumus, quod de sum. trini. dampnamus.
Nec debet ministrari istud sacramentum
nisi per episcopum vel archiepiscopum vel presbiterum potest
tamen ministrari per dyaconem infirmis
si sacerdos non sit presens ut xciii di. pro-
dyaconem. Est enim sacramentum necessitatis sicut
baptismus. Unde dicitur viaticum a sanctis patribus
ut xxvi q. vi. qui recedunt, quia debet dari
morientibus qui viatoribus et transeuntibus
quod de pe. et re. quod in te. Unde sacerdos
debet esse sollicitus ut prius primaque incepta
cognoverit infirmum non sine confessione dece-
dat quod de pe. et re. de ii. quod cum. Idcirco
sacerdos debet servare et habere paratas
hostias consecratas pro infirmis communicandis
de cons. di. ii. presbiter quod reponat in loco
mundo et singulari ubi alia communio non
ponitur de quibus communicet infirmum quantum
quam fuit optimum. Et ibi sacerdos ad
communicandum infirmum portans hostias
plebs in eundo et redeundo ut populus se
inclinans adoret corpus christi verum
quod portatur manibus sacerdotis. Portet
autem sacerdos corpus publice et honeste ac ho-
norifice ante pectus indutus veste sa-
cerdotali cum reverentia et timore
sub pannis sepe mundo et recepta (?) in tecu
precedente ministro cum laterna et cum
lumine vel candela cerea. Doceat
et sacerdos populum in ecclesia ut quando levatur corpus
domini sacerdotis manibus in altari et quando
portatur ad infirmum ad ubi se invenerit
inclinet flexis genibus adorantes
ut quod de cele. miss. sane. Repo-
nat autem sacerdos sacram eucharistiam
infirma et oleum in loco clauso et sigillo
clavibus ut non possit aliquis teme-
raria manu extendi quod de custo.
eucha. c. i. Curet autem sacerdos re-
ponere hostias in loco decenti ubi
non marcescat et locus adeo cet-
cludus quod non possent diu durare
nisi renovet eas et renovet fre-
quenter, quia ex hoc habeat tamen sacerdos potest
et tempore generalis interdicti semel in
ebdomada celebrare ianuis clausis

tum et non pulsatis campanis interdictis
et excommunicatis exclusis quod de sen. ex-
communicatione (?) quia si marcescerent sicut in
aliquibus aliquando vidimus, iam non deceret
corpus christi illud esse de cons. di. ii. q. bn (?)
Unde talis hostia non est danda communicandis.
Debet autem dari corpus christi ieiuno
stomacho ante alium cibum in honorem tanti
sacramenti, si potest de cons. di. ii. illi qui bo (?)
timeatur de morte quandocumque oportet
sacerdotem hostias veteres renovare
quas debeat consumat ieiuno stomacho vel
post missam antequam sumat perfusionem
digitorum. Illud idem studeat quod sit sub
castitate consecrate communicatori populi in festo
nativitatis domini vel in aliis festivi-
tatibus quibus communicatur de cons. di. iii. in tribus
gradibus. Debet autem sacerdos dare post corpus
non debet eucharistiam vino tingere de cons.
di. ii. cum omne. Caveat autem sacerdos
ut numquam porrigat sano vel infirmo
hostiam inconsecratam pro vero corpore quia non
debet deludere populum cum falsa immedia-
sit veris periculis in iniuria quod de
cele. miss. de homine. Habeat autem sacerdos
orarium sive stolam ad collum quando commu-
nicat aliquem xxxvii (?) di. ecclesiastica. Si vero
sit aliquis infirmus ita quod non possit
totam hostiam sumere quia forte in gutture
manet. Sacerdos frangat hostiam et
sumat inde aliquam particulam et det ei
quia sub qualibet ~~particula~~ particula presumitur corpus
christi quia in sacerdote partes manducant
et manet integrum totum de cons. di. ii.
quod manducat sive plus sive minus
quia inde percipiat omnes equaliter corpus
christi integre in ubi sumitur omnes generaliter
et specialiter unusquisque ut de cons. di. ii.
quando fit sanguis. Cum autem sacerdos commu-
nicet aliquem sanum vel infirmum debet
in porrectione eucharistie sacramenti facto
signo crucis cum ipsa hostia in facie
recipientis dicere corpus et sanguis
domini nostri ihesu christi conservet et custodi-
at te in vitam eternam. Amen. Cum vero
porrigat calicem dicat in nomine domini
nostri ihesu christi quia illud est purum vinum
cum aqua et non sanguis cum non sit consecratum
in altari mistica prece sacerdotis. Sanguis
enim datur cum corpore per modum unionis.
Quia non est corpus sine sanguine, sic debet
dicere sacerdos qui porrigit eucharistiam.

Corpus et sanguis domini nostri ihesu christi con-
servet te in vitam eternam amen Secundo
est in sacramento altaris ubi sacerdos seorsum
recipit sanguinem sub specie vini tunc
ipse recipit vinum christi sanguinem pre-
ministrata sacramentum contra autem consecrationem
erat vinum quod natura fecit post con-
secrationem vero sanguis quod verba consecraverunt.
de con. di. ii. nos autem. Debet autem sacerdos
monere communicantes ut sumant de calice
tribus de causis ad minus non propter aliquod
misterium sed ut bene laventur ora
sumencium ne remaneat aliquid reli-
quie eucharistie contra dentes sumen-
tium vel gingivas et ut mulieres
non possint ita de facili reservare in
ore corpus domini ad aliquod maleficium
faciendum sicut iam plures fecerunt. Debent
autem communicantes aliquod gausape tenere
ante pectus sub mentione saltem caput
illius gausapis in quo sacerdos tenet am-
babus partibus in manibus expansis ut si a
casu ceciderit hostia vel aliqua particula
non possit cadere in terram et conculcari
scilicet est enim sine culpa qui cadit in terram
corpus christi ex negligencia ut de con.
di. ii. q bene et 4 q. 1 iterum go.

Si vero aliqui pueri de parochia
sacerdotis venerint ad communicandum in festo
nativitatis domini et resurrectionis si sunt adhuc
tante innocentie quod non sit gravati
pro mortali aliquo et sunt tante discre-
tionis et compositionis quod sumant cum aliqua
reverentia et timore Sacerdos potest illis
exhibere post generalem confessionem iniunctam illis
devotione et satisfactione convenien-
tem ipsum sacramentum quia in illis sunt
effectum ut de bap. et eius ef. maiores
¶ Si autem indiscreti fuerint et malitiosi
ut potest in quibus malitia supplet etatem
non debet sacerdos talibus indiscrete
dare parvulis cum adhuc ita tene-
ros discretionis sit quod sumere non
possunt illud. Debet sacerdos in mortis
articulo vinum cum aqua in calice pro
confirmatione infirmis porrigere non
quod ibi sit sacramentum sed fides sacramenti. Illud
autem omnimodo est vitandum quod quidam sacerdo-
tes facere consueverunt ut videlicet quando
portant eucharistiam ad infirmum non
portant vinum de ecclesia sua Sed
accipiunt de domo infirmi potest

in sacerdos vinum ab ecclesia sua cum ipsa
eucharistia de vegete sua si quis ad do-
mum infirmi Si vero non habet acquirat
vel emat ut potest ab ecclesia sua defe-
rat ad infirmum ne propter hoc ledatur sacerdos si
dos respiciens quod sacrilegus proprio
ut de con. di. ii. ut quid. In omnibus
enim sacramentis sed in isto precipue ubi maxime
taliter oculus vestris debemus infor-
mare viros et mulieres ad fidem et
ad devotionem non solum per verba sed per
actus nostros exteriores ut extra de
cele. mis. sane. Si sacerdos sit sus-
pensus vel excommunicatus vel interdictus
remotus est a collatione et perceptione
cuiuslibet sacramenti. Unde in hoc casu peccat sacer-
dos conferendo et peccant qui sumunt rap
ab eodem Si vero probabiliter ignoraret
de facto non peccaret ut extra de cle. excom.
ministrantes. apostolice Si vero ligatus fuerit
in mortis articulo excommunicatione tamen peccat sacer-
dos in conferendo sed non peccat qui recipit.
quia in tali casu sacerdos peccat et si sit re-
motus a perceptione sacramentorum non tamen
a collatione extra de cle. ex. si celebrat.

Extrema
unctio debet dari adultis
infirmis periclitantibus et pe-
tentibus quorum morte timetur Sa-
nis enim et pueris dari non debet
et debet dari ab episcopis vel presbiteris et
non ab aliis ut pro di. sed istud
in c. Sexto Constat autem sacramentum
in unctione que fit ex oleo sancto et oratione qua
funditur a presbitero super infirmum ut
in parallelis capitulis Debet autem adhi-
beri in hac unctione oleum benedictum per
episcopum quod dicitur oleum infirmorum et non
oleum cathecuminorum quia illud adhibetur
in sacro baptismi ut de sac. unc. cum
venisset. Unde peccat sacerdos qui unguit
de alio oleo faciens quandam divi-
sionem sacrorum ex avaritia vel ex
vanitate que faciunt illos errare
dum unguit infirmos de oleo cathe-
cuminorum. Si vero sacerdos deprehen-
derit se errasse et ex errore de alio
oleo unxisse. debet adhuc de alio
debito ungere et supplere quod omisit.
ut de sac. non iterum. c. 1. Et ille
sacerdos qui unguit infirmos debet

cōmunicā orōq₃ sup īfirmū nō vn⁹
īungē ꝛ alt⁹ īfundē orōq₃ ꝯtra
qd̄a fiant ꝯsueuerit ut nō fiat
diuisio sacri ī ꝑsonis dr̄ ꝯcorda.
Pnt tn̄ alij sacdotes sil' cū
ipō sacdote īungēte īungē. orāte
orare debet cū a pl'es sacdotes
adhibentur collacōe ḡi⁹ sacri pt. nō
obtēt taxatiō nūus qr sacdotes deut
ee qr sufficiūt duos' pl'es nō sint
eā nō pnt. ꝛ ꝯ ꝯcur ꝯueniēs si
volūt. Sꝫ qn̄ nō pnt ee pl'es sacer-
dotes pt vn⁹ sacdos cū scolar̄ suo ꝛ
ꝯsolus istud sacrm̄ ꝯferre īfirmo
ꝯ dr̄ ver. sig. ꝯsinit. Debꝫ aut̄
sacdos istud sacrm̄ oleū ꝛ aliud
ꝛ c̄sma ī die Jouis sc̄o ꝑ singlos
anos de āno in ānū renouāe
ad sacra ꝯferēda ꝛ vetꝫ ī eccl̄a
comburare de ꝯse. dr̄ in. lr̄as. ꝛ
de illo nouo ꝑ epm̄ būdco baptī-
zare ꝛ īungē nō de veti aliās
ꝯfunt' eet punidus nisi hō faceret
ep grauī ncti^te ut de ꝯse dr̄ in.
si qs de alio. Et oleū ꝯsectū
ul c̄sma ep si ecp̄n vsu deficeret
pt sacdos adhibē oleū nō ꝯsectū
ut de ꝯse. vtile. ul al. qr ī dubijs.
Nec debꝫ sacdos ī collacōe hui⁹
sacri pecunia exigē qr hō eet sy-
moniacū Sponte tn̄ oblata pt
recipē In nullo ei sacro pmitti^r
pecunia postulari ul dari ut. i.
q. iij. c. ult. Si vō īfirm⁹ voluit
alios clicos ptcr clicos eccie sue
queme ad ipm̄ vngendū Sac-
dos ꝓpⁱ̄alit lꝫ nō deat petitioēs
pote pt tn̄ denūciare sibi ꝛ dicē.
Ego ꝛ socij mei sum⁹ pati tibi
sup hō satisface alijs vō cū sit ep-
nei ē honestū ꝛ ꝯsuetū ut aliq̄
eccl̄a tribuat^r Pt tn̄ i^d sacrm̄ ite-
rari sicut placuit Na ista tria
sacra s. baptis c̄smatiō ꝛ ordo
iterari nō pnt. qr ī iteratiue
morbꝫ pcti nc̄e erat ut posset
reiterari medicina sacri. P-
dest tn̄ istud sacrm̄ ad duo qr
tū⁹ sanat^r īfirmi si sit ꝯualitu-
rus ī tollit pcc̄a qd̄ ꝑ ꝑ auctoritē bi
iacobi Vn sumit^r istud sacrm̄ ubiq^r

Alleuiabit eū dn̄s ꝛ si ī pccis sit
dimittētur sibi. Si aut̄ īfirm⁹ q̄
petit vnctioēm amisit loqla ī no-
ticia anteq̄ sacdos veniat ad eū
mitꝫ alonē⁹ sacdos īunget eū qr
ī illo casu dꝫ ī baptizari ꝛ a pccis
absolui ꝯ dr̄ bap ꝛ c⁹ eff. maiorēs
ī si. Pt aut̄ corp⁹ defuncti lauari
ut moris ē ꝛ si eadē ꝯdie q̄ vnc-
tus decesserit. qr clis locio nō obest
neq₃ ꝓdest defuncto sꝫ ꝓdest viuis
q̄ hꝫ reddūt testio^m fidei. sue. qr
ille corp⁹ ꝯdebꝫ ī ꝯnali ī surrcoē
resurgē ut ꝑm q. f. nō estimem⁹.

Ɛ

De sacro ordine dicēdum ē q' no-
ui sūt ordines eccl̄astici ad q̄s
clicꝫ sp̄ualit ꝓmouet^r ut ꝑpōs.
dr̄ plectis In quo collacoe clis
ē ordo gradus In pa eī tonsura.
efficit^r clicꝫ ut ꝯ de eta ꝛ q̄li cū
ꝯgregat q' alio d^r psalmista ꝛ ꝑpō-
dr̄ plectis v ad psalmista deīde
efficit^r ostiari⁹ deīn lcor deīde
exorcista deīde acolitꝫ deīde sb-
dyaconꝫ deīde dyaco deīde p̄sbr
deīde ep̄s ut hꝑpōs dr̄ ī. adestan-
celestē militie vbi sūt noue ordīes
angelorꝫ In qbꝫ alij sūt maiores.
ꝛ alij minores ep̄s sibi ī uenitur
maioribꝫ ꝛ maiores minoribus
dilecq₃ ꝑpendūt. sūt oēs vna ꝯcordia
ꝯ diuersitate ꝯtexto ut hꝑpōs ꝑpō
dr̄. adhūc pnt īcipi minores
ordines quocūq₃ Sꝫ sacr̄ ordines
nō pnt īcipi n̄ sepies ī anno.
videlꝫ ī sabbis q̄tuor tpm̄ ꝛ sabbo
sc̄o ꝛ ī sabbo an dn̄icā passionis
dn̄i ut ꝯ dr̄ tpi ordi. de co. Ba
ti oēs aut̄ ordines dicim⁹ a sacerdo-
tionatu sup ut ꝑpōn⁹ dr̄ cru-
bestat Illi ei oēs cogūt^r co-
tine ꝛ ꝑfici castitate ut hꝑpōni
dr̄ nullū facē sbdyā^m Debꝫ
aut̄ q̄libꝫ clicꝫ a suo epō ordi-
nari ꝛ de lrē^a sui epi vnīq̄.
ij. lugdun Si vō aliquis
clicꝫ ꝑ ygnorantia ul obliui-
one omisso aliq ordine medio
ꝑcit se ad altiorē ordinē ꝑmo-

ueri· debz abstinē ab executione
illius ordis donec tpe debito z statuto
adhuc recepit ordinē quē omisit Et
~~nō q̄ q̄ d'libz pdcto𝔯~~ ut hr̄ di Sal-
licitudo Et nō q̄ q̄ d'libz pdcto𝔯
ordinu͂ hz p̄uilegiu͂ fori sui et i͂
mu͂nitatis Vn̄ nō pt̄ queri nisi
i foro ecc̄e sue· z q̄cūq3 p̄cutit cle-
ricu͂ aliq̄ de ip̄is incidit in canone
et q̄ nō pt̄ absolui p̄t articulu͂
mortis nisi de auctoritate dn̄i pape
ut xvij q· iiij si q̄s suadente Debz
deferre tonsura͂ rotu͂da͂ nō cau-
data͂ vel fenestrata͂ desup capit
i modu͂ spere al' de pu͂niri ut
xxiij di· prohibete al' nō q̄tedit eis
ministrare ad altare nisi cu͂ tonsu͂
z veste q̄gruā ne faciat inde sca͂-
dalu͂ aliis xxiij di· c̄ pent Debe-
t̄ benedicē mensa quotiens q̄edit
z cibo sūpto g̃ras actori dō refre
ut xliiij di· nō liceat·

De sacro

Matrimonij pauca dicemus
q̄ spectat ad officiu͂ sacerdotis
Est c̄t sacrum laycor· layci q̄cessu͂
ē vxore͂ ducē filios p̄care tira͂
colē z tpalia͂ possidē· z c̄ c̄lito co͂-
uenit ab oi strepitu tpaliu͂ cessare
z vacare q̄templationi z orōni q̄ designat
~~rōa corona~~ ~~ra~~ rasura z corona
i capite qua sunt i signu͂ regnis
q̄d expectat i xpo utpote i sortem
clerici ut xij q· j· duos sc̄ Tu͂ q̄da͂
sc̄ q̄ p̄tit hr̄e tpalia clerici ad q̄em
vtilitate͂ i dicte͂tu͂ q̄o dn̄i ut
xij q· j· habebat z xij q· ij· aurum hz
ecc̄a Ideo ei sunt clerici de cē pau-
peru͂· z domus ip̄orum dn̄t cē q̄is
susceptōi pegrinorum z hospitu͂
du͂giliare debet ut· xlij q· j· cub
al at si cu͂ auaritia recipiat et
accumulat apud districtu͂ iu-
dicē sunt rei omn̄i illorum q̄b p̄nt
subuenīre ut xlvij di· sicut i sic
Clerici q̄stituti i minorib3 ordi-
b3 p̄nt q̄hē matrimoniu͂ si q̄hē
uolu͂t Sic i sacr̄ ordib3 a sub-
dyaconatu sup̄ unq̄ nu͂q̄ ut
xxviij di· serati p̄dit at
b̄nficiu͂ clerici q̄ugatis q̄ nō

pt hr̄e vxore͂ et ecc̄iaz seu b̄nficiu͂
eccasticu͂ cu͂ vxore ut ex̄ de cle q̄iu
iugatis pt tn̄ redire ad c̄licatu͂ si
habuit vnica͂ vxore͂ z virgine͂ ut
xxxiiij di· nec ad sacerdote͂ p̄tinet
ne i p̄rochia sua q̄hent̄ clandestina
matrimonia z i cestuosa z io itiume͂
debet publicari sp̄osalia z alie solem-
pnitates q̄suete p̄ q̄s q̄cludunt̄ et re-
uelent̄ ista i pedime͂ta pp q̄d' ē sacerdos
celebrat missa͂ sp̄ale͂ in q̄ b̄ndicat
sponsa͂ cu͂ sponso ut xxx q· v· p̄ to·

Req̄rit̄ tn̄ q̄ sponsa b̄ndicenda
i missa p̄ sacerdote͂ sit v̄go ut sicut
i se signaculu͂ sacri q̄iugii cu͂ ecc̄ia
q̄ xp̄o nubit v̄go i fide· jux̄ i ap̄ls
Despondi eni vos vni viro virginē
castā exhibē xp̄o ut ex̄ de bigamis
debitu͂ pp q̄d' ē mulier corrupta nō
pt iter sacris v̄gines q̄secrari xxx
q̄ q· v· ille at et xxxij di· accusa[t]
z ita q̄tu͂ ad h̄o req̄rit̄ maior
castitas i muliere q̄ in viro·
Itē tn̄ q̄ sp̄osalia q̄hant̄ sacerdos p̄-
munet in ecc̄a publice p̄sonas ille q̄s
debz matrimo q̄hi· ut q̄cūq3 sciunt
aliq̄ i pedime͂ta opponant ip̄ tunc
iterum z dicat aliter nō celebret sibi
missa͂· q̄ p̄nit punit̄ a iure
ut ex̄ de clandes desp̄so· cu͂ ihibitio
Illud at nō omitto q̄ q̄da͂ sacerdo-
tes q̄ celebrat missa͂ sponsaliu͂ p̄-
acta q̄secratōe an̄q̄ dicat pax dn̄i
b̄ndicu͂t sponsa͂ cu͂ sponso z p̄acta
b̄ndicōe postea redeu͂t ad altare re-
cepturi corpus z sanguine͂ dn̄i q̄ p̄t
p̄iculu͂ q̄d' possz i cūrere i tanto stre-
pitu hoīm de corpe xp̄i z sanguine
et hr̄ p̄iculu͂ q̄sue sacerdotis ut sit
pacto illo diuino misterio sacerdos va-
dat ad b̄ndicendu͂ illos Sz an̄ b̄n-
dictōem sacerdos i terroget vtrumq3
si q̄sentit vnus i alterum de p̄nti
et uelit ip̄am hr̄e i q̄iuge z hoc
sto fundat b̄ndictōem sup cap̄i
amborum p̄ncipalit̄ sup mulierē
roē cui9 celebrat̄ missa z dn̄r
b̄ndicta sicut patz ex ūbis z forā
ip̄ius b̄ndictōis Et data b̄ndicōe
sacerdos sicut moris ē accip̄t depctā

manu sponsi et manu sua inuoluta pallio quo est indutus et assignet ipsam sponso per verba consueta et sub signo crucis dimittet eos in pace

Debet et sacerdos curare ut aliquis de parochia sua non contrahat cum consanguinea sua aut affine sua usque ad quartum gradum nec in ipso quarto gradu ut extra de consanguinitate et affinitate non debet extra de primis quartum consanguinitatem

Si autem ab una parte in quarto gradu et in quinto ex altera vel in sexto vel in septimo in quinto possunt contrahere quarto gradu differt a quibus per aliam lineam descendentium ab eodem extra de consanguinitate et affinitate c. ultimo

Nec debet aliquis contrahere cum affini data consanguinitatis si sponsalia contracta fuerint post septennium quod tale matrimonium non potest contrahi et contractum dirimi extra de desponsatione impuberum literas Nec debent filios duorum compatrum potest contrahi matrimonium super eos vel alterum compaternitas sit contracta extra de cognatione spirituali super eo.

Nec debet aliquis cum adultera contrahere quam duxit de facto vivente uxore sua vel cum qua machinata est mortem uxoris sue extra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium c. Significasti Scius si scienter uxor nescia fuit de prima uxore nam in hoc casu post mortem prioris uxoris remanet matrimonium cum secunda

Nec de eo qui contrahit mortua uxore sua cum illa cuius filium uxore dum adhuc viveret de sacro fonte levauit Set si aliquis levauit filium suum ipsius uxoris tamen extra cum ipsa possit contrahere ut ... quia ... spirituale et c. post uxoris extra vir et uxor comitant et actiones et non passiones ut ibi notatur Uxor enim acquirit viro compaternitatem et vir uxori post contractum matrimonium consummatum tam in baptismo quam in confirmatione sacri confirmationis aperiendo vel tenendo filium alterius ad baptismum vel ad confirmationem scilicet patiendo vel si eius filius teneatur

Dicit tamen magister Hugutio quod non solum in baptismo sed in omnibus pluribus baptismi contrahitur compaternitas ut Hostiensis dicit c. i. Vicecomes et alii dixerunt quod non ut extra de cognatione spirituali contracto quod adhuc sub

iudice lis est scilicet de ipsis pluribus que precedunt baptismum et earum causis aliquas dicamus Cum puer ducatur ad ecclesiam baptizandus Sacerdos primo sufflat in modum crucis in faciem ipsius Ut per prius sacerdotis officium ministerium spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus de consecratione di. iiii postquam.

Post sufflationem vero signatur baptizandus signaculo sancte crucis tam in fronte quam in toto corpore ut extra tunc dyabolus recognoscens signaculum sue mortis sciat quod vas iam est signatum et alienum de consecratione di. iiii postea signum

¶ Deinde baptizando pabulum salis tradit et sapiente sale condietur fetorem careat iniquitatis ne putrefiat vermibus peccatorum de consecratione di. iiii ex hiis. Postea tangit nares et aures baptizandi de saliua sacerdotis et dicit ei verbum quod dominus noster dixit cum sanauit surdum mittens digitos in auriculas effeta quod est aperire ut aperiant ei nares ad accipiendum odorem notitie dei et aperiant ei aures ad audiendum mandata dei de consecratione di. iiii postea tangitur

Deinde vngitur in pectore oleo sanctificato ut cor illius confortetur in fide sancte trinitatis et ut nulle reliquie latentis inimici remaneat in ipso.

Vngitur et inter scapulas de eodem oleo sanctificato ut per dei gratiam roboretur ab bonorum opera facienda de consecratione di. iiii deinde

Deinde baptizato puero post baptismum iam receptus vngitur in vertice sancti crismate a presbytero ut in eo participes fiat et sic patris redditur rationem de fide quam suscepit in baptismo de consecratione di. iiii postquam Et non ante baptismum vngitur de sancto oleo sed post baptismum sancto crismate sacro. ut sic dicatur christianus a christo ob quod omnes baptisati dicuntur christiani a christo qui vncti ab vncto extra de sacra vnctione cum venisset.

Questio

Quia instructores populi duo sunt necessaria sacerdoti scilicet vera doctrina et pura vita ut doceat populum verbo et opere et edificet extra Debet enim frequenter exponere populo verba sacramentalia

scripture et storiarum primo quod tamen in ... congruentiam temporis et moris compendium videatur ad congruentiam veritatis et exemplis sive gustationis et vite edificare auditores et complacere quod dicit in cordibus auditorum ad amorem et affectionem veritatis. ad quod designandum in capacio vestimentis sacerdotis tintinabula leguntur in certa ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu domini et non moriatur quia qui se ... occulta iudicis ingerit. non vita sacerdotis sterilis sit cum lingue sonitu uniformiter clamet. modum quod teneat in predicando ut iuxta capacitatem audientium predicet utilia et intelligibilia non alta sed utilia que non possunt intelligi. vel que aliquo errore volvunt conscientias auditorum. Neque superflua que fastidium generant et tedium in cordibus auditorum ut Iohannes dicit si vero. Ideo ei sufficit vita bona sine doctrina. Si enim sacerdos ex ignorantia vel negligentia non predicet ipso vitare exponit eis viam salutis et vitatis. Vehementer erit apud dominum anima illarum que sub eo pereunt ex defectu doctrine. Iohannes dicit Ezechiel 3 et 33. dicitur si quis ...

Si vero sacerdos diligenter docet populum et ostendit eis et annuntiat eis viam salutis et illi non acquiescentes ei pereunt sacerdos sine culpa et sine pena erit in die iudicii apud deum et illi soli in manifesti sunt in penis ut Iohannes dicit et ulterius alibi. At quantumcumque sacerdos sit bone vite non sufficit ei ad salutem si curam gerat animarum. exempla enim negligentia quam habet ad subditos damnavit. Iohannes dicit supra. Quia Hely sacerdos in se sanctus fuit sed quia filios non erudivit in omni disciplina et correctione supinus cecidit et mortuus est. delatus ut ex de symo. Sed Hely in primo. Neque tamen sufficit doctrina sine vita. Si enim sacerdos sit male vite perdit fructum doctrine quia cum ipse sit criminosus non habet frontem corripiendi criminosos ut Iohannes dicit et si lapsi et de facili corrumpuntur per exempla male vite sacerdotis et ex hoc contempnunt verbum dei et sacramentum et ex pluribus exemplis sacerdotis cotidie peiores fiunt ut libro 2 dicitur de quibus vero. Cuius vita despicitur restat ut eius predicatio contempnatur. ut in q. vii. ... testatur. et tot ei mortibus dignus sunt. si numquam ... perpetrat quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit ut ... in papirie. Sacerdos namque qui non regis ... [illegible] ... deterrit ... filiorum crimine correptis tamen ... [illegible] ... ut in q. vii. ... Hic ergo patet quod sacerdos utrumque debet habere scilicet puritatem vite et veritatem doctrine. quantumcumque hoc sit difficile valde. Nam ut dicit Augustinus nichil est in hac vita et maxime hoc tempore difficilius officio episcopi vel presbiteri. sed apud deum nichil beatius si eo modo militetur quo noster imperator iubet. Iohannes dicit ...

Dominus noster Ihesus Christus qui est fons omnium bonorum de cuius plenitudine omnes accepimus ... faciat sacerdotes nostris temporibus quales descripti sunt. qui cum patre et spiritu sancto etc.

Explicit tractatus de sacerdotis officio et vii sacramentis.

¶ Queritur de horis canonicis quas ad
illas teneatur et quis si obmittitur vel
minus perfecte dicatur ¶ Respondeo
horarum intellectum et silentium pro festum vel
le vi tt iiij c. dicit quod vo et sequentibus
slares ¶ Quia quod seculares lapsi adeo secu-
le dediti sunt secularibus negocijs
quod divinis intendere nequeunt sed ab
ipsis dati sunt i ddit g ministris ecclesie
ut in septeno officio vices eorum
suppleat et ita ad horas canonicas
non solum ex statuto ecclesie sed et ex
obligatione iusticie tenentur beneficiati
Sed quo modo officium divinum est
valde varium apud diversos et quod non
est aliquis specialis modus ad quam debeat
teneatur et ideo quod ex aliqua necessitate quis
secundum formam ecclesie non dicit sed pro defectu
visus vel etiam pro infirmitate vel quod propter
paupertatem libros caret recompensat
tamen equales per preces vel per orationes divina
non peccat mortaliter ut credo.
Et quod ordines sacri nulli debet conferre
nisi beneficiato vel ei qui ad suum proprium
loco ecclesiasticorum redditum voluit
ordinari ut dicitur extra de preben. c. epi-
scopus ideo quis et ex predictis quod quilibet in
ordine sacro teneatur ad horas cano-
nicas quod ecclesia ordinando ipsum in-
tendit eum ministerio ecclesie et ad
hoc ministerium obligare ¶ Dicendum
at verba sua attente ex sua desidia
peccat per neglegentiam non tamen peccat
mortaliter quia iste modus orandi
ex precepto ecclesie salvo statutis est
precepta ad iuris positivum non
referuntur nisi ad ea que sub iudicio
humano cadere possunt et sunt actus
exteriores et non interiores sed prepositus
Sed et si quis dicit divinum officium vel aliquis
dicens nam quando nisi dicat sed quidem
ipsum exaudiunt non oportet ipsum
resumendo a capite distinguere
officium divinum sed quietus sit et si
ab alio deum audivit. quod chorus
modum alternat cantandi vel dicendi
instituit ecclesia quod dum horas officii precepit
sufficit si quis officiando in choro
cum alijs ex necessitate aliquid omisit
per se aliquid illorum vel quod psalmus et non
potest obmissum supplere nisi subtrahat
vocem suam ab adiutorio chori et in
cantando molestus esset ad illum perturbare
quod officium chori dimittere eo quod ecclesia
deputatum nimium plus esset et lectionem
et silentium non precepit Sed in horis ecclesia
varia est diversorum consuetudo tamen
quod tenetur ad horas canonicas si ex
industria aliquid obmittit sine
necessitate infirmitatis vel alicuius talium
nec aliquid in recompensacionem facit
vel sepe facere mortaliter peccat. in-
iuriam inferendo ecclesie quod pro temporalibus
non refundit spiritualia presertim
tamen ad hoc ex precepto ecclesie teneatur
Et quanto plures sunt omittit tanto
gravius peccat Sed non credo tot esse
peccata quot sunt obmisse quod totum officium
divinum unius diei est unum totum in-
tegratum ex suis partibus Et ideo
precepto uno precipitur et tunc transgressor
non transgreditur nisi unum preceptum et
hoc tanto amplius quanto plures eius
partes obmittit Bene tamen credo
quod pluribus vicibus obmisso huius officio
plura sunt peccata mortalia quia hoc
totum integrale precipitur cotidie
adimpleri Dico tamen si ex indus-
tria obmittitur quia si ex oblivione
obmittit non peccat mortaliter ex-
cusante eum ignorantia ymo si
oblivio tamen ex legitima occu-
patione credo nullum esse peccatum
tamen quando revocat habet negligenciam
ad memoriam tenetur supplere ob-
missum vel idem dicendo quod omisit
vel aliud equales Sed quid quando
dicunt esse melius quod eodem dicere quod
omisit. quod huius frequenter locum non
habet Sed ego credo oppositum quod verba illa
referuntur ad tempus competens illi hore
Sicut quando dicunt matutinum tamen dicendum
primos nocturnos Nocte surgentes Et
ecce iam noctis Et quando in profunda nocte
dicuntur completis dicuntur Te lucis ante terminum
Verum credo quod quanto propinquius attendimus

ad instaurationem eius. Idem quod deprehendi
est tanto melius est. Vidi et non tenetur
quis singulis horis diei dicere singulas
horas. Sed sacerdoti permittitur quod mane
dicat omnes horas usque ad vesperas inclusive
ut patet extra de cele. missa c. presbiter.
Dicere autem missam cotidie non est preceptum
nec et audire cotidie. Quia non sic possibile
[illegible] tamen sacerdos qui numquam vult celebrare
[illegible] possit quia innaturam [illegible] dei
[illegible] Raymundus c. [illegible]
[illegible] et seq. dicit quod clericus beneficiatus
dum tamen adultus sit sive sit in scolis
sive sit in peregrinatione sive alias
et clericus sacro ordine et non benefi-
ciatus tenetur ad horas canonicas
et peccat mortaliter obmittendo ex-
[illegible] dicit c. ulti. Cantor [illegible]
[illegible] Et addit quod nec in hoc
potest episcopus dispensare quia in aliud com-
mutare quia abbas cum monacho
suo [illegible] scolas vel viaticum. Item
dicit [illegible] quod ad horas canonicas
tenetur et degradatus [illegible] fuit in
sacris ordinibus quia tenetur ad ea quia
sunt oneris non honoris. [illegible] de
degradato beneficiato quod dum tenet
beneficium degradatus et vel suspensus
non debet officiare ecclesiam et cum solus
dicit horas quia cum aliis non officiando ecclesiam
non dicit dicere Dominus vobiscum vel similia
quia ad dignitatem ordinis eius pertinet.

¶ de attentione orationis

¶ Queritur an ad orationem de necessitate requiritur
attentio [illegible] quod ad orationem et quodlibet
aliud opus potest requiri attentio du-
plex. Uno modo ut oratio ab attentione procedat.
Alio modo ut attentio continue concomitetur
orationem. Primo modo requiritur attentio ad oratio-
nem [illegible] quod [illegible] non solum [illegible]
[illegible] sed etiam ad vitandum peccatum
in casu quo oratio dicitur de precepto
et hoc per rationem probat Durandus [illegible]
tamen requiritur quod attentio actualiter
concomitetur totam orationem quia nec hoc
requiritur in quibuscumque bonis operibus
nec est possibile. [illegible] facile evagari
[illegible] mentis [illegible] tamen quod orans
scienter non distrahat mentem ab
attentione. Hoc enim non potest esse sine
culpa veniali vel mortali. Si enim
evagatio fit solum secundum [illegible]
[illegible] licet sit temeraria
et quamvis [illegible] sit [illegible] forte
tamen non est peccatum mortale nec est
[illegible] quia etiam non [illegible]
de actibus mere interioribus
et ideo non potest ea ponere sub precep-
to [illegible] quod [illegible] si dicat
horas scienter cogitet aliud non
[illegible] preceptum [illegible]
est quod non fatti [illegible] evagatio
mentis fit [illegible] quod quis scienter
se occupat in actu [illegible]
[illegible] attentionem orationis et [illegible]
est culpa mortalis et [illegible] preceptum
ecclesie quod [illegible] de cele. miss. c. dolen-
tes [illegible] Ubi dicitur [illegible] precipi-
mus in virtute obedientie ut divinum officium diur-
num pariter et nocturnum [illegible]
[illegible] studiose pariter celebrent et cum
hoc autem non observat qui se occupat
in actu contrario scienter sibi attentionem
subtrahit. Hec Durandus [illegible]
di. [illegible] in fine

Scriptum per quendam ordinatum quibus ecclesie et predicationis officium affectantibus

Consulit quod clericus non potestis quamvis forsitan me-
diocris litterature cum sit in inferiori ordine domino
servienti. licet in tali gradu remanere. et non ascendere
vel aspirare ad gradum digniorem vel maiorem
dignitatem timens ne forte abscondat frumenta in
populo. vel sub modio ponat lumen quod in eo est. Respondeo
quod super modo ecclesiastice dignitatis et in maioribus ordinibus
constitutus largius a se possit diffundere. forte vite exemplaris
ut multis possit esse utilis. atque multos possit iuvare officio
predicationis. Ad cuius consultationem et cautelam in hac materia
habenda est quod sequitur et ex dictis sanctorum et doctorum decretalibus
sive collecta
utrum ratio et voluntate sua debet eligere
ut sibi possit dare pro aliorum utilitate ascendere ad regi-
men aliorum vel occupatione altiorem

Circa hanc questionem materiam sciendum quod voluntate ordinata aliud
debet nos appetere voluntate nostra propria. aliud ex voluntate
vel imperio aliorum sicut patet ex dictis beati thome in 2a 2e
q. c. ... Ita quod semper voluntas aliud velit et aliud ex sua
et aliorum imperio et voluntate aliorum. Sunt autem duo precipue
que ad premissa occurrunt in quibus quasi huius discordantia et dissi-
dentia voluntatis. videlicet locus superior sive prosperitas
seculi et exterior occupatio Quantum vero ad propriam volunta-
tem convenit homini principaliter velle insistere proprie saluti et virtuti ex
tiores occupationes que in voluntate ad voluntatem aliorum et dispositionem
eorum qui prelationem habent. convenit homini ut insistat aliorum saluti
vel se implicet exteriori occupationi ne sit inobediens et
superioribus sive rebellis Igitur ad inordinatam voluntatem pertinet
quod aliquis proprio motu servat in hoc quod aliorum gubernationi prefi-
ciatur et ut afficiatur ad exteriores occupationes Pertinet ad inor-
dinatam voluntatem pertinet quod aliquis contra superioris iniunctionem pre-
dicta. scilicet gubernationis officium et exteriorem occupationem finaliter
et pertinaciter recuset. De hiis ita dicit beatus augustinus 19o
de civitate dei. Otium igitur non iners studio quam est de veritatis novo
prohibet quod ad laudabilem pertinet actum. locus vero superior sine quo

Item et semper requisitus licet et non liceret. sicut licet excipere licet ex ipso

urgi ipsis non pt. et si teneat atque ad ministerium ut dent at-
tamen indiscrete appetit. Quabrem stud sem quis caritatis
negotium iniste suscipit necitas caritatis. que sarcina sin [illegible]
imponit percipiende atque inducende vacandum est veritati.
si aut imponit suscipienda est propter caritatis necitatem. Nemo,
igitur propria voluntate appetitu sibi debet honorem assumere
sed qui fuerit vocatus a deo tamquam aaron. ad hebreos v.o
Sic nec ihesus semetipsum glorificavit sed qui locutus est ad eum
tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech ut dicit
dyonisius v.o de ecclesiastica ierarchie | [illegible] mente
debemus proprio motu ad exteriores occupaciones ambire
Bernardus in sermone de assumpcione beate marie virginis Nemo nos
blandimentis verba ut nemini conspirata se seducat Nusquam
nulla tenedita est dispensacio. ministerio nulla commissa [illegible]
ocio sedens erit. a secus pedes ihesu cum maria. a [illegible]
lazarus iter cepta sepulcri. Ideo absit absit ut quod deo
vacat ad tumultuosa aspirat secundum officialium vita. Mar-
tha sponte insufficiens sibi et minus ydonea videat. alii quam ma-
gis id operis quod administrat optet imponi. Advertendum est
quod sunt quedam occupaciones ita opera exteriora precepta sunt
propter [illegible] activis ad purgandam vitam ut ad exercendum [illegible]
sive [illegible] dare elemosinam. visitare
infirmos et [illegible] precepta. et ad hoc possunt aliqui magis
minus [illegible] et in aspericiones et varietates [illegible] ne [illegible]
et in brevi [illegible] lib. o moralium [illegible] mens ad ex-
teriora [illegible] operis dilatat. ut [illegible] ad studium
contemplacionis angustet. Non nulli enim homines ita ociose sunt
incepta [illegible] ut si eos labor occupacionis [illegible] ipsa operis
[illegible] ut si [illegible] Et non nulli ita [illegible] sunt ut si
[illegible] laborant. quia tanto [illegible]
vacare [illegible] cordis [illegible] ad [illegible]
tumultu cordis colligunt [illegible] loco et
vacant, [illegible] ad [illegible] occupaciones [illegible] quod at
[illegible] dare [illegible] ad contemplacionem [illegible]
[illegible] melior est contemplativa et de hiis operibus [illegible]
~~[illegible] opera [illegible]~~ [illegible] amoris rusticae monachum

ut se debeat occupare ¶ Sicut autem aliena sicud guber-
nacio aliquorum ut prioratu monasterii vel prelatura ecclesie ¶ Et
ideo hec non debet quis proprii motu desiderio anhelare sed cum
iniuncta suscipere ~~accipere~~ ex obediencia et caritate ~~quamdiu~~ aliter quamdiu
fideliter ministrare ¶ Et hoc ideo magis quia cum per talem occupacionem
homo caute custodierit leniter devenit ad insensibilitatem
et cordis duriciam sicud bene declarat Bernardus in primo libro de
consideracione circa principium ¶ Ideo quod ad talia circa que honor et laus
hominum consistit anhelat. Sicut ypocrite talibus cottidie ¶ Talia enim quamdiu
ministrat laudem tamen suscipit fugere quod ad hec dicitur non de-
beret anhelare ¶ Talis vero debet esse quod exteriore occupacione bene
ministret quod ita sit occupari in exterioribus ut dulcedinem interna
funditus non amittat. quod enim vere pauci sciunt enim quod [illegible] sit
moralium Augustinus xix de civitate dei dicit nec sic [illegible] vivere
vitam delectatio deserenda est ne subtrahat illa suavitas
et opprimat ista necessitas ¶ Qualiter non recipere sacros
ordines sit licitum vel illicitum vel meritorium

Ab hiis de facili respondi qualiter quis voluntate ordinata
ad ecclesiastica officia ordines gradus et dignitates
debeat ~~accedere~~ vel etiam declinare ¶ Pro maiori tamen
evidencia sciendum quod enim sanctos doctores officia ecclesie sacros
ordines. altiores gradus et dignitates subterfugere vel declinare Aliquando licitum
aliquando est malum et illicitum aliquando bonum et meritorium. aliquando
vero necessarium ad salutem ¶ Est quod primo id est in casibus illicitum aliquando potest
¶ Possunt quidem signari 2o casus in quibus sacros ordines non
suscipere vel ecclesie officia devitare sit illicitum / primo
in casu quo quis videt vel scit probabiliter imminere grave periculum
et notabile dispendium si sacros ordines non susciperet vel
ecclesiastica officia non ministraret ¶ In tali enim casu non assumere
repugnaret caritati proximorum. Quia videlicet in se ad debet exponere
pro loco et tempore secundum prius allegatum dictum Augustini negocium
iustum suscipere necessitas caritatis. In tali casu in posterum
reparari non debet quis finaliter refugere nec pertinaciter dubi-
tare non tamen humilitas recusaret sicut dicit Thomas in 2a 2e
q. 185 ar. 2 et multo minus potest se a sacris ordi-
nibus recusare / Et de hoc vide per Gregorium in 4 q. ca. / Juxta posita
¶ Secundo est illicitum si quis pro obedienciam superiorum arcetur

Aliquando licitum

tm
2 susceptos retinet / hoc n. repugnaret humilitati p qua quis
superiori madanti se subicit. Un q rg in pastoralibus sue
videri oculos dei est humilitas eum ad respuendum hoc quod utiliter
subire precipitur. Primas non est expediens tum 2m q dicunt doctores
iuris. extra. i sic. 2 hos. in sic li. i ti de sac. no iterando et
Archidiac. sup spec. herving boyt xv di. dc eta 2 alii ov. sup r suis
Tuitu — clericum non habentem beneficium non posse invitum cogi de iure ad sa
cros ordines suscipiendos. Dicunt tamen doctores q si clericus fuerit idoneus
2 dispositus 2 sine periculo ecclesie immineat q potest mor
taliter non obediendo peccare. Deus sciret se indignum ut habere tempo
raliter non videretur ut esset si in gravium haberet contra voluntatem
dimictere ut esset singulare in scinctum a eis non peccat si non mor
^ pro — ut spe sit singulare 1 scinctum a' eis no peccat a no mor
Daro — vigore q. virtutibus pollens coactus accedat. non polles virtu
tibus nec coactus accedat. Tercio est illicitum sacros or
dines subterfugere ut declinare p modum illicitum. puta p hanni
dines subterfugio ut aliud illicitum i perdiniam presterire in qs possit
cadere. ut aliud illicitum p mouens non ei sunt facienda mala ut eveniant bona. 2 multo
minus ut impediat bona ut indifferencia. Et quantumcumque
minus ut impediat sacramentum ordinis vilipendit 2 ideo refutat
^ possit — ~~pos~~ ponit que sacramentum ordinis vilipendit 2 ideo refutat
Secundo fuit dominus q sacros ordines non suscipere ut vali
officia ministrare aliquem est licitum. Est a. simpliciter licitum
in casu sit illicitum. Confitebimur a' pissimis casibus tum sine suffi
cientes ministri a non apparet aliquid nimium periculum e simpli
licitum / q sp. p w v ex sac m ordinis e sac m in voluntarium
licitum / q p v x de risatoribus c. venies. Dicitur a id eo
q iiij s vers. 2 w de ni v actoribus c. venies ff. Quia a id eo
voluntaria 2m Linar in glo sup pal ca venies sic ó maii
ex p omitido 2 non est pccm. hec dr xvii q. iiij s vel
umquam quis clericatus coronam suscipiat non tam nimis salvans
^ nota — p moveri valz. et non inulli in lavcali habitu sanctissime
deo dilecti in demanet ut hec xxi q. i c hinc est sic dicit
Monachos usque ad tempus eusebii 2 zozimi 2 sericii. monachos simpli
2 non clericos fuisse eccle. ut testatur historia ut chorogi refert monachos
tanc quemisse ut p sacerdotes i beniret q vel missam solempniter
celebraret. ut ibi. Et tam an predictorum tempora fuerunt multi sancti
sissimi monachi. Sed 2 an illa tempora 2 p q. fuerunt multi viri beatis
simi monachi ut 2 an illa tempora 2 pq. fuerunt multi viri beatis
in sclari habitu q hunc q presbiteri ordine humili suscipere re
nuerunt. tuncq religiosus in laco sunt licet in humilitate spiritu dns d
serve. ut clericus idoneus q iuravit se sacros ordines nolle
assumere dz sum iuramentum adimplere xxii q iiij s vel sequitur

periculosum em hoc iuramentum est temerarium non tamen periculosum ut
ut notat hostiensis boit extra de iureiurando c. si vero Item si
ydoneus clericus voluisset se non accipere sacros ordines timens
plus vovere ~~a iuramento~~ 2m hosti. in sum. ti. de vo. et vo. re. § et ubi
magis quo res plam quam iuramentum ut vovere dz ex vinculum requiritur
ut obligatus ad implendum illum Item dicit thomas in summa 2a 2e q. c. lxxxix
ar. ij Dicit in hijs que non sunt simpliciter et absolute necessaria ad salutem sed plus
in casu ad papam superiorem sicud dictum est de sacris ordinibus sus
cipiendis per aliquam licitam impedimentum apponere antequam fiat papa
dilloquin non licet alicui cuiusve ad 2as nuptias ne per hoc in
pedirent a sacris ordinibus suscipiendis Item vel si 2 que in cassacionibus pussi
tasibus per aliquam licitam abstaculum ponere quo reddat in ydoneus sacris
ordinibus suscipiendis licet fuerit antea ydoneus. Dicit quod non licitum hoc
est multo plus quam ordines fugere ut sic non legere Tercio fuit
dictum quod in casu sacros ordines recipere meritorium est fructuosum Et
primo quod si quis cum his dimittit ne propria volumtate suscipiat cum
forte eius superiori displiceat. quod volt eum magis in inferiori ordi
ne remanere Vnde dicit ut extra de temporibus or. c. ad aures Ad aures
nostras pervenit quod religiosi qui ad superiores desiderant ordines promo
veri sed prelati eorum desiderijs contradicunt Que igitur quoniam clericus respondemus quod
quod honestius et tucius est subiectis debita prepositis obedire atque in pocioris
in inferiori ~~ordine~~ ministerio deservire quam ne prepositorum stantibus quod devo
appetere dignitatem Vnde est in hac parte subiectorum desiderium comendum
eum tamen subiungit dicens quod non in sublimiori gradu sed in aplitudine
caritatis atque regnum dei Item clericus licet ydoneus prendens sub
limitate ordinum et periculum proprie si ei non prodesset ut timens periculum
si eligat durum inferiori ordine deservire videtur et vero laudabile
et laudandum Vnde gregorius scribens anastasio presbytero ysaurie In hoc
quod magis te aliquo in hoc magnum aspicio quod an humanos oculos
in magno atque alto loco minime conscripsisti In quo sepe dum perveniat al
titas bene honoris extenuatur ad yma animus vigore quod curis distrahentibus
generatur tibi ~~et~~ ~~opa~~ nunc hoc quod scriptum est ~~lapsis~~ in corde disposuit ascensiones
in valle lacrimarum Multos namque in altior nitens quam sublimior videri
poterat si incipit pererrantur ubi a quo neas dicit suspexisses quod in prospero
mea non attendit pro ordines vel diu non tota sed prenascentes pro caritate
tario pro atque honores aliarum virtutum quia que in quocumque bene virtutibus
pre fruit non a sublimioribus ordinibus tantum deo acceptus est et apud mo
velbit Quarto fuit dictum quod in casu ordines sacros sollicite fugere
sit namque ad salutem et radicem sub proprio Vnde in ordinis ordinat
ad peccatoris et non debet dari ut dicitur dispositus ut dicit thomas super primum

simarum di. xxiiij q. 1 ar. 1 i vid. ad p[ri]m[u]m argum[entu]m. Dignitas
dicit[ur] sac[er]dotium dig[nitas] [illegible] q[uo]d co[n]siliu[m] q[uo]d no[n] dat n[isi] digne
et disposito. Hec dispo[siti]o attendit[ur] p[ro]p[ter] duo. P[ri]mo ut susce[p]t[u]s sit
sto illuminat[us] et disposit[us] p[er] t[ri]na sanctitate[m]. 2[o] no[n] s[ufficit] et p[er] s[an]ctitate[m] s[ed]
p[er] s[ci]e[n]t[ie] excelle[n]ti[am] s[ecundu]m tho[mam] s[uper] 4[or] s[ententi]arum sicud i[n]f[er]ius dic[etu]r. Sc[ru]do
attendit[ur] ista dispo[siti]o p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] sit illuminat[us] alio[rum] p[er] mor[um] exemplari-
tate[m] et de hiis duob[us] dic[itur] [illegible] s[ecundu]m q[uo]d ep[isto]la [illegible] scribit dyo[nisius]
misi[us] i[n] ep[isto]la ad demophilu[m] di[cens] q[uo]d magis sacerdotis ornat[us] est
i[n] illuminacio[n]e [illegible] a sacerdotali ordine q[ui] no[n] e[st] illuminat[us] ma[gis]
a q[ui] no[n] e[st] illuminat[us] [illegible] audax in dicto sacerdocio manu[m] appo-
nens et no[n] timu[it] neq[ue] verecundat[ur] divina [illegible] dig[nitas] [illegible] et p[er]ficies
d[omi]n[u]m ignorare q[uo]d ipse i[n] se [illegible] et decipere estimat ab ipso falso
no[m]i[n]e p[at]rem appella[n]s et aud[et] ip[s]is i[n]mundas diffamias no[n] dicam
sacrimeta oraciones sup[er] divina sig[na] [illegible] fac[ere] [illegible] no[n] e[st] iste
sacerdos s[ed] inimic[us] doloso[rum] de lusor sui ip[s]i[us] et lup[us] sup[er] p[o]p[u]l[u]m divinu[m]
pelle agnina armat[us] h[ec] dyo[nisius]. Si a[utem] ille peccat mortalit[er] q[ui]
p[ro]movet i[n]dig[nu]m ad sacros ordines s[ecundu]m tho[mam] s[uper] 4 s[ententiarum] di. xxiiij
ar. iij multo pl[us] peccat mortalit[er] q[ui] ingerit se ip[su]m indig[nu]m sacris
q[uia] i[n]iuste s[ci]e[n]t[ie] dei [illegible]. logo ap[osto]l[u]s q[uo]d si q[ui]s [illegible] [illegible]
i[n]iuste usurpaverit ut ex aliena [illegible] fuerant [illegible] ordine
Digne officiantium [illegible] p[ro]p[ri]a i[n]dig[nus] off[iciu]m p[ro]p[r]ia [illegible] et usurpat
[illegible] dic[itur] [illegible] dyo[nisius] [illegible] ad [illegible] ecclesiastice hierarchie [illegible] i[n]munda [illegible]
simbola tangere i. sac[ramen]ta tractare et mis[teri]a mundo[rum] [illegible]
[illegible] q[uo]d solis divinis deifica et p[er]fectos [illegible]

De vicioso affectu et i[n]ordinato appetitu ad sacerdociu[m]

Affectu a[utem] q[uo] multi i[n] p[ro]motione se sacris ordinib[us] i[n]gerunt et
ad altiores gradus anhelant [illegible] [illegible] vicios[us] [illegible]
n. [illegible] [illegible] possit adimplere opera sacerdotalis ordinis et [illegible]
forte dignus n[on] p[ro]hibetur no[n] sit s[ed] d[icit] [illegible] tho[mas] i[n] 2a 2e q. c [illegible]
ar. 1 [illegible] n. ut ap[osto]l[u]s dicit ep[iscopatu]m desiderat bonu[m] op[us] desiderat
p[ri]ma ad thi[motheum] 3 [illegible] ep[iscopatu]m [illegible] aug[ustinus] [illegible] de civit[ate]
dei nomen e[st] operis no[n] honoris [illegible] ap[osto]l[u]s [illegible] [illegible] adimplere
opera ep[iscop]at[us] vel sacerdocii [illegible] bonu[m] op[us] desiderat [illegible]
[illegible] ut d[icit] [illegible] [illegible] i[n] pastoralib[us] ap[osto]l[u]s laudat desideriu[m] boni
operis i[n] pavore [illegible] q[uo]d laudavit cu[m] [illegible] [illegible]
s[ed] sacerdot[ium] [illegible] sacerdotalem ordinem [illegible] nomine [illegible]
[illegible] [illegible] tho[mas] [illegible] op[us] ut [illegible] [illegible] ut sacerdotal[em] or-
dinem laudaret [illegible] difficul[tatem] [illegible] scribens heliodoro [illegible]
[illegible] ad eunde[m] ordine[m] s[ed] clericor[um] [illegible] bladimenta sollicitans [illegible]

debeo de afflictu timebo de lapsu. Qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Sed
sanctus ipse hoc intelligi vult. Sequitur quod non episcopum ex arrogantia sed ex caritate ipsa
tantum sacris ordinibus se ingerere ut ad gradus altiores anhelare quod non
cum ambicione sit licitum, detestatur ex multis apparet potest
primo quod clerici videntur ex ambicione et per superbiam locum altiorem et
gradum digniorem appetere, atque ex ipso efficiuntur indigni et sunt in disposicione
sicut dicit beatus Gregorius in registro et habetur in decreto viii q. i c. Sicut
is qui invitatus renuit, quesitus refugit, est sacris altaribus
admovendus, sic qui ultro ambit vel importune se ingerit est procul
dubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere quid agit nisi
ut crescendo decrescat. Et ascendendo exterius interius in profunda descendat.
Haec Gregorius. Secundo talis qui importune se ingerit ut anhelat
magis sentire difficultates ordinis sacerdotalis. De qua difficultate dicit Augustinus
ad Valerium episcopum vel dicit Michael quod nichil in hac vita et
maxime in hoc tempore laboriosius difficilius et periculosius presbiteri
et episcopi officio si digne ut decet geratur. Et Gregorius in registro
[illegible] q. i. Cuius sacerdotium non ad elacionis non ad ... presumpcionis
papa hoc ad utilitatem adipisci desiderat. Vires suas tunc tandem
que sibi onus imponit[ur] metiatur ut et impar abstineat et ad id cum metu
accedat quo se sufficere ... accedat. Si ergo isti importune se
ingerentes locum ... Quando ... consideraret ... dicit Dominus. Quasi dicat ... filiorum
levitarum ... non sit et ... facilius sit ipsi et
... accedunt et ... difficilius ... ad honores ... ecclesie
formidarent. Tercio huiusmodi ipsi qui se proprio motu sacris ordinibus
importune ingerunt et viciose anhelant ... sacramentorum
terribile et mirabile incurrere ... si viderent et magis
timerent attendentes quod importune se curaverit ingerere. Sed viderent ...
timore ... ipsi ... se disponere ... qui et qualia
ad ... sacerdotum digna ... Dixit autem ... digni et
... per ambicionem non accedunt. De quo videre ... digni ... in
locum ... Gregorius Nazanzenus in suo apologetico. Moyses magis motus et
solus ascendit et nube ingreditur et flagitantibus ... flammis
... accedit. ... alienum ignem ... altaris
... hoc solo consumerunt ignem et ... locum penitencie et ...
culpe et in pietatis habuerunt. Et ne ... ad ...
... pro ... et ... post Moysen honori sacerdotum ...

+ pimitur qui non fuerint et iam minus quibusque anima mundus et corpore Et quomodo

oza

Quid ozias ille qui archam testamenti domini cum in [illegible] ad [illegible] (inventum, fetus)
impaciens directi limitis orbita declinasset pro eo iam inclinata sicut tedula manu ac sollicita suscitasset pro ne eam [illegible]
qui sancta tetigerat abeo multatus est [illegible] ergo ne corporis q[uas]
maculas in sacerdotibus permittit hic servitum et regni ora p[ro] [illegible]
quem ... corporalis vicii hostia honore ut sacerdos [illegible]
sunt pfecte ex et puritatem quare re de in corde et anima sacerdotis [illegible]
ne ipsa quid in diuinitate sacerdotali ut misteriis dapsa [illegible]
salvo a generalitate fas est ipsa sacrificia non passim [illegible]
[illegible] indulgere in iunie et [illegible] perfinitio [illegible]
[illegible] non apponit quod olei [illegible] mutari cuique fas est neque [illegible] +
[illegible] Et quam amplius dicam ipsum quod replete [illegible]
et in [illegible] in sancta [illegible] quod dum soli pontifici [illegible]
in anno ingredi fas erat [illegible] ceterus
[illegible] et archa testamenti [illegible] et cherubin [illegible]
[illegible] et [illegible] putat [illegible] ego
quam nemo dignus est sumi dei ut sacerdos ut sacrificium
qui non pius semet ipsum exhibuit hostiam sanctam placentem deo et [illegible]
suum obsequium gessit et immolavit deo sacrificium laudis et [illegible]
tribulatus quem sacrificium operit deo [illegible] ordo [illegible]
atque [illegible] Et quibus ligdo per sacri ordinis
dignitas [illegible] natura [illegible] ut [illegible] dig
suscipiat dignus in eo ministret ac debite suum officium [illegible]
[illegible] ut dicit beatus [illegible] super [illegible] dei [illegible] ad
[illegible] sacri ordinis [illegible] superiore ordine [illegible] suscipiat et
digna [illegible] non sufficit bonitas [illegible] requiritur bonitas
excellens ut [illegible] ordine [illegible] ut [illegible] plebe [illegible] ordinis
ordinis [illegible] et [illegible] sunt [illegible] sunt [illegible]
[illegible] in [illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] replere in [illegible] solaris splendore [illegible] preeminentes
ad [illegible] non sol ad alia corpora [illegible] sit in [illegible] dignus non
est [illegible] duo ec [illegible] et [illegible] sunt fratres dei [illegible]
et [illegible] in quolibet ordine ut dicit [illegible] iiii
[illegible] dei [illegible] aliquos
[illegible] alius [illegible] maior [illegible] ordine sacerdoti aliquos
[illegible] alios [illegible] ad [illegible] ordine [illegible]
et [illegible] alios se [illegible] sunt dei [illegible] et [illegible]
[illegible] presumere presumptuosum et superbum [illegible]
presumere [illegible] ydoneum estimat [illegible] anhelare anxie

inmisticie et quam iusticia dei distribuens que digna officia
debet a dignioribus ministrum. Unde tali affectu importune se ingerens
omni vicio ambitionis. Unde Gregorius Nazazenus in predicto allegato
apologetico. Nemo inquam audeat adire ad ipsum quod diu antequam
castis et igne [illegible] eloquiis domini attendat et mente ut
aspiciat eius scripturas antequam describat ea contuitu in latitu-
sensum dine cordis sui ita quod satis habeat antequam absconditos
obscuros totius mundi leo [illegible] thesauros sine [illegible] inlatitu-
nia ut propter inspirationis possit et in ceteros ipse ditare spiri-
tualibus operibus spiritualia. Unde de se ipso loquitur. Et nos inquam potestatem
ad sacerdotium accedere et ad hostias offerendas et ymaginem archetipi
celestium sacramentorum celebrandam et quod sacerdotalis
nomine suscipere qui non prius scire me operibus sanctis consumasse
quod nos docuisse olim non vere vidistis rarum. Unde Damascenus
appareat quod sic est quod [illegible] vere bonum a deo tamquam aurum ut superior
coactus imperio attamen debens cum timore timore et reve-
rencia accedere. Propter hanc sacram summa excellenciam et officii
huius ordinis specialem dignitatem quod est illud conservare conficere
et corpus christi conficere quod adorant dominaciones timent potestates
quod baptista iohannes tangere contremuit. Petrus apostolorum princeps
pre formidine a se repulit de cuius tactu evangelista iohannes
evangelista plenius [illegible] Unde Ieronimus in prologo super Marcum ut inquit
beatus marcus [illegible] et ambicioso affectu se ingerat et
ad gradum altiorem anhelet est si digna sunt. Nemo
a cuius dicta tali ordini non videtur. Unde Gregorius in pastoralibus
Homo apud hominem de quo minime presumit intercessor
fieri erubescit etc. se eius meritis intercessorem
locum apud deum pro populo accipit quod familiarem se eius
gratie per vite meritum nescit sed ab eo quo venia
postulat aliis qui utrum sibi sit placatum ignorat.

cum is qui displicet ad intercedendum mittitur irati animus
ad deteriora provocatur. ¶ Quarto hoc desiderium affectu
vitiosus ostenditur in eo quod sic importune se ingerentes
et non vocati ad altiores gradus vel sublimiores ordines ascen-
dentes michi videntur veri periculo satis ordines male
suscipientes atque indigne ministrantes. Ita si hoc
periculum attenderent vel timerent non tam avide se inge-
rerent sed essent vocati et coacti. Utique quod animo attenderet
et cum timore ministraret. Est enim periculum ne qui proprio
motu ad altiorem locum ascendit et dignior sibi gradum
usurpavit descendere iubeatur. Unde illud Luce xiiii°: Cum
invitatus fueris recumbe in novissimo loco etc. quod intelligitur quia
quando quis in sua electione de loco suo inferiore stetit [et]
et gradum eligit. Alioquin timendum ne qui se ipsum valeat
super meritum et dignitatem ordinem et gradum suscipiendo humi-
lietur. De quo dicit beatus Jeronimus ad Heliodorum: Ve michi
quod ille qui vestem non habet nuptialem et ingreditur
ad cenam in nuptiis statim audiat: Amice quomodo huc intrasti?
Et illo obmutescente dicatur ministris: Tollite eum
et mittite ligatis manibus et pedibus in tenebras exterio-
res. Illic erit fletus et stridor dentium. Et infra: cui
plus creditur plus ab eo exigitur. Potentes potenter tormenta
patientur. Non est facile stare in loco Pauli, tenere
gradum iam cum Christo regnantium, ne forte veniat angelus qui scindat
velum templi tui et candelabrum tuum de loco moveat.
¶ Sic non est modicum periculum a superbia hiis qui nondum
fuit in humilitate radicati et in contemptu mundi et glorie temporalis
[sufficienter] eruditi. Unde apostolus neophitum prohibet ordinari
ne elatus in iudicium decidat. Est enim multis tutius in inferiori
statu deo servire quam in gradu vel dignitate sublimiori. Dignita-
tes enim non solent fugare vitia sed illustrare. Ita dignitas

habentes
Secularis dignitate ~~habent~~ et tamen eo sunt diuites ut dicit boecius
3o de consolacione prosa quarta. In periculosius est stare in altiori gradu
et cetera quod mouetur ad lapsum uel cadendum in altiori loco
constitutum. sicut ramus arboris eo facilius mouetur et agitatur
quo est altius constitutus ut dicit crisostomus super matheum ij capitulo
Et quanto periculosius cadit qui in alto statu uel dignitate
constitutus peccat. unde quo status altior eo casus grauior.
Crisostomus super matheum xx. Et habetur in decretis. Vel dicit Thomas
fortius cadit qui ~~[illegible]~~ duas scalas cadit. Qui ~~[illegible]~~ [illegible] sine ~~[illegible]~~
altitudinem sua sola quod de alto cadit ~~propter~~ altitudinem et si leue
fuerit ~~leue~~ grauiter cadit. De alto qui cadit ut ipsi clerici
et religiose persone spirituales. ille et si peccatum parum non sit. i. [illegible]
de peccatum non fortiter tamen fortiter peruit ~~propter~~ altitudinem dignitatis.
Ideo ille. Secundo quia periculum non est solum in ordine suscipientis
set eciam inde contingit periculum [illegible] totius [illegible] quod ambiciosos [illegible]
indignum accedunt. Unde cum sacrum ordinis [illegible] inde
ministerium [illegible] [illegible] in ~~sacramenta~~ [illegible] et [illegible] a
laicis [illegible] [illegible] exemplo in malo [illegible]. Crisostomus
super matheum [illegible] [illegible] sacerdotes quos [illegible] [illegible] in uerbo
et opere. quia si in corpore [illegible] aliquid membrum [illegible] fuerit non [illegible]
[illegible] et stomachus. Unde qui stomachus [illegible] omnia membra
erunt infirma. [illegible] et si ad [illegible] ~~[illegible]~~ non [illegible] peccauerint
et sacerdotes. Si a sacerdotes ~~[illegible]~~ fuerint [illegible] totus populus [illegible] ad
peccandum. Et crisostomus in [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] eciam [illegible] heliodoro
[illegible] de ordine clericali. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] ad michel [illegible] [illegible]
foras et a portis [illegible]. Monachus si [illegible] [illegible] pro
sacerdos. [illegible] sacerdotis lapsus [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in ordine [illegible] non [illegible]
et [illegible] dignitate [illegible]. Qui adeo difficiles deberent ~~[illegible]~~ attendere atque
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
temporibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ fuit aliquis qui non [illegible]

Right margin, beside "non [illegible] peccauerint": pertinent
Left margin, beside "et sacerdotes": [illegible]
Right margin, beside "attendere atque": ad sacros ordines

b. Le

que ꝛ q̄ra ꝯgruunt ~~isti~~ huic ordini q̄tacꝫ ad eius digna exe
cucio: requiruntur ꝛ^m testimonia scripturarum. s. qꝛ multos
i sacris ordinibus respicimus male viuentes ideo se
apparet ∧ psumunt ~~ydoneos~~ idoneos q. in ipsis ∧ sunt multi meliores non me
rientes vita sua et diuinis scripturis ꝛ sanctorum exemplis s. peiores
ꝛ male viuentium operatores. Tercio sunt aliqui qui se inge
runt sacris ordinibus non ut dicitur ambiciosis appetitu s. zelo
animarum ut videlicet possint acceptare beneficium ut curam pasto
ralem atque ita possint multos conficere. qui i picaris corticijs ~~fili~~ |
ipsis virtutes conficiebant. Quarto sunt multi qui sanctam
ꝛ perfectionem i sacris ordinibus ponunt. sicut de stele quis
anhelat ad presbiteratus ordinem tanquam ii. xcvi. psalmi si esset
presbiteri. Quod primum horum vero quod sicut ~~preter~~ bona gusta
to bonorum ~~ministeri~~ ministrorum ecclesie ipsi eorum multorum efficit. ita ~~malor~~ plurimum
~~effici~~ notis ipsi. multi de male ministrantium ꝛ vere qui non vocati
veniunt ꝛ indispositi accedunt sine timore sine grauitate
sine reuerentia i deuocione. Et ideo sicut dicit magister iiij sententiarum
dist. xxiiij c ij Deligenter caue paucos ministros qui possunt
digne opus agere quam multos i viles qui ordinacioni onus
onus inducunt. Bud enim expedit ut multos ~~magnos~~ sacerdotes
nouo ꝛ non re. multi nouo ꝛ pauci opere ut dicitur vel si coni
dicitur enim de bonum de templo ꝛ ministris extra egreditur sic
de templo et malum predit ut dicit ieronimus super math^m. Nam
Vnum i ecclesia tanta i disciplinato vn nec ecclesie sacre ministri
cuncte. ministria. officia ꝛ sacra corpora tam pars reputatur a laicis
ne dicta vilipenduntur. si a multis ne male ministrantur ∧ Ie
ronimus. Vel quemadmodum tu videris arborem pallentibus foliis
marcidam. intelligis quod aliqua culpa hic in radice ita cum
videris populum indisci-plinatum ꝛ ~~ir~~religiosum sine dubio cognosce
quod eius sacerdotium non est sanum. hec Crisostomus. vn ꝛ hic dicitur
ministris qui non sancta dignastis quod capiebant tamen quam
religionem. Et sancti non sancta laudauerunt illi multi ne
quod vituperauerunt vn quorum nazarenus i psalmo appello
generis cuibum i quod de quibus quos videbam nunc perdens

∧ indigne. ꝛ sine reuerencia ꝛ sanctitate accedentium. sine deuocione ministrantium

ad emendacionem vite sine nichil acquisisse correctores
ad mores. quippe non nequiuerit affectos. in multis ut dicitur pe-
dibus correctos in [illegible]. et prius quam digni habuerint.
Postea adhuc a canonis ad tribunal gens ascendere atque ad
sacerdotium post mane. et repulsi ceteris sacris altaribus
turbare. Sunt enim pene plures immo rectores ipsi
quam illi quos regunt ut iustum sit illud apostoli quod
ait. Non omnes prophete nec omnes ministri. hic omnes prophete omnes
magistri sunt ut et in antiquum populis non merito dicatur
quod et sanctis in prophetis. Et vinea nulla nobis traditur
antiquitus historia vel tamen nimis fuisse ministros in
ecclesia vel tot laici fuisse congregatum. Sed doctrine
et religionis mire exemplum nascitur. quam sacerdotia vel
ministeria ambitiose potius et ad quietis quam meritorum
merito deserviantur. Cum [illegible] vir bonum ut labor et si
in prophetis [illegible] nos [illegible] erubescas et aversari
pro aliquo pietatis. Unde [illegible] dicto venerabilis beda in
omelia. Nec sufficiat nobis ad salutem arbitremur. si
[illegible] negligentes ut singulis [illegible] fide vel actibus
adequemur. quibus in [illegible] sacris [illegible] perve-
et vivendi regula prescripta. [illegible] oravimus a nobis
in gloria exempla nos conspicimus [illegible] aliorum mentes
[illegible] magis [illegible] veritas ipsa docuit
sedulo corde scrutemur. [illegible] libri
super [illegible] nos [illegible] collatores
memoriam et magnum [illegible] si [illegible] aliquibus prestat
[illegible] memoriam. sed dampnum id potius arbitremur
si non digna loco [illegible] si quid ge-
rerum [illegible] nobis non [illegible] negligentiam comparatione [illegible]
[illegible] proprii auctoritate pensamus. Sunt illi neg-
ligentiores sine aliquo [illegible] studiosis [illegible] qui
[illegible] formas [illegible] moresque [illegible]
[illegible] auctoritate [illegible] presumpsimus. [illegible]
sup

ro Hec parentum nec magnorum error sequendi propter auctoritatem
superiorum vel doctorum superiorum Quod autem hoc quod regimen
animarum sit male et iniuste appetitur sic nec locus superior nec
occupato zelo. Unde cum appetere hoc sit carnis ordinibus ingerere
ut se velit ingerat curae pastorali vel beneficio eccle-
siastico vel maiori dignitati est propter vitiosum spiritibus
^ aliis sic ~~aliis~~ dignitatibus Unde cum superior ut dignus est per se et si
conatur ut decorat. indigne cum appetitur Unde sic probat bto
Tho. quolibet 2o quest. Nam ille qui se ingerit regi-
mini aliorum vel loco superiori aut credit se dignum ad hoc et
~~et~~ meliorem quolibet alio cui praeponitur. et hoc est praesumptuo-
sum et superbum Aut non credit se dignum et tamen appetit
praelatum vel se ingerit loco superiori vel maiori digni-
tati et hoc est iniustum et contra iustitiam dei distributivam. secundum
quam honores et officia debent distribui secundum dignitatem
meritorum personarum. Sequitur ergo quod se ingerere loco altiori
et aliorum regimini sit propter illicitum quia vel superbum ~~Aut~~ praesump- Aut
tuosum vel iniustum Unde secundum sanctum Tho. quod nullus suo appetitu
debet venire ad gubernatorem aliorum sed dei iudicio vel superioris
superiorum vel praelatorum Notandum quod beatus evidentia quam
beatum Tho. in prima secundae quae est Circa locum superiorum
vel praelaturam tria possunt attendi Primum est ~~honor~~ ^ cessatio
vel temporalis item sortitio operis spiritualis ~~appetere~~ primum appetere
est praesumptuosum et superbum ~~appetere~~ secundum est cupiditatis ~~et~~ avari-
tiae signum ~~appetere~~ item appetere est periculosum et fatuitatis
indicium De quo Crisostomus super matheum xx Desiderare quidem
primatum desiderare et cetera nec est vel ~~...~~ quod et
si iustum non est vel utile est Primatum ^ ... ^ ar
desiderare neque iustum neque utile est neque iustum est neque utile
Quis enim sapiens velit se subicere ~~se~~ tanto servi-
tuti labori et periculo tali ut det com-
putationem apud iustum iudicem. nisi forte qui nec timet

iudicium dei nec cum ipsi quod bonum desiderat bonum
e peccatum et honores compensatus datum est quibus
debet conscientiis securior tales ro secundum henricum de gand
de electione sic ut facit apparere aliquando | Qualiter
cum periculo ... quod ... pro sine periculo sine opera pro
... sine periculo placere et se faceret placere ... apparere
non sine operari posset Et ita et integrum henricum de
gandavo quolibet ii quaestione ... Illi qui petit sibi dari
vel aliquod ... solum omnes et similiter non curant
ros nec querentes honorem vel lucrum spirituale sed cum
lucrum ... ex affectione et desiderio faciunt
et ... sine ... male faciunt et condemnare ... querentes
quod zelum dei sed non secundum scientiam ... ut dicitur
Occupato ... in desiderio cum ... quibus ...
ad officio ... qui ... sunt
officiis ... studiose ... ad cordis ... effugiunt.
| hic magister henricus de gandavo ... occupato
affectanda ut ... desiderio ... ab ... quibus non
... ex officio sed cum tali sarcina tollerianda est
... ut ... secundum augustinum ... quod ... sint
... in ... assistere ... preeminentiam ... dum
... in ordine digniori sed principaliter in caritate
... puritate cordis et ... actibus virtutum aliarum | Item
... in preeminentiam ... amplitudine caritatis ...
regnum dei ... de ... ordo ... ad aures ... eum nos ordi
nes vel loca ... nos primos faciunt sed nos vel merita
bona ... vel mala ... vel de ... loca ... apud
deum ... non elegatione sed ... melior ... approbatur ...
quod ... excellentia ... quod maior fuit in honore ille
inferior. ... qui inferior fuit ille est maior ... morum.
| Sequitur igitur ... quod non qui est in ordine ... sit eo ... melior
melior ... ... magis desiderat melior est
... desideranda non ... secundum ... in ... contra ...

Vnde subdit . Ieronimus ibidem . Ideo quod nec dyaconus nec apostolus plus
diligit quam dyaconem quam apostolus . nec dyaconum minus quam apostolum quam
dyaconus . Item quod neque apostolus laudem habebit apud deum quam
apostolus fuit sed si opera apostolatus bene impleverit . Et hinc est quod
sancti doctores quorum doctrinis ecclesia sancta fulcitur et cristiana
religio regitur non nos hortantur ad altos gradus sed ad humilitatem
nota et caritatem vite quam in ea [illegible] est . Item statum bassum et locum
inferiorem ut plus minus periculosum eligentes Ieronimus ad heliodorum
[illegible] facit ecclesiastica dignitas cum Cornelius centurio
ad huc ethnicus dono spiritus sancti mundatur Presbiteros
puer daniel dampnat Amos [illegible] rumina distringens
repente propheta David pastor eligitur in regem minimum
discipulum amat christus plurimum Inferius sede accumbe ut minore
veniente sursum iubearis ascendere super quem requiescit dominus
nisi super humilem et quietum et trementem verba sua . Ideo legimus
sanctos legimus quod ipsi ad sacros ordines ut ecclesiasticas dignitates ..
anhelabant sed omnes gradus inviti et coacti accedebant . quod tamen
nota sanctitate et meritis apud deum magis prefecti fuerunt ut legitur
quod beatus valerius episcopus sanctum augustinum invitum et lacrimantem
ordinavit presbiterum licet quidam falso lacrimas in provectum tamen ad
episcopatum anhelarum et ad maiorem dignitatem suspirarum Ita etiam gregorius
[illegible] coactus fuit [illegible] ordinatus ut patet in prologo moralium
Item [illegible] ad [illegible] se alicui monasterio obedientie [illegible]
opponit hoc sub [illegible] susceptum est quod [illegible] liberat
[illegible] fugiens [illegible] Ita et sacerdotium [illegible] martinus
nec coactus suscipere voluit dyaconum Bernardus in sermone
de sancto martino Item [illegible] quod [illegible] nouit [illegible]
[illegible] in parte [illegible] officium [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] Item gregorius nazazenus [illegible]
et invitus suscepit ordinem presbiteratus [illegible] appellatione que
super hoc edidit in sua [illegible] et beatus marcus pollicem [illegible]

comprobatur ut in operibus Gregorio haberet ut dicitur 169 in plego
sup merito / et de aliis pluribus sile reperitur Qua periculosum sit
vel temptatio et affectus in ordinarius ad predicandum vel aliis perfi
ciendum

Aliter autem suggestio huius apparet quia et ratione boni
vel proferens speciem boni periculosius temptat bonos. Aut proferens
et earumque decipit spirituales. Nulla enim ars sedem erroris in superna
regione habuit. Et oriatur bonum quadam mora simulata boni ita manifestum
malum quod naturaliter fugit et cavet. Valde enim sub specie boni celatum
dum non agnoscit nec cavet in se quasi bonum suscipit. Ideo in isto
terto et similis temptatio de suscipiendis sacris ordinibus sub specie
boni et origine zeli timenda est a negotio perambulante in te
nebris et a demonio mediante. Utique ut ad propositum sufficit.
Pro distinctione temptatio. Aliquando enim temptatio prima facie
malum profert quasi violentia vel importunitate sui opprimens
vel trahens ad se affirmans sicut est temptatio gule luxurie et
similium viciorum. Et ad eandem hac temptatione vel resistendo opus
est labore et certamine et tanto maiore quanto ipsa temptatio
plura vel fortiora profert allectiva appetitus sive a car
ne sive a fomite vel naturali dispositione vel mala et radicata
consuetudine vel exteriori accidente sicut pulchritudine visibilium
vel dulcedine gustabilium vel cooperatione demoniorum. Aliquando
temptatio prima facie bonum profert ut allicies vel opprimens
affirmans. Et magis seducens intellectum sicut temptatio de excessu ieiuniorum
de nimietate vigiliarum et singularitate operum. Et hec est periculosior
et sic non est laboriosior quam predicta. Et in hac non tantum
opus est labore et certamine quam prudentia et discretione. Bernardus
super cantica sermone Bonum. Solum hoc malignitatis opus est
spiritus hec ut agnitio ei minime noceat. Ita ut agnosci
sit illi repugnare. Unus enim hic demones tempesta depulsa
stres et prudenter mittit per illa sufficit sed prius sic capiatur quod
hinc modeste. Sic hoc est si capias et deducas ad medium quod nisi hoc quibus
apparet pive est. Sed sub nigro de primo genere temptationis. Ideo sic

cetera bona. neque manifeste decipit. manifeste notari. spiritus
captiuat. suppeditant vel luctantes Nocua temptacio sub
boni specie et apparencia speciosa et maiori pocius caritatis opp
mit vel arcius apprehendit et ita sit decipi in cellam et opp
me nimis affici. et hec est grauis et periculosa. In qua om
nia opus est sensu et discrecione. ut enim hic est via dimicandi ut in
prima sed nunc est cauta labore et humilis resistendo. Tanto
autem est hec temptacio grauior quanto plura plures affici alleccio
nis illecebra ut in prima. tanto periculosior quanto subtilius
et plures adducit falsas apparencias bonitatis sed non prima
Et hoc racione nos plures temptant sub specie boni ut possim
aliis prodesse officio predicacionis vel saltem eorum dulcius. Et
similiter et mihi sepius vel lucrari. et periculose ad dignitates
eorum concurrunt ut de officio predicacionis et similibus membris
Nam nos seducunt tali ymagine. affectu tamen apparencia boni
gloria sit deceptus Et hac temptacione vtique erat ille arrogans
helim qui dixit iob xxxij. plenus sum sermonibus. et coartat me
spiritus uteri mei En venter meus quasi mustum absque
spiraculo quod lagunculas nouas dirumpit. loquar et respi
rabo paululum. aperiam labia mea et respondebo. Ecce quanto
affectu fuit iste inflammatus ad docendum. Sed audi qualis specie
boni fuit deceptus et ipsi apparencia illectus Gregorius xxiij
moralium [illegible] igitur ut sapientes viri tuis sermonibus audiui
consideraverat cui suo plenum indicat Sed pleraque dum considerant
quod iniquorum sermonum verbis tacentibus et non corripientibus
quasi sustinent ut in locucionem apte correpcionis erumpat
Sed arrogantes viri dum predicacionis sermonis magis laxant et lo
cucionem suam venerari conspiciunt locucionis eorum celsitudinem
et non bonitate locucionis imitantur. neque hoc amat quod illi
apperuit Sed hoc cum nomine apperuit quod clari hominibus opponantur
hec quoque Cum preter calore et fallacia apparencia predicacionis
decipit spiritualis cum binarum scilicet tanto simiorum bonum [illegible]

eam persuadet parentes et amicos de preda ad quietandos. ut inquit
ad fratres dimissiores procedens / de quo dicit idem Bernardus super
Predicandum sermonibus studiis minime quod sese apparet
sine vestes apte audet / sed solet occultos insidiari quasi quedam
fraudulente vulpecule / sub specie quedam virtutes (simulat) vicia
qui gratia digressos vias vite progressos ad meliora sine semitas
iusticie sunt / sed facti conficiuntur / fraude proch pudor vulpium
h[illegible] plantatas corpus suis / et sero de se devastum suffocatos
plages fructus / verbi gratia hoc cholere sunt et cetera cogitaciones
quod vulpecula fuit [illegible] bonum quod solus fervor sa
eciam de parva posse deprimi fratribus et nacti et nacti? anima
et facile acquiesceret persuadentibus / ut quod precio habito / vado illuc et
salus multos conquirit et me preterea / sed vetus de loci miracione
et eum deo sunt facta quid dicere et ubi nisi quod illuc quam dubia
sanctus ubi fructuosius degat / dicit placet et [illegible] pereat miser.
ut conclusione ad parvam / quod causa usque ad dominum / coram se predicans
desolacione suorum acquisivit nemine / eis una vulpecula ista
videlicet frustrata spes quam habuit de acquisicione suorum [illegible]
secundo [illegible] de eodem simone / dicit quod sunt perfectus cuiusque eum sibi
confusus de super tuo forte (subserit) / [illegible] / sed cum de
sedem per eadem ad superiores et prepositos. in illud in
gremio accensi garum et saguini. sed quod primus fructuosius fore
ut passim ad conventos et ad occupacionem / sane timet quod
pluribus docere male dominus / si quod ab se dicto accepit fru
mentum absconde quod et quod ewangelium facit nisi quod de aure
audimus predicamenti super tecta. vulpes de itaque illa pore
notimur quod occultior vocet. hoc Bernardus.

Responsio ad quasdam auctoritates sacre scripture ex quibus aliquibus videtur quod debent publice predicare

Sed dicit beatus Gregorius omelia decima sexta et tercius decimus
si eciam cardinalis morum questionibus occultis occurrunt igitur
de ipsis moriemus et reliquis et apparentie quibus ipse clerus ut scribit
decimus agit ut alii sibi reparari possint per virgam
et singularis et dicitur quod audimus partes
rebus ne possit de sua quadam stante fero nisi [illegible] audimus
se ingerat et officium predicacionis assumat mane et sequenda scriptura
dicit caritatibus / sed scriptum de eundem quem pro maledictus qui absconde
frumenta de [illegible]. benedicto autem super caput vendencium / Item qui
susceperit animas sapiens de item dicitur ecclesie viii / unicuique mandavit
deus de proximo suo ut curam eius habeat item quod quarto iiii / [illegible]

sicut accepit gratiam ab alterutrum illam administrantes sicut boni
dispensatores multiformis gratie dei. Ideo pene eorum sunt eque
qui ducuntur ad mortem et qui ducuntur ad deum liberale necessitates
De dispositis huius non suppetunt. qui inspector est cordis ipse
intelligit et scrutator animarum nil fallitur. videretur homini minus opera
sua extimis Secundum eiusdem dicitur aliis per aliud ostia urgeri ne vel
fermenta abscondat in ipsis ut aliis non fructificans reque peculi
arium videat. Ad hec et plura alia que in scriptura divinis
respondetur dicendum primo sicut dicit beatus thomas in 2a 2e q. 33 arti
culo 7 ad 2 spiritualium dispensatio fermentorum id est doctrinarum
non est facienda secundum beneplacitum sed secundum ordinem
dispensationis dei. secundum quod ad arbitrium superiorum prelatorum. Unde
per eorum dicit paulus ad corinthios 4. Sic nos existimet homo ut mi
nistros christi et dispensatores misteriorum dei et ideo non intelligitur
illa abscondere fermenta si tamen non competit ex officio ut dici
a superiori iniungitur sed ab aliorum gubernatore et correctore
desistat. Sed potius intelligitur abscondere si dispensatorem negligat
cum ei ex officio incumbat ut si officium cum ei iniungitur pertinaciter
renuat. Secundo dicit beatus thomas ibidem non renuntiare debet
quia non predicat
propter hoc de quibus etiam aliorum non est committere. Sed hoc congruit a prelatis
de quorum manibus requiritur sanguinem aliorum subditorum. Sed serrat cum
ipse ab aliis ibidem bernardus dicit ut quod deus singulariter
a prelatis requirit et ab aliis etiam ita dicit in sermone de [illegible]
cap ca. Secundo [illegible] ab aliis exigit. [illegible] non [illegible]
[illegible] bonum mitto in via et quod volo nisi ut accedat Hoc namque
est unum quod mandatum hoc est quod congruit abstinere nec illa
si deus exigit admittere ex causa retentionis singulariter apostolis
et apostolicis viris dicit lucas [illegible] coram aliis [illegible]
tamen [illegible] et vehementer [illegible] quibus non tenetur a prelatis
quolibet a impulsione [illegible]. Hec bernardus Exigitur aliis proprie
[illegible] per [illegible] caritatem singulariter a prelatis mandatum huius
pro aliorum [illegible] predicatorum et gubernatorum. Tertio [illegible]
[illegible] antiquorum sermonem super in [illegible] dei [illegible]
[illegible] aliis [illegible] [illegible] suo ex officio

ut correptionem fraternam administrare. et sit actus qui ducit ad mortem pr

ad quod primus predicare corrigere prudenter ... et [illegible] et pla
tele ducat ut quibus iunget. et de hac loquitur ethicorum [illegible] e
cura / actus / ad quod primus familiarium amicorum. plena cor
recto. curati consule. neme [illegible]. consilium et auxilium publ
Et hic cura primum ad omnes caritate [illegible] Et ... istis facilius pos
quo intelligere de sint omnes pote [illegible] consiles aurei ... q sonat
q cura actus vel officium ... predicatoris ... sit in precepto. et consilium
longanimitas per gratias quod accepit in aliorum ... amonitione
imperatores aut alio consilio liberare et Et dicit iste clericus eo
plurimos bibo [illegible] ... mitos [illegible] ... petis et cor celestibus
inhonorari. unde possum in soli [illegible] et ipsi non [illegible]
mire / unde non ... in ... ab [illegible]
... quod michi soli proficio ... dominus seminantes ...
in solo. ... sit in mandato diligere proximum sicut me ipsum Et
eius corporalis elemosina ... loco et tempore ad salutem necess
... spiritual C ... dicitur ... bonum ...
in spiritu ... quod ... Et illud quod debes alteri certe
... sive sit bonum corporale sive spirituale ... quod
... non ... quod ... debita
sollicitudine adhibeas ut ... tempore sicut
ut ei debitum reddat. ita quod ... spiritualis cura alteri
debetur ... ad hoc quod eum ammoneat ut corrigat de
pecco Et illa ... quod non debemus ... spiritus
quod ... sive sit corporalia sive spiritualia non
... quibus ... sufficit quod ... peccatores
... quod nobis ... hoc ... quod quasi
forte ... est ut dicit ... in ... libro ...
... Et quibus ... peccatoribus ... post ...
... et ... et non ... ad ...
... et ... non sit ...
... Et ... alios ... loco et tempore ...
... amonitione familiari. correptione fraterna. consilio
auxilio corporalibus ut spiritualibus ... De ...
... se in ... predicatoris officio et quomodo
... non

inquirimus Unde sicut ille qui debet pecuniam creditori debet eam

Hec dico isti clerico ut scribit inquietudo mentis nascitur quia
non multi sanctorum patrum vestigia apostolica sequuntur. Ipsa Albinus
eximius et episcopus vir Willibrordus officio predicationis surrexisse
vitam et verbo assumpserunt. Unde inquit omnia que scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt ad vos et sanctorum vita nobis proponitur imitanda.
Respondeo non omnia in divinis scripturis omnibus proponuntur
nec expedit cuilibet omnium vitam sanctorum velle imitari. Sicut
enim dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. In divinis scripturis
~~aqua~~ alia omnibus que precipiuntur. Alia quibusque singulis ~~que~~ generaliter
proponantur ut non solum ad diversum statum valitudinis sed etiam
ad sua quaeque membra congrua infirmitati medicina proveniat. In suo
quippe genere curandum est quod ad melius non potest erigi. Sic Augustinus
Unde pulchre admonet sapiens. Eccli. Sedens ad mensam divitis. id est
si divina scriptura delectabiliter ~~[illegible]~~ rimari diligenter considera que tibi
apponuntur et que tuo statui conveniunt et tue conditioni prosunt
~~[illegible]~~ in presidium composita sunt. Et alia enim omnes re preparare ~~[illegible]~~
non omnia omnes re preparare et imitari que legimus in scripturis
Sic ipsi sanctorum gestis et exemplis ~~[illegible]~~ illa debemus
imitari que nobis proponuntur que nostre infirmitati et perfectioni conveniunt
vivunt. Alias ~~infirmitas~~ excepta ~~vel~~ sanctorum imitando in hiis que super nos
sunt ~~[illegible]~~ sepe magnum periculum incurrit. Unde dicitur in collationibus patrum
hinc ~~[illegible]~~ eos necesse periculum incurrere qui non unquam vere quod
ab aliis gesta male ab aliis presumunt. Quia et non multis concesserunt prout
sunt ab aliis secuntur. Quamquam multa ab aliis recte gesta magna
aliis imitantibus inculissent periculum nec usurpare ab omnibus
posse quod paucis divinis ~~[illegible]~~ specialis muneris concessit. Preterea
autem contingit hominem periculum incurrere scilicet quando divino non inspiratus
et alio affectu et dissimili perfectiore aliquis voluit imitari. Sic
solet evenire gloriosa facta sanctorum et magis in predicatoribus
imitari et id agere vere appetitu laudis et honoris quod illi
fecerunt zelo et amore caritatis. Quis [illegible] Conrati
homilia [illegible] fore metuimus. Sicut effusio
nonnunquam vita et enarratione non nunquam periculosa proinde
et indiscretis aliqui iustitia vole videre et plerumque
mente ad locum domini trepidare verum gloria aviditas magis [illegible]

Marginal notes (left margin):
sunt
gesta mala ab aliis

silentium rumpens qui zelus caritatis inflammas atque apperire os de
suis deus ad effrenatos locutionis impellit et qui sub studio
conpulendi libido erupit apparendi ¶ Sic enim loquendo turatque
ipsi sit quod appareat nec studet ut malum quod corrigat sed
bonum quod sentit ondat sicut ~~quod~~ Et dicitur de xviij collatione
prima ¶ Sic itaque mala et bonis usus videmus summi exempla
¶ Ita qui eadem que agis non ... atque ~~videns~~ proposito a difficile
bene ... est ... ~~...~~ ... mores metuit
hii alios bene et nec ~~...~~ fructus adesse sicut ¶ Illi autem ... per quod
bonorum et magnorum ... docti ... et ... imitantur pulcre
figuratur per machabeorum ... ducit illos quibus iudas
machabeus ... ad ... ... ne bellum committerent
donec ipse ... ¶ Illi autem audientes res his gestas et ...
que ... sunt a iuda gladio ... dicentur ... ipsi
nobis nomen ... pugnare adversus ... ... metuitur ...
sunt et ita ... ¶ ... ... et fugati sunt et ita
est fuga magna in populo ¶ ... non audierunt iudam et fratres eius
existimantes se fortiter facturos sicut illi ¶ Illos ... quod ...
mores metuit ... et magnorum ... ...
... adhuc in ... imitantur sicut figuratur david ~~adhuc~~ adhuc ...
... goliam ... qui induerat armis saul sue
... ... et sue consuetudini non convenientibus
... potuit ... qui si ... armis ... fuisset
nimis ... sicut de hoc dicitur in xviij collatione prima
¶ ... per ipsos ... ~~quiviis~~ quiviis alius qui ... movere
a ... ut alios fructuosius in predicando ut ... diligit
de ... ¶ Ita ... qui alius ... ... valde
... ... predicator ... ... ut ¶ ... pene
... ut ... ¶ ... ...
... ... a quo non ... coacti ... respondit
ut spirituali dei ... ut ... obviant superiori atque ... ...
et predicando ... difficultate ... ~~...~~ ... ...
cognitionem ~~...~~ studentes ... desiderio ... horruerunt et fugierunt

Secundum est igitur quod tota intencio nostra [illegible] sermones amatores et
publicum dicendo nunquam et ad paucos privilegiatos vel
spirituales ¶ Cum non respirimus sole ysaias mihi petere ut
se offerret et non respirimus thomas ut morte mihi veni
faces ¶ Credo advertendum quod ysaias quod mihi periit a carbone
calculi per unum de seraphim sunt mundata ysaie labia eius
per angelum sunt emundata et alii eiusmodi cupisse nos perveniri
ut patet per dialogorum [illegible] et s. quam alii sunt se propter vide
celebrassent ; apparet omnino quod [illegible] Fuerunt adeo mundati
ut specialiter vocati ut specialibus privilegiis dotati ut
feruida super habundanti caritate inflammati [illegible] in presenti
valebant ysaias qui mittere voluit ait se [illegible] calculo
purgatum videt neque non purgatus adire quamquam sacra misteria
audebat ¶ Unde ergo valde difficile est ut ad purgarii se
possit atque non [illegible] omne officium tutius declinatur [illegible]
Unde ut ait [illegible] super pastoralem [illegible] plus quam dum sepes
metere nescivit qui non didicerunt docere cupiscit quod [illegible]
[illegible] locus estimat [illegible] magnitudinis eius ignorat
[illegible] sic quod non [illegible] fortitudo exigit
ut debite quam sibi [illegible] et alios de [illegible] predicando
Contra quos [illegible] libro [illegible] super cantica sermone xviij
Quorum unus tu si tui prima [illegible] sola [illegible] est cum caritate
adhuc quod [illegible] est [illegible] tenera [illegible] arundinea [illegible]
omni flatui cedat omni credat spiritui [illegible]
[illegible] ut [illegible] mandatum
diligas proximum tuum sicut te ipsum [illegible] cantilla ut
[illegible] liquescat [illegible] deficiat [illegible]
[illegible] avaricia [illegible] suspicio
[illegible] honoribus
[illegible] ipsum [illegible]
[illegible] aliena curare [illegible] alios [illegible] acquirere [illegible]
[illegible] hic [illegible] filia [illegible]
[illegible] ad alios [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut sit [illegible] ad [illegible]
sic cantica [illegible] ego ut medicus

facia confessione sedens ad pedes Ihesu Christi (?) mereres et offerres
sacrificium spiritus contribulati in recordacione peccatorum meorum
audivi dicentes verum quod predico hec causantes videlicet quod sola
humilem michi qui ut putabat multis proficere possem
non est bonum dicebat potuit enim vendidari et dari pauperibus
pedes et detrimentum mei facte (?) ... misericordia decem audiat dominum videre
quod me qui me quasi de ore ... quid quid molesti est hic
inficiem quod est vos videtis in facie et ... in facie indicatur ... dominum
ut putaretur quod passit manum mittere ... super ... quod reputaretur
et reponens iugum ad quod ... mihi sufficit ... bonum opus
operatur in me ... in bono ... non qualecumque in melius ... quam
de ... in ... et ... profecerit potius ... in opus perfectionis
assumo hic ... opus ... officium predicacionis
a ... arripiens. Tercio ... quod ... usurpas
et quoniam non ... predicatoris ... non ... super deo mittentibus
humiliter obedivit et ... propterea ad mittendum ... vestra ipsa
... et ... dyalogorum ... nobis inmittit non quod ... nos predicatori
et dignitatibus ab... ... in ... super humiliter ... ut hec nobis mittere
fuit ut ... ... obedire ... primatie usurpare ...
in registro et habetur ... ... toto corde
... occupacionem fuge ... ... occupacionis
onus ... et ... ... et ope dore
in ... predicacionis officium ... ... est et ... apperuit
... ... nescio
loqui quia puer sum ego. Et tu ... ad predicandum sibi
persona ... ... clerico
... ... ipsa ad ... ego mitte me ... hec
... est ... ... non plene
... et ... ... calculum
... ... sacra
audeat ... quod ... ... humilitatis ...
... ... ille
... ... ad predicandum ... erat ut
... ... calculo ut ipsa ... ut medicinali ... famulabantur

et peccati a sanguinibus [vel eciam vel] speculatores positi et ab officio
tacenti ut Ezechiel ut sale doctrine conditi ut fortiter officium [illegible]
et fidei caritate vncti ut specialibus donis et privilegiis insign[illegible]
[illegible] ut magistri [illegible] videlicet docere cum veritas et [illegible] ut superior
obediencia cogitur. Baccalarii filii [illegible] privilegii et [illegible] simplicitas et
et officium predicacionis per humilitatem [illegible] declinat.

Quam periculosum sit velle [illegible] qui motum cordis quasi instinctu sit spiritus

Verum quia nonnulli sibi blandiuntur quod cum possint
non se sacris ordinibus ingerat et officium predicacionis assumat
esse speculatores [illegible] quos se asserat promoveri [illegible] ut scribitur [illegible]
[illegible] ut melius dispositis [illegible] nisi [illegible] motum cordis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit [illegible]
[illegible] [illegible] humana [illegible] a spiritu sancto inspirat
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] revelaciones [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] spiritus [illegible] revelacionem a
spiritu sancto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sint [illegible] revelacionem [illegible] revelacionem Abraham habuit
[illegible] filium suum voluit immolare [illegible] [illegible] revelacionem
divina [illegible] [illegible] [illegible] filii [illegible] legi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a spiritu sancto revelacionem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] revelacionem [illegible]
[illegible] revelacionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] revelacionem
divina [illegible] debeat statum suum relinquere et [illegible] motu cordis divina
[illegible] officium predicacionis [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut loquitur in aures [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
divine [illegible] et [illegible] [illegible] cunctis [illegible] obedire ut [illegible]
[illegible] tercio libro confessionum [illegible] certe isti missionem
[illegible] [illegible] nisi missionem suam miraculis ut singulari
[illegible] [illegible] affirmans ut dicit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] humana [illegible] motum [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] humana
[illegible] [illegible] ut [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

hyps q̄ mel'
~~[illegible]~~ quanta h° ino quiescere & nosq[ue] plene describere an
hec ipse spiritu vel alis cogitant videa[n]t ~~[illegible]~~ ^ talis distinctus ^ differ[entes]
discernere ut vix ab inuicem d[ist]i[n]g[ui] h° [...] possit ut certus ut dicit
b[...] [illegible] s[e]c[un]d[u]m tacitum [...] xxxij et h° ipse motionem necesse esse me
et sp[iritu]s dei maioris similitudine et angeli sathane transfigurantis se in angelum lucis
transfiguratorum. Unde valde similem esse [...] ^ constitucionem ut in tunc ^ [illegible]
mecum inherere velud in reuelacionem ipse [...] h° dicitur diabolice
decepcionis et addecipiend[um] p[ro]prima [...] presumpcionis alta in[...]
superbie intime pertinacie et forme obstinacionis hic satis
septima abicit hic preceptorum consilium despicit et vilipendit
doctrina eorum cauta est talis modo ^ [...] ~~[illegible]~~ debet hic et non ^ suspectus
eius sine diligenti examine approbande [...] h° non [...] decepti
sunt non [...] putando esse spiritum dei cum spiritus [...] loquitur ut
dicit Gregorius Iohanni episcopo super Ezechielem [...] [...] [...] agi[...]
q[uod] spiritale gra[...] discernendi in h° habuit sancta mater [...] [...]
[...] [...] nibil explicare non poterat dicebat se discernere de revelatione
[...] et [...] sua sopitate ut dicit [...] di[...] confessor et [...] sepius
dubie de discretu suo loquebatur ut [...] eodem libro habetur [...] et
aliquando [...] que [...] dicitur mecum debet discuti et examinari et
cum summa diligencia admitti et approbari [...] Et si sic [...]
diuinis scripturis et [...] doctorum Richardus [...] [...]
veritatis quin ei [...] scripturarum autoritas Iob xxxiij Semel
loquitur deus et secundo id ipsum non repetit [...] dicit [...] beatum
[...] Nicolaum [...] dei ad singulorum cordibus [...] verbis
non respondet [...] ecclesie [...] [...] [...] [...] quibus satis
faciat [...] quippe aliquis eloquia [...] singularis si [...] ^ ei
in [...] [...] Et si [...] ^ talis modo ~~[illegible]~~ [...] probare ap-
probare medico [...] et [...] Bernardus [...] cogitacio
que prudencia [...] ad vicia [...] [...] ad [...] a deo
[...] Et si ~~[illegible]~~ pacifica sit si placet tum [...] ~~[illegible]~~ spiritualium
[...] approbare [...] qui [...] deus [...] non [...]
[...] [...] hec paulus [...] ad ananiam [...]
[...] [...] ^ cum [...] ^ [...] [...] philippum [...] ut approbatorem
et indicatorum [...] spiritualium [...] sicut de hoc plenius
[...] collacionibus patrum habetur Et [...] effectus [...] illa [...]
[...] et magis [...] [...] [...] [...] [...]
flexibiles spiritus diabolici [...] [...] hec [...]
diaboli secundum Bernardum super [...] [...] ordo [...]
spiritus [...] [...] [...] [...] hoc [...]
[...] et [...] fragilitate [...] et postea
[...] [...] [...] [...] diabolice [...] [...]

contrariantes personis si inspiciuntur non tenet super impias inesuum
quod debitum ordinem nature [omnia] quod adeo sunt ordinata sunt Ideo sunt
contrariantes personam iniquitas vivit si recipitur non [illegible]
et si pater non tenet Unde beatus Bernardus cuidam abbati qui
se putabat spiritum dei movere ita videtur dicere quod tu
in tantum considerasti si a deo non est paratur tua [illegible] que
sentio reque furerint dulciores [illegible] Et hoc est ut ita dicam
ab smirgheo a maiore [nova] dulcedine ab angelo sathane sub
specie angeli lucis cum cordi tuo infundi non debuerat cum ille
eius astucias non ignorare Est enim quod aliquis posset scandalizare
eorum suggestor [scilicet] auctor vel lator veritatis et pacis
nisi veritatis adversarius caritatis emula hostis animarum quod generis
humani inimicus enim dyabolus Multa talia sunt possent
poni tamen quod [illegible] non [illegible] nota sunt nec [illegible]
aliquis ut dominus est per [illegible] [illegible] dicit Si veniret ad me
non videbo eum et si abierit non [intelligam] [illegible] Dicunt ergo
alternatum [illegible] ne [illegible] accessus vel recessus divine gracie [illegible] Ipse
enim [illegible] spiritus et nescis unde veniat et quo vadat Ideo periculosum
est animi sponte [illegible] pro [illegible] sunt spiritus si a deo sunt

Quod multis modis [illegible] Est vehemens affectus ad superiores
statutos ordines [illegible] ad divinos spiritus

Item [illegible] qui se credit spiritum dei ad altiores ordines vel
dignitates promoveri [illegible] non desiderat [illegible] Quod [illegible]
[illegible] motus nisi [illegible] quam magis [illegible] moneat
affectum [illegible] hoc signum [illegible] magis desiderat quam moveri
ad [illegible] ut [illegible] Contrarium [illegible] ut si quis
[illegible] assumeretur [illegible] quibus laus honor gloria ut
[illegible] mundi consistit dei [illegible] obediencia superiorum [illegible]
[illegible] Ferventer [illegible] et magis affectu [illegible] magis [illegible]
et desiderio [illegible] cum beato Job 30 [illegible] dara
[illegible] et [illegible] quam [illegible] desideravit [illegible]
[illegible] in quibus est honor et gloria [illegible] assumere [illegible]
[illegible] et [illegible] Ita [illegible] in [illegible] de [illegible]

q[uonia]m et habet diu q[uod] p[ro]p[ter] calo[rem] ... Talis enim affectus ad alios
ordines ut officiu[m] p[ro]curacionis s[ecundu]m statu[m] de multis radice i[n] nobis quadra[n]
tibus suadz mag[is] sup[er] dives ... accipe ut bona illa
que faciunt valeat auferre ... tolla ... p[ro]p[ter]
...r est sub[ti]lissima diu boni calliditas ... occultissima fovea ...
[in]sensibiles et i[n]cautos ... p[re]cipitat ut du[m] maiora p[ro]mittit
... fieri emolume[n]ta surripiat ... homines ...
aliq[ui]s ... ad sua[m] salutem ... sequatur mete ... du[m] illuc
... fieri ... polliceretur ... lucra fraudulenter auferat ...
... tollatur ... illusionibus atq[ue] dispendiis ... admodu[m]
... i[m]plicari qui ... de sua salute sit dubiu[m] ...
adhuc magistris ... egeant ... alie ad ... alios
atq[ue] ... diabolicis illusionibus ... potuerit
lucri aliquid ... p[ro]ponunt ...
... euenire ... qui m[er]cedes ... ad sacculu[m] ...
... sua ... sacculu[m] mittit ...
... atq[ue] ... de discensione
... fiet ut du[m] ... pauc
se posse ... qui se divites fo[r]e
... qui se ... divitiis ... melior ...
... ignobilitate ... sibi ... adq[ui]rit ... mediu[m] pane
... sedo ... ipse ... arrogancia et despectio appareat
... ad ... ut ... se putat aliis ...
ut ... apparere ... homo ... qui dicit
... ut ... sup[er] ... arrogancia valde ... maximu[m]
... sepe causat ... cu[m] ... efficit ...
... arrogancia roborat
... quod ... dives ... quod negat
... altitudinis ... amor laudis ... causat
arrogancia ut vana gloria ... cassia[nus] ... libro de institutis ...
... vana gloria ... pslmi ...
... ut ... ad ... vana ... plenitudine

dyaconat[us]

sinceritate ac vigore depingit ut ceteris quoque sacerdotibus plebe potius
sinceritatis exempla. Deinde multos non solum confessores seu depre-
datores suos timore quod lucri tenuit fecit, vel in cella vel in solitudine
commorantes duxisset domos ac monasteria tenuit memoriter atque alios
et plurimos confessores sed [illegible] [illegible] exhortationis ardore
Et post ibidem [illegible] de quodam fratre qui in cella resides hoc affecte
lugens [illegible] missa celebravit et [illegible] [illegible] qui ubi
Certum quod inter magnos affecti sunt et devotos ad predicandum et
quorum devoto et affectu non est ~~affectu~~ [illegible] pinguius [illegible] opera [illegible]
et similia et opera [illegible] in quibus [illegible] se [illegible] [illegible]
sit[2] Tertio [illegible] quod affectus ex invidia et superbia [illegible] habens in [illegible]
et [illegible] regione [illegible] non fervens principatum [illegible] sibi [illegible]
volebat sacerdotium usurpare [illegible] [illegible] diglutivit eos [illegible]
dicitur in dyalogorum quod quidam clericus a demonio fuit obsessus [illegible] sancto
benedicto ~~fuit~~ liberatus mandatum accepit ne sacros ordines accede-
ret quod [illegible] hoc faceret [illegible] dyabolo [illegible] Ille autem [illegible]
videns quod minores sibi preferrentur in sacris ordinibus [illegible] presumpsit
et ita in se locum dyabolo preparavit [illegible] quod ille nolebat [illegible] affectu ab
ipso [illegible] quo [illegible] [illegible] videns alios nobis preferri [illegible]
nos ad altiora [illegible] promoveant [illegible] [illegible] origo [illegible] affectu ~~[illegible]~~
ipsa [illegible] seducens vos [illegible] ac [illegible] nos [illegible] quod [illegible]
[illegible] habere in collationibus primum. Sed in [illegible] [illegible] et [illegible]
agnosce nobile mentis vestre atque animi [illegible] nec [illegible] corrumpere
ut [illegible] presumpcionem ut [illegible] possit [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] discretionis [illegible]
et humilitatis [illegible] est [illegible] [illegible] non solum ad [illegible]
[illegible] premisse fastigia [illegible] doceo alios posse [illegible] et
ad eruditorum [illegible] sufficienter atque ydoneos [illegible] prelatorum
[illegible] [illegible] confessio [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] quas [illegible] absque difficultate potius
[illegible] discretionis [illegible] [illegible] laboriosum [illegible]
difficile sit [illegible] ~~[illegible]~~ salvandas animas suas mentis vestre [illegible]
[illegible] et ideo [illegible] affectu non [illegible] ab illa [illegible] presumpcio
[illegible] [illegible] ad [illegible] doctoris [illegible] Quanto [illegible]

in suo [illegible] sit sacros ordines

affectui suo resistere non potuit. sed sacros ordines

h affc̄ & appetitu querit ⁊ desiderio ores sitans Hodie enim sunt
multi qui attendunt illud quod dicit Augustinus ad valerium ⁊ habent vel di
cit Nichil oīa aut pcō ut tempore vita viciosa prudencia nichil
esse in hac vita ⁊ maxime in hoc tempore facilius ⁊ lecius ⁊ hominibus
acceptabilius episcopi aut presbiteri aut diaconi officio si perfunctorie aut
adulatorie res agatur. Hoc affectu hodie moventur multi ad plurima
ad ordinem presbiteratus hoc ⁊ plus affectu non nunquam surripit
spiritualibus religiosis viris ⁊ in suis ordinibus lassati contentis
quiete ⁊ ope sui sterilitatis De quo tradunt cassianus in decimo de
institutis cenobiorum loquens de accidia Dicit enim quod viveret
in illa visitatione ut operam impendat legem nichil quod proficere raro
nisi secum commorando fratribus ingemiscit donec fuerit illi ut
cohercione contemplacionis quietem atque suspirat ⁊ alii animi fecunditati
spiritali quam se in locis variis consistere ut posse qui
tamen possit ceteros aliosque regere atque posse plurimis nullatenus edificatur
nec quisquam sua institucione sua doctrina lucratus sit ⁊ sic sub
tali colore nascitur affectus sacri ordinis ⁊ appetitus predicacionis
Hii isti non attendunt quod dicit idem Augustinus ad eundem valerium ⁊ post
in Palliorum et Nichil esse apud deum miserabilius ⁊ tristius
⁊ dampnabilius episcopi presbiteri ut diaconi officio si perfunctorie ⁊ adula
torie res agatur Qualiter distinguatur quis affectus ad predicacionem
sit a deo vel dyabolo vel mundo

Hoc ipsum satis clarum quod sicud non nunquam bonos in plamat
solus caritatis ita arrogantes amor dei ut ipsos dyabolicus
ut appetitus laudis ⁊ amor caritatis Et ita affectus in ipsis inflammatur
ex variis principiis ipse spiritu agitatur Et autem quisque per discrecionem
quis accendatur amore ⁊ zelo lucrifaciendi proximum ⁊ quis
appetitu apparendi ⁊ acquirende laudis Unde quod precipue sunt quedam
in quibus hoc per discrecionem Primum quod illi qui inflammantur zelo fervore
caritatis ⁊ lucrifaciendi proximum non ex affectu ⁊ desiderio ad
hoc moventur sed quamvis in ipsis esse desideraret sibi vacare
⁊ magis officio predicacionis desinere sed necessitate ut superiores
impellunt ad hoc cogunt Arrogantes vero ⁊ qui appetitu laudis
moventur se ipsos ingerunt ⁊ occasiones querunt ut loqui valeant
prius vero ex opportunitate donec utilitas exigit ut necessitas requirat

Credendum est quod ille qui hoc verbum affirmat non vult esse pastores et aliis
meliores reputat quam ipsi alios docet sed se magis reputat
sicut declaratur supra in maiori capitulo Arrogantes et presumptores
alios despiciunt se tamen sapientiores et meliores reputant unde iste
dicit pauca alios reputando propter quod communis conficitur publice predi-
cando Et de duobus dicit beatus Gregorius libro moralium Pre- hys
dicans vero spiritualis quisque predicator in tantum quod dicit sollerti
cura se inspiciat ne in eo quod recte predicat vitio se elationis
extollat ne vita a lingua discordet Et infra quando indignum
se verbis indicat vel eum dignum tamen vivat sic eum quo
in minoribus sed periculo ... Et quamvis
sapientiam se scire velle ne sapiens ne videri atque se ... Ac
solicitudo quod loquendo ... presumitur Et si lucrat tamen aperit
... nitens ... silentium ... scilicet putat
quod ... loquendo ... per silentium ... et tamen
ne sua ... defendatur quod ad loquendum ... caritatis compellat
... officium locutionis suscipit sed ... magno
desiderio ... taciturnitatis ... hac ... docendi formu-
lam arrogantes ignorat ... loquuntur quod ... enim
sed tam bene ... aperit ne loquatur hic Gregorius Contra-
... non magis affectum attendit ad predicandum ... statum
... publice predicare sed magis ... in ...
... mortue ... officium ... plange non dor-
... Quarto est ad ... et non ...
... ad predicandum simul
... aliis ... et si negligentes Bernardus super cantica
... in Iudeis ...
... vana gloria ... salutem ...
... ipsius ... gloria ...
... cupiditatis veneno infectis et letali
letali ... Bernardus ...
... ingerit ad predicandum ... nec
a deo sine ... super ... ut ...
... Bernardus ...
lxvi ... publice predicare ... ut ...
... ne novicio expedit ... Porro ... hic ...
in toto semiplenus ... effundere contra legem ... in primogenitis
bonis

nire suggerit
sine gratia q sine demolitio est Ergo qui sic alios ~~fugerit~~
illud sit tua cogitatio sine immissio per angelum
malum dolo sanum agnoscere volueritis .i. malum vel ipse bonum
hic bernardus

Et vituperanda
Quod doctrina vera scriptura et opera manualia non sunt
Quarto autem subiungit predicti religiosi manifestius design-
nans, hic moveatur ad predicandum et altiores ~~[illegible]~~ assumendum.
Quod est magis precise bivare libros scribere et scripta per manibus
laborare. Preterea magis repperio statum in sue ~~articijs~~ si non efficiat
alijs predicando. Et de quodam priore aliquo ~~[illegible]~~ in auribus roberti
nepotis beati bernardi sibilabat ut testatur idem bernardus in epistola
ad rabernum. Et ita magis religio est fodere terra sibi ad ceritas
deportare ~~[illegible]~~ scilicet dicitur quam est sanctitas in hijs vilibus et
despectis operibus penis et non apparentibus ~~articijs~~ quam nullam videntur
dignitatis et spiritualitatis. Et sic longe aliter quod ipsi senserunt sancti
patres potuerunt laudibus et premijs ~~extulerunt~~ illos quod digne
sibi vacabat in suis articijs et bonis operibus ~~[illegible]~~ quamvis publice non
predicabat. Et hinc bernardus ad fratres de monte dei extollens fratres suos pres
in exercitio de laboribus manuum et alijs articijs ~~et bonis operibus quamvis~~
~~publice non predicabat~~ quibus sibi ~~[illegible]~~ vacabat aut ipsi pro nomine
dignius appellentur nostro terrestres celestes aut angelos
terrestres dignitates in terris sed conversatione spirituales in celis labora-
bat manibus suis ~~[illegible]~~ pascebat et Et visio magis in opere
christo super mathei ~~math~~ viij sed ~~[illegible]~~ ipse tamen fulgidum velu-
bant stelle thero ~~[illegible]~~ equipei tabernacula nostra videntur
mortuorum ~~[illegible]~~ demirantur hic ipsius magis ~~[illegible]~~ a sanctis excellentius
magis quod publice non predicabat qui tot virtutes operibus hominum domi-
nabat et [illegible] salutem fugiebat. Et certe ideo quod credidissent per
opera manuum devota actiua et similia opera puritatem cordis
et caritate in quod est christo et vera sanctitas apprehendere nitebantur.
Et cassianus de institutis cenobiorum Et credunt magis se tanto
vel luminiore spiritualium contemplationem puritate mentis inherere
assiduius quanto devotius ~~[illegible]~~ fuerint circa operis studia ac labore sistentes

Ar (margin, left)

2 de labore manus propria (margin, right)

Clerus ut singularis eorum cordialis amorum inpr(im)a rep(re)-
hensiones devota ~~corr(ect)io~~ est si quis non p(ro)ficiat aliis probe v(el)
p(re)dicando Audiamus Gregorium de ipsis p(er) vi(cem) loq(ue)ntem sup(er)
mathe(um) in (quo)dam op(er)e p(re)sto mo(ra)li Ieronimus v(er)o de ipso aliq(ui)d
ab ipsis stilo licet in v(er)bis erant s(un)t muri civitatibus
fortes ut circa ~~...~~ plenitudines assumpt(i) ut te erudiat ~~...~~ eos
qui in medio sunt tum(u)l(tu)antes ~~...~~ Undique morsus ferocs gr(a)v(ia)
ut comprimit a bestiarum a domo a mysteriis et bell(is)
in lucem p(er) om(n)ia humilitate serviunt Et que sunt ~~...~~ situationes
elationes id est ve(r)bi iudicium et clare edificant in altos hic ymp(er)os
q(ui) volentes vertices in superbia emittunt hec illius diminuta destruxit
sunt ipsi attendunt ipsi et ipsi sinudunt lig(na) ipsi loquuntur ~~...~~
ipsi hos qui veniunt ministrant Ideo est iniuriare alios audire
illud magis iniuria patiente vide magis eum qui iungit uos eum
cui i(n)iungit Sed eos a ministeriis sunt unus q(ui)sque p(ro)des
laudat pugnatorem et milit(ia) de hoc pugna et facit hoc non in (con)spe-
ctu quos magis cum suis magis ad lib(er)tatem sed in ordine ~~...~~ his ministeri(s)
~~...~~ complet Est illud non magis uis non pugna magis illud qui
stilo obrapit hec Gregorius Ecce qualia eorum ~~...~~ ipsi
loquuntur ipsi lig(na) fundunt ipsi pungunt verbis et beatant ipsi tam vero
Deinde adhuc subiungit Gregorius Sicut enim super elatos qui
gloriantur si non eum respexit ab hec mali audiunt quos premi
respondi(t) deponendi per unam p(er) res Et silentio pauperibus et veri-
tatis gustat et inferiorem de hiis plenius sunt quoniam deciens
et solo sunt digni et hic quando uelut vltra loquitur hinc
aliquid per manus ducit ~~recte~~ aliquid a portat eum qui ~~...~~ currere
est Epodicus Ecce quo se extor(que)t ad paratam et humilitatem
Eos ~~...~~ videamus quos fugiunt ~~...~~ in p(ro)uidentia altum statim et uerum
abitorem de quo subiungit in Gregorius Et narrat magis ~~...~~ apud
nos ~~...~~ pugna est componendo p(ro)uinciis tantum agere apud
illos est pugna ~~et componendo~~ non ponendo Sed a pollutis illos
Et motiva ad studium quos sunt habundabit honorem Sed non

honore accipiens Aliquando ac et ipsa mediata sape suadent et
lis diminuitur subire. Tertio ac adtra prie quod et sui ad quod dale
premisse liberare fide vera et secunde silua post de quod sedimgr
corpus quod Animus enim dicit mihi vera rastris fundes et irrigas
et plantabunt implicas sporteel et saguum texens ut aliqua
talia faties et tractas Alia sapior linga sed omnia corpus
Et et fuerunt stor prium cortina dene ab omnibus humilis et
secundum spes spiritibus mlon extollenda Aut que tu non in deuit
publice predicare sed ut beis theoris Rusticum amonuit ut
publice predicare deberet sed quod manibus laborare ∧ fiscella
[struck] .... ∧ ommmibus plecte humm [struck] fere
olera plantare et irrigare arbores in sens apud aliquam
fabricare [struck] pare libros scribere Tertio Sequitur quod non superare
legendi [struck] extollenda licet ab ipse aliis non perficiat publi
ce predicando Secundo hoc indubitanter verum est quod pars est eius
predicator reputanda vel si aliis perficiat si non per ipsum
prius ? operibus Tertio in enim bene docet et male viuit
quod aliud facit et non docerat quo ipse sit quod per nadum
sibi ? tunc sed in multos fructuosa ex ulteriori predi
cando laborat et in ipsis pars fructificat Secundo sicud dicit
ibi Hoc Nosse ad quorum famulorum et [struck] dimittas
eius Aliquando et laborem vox et fructus [struck] propter ut
ipsi bos talis laudes hominum suis predicatoribus ut tanto
quibus dicitur recepturi mercede sua Tertio quod prestat hoc
ut non querat per totum mundum lucrum semper ipsum bos pedat
Rubigo dicit linea quod bene mala luce Quarto Cognouit quod affectare
ne laudes hominum in ? dissipat fructus labore
rumque sed unde alienus certe apparet dampnat qui aque
sic nulli et quemque bos in spe mouerant ad predicandum
quod in ista virtutibus radicati et roborati sepe quam in aliis
lucrare [struck] perdit in [struck] ipse in vana gloria et negligencia
[struck] occupatione et aliis Tertio de quo abbas monasterii cuiusdam
loci vetere adepti sub occasione aliorum querendi [struck] ∧ rabosa
fuit diues Secundo in trinitatem pro pluribus tonsor
qui a quolibet quem tondebat tres denarios et in toto tempore

fiscella

rabosa

conveniret et quibus denariis victum et vestitum sufficienter habebat
et singulis diebus de eisdem aliquos suo marsupio imponebat
Audiens autem de quadam civitate procul posita ubi singuli pro
consuetudine margarite dabant solidos pro mercede pretium illud cum magno
labore ubi tamen pervenisset. atque itaque ut audivit ibi venisset
de bestie longius venit ad marcellum cum lucro suo cibos emp-
turus. Sed ubi de lucro totius diei tenue possit victum
emere nec unum quidem denarium habet. Revertitur ad suam civi-
tatem redire magis eligens ibi paucos denarios in tempore
de suo super minori labore ac cum meliori denariorum toller-
antia posset habere quam cum maiori labore durante victum
altera civitate. Sic subdit idem. Pro certo nichil valet e
pollicitudine. Hinc est nimirum scientiam indiscriptam
ingrediendi sectari quam nulle sedantur turbe nulle mundane
dissensiones nulla commodotie ac varietas tarrodat elato
nulle divitie utilitates imminuant. Religio est enim necessitas
insita super divinas predicatores. Militis quia afficiunt licet alias
maiorem quesitos sibi patet fuerit questuosissima quisque miles
unitate sua mundane quisitione et constitutionibus absunt. Religio est nam semper
sciendum prius quam sunt pugilli enim ut nisi quia dies pugilli
cum labore et prius super etc.

De congruo tempore ad predicandum et congrua etate

Quoniam notitia eligi fuit quia congruum tempus
predicatoribus attingit et quia ad etatem debitum sue deveniunt quod
dignum videtur non faciat iam fructum suum in tempore suo. Certe Bernardus ait
Bernardus in sermone de ista verba loquens de illo beatus vir qui
plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempore
suo sic ait. Sunt qui non faciunt fructum. Sunt qui fructum fa-
ciunt sed non suum. Sunt qui faciunt sed non in tempore suo. Sunt in
primo aliqui qui non faciunt fructum scilicet filii huius seculi et
ut Bernardus ait et in comessationibus et ebrietatibus in cubilibus et
et impudicitiis. Noscit autem ut tradamus neminem fructum facere qui non
conficit aliis publice predicando possunt cum valenti vero

fructu
vel ~~fructum~~ a(b)s(que) et luctus domesticis in nobis 2 melius nunc
duplicare et devotis potius meltone ~~[illegible]~~ laborare. Sicut qui
faciunt fructum sed non suum et qui sunt proponite .i. qui religiosa
professione tenentes quod non amat amor glorie sue compellitur
Sicut qui faciunt fructum suum sed non in tempore suo. Bernardus
Pone arboribus ... quod est pullulantibus tinctus ... floribus
repentinis. Sicut sunt aliqui quia fructus neque apte neque apte
aruntur. Vere hoc tempore fructificandi non attendit sed solum
post etatem temporis sed mlto amplius pro itinere spiritual profectu.
... ad quid in hore per consideram et ... iunctus ul ...
Vna ... etatis sue auctoritatis ... omnibus Et quia in
ad hoc ... et dei ut ... officio non ... ad etatem
maturam non ... publice predicare. ... nobis ... <preceptum>
tradidit qui post ... anno tempore predicare possit ... post
ad predicandum ... ... Sic est
Filius meus dilectus in quo michi bene complacui ipsum audite. Vbi
ut dicit bernardus ... dum ... dei ... et dei sapientia est
~~[illegible]~~ infirmus ... ad insipientes ... in ... quod dum nobis ... et ...
celi Fabri filius et parens appellari ... et putari Etiam
~~mater~~ lucas evangelista ... ... filius ioseph putabatur
Humilitas ... quod in ... superba ... ...
Pax ad ... ut magis ... ... et ... non posse
impudenter ... et ... ... ad
loqui ... ad ... Sed tempore tacito tempore ~~[illegible]~~ silebat
non ... abscondebat neque ... gloriam metuebat ...
timeret ... gloria ... gloria ... timebat
sed non plus ... timebat ... quibus ...
nos ~~[illegible]~~ ... tacebat ... sed ... et ...
... ... a me quod ~~[illegible]~~ mitis
... tarde Gregorius in moralibus ... etas ...
non ... ad predicandum ... in tanta ... ...
... molles ... flexibiles ... ad mala ... ad
bona ... ad ... gloriam. Predicator ... de ...
... de predicatoribus dicitur ... planta ...
... planta ... Vos ... ut ... ...

Gregorius non enim facile predicatio eius committitur si bonis in
moribus consideratur. Ideo iuvenes debent discere et non docere. Sic
Christus cum esset duodecim annorum sedebat in medio doctorum interrogabat
eos Luce ii. Item iuvenes sunt in scriptis predicatores ut [illegible]
corpus In senibus enim est sapientia et ancorum multitudo decet sapientiam.
Nota de iuvenibus ut senectus vel conversationis aliorum et iste dicuntur
recens 1 iuvenes ut novicii qui de seculo [illegible] sunt conversi sicut quondam
dicebantur neophiti qui ad fidem noviter confluerunt. Iuvenes dicuntur
qui diucius conversi ut longius in spirituali vita conversari. Et sic homo
iuvenis ut neophitus non debet predicare sed magis disciplina
sub obedientia et institucione superiorum. Unde apostolus prohibet neophitum eligi
ad officium ecclesiasticum. Et moyses prohibet arare in primogenito
bovis et tondere primogenita ovium. Deuteronomium in registro
et habetur xlviii di. Sicut autem neophitus dicebatur qui nuper
sub fidei catholice conversatione plantatus sic modo neophitus dicitur
qui nuper in religione sicut plantatus ad ambiendos ordines
sacros [illegible]. Et item nec adhuc sufficit ista senectus
sive etas nisi diucius conversi et spirituales conversari qui enim
sunt novicii in spirituali profectu et pueri propter mores pueriles
de quibus dicit Paulus ad Hebreos 4o. Et enim cum debetis magistri
esse propter tempus rursus indigetis ut doceamini que sint elementa
exordii sermonum dei et facti estis quibus lac opus sit. Oportet
igitur maxime in predicatoribus senectus morum virtutum et
stabilitas et iuventus spiritualis perfectionis. Sic ut non dicuntur
novicii ut iuvenes conversi annosi quilibet diu conversi in quibus
vigent mores pueriles nudi [illegible] et pueriles affectus
qui carent consilii maturitate et intellectus firmitate. Econtrario senectus
ubi sunt stabilitas morum et conversatio [illegible] in quo
viget maturitas consilii et firmitas intellectus de qua senectute
legitur. Senectus venerabilis est non diuturna neque annorum numero
computata sed cani sunt sensus hominis et etas senectutis vita inmaculata.
Et in collacionibus patrum. Diuine semen non sunt canicie capitis
sed industria iuventutis et preteritorum laborum stipendiis metiende.
Hec autem non dicimus de senectutis in sacris ordinibus suscipiendis ut

ut assumendo officio predicacionis mat[ur]e requiritur et exigitur. Unde
Ambrosius super psalmum beati immaculati super versu in quo corriget
adolescentior etc. Post tractatus multa de hac etate
iuventute et senectute dicit illud quod dicit illud dicit ad merito
ut senior seniores eliget quos ipse nosset ex senioribus et iuniores
quibus homo sponsi dei committit officium ut eligat seniores ubi
vos eligit sine dubio ut seniores iuvenes corrigerent ubi
in custodiendo verba dei. Et si seniores nos etate iuniores elegerit
non qui loquendo etiam eligit sed qui custodiunt verba dei. Unde
[illegible] in minori etate et ipse est eligendus ~~et ipse est eligendus~~
loquetur. Tercio ex his que non senectus longevitatis eligatur sed
custodia verborum dei hic ambrosius. Ratio dicunt igitur moderni carnales
temporis mundi in nobis requiri[illegible] perierunt non est
tempus alios fructificandi sed tempus evellendi eradicandi et
destruendi passiones [illegible] nimis opere
fructificationis [illegible] et aliud tempus sibi usurpat predicatorum. Et quilibet si volunt alios
[illegible] ut ipse quod dicitur in tempore suo augmentum et quod
tempus fructificationis volentes. Et declaratur quia nos [illegible] aliud
tempus fructificationis [illegible] de sancto benedicto dicitur fructificando aliud tempus fruit
cui competit mitis. Et in tempore suo semper enim credebat tempus
fructificandi cum tanta temptatores quaratus est ut pene
recederet pene desideret. Unde [illegible] moraliter hic
sum adhuc viciorum bellis subiacet necesse est predicatoris usum
pro magistero [illegible] deberet. Hic vero qui adhuc sunt
de statu incipiencium necesse est ad officium predicacionis
assumi. Ideo [illegible] tempus est de statu proficiencium demissi
anelationem [illegible] debent aliis fructificationis longo tempore et diuturnitate
solliditatis ad eorum statum [illegible] temporis mundi in virtute simulat
quo vigent in medio [illegible] indicium permanent
ad dextram ut ad sinistram declinare [illegible] ut non sit flexibilis

ut ad dexteram per inanem gloriam per vanam leticiam per laudes
hominum applausum vituperacionesque illecebris gule vertit ad sinistram
per malam tristiciam per opprobria et detractiones hominum et contumelias
et de aliis de quo ita ait Gregorius viij moralium Quamvis nequaquam deserunt
adversa officia ... non dicit nisi per humilitatem ~~diu~~ dumque
1 cordis ~~...~~ mundi contemptu solidentur. Cum namque bonum desperent quod holus
cum semper mareescunt et arbusta plantata post quam sua vadie
tenaciter sit manus contactus tangitur aversarum sic sunt in altero
vadio figitur et terra humoribus compressa solidatur Hec in manus
impellit et non ledit Ergo crucis lucri tempori operis diu ac
robuste in humilitate figenda est radice ut cum ab humano
ore detractionis aura ut tumoris flaverit et sunt in qualibet
parte utrumque et curvatur animus non funditus evellatur et apud
se fortis in radice permaneat Quando in ubique contrariis penitus
tumultis robustius quisque sit dum constituitur in pellat stans
sit labore destruitur sit autem per spacium ~~operis~~ ab ~~humore~~ humore suo
siccati permittitur sepe et arietum ictibus minime quassantur Sic
sic videlicet bona mea in reposita manifestata pereunt et
divinis occultata solidantur quia humane occupacionis manus
~~recte~~ cum incipiente consolacionis vita quia ~~...~~ parcere impellit Sic
bos in longa ... abiectos ... se ... comprimit quando morte
vanitati precipue quod iterum abduxerit et consuetudo primo resilit
ad quod solida fuit. Cum sequitur quod quod aliis volunt sit periculo
apposita fructificatione ... est ut post ... ducenda ... tenuosa
~~...~~ concupiscenciasque ... et modo ... cerit
moderamine vere et ad fructum virtutis conveniat ut virtutem
perfectiorem apprehendat. Dum namque sit cautela ~~...~~ bonum ...
me sit sapiens ... exhibetur non cavalle ... sit sequitur ...
sit et recipit et refundit Illa bona donet in placet expectetur
et sic quod sic habundat sit damno suo ... ipsum ...
hodie iterum quod ... sua ... delore ... ne meum ...
contemptibile dictas ... sapientem ... ut in ... autem ... salute

corporis [tantum] sp[irit]um suum sit sapiens c[on]struat i possit vel [illegible] [c]ircualis
hodie i eciam multas habens et corhas dos p[er] paucas tante
taciturnis sunt p[er] quas nob[is] plurima molestia manat ut cu[m]
c[on]fundere q[ui] c[on]fundi volunt loq[ui] q[uam] audire paciores et
propter dolore q[uo] no[n] diducunt et aliis p[er] gestis. qui
corpus ergo i[n] nostrum Ergo ad satim pietatis q[ue]d[am] illi [inuitum]
tue plures dos ... si no[n] habes n[on] par vel quo fugar [miseri]
putas et debes dare et remane[re] tamis ... illud et 2 ...
n[on] ad [philosophie] [illegible] na[m] [corpore] ... si i[n] spiritu aliquem rogatus
[illegible] q[uod] forte c[on]firmat me sup[er] id q[uod] videt i[n] me a[ut] audit
a[ut] ad ... me [videbit] eis sic forte sufficiat nobis et vobis ita
potis ad [illegible] ... Quod [illegible] articula

[S]ed sibi forte disposita media et instrumenta

[Q]uoto [illegible] electo bene fuit q[uod] no[n] sit i[n] hac [illegible] [respicien]
[ti] [illegible] quib[us] media vel instrumenta [illegible] ad [illegible]
a deo accepit [illegible] eum ut ... ut sepius p[er] media
magis disposita sepe tu p[er] instrumenta minus apta [illegible]
voluerit q[uod] p[er] media aptiora ... eum ut ... hore
~~[illegible]~~ [illustratos] et minus ... totum [illegible] no[n] ...
hos [illegible] ad hac aptiores [C]eter ... non ...
dei specialibus [illegible] et singularibus donis aliquibus datis
sit ordine ... nature et ... tu ... ad [illegible]
sic debes c[on]siderare media nob[is] collata et instrumenta a deo
accepta ut ... ~~[illegible]~~ c[on]putemus super ad [illegible]
[illegible] ... dilige[n]t[er] c[on]siderans duos propri[e] ...
[illegible] ... et ... amore debes ... affec-
p[er] c[om]paratis tranquillitas dissipat[ur] [illegible]
que[m]ad[modum] [illegible] ... capacitas [illegible] p[er] igitur malo amaretur [+]
~~[illegible]~~ [hugo] [C] possibilitate ... mensura sua no[n] ...
~~[illegible]~~ ... ut ... p[er] affectum a spirituali c[on]spectu ... [paciet / timeat / ut mali / tempe[re] po / bilitare]
sic voletes ~~[illegible]~~ diligenter ... [illegible]
~~[illegible]~~ ... mirabiliter ...

p[er] impaciencia mea [illegible] Occupatio qu[i] in hiis q[uod] valet [+]

q[uod] no[n] valet et nolentes q[uo]d possunt. nec ad ea q[uod] no[n] possunt c[on]sciunt.
nec ad ea q[uod] possunt

dispositionibus
oportet hominem ut diligenter consideret in mediis et instrumentis naturalibus
et virtutis dum se aliquo modo sibi vivendi convenienti et proponit
[eleg. et in] natura sibi applicat ubi quo non per afflictionem et instabilitatem agitetur
[o per occupationem] sed quietem ubique in fine in eo perveniet donec finem apprehendat
quem tendebat. Unde in collationibus patrum unicuique utile
atque conveniens est ut secundum propositum quod elegit sive gratiam
quam accepit summo studio ac diligentia ad operis arrepti
perfectionem pervenire festinet. Et aliorum quidem laudans admi-
rans que virtutes nequaquam a sua quam elegit professione discedat
sciens quia secundum apostolum unum quidem est corpus et multa membra
ac multa et hec donationes secundum gratiam que data est nobis
[sufficiens] ~~[illegible]~~ Vel hec quasi [illegible] moralium. Et ponens verba ad beatum
Iob loquitur ubi erat quod ponebat fundamenta terre indica mihi si habes
intelligentiam quis posuit mensuras eius nosti vel quis tetendit super eam lineam
Sive inquit mensuram conditor in mensuras hic terre ponit quod in medio
[hic sermonem] unitatis sancte ecclesie Alii sermonem sapientie, alii plenam fidem, alii
gratiam sanitatum, alii operationem virtutum, alii prophetiam, alii discretionem spirituum,
alii genera linguarum, alii interpretationem sermonum tribuit. Quoniam ergo [illegible]
spiritum iste verba sapientie polleat ut sermones suos ~~ut sermones suos~~
et doctrine fulciat quod sententie atque idcirco sufficit ei quod percipit
dei studium non apprehendit. Et post paululum subiungit. Sed cum omnia
gratia auctor ac dispositor ... [illegible] illa largitur quod alii
denegat. alii denegat quod isti largitur. mensuras ergo terre [illegible]
quod ea possit plus quam accepit conatur. Vel fortasse hiis [illegible]
[illegible] datum est propterea oculta discretione ... ei miracula
[illegible] hiis quod superne virtutis dona ad sola miracula
roborat vel divine legis oculta mensuras extendit atque propter
etiam pede porrigit quod mensurarum suarum limite non attendit
Et plerumque amittit vel quod poterat quod audacter ea ad que non
pertingit non valet arripere festinat. Bonum vero quod [illegible]
et diuina largitate mensuras pede cordis perseverat et [illegible]

Neque ambulavi in magnis neque in mirabilibus super me. Super
se quippe in mirabilibus ambularet si apponeret magis vel gradu
potat que. Super se quippe in mirabilibus attollitur qui et in hiis
ad que non sufficit videri conatur. Hec autem gradus nec solum
dubiis dona media et disponens ad statum ...
... et inclinationes in se ... ut ... in quo se ...
et a quibus tamen non in hiis ad que magis ad eum dispositus in hiis
non expedit. Et ab hiis ad que amplius ...
... pollicetur de ... tamen de officiis. Commendat magis in
vi actu quod ... que ... et ... quod est singulorum
ingeniis sit ... quod alterum ... non ...
plurimum ... aptum aliud ... aliud ... aliud in verbis ... sed
unusquisque ergo suum ingenium noverit et ad id se applicet quod sibi
aptum elegerit. Itaque prius quod ... ut noverit ... sua ...
... gloriosa ... ut bonis ...
declinat. Et hec Ambrosius. Secunda ... diligens in ad
...
...
... in nullo deficit ad aliquem statum ut actu
nos ... ad ... complete ut prius media ...
Circa vero ... est ...
ad primum ...
Per ... aliquis ... est ...
... in ... videtur ...
pote ...
... ad aliquem actum ad ... media non ... ut ...
... ut ... diverse ...
boni ... est ... ad ... ad ...
... proportionari ... quod ...
applicatur. ... media ...
magis dispositi ad ... doctrina illa ad quam ...
assumpti. ... doctores ...
... non ... et ... doctores ...
... non ...

Capitulum quod oportet quod confirmetur per opera divine virtutis ostensiva
que sunt

doctrina

ydoneum necesse est ut habeat signa demonstrandi. Talia ergo est
excedit facultatem humanam et que non potest per principia naturalia demonstrari
sicut ~~ut~~ ea que fidei que ad deum nostrum ~~nostra~~ et veritas fidei ~~facultatem~~ falsitatis necessarium
[illegible] fuit ut confirmator talis doctrine produceret opera miraculosa
que a sola virtute miraculosa divina ~~fit~~ fieri possunt. Apostoli ac assumpti
erant ad predicandum doctrinam facultatem humanam excedentem quam
non confirmassent signa aliqua primo sibi respectant vel ydoneitatem
ista simplicitatis magis fecit apostolos ydoneos et aptissima
instrumenta. Et est magis in augmentum fidei christiane cum augustinus
ait: cum apostoli ineruditi quererentur per miracula sermone confirmarent
signis et prodigiis ut dicit Marci ultimo et doctrina eorum susceptibilis
non potest ad recipiendum deum qui mittitur non potest suis adhibere
miraculosa. Vnde ait Severinus ~~[illegible]~~ sicut miratur homo et sicut intermiratur
incipes
sacerdotes tela quod tot sapientes tot prudentes tot philosophi tot ~~[illegible]~~
undique orbis simplicium credidere in tam arduam doctrinam que omnem
humanum intellectum transcendit. Ergo quemadmodum ~~augmentum~~ valde
ad decorem talis doctrine fuit simplicitas apostolorum ~~et et fidei~~

Incipit tractatus magistri Johannis gerson cancellarii parisiensis de laude scriptorum ad carthusienses et celestinos

Scrutari scripturas exhortabatur olim iudeos Ihesus Scripturas videlicet in quibus putabant se vitam eternam habere De quibus loquitur apostolus 2 ad thi 3o quod omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum ad arguendum ad corrigendum ad erudiendum in iusticia ut perfectus sit homo dei ad omne bonum instructus Et ad Ro 15 Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per paciencjam et consolacionem scripturarum spem habeamus Verum quomodo scrutabuntur si non habeant Qualiter habebunt si non scribantur Quomodo vero scribentur sine scriptoribus Sunt igitur necessarii scriptores Et hoc est quod hic et nunc intendimus suadere compellente nos ad hoc multiplici causa scriptores librorum utilium defectu quem patitur etas nostra Et in primis 16 conclusiones causa statuimus dicentes

Prima conclusio responsiva

Scriptor ydoneus et fidelis librorum doctrine salubris agit opus bonum de genere Et opus hoc si precipiat caritate et meritorium vite eterne nisi obstiterit aliud impedimentum Unde contingit decisio dubii cuius occasione cudit presens opusculum quod quesivit quidam de monachis domus carthusie Scilicet si liceat festivis diebus scribere devotionis causa libros utiles

De differencia scriptorum

Sed advertendum et sciendum in primis quod nomen scriptoris notat periciam scribendi cum usu assiduo ut frequenti Scribe nominantur in evangeliis qui sunt doctrine legis eruditi qui et scrutatores et inquisitores dicti sunt et eciam dictatores quales erant scribe iudeorum qualis esdras scriba velox et ingeniosus in lege Tales apud christianos theologi doctores seu theologie professores de quibus non erit principaliter sermo presens sed de scriptoribus mechanicis et manualibus librorum

Quod scriptores sunt multiplicis differencie

Et hii sunt multiplicis differencie penes eruditionem maiorem vel minorem circa scripturam quam transferunt quod in secto

exemplari lib° ut qua de
primitiatis ore suscipiunt
sicut baruch ex ore ieremie
scripsit oes sermones eius Sunt
q' sunt sic dictatores et scribe
et scriptores Talis d' fuis-
se dñus ambrosius libros scri-
bens qs dictabat Sunt alii
gradus infimi nullum penitus
habentes intellectum eorum q' trans-
scribunt qs qui pictores
appellamus. Sunt nonnulli
medii qui dus qbz aptitudo satis
sensus ad intellectum eorum q'
scribuntur saltem gramaticaliter
seu litteraliter quales olim fuerunt
ut legitur i scdo lib° de vita
sci martini turonensis epi ca°
vii q' i suo monasterio ars
nulla exceptis scriptoribus
habebatur. Quales et ad-
huc ee feruntur i religio-
nibus approbatis atque i uni-
versitatibus et studiis racionia
biliter institutis Sit de talibz
loquitur principaliter nunc e intencio
neqq' alios secludendo quin ut
sic maius aliqi qui scriptores
ut primi vel ut scdi q' paratis
ad fructum spiritualem sue scrip-
ture capescendum sit ydo-

nei Quibz premotatis ut lucidi-
or et breuior eet ordo
dicendorum. primo stati hec inua
gclusio sequentibz qd e opus
bonum de gñe i qd opus meritoriu
vite eterne qd opus scrinalis
Secundum plag ca p gopa
tores aliqs i subsequentibz
xii gsideratonibz amplificatio
mostire qs metris tpla
comprehendit Predicat
atque studet scriptor largi
et orat affligitur. sal dat
fonte luce qs fitur Sat
ditat armat custodit honorat

Scriptor p^a gsidcā°
Sydoneus et frequens
librorum doctrine salubris
seu salutaris sic eius loq
tes istra volumus intellegi
predicatione dum ptz Certe
si lingua silet manus
predicat et fructuosius ali-
quando q̃to scripta veit ad plu-
res uberior qz transiens simo
Hec obuiamus dco ieroni
i magno plogo biblie
ca° ii dicens. Ht nescio
qd latentis energie viue
vocis actus et in aures
discipuli ex ore doctoris

fusa verba forent sonat.
Sed inveniens aliquos erudi-
tissimos fatentes se plura di-
dicisse scribendo et scripta stu-
dendo. scriptaque ruminando
quam per doctorum auditum. ¶ Ta-
lem se fuisse videtur gloriosus
bernardus qui dicebat magistros su-
os fuisse quercus et fagos
procul dubio non sine pruina
ut commentatur littera librorum
¶ Adde quod et praedicatores sunt
multo tempore nudi pronunciato-
res eorum que sumuntur formaliter
in scriptis. ¶ Rursum si meri-
entur aureolam praedicatoribus
debitam cur non similiter scriptor-
ibus potest adesse et adeo ut
supponitur non impar animarum
salvificandarum zelus scribendo
sit alteri loquendo. ¶ Secunda
consideratio quod scriptor studet
legenti ut meditanti similis.
Scriptor homini scrutanti
studioso ut legenti
non est usquequaque dissimilis ita
etiam dictanti. ¶ Colligitur
ex praecedenti deducto praesentis
considerationis quo ad legere
vel dictare quod nedum
pro morula temporis exigua

sed in annos decem centum vel mille
scripturam durare contingit
in se vel per multiplicationem
exemplarium ab ea. legentibus
autem atque dictantibus si defue-
rit auxilium scriptorum cum me-
moria sit labilis ob repeten-
tium oblitterationem dictantis
aut legentis oblivionem. ¶ Adde quod
salubriora sunt plerumque scripta
veterum quam dictamina novel-
lorum non quod contemnamus novos
dictatores quales assidue con-
surgere tum propter alter-
nationem varia gustus spiritua-
lis cupientis nunc habet nunc
illa esca ubi celestis nunc
omnem penitus abhominatur
tum vero propter dubitationes no-
viter emergentes innumerabili-
tates temporum aliarumque circum-
stantiarum que numquam plene to-
tas se probabunt cum sint absque
numero variabiles. ¶ Exemplum de me-
dicis et morbis non enim suf-
ficiunt eis libri quantumlibet
ex arte compositi sed oportet
variare inceptas quales vel le-
sit omnes tradunt et ponunt
avicenna notat incomplebile
¶ Adest nihilominus apud rempublicam

nō mediocrit' īseruato ta-
lium ꝑticularit' dictatorꝝ
sicꝫ tot morbos corpium sic
adusus pestes aīorꝝ qd' ꝓ-
tigꝫ facit scriptor. Porro scru-
tatoēz īgeniosā nō oī scribē-
ti tradē possum⁹ ꝫ scienti-
fico eius medicīa firmi⁹
ītimet ea q̄ scribit q̄ alia
si vult tendē. tu ꝑt' īmo-
ratoēz. tu q̄ a se ipm̄ irri-
tat aīos dimissa ꝑ aures
q̄ q̄ ocl'is subiecta fide-
libꝫ ait flacc⁹. Accipit
ep̄o hac tradite sic ī dictis
origine ars medicīe eius
memīt cypero. Reddit' ī-
supratiō cur quod stu-
diosis abbreviatoēs ē tenēqꝫ
notulis īsignire puta
meditatu digna. 3a (con)sideratio

Scriptor sacrorꝫ vo-
luminu largit' mi-
strat' et (com)modat. Tres
ee ꝑtes satisffactois theo-
logi tradunt. Una ē elē-
sina de qua ē pns (con)side-
ratio. Altera ē oro. tercia
ieiuniu de qbꝫ erit (con)sideratio
sequēs. Nā oro dubita-
uerit qn scriptor qlē loqr̄

sit largitor elemosine mul-
tiplicis nedu tpalis ad sus-
tentatoēm sui seorꝫ (com)su
domesticorū. Est eī lu-
crosa nō paru ars ista. Te-
nebit īsup locū elemosine
spualis ad opitulatoēm
aīarū nc adūsꝫ erroēs
et scrupulos ꝑ eruditoēz
doctrinalē atqꝫ (con)siliu nūc
ad (con)solatoēz salutarē. Fal-
lor si nō ita miam ī tepe-
rit ionathas cu ceteris iu-
deis p° machab xij dicens
se habē solaciu sacros libros
ioqꝫ nullo idigē. Consonat
apl'us ubi sup' ad romanos.

Sunt adhuc ut accepi nō-
nulli ꝑfessoēs regle bti aug-
tini qs canonicos regulares
apud hollandia q'rꝫ labor
scribēdi pascit eos tēpo-
ralibꝫ subsidijs de pnō li-
brorꝫ īmanentibꝫ ap'd se
plurimis ad spualē solaciu.
Tales iure dixerim⁹ bti-
ficatos a ꝓpha. labores
lgit manuū tuarꝫ qr ma-
ducabis. Btūs ē et bn
tibi erit facē ī re. Exor-
tua ministrē diuina sapia

De labore regularium

ut religiosa a diuina gra
sit vitiis habundas i late-
ribz domestice q e eccam
tosia. filii tui hrales pro-
fessores et scriptores mo-
ralie opa tua sit nouelle
oliuarum i circuitu mense dni
q parat aduisq decoretet
hones q ambulat eos. Copu-
ta nunc si potes aliorum quorundam
ecclesiasticorum multiplicata ge-
nera instituta. sint i coralibz
vocalibz. sit i eleosinis cor-
palibz istorum pauperum n'ra
pauperum sz diuitum suppleta-
ti nequibunt coparari fuerunt.
et an adhuc sit nescio se-
moniales i opus educate
z dedicate. Sic legimus ob
origenem p scribendis opus-
culis suis nedum notarios
pdites scolares sz puellas
septe i scribendo peritas da-
tas ee. Vnde quo tot gna bi-
bliaru tot doctorum volumina
q nos suscepimus i ecclia n ex scrip-
toribz i religione deseruientibz
quorum ad pns vix illustre
vestigium. Quarta commendatio.

Scriptor sacrorum librorum
orat. Et orans munit
cordibus oradi materiam sibi
ministrat. Eciunus nichil obsit
qn vocalis quoque possit inter-
seri oro ul tacitum suaue du
scribit. Et vo satis e scriptore
nrm ipsu monitorem aptica
q psallamus et tacentis in
cordibz nris dno. Sed fre-
quenter eo liberius ipse valet
quo solitudine quadam vberius
fruitur. Puto palam i de fieri
q scriptio ul scripta e opus
dei opus religiosum non minus
sepe qu vocis exaltatio in
tacitis ecclie. Et subinde vnu
copensari p alterum quoque
salubrius. qu tpalis amissio
ab ecclesiasticorum officiorum fre-
quentatione saluat et absoluit
Creditur pinde scriptor nr ex
pietate magis i rogitauerit
tocies deum scitos ga angelos
scitu ee. tocies scriptores sacros
spm alloqui. tocies sibi xpm
blanda quada osita cosolacois
dare quocies eorum dicta sa-
lubria ostribuit q mediate
ul imediate dispensarunt
Cui dignitati q pt inuenis
alia tpalis equari. Nos
pphibet tale aliquem cote-

platum et ee simul et di-
ti⁹. Contemplacōem itaq3 ibid
q̄ scribendo fit nō ipedit 3
pastit Qm sc̄ptor affligit' v̄ ḡsidera
Scriptor etiam sacre
scripture seu sacro̸
libro̸ affligit' i quo
ieiunium vite tenet. Ieiu
nium
put ē tertia ps ~~ẽte~~ sa-
tisfactōis ex̄tenso nōie
dicit' oīs afflictō corpa-
lis assūpta uolutarie p
domatione carnis uel
vice satisfactōis que fit
p dolore quadmodū pars
altera q̄ dicit' orō cordu
dit oem metis eleuatōem
i deū cū humili subiectione
et obedientia Eleosina
vō ptēdit' ad omē subsi-
diū p̄xio misericordit' ipē
sū Consonat votū pau
ptatis eleosine. votū obe
diencie / votū castitatis / ieiuniō /
seu corpis edomatōi Que
talit' elucidata mox pspi-
cua faciut hac ḡsideratōem
cū duplici predēte Nullus
itaq3 neyauucit laboriosū
ee scribentis exercitiū.
Acceptet igit' illud in

peitenciā seu satisfactōem
p suis alienis q3 delictis
Sic enī directio spualis
oculi reddet sibi laborē
suū nedū vno hō mō lau-
dabilē et meritoriū sed
tot modis qt intenciones
bonas adducet ad deco-
ratiōnē sui actq nouati
uo' has xiii ḡsideratōes
quas sub scripte' z scripto
pcommis apimus Iuge q̄
i foro pnie iste labor ad
satisfactōem sacramētalē
pt īpoñi quē laborē et
si nullus iponat homo i-
posuit sane deus ab īico
cū dixit In sudore vultus
tui vesceris pane tuo ad Ade
post
Porro q̄ in laborē homi
nō sūt nec cū hoibz fla-
gellat' nō intumescat
sed timeat ne cū demonibz
flagelletur Scripsit volume
augustinus de ope monachorum
qd totū potuerat ad rē q̄
nc agit' traduci Cum
si monachos oporteat opari
qle dabit' op⁹ aliud sue
pfessiōi nedū mīus ḡgruū
sz aplius pmotiuū. Attēto

q nō oēs ydonei sīt ad difficiliora q̄lia sīt p̄dicatio ā lc̄io doctrinalis seu labor manual[is]. Sed neq missar[um] obstat celebratio quā finit hora huius. Neq p̄tea valet excusatio desidie nonnullor[um] dicentiu[m] q[uo]d glo[r]iatiu[m] nescio scribe[re]. Distat neq vetudet ut desperet qm labor p[ro]bus oīa vincit. et dueis veniet i redz egestas ait ug[ra]lius. Novitas facit vetulas e[ss]e. Quis se dat exere cu[m] sibi possit faciendo q[uo]d i se ē p[ru]dē mendaces si fit tus lector dimidiat e[ss]e. Seq[ui]t[ur] [con]sideraci[o] q[uo]d sc[ri]ptor sal sapie[n]t[ie] eb[et]...

Scriptor sal sapie[n]t[ie] posteris amistrat. Iubet ap[osto]l[u]s v[est]r[u]m obsequiu[m] ee ronabile co[n]formi[ter] ad figura[m] legis p[re]ceptis. i oi sacrificio sal apponi. Videat aut sc[ri]ptor ne suu[m] sal i fatuet ut sibi si ei nō sapuerit. ul alijs si corruptu[m] p i[n]eptias scribe[n]di reddiderit. Qualem nō vero p[ro]tulit etas n[ost]ra plurimos quoq[ue] mendosa adeo fuert volumina ut [con]sulcius fuissent nulla q[uam] talia minist[ra]ri tu[m] q[uo]d iconditi sine lege sine sensu ul ordine adeo q[uo]d eu[m] aut autori p[ro]prio seu dictatori nō intelligibilia reddere[n]t[ur] [con]tulabz i[m]p[ro]sp[er]ta. Hat [con]firmat aliq[ui]s nō minima p[ro]bnisse iactura

studijs at [com]munitatibz n[ost]re etatis du[m] q[ui]libet admittebat[ur] ad sc[ri]be[n]du[m] nō [com]p[ro]bat[us] nō [con]mit[ti]s exempla q[uo]d dabat[ur] i corrupta q[uo]d in multiplicatio[n]e corrupto ut i corruptio seq[ue]ret[ur] mota hissoribetu[m] ut tercia[m] ul ignorancia[m]. Sz dat[ur] visitatores i artibz methamicis ne fraus co[m]mittat[ur] i op[er]at[i]o[n]ibz ut i panis pane ul cultellis z actis. Q[uo]s digni tuleit op[us] p[ro]fessio[n]is [com]p[ro]bs ee visitatores ne corrupto sua serpat iniq[ui]t[a]s i dei[n]c[e]ps. Sic olim ap[u]d sc[ri]ptos p[ro]bos habebat[ur] cleris sup sc[ri]ptoribz nc passi admittebat[ur] i doctiq[ue] ut doct[ri]na[m] sz usq[ue] ad puer[or]u[m] formacione[m] q[ui]bus magna[m] dat legetibz g[ra]me[n] habebat[ur]. Pr[is]ci doctores notati hyreneus si nō fallit memoria subiu[n]gebat i opusculor[um] fine terribile dim[i]n[u]tis obtestatore[m] ut sc[ri]pta sua corrercte t[ra]nscriberet[ur] z p[er] posteros suos ita fieri sua deret. Alioqui in[gr]u[m] p[er]cc[ati]o[n]e[m] q[uo]s ut sc[ri]psisse ul emendasse fres e[tc]. Septia [con]sid[er]acio q[uo]d sc[ri]ptor fontem ministrat.

Scriptor sacer hoc libro
posterioris agit fonte
aque vive salientis in vi
tam eternam intelligatur quo
non ut actor principalis
qui solus deus est sed ut minis-
tor. Nam fons vite verbum
dei in excelsis. Non libri
salubres qui eos reddunt
sed non tristorne que deuctes
et dissipate sed fons ortorum
puteus aquarum viventium que
fluunt impetu de libano
qui candidacio nuncupatur.
Cui sapientie fonti quanto propi-
niores sunt rivuli scripturarum
tanto puriores et salubrio-
res quo illos reddideris. Sicut
attendit [illegible] super cantica
componens illud cantica canticorum
quam pulchra es et quam decora
[illegible] in deliciis sic dicit. Non
quam fidelis anima dicitur in deli-
ciis [illegible] ad caritatem et
[illegible] non [illegible]
quibus scripture sunt delicie hin-
dare non concedit. Sic in [illegible]
[illegible] per [illegible] longinquum
rivi scripturarum dilabitur non
intinctus gustu et virtute
fontis originalis [illegible]
de [illegible] viscuit con-
trahunt. Unde vivens pestile-
tes ut rane bufones a
colubri [illegible] repunt et
potantes inficiunt et perimunt.

Bibe igitur scriptor de aquis
tuis viventibus et fluentibus
de libano prior sunt ne dispe-
ris cum hereticis aque furtive dul-
tiores sunt. Sed omnia pala in luce
clarescat per quod sit sequenti
considerando. Circa quod sacra
scriptor dat lucem

Scriptor libro plura
scripsit et ea posteris a-
misit lex dei lux est et lu-
cerna pedibus meis verbum
tuum est per [illegible] et lumen semi-
tis meis. Sic portat ipsi gau-
dium quod delectabile oculis lu-
men aspicere. Neque habet ut
thobias cogeri quod est in gau-
dio erit qui in tenebris sedeo
et lumen celi non video. Unde
plane scriptor lumen celi quod
est verbum dei descendens a patre
luminum dum alii accumulant
super se terram istar talparum
defossi tenebris scilicet vel
ut hirarum vel opacorum. Sunt
deat puri tales prohibuisse
pretes ut magros qui tali-
bus eos artibus scribendi
salubria voluerunt instruere
gaudeat quod talentum a(rti)s
[illegible] susceptum non
signavit [illegible] sed ut lu-
cerna et luce strenui-
tate diligenti conatur presentibus
et futuris ostendere. Unde ho-
spes et ars arti quantum prestat
et prefert sibi dedit quod ad
salutaria [illegible] per

delictis q(ue) i(m)pulsis ad nop-
ia q(uod) vel avaricia nutri-
ant vel ad flagicia p(ro)vo-
cat no(n) distrahat a pctis
Demu(m) collige teru(m) scriptor
quale tibi sit donu(m) dei pos-
se frequentius emige(re) de te-
nebris mundanor(um) homi(nu)m
vel actib(us) suis teterris
i(n) sedicionib(us) i(n) bellis i(n) tot
dictionib(us) Emergere dispersi
p(er) occupacione(m) animi dilu-
cidis et tranquillis acti-
onib(us) mens occupat se
Na(m) ubi locus est i(n) tante
tenebris q(uo)d lux scriptura(rum)
attensione sua aperuit.
Qua(m) i(n) re piu(m) no(n) acci-
pit fr(atr)em scriptor q(uam)mvis
illiteratus no(n) nu(m)q(uam)
o-ebrio q(uam) h(e)c no(n) intelli-
gens ecclesiasticatibus
occupatur. Sensit hanc
luce(m) augustinus du(m) obe-
diens oraculo celesti
tolle lege tolle lege co-
iectis in scriptura apli
oculis mox depulse s(un)t
ab eo dubitacionis tenebre
atque securitatis infusa.
Itaq(ue) dici no(n) p(otes)t q(uam) multi-
plex olim et cotidie
lucis splendide fulgor
irradiet legentes i(n) scrip-
turis Quas h(abe)re no(n)

posse s(u)n(t) scriptorib(us) q(ui)s nesciat.
Presto s(un)t tibi ubilibet scripta
si volu(er)is. verba no(n) eque vi-
des i(n) illis defectus tuos t(ame)n
s(i)n(e) verecundia i(n) specto vel pu-
dore tuo q(ue) inspiciens a cul-
patis Potes p(er) variacione(m)
palati spiritualis nec istis nec
illis refici scriptura(rum) sapori-
b(us) Preterea supernaturam spo(n)s(or)u(m)
multiplicatione(m) q(ui)s e(ss)e cul-
paverit. Nonne lautissima(m)
e(ss)e queret sapiens mensam
multa ferculor(um) varietate
referta. Sumat unusq(ui)sq(ue)
q(uo)d et q(ua)ntum satis erit
ut usq(ue) ad sobrietate(m) sp(irit)us
ad qua(m) sponsus invitat
carissimos. Comedite igitur
amici bibite et inebriamini k(arissi)mi
Qualis ebrietas no(n) obscu-
ritate tenebrosa s(ed) luminosa
affert ¶ Considera n(u)nc q(uod)
scriptor eciam ditat.

Scriptor sacror(um) libror(um)
eciam ditat. Refert
augustinus mori eos fr(atr)ib(us) incul-
casse q(uod) eciam sua bibliotheca
magno studio q(uam) magnu(m)
sciebat esse thezauru(m) cus-
todiret Quo tot no(n) h(abe)nt
tyranni depopulatores
regionu(m) seu religionu(m)
effunti... machinamentu(m)
q(uam) s(un)t libris ipsis i(n) p(ri)mis

spoliaverunt atque profanaverunt.
Patuit hoc in regibus assiriorum
et caldeorum, in spiritu similiter et
iudeorum. Hoc pridem audivisti
esse quomodo cepisse circa regnum
francie opulentissimum a quo
libri distracti sunt assidue
si et non aperta tamen occulta et
palliata depredatione propter lucrum
ad exteras nationes colligentium
Quamquam neque defuerunt aptissimi
violentissimique direptores.
Dicitur in proverbio vulgari quod
boni libri faciunt bonos cle-
ricos. Hoc proverbium verum est
commutatur quia libris ut polita
a mutetur uno modo ut alteo
neta est. Hec ad laudem scrip-
torum spectat quorum studium
est ad opposita librorum de-
pauperatores totis viribus scilicet di-
tare et populare libris studiis.
Admirabilis fuit ardor
habendi libros sacros apud
ptholomeum regem qui primo
egenti comparavit sibi per lxx
interpretes translatores eorum.
Quo exemplo infidelis regis
utinam provocaretur fideles
pontifices et principes. Nam
fertur eius in regis libraria quin-
quaginta milia librorum fuisse.
Ceterum divitias hic non accipimus
in solo decore librorum quasi ad-
ditus fuit valori spirituali pre-
cium dum attrescunt sicut in or-
namentis ecclesiasticis ista lau-
danda. Sit scriptura durabilis

pro thezauris quibus non est in
papiro ut eo perveniri ubi
duo sunt pervenit. Labor vero
papiree deperit cum opera
et impensa. Pergamenum du-
rabilius est, quae duratio ca-
ristia eius super papirum com-
pensat habundanter. Sed neque
quispiam contristaverit suam in
scribendo segniciem si nesci-
erit litteras multum artifi-
ciose formare. Littera sit le-
gibilis sit punctuata sit
purgata qualis est lombar-
dorum non involuta sit tracti-
bus superfluis. Sit demum si-
ne mendis falsitatis cum or-
thographia vera. Illa suffi-
ciet in ecclesie thezauro
ipsum quamvis parum fucati
decoris obtineat nisi forte de
precii temporalis. Non oportet
ad extremum vniuersi-
sites ad scribendum libros
assumere quemadmodum non est
par in legentibus studium. Cu-
pit hic apostolus devotos
ut gignere ut nutrire cum
prima satisfaciunt composita.
Volt alius in altum erudicio-
nis intellectualis ascendere.
Tali gradatim doctorum volu-
mina sunt habenda quorum tra-
ditores ordine doctrinali
struuntur. Alioquin rarum in
addiscendo ordinem deserentes
lectores iuxta boecium epicte
non haberet. Primum exempli

citati claustraliu religiosorum. alterum magis appriatum e studiositatis sapientia cum predicatoris officio conferri qrentum. Tu deinde si non potueris aplos libro manipulos ad arca ecclesie importare vel parvulos et paucos primo si gregorio credis vel unum afferre stude ut in tabernaculo domini non vacuus appareas si solos etiam caprarum pilos habeas vel minuta duo. ¶ Consideracio xi quod scriptor etiam armat

Scribens sacros libros etiam armat. Comparat salomo in canticis etiam turri david que edificata est cum propugnaculis et mille clipei pendet ex ea omnis armatura fortium. Et aplus notat verbum dei nunc clipeum ignitum nunc gladium ancipitem et penetrantem nunc gladium spiritus. et per hos sagittas potentis acutas. ¶ Neque igitur habes zelum legis et habere debet summus pontifex prepue cum platis ecclesie et clero vingi let oportet hanc armaturam

libris ministrata augere adversus eum senciaz extollente se contra xpianam religionem. Sed heu quid dicat aplus: Des quod sua sunt querunt non que ihu xpi. Quin non opponunt se murum nec armis spiritualibus induuntur. nec scripta quibus se fidemque dilatet habundare procurant. Vide si non rarior est hodie conscriptor citacionum quam evangeliorum correctior si non pluris emitur si non sedulius apud quosdam xpianos comparatur scripture fabulose quam religiose et pro hanc quam sacre et lubrice quam caste. Attamen nunc et citra iter has manus prosperari to fide. Et si non erat animus ad scrutandum iuxta xpi iussione scripturas illas. tamen multiplicare et servare quam pro necitatibus et oportunitatibus equum erat. Non quod xpi etiam theologi meorit omnes incorporet hoc enim neque quam factibile vel temptandum sit consulens paucis rite differendis inmorari.

Verū expedit i ponēre expo-
sitas eꝫ cogitare scripturas
uelud i suma q̄dā q̄tenꝰ
ꝓ loco ꝛ tpe possint haberi
ꝯfestim ut ita loquar ad ma-
nū ꝑ i fidelibꝫ ul ꝯtēdens
ul ꝯtēdens ad erudiendū
etiā nūc hoc mō ut illo
fideles. Talis oportꝫ oīs
scriba doctꝰ ī regno celorū
similis hoī p̄fāilias q̄ p-
fert de thezauro suo no-
ua et vetera. Cui parabo-
le silitudini nōne videtur
allude sponsa blādiens
sponso dicēs i canticis.
Oīa poma noua et vetera
dilecte mi seruaui tibi.
Offert se hoc loco ꝯsilīu
q̄d ꝑ ꝯparacōeꝫ ad arma-
turam dei quā ee diximꝰ
libros legis. sic de armis
dyaboli libris reprobis fa-
ciendū. legat q̄ nescit
illud de actibꝫ aplorū ca°
19°. Multi ex eis q̄ fuerāt
curiosa sectati ꝯtulerūt
libros et ꝯbusserūt corā
oībꝫ. Et ꝯputatꝭ p̄cijs eo-
rū inuenerūt pecuniā
denariorū quīquagīta miliū

Ita fortit̄ crescebat uerbū
dei et ꝯfirmabatur. Sile
factū nup accepimꝰ de
libro magico esharonis
mille aureorū q̄ ut pal-
mes inutilis aruit et ar-
sit olim parisiꝰ in ꝯgna
et nup i atrio maiorꝭ
ecc̄e. Verū vō sit expedi-
ens apud platos et i q̄si-
tores talium aliq̄s i sum-
ptꝰ exēplar ꝯdepnacōis
silīu ipi ꝯsideret. De
istis q̄ de libris nulla sit
dubitatio qm̄ videmꝰ p-
cepto dn̄i tabulas legis
i archa custodiēdas fuisse
et i positas. Que custodia
cū honore signata i exem-
plari vita xpi q̄ librū
legis postq̄ acceperat
et legerat ꝯtra phidos ꝑ
se proferēs plicauit librū
reuerēt ministro i reddit
illū ut habetur luce c° 4.
Hoc at senit xps nicolaꝰ
de lira sup illū locū ad
ostendēdū q̄ libri sacre
scripture sīt reuerēt tractādi.
Vn̄ et iudei hāt reuerē-
ciā facīūt libris veterꝭ

testamenti. quod nullo modo sederet iuxta illos sedendo ita alte sicut libri sunt positi. Ex quo patet quod illi scriptores sunt valde in perhendendi quod non solum libros veteris testamenti sed etiam novi et sacre scripture ita veneret tractat et veneretur quod libros gentilium. Alii quod etiam theologi dicta eorum sunt maiori pondere et certiori connotatore allegant in scolis quam dicta christi et apostolorum. Hic ille deuotus stat nisus pro de scriptoribus aliquibus quod ipsis parte deuoto ad librum aliquem sicut sunt ad storias regias que quam signaculum super tor vel peccatis suis ponunt osculatur et stringunt nec parum sibi credunt capitulari dum in se versat quod de ewangelio mathei super capitulos inposito tradunt historie. Considera quod scriptor custodit cetam

Scriptor librorum cetam custodit capitulato scripturarum dum est adversus hereticos. Prima ut vitat et sic armat altera ne vitat et sic custodit cetam. Sed nobis talia differentibus modo videtur aliquis hoc obviare et opponere. Primo illud ecclesiastes in fine quod scribendi plures libros nullus est finis. Item quod desunt scrutatores scripturarum propterea devotarum. Amplius quia ex laura librorum multi susceperunt occasionem errandi primo et insaniendi sicut oppositum paulo quod dicebat apulte hec te faciunt insanire paule. Rursus oportet libros ipsis etiam laycis et mulieribus comparare ut deceret per se legendo eos secundum translacione ad volgare suum si non aliter comperet. Pro

Ad primum vero non impedit vel oblitterat laudem scriptorum non enim prohibet in infinitum sine fine constituunt tu cerastete timore dei tu observatore mandatorum eius. Duo fine in textu nichil minus non ita erit pluralitas librorum sed vanitas fatemur et plangimus raritate ac minima in scrutatoribus

obnubilat ~~abscurat~~ oblliquat oblatrat

scripturarum devotarum. Sed ma-
ior adhuc adinveniretur occa-
sione sublata librorum quos in-
gerere per scriptores expedit.
Potest enim deus affectibus flam-
ma urere tum intellectus allec-
tione ut perfectorum sua po-
sita in veri cognitione acqui-
struetur. Ceterum nichil est
tam sanctum tam salubre ut pravum quod
non contingat abuti. Sic de
libris evenit quorum non est
culpa neque scribentium sed
scelus est in abusu. Postre-
mum magis urgere videtur si non
sit zelus instructoris ~~sci~~
scientiam sacram si competit ob-
servare non violandam tra-
ierarchia quod sit ut inferio-
res layci per superiores cle-
ricos in lege dei peritos
instructionem accipiant. nec
tamen docere habebit publice nisi
missus. Non eum dicimus illi-
cere omnino sed habere ut scru-
tari libros sacros illos in quo pre-
cedet quod sua difficultate
petunt complanari per alios
passus et glozas doctorum.
Qualis autem nec facul-
tas est ingenii nec eruditionis

communitas apud vulgus quos ab
ore sacerdotum legem oportet
requirere. Non tamen arcendi videntur
ab opusculis moralibus
et devotis nulla in se ut dif-
ficultate ut ambiguitate
ut absurditate in transla-
tione generantibus tum communi-
ter historie ut vite ut legende
sanctorum necnon meditationes
sancte. Translationes in
religiosis viri culpantur plus
errores inrogantes quam devo-
tionis nutritas et eruditionis
salubris materias propinantes.

Consideratio sexta quod scriptor
honorat ecclesiam

Scriptor sacrorum et de-
votorum librorum ecclesiam
honorat. Decuit hanc
honorificentiam premisse con-
sideraciones que sic ostendunt
non mediocre laude ve-
neratorum in scribendo libros
contentum. Tum consurgit pro-
meritum ad deum qui honori-
ficat honorantes se quia legi-
tur matris ecclesie sponse sue
non diminuunt sed augere
sed dilatare sed eluci-
dare contendunt. Quid si

forte dixerit aliquis emulus adversus scriptorum laudem aut laudet ille qui mercenarius est cuius ad lucrum respicit oculus. accipiat lucrum quod suum est et vadat. respondebimus quod evangelista et apostolus suam quod dignus est operarius cibo suo et mercede sua. divino principalis et finalis eius intentio in honore dei et ecclesie. Sancta ritate non ficta. in sua denum aliorumque salute figatur ut sit finis lucri sub fine celesti quantum non tamen duo fines adversi sed unus utrobique sentiatur. Nonne preterea scriptor vir vere erit honorandus ab omnibus qui diligunt ecclesiam precipue qui in regno suo present. Sed honor ipse in beneficio sit honor in aliquo insigni titulo. sit in largitione indulgentiarum non minus quam qui propugnator vel ecclesie materialis constructor sit in privilegiis aliquibus. Quos si duplici honore dignos dicit apostolus eos qui laborant in verbo: numquid de scripto silebimus? Numquid evangeliste

numquid apostoli hic numquid paulus ipse fuerunt nihil scriptores. Nonne plurimi cotidie scriptis edificantur qui verba non audiunt. Hoc unum tamen ingerendum primum est ut scriptor omnis ydoneum se probeat quatenus ab institutis vel instituendis principalibus studiis exemplaria que et qualia sint irreprehensibilia suscipiat. Sic enim iubet dominus deuteronomio ut ipse describerent sibi deuteronomium legis a sacerdotibus exemplar accipiat Et moysi dicitur fac omnia secundum exemplar quod vidisti in monte quod et angeli ministrantes observant Sic et augustinus dicit in libro de doctrina christiana Codicibus emendandis primitus invigilare debet sollercia eorum qui scripturas divinas nosse desiderant. Sane quanta sterilitas per claustra presertim plebanos rectores ecclesiarum et alios ociosos de clero proh dolor invenitur Apud quos nec breviarium tenor unus habetur divinorum preceptorum

110

ne s[er]uictor[um] nouatoru
neconuis articulor[um] Co=
pellit[ur] habe[re] q[ui]da[m] sinoda=
lia statuta. Bene q[ui]dem
Sed ill[u]d oportuit face[re] no[n]
t[ame]n aliud omitte[re]. Finis
ad q[ue]stione[m] an liceat i[n] fes
tis scribere

Denique ut ad principiu[m]
confinis se conferat nic=
hil impedit libros seu trac=
tatulos vel codicillos deuo=
cionis scribe[re] dieb[us] festiuis
habito moderamine apud
sapientes q[uo]d e[st] iudicabit in
h[oc] ope[re] Sed vtique no[n] seruile
censendu[m] e[st] sed i[n] honore
eccl[es]ie p[ro]p[ter] aliq[ua]n vero q[ua]m
multiplicatas vocalis ora=
cionis p[ri]mo q[ua]m i[n]solentes i[n] aliq[ui]=
bus missaru[m] cantacio.

Collacio autoris h[uius] lib[ri] de laude scriptorib[us]

Si q[ui]d ad co[m]mune scriptorib[us]
i[n] nobis e[st] vel faciu[n]t
offi[ci]ij p[ro]uideat superiores i[n]
vniu[er]sitatib[us] studior[um] in
cenobijs seu monasterijs re=
ligiosoru[m]. i[n] ecclesijs collegi=
oru[m] maiore cathedraliu[m]
nedu[m] librarias habere
s[ed] scriptores de suppositis suis

instituere cu[m] recapacionib[us] one[r]u[m]
ceteror[um] q[uo]rum q[ue] cu[m] sti=
pendijs oportunis Que
ubi desint agat nichilominus
scriptor vir virilit[er] p[ro] causa
no[n] infirma q[ue]te[n]us ociu[m] vi=
tet q[uo]d vicia docet ora q[uo]d
cor eoru[m] sentina abhominabi=
lis est et horrenda Speret
et p[re]miu[m] speret q[uia] mer=
ces sua magna nimis
erit deus iubens scrutari
scripturas ac p[ro]inde scribi
quib[us] habet[ur] vita et[er]na
Cui nos esse p[ar]ticipes t[ame]n
i[n] libro vite scriptos lar=
giat[ur] nob[is] d[omi]n[u]s n[oste]r ih[esu]s xp[istu]s
liber vite speciosissimus
q[ui] e[st] sup[er] o[mn]ia d[eu]s b[e]n[e]dictus
in secula Amen

Explicit tractatus
m[agistri] Jo. de Gersona de
laude et i[n]q[ui]sitio[n]e
scriptorum

Tractatus magistri Jo. de Gersono

Dubitatum est apud me frequenter et diu presertim post susceptum sacerdotium Utrum quis per nocturnam pollutionem seu sompnum a celebrando missam cessare deberet. Compertus sum multos similiter perterritos religiosos et novissime quendam pro certis tali dubitationis scrupulo non parum turbatos dum ex una parte eos ad celebrandum traheret devotio ex altera timor offense reprimit. Tandem effectus super hac re tum ex doctorum sacrorum lectione tum ex peritorum et virtuosorum consultatione et exemplo tum postremo ex ipsa vocis et experimentalis cognitionis attestatione inductus sum ut considerationes aliquas breves et non prorsus inutiles super hac celebrationis materia exponerem eas mihi dictas melius et sanius sapientum supponendo. Considerationum huiusmodi quedam erunt accessorie quedam pro directum responsive. Pretera at dari verumque si forsan inprimis loquendum erit qui morbus talis est quam duplex alter detegi duplex pulchrioribus medicamentis sanari potest. Prima consideratio

Nullus habet certitudinem evidentem absque dei revelatione speciali quod sit sufficienter dispositus et dignus ad celebranda misse misteria patet quia tunc posset aliquis evidenter cognoscere se esse in gratia gratum facientem et quod sufficienter fecerit quodquod requiritur ad hoc quod deus sibi gratiam hanc infuderit. Quod insuper nullum ponit obicem et ex parte aliqua ad huiusmodi gratie susceptionem. Denique sciret evidenter quod rite constitutus esset sacerdos ad potestatem huiusmodi nullatenus impedita et similia multa que sunt pure contingentia et que sciri non possunt infallibiliter absque dei revelatione speciali. Pretera quis nesciat scire posse fieri ut homo detur in reprobum sensum ex demeritis precedentibus ut non videat peccata sua et ita nichil sibi conscius sit non tamen in hoc est iustificatus prout apostolus formidando testatur. Forsan est talis comparatus ipsi aman superbo qui ad convivium hester veniret reputans hoc sibi esse ad honorem precipuum quod sibi erat ad suspendium. Quis scit si est auditurus amice ut quid huc intrasti non habens vestem

nuptialem. Forsan denique tal-
annuatus est inter illos de quibus
propheta non tam prophetice quam
imprecative dicit. Fiat mensa
eorum coram ipsis in laqueum et in
retributiones et in scandalum. ob-
scurentur oculi eorum ne videant
et dorsum eorum semper incurva. Ef-
funde super eos iram tuam et fu-
ror ire tue comprehendat eos
Fiat habitatio eorum deserta et
in tabernaculis eorum non
sit qui inhabitet. Videtur
quod convenienter tenda sententia
sit mistico sensu utimur con-
tra quosdam ad sacre eucha-
ristie mensam accedentes
indicat quod sequitur cum dicat
obscurentur oculi eorum ne
videant Et conformiter aptius
ad illud intonat et minatur
Qui indigne ergo manducat
et bibit iudicium sibi manducat
et bibit Et rursus propter
hoc multi inter vos imbecil-
les et dormiunt multi hec
imbecillitas et hec dormitio
magis ad animam quam ad cor-
pus referende sunt Constat
autem quod hec omnia certitudinem
evidencie tollunt ab aliquo
super sua ad celebrandum dig-
nitate. Secunda consideratio

Ad digne celebrandum
et absque temeraria pre-
sumptione et imputabi-
bilitate ad novum peccatum non
requiritur talis evidencie cer-
titudo super celebrantis digni-
tate. patet quia nullus
quantumcumque iustus et purus
deberet celebrare nec hoc
posset absque discrimine si non
sibi fieret specialis revelacio
Sufficiat ergo certitudo
talis qualem in materia mora-
li consuevimus competere et cap-
que certitudo potest appellari
certitudo moralis a civilis
Sicut prudenter loquebatur philosophus
primo ethicorum capitulo 2o vel 3o dicens
Disciplinati enim est in tantum
certitudinem inquirere secundum
unumquodque genus in quantum
natura recipit Ad hanc certitu-
dinem moralem sufficiat ut
plurimum quod homo attendens
ad missam discusserit con-
scientiam suam sicut fecisset pro
magna re lucranda. aut
eodemmodo gravi dimittenda
Et quod non sit sibi conscius post
hanc discussionem de peccato mor-
tali aut dispositus peccandi
mortaliter Et quod insuper non cog-
noscat se aliud impedimen-
tum legitimum per contracta-
tionem aut irregularitatem
habere Consideratio itaque hec
tum durando 3o sententiarum d.
decima. quod talis etiam si certa

in peccato mortali nesciret non
dicere eo quod pressa ageret
confessionem. reportaret
videntur eo quod duobus aut sibi
remitteret tale peccatum vir-
tute sacri. et quia videtur quod age-
re se est ad eius deletionem.
Non enim deus requirit ultra posse
aut fiet divinitus sibi illustra-
tio et recognitio sui pecca-
torum propter primam illud di-
lueret. quemadmodum multis
contingere probatissimum est.
qui in initio sui sacerdotii dum
celebrationem continuat in
rememorationem reducit
plurimorum et occultissimorum
peccatorum. Sicut incipit gratia
illi qui noviter ad frugem
melioris vite toto corde
se preparat. Porro talia
peccata in recordatione venien-
tia eo quod irradiatione superioris
luminis in profundo abisse ani-
me. Non ideo tales confiteri te-
nentur quod non prius deleta
esse potuerunt predicto modo.
Sed fit hoc ad obediendum
precepto de confitendo semel
quodlibet peccatum mortale quod et
dum distincte cognoscitur.

Non omnis scrupulus aut
dubitatio de peccato mor-
tali nec omnis indevotio aut
deordinatio aut non attentio
impediunt de necessitate celebrationis
dignitatem. Patet quia certitu-
do moralis qualis pro dictis homini-
bus sufficit compatitur sive vacil-
latione quadam animi aut
hesitatione vel suspicione
seu scrupulos quod non sit suf-
ficienter dispositus aut quod
impedimento aliquo ligatus
est. et compatitur deordina-
tione aliqua virium potentiarum
interiorum et legis gravam-
ine membrorum que non est sepe
subdita nostre potestati. Ex qua
causatur ideo quedam
quod non plena et actualis
sit attentio consequitur. Nec
obinde peccato maculari ne-
cesse est nec peccat. Et si
quis opposuerit quod dubitans
de aliquo an sit illicitum
et stante dubio illud agens
peccat. quia se discrimini
scienter obicit. Respondeo
cum domino Gwilhelmo ante-
cessorem. regula hec ma-
gistralis intelligenda est
de dubio ubi quod est vehemens
et magis ~~...~~ aut
saltem eque inducit mentem
credere quod est mortale illi-
citum sicut quod est licitum. Secus
est ubi mens plus inclinat
et iudicat quod est licitum quam
illicitum. quamvis non habeat

usqz quoqz ctitudinē euidentē
aut sipā q nec hoc ipm re-
quiritur Sunt itaqz nonulli
et plures q fortis st fan-
tasie q pterea sepe trepi-
dant timore ubi iudicat
etiā nō esse timendū Ta-
les debet inniti consilio supio-
rū et prudentū et contra
tale ipoꝝ vacillationem
audacter opari sic cōple-
+ abibit rumqz vincitur dubitacio. qui
vo renuit credere supiorꝝ
z prudentū consilio ad tales
scrupulos deponendos et agēd
quos conseruat multiplicat pō
p supbiā et arrogantiā
pponendo suū iudiciū suū et
prudentiā aliorꝝ consilio et
iudicio Rursus talis vix
aut nuqz deuotionē habe-
bit solidā et pacē consciē
sue a talibz ac prinde carē-
bit locus aīe sue hospite
illo de quo pphā dicit q i
pace factus ē locus eius Dicunt
doctores aliq qbus assencio.
q aliqn nō ē tantū tā me-
ritoriū credere sicut velle
credere nec dolere sensu-
aliter de pctīs sicut velle
dolere et nō posse. Deside-
riū paupm exaudiuit dns
inquit pphēta ppacionē cordis
eoꝝ audiuit auris tua
Deus itaqz iudicat nos et s'm
supioris rōis arbitrium

voluntatē et iudiciū z nō sedm
ea q nobis inuitis atqz contra
nitentibz porcio sensualitatis
inferior adducit et pducit
quālia st volubilitas ymagi-
nationū et fantasiaꝝ Sunt
multus insup carnis illecebro-
sis aut ~~vndiuitatū~~ mutātes varil-
lacioēs. pterea timidi et
incerti sup agendis aut sp-
eis credendis q nris neqq
fūr sensibz attigimus et fidē de-
cipiunt z in hoc multi confun-
plerībz distinguē nescientes
Inter ea q porcio aīe inferior
patitur absqz supioris consensu
Daret ideirco sepe aliqs sa-
lubre consiliū q nesciunt illud
pstare sibi qre sic ē certe
ab turbā hanc passionū
simul eructāt tumultu-
ante et rīpante Quod
memoradū ē bti bnardi
sup hac re consiliū Erat
cp discipulis eius quidā tan-
tis inquietat scrupulis
ut ad celebrandū nullo
pacto audiret accede Dixit
ei deuotus z cōuspertus bē-
nard9 postqz hoc pcepit
Vade fr z in fide mea ce-
lebres. Obediuit discipls
et scrupulus ille oīs ppetuo
discessit. Laudanda prorsus
et imitanda tā illius prius

++ supior agit p consensu z ea q
porcio

dubiosa fiducia quod istius
fratris fidelis obedientia Dicet
aliquis ex simplicioribus utinam
talis esset michi abbas vel prior
qualis erat bernardus crederem
faciliter imperanti | Nunc vero dum
superioris mei prudentiam sapientiam
inspicio non audeo meam conscientiam
et salutem sue fidei tali pacto
committere. Quisquis ita dicis
et sapis / erras et desipis Ve /
Non enim tu commisisti et salutem
tuam in manus hominis | ex prudens
est aut plurimum litteratus aut de-
votus sed quia tibi est secundum
regularem institutionem propo-
situs et prelatus quaobrem
obedias sibi non ut homini sed ut
deo iubenti si tamen non contra
deum Et sic spectato erit obedientia
tua placentior deo tibique
fructuosior | quanto es dig-
nior illi cui propter deum
subici non refugis Caveas
ad extremum ne dum quaeris
securitatem nec illam adi-
pisceris et in gravem ruas
c. diiudicationis et suspicionis foveam
Contingit ut possit
aliquis eodem tempore ad cele-
brationem laudabiliter acce-
dere. posset nichilominus
ab eadem laudabiliter absti-
nere | Quo casu primum de-
sit laudabilius est. quod secundum

Patet prima pars quando aliquis est
sine conscientia peccati mortalis
aut alio impedimento / et non
est obligatus ex officio vel
aliter celebrare. tunc habet
utrumque in sua voluntate facere
licite atque laudabiliter Ut
vel cum centurione dicat
domine non sum dignus etc. Vel
cum zacheo dominum fidenter intro-
ducat | Secundam partem probo in-
ducendo ex 4o sententiarum di. xij.
q. vij. Celebratio quippe est
de se opus bonum | Abstinentia
autem ab ea si sit bonum magis
est in ordine ad devotionem
subsequentis quod de per se fuerit
celebratio habet efficaciam mag-
nam ex virtute operis operati
propter quam non tantumdem volun-
tas valet sola celebrandi
sicut par voluntas actu cele-
brans Addit itaque opus hoc
extrinsecus aliquid bonitatis propter
meritum passionis christi propterea
dici solet opus privilegiatum
amplius ille qui celebrat ex opere
extrinseco magnam adipiscitur
devotionis pinguedinem et
dimissis solet occupari Privatur
insuper a virtute nobiliori sic
agendo videlicet a caritate et
dilectione huius sacramenti quod non
celebrans ex timore potius
se retrahit | Et si quis dicat

+ ad bonitatem voluntatis

vacatione a celebratione ideo fieri ut ipsa postmodum reverentius et devotius quam vanius impleatur. Fateor posse sic evenire sed potest eciam adverso contingere quod talis subtractio removebit habituacionem a bonis cuius effectus est studium plenum delectabiliter operari. Signum enim acquisiti habitus est delectacio in opere. Veniat insuper plerumque illud dictum nasonis: Qui non est hodie cras minus aptus erit. Distraheris hodie, parum devotus es et parum recollectus, plurimum temptatus a carne mundo et demone, credo equidem. Sed aymoneis quod non dormiunt qui te prestitunt et cras iidem erunt adversantes tibi hostes, tueque devocionis insidiantes qualis sis hodie. Quotiens non in racionabiliter consulit sapiens: Quodcumque potest manus tua instanter operare. Nescis enim quando tale tempus ad laudabiliter celebrandum contigerit quale modo habes et si utrumque habes utrumque melius est. Esto ut fueris in hac vel illa re defectuosus, cur novum defectum in non celebracione superinducis. Sed frigidus sum dicis aut tepidus. Sepe suscipit incentivum celebracionis hominem parum devotum et frigidum que in fine calescentem dimittit et fervidum. Corpus christi ignis est spiritualis. Accede fiducialiter ad hunc ignem, calescens facilius. Audiamus orantem ambrosium et deum alloquentem. Grave est quod ad mensam tuam mundo corde et innocentibus manibus non venimus sed gravius est quod peccata metuimus sacrificium non reddimus. Refert narratio sanctorum patrum de quodam qui non nisi semel in anno communicare se censebat. Contra quem sic preces repugnabat argumentantes quod aut dignum se putabat et dispositum quod semel in anno communicaret et ita pluries oportebat erat, aut indignum se tunc fatebatur et nichilominus tunc accedebat. Cur non ergo poterat aliis sicut pluries sacramenta hic accedere quam semel. Si dignum se fas est semel itaque cum timore celebrare cum eodem timore [sepius] potius et sepius celebrandi licentiam. Fuerunt nec ignoro sanctorum aliqui quos certa racio compescuit ne celebrarent ceterum. Sed preclara hic fuit veneranda magis sit quam imitanda.

ptacione q̄ in q̄ agendū
trahenda Postremo non
sū nescius dūsa dona ee
et vocatōes in diuersis p
ut spūs scūs voluit Et alī
conspōnit p interrupcioē
celebracōis et vno sese post
modū recolligit Alius co
cadē frequētacōe reddit
indeuocior et cō illi fam
haritate promptior ad co
ceptū Quaobrē iterroget
vnusqsqz suā consciam tuc
p expiencie et prudēcio
ris alicui consiliū id qd o
portunū coperierit opet
hic dicebat egregius doctor
aug9 Cotidie celebrare nc
lando nec vitupero ipō tn
et alii consiliūt sic viuere
ut cotidie sim9 digni accedē
Nulla Queuta consideracio
pollucō
inchoata et pfca i sopno pec
catū ē mortale patz quia
cp famosa augusti rgula
q pctm adeo volūtariū ē
q si nō ē volūtariū nō
ē pctm Et itelligit de
pctō actuali Rursus ista
ē expssa determinacō eiusdē
pmo de ciuitate dei c. 27.
loquens de violēta corrupcōe
virginis alicui9 Quanto
magis inquit absqz culpa
ē in corpe nō consenciētis sic
absqz culpa ē i corpe dormi
entis. Dicētes oppositū cotra
dicūt nō solū theologice sz
et phice determinacōi nec
habent qd respondeat si fiat
eis argumentū de furiosis
et īfantibz et aliis nō v
tentibz roe quos cōstat nō
portare noua transgressionē
cotorem ē omniū recte sapientium
sententia Notatur dcō nō
si pollucō inchoata sit et
pfecta i sopno qui posset
aliqs vigilās ipuru habē
desideriū se polluendo quo
vigēte caderet i sopnū quo
in quo sua pollucō coplēt
posset similiter pollucōe i sop
no cepta expgiscēs male
consumare Constat autē
i his casibz radicē pollu
cionis liberā atqz flagici
osam ppt quā opus illud
obscenū iputabit ad culpā
At vō si vtrobiqz fuerit in
pncipio et in fine carencia
roīs usus aut consensus
liberi erit utiqz actus cnā
si vigilādo coplēt absqz
culpa mortali pala est
racō qz libertate carebit
Poterit forsan aliqs ptare
postmodū cōplacendo sibi

al'
ex prosa

i tali voluptate morosa qua habuit. Non ab inde tamen redderet' post actus pollucionis culpabiliter viciosus. Posset eciam aliquomodo placere secundum sanctum thomam non quod voluptas est sed quod sanitatem et nature affert exoneracionem absque suo quod patitur procuracione vel assensu. Denique non consulitur sibi quod debeat violenter fluxus ille dum vigilando sentitur eius effluxus coherceri. quod vel esset frustracionat' huiusmodi vel esset natura supra modum gravatiua. Confirmacio omnium ista est quod actus exterior nullum peccatum est in denominacione exteriorista plusque urina non dicitur per se sana si nullum sit vitium in aliquo proprie dictum peccatum dum libertate non vtitur nullus erit sed tunc actus exterior viciosus. Neque tamen ille crebra vigilie posset aliquis in hac diaboli sordicie precipitari sed culpa tunc vigilia non sopitus haberet. Denique et crapula et cogitacio voluptuosa letali crimine sepe caret et possunt ante sopitum diluui penitendo

Sexta consideracio

Pollucio in corporalis in sompno contingere potest non solum absque peccato mortali precedente ymmo et ex

dampnabilis qui per crapulam quasi dampnabile

multo per quod ex distinctione famosa data per gregorium et alios theologos quod nec aliquos fuerunt utique non nunquam hec immundicia ex infirmitate aut debilitate nec conpluerare se volentes aut retinere non valentes Ista est propterea aliquis fluxus fere talis in viris aliquibus quale fere patitur in mensibus et fit cum nulla aut tenuissima voluptate etiam vigilando. fit aliquando insuper fluxus tanta lubricitate et facilitate in quibusdam viris et aliis quod solo aspectu quasi allequio quasi levi cogitacione provocatur. Omnis vero experitur apud tales iuvenes et viros consencientes quasi nullomodo consencientes ab iniciis usque ad finem peccatum mortale committi. Nota omni vna est complexionis armonia quosdam videmus ex naso levissima quasi nulla occasione defluere sanguinem Alios cum violencia multa id non pati statim. Cognoui senem septuagenarium solum vere et valde crapulosum qui nunquam se pollutum dormiendo testabatur et in aliis mirabatur. Alium vidi religiosum et sobrium qui per decennium et amplius vel cotidiana hac passione iugiter vexabatur. Credo viros sopniantes dormientes. Alios somnia nigre experitantur

de pollucione corporali in sompno

Sed omittamus hec et similia que-
rulum delicatos medicos plus
aspicit et similiter remedia
quam qui in confessionibus sicut unus
ex medicis et famosissimus
se pridie ad medendum tali
nocturno fluxui in aliis
studuisse diligenter sed frus-
tra laborasse Illos autem mo-
rales seu theologice loquentes
declaremus quo pacto pos-
set ex nimio predicte pol-
lucio nocturna contingere ipso
quidem ex arta continencia
in pane et aqua hoc evenire
experimentum fecit experiencia.
Amplius volens aliquis huius man-
carius peccatis detestari
nonne super illo cogitare possit
aut similiter confessiones audi-
endo possit utique et cum me-
rito magno nichilominus
occurrere videbit in sompno no-
nnumquam pro cogitatarum impudici-
ciarum simulachra et ipsum ex
illis sicut ex aliis ad pol-
lucionem concitari posse quas
negaverat Addunt sancti patres
quoque sicut oculus mentis
apertus et versus ad fal-
laces insidias demonis invenien-
das non numquam has sordes fi-
eri illusione sua vel ad ter-
rendum vel inquietandum ti-
morose contra puritatem vel
pro boni operis ne celebrationis

prepedimento vel ut vigilanti
placeat quod sompniantes pertulit.
vel ut abstinenciam periculosam
et indiscretam vite rigore sua-
deat et in infamiam precipitet
vel ut deo spiritus et promitte-
te devota mente sic conservat
Et ex tali feditate stimulatus
in humilitate custodiat Hanc
in loco dicta sancti patrum dicta
medicada sunt. Primum est quod sepe
tales pollutiones animus nes-
ciens pertulisse magis dolendum
est quam fecisse Secundum ex bona
mentium est ubi culpam agnoscere
ubi culpa non est Sic tamen ag-
noscat culpa ut non indiscre-
te impediat operacionem iusta virtute
corporis Abita sustentacione de-
serat Ne preterea aliquis con-
sciencias fabricet et nutriat
erroneas ne cadat in silla
volens vitare caribdim pariter
quo fortassis aliquis hesitaciones
varias ad comedendum vel dor-
miendum diu accessit prius
pollueret si hoc et hoc non
obmisisset Si non tibi peccav-
ris contempnat Talia vere est
quod discrimine maius in minore
circumspicit Si non pare cum
aliis vivendi forma pru-
denter inspicit Scrupulosis
quomodo contra scrupulos agendum
est et fixo operis pede trac-
tandum hac arte prudenter

usus est ille quod turbatio eundem
inquietaret repeticione horarum suarum
si non assidue et actualiter
attenderet ad eos. Incipit
penitentiam habeat ad tempus
ne quolibet horas suas vel alias
iteraret. Neque enim requiritur ac-
tualis semper attencio sed sufficit
habitualis seu virtualis non
interrupta scienter et a proposito
per deliberatam attencionem circa
aliud. Porro incomparabiliter sur-
gunt mille apud ~~[illegible]~~ tales
scrupuli more canum ob-
latrantes et lacerare minan-
tes ipsos ambulantes per viam
mandatorum dei, quos contemnere
et conspuere melius est quam per con-
temptum [?] Tamen sit iste
contemptus timoratus et re-
gularis absque non, primus aliorum [?]
presertim superioris consilio,
alioquin timor immoderatus
fiet casus [?] quem precipitat con-
sulta presumpcio. Septima con-

sideratio.

Nulla corporalis
immunditia de per se impe-
ditiva est celebrationis sed bene
de per accidens racione concomita-
cionis vel sequele. In ea hanc
consideracionem deducit Bonaventura
~~[illegible]~~ quarto sententiarum di. xii q. 3.
Et patet satis prima pars ex illis
[?] si bene ponderatur dicta di-
cato [?] ar. 3. Non locus manibus
manducare non coinquinat
hominem. Et racio est quia nulla

aliquis

+ ut corporalis

passio talis que immunditia corporalis
de per se peccatum est, que de necessitate
peccato coniuncta vel inducens ad
peccatum. Propterea qualis est immun-
dicia sordidior et abhominabilior
+ corporalis est quam sanies leprosorum.
Hoc tamen non impedit celebracionem
presertim si fiat in occulto. Di-
scernunt doctores de menstruis
mulierum et de fluxu seminis
virorum aliquorum. Secunda pars
declaratur distinguendo quod quedam
immunditia corporalis coniuncta est
immunditie spirituali secundum veritatem
sicut in vigilia formicationes [?] huius
Alia coniuncta est tali immunditie
tamen secundum quandam similitudinem
aut conformitatem sicut est in
corporibus sordidis et impuris, quod
non est peccatum sed similitudo peccati.
Alia videmus immunditiam que
horrorem et abhominacionem quandam
visa vel incogitata [?] generatur
in leprosis et aliis plurimis quamvis
nullam sciamus inesse peccati
veritatem vel effigiem. Postre-
mo alia est indifferens sicut in
pedibus lutosis aut facie pul-
verulenta et sudante. Prima et
secunda operantur vel frequenter in
anima hebitudinem quandam distractionis
et deordinacionem ac indevocionem
quoniam sicut gustato spiritu desipit
omnis caro, sic econtra et amplius
gustata carne desipit spiritus
et fit carnalis ad tempus lon-
gius aut brevius secundum diversas
habituaciones atque complexiones

De hijs in figura dictum est an-
tiquis ut tales immundi se-
parentur ab alijs usque ad
vesperam et vespertinorum lo-
tionem. Hoc ergo quod sic opponit
ut in prius regimus temptacionis
incesserit verum sic quod usque ad
vesperam homo recognoscat Constat
enim nullas tales institutiones
quae cerimoniales erant atque fi-
gurales nullatenus ad obli-
gacionem nostram trahendas
esse nisi iudaisare velimus Propte-
rea vesperam hoc loco et locionem ma-
terialis non ad literam accipi-
endi sunt sed tamen dum reputet
se homo immundus ut contra cast-
itatem misteriorum accedat quod
dum tales in eo viget prima re-
liquie consuetudo scilicet mentis
carnalitas et inordinacio
atque indevocio purgatur
alij tardius alij citius
linget humiliati et prumptis
lacrimis diluunt et conter-
minant quidquid carnalitatis
contractum erat et omnino eius
vestigium brevi lamento
delent et abolent sordes
Tercio propter scandalum vel
horrorem quorum utrumque de per-
accidens notitie potest devocionem
aut possunt eciam de partibus
celebracionem impedire dum
videlicet scandalum vel horrorem
per consequens indevote cele-

brantis aut assistencium vehe-
menter presumitur accessurus
Sed ubi sic horror contrarium
et pericula apud quos nichil
timendum est. ubi consideracio
Possibile est absque ulla
reprehensione et cum merito
aliquem sompno pollutum
sacrosancta misteria contingere
atque celebrare propter considera-
cionem predictorum precedentium
ad digna itaque celebracionem
sufficit preparacio talis que
non relinquat conscienciam peccati
mortalis aut impedimenti le-
gittimi et quod devocionem atque
reverenciam ad sacramentum
penitus non excludat. Sed
pollutum modo predicto possi-
bile est ista in se sentire non
longe post talem passionem
ymo quod humilior et devocior
et ordinatior reverencius
ad sacramentum accedat Con-
stat enim quod obscenitas humoris
istius cum suis reliquijs non perpe-
tuo durat nec perpetuo a
celebracione impediunt. Et
si datur spacium .xxiiij. horarum
sicut albertus dictare videtur
potest aliquis una hora pur-
gacionem efficere quam alter in multo
pluribus Cur igitur non sufficit
ad celebrandum sicut aptior
Porro si timeatur reversio
talium illecebrarum et passionum
tempore celebracionis possunt utique

et ī oīb3 cōtingē ut ꝑ affec-
tib3 sinis ꝑoribz ut ꝑ corrup-
tibilibz uel ut dyabolica opa-
cōne. Hec ma ꝯsideratio
maiore locū ht in ꝛligios
uiris et cōtēplatis quoꝝ est
ad deū facilis ꝯūsio ꝑpt freq̄ntē
habituacōē3 ꝑpt eciā subiec-
carnis tionē dū vigilat | raro
apud seculariter uiuētes
Aut [illegible] noua bñ uiuendi
normā īchoātes, ꝑptima tal'
seu leuis collatio deuocōis
uidet' cessare eos ideo ñ
tardius accedē ad sacramētu
hoc uenerabilissimū tractādū
queret Ht ꝑtēa locū ura
consideratio ubi illusio demo-
nis uīas deuocōē ipedire vo-
lentis ꝑsunit aliqb3 ꝛligiōs
neq3 credere debem9 eidē sed
obuiā pot' sepius subinde timet
aliqs sacerdos de scandalis si
nō celebret | ubi deinceps
tenet' aliqs celebrare uel
ꝑ suscepto officio ut ꝑ cō-
missioē ut ꝑ mutua ꝯsue-
tudinē et cōformitate ad
reliquos cū quib3 uiuūt que-
admodū ſt ꝛligiosi pene oēs
Attendendū hic ꝙ nullus
palā tenet' ꝯfiteri defcm̄ uel
īfirmitatē occultā pdere |
ut plurim9 cautius ē atq3 dis-
cretius cōtegere. Ponit at
si ipm talis nō celebrans. scā-
dalizatur frequēcius ꝛ cogita-
cōnes varias ascendē faciet
ī corda alioꝝ | nolo tñ ꝑiudi-
care sicut nec possū nec debeo

Et ꝑ hec dicta mea ꝗꝗ ꝯscien-
ciōnib3 ꝛligiosoꝝ si aliq̄ sūt
ad oppositū ē neq3 illud aplī
qlibet ī suo sensu habūdat
Sed dixi qd michi dicendū
posse uidet' si nuda cogitat' ipa
apud hntes libertatē loq̄ndi
ꝓpriā | opponet forsan aliqs de
fornicariis ꝯsimiliter ī breui
posset recolligē se et ab oīb3
ꝑtā reliquiis animā ꝯtergē
posset ergo et celebrare | Oppo-
neret aliq9 de ꝯiugatis apud
quos possibile est ꝑcm̄ ī sua
cōiūctione nō cōmittj | qui
tñ a cōione separandi vident'
Ad hec dici possunt ꝑimo ad
ultimū ꝙ doctorꝝ famosiori
sn̄ia est | tales cōiugatos si
accedat deuocōē ꝑsertim
diebus solēpnib3 nō peccare
qui ut affrupliū ꝯuenide
ut reddendi debitū, ꝯcū-
tinencia tradē ta cōmiste
sit nec obstaculū aliud ē
Ad primū nō aliā ꝑ ue dicim9
n' ꝙ rarissimū h° cet de ipis
uo ꝗ vix a nugis eueniat doc-
tores parū tractat | si tñ
eueniret ꝯiuc scandalū
ꝑ omissiōē. Si ꝑterea ꝯuedit
contritio cōueniet si de eo
magis ꝑ subrepcōē dyabo-
licā aut vehemētē tēptacō
tale flagiciū apud se raro
cōmisisset | Audiat ꝗ ꝑfessi
sapit talē ꝑphē | faceor nō
audeo | in hac tam et ī aliis

sicut presumpcionis est ex propriis
relinquendi sit multi sue gracie
et iudicio committantes omnibus
quas prudenciam conspiciat in-
dagantis Racione consideracionis

Plerumque non ex divino mu-
nere et non ex nostra
industria seu preparacione reddi-
mur digni contra preparacionem uni-
uersorum sacrorum [illegible] et considerandis
si cum sapore interno masticare
inhabitit nos vehementer
Nostra humilitas sola est que dis-
ponit ad dignificacionem et prepa-
racionem debitam pro talis tantique
hospitis in die tenaculo sus-
cepcione Prius horem qui talit-
er veritate cooperit numquam potu-
isse ad quietam et serenam dis-
posicionem celebrandi peragisse quo-
usque diffidens de omni sua industria
labore et sollicitudine preparacione
per confessionem ante altare immolauit
in ara cordis bone supplicem dicit
In animo contrito et humiliato cum
daniele Domine non in iustifica-
cionibus meis prosterno preces
meas ante te sed in misera-
cionibus tuis multis et magnis
Et rursus cum propheta Ego
autem in multitudine misericordie tue
introibo in domum tuam ado-
rabo ad templum sanctum tuum in
timore tuo et fiducia Quedam
quorum aliquis scripsit considerauit
plane industriam nostram et prepa-
racionem qualemcumque concurrentem
possumus comparare eis tamen si

intuitum fallimur et cadimus Aut
tamquam si quis baculo arundineo
sustentaretur vacillamus neque
habitamus in adiutorio altis-
simi domini nostris minus fidimus
ut in peccatorum sola recordacione
torquemur Nec mirum si fuit
in parte tercio dicti nequaquam
commorentur quia defectu protec-
cione que subsistet Fuit autem
per sompnium ostensa visio talis
preputatus est cloacam erat
et quodam baculo stercoribus
infixo o sustentans ne confundaretur
satagebat At vero baculus ille
fundetenus demittebat assidue
cum fetore intollerabili Senex
ille perculsus tota mente ad dominum
conuersus in licito baculo con-
festim ereptus est Hanc con-
sciam nostram nudare frutrus dabat
cloacam quandam plenam stercoribus
fedis defectuum cotidianorum
Baculus ille nostra est industria
per quam erigere nos [illegible] que-
rimus Sed paludibus quousque
eleuemus oculos in celum unde
veniat auxilium nobis quousque
fiduciam nostram totam in deum
iactemus quanto plus innitimur
solo nostre industrie baculo
tanto in profundiorem abyssum nostre
prauitatis demergimur
et nos in fetore tetrum et hor-
ridum importamus Quid ergo di-
cit aliquis Inspiratum dicam
ante plenum conscienciam peccatorum sordidi

distracti et distēperati ad sa=
cramētū hoc salutiferū sub
spē nūc solus attēdem9 Supi
ia ut agat nrā īdustria q
potīt ut sit absq pctō mortali
sed ī illa neqq sperem9 alio=
quī supbim9 Alioqn male=
dictionē īcurrim9 q ponim9
fiduciā in hoīe et carnē
brachiū nrm alioqn deīq
sit et ī pceps sim9 Agnoscam9
q oēs iusticie nre sic ut
pānus mestruate ā ve=
lud leprosi fasīc sup qbz
stillam9 assidue saniem
pctōr Qua fronte igit
qua ve audaciā ofertionē
hāt ad placandū dnū aude=
bim9 ostendē Caueam9
ne pcti9 irritet. Plane
sic ē si mille anis vacaret
aliqs z se disponēt ad dig=
nitatē celebratōis nec sic
p se attingēt Qd ideirco
in brevi morula facē pote=
ris | coniectura īterrogat se
freqnter ille cui9 sup mēm
si dign9 ē attēdere si suffi=
cienter pparatq hesitat pim
te tremiscit formidatq
tandē sic respondeat sibipi
interī qntū ī me ē nichil
dē ppriō de cetō in sū cōsci9
sup pctī mortalis ā peccandi
pposito Vita et venialia oīa
nō cōfessa neqq obsistunt.
Scio tn q adūso q iustic9
est dns qui se velit cognē
vehemēter delicta mea si

ngtates obseruare si mecū
ī iudicio cōtendere velit neq
sustinebo neqz potero rndere
vnū p mille quātulibet lon
ficō attritus cōfessus lacrimi
fuis. Qd ista sit ve in sinū
tū mīa magna diuiciarū
Qd scire possū si forte la
teant me viciā mea | me
rui cōpetari | q vsu miseri
spūali pmitus sup modū
abusus sū Dū vides bonū
illud adiplē cōtēpsi. Nec
vnū scio q apud dnm mi
ē et copiosa apud eū re
dēpcio | q pietas ei9 forte
nlla pt nrā iīqtas cuīte
uel sītare Qz si decreueit
sanare me nemo ē q tadi
net ppipit ut spare in eo
et me totū ī suas man9
ppitiā obedio ut possū ne
est trudchē ā medō te
cnte ad eū nō foras erac
pnolutū suis pedibz non
indignater abiciet Quo
me demū ī bndcōibz dulc
dinis dū in displicēo spo
equidē ipe qui cepit pfeci
et illuīabit abscondita tene
brarū nec vnqq obdormi
ī morte Formīdata es o
aīa mea cū amatoribus
tuis Iubet pius sponsus
p os pphetiā ut reuerta
ris | mō etiā te suscipiet
et si millies abscesseris
tēpseris irriseris te vacan
tem nō repudiabit pctē

Salvatic

nō aspnabit² Si qs cphēsibz
talia dicāt credēres et spe=
rares et attēdēs De q hoc
dicit deus hoc pollicet² ymo
deus hoc operat et tu diffi=
dens nō attēdes Nō ē istud
consiliū o aīa mea In sua
igit² vitate ī tua variatate
fidens volūtaie sibi sacifica
īmunda es attēde mūdāda
ad fontē puritatis icōmu=
tabilē et icōtamiabilem
Esuris attēde pascēda ad
panē viuificū et idefeci=
bilē Egrotas eit et hoc effi=
cacissimū tue valitudini
medicamentū flumē pa=
teris nc sanari potes a tu=
is medicis .s. cōfitētis taige
plena fide tu emorissa mar=
thā stātī abscōsitū fimbriā
vestimenti ihu sacrosctam
videlz hostiā ut purgeris
Si pcussa te sentis a serpē=
tibz diuisarū teptacionū q
restat ni ut serpentē xpm
eleuatū aspicias Si dicis
cū ipha qm vnita et paup
sum ego pcipe esto sacro=
sancti huius misterij hēbis
xpm comitē sidū et hospitē
ditissimū Ceca te fortassis
debilē et clauda cōqris ne=
minerie qm tales ad cena
magni regis vocati sīt ī
uitati [illegible] intrare cōpellūt² +
Tristis es et anxia sz vinū
hoc letificat Inqetat te et

turbat plūma adhere ei qui
turbidos fluctus ~~[illegible]~~ sedat q
pap ē mūā q art ī mundo pres=
surā habebitis pegrinarie   ī me at pac +
a dnō sed ī fortitudie ubi ipius
ābulabs usqz ad mārē ~~[illegible]~~ dm
Quid ergo tādē īformidas
qd cōpauescis o aīa mea qre
et quousqz cōturbas me spe=
ra in deo et liberabit te ~~et~~
enutriet te et nō cōfūdet
te Suspirabūda forte qris
ubi ē deus tuus in hoc certe
cōuiuio in quo xpus sumit²
recolit² memoria passionis
eius mes iplet² grā et future
glīe nobis pignus dat² Crede
hec bona et simplici fide
nec curiosa discussionis cō=
siderre modū sufficiat tibi
qd nō ē hic modo alioz cor=
porū suis locis cōmēsura=
torū Ppterea vane ne di=
cas stulte qmr aliq ubi cap
ubi pedes q'lis situs q'lis
ad hostiā ptinēt coordinacio
Ibi xpus esse dicit² qliter
et quō est et quo sita ē in
oīus corpus tū sstubstanciato
panis ompotēti virtute dim=
tatis Si nō hoc cōphendis
nec pptēo quātalacunqz ve
alia quo ad ifirmitas eius
himanes et ppietates cōp=
hendis da locū fidei ut
meritū habeas et quā sit cā
merito das nature fidem
da tu laude reuelaciōm

+ turbāta sūt cōes et
ītabiles si h̄ pāis
cōfortat tē

et in eius obsequi volens te captiua

·10· Non propter timorem contami-
nacionis corporis christi illud
tamen mundicia corporali mo-
nemur contrectare sed ad in-
deuocionem aut scandalum in
nobis vel aliis deuitandum
Consideracio ista parum cau-
tis instructis manifesta est valet
tamen non mediocriter apud scru-
pulosos ut si forte corporalis
aliqua sordicies ipsius nolentibus
adueniat recogitent ad christi
hab corpus nichil habeat attingere
seruata in eo mundicia et
reuerencia spiritualis Fuerunt
qui dixerunt ipsam hostiam con-
secratam nullomodo in ventre
tamen cadendo dimitti sed
statim in celum rapi contra expe-
riencia cotidiana atque catholica
veritate quod potest corpus christi vere
comedi Fefellit eos minor consi-
deracionis obliuio dum putant
indignum sentire ut christi corpus
vel hostia consecrata in feculen-
tum stomachum hominis deueniat
quasi videlicet polluatur aut fedetur
plus quam radius solaris aut spiritua-
lium substanciarum aliqua Dicat
quod si indicat mortem carnalem
iudeorum vel paganorum cum christi corpus
in manibus visceribus et secundina
pellicula mensibus nouem obser-
uatum et abuolutum fuit Debe-
mus nec non corrigere sensuale
iudicium ne blasphemiam contra-
riam reputemus ipsam rei sin-
cerissimam veritatem Caueamus

a tali spurcicia in cogitando
propter timorem crebrum quoniam insuper
hec in memoracio plus quam
purget Assuescat homo spiritua-
liter diiudicare et sentire
sic enim multis et variis scan-
dalis inquietacionum inpudicicie
semel absoluet sic ea minus
curabit quod renea minus
curanda sunt corporales logi
sordes sic demum magis
in consciencie quam corporis purita-
te considerat Concludamus
tandem epilogantes ut necessario
celebraturus euidentem
sibi querat certitudinem super
difficultate sua reparet
Habeat illam que data
est preparacionem et sufficien-
ciam non confidat in multitudine
actionis sue et in repeticione
confessionis et recollectionis
serenitate Potest enim fieri ut con-
fessio crebra super venialibus ob-
sit de per accidens quod sit dum
reddit quippe animam plus iusto
sollicitam et pauidam ceterum
etiam tuta timencie ut de ipsa
causa confessione imperfectione
trepidet et repetat iterum
confiteri Dabis tamen documen-
ta per quod nulla confessionis
multiplicacio inquietacionis
causa erit si videlicet fiat
non tamquam impuncte pro tunc
ad salutem necessaria aut ad cele-
bracionem illius dispositionem

requisita sed qz opus bonum et
privilegiatum ad adulterium
quoqz amt gre augmentatio-
ne non parum efficiens porro
diligat aīa deum aliqñ note
est z sc i manus eius preciat
aliqñ sue pelli ~~a facie dni~~
~~et repelli~~ in igit timendo et
habendo deum de severitate
suspectum aequiter retorna
et itaqz commodum suum nec um
qz ad alta se subuchet (Qua
obre ascensura i monte aīa
z gaudium suum immolaturum
abraham relinquat ceteris asinum
suum cum pueris sensibz fidiat
ibi asinus ubi perstrepat pueri
molesta sit illis aīa nichil
ad se qui i monte stat hoc
e i vertice vocis perstrepebit
Non perstrepet hac loco visi-
one misericordie qua beo peru
celestino monstrat se memo-
ratur ille qui docet homines
una per sapientia stratum Ustu
e eidem peru soporati qz au-
lam regia precellentissimaz
cum asino suo ascendet civita-
tis hinc asinus tributum ven-
tris per via solvit cohortu-
ni vir purissimus et abhomina-
tus e hac non civitate sed
inquinationem z perpetrandi forn-
nicans reprehendi nolebatur
quousqz benigni amoris eius
est voce de throno lapsa nic-
hil ~~aliud~~ ad sui ut ante re-
mitte spualis contaminatione

pertinet id quod sc non consisto nali
necessaria quoqz purgatione sunt
asellus corpulentus et irraci-
onales copulerit planc sic
et dicta apostoli (Sicut non nunqz
ut turbatores pugne deordina-
tioes z feditates interioris sen-
sualis agitate succrescere
faciat super mentum nostrum
sicut econtra magna utrobiqz
serenitas superbie votum oīa
funditus evertentem i pecte
nonnunqz inducit (Quomodo
cōinamiat se aīa quantum po-
terit nec ob aliud contempla-
tionis sui studio a quo ti cuili-
bet insistat ni ut apud se
coalescat dei (At proinde
magis ac magis impulerit ei
~~sedem~~ sua puritate ymo nichil
levitate instabat ac insiliens
cadat et deus suscipiet eam
Hec vita tuta e i gratia secunda
Denique finem loquendi omnes
pariter audiamus Deum time
de te non sperans sed fides
et mandata eius observa quod i
ta est non omittens hic e omnis
homo.

Explicit tractatus compositus a domino
Cancellario parisiensi

Incipit formula noviciorum

Fili cum in spem proficere et hoc desideras ... ut hoc fieres ad scolam virtutum et ad religionem venisti ne fias illis similis qui longo tempore in scolis manendo multum temporis et sumptum inutiliter consumunt et nunc distant. Istius formule compendium ante oculos habeto et ad eius regulam ordina vitam tuam et mores compone et studium impende et tempus expende.

Primis Cap. 1m

... esto sub tali rectore et magistro vel si talem habere non potes ... tibi magister esto ... ut ad huius forme regulam vivere capellaris et in nullo tue ... voluntati libertati relinquaris. Puer enim qui dimittitur voluntati sue id est puerili lascivie confundit matrem suam id est religionem suam. Ideo tot ordines religionum confunduntur quod pueriles mentes sibimet dimittuntur sine freno retrahente a noxiis et sine virga ad salubria compellente aut negligentia seniorum aut ex nimia condescensione ne teneros animos frangat severa cohercione. Sicut imprudens medicus qui ne contristet egrum quem curare debet patitur eum nociva comedere ex quibus ... et diutius infirmatur. Et cum in uno dissimulatur ... ceteris et vicia sua ab aliis contrahuntur in exemplum ut credant talia sibi impune permitti que vident in aliis sustineri.

Tandem Cap. 2m

... ad hec ista mala libertas dilatatur et fiat cum hec a pueris vident fieri ut que pro lege et iure ordinis defendant. Et si quis contrarius dote arguendo ... singularis superstitionis ... sustineat et quod ... ordine et insolitum morem ... velit ut delirus ... rideat et onerosus fiat omnibus et tamquam temerarius ... alienorum actuum ... amarissimas patiatur. Timet enim distorti et a via dei exorbitantes ne si ... teret zelantibus pro iusticia et religionis disciplina ... alios ad partem suam attraherent et ita paulatim ad ordinis observantiam etiam ipsi tandem cogerent. Et ... ne ad hoc perveniat et sub specie singularitatis extirpande eiciunt a se illos et opprimunt qui desiderant religionem ad statum debitum reformari. Quod videntes alii quibus hec displicent qui aliqua bone voluntatis ...

nullam habet. Contra conformia ter-
renorum et pompis studentes se illis
conformare, quos fortiores
esse habent necnon in multitudine
et potentia, quod tamen illis tribu-
lari et ipsos infamari. Super
illud et qui recessit a malo
prede patuit. Sed omnia contra-
rium in nostro ordine vel in
aliis. Magis autem contingat modo
religionem ad statum secularium
pervenire. Amen. Capitulum xiii.

Qui tali fervore ad reli-
gionem venit quod pro omnibus
que mundus ei promittere vel
dare potuit noluit dependi
in seculo nec pro divitiis nec
pro honoribus aut deliciis nec
amicorum amore vel parentum
corporis, dubitavit se tar-
dare tanti principe propter deum.
Non debet modo vilior esse quam
tunc fuit, ut pro verbis hominum
deserat ~~viam~~ dei viam, iam
in eius ingressu corporibus a cuius
aggressu nec terroribus
nec blandiciis potuit aver-
ti. Nam si times de singula-
ritate notari, et ob hoc ali-
is odiosus fieri, scias quod
nullus sanctorum singularis glo-
riosus est in celo nisi qui inter
homines hic posito quod studuit
esse in sanctitate vite singularis.
Nota tamen de singularitate vir-
tutum dico, non de cerimonia-
libus observationibus parva vel
nulla habentibus utilitatem vir-
tutis. Studia autem sanctitatis
in hiis consistunt scilicet in cavendo
omne peccatum et omne scandalum quantum
in se est, et insistendo omnibus
virtutibus huiusmodi, et in acquirenda
familiaritate dei per affectum
devotionis interne. Adversus
huiusmodi nulla est bona conformi-
tas, per quam hec studia destru-
antur. Tamen pro iusticia sicut
pro fide debeamus pati non solum
irrisiones sed omnia persecutiones + despectus
quaslibet et mortem, sicut
passi sunt sancti ante nos et pati-
entur post nos in diebus no-
vissimis, qui fidem defendere vel
iusticie vitam perdendo volue-
rit. Distamus in parvis irrisionibus
et detractionibus tribulationibus
ut si graviora imminerent
nobis pro christo certamina sta-
mus per patientiam superare. Ista
que a levi flatu deicitur, quo
stabit a vento maioris tempes-
tatis. Hec ad communem
... contra retrahentes
tes a studio proficiendi in
virtutibus, quia qui tale studi-
um in se non diligunt vix
possunt in aliis secum morantibus
consimiliter sustinere. Unde sicut
illi non dimittunt consuetudi-
nes suas malas et proprias
propter nos, sic non oportet nos
bona et utilia studia abicere
propter eos, quia si volunt ad vitam
eternam venire, ipsos nobiscum
oportet

via dei nō sciā ambulare Ca^m

Nunq̄ pmittaris iiij^m
ociosus vagari nec
rumoribȝ et vbis ociosis
vacari nec risui nec scurri=
litatibȝ deditus ē qȝ h^c faciunt
mēte vagā et inanē Et licē
cia istorȝ dissoluit cor a pu=
dore timoris dei et affectū
iterne deuocois exhaurit
Nā enagaris spt vide tū
oculis curiose singula
intuendo qȝ et leuitatis est
indiciū Et ea q̄ foris hau=
ris p oculos ul p aures
sẏcepitū queda mētis sus=
citant quo puritas intelli=
gencie q̄ in bonis meditaci=
onibȝ mēte pascit q̄i quo=
da puluere obscurat Id
qd tibi nō ē necīm ul vtile
ad tuū ul alteri9 pfectū
ptrans et īmorari noli
ne cor in eo defigat vel
tēpus infructuose expēdat i eo

Semp aliqd Ca^m v^m
Oretu defer i memoria
qd de deo riūnes cogitado
et mētis tue intuitū sp in
eū figē stude sicut docet
pheta Puidebā dnm i
conspctu meo sp Hoc eni
continet cor apud se ne a
se moueat p vanā leticiā
uel irronabilē tristiciā
Mudus eī in quo fluita=
mus varijs tēpestatū ve=
tis agitat. Et qui nō volt
naufragi sui cordis quassacōis
cōteri ul vndarȝ illusiōe
dimergi sc̄ in cēteras
plagas ventorȝ flatibus
ipelli affige eā funibus
bonarū cogitacionū ad
subsistat ad petrā īmobilē
Xpoc at ē xpc Que
sunt ut difficile rupat
ex triplici funiculo cōponat
ex stacū scpturarȝ deuota
lectione ex sedule oraoīs c=
punctione ex bonarȝ actiōn
humili cōtinuacōe Lcō dat ma
teriā et ē q̄i semē bone
cogitacois Oraco rigat et
ad pfectū roborat et cor
illuiat ad intelligēciā et i
pinguat affectū ad sapore
Bona accio magis cōdita
p inpguedie caritatis z obe
diencie ul alti9 virtutis
letificat cōsciam et dat fi
ducia spei in deū Et si ad
hora intercipit deuotois gta
iņ metur postea maiōis
dulcedīs infusione et pc
puritatis Ca^m vj^m

Fixiatq et vacas caue
tibi a vanis et pnis
cogitacoībȝ ne ul p mo
tū in te moret qȝ cito ig
nat aut fugat bonā colore
habeat ut lupus vane
gl'e odij ul aliorȝ Caue
ab inutilibȝ occupaciōibȝ
qȝ tpe pdunt z cor inqetat et va

ha ipedunt et devotioez dis-
sipant Jnte a torpore accidie
z pigricie q mente tepida
et corp9 debilitatu reddunt
et ad bona opa desidiosu
Inter spes Ca^m. vij.^m
Jnsistens tamen a duo-
bus quo ad teipm et a duo-
bus quo ad alios Uno ad te
caueas ne aliqd facias pp qd
ab alijs noteris vtz florida
gras in gestu in voce i ser
mone vl actu ex quo z
et dampnu Et tu putas eis
placere forte displices et in-
dicant te q vane glorie
cupidus sis vl forte nec
aduertunt qd agis Et sic
pdis conatu tuu intelicet
et vane Reue stulta qui
pictis ymaginibz q vivis
hoibz obsequunt^z Ps Qui
hoibz placet id est placere
volunt confusi st Jte ne
pudore superfluo obruaris
in hijs q cora hoibz agis
vel agere debes loquendo
cantando vl aliqd faciendo
Sed ita liber stude te cora
eis sicut sine eis tenes Et si
itus verecundia estuas foras
reprime ex quo magis nota-
bile te facis ex pudore eo
plus considerant te et ita
magis confunderis Superui
superbie nota e minus eru-
bescere de illis defectibz quos
induit natura ut de defor-

mitate corporis vl mentis rudi-
tate z sitibz De vilitate at
vestis vl similibz absequijs
erubescere i paupe religioso
superbia magis est Vicia vl
scandalu erubesce vnu vt
de q offenditur vl aliqs scan-
dalizat^z

Ca^m. viij.^m

Apud te ~~ipsum~~ teipm eru-
besce de pctis tuis
de torpore in seruicio dei
de negligentia bonoz q pos-
sis facere et deberes ~~Et~~
Qz tpe defluit z pfectus
virtutu non crescit De ypo-
crisi q foris vis putari
melior q intus te cognosc
Qz vicia tua occultas no
timore nocumenti alteri9
s3 timore displicendi et ne
vilipendaris Qz p bona que
ostendis vis videri et pla-
cere hoibz ut ex hijs sussi-
ciet^z te multo plura et
maiora i occulto intus ~~hre~~
habe ex quo talia foris
pcedunt qsi te delecte Qz non
adeo familiare aliquem
habeas ita vnanime que
velles te ita i oibz agnosce
sicut teipm agnoscis Qz
etia in confessione ~~fit~~ quoz
et si no audes supprimere
qui pcta tua accuses tn
de illis i qbz te magis dis-
plicere times illa ordinas
vba pmittendo subiungendo

colorando quod minus appareant
verecunda vel si forte plus
inde peccaveris gloriaris Et
vis inde apud confessorem
sanctus vocari quod tantum spiritualis
sis quod te magis quam non
sic studeas confundendo confitendo
Cum tu temptacionibus viciorum
maxime carnalium ita desi-
diose pugnes ut solo timore
periculi vel confusionis pudoris
eas repellas Et quantum au-
des in affectu carnis ar-
rideas solo consensu operis
vel morose delectacionis
exclusio et in hoc maior
apparet puritas quod tu
facile quidem posses huius
temptaciones quasi muscas in-
mundas abigere per negligen-
ciam eas permittis talescere
et convalescere donec confor-
tate iam periculosiores sunt
et difficilius vincuntur Et
consciam sepius pulsando con-
fundunt Cum ita desidiosus
es ad ea que divina sunt et ad vir-
tutes vel que ad devocionis
studium pertinet ut pudor
humanus plura vobis magis ma-
gis a te extorqueat quam a-
mor divinus ¶ Cum ita in-
gratus es dei beneficiis ut
non solum debitas non agis
gracias pro propriis specialia
graciam oblatam et paratam
in vacuum recipias et negligas
ligas vulnera ad que tue sensu-[illegible]
tibi arridere graciam et occa-[illegible]
pas te vanioribus studiis
quam que tempore acquiras solacia
que non proderunt ad vesti-[illegible]
salutis Cum illa ad que teneris
facienda sicut sunt hore cano-
nice et cetera ita negligenter
et desidiose persolvis ut vel
tantum meritum inde speres
quantum exopertes supplicium
Cum ita et sic verba ore ut [illegible]
proferas (tu corde tamen vagus
es et [illegible] affectu frigidus) quod [illegible]
sensum oracionis proprie ut de-
uocionis affectum et devocio-
nis plurima defluunt [illegible]
lerando et utinam non multa
consilias obmittendo dum non
attendas sed dixeris vel
non dixeris et forte quod con-
iectura aliorum ubi quasi
ex tandem apprehensione [illegible]
tus te dixisse Deus autem
et sic pacienter dissimulat [illegible]
dere iras negligencias
tuas non minus odit eas sed
tempore diminuat eas districte
te diiudicat sicut premisimus
nisi nos preveniamus faciem eius
in humili confessione et forti sa-
tisfactione et in seriosa emen-
dacione Cum ad omnia que ad [illegible]
poris curam vel [illegible]
modum spectant studiosissi-
mus es quam vero ad spiritus [illegible]
vel ad fraterne caritatis
exhibicionem vel ad [illegible]

diēcia ul' carnis castiga=
tionē spectant discs es
Nā ecciā hos ⁊ siles plu=
rimos vite defectus aduer=
tens nō terreris nō cō=
pungeris nō distineris nō
corrigis qī deus aliter
terū attūrus sit qp cū ci=
bus alijs ut mala tua
īcorrecta nō puniatur
et bona neglecta īmu=
neret P hijs ⁊ silibus
erubescte apud te ⁊ ab alijs
ca ī te iudicari et rephēdi
nō mireris nec idigneris
hec vēuderis Hec et alia
plura ī merpō veraciter
icognoscēs erubesco ⁊ doleo
sed nō tātū sicut debeo ⁊
nō emēdo sicut posse et
expediret Ego merpō ac
itelligo q h' ul' aliqua s=
torū eciā ppo meo esse
pūt Et ideo vnusquisq3 in=
tueat et circūspiciat semet
ipm considerās ex vno
latere q̄lis sit inspiē qd
sibi desit boni et īsit mali
ex viciō ēptiō Ex altera
pte q̄lis eē debeat ī virtuti=
bus ⁊ morib3 bōis ut ex
hoc et huiuscē ex cognitōe
defectus sui et promoueatur
ad studiū pficiendi ad illa
q videt se debere dicē ul' facē
ul' habē et deo regratiet²
si in aliquib3 forte ex eius grā
Q pfecerit .xx. ca.ⁿ
uo ad alios tamē a

duob3 ut nō curiose īspici=
as ul' pquiras eorū psonas
volens dispositōes habiten
gestus facta ul' vba ul' offi=
cia ī qua tibi nō attinet
Ista pscrutari vtilitati cē
ita ptransi ita cogita ac
si oues cōnt ul' alia audiā
ut nō cū illos occupes vi=
su tuo ul' cor Alterū nō
iudices ul' diiudices de
alijs q̄les sint ul' ex q̄les
possint ī merito ī mente
in morib3 ul' alijs ex tha
discussiō vana ē et suspitiō
falsa īmo temeraria et
insup cor īquietat² et aliqū
īquinat² et cōscia ledit²
et alia bona neglignt²
ex tali occupatiōe Scia
si aliq̄ videas ul' audias
de aliquo q̄ nō placet tu si
et obliuiscē cito cōmittens
eū sibi et deo maxime ubi
ad te nō spectat illius cor=
rectiō ex debito magiste=
rij ul' ex sociali familiari=
tate ul' de iniūcta nccitate
Cōpatē tu peccatib3 q̄ ī
tēpestate maris naufra=
gantib3 q̄ lōge miserab=
bilius est ī locū īfernū
demergi q̄ ī profundo
maris submergi Ora
pro eis et plora cū eis si
potes Et ex hoc cū mereris
ut tu a sīli naufragio li=
bereris Bti misericordes qm

Ca.ⁿ .x.

reproborum dominus ita miserebitur
ut a miseria liberetur. Sic
etiam omnium miserorum afflictio=
nes animo et oculis compassionis
intuere et singulas eorum mi=
serias aggravatam studio=
se computa diligenter pondera
ut ex hijs affectus miseratio=
nis iste pinguescat. Et si
quas tu miserias pateris
tibi leviores in eorum comparatione
videantur. Collige etiam ex hijs
que vides passiones et dolores
et paupertates ihesu christi qui
cum esset dives pro nobis
egenus factus est ut illius co(n)=
pra nos divites in celestibus
essemus. Capitulum xxj

Tercia sunt communia vicia apud
homines Comitas in reprehen=
di que in alijs videt et non facit
secundum affectum eorum. Alterum est
adulacio qua solet sibi invicem
blandiri laudando arridendo
concedendo quod valeat / cum non
careat eos quisque valere ho=
nores inutiles offerendo et
alijs multis modis in quibus
nec in veritas nec ex affectu
faciunt sed ex usu ut placeat.
Tercium est propria gloriacio
de se ipso ex ea que nos faci=
mus dicimus sentimus et su=
mus placet nobis et proferi=
mus ea aliorum factis comme(n)=
dando vel occulte cogitando
et dedignamur si alij non mi=
rentur ea que non habeant
sanum iudicium et delecta=
mentum in laude nostra. Et si a=
liquando nos ipsos accusando hu=

miliamus non pure hoc facimus
sed volumus per hoc astute pro=
vocare alium ad laudem
nostram qui non debeat pati ut
nos vituperemus quod lau=
dandum in nobis est vel ad
hoc sepe facimus ut humiles
reputemur et saltem ex hoc
placeamus si alia placencia
non habemus. Cum ab hijs
tribus liber esset in magna
puritate viveret et quie(te)

Nulla Capitulum xxij
curiositas habeat cruces
vel ymagines tabulas sive
candela [illegible]
nec integras nec de alijs
pro munusculis que con=
gruant eis et non placet [illegible]
[illegible] et faciet te notabi=
lem inter ceteros et sepe [illegible]
licencia recipies vel da[illegible]
talia in ante deum pudet [illegible]
totiens pro istis recurre(re)
ad maiores Species aroma=
ticas non habeas nisi ex [illegible]
denti infirmitate non pos=
sis carere. Qui omnibus [illegible]
peculiaribus carere posset
felicia esset quia inter [illegible]
vacionis materiam abs[illegible]
dissolvet. Si autem aliquid [illegible]
facit habere ut libros [illegible]
studij et scriptoria [illegible]
superflua tollege [illegible]
se [illegible] solum ~~[illegible]~~ contentus
necessarijs in uno et [illegible]
Ipse habitus unus et [illegible]

sed amictus tua simplicitas sit
et inculta et corpus et gestus
et omnis foris apparentia pla-
na sit et pura nil nota-
bile curiale et curiositatis
vel singularitatis colore
inspersum afferens. xxiii.
Stude humano iudicio
non moveri nec delec-
tari favoribus nec destitu-
tionibus contristari quia iudicium huma-
num cecum est frequenter et ig-
norat veritatem et fallitur
sepissime. Nec si laudaris ab
homine es ideo laudabilior. Nec
si despiciaris es ideo vilior.
Stultus est qui studet placere
laborat. Quia sicut cecus non
discernit inter colores nec
surdus inter sonos ita insipi-
ens homo nescit pensare
meritorum dignitatem. Unde
tu ~~age~~ aliquid te agere contingit
commendabile ut predicare vel
simile non aspicias quid
ad placitum hominum proficias
sed in tota dilectione aurem
dei placere michi ipse diu ...
sed in divina intelligis studio
facere. Et si bene successerit
gratias deo adiutori refer-
te et noli extolli quia non est
te sed magis aliorum orationes
et merita data tibi gratiam
debes estimare. Si autem
minus bene successerit noli
turbari et pudore confundi
sed gratias deo refer qui sic

te ab elatione defendit. Sive
autem bene sive minus bene successe-
rit statim sic habe te studi-
osus et operarius ac si non fe-
cisses. Laudet qui vult vel despi-
ciat quod ad te tu tace. Excusa-
tiones enim et recusationes
quas debemus aliqua humana fa-
cere ad hoc sepissime fiunt
ne despiciamur vel presumptuosi
iudicemur qui talia audemus.
Ista videtur puris et humilis
simplicitatis facere quod est facien-
dum vel obedientia iubet
vel caritas instigat. Si pla-
ceret aliis bene, si non quod
est potuit ista tu oportet
te ~~placere vel sole facere~~ predicare
vel sole facere quod aliquid videatur
honoris habere si bene perficis
lucrum habes de effectu la-
boris tui. Si minus bene vero
lucraris meritum humilitatis
tue et quod per hoc minus ad
humanos cogeris ab hiis quibus
non placuisti. Omnes sumus
alterutrum oppositi ut alter
alteri placeat vel displiceat.
Unde cum in mea non sit potestate
ut tibi placeam sed in tuo
arbitrio vel affectu quem tibi
dare non valeo. Si multum
laboro tibi placere forsitan
nichil proficiam quia aliter iudi-
cium tuum dirigitur et ideo nic-
hil in hac parte michi video
quam ut soli deo studeat homo
placere et proximum non scandalizare.

68

ut sciunt offendere | et committe
deo si hominibus placeat vel displi=
ceat humiliter et patienter
Iuxta illud apostoli pro minimo
est ut a vobis iudicer. Quia
places ascribe eorum beni=
volentie non tue probitati | quibus
autem displices attribue tuo
merito | et cogita quod si ipsi oc=
cultis eis displices sicut ex=
terius cognoscere valent in te vi=
litatem tuam quid fieret si valde=
rent conspicere | omnia vitia
tua et peccata tua et inhones=
ta quod mirum si non everteret te
vel lapidaret te | Item pro me loquor |
Nunquam tu a fidelibus despectus
sum sicut despectabilis in ve=
ritate sum. Unde non debes de=
dignari cum aliqui despiciunt te
sed mirari | et reputare pro
beneficio dei quod non omnibus odi=
osus sis. xiiij capitulum

Cum detrahitur tibi intelli=
gas non movearis quia
si verum sit quod dicitur non est
inconveniens hoc loqui homines quod
tu facere ausus es. Si autem verum
non est non nocet tibi eorum
oblocutio. Velut si albus es
et diceret aliquis te nigrum esse
quid obesset tibi illius dictum nichi=
lominus tu es quod es et non
aliud. Et si quis estimaret te
capram esse tu homo es. | Si autem
ad primos motus humori adver=
sitatum turbaris et infla=
maris ex iracundia. reprime
iram et sustine ad modicum

sicut quod sustinet ustionem
cauterii vel sectionem quis
propter cogitans utilitatem sanitatis
et cito sanari cupiens ex ma=
nibus haberi. Primo hoc spiritus
exacerbari et tu ad iram
non moveri magne vir=
tutis est quia est purgatio
peccati | vicium lima conservatio
virtutis | meritum glorie et
preparatio pacis. Apostolus Non
coronabitur nisi qui legi=
time certaverit | xv

Rancorem quamvis multum in
corde retine ad eos
nunc cor et pacificum ha=
bere stude. nec pro tua offen=
sa | nec pro illius vitio aliquo
odito ne fias tu illo sub
specie zeli peior. Item si non
convenit tibi eum habere fa=
miliaritatem propter vitium
deformitatem sic displiceat
tibi malum quod habet ex se
ut non sit tibi contemptibile
bonum quod est ex natura in
parte vel ex gratia forsitan
in futuro apud eum malis
postea bonum quod de omnibus vivis
tibi est sperandum. xvj

Quod si aliquis te oderit
et detraheret et mi=
natur confundere et gra=
vare te si tu in stabilis vis con=
tendere non vincis eum nec
placas sed provocas sicut
quod canem latrantem minando
provocat ad mordendum quod

si latratus eius non aduertendo transiret citius compesceret cum ut abiret Nam cum hoc intendit omnis aduersarius ut molestet et nocet illum cui aduersatur si videt te exacerbari et conturbari hoc quod querit Et tanto forcius instat quanto te grauet quanto plus videt valere conatus suos ad id quod intendit Si autem viderit quod pacienter sustines et transis ac si non senciens confundetur in seipso et confringetur tumentes fluctus eius et ex indignacione quiescit videns quod non valet efficere quod querebat ut scilicet te conturbaret vel certe confusus compungetur ac corrigetur exemplo paciencie tue concedetur Quod si forte obstinatus nec corrigetur nec desistit te persequi discite aliquid nosse pati pro domino quia ille qui te aduersatur grauius torquet seipsum quam te qui ait seipsum morderet et lamaret in odium tui quod te lederet plus de se vindicaret dum ipse non tu morsum volnera sentiret ita senciens de illo qui odit te se lamat non te Uni tu habeto patrem tecum et aliena malicia non tibi nocebit Quod et si verba contumelie tibi intulerit discere debes ut omnia illa tamquam pro sono habeas transeunte in quantum vales ex eis aliquid edificacionis capere Sed quantum perturbare possunt et scandalisare sint tibi sicut auium garritus et latratus canum hec tu audis pertransis et non curas Noli fili illi fieri qui tibi detrahit Quia sicut in illo odibile est vicium detractionis ita eciam esset in te Nemo enim in odium sui aduersarii sibimet prescidit nasum vel eruit oculos Sic nemo sapiens deturpat seipsum ut sic se vindicet de inimico quia tunc non tristicia sed leticia conferret inimicos Si pacienter fers iacula aduersantis alii compacientur tibi et impugnabunt pro te aduersarium tuum te tacente et diligent te amplius Si autem te vindicare volueris et defendere resistendo aspicient et despicient vos pariter mordentes et scandalizentur in utroque Doctrina christi et magistri nostri est tunc te vere discipulum professus es in professione regule diligere inimicos benefacere odientibus nos et ira benignitate vincere illorum maliciam sicut ipse malos mutat in bonos paciencia vos ut conuertat expectando et beneficiis alliciendo xviij

Corrige in te quod in aliis reprehendis et doce te quod utile cognoscis tunc

Fervor tuus agat in te primum
Et ita te inflammato alios
calefaciat Sicut ignis propinqua
prius et postea remotiora
calefaciat In tibi primum
esto in correctione tui regula
interni tui et zelus iusticie
tue primo formet in te exemplar artis tue aliis
imitandum Ostende in proprio tuam peritiam sicut in opere
alieno Quidam sciunt multa in aliis corrigere et vitam
eorum ordinare in scriptis
ac multa correcta relinquunt et maxima diligentia
adhibent ut statum proprium
ordinent ad perfectionem virtutis
Denique semper mirantur si essent in
aliorum statu in tali officio
vel dignitate quam bene vellent
disponere suum autem statum
in quo iam sunt nec sollicite
discutiunt nec emendant Si
aliquando ammoniti per alium vel
ex casu forte ad se reversi
cogitant se ad meliora extendere nec prudenter disponunt
qualiter hoc faciant vel in eo
quod proponunt non perseverant
consuetudine dissolutionis et tempore eos ad solita revocante
18 Esto tui met **xviii ca** compotes ut statim ad nutum
rationis assuescas tam cogitaciones cordis quam exteriores
sensus corporis a noxiis retrahere et in bonis studiis
occupare Oculos manum

linguam auditum et cogitatum
quasi in freno maiori tene ne in
solenter evagentur oportet disciplinare tuos quia sicut animal vel
bestia ex coherctione domita
sic ex relapsatione fiunt indomita ita et sensus exteriores et affectiones et cogitationes et affectiones interiores nisi sub
districta cautela refrenentur ex libertate insolescunt
insolescunt ita ut postea difficilius redigantur sub
rationis magisterio quam in principio conversionis male et perversi difficilius corriguntur
quam numquam adhuc conversi Sicut
animalia difficilius domantur
vel mansuescunt in senectute
quam in iuventute Et sensus
iuvenum capaciores sunt
quam senum Et inveterata [illegible]
quasi robustiora sunt quam
recentia et tenera **xix**
Despice distante corpus
et considera statum mentis et corporis quid desit tibi
si deficias vel proficias Et
quid impediat profectum et quid illa
scilicet abiciet aut declinando
aut resistendo aut [illegible]
aut tollerando Prima declinanda sunt et fugienda in
eis impugnantibus resistendum
Officium vel alia actio occasionalis regenda
rationaliter et ordinanda discretione ad profectum

materia adversitas tollerada et per usum tolleradi magis tollerabilis fit et id tam adiosum est nobis adversitas quam nolumus consuescere. Si aliquis domesticus tuus vel vicinus tibi fuit in corde oneriosus illi stude magis obsequiosus esse et affabilis et cito senties remedium illius morbi

Capitulum xxx

Non multum affectes diligi quia distractio cordis est. Et a quo quis diligi illi etiam appetis placere et ibi admiscet se adulacio et sepe simulacio. Ne forte displicere incipias et minus diligi. Turbaris etiam quam suspicaris te minus diligi quam desideras vel speraveras. Pauci etiam sunt sibi in sensu et affectionibus iudiciis et moribus ita conformes ut non sit dissensionis aliqua materia inter vos quae est dilectionis adversaria ipso. Iste a fere velle te diligi etiam propter temptationis laqueum et occupationis materiam et turbationis occasionem continuas nota suspiciose observationis non oro tarcbis. Committe te deo et ab illo te diligi stude fideliter. Et de aliorum circa te dilectione relinque illorum arbitrio et divine voluntati. Dilectio hominum fallax est et instabilis facile leditur et ad modicum utilis et sepe multum nociva. Si dignus fueris diliges. Si minus instruere non diligi indignum est nullam tibi reverenciam exhiberi

Explicit formularium noviciorum

Competentes quatuor doctorum scripturis corporibus considerate
augustinus	gregorius	ambrosius	jeronimus
hic pius	ille mitis	hic iustus	ille severus

Gregorius vir facundus in boni doctris vita mundus formam operis tenuit

Jheronimus hos severe condiens vias scripture solidissimas tenuit

Ambrosius leo fortis magnatorum minas non mortis metu prius timuit

Augustinus super omnes alta petens vir divinus voltum aquile meruit

Epistola petri damiani

Pensandum quippe est
cum iam peccatoris anima
vinculis incipit carnis
absolui quam amaro terrore
concutitur quantis mordacis conscientie
stimulis laceratur. Recolit ve-
tita que commisit videt mandata
que negligenter implere contempsit
dolet indulta penitentie tempora se in-
aniter perdidisse plorat in-
mobilem districte ultionis
articulum ineuitabiliter immine-
re nimium satagit ire compellitur
recuperare vult perdita et non
auditur post terga respiciens
totius transacte vite cursum
velut unum breuissimum de-
putat itineris passum. Ante
se oculos dirigit et infinite
perhennitatis spacia deprehendit
Plorat itaque quia iter tam
breue tempore acquirere potuit
eternam leticiam seculorum deflet
etiam se perdidisse propter breuis il-
lecebre voluptatem inenar-
rabilem perpetue suauitatis
amisisse dulcedinem. Erubes-
cit quia propter illam substantiam
que vermibus erat obnoxia
illam neglexit que choris an-
erat angelorum inserenda
Jam radios mentis attollit
et cum diuitiarum immortalium
gloriam contemplatur eam propter huius
vite inopiam perdidisse confunditur

Cumque subtus se reflectit oculos
ad huius mundi conuallem tene-
brarum caliginem. supra se vero
miratur eterne lucis claritatem
liquido deprehendit quia nox erat
et tenebre quod amauit. O
si redimendi tempus penitentie me-
reri potuisset quam dure
conuersationis iter arriperet
quanta et quam promitteret quibus
se deuotionum vinculis inno-
daret. Interea obscurescentes ocu-
li contabescunt dum pectus palpi-
tat raucum guttur anhelat
dentes paulatim nigrescunt
et quadam velut erugine
contrahuntur pallescunt ora
membra cuncta rigescunt
Dum hec itaque et huiusmodi tam
vicina morte procedunt
famulantur officia. Assunt om-
nia gesta sunt et verba nec etiam
ipse cogitationes desunt et
cuncta hec amarum aduersus
auctorem testimonium red-
dunt. Coaceruantur omnia an-
te respicientis oculos et que
conspicere refugit coactus
et inuitus attendit. Adest
preterea hinc horrenda demo-
num turba. Illinc vero an-
gelica. In illo quoque medio est
liquido deprehendit cui parti

pure possessio vēdicet. Nā
si pietatis ī eo videt. istis
mā visitacoīs angelice
blādicijs delinit. atque ar-
moniace melodie dulcedi-
ne ut exeat provocat. Cum
si cū sinistre ptī mortis
nigredo et feditatis squalor
adiudicet ītollerabili mo-
trore torment. repetim spe-
tus molestia turbat. papi-
tat' inadit. ac de misere
tarius argastulo violenter
cuellit. et ad eterna supplicia
cū amaritudie ptrahit.
Nā nō p9 egressione de cor-
pore qb' expplicare valeat
qt armate iniquorum spiritū
acies ī insidijs lateant qt
frementes cuncti feralibus
telis instructi tunc obsideant et
ne tūsire libere possit aīa
velut militari more gsti-
pate legiones expugnat
Hec et huius frequenter ī corde
homi versari qd ē aliud
q̄ lenocinātia vite huius
blādimēta respuē innere re-
pudiū dare illicitos mot9
carnis clādē solicitudine pstoris
adquistēde propositū indeclinabi-
liter custodire.

Exposicio epistole pre. da ad blan-
cham Comitissam
H a pbro aū missa que cogi-

Tractatus hugonis de sancto victore

Insipiente dort9 derrogas
queris qd tibi faciendū sit
eo q' ī habitu religiōis opa
digna tue pfessioi nō habeas
Certe cū de moneris ex persona
tua considerans Iustus dolor
tuus si tamen minus nō fuit
Iniuria tamen dei facimus
si ī quatumcumque miseria nra
de ipa desperam9. Cur prius
tollis tibi bonitatem tuam
Cur vero times aut diffidis
ne forte tibi ignoscat deus
Certe tu in te et tollis illi bo-
nitatem sua. Plus ipius offi-
ceris si pro tua iniquitate
aliquid min9 senseris de ipi9
bonitate. Demus ergo confes-
sione nobis peccata nra con-
fitendo demus gloriam illi de
illius misericordia nullatenus diffidēdo
Si opa nra nobis sufficeret
gra qd faceret. Postea cum
gra neccia q̄ ope suo nō
iustificat homo tota illo
Nō ergo sit dolcam9 de ipsorum
nra ut min9 respirem9
ut speremus ī bonitate sua
Deus hoc anni tuum mo-
nere dixisti q' peccatorum tuorum
memoria succedens oblivioni
multos gfundit ut nō possis
sicut dignum fuat cōrum in
quibus offendisse te deum doles

remisti Et h' quia tatomagis
fuit tibi suspecta q'tomagis
occulta extitit Vera s' hec
nec e qd' cotradici possit
In oibz huius piculu patit'
ho et subiacet iudicio Si
una iusticia ul iudiciu
no mitiget Si d' q' ny minore
e et ptit sypholz et huic
nuq' d'hiujt Magis quide
culpa erat potius no cauere
Et successit alia culpa p'
petrata qi malicia pnitius
scz no timere auertit oculos
suos ne malu suu videat
ho et no iterrogat qd pa-
ciat' Sz inde post h' cia
adhuc viuit gra dei cotinua
cui ille clamauit q' dixit
Ab occultis meis munda me
dne et ab alienis parce seruo
tuo Et iteru Oculi mei s'p
ad dnm qr ipse euellet de
laqo pedes meos Respice
i me et misere mei Ptra
ad illud i'spicio qr videt qd'
ego vide no possu ut mu-
det ab huius sordibz q'bz sum
maculatus p culpa nec
illuiatus per sciam Ipi a
cofiteor mea culpa no solu
qr malu feci sz etia qr ma-
lu ygcu cogi' et cogitare

neglexi Ptra ad illu iude-
ntiam iplorabs ne malu p'
cati sui vergat mactabs co-
noranie mei q' s' ignoro
qd feci no tn ignoro qr malu
feci My postea dixisti sepe
cogitacoibz q'busda pticio
maloru p illicita quada
delectacione i dio inas-
centibz pbari atqz op'
admodu cotristari Ptra
q' nonuq' etia i ipe orone
huius pulsari soleas et vexa-
ri ¶ Breuit' vndio q'
si pugna no eet victoria
nulla eet My at stupisset
te velle alio gnre fatigari
ubi labor eet et tn pricin
no eet Et ad hoc sitire
vides qr si nulla delectacio
eet i cogitacoe nullus eti-
no labor eet i contradictio-
ne qr aius oe qd' no delectat
facile refutaret et hoc n'
labor est pugnare cu eo
qd' placz hoc e amare qz
et iprobare q' tn delectat
si firmu e aius p'positu
i bono no solu no nocz
sz pdest qr i eo q' resiste-
re fatigat viscente co-
nat My at nouisse ad
didisti de motibz pturba-
tionis q' nonuq' occasiob'

occurrentibus quiete mentis contineant illius precepto ridentis irascimini et nolite peccare que dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris compungimini. Si ira venit ad animum non procedat actio ad peccatum. Et ex hoc probatur quod animus intus per iram turbatur gloria per penitenciam compungitur. Hoc est enim remedium si venit turbatio cohibeatur ne excrescat et gloria compungatur ut desinat. Et sic quod dicit Turbatus sum et non sum locutus. Non est mirum si turbatur homo quia homo est. Sed si turbationem suam non moderatur hoc est mirum quia rationalis est. Propterea si turbatur non loquitur frenet linguam claudat gloriam ut quod intus oritur per infirmitatem foris per discretionem cohibeatur donec intus compungatur.

Explicit epistola

Incipit quedam epistola magistri Johannis Gerson quam misit ad quendam fratrem infirmum in capite ex radice naturalis complexionis aliqualiter melancolicum et aggravatum ex novitate vite ex solitudine et immissionibus diabolicis volentis eum ad desperationem et etiam ad demenciam absorbentem

Frater mi in Christo Jesu predilecte in temptationibus vestris omne gaudium existimate ait apostolus cum in varias temptationes incideritis. Beatus qui suffert temptationem quia cum probatus fuerit coronam accipiet. Nullus coronabitur secundum apostolum nisi qui legitime certaverit. Nec certat nisi qui vel impugnat vel impugnatur. Sed sicut in terrena pugna non tantum viribus et fortitudine corporis est sed et prudentia et arte militari. Confessus est Vegecius in libro de re militari Romanos magis industria prudentia et arte militari quam fortitudine et potentia devicisse. Sic et in bello spirituali utraque corporis virtute et sapientia et utique in corpore quia fortius est nostra sapientia et virtus que est in laudes domino deo nostro. Nam sua sponte contemptationes vestre oriuntur ex debilitate videlicet ex capitis distractu et ex fictitationibus animi. Postquam incidens caput melancolicum turbatum incidit sibi quasi balneum vel fatuitatem. Nam dico vobis in contrarium ut sicut legis spiritualis tristicia et pusillanimitas et sollicitudo si ad multum veniunt melancolicam faciunt ut ait Ypocras in amphorismis. Omne contrarium vestrum legendo vigilando et orando sub temperantia regule moderate magis curate ut bene dormiatis et sine gloria ad minus septem horas

vel octo psalmos plures aliqui de
die sive de nocte aprabilit[er] ledu[n]t
caput debile oppressu[m] vigilia[m]
Cum aliquo dulci verbo et capi-
to sancto incepto aut lecto breuit[er]
intret stratum vestrum Sicut prius
dixeram ut si male legeritis horas
vel lectiones nolite esse pusillanimes dis-
pliceat vobis defectus vester sed non a-
gustient neque perturbet Sed hoc
non est aliis dicendum auctoribus
et fortioribus presumentibus Nolite
impossibilia et alta scire si cogita-
tiones firmas habere et omnia perfecte
complere quia tu vel talia natura
quos mittit crebro vires consumit
aut frangit Ad dictorias vos co-
tinue contendere debent sed statim et
iuxta vestras mensuras frigidis
pedibus dormire valde ledit caput
Caput valde basse et diu inclinari
turbat et valde nocivum est quia tunc
sanguis venas et vias capitis
incurrit et replet et temptationes prepa-
rat ut dicit ca. 2m Rey.: et vel
ego in me et multi sepe didici Sed
quod lavare vel mundare terram quod operari
oportet levate scapulas vas aque
supponite aut sedendo mundate terram
si aliter fieri non potest operamini Nolite
otiosus quanto otiosior fueritis et
magis durate hanc temptationem vo-
biscum tanto citius cum tempore probatione
et tribulatione quanto magis ad dictora
vos intellectus tanto turbatione pla-
cere incipietis quia tunc ad illa
vos vertitis que vos conturbat et in
plurimum turbamini Ideo opus operis
leve et gaudete de quo non an-

gustiamini de quo non sollicita-
mini valde iuvabit Hoc autem
semper teneatis quod nichil mali
et viciis potestis facere quod accide-
rit hominum fantasias qui sedissiabat
aut in fide necessitas aut horri-
biles non curare et non vel-
imputare et quod nichilo imputa-
et contempne Fugiet proculdu-
bio diaboli si eum et stantis
temptacionibus temptaveritis superb[.]
est valde non patitur se spern[i]
et contempni Fugiet proculdu-
bio si consueveritis verbo et corde pr[.]
dicere Ego autem tamquam surdus non
audiebam et sicut mutus non
aperiens os suum Et factus su[m]
sicut homo non audiens et non
habens in ore suo redargu[tiones]
Dicite ego non scio quid loquitur
tacito hoc vel volo sed tu ma-
ligne deceptor hoc volueris
turbas. Quod ad me volunta[s]
mee displicet nescio hic voli[untas]
mea nichil ad me ista le[.]
mea nichil facere vis tua maledict[.]
in capite debili. ego incessi[t]
Et quidam prior ut narratur [.]
maco tunc ad eum quidam valde a[.]
huiusmodi blasphemie spiritum pass[.]
vellet istius valde. dicit ipsi[.]
pone manum tuam super caput
meum et pacate blasphemia[m]
ponite manum super caput prior
prior ait In me sint haec res
hoc et gesticulos pacientes prior aplic[.]
spiritum illa blasphemie et fantasie

non sentit. Non curacione scimus
immedium est et verumque constanti
quod gravatur superbie demini et
immundicie cogitacionis. Nam quoniam
quod plus luctatur qui tangit immundum
que cum immundo tanto immundiciam
tenacius capit et lacius se coinquinat
Qui tangit picem coinquinabitur ab
ea. Suspiciones cogitacionis volunt velle
tractare immundas cogitaciones
que eas volvendo eis insistere vel
disputare vel dicere vel componere
tangere est et polluere. Ceterum sicut
qui cum calidiore disputat et qui
cum fortiore luctatur et subtiliore
decipitur et vincitur majore homo
longe et debiliores fantasie. Omnino
quod et cum immundum est eas despi
cere omnino. Ymmo nec eas confiteri
magis non consulendum vel non cum cir
cumstanciis quia in hoc hec involvit
et tangit immundum. Sed in quo potest
quod eas confiteri dicendo multe ma
le cogitaciones cadunt in animam
meam et plus eas pondero quam
debeo et non despicio eas sicut
deberem. Et sciat quod ponderat eas
in tantum ut eas velit preteritas vel
fieri coinquinatur ut peccat.
Ymmo de nulla confessione certa
bitur quia ad plenum exprimi
non potest verecundia ac turbacione
et multitudine et varietate
predictis. Ymmo confitendo eas
et reputando timor et angustia
mentis crescit quod compellit illa
pati que ex confessione evitaret

venerunt. Ymmo volens eas confiteri vel
eas reputare et magnificare vel
audiri et audire. Est ista opponuntur
versus immediis qui scit eas contempnere
puritatis obsurdescere et obmu
tescere dyabolo cum omnes illas fe
dissimas immundissimas atque nequissimas
fantasias et omnia huiusmodi peccata
proponite dicite: Nolo te audire
in me loquentem vel organis meis
Iniquitas tua in verticem tuum des
cendat vel ascendat. Alia reme
dia sunt oracionum non valde longarum
sed ardencium et sanctorum suffragia
et sapientum consilia sanctorum invocaciones
et similia vos ipsi pro vobis et vestris
satis potestis invenire. Valete etc.

De scrupulo

Cogitacio quantumcumque immunda mentem
non polluit ubi racio non consentit.
Scrupulositas non est bona quando
aliquis de levibus peccatis vel quasi
eas scrupulosam habet conscientiam quia quod
non est peccatum ex se fit peccatum per
scrupulum. Augustinus. Qui sicut quod conscienciam
edificat ad gehennam. Gregorius. Quando
est conscientia nimis larga et nimis
stricta. Nam prima generat presumpcionem
secunda desperacionem. Item prima dat sepe
malum bonum secunda bonum malum. Prima
sepe salvat dampnandum secunda dampnat
salvandum.
Dicendo consilium. Si conscientia dictet
aliquid esse debitum fieri et homo quamvis illud
faciat tamen peccat quia contra illam
peccat quo apprehendit illud esse
debitum fieri non propter omissionem

scdm sic sz qr actus q omittit
apprehensus e tqm debitus rei
supra i eade qone

Ex pte qstie erronee considerandu e qd ipsa dictat qr quis
dictat aliqd faciendu ex precepto quis hoc dicit aliqd faciendu
ut opus qsilii pm faciens contra
qsciam erronea peccat mortr
et venialr

Sed thoes di 89 q ultra
Consciencia obligat inuitu precepti divini sub cuius roe apprehendit illud qd ro dictat Et
io si illud apphendat ut direcce
sub precepto cadens peccat mortr
omittendo qd consciencia dictat et
si sit veniale a differens
Si aut apphendat ut indirecte
cadens sub precepto ul prohibitoe
tunc no fit directe contra qsciam
sz pter ea et io no peccat mortr
sz venialr ul etia nullomo
Sicut qn qscia dictat aliqu
q bonu e facere aliqd opus
consilii si no facit no peccat
qr no apphendit illud ut bonum
debitu et necm ad salm et precepto subiacens.

Nota aliud e qscia et aliud timor qsciencie Unde ei e qscia
qn qs firmr iudicat aliqd esse
faciendu ul vitandu eo mo certificata et qr ico sciat ipa sit sui dubia contra tale qsciam
facere etia si sit erronea peccatum
e sz qn timore qsciencie facere
no est peccatum e qr iste timor no
e sic ex diffinitiua sentencia roe
p quam iudicat se teneri ad aliud
sz ex eo qr vacillat et dubia
nescius qd sit melius ut ad qm
teneat poris cu bi no omittat
quin sit cu placitu dine secundum
sh c in qppedio theo li 2o de qsciencia
fini et si qs de aliq du agendo
magis peritos qsulit de quo talia sunt
auctorem ut sit sit ul no du poru
mot s bona qsciam pro qm magis
peritos qsuluit et si ibalit sic
qm ipe sentit vo posuat sic et
qd potuit de quo ut iqr possit aliud
opponat et q sit una opinione
famosa et pbabilis ubi magistri d
sic qrunt opinari ut in tractatu de
p papie ca o s c 3 precepto q ...
Utrum qscia erronea obliget semper
ad faciendu ul omittendu
ad qd qscia dictat Ro qm pro
et ois doc sic et qm sic qr sic q c
se teneri ad aliqd et no facit
contra precepta. sz pz ad Ro. c
qd no e ex fide peccatum est
Quod si qscia dictet aliqd ne
peccatum, cu faciend ut pu ...
furai diti et dare paupi sic
qmittit yemor actu q de sic
est peccatum mortale sicut cu dicat
contra iudiciu qsciencie sic peccat
mortalr maxime qr ... qsciam
hoc e qplexus no sz sim ...
qr pt hoc tenet talis qsciam
deponere ul p se ul ad aliud
qsiliu h pe et thoes et aliqui

Hi qui per cordis pusil-
lanimitatem putant
se desperare cum non
desperent. Sentiunt
enim desperacionis motus per pusil-
lanimitatem et huic sensui pu-
tant consensisse. Sed quantumcumque se-
ntiant etiam si quasi operatur
hac temptacione quamdiu racio contradicit
caritatem non amittunt. Ignis
enim in die ardet in nocte operi-
mentis solet, a quibus ita conti-
netur ut in mane sequentis diei
una scintilla aliquando inveniatur que diu
quamvis lateat invenitur, et ignis
de scintilla tam vehemens sicut
prius reparatur. Hec est scintil-
la caritatis quia quantumcumque operatur
aliqua temptacionibus si hec intencio
maneat in ipsa ut adhereat deo
quod nullatenus consenciat alicui
mortali, diu quamdiu remanet ignis
caritatis qui postea ab hac scin-
tilla ad tam magnum reparabitur
sicut prius. Similiter dico de omni
temptacione non enim vincitur homo
statim temptacionem sensualitatis
carnalis sed racionis ipsius. Duplex
enim voluntas in homine fuit lex
sicut dicit apostolus . lex peccati carnis
et carnaliter delectari tota voluntate
racionis et quod ita concupiscebat no-
lebat et quod voluntate faciebat
odio dixit ego non operor illud
sed quod habitat in me peccatum. Ita
et si tu tempteris carnali concu-
piscentia vel desperacione vel invidia
vel alio peccato quamdiu racio non vult
hoc, non tu agis illud nec in-
quinaberis statim sicut sensum

sed statim racionis et voluntatis consensu.
Et quod mirum si sit duplex voluntas
in homine et altera non imputetur cum
in redemptore nostro fuit una qua
voluit calicem passionis a se ...
transferri et alia qua voluit
pati. Igitur non te decipiat carnis
voluntas si voluntas spiritus et racionis
deo adhereat et non recedat a
deo. Exemplum mulieris cuiusdam que
numquam filius suus tam cogere potuit ut
fleret. Tandem proiecit eam in ceno
et cooperuit eam et inclusit
et cum requireret an adhuc fleret
respondit versa facie ad eum se adhuc
non flere. Ita et tu totus quodlibet
et coopertus ceno temptacionis dic ad-
huc non fleo adherendo deo re-
tinens bonitatis voluntatem sicut
illa retinuit nequiciam. Amplius
dico si tempteris de desperacione vel
invidia vel superbia vel aliquo
alio spirituali peccato quod tu per aliquos temp-
tamentis tantum per alios mereris
si longe certas. Cum temptatus
duplex premium habebis cum alter
similiter sit habiturus et quanto aliquod
peccatum amplius sentis et eius temp-
tacione fatigaris tanto magis
remunerabens si non consentis.
Et in tali statu cum aliquis temptatur
contingit ut multa venialia co-
mittat sed in ipsa tamen contemptacione
contingit ut pena quam sustinet
resistendo deleat penam debitam
venialibus ex una parte et ex alia
parte meritum crescat per intencionem
resistendi et pugnandi. Sciendum
itaque peccati vel temptacionis non ma-
culat hominem nec a caritate decidit

q̄ diu v̄o nō consentit Itaqʒ deuo-
cōis sensus z ꝯsolatō spc non
fuit honoris pfcm sʒ stultu hēt
eadē ꝯsolaōs fuit pfcm dn pa-
res esse put ī caritate et iste
q̄ cōsolatōe fruit z ille q̄ hāt
puat² ymo magis pcultai pt
deuotōe fruens q̄ ille hāt cares
Oz si nimis de hāt ꝯsolatōe et
gra cōfidat et sui cognitōem
negligat nō fit p hāt grām
deo vicinioz sʒ remotioz tātu
q̄tu fuit minus humilior et ma-
le ꝯfidentioz Ardēs vō a gra
si cu labore q̄nis ardēs corde
agat qd debet ꝯpabit² illi de-
uoto qui forte pferet² z magis
deuoto ī hoc statu mebit² si
valde laboret et p accipiēda
gra conet² Recedat gs uz via
et mediet lumē spc et q̄nis
turba malaru cogitacionu
dicat ut taceat tn magis ac
magis clamet et sic lumen
a xpo recipiet et magis erit
ei meritoriu z salubre sic
gras acq̄sisse q̄ sine labore
et gratis accepisse Oro eius
eic nō pura sed dura sʒ q̄n-
nis nō sit dulcis ē tn fortis
vn apud deū tātu pt obtinē
fortitudinē et duritia q̄tu
dulcis et deuota Vñ a sicut
bnar⁹ dt sup hoc ubo delectare
ī dnō et dabit tibi peticōes
cordis tui nō ē dictu de affcu
sʒ de fide cptrictis Ille eī hoc
magis iplet q̄ conat delectari
et si nō ptingit ad h° nō delectat
et virilius agit q̄ ille q̄ delecta-
cione ppcipit Similit tn ꝯsste
a dnō orōem sua exaudiri
si receacit sic ceptit et pseuerit
petat. Ite sit duo quoꝝ
alter hēt maiorē cordis
cōfidenciā et alter maiorē
et ꝯtigit q ille q̄ magis cō-
fidit magis pcultet aut ī-
ferioz sit q ꝯfidetia sua
ē de ignorācia sui ipi q
et ignorat² ad q̄ ta tenet²
Alter vō ī securior ē sta-
tu q trepidacō ipi⁹ ē ep
cognicōe ppe īfirmitatis
et ī pfcōis Et q̄to h per
humilitate magis timet et
trepidat tāto ad iudiciu
dei securioz stabit q se ip-
su discussit et iudicauit
. Ite aliq̄ ē q̄nqʒ ꝯfidēcia
nō bona et timor securior
et deo vicinior Ite scru-
pulositas nō ē bona q̄n
aliq̄s de leuibʒ pctis ut
q̄nqʒ cu scrupulosa hēt co-
sciencia q qd nō ē pctm
ꝯse pctm sit q scrupulo-
ꝯsitē Vn q̄ ē cōt ꝯsiliu
licʒ erronea ē pctm sic
pt ppe gram q̄ talem
hēt ꝯsciam q nō habitat
de⁹ ī eiq̄ et mala ꝯscia
sʒ ī pace q ī pace fcus ē
lac⁹ eiq Ite si aliq̄ talis
dispositōis uel ne² q̄ tum
pctm legerit Si ois vidēt

q nung bn dixerit vn sci
repete volut Ite cu gfessi
fuerit no sufficit gfite coz
vile e q q semel dixerit
no repetat illud s3 sic dom
e i inquat De gfessione
vo eis dicendu e q de con
fessione magl gfessori q3 s
credat et cu illi videt q bn
sufficient dixerit tut
gsciam sufficiat et bonam
habeat Dicendu
eis est q no sint scrupulo
si certa mioza pcta s3 tant
et i gnali illa opponat.
Maioza vo et i qb3 pt ee
dubiu icognoscere studeat
z spalit opponat Cu
i pte aliqs pungi e ad ma
lu vel temptari se sentit
sit ubi gra opponat Si scru
pulosq e gfidencie et libtati
studeat. Si iracundq ipetu
z gmotoz aiun timeat
et tnquillitati z masue
tudini oib3 modis itendat
Si ipaciens ad pferenda q
cuqz adusa se pparet et ex
empla paciencie s ppoenat
Si vehemens et ipetuosq
ona p ipetu sus i defensione
iusticie se extende metuat.
z uba sua modicari z copo
ne studeat Deniqz oia ad
q volutas cordis cu qda
ipetu et vehemencia fert
suspectu habe sesualitatis

motu et ab ea q dormit isinu
sic tuo te custodi Ita sit tua intuitu
sensualitate subdita habe. ut
ea tibi dnari pmittas qr si mu
lier ptate habuerit cotraria
erit viro suo id e rol quasi ne
vales coge ut taceat z subdita
sit sit ei resiste z pugna h? i3 puta
bit tibi qr victoria sit ei abinare
malo vicisse e pmo magl vole
itedu pugna quod diucius q3 cicius
pvalere qr aplus icommicabit
q diucius et laboriosius certauit

De timore

Cu pusillanimus e tamen sibi debz
de nimio timore Si ei coz
pus et nalia sua suadet ad des
peratoez ut i nimia metus
dicetoz pueniet Timor vent
e duries z dissolunt atqz immissa
qr timor terret z custodit a
pctis Timoratus vo z pauidus
si excedat timor ad pctum eos ad
ducet bn querere se debet ad
consolatoria z dulcia Ite gra
cotrijs curat qr frigida calida
temperat z calida frigidis stulty
ei eet q calore calori z frigus
frigori adducet Cetq irrigat
sicitatis que s3 satis gplutq no
aplius irrigat Cu g? sic no
sit dolere gdolere ortu sui icepiq
e sic z si vestit gdolere aiam
sua q plq e q3 ortq p? q3 corpq
In temptatoe cu d? aliqo pcta
temptam sit gra abroc debemq
sine gquesti sit doncez de vno modico

quod eos confunderet quia cum ipsi vellet
eum ~~ad desperationem mittere ad~~
~~superbiam ipse se erigebat~~ extollendo
ipse se detestabatur et despiciebat
et cum vellet eum ad desperationem
mittere ad spem ipse se erige-
bat. Cogitationes autem turpes si
cito occurrunt sic ita contemnan-
tur ut confessor intelligat non
timendum sunt tales cogitationes
quia non delectant sed cruciant non
nostre sunt sed demonum qui eas sug-
gesserunt et auctoris eorum obveniunt
Deus non imputabit quasi vex-
acio hominem plerumque magis
purgat quam maculat. Quandoque
cum aliquem affligit non placet

[illegible]

ad eiusdem viam habet et accessum cum vero ad eum [illegible] propter hanc viam. [illegible]
in hunc modum [illegible] masticationis vos estote animalia munda et ruminancia. Et fiat [illegible]
[illegible] in quo est sapientia. Cogite [illegible] et [illegible]
tis [illegible] marie magdalene. Videt ihesus [illegible] in [illegible] turbas [illegible]
[illegible] sicut oves errantes non habentes pastorem. [illegible] per [illegible] dare [illegible]
[illegible] esse hic verbi dei [illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] mores. Et cum sedisset [illegible] ad eum discipuli eius. Et cum [illegible]
[illegible] illum posset accedere. [illegible] testimatur et [illegible]
[illegible] dicit [illegible] m. et [illegible] ad eum [illegible]
[illegible] publicani et peccatores accedant. accedat [illegible]
accedat et [illegible] Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. accesserunt ad eum [illegible]
[illegible] pedum [illegible] cordis et [illegible] non [illegible]
accessisse [illegible] verbi [illegible] legem in monte syna. solo moyses [illegible]
et [illegible] in monte [illegible]
[illegible] dicit apostolus. [illegible] dicentem [illegible] audientem [illegible]
predicationem primo [illegible] aperiens os suum dixit [illegible]
[illegible] apericat [illegible] beati pauperes [illegible]
[illegible] suo ipsius [illegible] locutus est [illegible] dicit [illegible]
[illegible] audiente [illegible] sapientia [illegible] verbi dei [illegible] ab ipsius ore [illegible]
meruerit. [illegible] audiret illi et [illegible] et audire [illegible] possit [illegible]
non ab ipso aperuit os suum dixit beati pauperes spiritu. [illegible]
[illegible] hec doctrina [illegible] loquitur [illegible] nova [illegible]
[illegible] aperiam os meum [illegible] abscondita a constitucione mundi [illegible]
tu [illegible] pauperes [illegible] veritas loquitur que non fallit nec falli potest [illegible]
dicit quando beati pauperes spiritu. [illegible] filii ada divicias [illegible] divicias [illegible]
[illegible] beati pauperum [illegible] predicata [illegible] abscondit [illegible]
[illegible] paganis [illegible] divicias [illegible] accepit [illegible]
[illegible] pauperes [illegible] beati pauperes [illegible] predicavit [illegible]
filii [illegible] loquitur os [illegible] primum [illegible]
[illegible] cum filius dei os suum aperiret [illegible] beati [illegible] pauperes [illegible]
[illegible] pauperes [illegible] pauperes [illegible]
voluntarie [illegible] apud dominum [illegible] affectione [illegible]
[illegible] locutus [illegible] dicit [illegible]
voluntarie [illegible] voluntaria [illegible] paupertatis [illegible] laude [illegible] apud dominum [illegible]
[illegible] studio [illegible] suo [illegible]
[illegible] liberi et nolebat [illegible]
[illegible] spiritu [illegible] pauperes spiritu spiritualiter [illegible]
spirituali [illegible] dei et animarum salutem [illegible] ipsos [illegible]
et beatificat pauperes et dicit. [illegible] possidet [illegible] dico et [illegible]
[illegible] unde [illegible] facere [illegible]
[illegible] humiliare [illegible] me [illegible] voluisti [illegible]
me [illegible] Et [illegible] dicens [illegible] affectu [illegible]
[illegible] nomine [illegible] beatos esse [illegible] paupertatis [illegible]
[illegible] promissionem [illegible] Et attende [illegible]
sapientes [illegible] sapientia [illegible] dicit [illegible] pauperes
esse [illegible] angelos [illegible] et [illegible] pauperes
[illegible] et tamen dicit. Beati mites [illegible]
pauperes et [illegible] predicat [illegible] et mobilia [illegible]
[illegible] paupertas [illegible] pauper [illegible]
[illegible] et [illegible] promissionem [illegible]
[illegible] promissionem [illegible]
[illegible] beati mites [illegible] corporis [illegible]

Videns q^m esuriit ig^a^ cu n suff^t eos ... v^c n i ... q ... omnia q^e
z q^e dedia b^o^z suoz dat pauperibus. Sumpsit respectus eos q^o ... laude dm loq^r
meu. dm plane n ... nob n ... h noi ... gla. zachey ...
et illo^s. d^m bo^z suoz dedit pauperibus. h^c multos zacheos q^ videns. q^r
q^e f. ... zacheus ... de ... q^ fiducia
dno. cer^e nos ...
z sig^n. b^n n ... ja ... fres adc ...
p^g ... amore ...
omnem eius ... amor^e ... ne q^m diligas ea ... dn^s
gladiu i ... opponc te distin^m z dic ... z dic dn^e n^
... mulier seducta e. mea ... meum peccatum. i meso^n benedicta
... dedisti ... et ... O ...
...
... debuisti ...
... illa satisfaciet ... ea liberi ... debuisti ...
... alium ... liber alica peca ...
... modo ... plac^e ... q^ videbunt ... angeli ...
q^ vide ...
q^ vo ...
... ab iniudicia cordis mei. q^ ipedierit ... illa ...
... solliciti ... studio ... possit ...
...
... ... conspectu ...
q^d ... possit ...
... sordes ... oppono remedium. a ...
...
... remedium confessionis ... confessio ...
... cordis ...
... speculu ...
...
...
...
...
... bonu ...
...
... cordis ... Beati pacifici q^m filii dei vo^m
...
... pacifica^t ... mediator dei z hominum ...
Et attende ...
...
...
... benedicat ...
...
...
...
... fiducialis ... cordis ...
...
... laudibus ...
...
...
...
... filios pacis. ...

octavia beato mortuo progatida ... cognitis collationis nec tempus ... ut nec eorum libertatem no
insuper magis quam in fine cum ... a nostra a palma pecca sustinent presentium felices n.
sic sint qui ipsorum est ... eos ... persequatur ... si inter fuit ... ob
quod in tali plaga cumulatum ... in laudibus quod vider... commodum post primam quam non videre
bonum est ... cum eos ... et separantur et gaudet ... tempore ... unicos ...
copiosa ... copiosior ... quod sic labor ... quod ... eadem permissio
sunt in pauperibus et ... ut ... est paupertas voluntaria ... ipsa
quod ... non ... tempore ... et laudibus ... in ... vera ...
... quam ... quoniam ... ... vestes ... et
propositum aliquid ... pauperum ... ... quod ... quod ostendat quod
desiderat ipse in ... ... non ... conabitur quod ... ... abiectus
permittere ... reputare ... et ... ... et ... figuras
gratia permittere. Demum ... pauperibus ... putat
... pauperum ... eam omnium ... ab ... vita perpetua.

Incipit apologeticum beati Bernardi abbatis

Venerabili patri W. frater B. fratrum qui in Claravalle sunt servus inutilis in Domino
[salutem]. Usque modo, si qui me scripta facere iussistis, aut timide aut invitus acquievi: non
quia negligerem quod iubebar, sed ne praesumerem quod nesciebam. Nunc vero no-
va urgente causa pristina fugatur verecundia, et sive perite sive imperite dolori meo
satisfacere cogor, fiducia dante ipsa necessitate. Quomodo namque silenter audire
possum vestram de nobis querimoniam, qua scilicet miserrimi hominum in pannis et
semicinctiis de cavernis, ut ille ait, dicimur iudicare mundum. Et quod est etiam
intolerabilius, gloriosissimo ordini vestro derogare, et viros qui in eo laudabiliter vivunt
impudenter detrahere, et de nostrae ignobilitatis umbraculis mundi luminaribus insultare. Itane
nos sub vestimentis ovium non quidem lupi rapaces, sed pulices mordaces,
immo tineae demolientes bonorum vitam, quia palam non audemus, in occulto cor-
rodimus? Nec saltem clamorem eorum intendimus, sed susurrium detractionis emittimus? Et si hoc ita,
magis est ut sumus cum mortificati tota die, aestimati sicut oves occisionis. Si ita inquam
pharisaica iactantia homines ceteros, et quod est superbius nobis meliores despicimus, quid
nobis prodest tenuitas cibi et victus, nostro parcitas et asperitas in vestitu, notabilitas
illa, vilitas ac durities, in opere manuum cotidiana desudatio, in ieiuniis
et vigiliis iugis exercitatio, totius denique vitae nostrae singularis quaedam atque austerior
conversatio? Nisi forte omnia opera nostra facimus ut videamur ab hominibus. Et de hoc
Dominus dixit: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Nonne si in hac vita tantum in Christo sperantes
sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus? Aut vero non in hac vita tantum in Christo speramus,
si de Christi servitio temporalem tantum gloriam quaerimus? Misera commutatio, quod tanto labore
et industria studemus non aliter quam pro eo videri ceteri hominum. Immo tum accepturi,
immo quam sumus cruciandi quam quilibet hominum. Et certe quod vix inveniebatur nobis
via, vel ita dicam, vitaeque tolerabilior ad infernum? Et ita necesse erat ut
in illo descendamus, cum illa saltem quam multi incedunt via, scilicet lata, quae ducit ad
mortem, non eligimus, quatinus vel de gaudio et non de luctu ad luctum transiremus?
O quam felicius est illis quorum non est respectus morti eorum, et firmamentum in plaga eorum,
qui in labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Sed et si peccatores

ac per gaudijs temporalibus perpetuis creaturis addicti salute habundantes in
solo optinuerunt divitias. De portantibus tunicas non quas salvator suas [illegible]
sed sic cyrenei aliena. De cytharedis cytharizantibus in [illegible] illi de apocalipsi
in cytharis suis sed [illegible] vere ut ypocrite in aliis: De [illegible] et de [illegible] in perdu[illegible]
superbis. De [illegible] et de rem portantibus [illegible] [illegible] et ne [illegible] proprie q[illegible]
humilis eo passione participant. humilitate sectari negligunt. Duplici [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] sunt. quia et [illegible] per temporali [illegible] temporali se affligunt
et in futuro per eternam superbia ad eterna supplicia [illegible]. Laborant cum ypocritis
[illegible] cum ypocritis. Sequitur proprium in paupertate sua. sed tegula suam [illegible]
de [illegible] [illegible] in via bibent [illegible] exaltabit caput in [illegible]. Legitur [illegible]
non [illegible]. Et [illegible]. [illegible] superbia [illegible] pannis humilitatis [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] palliet humana malicia nisi [illegible] [illegible] [illegible]
salvatoris. Et quod [illegible] [illegible] arrogancia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] malum inibi [illegible] [illegible]. [illegible] non [illegible]
superbisse de [illegible] [illegible] ex adipe [illegible] eorum [illegible] [illegible]
latem [illegible] [illegible] et [illegible] sua [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] aliena. [illegible]
[illegible] an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in medium
[illegible] [illegible] [illegible]. Et quod dicitur. [illegible] nec et ego [illegible] [illegible]
non [illegible] vos [illegible]. non vos [illegible] cum me [illegible] notum nomen. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de hac [illegible] [illegible] vos non [illegible]
quod secta. [illegible] illos qui nunc non [illegible] vos [illegible]. ut [illegible] vos [illegible]
ut [illegible] [illegible] audiant. scribo vos quod et [illegible] audistis. Et [illegible] [illegible]
me consilio satisfacere non quod ex me [illegible] [illegible] quod [illegible] me [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] persuadeat [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de hac [illegible] vos [illegible] [illegible] sum [illegible] [illegible] me ad [illegible] ordinem illum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de ordine illo non cum [illegible] ad
[illegible] non cum honore [illegible] non cum [illegible] allocutus sum non cum [illegible]
[illegible] sum. [illegible] et [illegible] modis quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salvationis
[illegible] a [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quem
mediocriter [illegible]. ergo [illegible] [illegible] [illegible] despicio [illegible] [illegible] [illegible]
me aliquid [illegible] [illegible] ordine [illegible] [illegible] [illegible] fuisse. [illegible]
[illegible] [illegible] suis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exhibuerunt. et
[illegible] quod me [illegible] [illegible] dignus fui [illegible] sunt. [illegible] me [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] collacionibus [illegible] [illegible] et salute animarum habui [illegible] [illegible] pala
et publice in [illegible] et privatim in [illegible]. [illegible] [illegible] vos etiam [illegible]
[illegible] ab illo dissuadere. [illegible] ad [illegible] [illegible] persuadere [illegible]. an [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] et [illegible] [illegible]. [illegible] non
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et vos duos de [illegible] vos [illegible]
sunt. Sed et duobus quibusdam [illegible] ordinis abbatibus. [illegible] me nova [illegible]
[illegible] [illegible] nostri. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] desiderantibus
[illegible] non [illegible] ad alium ordinem quod et vos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nostris [illegible] dissuasorium [illegible] obviamur. ac [illegible]

ut

suas deserere [deleted] cathedras efficit. Cur ergo ordinem dampnare putor
qui dicor cum amicos meos deserere suadeo. cum suos ad nos
venientes monachos recipio. Sed quod et mei orantes pro eis sollicito in quo tam
et devote suscipio. an quia forte quod nunc alium ordinem quesiui videor
propterea huic suspectus habeor? Sed eadem ratione et vos modo derogatis
quicunque aliter viuitis. Ergo continentes et coniuges invicem se ~~dampnant~~
dampnare putentur quod suis quisque legibus in ecclesia conuersentur. Monachi quoque ac regulares
clerici sibi invicem derogare dicuntur. quia propriis invicem observanciis separantur.
Noe et Daniel et Iob in uno se regno pariter non posse suspicentur ad quod
venisse eos uno tramite non peruenisse cognouimus. Maria denique et Martha
necesse est aut utrumque aut alterum saluatori displiceat. cum nimirum tam dissimili
studio devocionis contendunt ambe placere. Et hac racione in tota ecclesia quoniam
in pluribus utique dissimilibus variatur ordinibus. utpote regina que in psalmis legitur
circumamicta varietatibus nulla pax nulla prorsus concordia esse putabitur.
Que etenim secura quies que tuta requies ei invenietur si unusquisque homo unum quemlibet
ordinem eligens. alios aliter viventes aut ipse aspernatur aut se sperni ab ipsis
suspicetur. presertim cum tenere impossibile sit vel unum hominem omnes ordines.
vel unum ordinem omnes homines. Non sum tam hebes ut non agnoscam tunicam
Ioseph. illius utique qui liberauit Egyptum sed qui saluauit mundum. et hoc a fame corporis
sed a morte simul anime et corporis. Notissima quippe est quia polimita id est pluribus
varietatibus distincta sed et sanguine aspersa intincta. non quidem hedi qui peccatum signat
sed agni qui designat innocenciam. hoc est suo ipsius non alieno. Ipse quippe est agnus
mansuetissimus qui coram non tondente se sed occidente se obmutuit. qui peccatum non
fecit sed abstulit peccata mundi. Miserunt autem qui dicerent ad Iacob. hanc invenimus
vide utrum tunica filii tui sit an non. Vide et tu domine utrum hec sit tunica
tui dilecti filii. Recognosce opus tuum et eam quam fecisti Christo tuo polimitam
dando quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas. alios vero evange-
listas. alios autem pastores et doctores et cetera. que in eius ornatu
magnifico decenter apposuisti ad consummationem utique sanctorum ac
circumamictum eam varium perducens in mensuram etatis plenitudinis Christi.
Dignare etiam deus preciosissimam purpuram sanguinis qua asper-
sa est recognoscere et in purpura predarum insigne ac glo-
riosissimum meritum obediencie. Quare inquit rubrum est
vestimentum tuum. Torcular ait calcaui solus et de gentibus
non est vir mecum. Itaque cum quidem factus obediens patri [idem]
usque ad torcular crucis quod utique solus calcauit. solum
quippe brachium suum auxiliatum est ei. Iste illud in alio loco
singularis sum ego donec transeam. Iam vero exaltatum eum
deus et dedit ei nomen quod super omne nomen est. ut in nomine
Ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum

donet
Ascendat in altum captivam ducat captivitatem ~~dedit~~ dona hominibus
que dona relinquat videlicet sponse sue ecclesie pignus hereditatis
tamen ipsam tunicam suam scilicet polimitam eandemque inconsutilem et
desuper contextam per totum. Sed polimita ab ipso varietate ordinum qui
in ea sunt multorum distinctionem. inconsutilem vero propter
indissolubilis caritatis individuam unitatem. Quis me inquit
separabit a caritate Christi. Audi quo polimita. Divisiones gra-
tiarum sunt idem autem spiritus. et divisiones operationum sunt idem
vero dominus. Deinde diversis enumeratis charismatibus tamquam variis tunice
coloribus quibus constat eam esse polimitam ut ostendat etiam
inconsutilem et desuper contextam per totum adiungit. Hec autem operatur
unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult. Caritas
quippe diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus oio
et est nobis. Non ergo dividatur sed tota integra hereditario iure
sortiatur ecclesia quia et de illa scriptum est. Astitit regina a dextris
tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Itaque diversi
diversa accipientes dona alius quidem sic alius vero sic sive
cluniacenses sive cistercienses sive clerici regulares sive et
laici fideles. Omnis denique ordo omnis lingua omnis sexus
omnis etas omnis conditio in omni loco per omne tempus a primo homine
usque ad novissimum. Ad hoc propterea talaris dicta est
quod ad finem usque pertingat dicente propheta et non est qui se ab-
scondat a calore eius. Nimirum congruens ei cum ex ea est
quam profecto induta est sapientia scriptura et ipse attingit a fine
usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Dicat ergo parti-
cularem in una tunica et ex omnibus est una. Ex omnibus dicta est
una. Nam si ex pluribus et diversis una est tamen columba mea
formosa mea perfecta mea. Alioquin nec ego solus nec tu
sine me nec ille absque vobis sed simus omnes simul illa una
si tamen sollicite studeamus servare unitatem spiritus in vinculo pacis.
Non ergo tu ordinem aut solus velis ad illam pertinere
una sed nos simus et vester nisi forte quod absit invicem
ab detrahentes et invicem provocantes invicem mordeamus et invicem
consumamur et sic non possit amplius unum nos illa virgo cum
et despondit virgini castam exhibere apostolus christo. Illa vero
dicit in cantico ordinavit in me caritatem et si una in caritate
divisa tamen sit in ordinatione. Quid ergo cisterciensis sum damp-
no ergo cluniacenses? absit. Sed diligo sed predico sed magnifico

Cur inquies ordinem illum non tenes si sic laudas? Audi quod ait apostolus ~~omnia licent sed non omnia~~
~~expediunt~~ Unusquisque in ea vocatione qua vocatus est permaneat. Et si quaeris cur a
principio non elegerim si talem sciebam, respondeo propter id quod ipse ait apostolus: Omnia licent sed
non omnia expediunt. Non quod ille ordo non sit sanctus et iustus non sit, sed quia ego
carnalis eram venumdatus sub peccato, talem animae meae languorem sentiebam cui fort-
ior esset potio noxia, et diversis morbis diversa conveniunt medicamenta et fortioribus
fortiora. Fac duos homines febribus ampliari, quorum tamen unum alterum etiam amplius quidem
quartanis laborare, tertianis alterum; puta et frigidam aquam sumendam, cum tamen ipse ab his
abstineat, vinum interea calidum corpori congruentia sumat. Dicis ergo quis recte
reprehendat? Si dixerit: Cur tu aquam non bibis quam ita laudas? An non recte respondet? verecundia
et causa fidelis ex uno et mihi salubriter forte homo? Denique quis argueret a me
cum cum omnibus ordinibus laudat omnes non teneo. Laudo non diligo ubicumque pie
et iuste vivitur in ecclesia. Unum opere teneo ceteros caritate. Facit autem caritas fiducialiter
loqui. Ut ne illorum quidem fructu fraudet quorum instituta non sequitur, plus aliquid
dico cum tu caute age. Potes namque fieri ut tu consumas laborans, et autem ego fructus
diligam bonum quod operaris fieri non potest. O quanta fiducia caritas? Alius operatur non amans,
et alius amat non operans. Ille quidem suum opus perdit, illius vero caritas numquam
excidit. Et quid mirum si in hoc exilio peregrinante ecclesia adhuc quaedam huiusmodi fit
pluralitas, ut ita dixerim, unitas. Una pluralitas cum in illa quae patria quoniam ipsa
regnabit non omnino forte talis aliquando dispar concordia aequalitas futura sit. In
evangelio scriptum est: In domo Patris mei mansiones multae sunt. Et itaque illic mansiones multae
in domo una, ita hic multi ordines sunt in ecclesia una. Et quomodo hic divisiones gratiarum sunt,
idem autem Spiritus, ita ibi distinctiones gloriarum sed una domus. Porro unitas tam
hic quam ibi consistit non corpore una caritate, diversitas autem hic quidem in ordinum separatione
in ista diversione, illic vero in quadam meritorum notissima et ordinatissima distinctione.
Intelliges denique ecclesiae hanc suam quoddammodo discordi concordia vel concordi
discordia. Deduxit igitur me sicut scriptum est ... Ponens quippe scilicet
plateis et vicis ... non diversis ... operationem non ... opera ...
Videbis quod illa in celestibus descripta ... futuris diversis ... civitate
plateas ... vicos ... alia
civitati. Videbis non plateas et vicos varias et gloriae diversas intellige.
In auro quo uno metallo illa civitas ornata describitur et in uno ~~metallo~~
alleluia quod cantandum ... perhibet ... simplicem perfectionem et ... mecum
unam devotionem attende. Non enim una tantum semita ducit quae non unus
mansio qua ceditur. Videt autem quisque quaecumque ceditur ne per diversas semitas ab
una intentione recedat. Quoniam ad quilibet mansionum suam quisque semita pervenit. Ab
una domo patris exsors non erit. Dum pro sua stella a stella differt in claritate
sic erit et in resurrectione mortuorum. Nam et si plures ... insignio pro-
corpore alius tamen alius apparet per diversitatem meritorum. Nec sane nunc praeditum ... scire
homo ... Ut in illo fieri ab homine possit distingui, quippe cum hic tamen opera videat
illic ... corda nequaquam impedit intueri. Siquidem ... ubique sole ... tu

manifesta erunt abscondita cordium et sic non est qui se abscondat a calore eius. vel ut
non erit qui se velit occultet a splendore eius. et de opere quidem certa sepe et obs-
curiosa sententia fertur aut velocitates minus iusticie tenere quod nigri operantur. Unde
nec ego quidem quicquid de vestro ordine [illegible]. quia illa sententiam nolite ante tempus iudi-
care quo adusque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit
consilia cordium. Aliis ordinibus derogare dicitur et suam iusticiam volentes statuere
sola iusticie dei non subiecti. Illos profecto si qui tamen huiusmodi sunt nec minimi nec cum
esse ordinis vestri dixerim. [illegible] et si ordinate vivere superbe tamen loquentes
cives sunt babilonis et confusionis immo filii tenebrarum ipsius quod gehenne ubi nullus or-
do sed sempiternus horror inhabitat. Vos nunc fratres qui in post illa audistis domini
de pharizeo et publicano parabolam de vero iusta presumentes ceteros aspernantur dici-
tur dicitur solos vos homines esse iustos aliis omnibus factiores. solos vos monachos
regulares vivere ceteros vero regule potius existere transgressores. primo quid ad vos
de alienis servis suo domino aut stant aut cadunt. Cur vos constituitis iudices super
eos. Deinde si ita ut dicitur de ordine vestro presumitis qualis ordo est ut augustis de suo
festucam quemque oculo tuo eiciat. tamen oculis tam curiose perscrutatis, et in regula glanni
[illegible] regulas de [illegible] cum christum nolite ante tempus iudicare et apostolum aliquos
suos iudicatis. Nam regula non concordat christo et apostolo. alioquin regula non est in ordinibus
que non vera. Audite et districte ordines quod ordines aliis derogatis ordinibus
ypocrita eice primum trabem de oculo tuo et sic videbis eicere festucam
de oculo fratris tui. Queris quam trabem. Nam non grandis et grossa trabs est superbia qua
te putas aliquid esse cum nichil sis. [illegible] tibi [illegible] sanus [illegible]
et aliis [illegible] trabem portas de festucis insultas. Enim est in quod agnoscis. Nam
quod non sum sicut ceteri hominum [illegible] iniusti adulteri. Verum quod et dic detractores.
^ minima nam festuca detractionis mee [illegible] Vere cum tam diligenter alias eminentes
ista tacere. si vero illa quam minima habes audi apostolum Neque maledici ait regnum
dei possidebunt. Audi et deum comminantem [illegible] te et statuam contra faciem tuam. [illegible]
[illegible] detractori loquitur cum est ex precedentibus. et quidem iuste ad se [illegible]
[illegible] est [illegible] quod avertens faciem suam a se aliena potius mala quam sua solet
curiosius perscrutari. At inquiunt quomodo regulam tenent qui pelliciis induuntur qui sani
cadunt [illegible] pinguedine vescuntur. [illegible] quatuor [illegible] una die
qui regula [illegible] admittuntur. opus manuum quod iubet non faciunt. multa denique
pro libitu suo vel mutant vel minuunt vel augent. Recte non possunt hec negari sed
attende regulam dei cui utique non dissonat institucio sancti benedicti. Regnum
dei intra vos est. hoc est non exterius in vestimentis aut alimentis corporis sed in virtu-
te interioris hominis. Unde apostolus Regnum dei non est esca et potus. sed iusticia et pax et gaudium
in spiritu sancto. Ergo [illegible] regnum dei non est simul sed virtute. De corporalibus vero [illegible]
[illegible] calumpniam [illegible] et quam maiori se [illegible] spiritualia [illegible]. [illegible]
camelum glutientes culicem liquantes [illegible] abusio. magna cura [illegible] ut corpus
regulariter [illegible] et contra regulam sine vestibus anima nuda deserit. Cum tamen [illegible]
[illegible] tunica et cuculla [illegible] monachus [illegible] fratres
Cum non sit spiritualium pietas et humilitas quam [illegible] spiritualia indumenta sunt

non pudet. Tunicam laneam abhorres pelliciam tamquam melior non sit
pellibus involuta humilitas quam tunicata superbia. Praesertim cum Deus tunicas
[margin: Ioh.] pelliceas primis hominibus fecit et Iohannes in heremo zona pellicea lumbos accinxit
et ipse tunicam [illegible] tunicas et pellibus se [illegible]. Repleri denique
ventrem faba, mentem superbia, cibos damnamus saginatos, quasi non sit melius
exiguo sagine ad usum vesci quam ventoso legumine usque ad ructum exsaturari,
praesertim cum Esau non de carne sed de lente deceptus sit, et de ligno Adam non de
carne damnatus, et Ionathas ex gustu mellis non carnis morti adiudicatus.
E contra vero Helyas carnem innoxie comedit, Abraham angelos gratissime carnibus
pavit, et de [illegible] sacrificia praecepit. Sed et satius est modico vino uti propter infirmitatem
~~[illegible]~~ quam multa aqua ingurgitari per aviditatem. Quoniam et Paulus Thymotheo modico
vino utendum consuluit, et Dominus ipse bibit, ita ut potator vini appellatus sit,
et apostolis quoque bibendum dedit. [illegible] cum aquam minime
bibisse non passus sit, et ad aquas contradictionis murmurantem populum terribiliter castigavit.
David quoque aquam desideratam potare renuit. [illegible] illi [illegible] de omnibus qui
audita [illegible] toto corpore prostrato de flumine biberunt digni ad pugnam cum Gedeone
non fuerunt. Iam vero de labore manuum quid gloriaris, cum et Martha laborans
reprehensa et Maria quiescens laudata sit, et aperte Paulus dicat: labor corporis
ad modicum valet, pietas autem ad omnia. Optimus labor de quo propheta dicit: laboravi
in gemitu meo. Et inde alibi: memor fui Dei et delectatus sum et exercitatus sum. Et ne
ne corporale [illegible] intelligas exercitium, et defecit inquit in me spiritus meus. Cum non
corpus sed spiritus fatigatur, procul dubio spiritualis labor intelligitur. Tu igitur
[illegible]. [illegible] illa spiritualia persuades ut et haec quae [illegible] vigilia, ieiunia corporalia
damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere et ista non omittere. Alioquin quando aut
ista omitti necesse est aut illa, ista potius omittenda sunt quam illa. Quanto namque melior
spiritus corpore, tanto spiritualis quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu vero ergo
de istorum observationibus elatus aliis eadem non observantibus derogans, nonne tenemus [illegible]
[margin: [illegible]] regulam [illegible] eas licet minima [illegible] relinquas meliora? De quibus Paulus
aemulamini inquit charismata meliora. Tu vero corpus macerationibus et laboribus
atteris, ac vigiliis asperitatibus mortificas membra tua quae sunt super terram. [illegible]
Sed quid si ille quem solum non laborantem diiudicas modicum quidem habeat de hac
quae ad modicum valet corporali videlicet exercitatione, amplius autem quam tu de
illa quae ad omnia valet, id est pietate? [illegible] vestrum melius regulam tenet?
Sed non melius qui melior. Quis vero melior, humilior an fatigatior? An
[margin: [illegible]] non is qui a Domino didicit quia mitis est et humilis corde, qui et cum Maria optimam
partem elegit, quae non auferetur ab ea? Tu si regulam ab omnibus qui eam professi sunt sic
ad litteram tenendam censes ut nulla omnino dispensatio admittatur, pace tua
audacter dico: nec tu nec ille tenetis. Nam et si ille quidem quoad observantias [margin: [illegible]]
[margin: [illegible]] corporeas in pluribus offendit, impossibile est et tu [illegible] vel in uno non transgrediaris.
Scis autem quia qui in uno offendit omnium reus est. Cum vero concedis aliqua posse mutari
dispensatione, procul dubio et illam tenes et ille, quamvis dissimiliter. Nam tu quidem districtius,
at ille fortassis discretius. Nec ego hoc dico quod haec exteriora neglegenda sint
[margin: [illegible]] [illegible] fratribus in [illegible] [illegible] humiliter [illegible] aliorum [illegible]
procul dubio charismata meliora.

aut quod sit in illis non esse experierit, mox id spiritualiter efficiatur. Cum spiritualia quoque (potius) meliora esse constet, nisi per ista aut vix aut nullatenus vel optineantur. Sed scriptum est: Non prius quod spirituale sed quod animale, deinde quod spirituale. Sic nec Iacob nisi post Lya genita amplexus complexus Rachelem meruit obtinere. Sic etiam in psalmo: Sumite psalmum et date tympanum, id est: Sumite spiritualia sed prius date corporalia. Optimus ergo ille qui diversa congrue et haec operatur et illa.

Iam vero epistola ut epistola terminetur finiendam curat. Quantum quidem et modo de quibus prius conquestus est qui ordini vestro derogarent, satisfaciens quantum potui stilo conscripsi, et nunc quoque ab his quidem falsa suspicione purgavi ut debui. Ea quae de meis nunc precor non nostris de vestris nimium in quibus non decet videor assentiri pauca quae et vobis displicere cognovi in omnibus bonis vitanda esse non dubito nec confingere vereor. Quae quidem etsi sic videantur in ordine, absit tamen ut sint de ordine. Nullus quippe ordo recipit quod inordinatum. Quod vero inordinatum est ordo non est. Propterea adversus ordinem sed pro ordine ~~disputando disputasse~~ disputasse putandus ero, si non ordinem in hominibus sed hominum vitia reprehendo. Sed quod dilectoribus ordinis in hac re molestum me fore non timeo. Quin potius gratum procul dubio acceptumque erit si persequimur quod et ipsi oderunt. Si qui vero quibus displicuit, ipsi se manifestant quod ordinem non diligunt, cuius videlicet corruptionem, id est vitia, damnari nolunt. Ipsis itaque cum Gregorio respondeo: Melius est ut scandalum oriatur quam ut veritas relinquatur.

Dicitur et creditur pro certo patres illam vitam instituisse ut in ea plures salvarentur, temperasse ad infirmos regulae rigorem, non regulam destruxisse. Absit autem ut credam eos tantas vanitates quas video in plerisque monasteriis vel superfluitates praecepisse vel concessisse. Miror unde inter monachos tanta intemperantia in commessationibus et potationibus, in vestimentis et lectisterniis et equitaturis et construendis aedificiis inolescere potuit, ut ubi haec studiosius, voluptuosius ac effusius fiunt, ibi ordo melius teneri dicatur, ibi maior religio putetur. Ecce etenim parcitas putatur avaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. E contra remissio discretio dicitur, effusio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachinnatio iocunditas, mollities vestium et equorum fastus honestas, lectorum superfluus cultus mundicia. Cumque alterutrum haec impendimus caritas appellatur. Ista caritas destruit caritatem, haec discretio discretionem confundit. Talis misericordia crudelitate plena est, qua videlicet ita corpori servitur ut anima iuguletur. Quae enim caritas est carnem diligere, spiritum negligere? Quae vero discretio totum dare corpori et animae nichil? Quae vero misericordia est ancillam reficere et dominam interficere? Nemo per huiusmodi misericordiam speret se misericordiam consequi, quae misericordibus promittitur in evangelio veritatis ore dicentis: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Sed certius poenam pendendam expectet, quam tali, ut ita dicam, misericordi sanctus Iob non optando sed prophetando ~~ipsi~~ imprecatur: Non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Digne retributionis causam mox subdidit satis idoneam dicens: Pavit enim sterilem quae non parit, et viduae non benefecit. Inordinata profecto atque irrationabilis misericordia sterilis et infructuosae carnis, quae iuxta domini verbum non prodest quicquam, et iuxta apostolum regnum dei non possidebit, ad explendas illi voluptates in cura

desideriis et anime curam sapientes saluberrimum non curantes consilium ammonentis
atque dicentis qui in carne sunt placere deo [non possunt]. Bona nimirum impendere carni curam non
potes nisi mentem mundam ut placeas deo. alias autem non est iusta sed sola dispensatio
sed crudelitas. non caritas sed iniquitas. non discretio sed confusio sic tolerare quod non pascit parte
tamen levis(?) carnis concupiscentiis inservire et viduae nichil boni facere. aut vero ex
celestis(?) verbis ullam operam dare. Et nunc utique sic tamen sponsa sit viduata
celesti sponso tamen de spiritu sancto concipere et parere non desinit inmortales. qui vero incorruptibiles
celestis hereditatis valeant esse capaces. Sed si prius teneant studiosi tam cultores.
Ventris hac tamen abusione ~~ita se ab eis ab omnibus sit capella atque in complexis observatur~~
ita se ubique sit pro ordine tenetur. Sed ita ab omnibus sit capella atque in-
complexiis observatur districtio. Nonnulli quippe hunc omnibus tamen non velent vivunt. et in
quo nulla offensa quo cum minima. aliquanti quippe hoc agunt ex simplicitate. aliquanti ex
cure aliquanti ex necessitate. Nunc vero namque simpliciter ista tenet quam sic eis percipitur
pari aliter agere si aliter paratur. Quidam autem ne discordiam videantur ab eis cum quibus
habitant sectantes in his non suam libidinem sed aliorum pacem conquirunt. Alii vero quia resistere
non valent multitudini que contra eum qui hoc utique cum pro ordine libera voce defendunt.
congregacione ista aliqua prout vero dictat constringit et violenter respuunt. illi eis mox contra
intolerabiliter vero insistunt. Quis in primordio cum ordo cepit monasticus ad tantam crederet monachos
inertiam devenire. O quantum distamus ab hiis qui in diebus Antonii extitere monachi
Siquidem illi cum se invicem per tempora caritative inviserent. tanta ab invicem aviditate panem
animarum percipiebant. ut corporis cibum penitus obliti diem plerumque totum ~~ieiunii~~ ieiunis
ventribus transigerent. Et hic erat rectus ordo quando digniori parti prius providebatur.
Et summa discretio cum amplius sumebat que maior erat. Hec demum vera caritas ubi
animas quas Christus moriturus tanta sollicitudine refocillabat. Nobis autem convenientibus
ut verbis apostoli utar iam non est dominicam cenam manducare. Panem quippe celestem
nemo est qui requirat. nemo qui tribuat. Nichil de scripturis nichil de salute agitur animarum. Sed
nuge et risus et verba proferuntur in ventum. Inter prandendum quantum fauces dapibus tantum aures
pascuntur rumoribus. quibus totus intentus modum nescias in edendo. Interim autem fercula
fercula apponuntur. et pro solis carnibus a quibus abstinetur grandia piscium corpora
duplicantur. Cumque prioribus fueris satiatus si secunda attigeris videbis te nondum gustasse
pisces. Tanta quippe accuratione et arte coquorum cuncta apparantur. quatenus quatuor aut sex
ferculis devoratis priora non impediant novissima. nec satietas minuat appetitum.
Palatum quippe dum novellis seducitur condimentis. paulatim dissuescere cognita et
ad succos extraneos adhuc ieiunum avide renovatur in desideria. Venter quidem dum
nescit oneratur. sed varietas tollit fastidium. Quia enim puras ut eas natura creavit exhorre-
mus epulas. dum alia aliis multifarie permiscentur. et spretis naturalibus quos deus
indidit rebus. quibusdam adulterinis gula provocatur saporibus. transitur nimirum meta
necessitatis. sed necdum delectatio superatur. Quis enim dicere sufficit quot modis ut cetera taceam
sola ova versantur et vexantur. quanto studio evertuntur ~~[?]~~ subvertuntur. liquantur.
durantur. diminuuntur. et nunc quidem frixa nunc assa nunc farsa nunc mixtim nunc singillatim
apponuntur. Ut quid autem hec omnia nisi ut soli fastidio consulatur. Ipsa deinde rerum qualitas
talis deforis apparere curatur. ut non minus aspectus quam gustus delectetur. et cum iam stomachus
crebris ructibus repletum se indicet. necdum tamen curiositas satiatur. Sed dum ~~oc~~
oculi coloribus. palatum saporibus illiciuntur. infelix stomachus cui nec colores lucent.

164.

nec saporem demulcet dum ora in tempore cogit oppressi magis obstruitur quam infiatur. Ceterum
vero de aqua potu quid dicam quam nec ullo quidem pacto vinum aquatum admittunt.
Omnes nimirum corporis monachi primum in primos stomachos habent et tamen naturam agnoscunt
de vero vino consilium nullo non negligimus. modice tamen quod ille primus
cum pro tremore et vinum vel solo cum in puro est grecum eciam. Pudet dicere
sed magis pudeat accidere. si pudet audire non pudeat emendare. Videas
in prandio et post quartum seu plenum calicem deponere quorum diversa vinis magis odo
ratis quam potatis non tamen haustis quam attactis sagaci probacione et celeri
cognicione vinum tandem e pluribus quod potius sit eligunt. Quale est autem illud
quod nulla monstra obscurare dicitur in imaginis visu factum de vino dulcissimum
cum pigmentorum pulveribus vel ipsa in gustu bibere. nunquam et hoc
dicimus sed per primum stomachi. Ego vero adhuc non video quale non vel amplius
bibatur vel durabilius sit. Et cum bene fuerint temperate toto in tempore
palpitantes sic surgentes a mensa quod aliud libere non dormiunt. Dicam autem ad vigilias
ad surgendum in digestum cogis nos cantum sed placitum potius crapulantibus. Cum
ad locum devenerit vix quisquam in modicum plagam non accepit pectoris. sed quoniam madidus
non queo. Ridiculum vero si cum vere est quod in latum ... a pluribus qui hoc ...
... sic dicebat ... non arbitri. Aliquod non in ... at vos
vos invicem gustum solebat despicere. in domo ... in finem non sit collocatione
... non cum ... vix egris ... et debilibus ... in digestione ...
nunquam ... in ... corporis ... vinnas ... in modo ...
... cura ... Rogo quae securitas inter frequentium ...
... hastas et ... spicula ... finito bello et ...
in adversario ... arma. et aut ... tuba et ... molli
... Tunc vero ignavie ... ocia militie. socius ... et ...
... vos ... delicatos ... capitis ... matutinos
... noctem et diem ... dies ...
vos ... et ... noctes dormiendo consumitis et dies fabulando ducitis
ociosos. An dicetis pax et non est pax. Cum in nos venerimus ad ...
... in dignationis ... aut ... ad ... sanguinem ... Nunc ... ad ...
... valde ... Cum ... pax ...
... dolor in vero habetis et non ...
... medicina nimis ... membro non percussum plagam
et necdum suscepto ictu admonere ... fovere ungere. ubi non dolet et ...
adhibere ubi ... Quod ... deinde ... sanos et male habe
tes ... in ... planctus ... Ergo ...
in ... non ... mentiatur in habitudinem. ...
... an lugendas ... in ... Sic Matheus ... Basilius ...
... fit ... in egipto ... sic ... ...
... quod ... ordinis ... et ... ...
... tenere ... Et si omnes sunt ... quasi sint ... ...
... non ... victum et vestitum ... non
... sacietas ... vestitum ... Clericus ad ...
non quod ... sed quod ... non quod ... sed quod superbie ...
lat. Sic deinde ... regula quod ... sed quod ...

ostentant. Et heu me miserum qualemcumque monachum, cum adhuc vivo video ad id devenisse ordinem nostrum, ordinem scilicet qui primus fuit in ecclesia, imo a quo coepit ecclesia; quo nullus in terris similior angelicis ordinibus, nullus vicinior ei quae in caelis est Jerusalem matri nostrae, sive ob decorem castitatis, sive propter caritatis ardorem. Cujus apostoli institutores, cujus hi quos Paulus tam saepe sanctos appellat inchoatores exstiterunt. Et quidem inter illos cum nihil quisquam suum esse diceret, quippiam retinuisset, dividebatur singulis, sicut scriptum est, prout cuique opus erat. Non itaque quisque pro libitu gestientis poterat. Nam ubi tantum quod opus erat accipiebatur, ibi procul dubio nihil otiosum admittebatur, quanto minus curiosum, vel superfluum. Quod igitur opus erat, hoc erat quam maxime ad indumenta, quod et nuditatem tegeret et frigus repelleret. Putas ne ibi cuiquam galabrunum aut isembrunum quaerebatur ad induendum, cuique mula ducentorum solidorum parabatur ad equitandum? Putas ne tanta copia ibi lecti sui operimentum catina vel discoloribus varietatibus operiebat? Ubi singulis dividebatur tantum prout cuique opus erat. Non illic arbitror curatum unquam fuisse de pretio, de colore, de cultu vestimentorum; ubi tantum de indefesso meritorum studium in concordia morum et dictorum ~~cordis~~ cohaerentia profectuque virtutum. Multitudinis, inquit, credentium erat cor unum et anima una. Ubi nunc id [illegible] spatium fuisse sumus experti, et de regno Dei quod intra nos est in illicitis vestibus ac pellibus bonis sunt quippe vana consolationes de vanitatibus et insaniis falsis. At jam illa religionis antiqua non solum virtutem amisimus, sed nec speciem retinemus.

Ecce enim ipse habitus noster, quod et dolens dico, qui humilitatis solebat esse insigne, a monachis nostri temporis insignium gestatur superbiae. Vix jam in nostris provinciis invenimus quo vestiri dignemur. Miles et monachus ex eodem panno partiuntur sibi cucullam et chlamydem. Quivis de saeculo, quantolibet honore sublimis, etsi rex, etsi ipse imperator ille fuerit, non tamen nostra horrebit indumenta, si suo modo sibi fuerint praeparata et aptata. Sed inquis, religio non est in habitu, sed in corde. Bene. Sed tu, cum cucullam empturus es, lustras urbes, fora circuis, percurris nundinas, domos scrutaris negotiatorum, cunctam evertis singulorum supellectilem, ingentes explicas cumulos pannorum, attrectas digitis, admoves oculis, apponis radio solis, quidquid grossum, quidquid pallidum occurrerit, respuis; si quid vero sui puritate ac nitore placuerit, id mox quantolibet pretio satagis retinere. Rogo te, ex corde facis hoc, an simpliciter? Cum denique non secundum regulam non quod vilius occurrerit studiosius quaeris, sed quod rarius invenitur, pretiosius emitur, ignorans facis hoc, an ex industria? Vere cordis thesauro sine dubio prodit, quicquid foris apparet vitiorum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, et exteriorum superfluitas interioris vanitatis indicium est. Mollia indumenta corporis mollitiem indicant cordis. Non tantum curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus.

Quomodo enim regula dicit ad magistrum respicere quicquid a discipulis delinquitur, et Dominus per prophetam sanguinem morientium in peccato suo de manu pastoris requirendum esse minatur, quomodo abbates nostri talia fieri patiantur? Non fortassis audeant dicere: nemo fidenter reprehendit in quo se esse irreprehensibilem non confidit. Hujus de humanitate est omni in quo sibi quisque indulget, aliis non vehementer irasci. Dictum dicat ut praepositorum dicunt: Si lux quae in te est tenebrae sunt, ipsae tenebrae quantae erunt? Quod sal terrae infatuatum est. Qui vias vitae debuit esse, dum exemplum in suis actibus non ostendunt superbiae, exempli facti sunt duces caecorum. Nam ut cetera taceam, praecipue humilitatis est cum tanta pompa et equitatu incedere, tantis hominum crinitorum stipari obsequiis, quatinus ut duobus

epis unius abbatie sufficiat mihi. Mentior si non vidi abbatem sexaginta et eo
amplius in suo ducere comitatu. Dicas si videas eos transeuntes non patres monasteriorum
sed dominos castellorum, non rectores animarum sed principes provinciarum. Tum deinde quantum
mbent mappule, ciphi, bacini, candelabra et mantice suffarcinate non stramentis
sed ornamentis lectorum. Vix denique quatuor leugis a sua quispiam domo recedit, quin
omnia supellectilia sua trahat tanquam ad expeditionem vel transiturus per desertum ubi non valeant
inveniri necessaria. An non possit eodem vasculo et aqua manibus fundi et vinum bibi? Non
possit lucerna alibi ardere nisi in tuo quod portas candelabro et hoc aureo vel argenteo?
An non posset dormiri nisi super variatum stratum aut sub peregrino coopertorio?
An non posset unus aliquis minister et iumentum ligare et ad mensam servire et lectum parare?
Aut certe pro tanta multitudine hominum ac iumentorum cur non saltem ad hoc malum
vitandum necessaria nobiscum portamus ne hospites non graventur. Sed hec parva. Veniam
ad maiora, sed ideo visa minora, quia usitatiora. Omitto oratoriorum immensas
altitudines, supervacuas latitudines, sumptuosas delicias et depolitiones,
curiosas depictiones, que dum in se retorqueant orancium aspectum impediunt et
affectum, et mihi quodammodo representant antiquum ritum Iudeorum. Sed esto, hec fiant
ad honorem Dei. Illud autem interrogo monachus monachos quod in gentilibus gentilis ar-
guebat. Dicite ait ille pontifices in sancto quid facit aurum. Ego autem dico:
Dicite pauperes, non enim attendo versum sed sensum, dicite inquam pauperes si tamen pau-
peres, in sancto quid facit aurum. Et quidem alia causa est episcoporum, alia monachorum. Scimus namque
quod illi sapientibus et insipientibus debitores sunt, et carnalis populi devotionem quia spiritualibus non
possunt corporalibus excitant ornamentis. Nos vero qui iam de populo exivimus, qui mundi que-
que preciosa et speciosa pro Christo reliquimus, qui omnia pulchre lucentia, canore mulcentia, suave olentia,
dulce sapientia, tactu placentia, cuncta denique oblectamenta corporea arbitrati
sumus ut stercora ut Christum lucrifaciamus, quorum quaeso in his devotionem excitare intendi-
mus? Quem inquam ex his fructum requirimus, stultorum admirationem an simplicium ob-
lectationem? An quoniam commixti sumus inter gentes forte didicimus opera eorum et adhuc
servimus sculptilibus eorum? Et ut aperte loquar, an hoc totum facit avaritia, que est
idolorum servitus, et non requirimus fructum sed datum? Si queris quomodo? Miro inquam modo. Tali
quadam arte spargitur es ut multiplicetur et ut augeatur expenditur, et effusio
copiam parit. Ipso quippe visu sumptuosarum sed mirandarum vanitatum accenduntur ho-
mines magis ad offerendum quam ad adorandum. Sic opes opibus hauriuntur, sic pecunia pecuniam
trahit, quia nescio quo pacto ubi amplius divitiarum cernitur ibi offertur
libentius. Auro tectis reliquiis signantur oculi et loculi aperiuntur. Ostenditur pulcherrima
forma sancti vel sancte alicuius, et eo creditur sanctior quo coloratior. Currunt homines
ad osculandum, invitantur ad donandum, et magis mirantur pulchra quam venerantur sacra.
Ponuntur dehinc in ecclesia gemmate non corone sed rote circumsepte lampadibus sed
non minus fulgentes insertis lapidibus. Cernimus et pro candelabris arbores quasdam
erectas multo eris pondere, miro artificis opere fabricatas, nec magis coru-
scantes superpositis lucernis quam suis gemmis. Quid putas in his omnibus queritur?
penitentium compunctio an intuentium admiratio? O vanitas vanitatum, sed non vanior

quod in pro amore fulget ecclesia in parietibus et in pauperibus eget. Suos lapides induit
auro, et suos filios nudos deserit. De sumptibus egenorum serviunt oculis divitum.
Inveniunt curiosi quo delectentur, et non inveniunt miseri quo sustententur. Ut quid saltem
sanctorum ymagines non veremur, quibus utique ipsum quod pedibus conculcatur scatet pavi-
mentum. Saepe spuitur in ore angeli, saepe alicuius sanctorum facies calcibus tunditur transeuntium.
Et si non sacris ymaginibus, cur vel non parcitur pulchris coloribus? Cur decoras quod mox
foedandum est? Cur depingis quod necesse est conculcari? Quid ibi valent venustae formae
ubi pulvere maculantur assiduo? Denique quid haec ad pauperes, ad monachos, ad spiritua-
les viros? Nisi forte et hic adversus memoratum iam poetae versiculum propheticum illud respon-
deatur: Domine dilexi decorem domus tuae etc. Assentio: patiamur et haec fieri in ecclesia, quia et si
noxia sunt vanis et avaris, non tamen simplicibus et devotis. Ceterum in claustris coram le-
gentibus fratribus quid facit illa ridiculosa monstruositas, mira quaedam deformis formo-
sitas, et formosa deformitas? Quid ibi immundae simiae? quid feri leones? quid
monstruosi centauri? quid semihomines? quid maculosi tigrides? quid milites pug-
nantes? quid venatores tubicinantes? Videas sub uno capite multa corpora,
et rursus in uno corpore multa capita. Cernitur hic in quadrupede cauda serpentis,
illic in pisce caput quadrupedis. Ibi bestia praefert equum, capram trahens retro dimi-
diam; hic cornutum animal equum gestat posterius. Tam denique multa tamque mira diversarum
formarum apparet ubique varietas, ut magis legere libeat in marmoribus quam in co-
dicibus, totumque diem occupare singula ista mirando quam in lege Dei meditando.
Proh Deo! si ineptiarum non pudet, cur vel non piget expensarum? Multa denique et alia
suggerebant ad dandum larga materia, sed avellit me et mea satis ampla occupatio
et sermone brevis praeterii quia meliora sunt pauca in pace quam multa in scandalo.
Et utinam haec pauca scripserim sine scandalo. Enimvero vitia carpens scio me offen-
dere vitiosos. Sed utinam fiat valere Deo quibus quod me timeo exasperasse potius
placitum esse. Si si desinant vitiosi esse, si videlicet et districtiores desinant esse detractores
et remissiores amputent superfluitates. Sic si quisque bonum teneat quod tenet, ut aliud
alium tenere non iudicet. Si quis iam bonum cepit esse non invideat melioribus, et qui
videtur melius agere bonum non aspernat alterius. Si qui districtius vivere possunt eos qui non
possunt nec aspernentur nec emulentur. Hi et qui non possunt eos qui possunt sic mirentur ut eos
temere non imitentur. Sicut enim non licet his qui magis aliquid forte voverint ad id
quod minus est descendere ne apostatent, sic non omnibus expedit de bonis minoribus ad ma-
iora transire ne praecipitent. Scio namque nullos de aliquibus congregationibus et strictioribus
ad nostrum ordinem provolasse, pulsasse, intrasse. Et dicunt quidem agendo et sinceram fra-
tribus ... et nobis molestiam attulerunt. Dum quidem illos quoque sua temeraria
discessione ... tum nos ... sua inutili (?) gravitate (?) ... quam super se sperunt quod
tenebant, et temere praesumpserunt quod non valebant. Digno deo ... ex ...
patefecit ignaviam, quia et impudenter deseruerunt et turpiter redierunt ad id quod leviter
deseruerant. Cum enim claustra nostra sibi potius ordinis impatientia quam dilectio mu-
tantis experientia ostenderunt, quod sic quidem a vobis ad nos, a nobis ad vos instabili levi-
tate provolarent, et nobis et vobis et omnibus bonis scandalum faciunt. Cum quamvis nullos illorum

noui᷉mq q̄ ⁊ fortitᵉ dō auctōe in eo ꝑit. ⁊ ipō ꝓtectōe forcis ꝑsevēant̄
sc̄ius tn̄ ē ut ꝑseuēmq ī bono qd̄ cepimq. qͣ qd̄ īcipiamq ubi nō ꝑseueimq
⁊ ħo ꝓt' oīb studeamq qͦ ⁊ᵐ apłi ɡsiliū oīa in vr̄a caritate fiāt. Hec michi
d' mō ⁊ vr̄o ordine sn̄a. ħo mīs ħo ū de vob ꝓ vob solē dicē. nullq michi
testis ē ut ġ̄ vos ⁊ p̄sige nīc nouit uc vos. Jnuct ī vr̄is laudabilia s̄t lau
do ⁊ p̄dico. siq̄ r̄ ꝑh' ē s̄tbilia s̄t ut emēdet̄ vos ⁊ alus amicis meis suade
solco. ħo ū dētto qd̄ uc nos a vob s̄ fiat oīo ꝑcor ⁊ supplico

Explicit apologeticū btī b̄'di   dilectis ꝑ sinō ep̄li

Bi zelo dū te deperemit ⁊ anor : nᵗ cib amiē dugny q'indignq castig
censeb. Hec n. uasceᵗ dō mīf eū nō mastit. sīō eū eū nesio ꝯ sicio
dnē iratū te mōf ɡsido ꝑpicuū. crē eū irati sn̄ib mīc ī cordā abc

Et surrexit Jonas [illegible] ad eam quam timere prophete spiritu dei qualicumque [illegible] questio [illegible].
Cum Jonas [illegible] historice [illegible] allegorice [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] vade ad Niniven [illegible]
[illegible] abierat [illegible]
[illegible] clamor [illegible] clamor [illegible]
[illegible] Abel. Et surrexit Jonas [illegible]
[illegible]
[illegible] fugit
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] actione [illegible]
[illegible] Et invenit navem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dormiebat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et accessit [illegible]
[illegible]
[illegible] et miserunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et timuerunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et dixerunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et mittebat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et clamaverunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et tulerunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et orat Jonas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et ait [illegible]
[illegible] Et egreditur

[illegible] misericordie [illegible] salutem [illegible] salvacionem [illegible]
[illegible] offensam [illegible] ... vt videat. Dolebat [illegible] ... quem [illegible] omnia [illegible] ... offerat nobis [illegible]

Et [illegible] Ionas [illegible] ... populo [illegible] ... salutem [illegible] ... Ionas [illegible] ... templo [illegible] ... prophetam [illegible] ... ad conversionem [illegible] ... penitenciam [illegible] ... ad [illegible] ... philosophos [illegible] ... salutem [illegible] ... Et videt [illegible] ... Et afflictus est Ionas [illegible] ... salutem [illegible] ... misericordie [illegible] ... salvare [illegible] ... salutem [illegible] ... salutem [illegible] ... salvare [illegible]

Legitur [illegible] ad nabugodonosor [illegible] ... Babilon [illegible] ... Babilonios [illegible] ... [illegible]

Aliq̄ p cordis pusillanimitate se i̅putat desperare cum n̄ desperant. Secundum n̄ marg: desperationis
pro cordis pusillanimitate & h̄uit spiritum putat consensum. Sed quantumcumque sentiat & displiceant sibi hec
temptationes quas dum vis recedere n̄ cessat. cu[illegible] n̄ [illegible] ignis qui de die [illegible] de nocte
soli omnibus operi [illegible] vel extinguitur [illegible] mane [illegible] dicendum [illegible] scintilla [illegible]
quamdiu quiescit sed latitat [illegible] ut cade[illegible] ignis tam vehemens [illegible] [illegible]. [illegible] scintilla [illegible]
[illegible] opiat[illegible] cum temptacionibus. si hec [illegible] maneat in ipsa. ut adhereat deo & [illegible]
aliquem mortaliter consentiat. [illegible] ignis [illegible] q[illegible] ad [illegible] magnum ignem [illegible]
[illegible] dico [illegible] [illegible] temptacionem [illegible] n̄ indicat [illegible] secundum spiritum temptacionem delectationis
[illegible] & voluntas [illegible] n̄ voluntas in homine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] animus & spiritus &
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anime & [illegible] delatum quod voluntas est quia quod vel [illegible]
[illegible] nolebat quod voluntate [illegible] [illegible] n̄ oportet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] concupiscencia [illegible] invidia [illegible] desperacione [illegible] [illegible]
n̄ [illegible] tu n̄ [illegible] [illegible] n̄ [illegible] [illegible] illum [illegible] spiritum [illegible] [illegible] & voluntatis [illegible]
[illegible] duplex [illegible] voluntas in homine [illegible] n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntas
fuit. [illegible] voluntatis passionis calicem [illegible] [illegible] & alia [illegible] voluntas pati [illegible] n̄ [illegible] [illegible] animus
voluntas [illegible] voluntas [illegible] [illegible] deo adhereat & n̄ cadat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] potuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n̄ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & [illegible] temptacione [illegible] [illegible] ab [illegible] deo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] si temptavit desperacione [illegible] invidia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mentis [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] cum aliis [illegible]
[illegible] & [illegible] aliq[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delectacione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venialia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible] [illegible] [illegible] delectat pena debiti venialis
temptacionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pugna. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] n̄ maculat hominem n̄ [illegible] [illegible] [illegible] dum vis n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] consolacione. [illegible] n̄ [illegible] hominem [illegible] n̄ [illegible] [illegible] consolacio fit ipsum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] q[illegible] consolacio fit & [illegible] q[illegible] hac [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] hac [illegible] [illegible] [illegible] hac [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n̄ [illegible]
[illegible] hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] & male [illegible]
[illegible] [illegible] gratia & [illegible] [illegible] [illegible] corde [illegible] agat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] & mediocris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] clamat [illegible] [illegible] [illegible] apostolus. & [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] gratia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Scrupulositas n̄ est [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scrupulosum [illegible] [illegible] [illegible] n̄
in peccato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scrupulum [illegible]. [illegible] n̄ [illegible] [illegible] in peccato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & mala [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n̄ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] & blasphemie n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad nullum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cordis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Babilone [illegible] [illegible] & [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] nabug. [illegible] ydumea [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] anno[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] absorbe[illegible] [illegible] [illegible] absorbe[illegible] [illegible] ydumea [illegible]
[illegible] absorbebat absorbebat[illegible] a medis. [illegible] babilon[illegible] [illegible]
[illegible] babilonios [illegible] [illegible] medos macedones [illegible] macedones [illegible] romani [illegible]
[illegible] ydumea [illegible] zorobabel [illegible] ducibus ad [illegible]
[illegible] domus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de duabus [illegible] [illegible] tribubus [illegible]
[illegible] ydumeos [illegible] ydumei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in medio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] duabus tribubus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] possidebunt [illegible] philistiorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] possidebunt [illegible] arabia [illegible] galaad [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possidebunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] helya. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zorobabel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nabug[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mala [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nabug[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abel [illegible]
[illegible] iacob [illegible] [illegible] [illegible] domo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] daniel [illegible] [illegible]
babilonium [illegible] baltasar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caldeos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad mortem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] anima [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

... nabuch. ... [illegible] ...

... Domine ... [illegible] ... nabuch. [illegible]

... [illegible] ... in Babilon ... [illegible]

... nabuch. ... ydolo ... [illegible]

... [illegible] ... nabuch. ... [illegible]

... Babilone ... nabuch. ... Babilonis ... [illegible]

[illegible] q laborabit [illegible] babilo[n] [illegible] caldea [illegible] babilo[n] [illegible] manifesta [illegible] vniuersi [illegible]
[illegible] nabug[odonosor] [illegible] aliud [illegible]
[illegible] nabug[odonosor] [illegible] sedechias [illegible] nabug[odonosor] [illegible] nabug[odonosor] [illegible]
[illegible] spoliauit [illegible] captiuos [illegible] iuda [illegible]
[illegible] nabug[odonosor] [illegible] babilo[n] [illegible]
[illegible] sedechias [illegible] babilon[em] [illegible]
[illegible] nabug[odonosor] [illegible]
[illegible] sedechias [illegible]

[illegible]
[illegible] hystorie [illegible] dyabolus [illegible] nabug[odonosor] [illegible]
[illegible] pharaon [illegible]
[illegible]
[illegible] dyabolus [illegible]
[illegible]
[illegible] ab augustino [illegible]
[illegible]

Vel [illegible] i. p̄dicat͂ aplor̄ q̄ fuit b[illegible] [illegible] ad [illegible] ii p[illegible]
[illegible] mi[illegible]are [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aput p̄ncipē demoniū belzebub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] demo[illegible] non p̄ncipaliū [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Amen

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelo [illegible] [illegible] [illegible] pro
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stella maris
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ... negare ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
178 [illegible] ... offendere ... [illegible]
[illegible] ... offendunt ... homines ... [illegible]
[illegible] venit ... [illegible]
[illegible] confessionis ... [illegible]
[illegible] ... negare ... [illegible]
[illegible] ... augustinus ... negare ... [illegible]
[illegible] ... paulus ... [illegible]
[illegible]
[illegible] ... paulus audi ... negare ... [illegible]
[illegible] ... audio ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ... audire ... [illegible]
[illegible] ... audire ... [illegible]

[illegible] ... paulus ... [illegible]
[illegible] ... augustinus ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ... dilige ... [illegible]
[illegible] ... dilige ... [illegible]
[illegible] ... diliges ... [illegible]

[illegible] ... cogitationes ... divicias ... [illegible]
[illegible] ... thesauros condere ... fraudulenta lingua possidet. [illegible]
[illegible] divicias pariter

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Quedam deuota passio predicabilis domini nostri ihesu christi

Tristis est anima mea usque ad mortem. Mt. xxvi
Dominus ihesus christus imminente passionis sue tempore illis
seorsum congregatis qui sui consilii et secreti plus
aliis erant conscii. et qui eius crucifixionis gloriam viderant
et sic ipsum verum deum estimare poterant. et unum diem
esse perderant. et ipsam humanam non considerent passionis sue
de sanguineis ipsi tamquam magis sibi familiaribus talem doloris
suum proponit querimoniam. Ve erit pena afflicta quam
necesse est ut portem. ac crudelis mentis. heu pluribus
hec est confusa ad salutem sue sortem. cum homo sit inmeritus
Ob hoc angor plaga dum a. quod hic placet. nam ad mortem
meus iste tristatur spiritus. Penam hic duos sibi amaram passio quam
sentit a parte esse volitam. et sua mira compassio quam
omne predicta. Fuerit quoniam principales esse dico tibi
quod dolor compassionis qui fuit in christo propter peccata nostra erat
vehementior quam passionis quod patet ex duplici signo. primum signum
quod maluit animam suam a corpore separari. quam nos esse et a
deo separari. secundum signum quod flevit pro peccatis nostris primo flevit
ad mortem eius ut dicit b. quod non flevit pro penis cor-
poris sui propter quod bene dixit tristis est anima mea et c.
Ubi notandum est quod doloris. quod amoris. quod laboris. vel dolor
impendium sustinuit. Tristis est amari amoris incendium
exhibuit anima mea. Austeri laboris dispendium permisit
usque ad mortem. Volentibus nobis loqui in principio de ipsa
serie passionis christi dignum est ut mortem christi qui pro peccatis
nostris factus est pro compassionis oculos defleamus. Dicit enim b. Bernardus
si medullas ossium ieiunando et flagellando consumpseris
et cerebrum lacrimando effluxeris. non sic condigne passioni christi
respondere poteris. Quia tamen historia passionis incipit per
tertiam. quam ad presentem diem sunt aliqua gesta christi passi
dispone ... quam potes nosse si placet. Quorum primum est
quod ante sex dies pasche. hoc dies sabbati ante palmas venit
ihesus in bethaniam in domo marie et marthe ubi

lazarus frater eorum erat mortuus sed a deo suscitatus
et fecerunt ei cenam in domo symonis leprosi qui erat
amicus eorum et fuerat a christo mundatus a lepra et
sed adhuc nomen retinebat propter miraculum. lazarus
erat unus de discumbentibus et narrabat in mensa
penas inferni quas viderat ut dicit beatus augustinus. penas
inferni quas vidit ex quatr horride conceptas per terram
magis refert. Maria accepit alabastrum id est vas unum mar
moreum ubi est ungentum magni preciosum et effudit super
caput ipsius et unxit pedes eius et extersit capillis suis
et tota domus redolebat ex odore ungenti et ex odore
corporis sui et de sudore eius quia pori eius fuerunt
aperti. Istud autem unguentum valet ad allevacionem
laboris et reprimit estum caloris. Unde consuetudo erat in terra
illa uti unguento. Videntes autem discipuli indignati sunt di
centes ex pietate pauperum Judas autem ex invidia avaricie
quia fur erat et elemosinarius et decimam partem eorum que recipiebat
furabatur. Ergo dicebat ut quid perditio hec potuit enim
vendi et dari pauperibus et plus quam trecentis denariis
Apposuit cum nummi decima pars extendit se ad triginta
Et ideo triginta denariorum dampnum proposuit recuperare christum
ponit. Sciens autem Ihesus intencionem iude et aliorum cor
custodit mulierem et dixit Quid molesti estis huic
mulieri bonum opus operata est in me. Semper pauperes
habetis vobiscum me autem semper non habebitis. eo modo quo nunc
scilicet quo ad presenciam corporalem visibiliter. Mittens enim hoc un
guentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit. quasi dicit
hoc fecit ad ostendendum talem intencionem qualis debet sepelien
dis corporibus. Et ideo debet reputari ex nunc quasi
unita est sepelire mortuos. ita erat parata facere
putredinem. audiebat autem a domino quod mors eius ista
bat. et ideo unguentum paraverat ad unguendum corpus
ut sudore et putredine et putrefacere unguentum hoc intendebat

licet hoc non fecit Et postea tangit laudem quam habuit
ex illo facto dicens. Amen dico vobis ubicumque predicatum erit
hoc in toto mundo dicetur quod hec fecit in memoriam eius in
laudem eius Vero autem cognovit turba multa quod illic esset. Ve-
nerunt non propter ihesum tantum sed ut lazarum viderent quem suscitavit
ihesus a mortuis Cogitaverunt autem principes sacerdotum
ut lazarum interficerent Circa hoc eos movebat quod contra
sollempnitatem omnibus dimissa iherusalem veniebant bethaniam
2^m In crastino autem ihesus est in die palmarum volens
venire iherusalem Cum venisset bethphage in latere montis
oliveti. misit petrum et philippum dicens Ite in castellum quod
est contra vos etc. et tunc cum maxima sollempnitate fuit a turba
introductus Et postea paucis diebus interfectus ab eadem turba
et eadem civitate cum maxima estitia et scandalo fuit
deiectus Cum enim intrasset civitatem commota est univer-
sa civitas et eiecit vendentes et ementes de templo cum
flagello de funiculis et dixit domus mea domus orationis
vocabitur. q. d. in templo dei orandum est non negociandum
nec garrulandum. Vos autem fecistis illam speluncam latronum
Et quod tunc et tantis iniuriis sacerdotes sustinuerunt Ratio
de facto quod fulgur quoddam radiosum egrediebatur ab oculis
ipsius quo territi sacerdotes et levite non audebant ei resistere
Et accesserunt ad eum ibi ceci et claudi et sanavit eos Vn-
de intelligitur quod in porticum templi habebant hospitalis etiamque
dicitur ut venientes de longinquo ibi offerrent qui hospicium
non poterant portare Et ne tales peregrini haberent pau-
ciorem ignorantiam haberent excusacionem offerendi possent nummu-
larios ibidem quorum mensas eiecit Et cum vespere esset cir-
cumspiciens si aliquis eum invitaret ad hospicium Et cum nullus eum
invitaret. rediit in bethaniam cum duodecim 3^m In crastino fi-
2^a revertens iherusalem in via esuriit et vidit ficus arborem secus
viam et venit ad eam et nichil inveniens in ea nisi folia dixit
Nunquam ex te fructus nascetur. Iterum et anno aruit tunc

intrauit in templum & docebat ibi. et dixit eis multas
parabolas de fine mundi & iudicio futuro & signis eius. Et ibi
presentata est ei mulier adultera de qua dicitur Jo 8. Et ipso die
secundum magistrum historiarum gentiles quidam qui ascenderant Jerosol-
limam ut adorarent in die festo accesserunt ad philippum
dicentes. Volumus Jesum videre. Tunc dixit eis Venit hora ut
clarificetur filius hominis, scilicet in sua passione per signa ostensa in sole
obscuratione & terremotu & cetera. Tunc dixit eis super principem
mundi & cetera. Et tunc iterum per ciuitatem diuertens venit bethaniam
cum xij. Feria iij in crastino scilicet feria 3a de mane venit in tem-
plum docebat populum & accesserunt ad eum principes sacerdo-
tum ex inuidia quia eiecerat vendentes de templo dicentes
In qua potestate hoc facis scilicet quod eicis vendentes & ementes de templo
Respondit dicens Jesus Interrogabo vos & ego vnum sermonem & si mihi
dixeritis & ego vobis. Baptismus Johannis vnde erat e celo an
ex hominibus. Si dixerint e celo ipse intulisset quare ergo non
credidistis ei. Si dixerint ex hominibus timuerunt turbam quia omnes
tamen eum tanquam prophetam habuerunt. Responderunt ergo Nescimus
Tunc ait Jesus Nec ego dicam vobis in qua potestate hoc facio
Et tunc vlterius dixit eis illa duo capitula que habentur Mathei 22
& 23. Et tunc in fine dixit eis Mathei 23 Dico enim vobis Am-
modo non videbitis me donec dicatis. benedictus qui venit in
nomine domini id est ab hoc tempore passionis non videbitis faciem meam
usque ad iudicium. ubi videbitis me venientem in gloria sedentem
Cumque egrederetur de templo accesserunt ad eum discipuli eius osten-
dentes ei edificationem templi. Ipse vero dixit eis Amen
dico vobis non relinquetur hic lapis super lapidem quin
destruetur. Sedente autem ipso super montem oliueti. discipuli de-

fit mundi querentibus respondit et monuit eos ut cum pastor[e].
Quando [illegible] familias qua hora fur veniret et ceteras. Et dixit
eis eciam multas parabolas de v virginibus et de similibus. Et cum
consummasset Ihesus hos sermones qui habentur Mathei xxvi et quos predicavit feria
3a ante pascha dixit eis: Scitis quia post biduum pascha fiet
et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Hoc audiens Iudas suam
passionem imminere, properavit suum dampnum perficere. Cum
magister suus mori debuit. Et ivit [illegible] Bethaniam [illegible] ut prius
ym pla c^a Congregati sunt principes sacerdotum cum se-
nioribus populi in atrio principis sacerdotum et in consilium fecerunt
ut Ihesum dolo tenerent quia in civitate capiendi eum causam non
habebant. Quia audierunt eum alia die dicentem: Amodo non
videbitis me. Et timuerunt ipsum subito fugere manus eorum.
Dicebant autem: Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo
qui [illegible] ad eum liberandum convenerit ne auxilio populi qui
diligebant eum de manibus eorum tolleretur. Tunc Iudas audiens eos
congregatos in domo Cayphe venit ad eos sua motus cupiditate
quam amiserat in effusione unguenti voluit recuperare in vendicione
magistri sui. Abiit voluntarie non coactus nec interrogatus: Quid
vultis mihi dare et ego vobis eum tradam. Tacite in voluntate eorum
posuit ad modum [illegible] qui de rebus [illegible] se exponunt. Hac
de causa multi sunt qui [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] fuit vendita. Et [illegible] ille autem die non venit Ihesus
[illegible] remansit in Bethaniam ut liberius tractaret de morte
sua. Et constituerunt ei 30 argenteos. Et fuerunt denarii [illegible]
quedam [illegible] quibus et Ioseph venditus fuerat a fratribus
suis et [illegible] hereditaria devoluti fuerunt ad istos iudeos
qui [illegible] emerunt quorum quilibet x [illegible] monete valebat et ita
[illegible] dampnum unguenti quod valebat xxx denarios. Et ex
[illegible] [illegible] ad locum et horam quibus traderet illum sine
[illegible] [illegible] illum de nocte [illegible] // [illegible] Tunc venit
dies azimorum id est quinta feria in qua necesse erat occidi pascha

agnus paschalis quando [illegible]
pedes lavare [illegible]
[illegible]
[illegible]

s. agnum paschalem per preceptum legis Et tunc misit petrum et
Johannem dicens Euntes parate nobis pascha ut manducemus Et
illi dixerunt Ubi vis paremus quia non habebant domum propriam
nisi quam conduxerunt Et ait ihesus Ite in civitatem occurret vobis
homo amphoram aque portans sequimini eum in domum in quam
intrat et dicetis patrifamilias domus Dicit tibi magister ubi est refectio i.
locus refectionis ubi pascha cum discipulis meis manducem Ipse ostendet
vobis cenaculum magnum stratum ibi parate nec ipse timuit tam
suspicione propter inimicos iudeorum Euntes autem invenerunt sicut dixit
illis et paraverunt pascha i. agnum paschalem immolandum et assandum
Vespere autem facto sole occidente paraverunt ipsum quem parare
precepit xpus cum eis post ... mensa quam ... fuerat facta propterea
manducato agno paschali surrexit a cena et precinxit se linteo
Deinde misit aquam in pelvim et cepit lavare pedes discipulorum
Et dicit textus quod incepit a iuda inimico ut maxima cum benignitate
ad penitentiam converteret et ille tamen arrogans non timuit venit
ad Symonem petrum qui videns quod iudas non recusabat dixit Tu mihi
lavas pedes q. d. domine quid vis facere vos qui estis tanta non similiter
non lavabis mihi pedes in eternum Et dixit ei ihesus Si non lavero
te non habebis partem mecum Tunc simon petrus dixit domine non tantum
pedes sed et manus et caput potius quam separarer a te postquam ergo lavit eis
in pedes ... accepit vestimenta sua et recubuit iterum et dixit eis
Scitis quid fecerim vobis Vos vocatis me magister et domine et bene dicitis
sum etenim Si ergo ego magister et do. lavi. vestros pedes Et vos debetis
alter alterius la. pedes Exemplum enim dedi vobis ut ... Et cenatus illis
dixit desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam
patiar Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec in
compleatur in regno dei Tunc post pascha xpus instituit novum sacramentum
Et accepto calice gratias egit et dixit accipite et dividite inter
vos dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis donec

Agnum dei vorat Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit
eis dicens hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur hoc facite in meam
commemoracionem Et cetera et calicem postquam cenavit dicens hic est calix
novum testamentum in sanguine meo qui pro vobis effundetur Amen dico &c
vobis quod unus ex vobis me traditurus est. Scriptum est de homine illo per
quem filius hominis tradetur bonum erat ei si natus non fuisset Et contristati
sunt valde. Tam de futura prodicione quam de eius passione Ceperunt
singuli dicere s. excusando numquid ego sum domine Tunc dixit Judas
numquid ego sum rabbi hoc ideo dixit Judas quia si tacuisset videbatur
quod fuisset suspectus et ait illi Tu dixisti Non ego dico q. d. Si eo nolo
te accusare Tunc omnes discipuli fuerunt valde scandalizati et tristati et vere-
cundati et ceperunt querere inter se quis esset de quo diceret Et tunc beatus
Johannes recumbebat super pectus eius quia erat ei familiaris quod videns petrus fecit
signum ut peteret a domino quis esset ille proditor Et beatus Johannes recumbens con-
tinuo ait ihesu quis est Et tunc respondit ihesus Ille est cui intinctum panem
porrexero Et cum intinxisset panem dedit Jude Et post buccellam introi-
vit sathanas ut plenius possideret eum quam ante Et cum accepisset buccellam
exivit continuo de collegio domini Erat enim nox Et tunc iterum cepit ihesus
premunire et dicere Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte audita
sua dexteritate futura Et hoc est quod propheta dicit percuciam pastorem et
dispergentur oves gregis Tunc petrus accensus amore dei dixit Et si omnes scandali-
zati fuerint in te non ego Domine paratus sum tecum in mortem et in carcerem
ire Et cetera et alii dixerunt more petri Et tunc ihesus respondens volens
eius audaciam ait Amen dico vobis quia antequam gallus cantet ter me ne-
gabis Et tunc ad consolacionem eorum fecit eis unum longum sermonem quem
narrat Jo. in quo multa docuit eos in quo est sermo multum consolativus
et amore dei accensi // Et nota quod interim quod postquam Judas cenavit et comederat
non invitatus nec vocatus nec rogatus per se ipsum abiit ad principes sacer-
dotum et dixit Quid vultis michi dare et ego vobis eum tradam Augustinus O vilis
totius superbie et nequitie quare tradis magistrum qui sanctos pedes dedit
potestatem suscitandi mortuos faciendi miracula cibavit in mensa
ista in qua sedes sum Jude est quia vero recepit in paschate discessus

per vicos et plateas in qua in consuetudine offerunt se pro diabolo
tradunt christo quod deceperunt dicentes Quid vultis mihi dare etc. Tunc
inde apenderunt ei xxxta d. quos ille acceptavit ut sic suum
saporem recuperaret. Unde Aug(ustinus) ... sicut mihi detestant quod eum
detrahebant sicut usurarii et alii peccatores de quo et apostolus
hebr. ... rursum crucifigentes filium dei pro ostensione christi cum discipulis
sicut quando de celo comederat corpus pedes laverat ... suo bene
dicto corpus sacramento comederat dulciter predicaverat et de fine
malis informaverat. Exivit de ierusalem cum xi. Et hoc primo dico quare

Exivit ihesus ierusalem cum xi discipulis trans torrentem cedron
in montem oliveti. Et in pede montis erat villa que dicitur
getzhemani in quo erat ortus Et est in valle que dicitur cedron
lacrimarum cedron que interpretatur ... per quam vallem fluebat torrens
de montibus et in illo orto intravit ihesus cum discipulis suis. Sed quare
christus in orto capi voluit. Ad quod dicitur quod sedecias paradisi intravit
primum ... torrentis ... per ... tribulacione in
sua. 2o ad docendum quod in ortis deliciis et solaciis huius mundi
quere ala capitur sicut in capitulo ... Credo quod pro pascha multe
... soli pro ortos quibus nimis ... dormire in
domo. 3o quia volebat satisfacere pro peccato primorum parentum in orto
commisso i. in paradiso ut in capitulo. Tunc venit christus dixit discipulis
suis sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro
et duobus filiis zebedei cepit contristari et mestus esse et ait illis.
Tristis est anima mea usque ad mortem sustinete hic etc. Et factus est
sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et quod amara
passio eius sola cogitatione sanguinem sudare coegit. Ecce quam dure
et tenax peccati que tanto et tam calido lavacro indiguit quia non
potuit peccatum deleri per diluvium quod fuit totius mundi ... quia
frigida erat aqua illa Et progressus pusillum procidit in faciem ... super
et procidit in faciem suam dicens. Pater si possibile est etc. Verumptamen non
sicut ego volo sed sicut tu. In quo docemur quod in oratione primo ...

debemus in fidei primum desertum et flagellacionem et conquestionem et vo-
luntate divine et in voluntate divina qui primus primitus in caro
autem infirma. Ita in de spiritu et carne sit. De primis et ponderose
cessa alligata sicut cum primus vult sed simul ascendere cum pro-
ponderose desine. Sic spiritus qui vult volare ad deum et [illegible]
pondere [illegible] dixit [illegible] sicut ego volo sed sicut tu. Appa-
ruit ei angelus confortans eum et dixit Confortare esto domine quia mo-
dicum tempus [illegible]. Sic [illegible] qui hoc ponit sed oro in [illegible]
[illegible] et dicit quod petit non impetrat quia non expedit. Sic
in appellacione [illegible] sed ei angelica consolacio vel aliud quod est sibi melius. Et
cum surrexisset ab oracione et venisset ad discipulos suos invenit eos dor-
mientes. Oculi enim eorum [illegible] gravati prae dolore et tristicie magni-
tudine. Et propter longitudinem vigiliarum. Et dicebat Petro quasi
increpans eum qui plus aliis presumpserat et sine morte pati dice-
bat Simon dormis non potuisti et Judam non videtis quomodo
non dormit. Sic hodie multi pigri et tardi sunt ad oracionem et ad bonum
sed ad [illegible] et [illegible] et detractores vigiles sunt et parati. Vigilate
igitur et orate ne intretis in temptacionem. Nota non dicit ne tempta-
cionem cadatis quia illud est impossibile in hac vita sed ne intretis
in temptacionem [illegible] consensum. Et relictis illis iterum abiit et oravit eun-
dem sermonem dicens Pater mi etc. Et rediens iterum invenit eos dormientes
erant enim oculi eorum gravati [illegible] sciam [illegible] tarde et vigi-
lavit in sudore et tunc nichil eis dixit. Et relictis illis abiit
3o et iterum oravit eundem sermonem. Tribus vicibus oravit ut nos tam
[illegible] pro peccatis preteritis veniam [illegible] futuris malis cautelam. Et
a [illegible] presentibus cautelam vel ut nos doceat dirigere orac-
iones ad trinitatem scilicet patrem et filium et spiritum sanctum. Vel contra tria
que nos infestant scilicet concupiscencia carnis oculorum et superbia vite.
Et cum orasset tribus vicibus venit ad discipulos suos et ait illis
Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquat hora et filius hominis
tradetur in manus peccatorum. Et cum parumper dormivissent ait Sur-
gite etc. q. d. satis dormivistis eamus non fugiamus in quo omnes

sua passio voluntaria Ecce appropinquat qui me tradet. Et adhuc
eo loquente ecce Iudas unus de xii. qui bene sciebat locum quia ibi
fuerat cum domino frequenter et cum eo vidit multa bona. sed cum animam
ministri pilati et satellitum ut de sero solitarium venirent et ut mala audacter
caperent unus rusticus si vellet cohibere. Et venerunt cum gladiis
et fustibus cum laternis et facibus quod ad latere omnia insignia dicere
pertinent et de nocte venerunt quia populum timuerunt. et credebat eum
dormire et sic eum capere. Et portabat secum laternas ut si laterent
vellent cum eis quererent. Quem sic sic veniret dixit eis iudas
Quemcumque osculatus fuero ipse est // sed tradidit eum osculo ille ne
deciperetur in persona christi propter fratrem Jacobum. maior erat et similis
2o quia timuit ne facie sua mutaret sicut fecerat in transfiguracione
vel quia timuit ne ipsis nescientibus per medium eorum transiret sicut
quando fecerat. 3o ne adverterent de prodicione. Erat enim consuetudo quando
amici ab invicem recesserant in reditu se invicem osculabantur ideo
Judas sicut quando ab apostolis se recesserat per quod sicut secreta
osculatus est christum. Signo isto dato cum iudas precedit cum turba
Jhesus autem processit eis obviam sed stans coram eis non fuit ab
eis cognitus nec a iuda secundum Crisostomum. Et dixit eis jhesus Quem
queritis Qui dixerunt Jhesum nazarenum Et tunc manifestavit se ipsum
dicens Ego sum Quo audito ceciderunt retrorsum hoc enim voce fecit
quid faciet peccatoribus in extremo iudicio qui sic uno verbo stravit
hostes Et secundum quod dicit augustinus hoc fecit ut ostenderet quod facile pro-
sternat eos cum vellet qui solo verbo eos prostravit. vel secundum Crisostomum iterato
eos interrogavit volens eos a suo nefario facto revocasse sed quia cum
eos timuit ne eum agnoscerent et quia eos solo verbo prostravit sed quia in
malicia persistebant nullam excusacionem de peccato suo haberent
Judas autem ut impleret quod promiserat accessit ad christum dicens
Ave rabbi et osculatus est eum ut se amicum fingeret. Cui dominus
amice ad quid venisti vocat eum amicum ut seipsum recog-
nosceret et veniam peteret // sed forte nunc proditorem vocat amicum
et vere sic erat quia amor clandestinus ex parte iude. Et mox post
osculum iude accesserunt illi ministri et satellites ad eum
iniecerunt et tenuerunt eum impie et fortiter et ligaverunt clamantes

Aliud est etiam ex quo videns petrus fuit quasi totus extra se evaginavit gladium
suum quem portabat sed unum gladium cum machera erat non habet dicta
quod petrus dum audiret passionis audivit quod Christus traditus erat gladium
suum evaginavit. Verumptamen dicit 2m theophilum quod illum gladium habebat
quo in divisione agni paschalis usus erat. Et clamavit ad dominum
domine si percutimus in gladio et antequam responsum a Christo audiret percussit
servum pontificis nomine malcum abscidit eius auriculam dextram quia credidit
amputare caput. Hic quaeritur quomodo petrus fuit ausus hoc facere cum Christus
sibi et aliis precepisset Cum percusserit te in unam maxillam prebe ei et
alteram. Ideo quia Christus immediate fecerat eis sermonem quia totus de amore
more divino. Dicitur quod petrus totus inflammatus in deum non recolebat
de alio precepto non curabat nisi de magistri defensione. Et Christus tangens
auriculam eius sanavit cum operibus suam potentiam quod facile foret
seipsum liberare. Tunc dixit ad petrum Converte gladium tuum in vaginam
[illegible]. Cum viderunt miraculum iudei quomodo cor habuerunt ita
durum quod non crediderunt Christo. Forte non viderunt miraculum quia nox
erat. Vel aliter quod tam ipsum dicebant quod et si vidissent miraculum
tam dimisissent. Unde [illegible] quod ille cuius auriculam sanaverat dedit
sibi primam alapam. Numquid putas quod deus eum possum rogare patrem
et exhibebit mihi plus quam xii legiones angelorum. Si enim unus
angelus interfecit lxxxv milia virorum armatorum quid facerent xii
legiones. Tunc dixit eis Christus Tamquam ad latronem cum gladiis et fustibus
venistis comprehendere me cotidie et sedebam apud vos in templo docens
et non me tenuistis. Tunc cohortes et tribunus et ministri iudeorum
comprehenderunt Ihesum et ligaverunt manus suas retro tamquam
furem. Hoc videntes discipuli eius fugerunt pre timore mortis
Et sic fugerunt quia tunc nec quisquam venit ad nuptias talis [illegible]
societas mundi. Tunc eius [illegible] extiterunt fuerunt [illegible]
[illegible] Et ideo in eius memoria in matutinis tenebris
sola candela remanet inextincta. Sed abscondita quia tunc ut dicit
[illegible] non erat [illegible] quia nox fuit et non expediebat ut [illegible]

muliercule foras venire et fuit in domo patris sue mortis. Jo.
Sed discipuli venerunt flentes et clamantes: Maria, via dilectus
filius tuus et dominus meus captus est et vestimenta quo dua[?] iam est ligatus
nec scimus utrum sit occisus, sed quid factum sit ei. Tunc gladius doloris
pertransivit animam eius. Sed Petrus et Jo. [illegible] se-
quebantur a longe quia omnis anima erat longe a passione [illegible] cum ...
non [illegible] passus fuit qui totum pro nobis sustinuit
Duxerunt ipsum sic ligatum supervenit per vallem Josaphat per portam [illegible]
que vocatur aurea per plateam fabrorum et [illegible] pontificum
templum in domo Anne. Sed Annas illo anno non erat pontifex sed
Cayphas gener eius qui dixit Expedit ut unus homo moriatur pro populo.
Erant autem isti duo pontifices successive eiusdem singuli [illegible]
anno suo [illegible] erant discipuli ducunt [illegible] ad domum Anne qui
non erat pontifex anni illius quia via eorum erat ad domum suam per
quod videret gaudens [illegible] ei cum putasset vel forte hoc ex deli-
beratione fecerunt quia in eius ingenio [illegible] lateralia
vel de voluntate Cayphe fiebat ut [illegible] videret [illegible]
per aliud [illegible]. Tamen quia Cayphas principalis erat Jo. evangelista
de Anna mentionem non facit. Sequebantur autem ipsum Petrus et Jo.
a longe. Sed quod hoc [illegible] cum omnes fugerunt. [illegible]
aliis non [illegible] intraverunt discipulus autem qui erat notus
pontifici intromisit Petrum. Autem stabat ad hostium foras [illegible]
ex amore sed foris stabat ex timore. Exivit autem ille alius discipulus
et dixit hostiarie et introduxit Petrum. Et dixit hostiaria ad Petrum
Numquid tu ex discipulis es hominis istius? Sed quando cum [illegible]
dicto [illegible] mulieris [illegible] ad peccatum [illegible] sic [illegible]
[illegible] negando [illegible] dixit Petrus non sum. Ecce qui [illegible]
[illegible] ad vocem mulieris
timens mortem vitam negavit. Sed quando Christus [illegible] ut ille dilectus
discipulus cum negare [illegible] hoc [illegible] cum esset
futurus orbis pastor et [illegible] alios [illegible]
addit [illegible] arbitror non angelis [illegible] peccatorum sacerdotum
ne [illegible] peccatores [illegible] Sed
[illegible] passibilis [illegible] alios [illegible] ut [illegible] passiones [illegible]

aliorum defectum ministrorum supportet. Secunda vero negacio facta in domo
Anne. Postea ductus est in atrium Cayphe principis sacerdotum ubi bis
Christum negavit et hoc secundum quod dicit Augustinus in libro de concordia
evangelistarum dicat omnes istas negaciones factas in domo Cayphe
Annas autem adhuc erat Christus in domo Anne. Quomodo interrogavit
eum de discipulis eius. Forsitan interrogavit eum si quare eos colle-
gisset vel ubi essent. Secundo interrogavit eum de doctrina eius quasi
notans eam esse suspectam. Sed Christus ad primam interrogacionem nichil
respondit et ideo forte esse quia nichil boni sciunt de istis eo quod ut
puto omnes communiter recesserunt eum ipsum derelinquentes et sciunt
participacionem inter eos ipsum in sua passione negare audivit. Sed
ad secundam interrogacionem respondit sic Ego palam locutus sum mundo et
Quid me interrogas interroga eos qui audierunt et cetera. Crisostomus hoc est
non veritatis quod est ab inimicis testimonium sed est id committit eum
ad testimonium audiencium quia veritas non querit angulos. Hoc autem
dicto unus ministrorum dedit alapam Ihesu dicens Sic respondes pon-
tifici. Credit quod iste fuit ille cuius auriculam a Petro am-
putatam Christus sanavit. Ecce quanta fuit eius ingratitudo. Crisostomus
O dulcis Ihesu quam pacienter sustines iniuriam. Nota quod ita dure punitus
in fine secundo quia alapam [illegible] dedit pacienter portavit. Dicit Beatus
Thomas ita dure punivit quod canis niger fuit qui Thomam per-
cussit in medio aule amputata detulit. Sed Christus dicit Si
male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me
cedis. Secundo sic respondit ex ira ut [illegible] quod [illegible] quod [illegible]
corporis exhibuit et sic dedit percucienti se maxillam [illegible] et
Sed Annas misit eum ad Caypham ligatum. Secundo cum tunc
prius ligatus est secundum Bedam sed statim dum caperetur crudeliter
est ligatus et quod plus secundum concertaciones a diversis solvatur iterum ligatus
est. Dicitur [illegible] misit ad Caypham principem et pontificem anni
illius ad quod pertinebat principaliter eius examinacio. Postea ad do-
mum Cayphe iterum multi scribe et pharisei convenerunt ad examinan-
dum et ducentes Christum Ihesum [illegible] de domo ad domum cum op-
probriis conviciantur et ut ipsum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iudeorum et phariseorum cum luminaribus assistebant.

Viri autem qui tenebant eum illudebant cedentes eum et velaverunt
eum percucientes faciem eius. Os deus graciosa erat facies eius ut
non velarent sed [illegible] cordis [illegible] possent ipsum percutere et
non velaverunt ut graciam eius a se abscondere. Et interrogabant
eum dicentes prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit
et sic cum clamoribus et opprobriis ipsum tractabat. Petrus autem
qui fuerat secutus a longe de domo in domum ut videret finem
si quod de eo pontifices iudicarent scilicet ipsum ad mortem iudicarent vel
flagellis cesum abire permitterent stetit ad ignem et calefaciebat
se. Unde fecerat in domo Anne. Et quedam ancilla ostiaria cum
dixit Et tu cum Ihesu Nazareno eras [illegible] et circumstantes dixerunt
[illegible] et tu ex discipulis eius homo istius q. d. sic quod videbat eum
timidum et paventem. Negavit cum iuramento quod non novisset hominem
Et tunc plures circumstantes in atrio dixerunt [illegible] et maiore [illegible] ex [illegible]
pontificis scilicet cognatus Malchi dixit. Nonne ego vidi te in orto
cum illo. Negavit Petrus iurans et anathematizans. Ubi nota
quod primo simpliciter negavit 2o periuravit 3o anathematizavit
Ubi [illegible] quod [illegible] primam non diluit [illegible] mox [illegible] ad alium [illegible]
et [illegible] ad tercium. Item non [illegible] apostolis Christum negare
fuit cum apostolis non negavit [illegible] sed qui [illegible] igne et cum ancilla
[illegible] quare permisit Christus Petrum negare cum primo ut nullus
de se presumat cum Petrus princeps apostolorum ita cecidit. 2o ut
nullus desperet cum Petrus post tres peccatum fuit et [illegible] celi.
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciat sicut Petrus qui [illegible] de peccato flevit
amare non solum ante tunc sed quod [illegible] vixerit [illegible] quidam volunt
[illegible] de Petro ut [illegible] in [illegible] sed non in [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] fecerunt non [illegible] lacrimas [illegible] [illegible]
Petrus de quo [illegible] legitur [illegible] [illegible] quievit scilicet sua fuga et
sua negacionem toto tempore vite sue flevit amare [illegible] permisit
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subditis [illegible]
[illegible] post trinam negacionem statim gallus cantavit. Conversus dominus
respexit Petrum. Ista respeccio non fuit [illegible] sed [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] erat [illegible] in domo Caiaphe cum principibus
sacerdotum Petrus vero foris in atrio. Erat autem atrium [illegible] [illegible]

quod erat [illegible] et [illegible] hostium et ita iste non poterat videre per [illegible] corpus
sed illius respiciat [illegible] in misericordia tam [illegible] amabile [illegible] quod [illegible] vidit eum corporis
sicut iste erat intus et ille foras quia sic potuit stare ad ostium quod eum
videret Et cum eum respexisset recordatus est Petrus verbi Ihesu quod di-
xerat Et egressus flevit amare Et intrat se in fissuram i. in foveam
in lapide que vocatur gallicantus et non comparuit donec Christus erat
mortuus in carne In hoc signum quod penitens non solum debet pro
peccatis flere et dolere sed et occasiones peccati fugere et cavere Quibus [illegible]
lacrimas lego satisfactionem non lego. Sed forte tanta eius contritio erat
quod ipsum non tamen a culpa sed a pena absolvebat [illegible] autem Ihesu in
domo Cayphe querebant principes sacerdotum falsa testimonia contra Ihesum et
non invenerunt. Hii principes non erant Anna et Cayphas soli quia multi
alii tunc erant Isti enim volebant testes contra se audire [illegible] Pylatum [illegible]
audiendo de falsitate [illegible] Et cum multi falsi testes accessissent
non potuerunt invenire causam mortis sive [illegible] alios
quorum testimonia non convenientia erat. Venerunt ut probaret legem. Duo
falsi testes et dixerunt hic dixit possum destruere templum dei et
post triduum illud reedificare Isti autem testes erant quia dicta [illegible]
verunt quedam addiderunt et causam [illegible] pervenerunt sicut [illegible] ex verbo
[illegible] et corpus quia dixit destruite templum. hoc i. solvite quod probat suam
passionem et [illegible] et [illegible] de corpore suo quod erat templum
dei. Ihesus non respondit [illegible] quia mentiebantur [illegible] dicebat de templo
[illegible] corporis [illegible] autem dicit quod [illegible] non [illegible]
digna et quia dato quod hoc dixisset non debebat contra hoc [illegible]
cum fuisset verum factum non morte dignum Et surgens princeps sa-
cerdotum [illegible] et motu cordis [illegible] dixit [illegible]
[illegible] ad ea que isti adversum te testificantur Ihesus autem tacebat [illegible]
[illegible] respondit [illegible] ad [illegible] Et tunc princeps sacerdotum hoc vi-
dens quod nichil respondet ait illi adiuro te per deum vivum ut dicas nobis
si tu es Christus filius dei vivi [illegible] ex ore eius
quo eum posset condempnare Ihesus autem [illegible] dicit
illi Tu dixisti quod ego. Ita est sicut [illegible] Et [illegible] dico
vobis non credetis in [illegible] dico vobis videbitis filium hominis
i. me in die iudicii sedentem a dextris virtutis dei et equalem
patri et venientem ad iudicium in nubibus celi [illegible]

et filius dei. Quem ait Vos dicitis quia ego sum. Tunc princeps sacerdotum
qui audivit quod diceret equalem se esse deo et iudicatorem mundi
et filium dei scidit vestimenta sua dicens blasphemavit. Consue-
tudo erat iudeorum [illegible] quando audiebant blasphemiam
scindere vestes in signum doloris magni. Tunc dixit. Quid vobis
videtur ipsi enim audivimus ex ore eius. At illi dixerunt reus
est mortis. Et sic [illegible] gentium et maiores iudeorum unde mora fuit
quando in eis ordinem [illegible] et iudicatum. Et postea cayphas cum
dignum morte ipsum iudicasset ad servientes suos [illegible] et gentes ipsum
relinquit. Tunc exspuerunt in faciem suam et colaphis eum ceciderunt
et velaverunt faciem eius. Et vere merito velabant quia indignum
erat videre faciem benedictam. Et [illegible] quia [illegible] ipsum cederet cum illa
facie plena gratie [illegible] sine aliqua compassione
[illegible] eum velabant ut nulla compassione moverentur ad ipsum.
Alii autem palmas dederunt in faciem eius et dicebant prophetiza
nobis Christe quis est qui te percussit. Et multa alia blasphemantes
dicebant in eum quod vix possent enarrari que dixerunt et fecerunt
quomodo cum [illegible] nocte [illegible] quia ea dies appropinquavit [illegible] in matu-
tino [illegible] et gaudebant [illegible] quia [illegible] ad vos
[illegible] de novo [illegible] et [illegible] et in faciem [illegible]
[illegible] in faciem eius ut solebant [illegible] qui dignum morte
iudicaba[illegible] ita faciem eius quam [illegible] videre. Et sic [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] ipsum [illegible] et [illegible]
ut [illegible] in illa nocte [illegible] dormiret. Et cum [illegible] dies
convenerunt principes sacerdotum et [illegible] ut eum morti
traderent [illegible] quia credebat quod [illegible] morte possent [illegible]
[illegible] eius et [illegible] illos qui in eum crediderant. Et
dixerunt ei Si tu es Christus dic nobis palam et ait illis Si
vobis dixero non creditis michi [illegible] Dixerunt [illegible]
[illegible] et Christus filius dei [illegible] hoc [illegible] nomine
[illegible] quod se dicebat [illegible] et quod dixit se esse filium
dei [illegible] quia non [illegible] iudeorum appellaba[illegible]
[illegible] Et in hoc iudicabat quod [illegible] et
[illegible] quia [illegible] deum [illegible] vos dicitis quia
ego sum. Et [illegible] omnes adhuc [illegible] ipsi enim audivimus [illegible]. Et [illegible] eum [illegible]. Et
[illegible] eum pilato preside [illegible]

Cu[m] iudei h[ec] agere[n]t. & disposuisse[n]t [illegible] nunciassent q[uod] filiu[m] fuerat
Cucurrit statim cu[m] maria mag[dalen]a in templum Et tumultu[m]
audiuit in domo caiphe volebat intrare s[ed] n[on] e[st] p[er]missa. Vn[de]
foris stabat clamans & plorans heu dulcis fili mi lumen oculorum
meorum quis dabit capiti meo aq[uam] & oculis meis fontem lacrimarum
& plorabo die ac nocte q[uia] longe f[ac]tus es a me [illegible] Maria
mag[dalen]a circuibat undique int[er] [illegible] p[er] fenestras et ubi stabat
& audiuit o[mn]ia que tota nocte illa faciebant. s[cilicet] illusiones blas-
phemias & contumelias quas filio suo inferebant Et cu[m] Petri
negacionem [illegible] & virgine [illegible] plorare [illegible]
clamauit. Heu [illegible] tam inp[ar]abilit[er] tractat[ur] filius tuus q[uem]
in [illegible] [illegible] fecit q[ua]n[do] [illegible] cu[m] de domo caiphe
ad p[re]torium [illegible] tu[m] [illegible] Et [illegible] virgo [illegible]
[illegible] vidit [illegible] [illegible] iudeorum maculatu[m] [illegible]
[illegible] [illegible] & plorans alta voce d[ixit]. Heu dulce ac dulcissime
fili q[uem] [illegible] n[on] te video que tuo amantissimo affectu
gaudebam & volebam cu[m] amplecti & no[n] e[st] p[er]missa a iudeis [illegible]
[illegible] illuc & contumelias amota & [illegible] undique [illegible] &
[illegible] sicut q[ua]n[do] fures & latrones [illegible] Tunc iam
[illegible] doloris p[er]transiuit a[n]i[m]am eius
Que aut[em] [illegible] [illegible] [illegible] ad p[re]torium & [illegible] &
[illegible] p[re]toriu[m]. i[d est] locu[m] ubi p[re]ses [illegible] Aug[ustinus] in libro
de [illegible] euang[elistarum] dicit q[uod] domus caiphe tantu[m] erat q[uod] p[re]sidi
in ea p[re]toriu[m] [illegible] Et no[n] intr[ave]r[un]t p[re]toriu[m] ne [illegible]
[illegible] se [illegible] si intrarent domos alienos Aug[ustinus]
O impia [illegible] iudeorum [illegible] alienigene p[re]torio [illegible]
timebant & [illegible] sanguine effuso no[n] timebant Cu[m]
Iudas vidit q[uod] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] seculari &
[illegible] a iudeis ad mortem [illegible] [illegible] [illegible]
q[uia] [illegible] pudore & timore no[n] amore retulit 30 argenteos
p[ri]ncipibus sacerdotu[m] & senioribus [illegible] peccaui tradens
sanguinem iustu[m] Iudei no[n] [illegible] [illegible] cu[m] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mali [illegible] Iudas [illegible]
q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] abiit & laqueo se suspendit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] crepuit
& [illegible] [illegible] & diffusa sunt o[mn]ia viscera ei[us] Ita ut

pro civitate in vigesima quinta. Principes autem sacerdotum acceptis
argenteis dixerunt non licet eos mittere in corbonam quia in tulerant
eos quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum
figuli in sepulturam peregrinorum et quia erat agrum sanctitatis et pie-
tatis est factum est eis in memoriam iniquitatis quia non est dedit ad
receptionem peregrinorum sed sanguine usque in hodiernum diem vocatur quod iudas
... perdidit corpus animam et pecuniam. Sic malis dimittes tota
perdunt in morte. Jhesus quoque ligatus fuit ad pretorium Pilati. Pilatus vero
cum vidisset ihesum stare ligatum exivit ad eos foras dicens quam
accusacionem affertis adversus hominem hunc quasi iudicatis eum malefactorem
cum deberat occidi non accusari et de sub iudice locum accipere more
romanorum. Et illi dixerunt si non esset hic malefactor non tibi
tradidissemus eum quasi dicerent quod sumus ita mali quod confessionis ipsius est
malus. Et quia non sufficit dico sed eum alii probatur aperuit in
accusacione in qua dicitur hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem
tributa dari cesari, filium dei se facit et dicit se esse christum regem
iudeorum. Pilatus vero qui gentilis erat et de observacione legis iudeorum
satis non curabat. Secundum crimen de predicacione veritatis et item sed
una secundum quod rex dicebat. Probabile quod fuit ... et hec est pro ...
que illa duplici racione erat falsa. De tercia non in-
curavit quod erat filius dei quia non fuit hoc dictum contra legem iudeorum
quoque romanorum. Et cum Pilatus non audisset aliquid de secunda accusatione
quidem ex hoc quod nova et vera cum tradidisset dixit eis Pilatus
accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum quasi diceret si accusatis
eum de peccato legis non me intromitto. Dixerunt ergo iudei nobis non
licet interficere quemquam quia pascha erat et celebrabant vel potius po-
testas iudicandi ad mortem erat translata ad romanos. Introivit
ergo Pilatus in pretorium vocatque ihesum dixit ei tu es rex iudeorum
de prima et secunda et tercia accusacione non curabat. Ideo querit de quarta scilicet de
regno eius eo quod romani regimen ita a iudeis tulerunt prohibere
erat eum romanum ... ... fecit ut dicat nisi institutus
ab eis. Dicit ergo Pilatus tu es rex iudeorum. Respondit ihesus a temet
ipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de me. Respondit Pilatus ergo
non sum iudeus et ideo ex libro vestro hoc non possum quia sit rex
iudeorum. Nec scire hoc possum nisi audivi a gente tua et a pontifice et a

pontificibus tuis qui te vinctum michi tradiderunt. Quid fecisti? Oportet n(on)
q(uod) aliquid magnum feceris q(uia) sic a gente tua et a tam magnis accusaris
Respondit autem volens auferre suspicionem q(uod) posset habere ne forte se vellet
dicere regem qualem iudei pretendit. Regnum meum non est de hoc mundo
ut tu putas et ut ipsi me accusant. Quia si esset de hoc mundo ministri
mei utique decertarent pro me et non traderer iudeis. Dixit Pilatus
Ergo rex es tu q(ui) non negas regnum qualem dixit ei Ihesus. Tu dicis
quia rex sum ego et verum dicis quia ego veni # h(oc) est in mundum ut per-
hibeam testimonium veritati divine tam verbo quam exemplo. Et
omnis qui est ex veritate ipsam imitando audit vocem meam ei obediendo.
Dicit Pilatus. Quid est veritas? Quia dicto statim exivit ad iudeos.
Forte enim confestim recordatus erat rumoris de veritate Christi et timens Augustum sic inclinatus
fuerat in Christi liberatione. Subito enim in mente eius occurrit consuetudo
iudeorum quam eis unum dimitti solebat annuatim # scilicet in festo
sive in pascha. Et ideo ad hoc laborare festinabat ut Christum ipsum
de manibus eorum liberaret. Vel potest dici quia non meruit audire
quid esset veritas quia ipse presumit eum non posse stare in veritate
sed quia veritatem falsam iudicium dare vel quia hoc dimittat deficere et
latere frustra est ne responsionem solutionem audiret. Quia si eam audisset
utique eum liberasset et sic genus humanum redemptum non fuisset.
Sed non est Pilatus sicut multi prelati et ballivi qui non
libenter audiunt veritatem nec eam tenent sicut enim Pilatus a veri-
tate recedebat ipsam tamen in fine iudicum dereliquit. Est enim de
veritate sicut de aqua benedicta ad quam omnes sic currunt per ea
tamen manus quam ponunt ne aqua cadat super faciem ne maculent.
Sic sicut multi de veritate audienda ad sermonem veniunt. Similiter
tamen quando dicitur eis veritas que facit quantum esset. Dixit Pilatus quoniam au-
divit a Christo sermonem de veritate dimisit Christum in pretorio et exiit ad
iudeos qui foris stabant et dixit. Ego nullam causam invenio in
eo [illegible] tamen invalescebant verbis et quia enim deficiebat
ratio invalescebat gravitate et clamore et dixerunt. Ipse est vir
defraudator nam commovet et solicitat populum per universam iudeam a gali-
lea [illegible]. Cum audisset Pilatus Galileam interro[gavit]
[illegible] si Galileus id est de Galilea oriundus esset. Quia cognito

misit eum ad herodem qui de illa parte fuerat qui et illis diebus ihe-
rosolimis erat pro festum iudeorum herodes autem viso ihesu gavisus
est valde hec ex compassione fuit de [illegible] Erat enim ex multo tempore cupiens
videre eum .i. a multo tempore tunc quando dominus incepit publice predicare
et miracula facere quia audierat multa de eo et ipse rogabat signum
videre ab eo sed deus noluit aliquod miraculum facere pro herodis curiosi-
tatem et ne impediret passionem suam Et interrogabat illum sermonibus
multis si forte erraret in aliquo et reprehensibile inveniret.
Sed ille nichil respondebat. sicut herodes audivit insignitum sua lo-
cucione Stabant ad observanciam herodis principes sacerdotum et scribe
principes pro auctoritate officii Scribe pro scientia magisterii constanter
accusantes eum Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo suam
taciturnitatem reputantes fatuitatem et illusit eum induta veste
alba in iudicium fatuitatis et remisit eum per plateam cum confusione
ad pylatum tanquam fatuum et malefactorem Sed queritur quare christus sic tacuit
et herodi non respondit nec aliquod signum fecit propter tria .i. et ideo quia non
reputabat eum predicatorem et salvatorem sed ioculatorem et huiusmodi
quia verba sua non erat dignus audire Sed quia si signum fecisset
coram eo multum fructum ex eo consecuta fuisset Et facti sunt herodes
et pilatus facti sunt amici quia antea fuerunt inimici quia pilatus
quosdam occidit de galilea scilicet de iurisdiccione herodis Sed .i. capto
christo facti sunt amici tunc scilicet .i. pilatus et caius .i. herodes qui propter pastorem
concordaverat pro omnibus sic fit hodie multi qui sunt inimici invicem
et se odiunt concordant et fiunt amici et opprimant pauperem
et innocentem [illegible] concordia sua. Unde [illegible]
mota ut pagat necem sed non et [illegible] q herodes inter-
rogavit eum multis sermonibus videlicet si esset ille puer quem pater eius
voluisset occidisse et pro quo multos necaverat et lazarum susci-
taverat et adolescentem vidue filium et multa alia Et rogabat
eum ut signum aliquod faceret promittens ei quod eum de manibus iudeorum
eriperet Et posuit coronam super caput eius scilicet coronam dec-
eptatorum coronam et promisit ei quod principem regni et consilium
eum faceret Ipse autem nichil respondit Sic sprevit eum quod ideo vide-
licet quo pro ea .i. christi fuit dum venata et hoc totum ut
esset nobis exemplum sicut est in [illegible] venatoribus

Et hec pilatus convocatis principibus sacerdotum et magi-
stratibus plebis voluit eum [illegible] preter esse [illegible]

dixit ad illos Optulistis michi hunc hominem quasi avertentem populum Et ecce
ego eum interrogans non inveniens causam mortis in eo sed nec herodes
Remisi enim ad vos dimisit Emendatum ergo eum flagellis et verberibus
liberum eum dimittam Sed nobis non convenit ipsum et in nullo accusatus
quia filium dei se faciebat Clamabant Crucifige crucifige eum
Et dixit pilatus Accipite eum vos et crucifigite et ...
quasi diceret Si faciatis vos si vultis ego enim non invenio causam in eo propter quam cru-
cifigi debeat Responderunt ei Nos habemus legem et secundum legem debet mori
quia filium dei se facit id est necessarium dicit et fingit et ideo blasphemus
et ideo debet mori secundum legem levitici 24 Cum ergo audisset pilatus hunc ser-
monem magis timuit scilicet eum occidere tamen quia magnificavit quod per miracula
ac cepit ei dicere ... quod libera filius dei esse ut habetur in gestis
pilati in quadam epistola quam misit claudio in qua multa narrat
de eius deitate Tunc sedente pilato pro tribunali id est sede iudiciaria
misit ad eum uxor sua dicens Nichil tibi et iusto illi Multa enim ho-
die passa sum per visum propter ipsum Iam enim dyabolus videns constare
animas in lymbo per mortem eorum liberationem volebat eius passio-
nem impedire quia sciunt quod per ipsum sua potestas tolleretur et quia nullis
... suasionibus infestabat eius passionem dissuasit statim dyabolus scilicet
per mulierem verbum ipsum emolliat ad peccandum sicut speraverat nunc
emollire istius crudelitate ad non peccandum et ideo timuit ...
fauta ut peteret ipsum pylatus id est ex quo iudas dixerat pec-
cavi tradens sanguinem iustum Et uxor denunciaverat Nichil tibi
et iusto illi Tunc querebat pylatus dimittere eum et querebat modum
ut habetur Quid vobis ... Dic autem sollempne consueverunt presides dimittere
unum victum quem voluissent ut placeret populo Unde ergo ipsum liberare
Et dixit iudeis Ecce ego nullam causam in eo invenio dignam
morte Est autem consuetudo vobiscum ut unum vinctum dimittam
vobis liberum in pascha in commemoracione temporis magis et ubi ut
in eo declaratur veram liberationem vultis ergo dimittam vobis Regem
iudeorum qui bonus est et reus sed sciebat eum quod per invidiam tradi-
dissent eum Clamaverunt et magis dixit et vociferabant qui presentes erant di-
cebant ad hoc propter principes sacerdotum iudeorum Non hunc sed dimittas nobis
hunc sed barrabam Erat autem barrabas latro qui seditionem et
homicidium fecerat in civitate ... o cecitas iudeorum et stulta
quod alius petitur quam occidatur ille qui mortuos vivificat et

et dimittam? Sed ut levius accidat dixit eis pilatus Quid faciam de rege
iudeorum Clamaverunt omnes Crucifige crucifige eum Sed quare magis pe-
tebant ipsum crucifigi quam alio genere mortis plecti Respondetur tres assign-
antur causae prima propter longiorem et graviorem penam 2a propter maiorem confusionem 3a propter
maiorem vilificationem sicut a pluribus videtur dixit illis pilatus Quid enim
mali fecit Nullam causam mortis in eo invenio dixit illis Instabant mag-
nis vocibus postulantes ut crucifigeretur et invalescebant voces eorum Et
ut pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum et dimisit illis barraban
Pilatus vero videns quod ihesum non poterat dimittere liberum absque periculo
cum pace iudeorum apprehendit ihesum et flagellavit id est ad flagellandum
tradidit volens per hoc eum absolvere et iudeorum zelum mitigare Vel
quia ut [illegible] statutum erat romanis legibus ut crucifigendus primo flagellaretur
Tunc pilatus fecit eum vestibus nudari et ad columpnam ligari Haec columpna a deo ipsa fuit et [illegible]
quod duas suas manus [illegible] manu tangere non poterunt colligata fuit
ad brachium suum attraxerunt brachium eius et sic [illegible] ut ab
[illegible] digitis sanguis exiliret Et tunc flagellatus est virgis primo
et flagellis ita inhumaniter quod totum corpus erat perforatum Et adhuc
apparet sanguis in columpna dicunt quidam quod more iudeorum fuerunt
flagellatus virgis et corrigiis duris nodatis Dicunt [illegible]
quidam cancellarius parisiensis in quodam sermone quod fuit flagellatus
cultellis scorpionibus quibus [illegible] in summitatibus ita quod penetrabant
[illegible] et elevando carnes per se [illegible] [illegible]
dorsum meum fabricaverunt peccatores Et tunc milites praesidis con-
gregaverunt universam cohortem [illegible] ad ipsum ad maiorem confusio-
nem Et exuentes tunicam induerunt ei id est rubea veste et [illegible]
[illegible] purpura qua reges utebantur Et [illegible] plectentes co-
ronam de spinis id est de [illegible] marinis quibus acumina ut [illegible]
imposuerunt capiti eius [illegible] quod qui vellet se regem facere
[illegible] et per hoc omnis sanguis capitis [illegible] Et dabant
alapas in eius [illegible] [illegible] regem [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] ut alias Et genu flexo ante eum dicebant
[illegible] iudeorum Illud non [illegible] [illegible] illi ribaldi ad hoc
[illegible] [illegible] Et dabant ei alapas [illegible] [illegible] et caput
eius arundine percutiebat et in faciem [illegible] et genua flec-
tentes ipsum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vultum eius a

tione ihesu in quam desiderant angeli prospicere. Quomodo inquinauerunt maculis
conspuerunt, deiformem velauerunt, nec eius vulneribus pepercerunt. Omnia
ista fecit pilatus ut iudei tormentis saciati dimitterent eum. Hic co-
pleta igitur christi vulneracione et flagellacione sequitur

Completa igitur christi vulneracione et flagellacione exiuit iterum pi-
latus foras et dixit eis: Adduco eum vobis foras ut cog-
noscatis quia non invenio in eo causam. Exiuit ergo ihesus non clarus imperio
sed plenus obprobriis portans spineam coronam et purpureum vesti-
mentum. Et dixit eis: Ecce homo. Iam [illegible] [illegible] et
[illegible] flagellatus, spinis et sanguine deturpatus, vestibus derisio-
nis opertus et [illegible] spoliatus. Quasi diceret non [illegible] ut pecus immolan-
dum. Quasi diceret igitur [illegible] Ecce homo quia [illegible] augustinus [illegible] videtis
in parte quia [illegible] videtis flagellatum et spinis coronatum
et cogitauerunt [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
qui audientes [illegible] in multo [illegible] clamabant tolle tolle
crucifige eum. Cui audiens pilatus voluit eos [illegible] vocibus [illegible]
sed pilatus quando iudei in illo festo [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] tota [illegible] accusantes et [illegible] et in-
[illegible] est iterum pretorium pilatus [illegible] secum ihesum [illegible] foras
[illegible] cum [illegible] Et dixit ad ihesum Unde es tu [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] passio eius [illegible] [illegible] difficultate [illegible] [illegible]
[illegible] de christi [illegible] et [illegible] [illegible] pilatum non posse [illegible] quia
gentilis et [illegible] et indignum erat [illegible] [illegible] pilatus dixit quasi
non loqueris. Cui iam sis in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia [illegible] potestatem [illegible] [illegible] pilatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pilatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potestate sua totum positum erat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] non absoluat [illegible]
ei ihesus respondens pilato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potestatem
adversum me ullam nisi tibi datum desuper est [illegible] [illegible] romanorum
[illegible] et a deo [illegible] et quia illi non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potestate tua [illegible] [illegible] quia [illegible] non [illegible] me [illegible]
[illegible] iudas et [illegible] iudeorum qui tradidit me tibi ex invidia [illegible]
[illegible] [illegible] quia illi ex [illegible] peccant tu ex [illegible] favore et

cesaris timore Et ideo Pilatus qui tam labilis erat querebat di-
mittere eum Iudei cum hoc querebant tamen conclamabant dicentes et maiori
crudelitate quam agerent ad eius liberationem Clamabant dicentes Si
hunc dimittis non es amicus cesaris eius honorem et statum non atten-
dis Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari quia regem non
ab Israhelitis [illegible] tulit ne rebellarent Ista quinta causa Iudeorum
Pilatum movit Pilatum quia omnia alia allegata et fecit eum a veritate
declinare Cuius [illegible] declinat a iustitia qui in causis suis non
deum sed hominem metuit Pilatus igitur timore cesaris territus se-
dit [illegible] tamen et sedit pro tribunali in loco pulchro ad domum
suam et adhuc laborans pro eius liberatione sed timens iam dicto
dixit iudeis Ecce rex vester Hoc autem dixit crimen quod imposu-
erunt quod sit impetrata [illegible] quod vellet se regem usurpare Illi
clamabant Tolle tolle crucifige eum quia [illegible] est nobis ad di-
cendum et sic morte turpissima condempnatus nulla memoria posterita-
tibus relinquatur Tunc [illegible] eis regem vestrum cruci-
figam q. d. si non movemini ad [illegible] humilitate et innocentia
saltem vos moveat [illegible] quia hoc est vobis magna
confusio Responderunt pontifices qui per [illegible] eum accusabant quia eorum
questum tulerat [illegible] regem nisi cesarem sic despe-
raverunt Christi mortem ut per ea regno renunciaret dignitati et
protectioni se obligaverunt servituti romanorum Cuius causa merito
negaverunt Christum et regem celestem iusto dei iudicio [illegible] per-
petua tenentur Videns autem Pilatus quod non proficeret sed magis
tumultus fieret Accepta aqua lavit manus suas coram
omnibus dicens Innocens ego sum a sanguine huius Vos videritis quid faciatis
Et responderunt clamantes Sanguis eius super nos et super
filios nostros Vere pulchra hereditas quam [illegible] filiis re-
liquerunt que et hodie patet in eorum obstinatione et [illegible] quod dici-
tur sanguis eius super filios cecidit patet in obsidione et destruc-
tione [illegible] Josephus [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] fama et gladio perierunt [illegible] et quedam nobilis

motiona primulum lactancium ingulauit et quieuit ut famam
eliminaret. Et ideo illa hora fecit sic scilicet christianorum quia
sanguine de quo sunt se respergunt non possunt expellere. Tunc
et fuerunt maledicti maledictione Cayn in capite per tremorem
in corde per timorem in pedibus fugitiui in facie defigurati.
Item percussit eos in posteriora. Secundo de passione ista specialiter dic pas-
sionis Pilatus scivisset quod in presenti a iudeis potuit extorquere
magnam peccuniam eo quod facerent se subiectos romanis propter
timorem cesaris et propter iudeorum fauorem quia forte ipsum et ita pre-
cium comparauit cum cum sic agens uideret ad se liberacionem tra-
didit eis ipsum per suam dissimulationem ut crucifigeretur. Hic pilatus magis
timuit honorem quam deum. Igitur fatale a ueritate deuiauit et in Cristo in

Expoliatus igitur cum iudices iam condempnatum fuisse ligatum
spinis coronatum concesserunt clamide quam eum induerant
et uestimentis suis eum induerunt. Secundo quod christus in die illa fuit
indutus triplici ueste alba rubea et coccinea quod omnes qui de eo sunt
sperare omnes qui sunt de familia eius et sequi pater ueste alba innocen-
cie ut et rubea martirii ut coccinea penitencie non in purpura pa-
disi nec meruit sine alta istarum uestium. Et duxerunt eum extra ciuita-
tem ut eum crucifigerent. Iohannes xix. Cum esset flagellatus et consumptum non habuit
propria uestimenta sed ea tamen que pro peccatis nostris susceperat cum autem
ad crucifigendum ducitur ipsum spoliauerunt ornamentis et statim elementa
perturbauerunt et creatori dat testimonium creatura sua. Et baiulans
sibi crucem suam. Secundo quod christus ex flagellacione uigilia illusione et
afflictione tam fuit debilitatus ut crucem ferre non posset tamen nullus
eorum ferendo crucem ipsum iuuare uoluit et in Cristo in omnia lignum
crucis ut sanctificaret uitabant neque tangere ipsum super sumebant
secundo ipso ad mortem condempnato illa ponitur ea autem illa quare
crucem portare non potuit fuit ex quo forte cum educeretur ad mortem
mater eius occurrit que cum tunc fortissimo primo uel secundo uidit Et
ipsum uidet ea flente in vindicta debilitatus fuit cum crux
fuit grossa et magna et habebat quindecim pedes in longi-
tudine et ideo quia debilitatus fuit tunc in tam uirtute pre[illegible].

q(uod) portare no(n) poterat. Apprehenderunt aute(m) Simone(m) quenda(m)
Cyreneu(m) venie(n)te(m) de villa, patre(m) Alexandri et Rufi. Qui fu-
it discipul(us) d(omi)ni et hoc faciebat in odiu(m) ip(s)i(us) ut p(er) ip(su)m xp(istu)m s(e)
q(uam) cito tollerent cruce(m) eius. Et hoc fecerunt ne eo citius ad locum
crucifixionis p(er)venirent, q(ui)a xp(istu)s in flagellis et vigiliis attenuatus
no(n) poterat cruce(m) oneratus ire velociter. Erat aute(m) in eo qui-
diatim Calvarie locus et loc(us) ignominiosus ex(tra) muru(m) ci-
vitatis ubi malefactores interficiebant(ur). Tu(n)c quidam adver-
sus ip(su)m loquebant(ur) qui sedebant in porta et in eu(m) psallebant
qui bibebant vinu(m) in taberna ip(su)m deridendo. Sed quare passus
e(st) ex(tra) civitate(m)? Certe ut ostenderet q(uod) passio sua extenderet se no(n)
tantu(m) ad iudeos s(ed) i(m)mo passio sua se extendebat ad totu(m) mundu(m)
p(ro) collacio(n)e liberacionis. Nec tantu(m) ad celu(m) p(ro) augmentacio(n)e leticie
nec tantu(m) ad limbu(m) p(ro) liberacione s(an)c(t)or(um) et ad infernu(m) p(ro) mitigacio(n)e
pene, p(ro) passione d(omi)ni mitigata e(st) passio inferni. Ducebant in-
aute(m) cu(m) eo duos nequa(m) ut interficerentur, ut sic ex eor(um) co(n)sorcio
et ip(s)e nequa(m) reputaretur. Qui et ip(su)m cu(m) aliis deridebant.
Tu(n)c tota t(er)ra que fuit in itinere p(er) festu(m) currebat ad spec-
tacula sicud ad eventu(m) furis ad suspendendu(m) ... Sequeba(n)-
tur aute(m) ip(su)m t(ur)ba multa et mulieres que ex naturali pietate
vel ex sp(eci)ali gr(aci)a plangebant et lamentaba(n)tur. Cu(m) eis ut d(icitur)
gl(or)iosa ... mater eius xp(istu)m seq(ue)bat(ur). O mira eius s(er)-
vancia ut l(icet) videret morte(m) q(uam) debuit videre, c(on)tra
ut morte(m) plangeret q(uem) dilexerunt vivu(m). Omnes tamen evan-
gelistae ... nec ex sp(eci)ali no(n) faciunt mencione(m) ev(angelist)e tamen q(uod) ip(s)a
eu(m) sec(undu)m flebilibus vocibus et suspiriis filiu(m) suu(m) sic cerneret ad
morte(m) ductu(m) devotissime usq(ue) ad passionis locu(m) sequebat(ur). Ambu-
labant et pariter p(ro)cedentes sup(er) eu(m) lacrimis et luctu. Conversus
aute(m) Ih(esu)s ad mulieres dixit: Filie Ih(erusa)l(e)m nolite flere
sup(er) me s(ed) sup(er) vos ip(s)as flete et sup(er) filios v(est)ros q(ui)a p(ro)p(ter)
... c(um) tam mici cruciat(is) ecce dies venient in quib(us) dicent
Beate steriles q(ue) no(n) gen(uerunt) et ubera que no(n) lac(taverunt). In medias s(cilicet) q(uia)
parentes videbant se dampnatos p(ro)p(ter) nimiu(m) amore(m) filior(um) et ea(m)
tu(n)c incipient dic(er)e montib(us) cadite sup(er) nos et collib(us) op(er)ite
nos q(ui)a si in viridi i(d est) in me ... hoc faciunt in arido i(d est) in

senectuos [illegible] fiet // O quanta erat acerbitas mentis tue et alia-
rum mulierum flencium. Unde glosa super verba viri dolentes de morte
eius ut Nichodemus Joseph ab Arimathia Zacheus et alii tamen non
ita palam audebant plorare nec dolorem ostendere coram sacerdotibus et
senioribus sicut mulieres quod erat signum compassionis maioris. Unde
mulieres se inspectrices [illegible] et ideo conversus ad illas dixit Filie
Jherusalem nolite flere super me. Et cum venissent ad locum Calvarie ibi
crucifixerunt eum et alios duos cum illo et vestibus suis
ipsum exuerunt et nudum sic pelle extenderunt et crucem in
terra ponentes et cum sic nudum super crucem posuerunt [illegible]
virgo [illegible] Glosa hec vides reclinare capud [illegible] cum
ligarent eius [illegible] et tunc dextram manum cruci affixerunt cum cla-
vo adeo grosso quod manum [illegible] ita ut sanguis
exire non posset. // Secundo modo foramina que fuerunt facta
in cruce ad mensuram longitudinis et latitudinis membrorum
fuit affixa una manus in una foramine ad quod pervenit ita
fortiter se extenderunt quod alia manus longe distabat ab alio fo-
ramine. Et ideo violenter cum fune fuit tracta ad aliud fora-
men et tunc pre tensione sic extendit se et ita oportebat cum
funibus violenter pedes trahere ad locum suum ita quod vene corporis
benedicti fuerunt rupte et de novo sanguis effluxit et
sic fuit attenuatus quod alia et omnia ossa eius poterat numerare. Unde
Dinumeraverunt omnia ossa mea i. dinumerabilia fecerunt. Post hoc
erexerunt eum cum magno labore et fuit adeo alte suspensus
quod mulieres potuerunt pedes eius attingere nec beata virgo. Et cum erectus
fuisset tunc pre ponderositate corporis omnia vulnera corporis lacerata
fuerunt et aperta. Et tunc primo de manibus eius et pedibus et de
toto corpore sanguis emanavit ita quod videbatur corpus sanguineus
sicut [illegible] calamus [illegible] stabat virgo benedicta
omnia inspiciens. Tunc de novo gladius penetravit animam eius [illegible]
Item quod beata virgo induta fuit quadam veste qua mulieres illius
regionis uti solent qua tegitur caput et totum corpus et quia [illegible]
totum sanguinem de manibus et pedibus dilecti filii sui
suscepit qui defluxit et ita vestis tota erat sanguinibus
aspersa. Dum autem hec agerentur judei videbant [illegible] qui cum

p. 3 d. m

crucifixerunt dicens Pater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt //
hec sit certum. sumoe et cuspis flagellis corpus spinis coronatum
clamavit confessus parabolis affixus oblivisceris lacrimarum omnium dolorum
tunc mori ait Pater ignosce et Orauit cum lacrimis ut apostolus
hebreos 5 Cum clamore valido et lacrimis et verus offerebat in altari
ut sanguis audiret. Fortiter clamavit ut nullus contrarius
clamori lacrimas addidit ut hos capiaturo quia ut augustinus
oracio deum lenit quia lacrimas cogit // Sed secundum oblivisci
inspice amicos qui in tali articulo non obliviscitur persecutorum
Sed hic verus Contra res iudei clamabat crucifige Ecce christus clama-
vit ignosce quorum magna iniquitas ex maior tua pietas
hec habet perfectionem dicit verus Marcus qui formans se celum
in cruce sed corpore et clamavit affixus contra verba lacrimis
lancea perforata et quibus prima non remansit in eo nisi lingua
ut inveni discipulo quem dilexit et per precibus exoravit. legitur
in evangelio nazareorum quod ad hanc vocem multa milia iudeorum conversi
sunt intelligentes hoc verbum procedere de corde nobilissimo cre-
diderunt In hoc verbo instrumentum oracionis pro tiranno et eis ignosce
Quia nesciunt quid faciunt Secundum cum consideret pena in ventura
Tunc scripsit titulum pilatus et posuit super crucem Ipse autem
titulus ut dicit Matheus et Marcus declarabat morans christi
causa quod dixit se regem iudeorum Iste declarabat deum ab aliis
fecit crucifixorum latronibus Declarabat demum quia iudeorum
malicia christi victoria et passionis memoriam Et pilatus more
romanorum titulum cum morte posuit super caput eius in quadam
ligno et sic etiam habebat et carmina cum pedes ad modum thau
non habet ut est titulum autem erat iste Ihesus nazarenus rex
iudeorum Et hoc grece hebrayce et latine ut omnes possent legere
qui venerunt ad diem festum quia prope civitate erat locus
crucifixionis Pontifices autem iudeorum videntes quod hoc in con-
temptu confusionis dixerunt pilato Noli scribere rex iudeorum
Sed quia ipse dixit rex sum iudeorum In quo notatur quod iudei in
tantum christum oderunt quod sicut dicitur [illegible] incluserunt [illegible] ita
ei mortuo libenter abstulissent famam Et non appendit [illegible]

Pilatus est quod scripsit confirmavit dicens Quod scripsi scripsi et scriptum
manebit et firmum manebit quia utique verum est quia verum nolunt
tamen est rex Iudeorum. Postquam igitur milites Christum crucifixerunt
tunicam tunicam eius in quatuor partes diviserunt in Christi dehonorationem
ut ipso [illegible] [illegible] [illegible] partem [illegible] quia fuerunt [illegible]
et videt propter quam de re tam modica [illegible] tantam ut fecerit
Et sunt dicti milites non a nobilitate qui vestem hominis suspensi sibi
mutuo dividebant sed dicti sunt milites [illegible] fortibus civitatem
custodientibus ubi erat corpus robusti et modica ad omne malum
proposita habebat Christi tunicam inconsutilem in [illegible] sine acu ad modum
aliquid desuper contexta per totum non diviserunt sed de ea sorte miserunt
per quod intelligitur deitas quae per totam passionem remansit illesa
quam diviserunt [illegible] [illegible] sorte [illegible] Cum milites [illegible]
et [illegible] cum ne de cruce [illegible] posset [illegible] homines tunc
[illegible] blasphemabant cum moverent capita sua et dicerent Vath
qui destruis templum Dei et in triduum reedificas salva temetipsum et
[illegible] non [illegible] et principes sacerdotum illudentes cum
scribis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alios
salvos fecit seipsum non potest salvum facere [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] salvos fecit [illegible] ipse est et [illegible] in [illegible]
[illegible] descendat nunc de cruce et credimus ei confidit in deo
liberet eum nunc si vult dixit enim quia filius dei sum [illegible]
[illegible] illudebant ei [illegible] [illegible] nolunt de cruce descendere
[illegible] quia [illegible] [illegible] fiebat [illegible] diaboli qui tunc [illegible]
[illegible] crucis [illegible] [illegible] si in Christo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] morte [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] noluit descendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in morte [illegible] qui [illegible] ad mortem [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] dicendo credimus ei [illegible] de sepulchro [illegible] surgere
quam de cruce descendere [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] quia non [illegible] opus inchoatum dimittere imperfectum
[illegible] [illegible] in [illegible] nolunt dimittere [illegible] [illegible] [illegible]

inchoauit penitenciam & dicimus nos ergo [illegible] hoc facere Contra
quosdam statim post pascha deserentes penitenciam ad peccata reuer-
tentes sicut canis [illegible] qui per unam aliam in quadragesima post pascha
reuertit multa. Tunc unus latro cepit blasphemare di-
cens si es Christus saluum fac temetipsum & nos. Sed alter considerans
miracula scilicet quod sol obscuratur increpauit socium quod de-
sisteret a blasphemia dicit neque tu times deum quia in eadem
dampnacione sis nos quidem digna factis recepimus hic autem
nichil mali fecit Conuersus ad Christum & petens dixit Meme-
to mei domine dum veneris in regnum tuum. Hec autem oracio me-
ruit ei remissionem culpe & totaliter debite pene remissionem
& meritum Ieronimus super de pena hoc [illegible] fecit martirium dixit ei
27 [illegible] Christus Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Vnde dicit Au-
gustinus plures peccatores [illegible] perdebat sola sua memoria [illegible]
eterna gloriam [illegible] [illegible] cum Christo quia non erat uel
tunc illo [illegible] hodie sed non [illegible] peccatum [illegible] fuit solutum
ita [illegible] magis regnum ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccata
sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]
& [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] purgatorium [illegible] [illegible] ille qui nichil
boni fecerat sed [illegible] dignus erat amplius non poterat
se [illegible] [illegible] corde & lingua que [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] & lingua in confessione [illegible]

Stabat iuxta crucem Ihesu mater eius &c Stabat ut [illegible]

Illa gemebunda columba [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] filii benedicti Stabat
[illegible] iuxta crucem dire passionis gladio sauciata [illegible]
dolore [illegible] quos in partu euasit quia sine dolore
peperit illos in morte filii sui [illegible] duplicatos [illegible]
fuit afflicta passione filii sui ut [illegible] [illegible] crudelis
ut pene [illegible] fuit corporibus martirum a parte aut
nichil fuit in comparacione huius pene quam sustinuit [illegible]
pene [illegible] fuit in ea [illegible] [illegible] [illegible] illos acu-
tissimos doloris aculeos [illegible] quin vitam perdidisset
nisi [illegible] filii sui eam confortasset & miraculose supportasset

Et e[st] notandum q[uod] maria tot dolorum lacrimas emiserat q[uod] ita
arida erat stans iux[ta] crucem lacrimar[um] humore sicut xp[istu]s in cruce
fuit exhaustus sanguine Stabat e[nim] tanta compassione turbata verberata
gladio doloris q[uod] longe amplius cruciabatur p[ro] compassione q[uam] si
moreretur q[uam] xp[ist]o p[ro] cuius morte illa cor[dis] flam[m]a illius ei fuisset
tolerabilior unius dulcis. Hoc aut[em] ubi inditur acerbius fuit
meum flam[m]a sicut no[n] fuit dolor similis dolori corporis filii
pacientis sic nec dolor similis dolori cordis matris compacientis q[ui]a
no[n] e[st] similis amor amore matris diligentis unde ei dicere poterat i[d est] [illegible]
Unum sicut mater unicum amat filium ita ipse amore dolor ex
unus et [illegible] corda compungat in corde matris p[ro]ximo [illegible]
[illegible] q[ui]a fuit eius mater et unica unica [illegible] cum [illegible] in [illegible]
[illegible] q[uia] nec aliu[m] [illegible] nec [illegible] [illegible] q[ui]a in xp[ist]o compacienti
q[uo]m decuit [illegible] [illegible] fuit et eius tormenta aspexit p[ro]p[ter] q[uo]d eam
gladius doloris transivit et dolor eius cr[e]scebat [illegible] filii q[ui]a filium
[illegible] et innocentem [illegible] diligere et [illegible] [illegible].
et ex planctu illo doloroso quo se a [illegible] derelictum asserebat
et ex clamore intollerabili quo [illegible] [illegible] petra et velum [illegible]
[illegible] fuit [illegible] si ex tanto clamore velum in pectore marie
[illegible] [illegible] eius dolor ex hoc q[uod] filium [illegible] [illegible]
audivit et no[n] sibi et [illegible] q[uo]d p[ro]de ne in cruce stabat Mulier 3^m v^m
Ecce filius tuus [illegible] [illegible] non [illegible] plus q[ua]m gladius [illegible] illius
Mulier [illegible] In [illegible] cum illo [illegible] gladio doloris transver-
berata fuit ut in pectore [illegible] nulla particula sine dolore
[illegible] Insup[er] [illegible] eius dolor ex illa voce q[ua] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] expiravit [illegible] [illegible] in [illegible] cum [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erat cum
[illegible] [illegible] filius emisit [illegible] et [illegible] emisit [illegible] [illegible]
[illegible] illa [illegible] [illegible] que [illegible] mortuo no[n] [illegible] ut eius
[illegible] [illegible] ut [illegible] usque ad nos et plenitudinem eius
[illegible] accepimus et illa quidem in se tota [illegible] [illegible] accepit a
[illegible] Ego aut[em] [illegible] me [illegible] si [illegible] [illegible] cuspide
gladii [illegible] [illegible] me [illegible] ut modico [illegible] amoris accepto
dicat a[n]i[m]a mea [illegible] caritate ego sum [illegible] [illegible] stabat

iuxta crucem ihesu uix cum pedibus attigit in altum et manibus .i.
saltans simul et voce magna clamans flere et amor ar-
bor alta ut fructum debet inferre mihi in ara crucis mater
tunc quamquam levatis manibus crucem amplectens crucis et vices in oscula iun-
gebat illa parte qua eam sanguis unda manabat set madida-
bat cadentes sanguinis guttas ore tangebat terram despuens
quod cruoris unda profudit. Et stabat iuxta crucem et in animo
sit passionem corporis filii unius [illegible] sufficit et salutem
quam ipsa cum eo affecit et in stabat ipsa cum dixit diligen-
filium suum quem tenerrime diliget cum salutacionem quam sanctam
proposuit passionem filii sui Cum sequitur et quod sancta magna passione
dissimulasit sicut melius cum diliget et eo magis passiones eius do-
lores se passuram sciret stabat quidem non solum maria mater christi
sed et maria cleophe et maria magdalena. Et et matthei omnes
alie mulieres de galilea longe ad auxilium [illegible] in pas-
auxilium ihesu sequentes Et ex illa hora tunc suum in sua custodia [illegible]
mater tunc mater ihesu [illegible] fuit dicitur quod sic qui iux-
ta eis et maria hoc [illegible] ex quo tanto amore ad mariam
de nova quippe [illegible] affinitate quod motus sunt [illegible] fuit
Erat autem hora quasi sexta et tenebre facte erant super uni-
versam terram usque ad horam nonam .i. eclipsis [illegible]
tunc quod non fuit eclipsis generalis alii dicunt quod non fuit eclipsis
quia iste tenebre duraverunt per tres horas quod est contra naturam eclipsis
que tamen durat [illegible] iste tenebre ut dicunt fuerunt miraculose
facte. Ego autem puto quod fuit eclipsis generalis quia et quod testatur
dionisius in epistola ad policarpum Ipse eclipsis fuit in egypto ut
apud athenas. Dionisius tunc gentilis [illegible] apud athenas
visa hac eclipsi dicebat aut deus nature patitur aut tota mundi
machina dissolvitur. Et non est vera eclipsis sicut quando
sol eclipsatur tunc radii solis excipiuntur a luna et non cadunt
in terra in specie [illegible] quando sol in specie fuit in centro
eclipsatur tunc radii solis fixi tegebantur a luna [illegible]
[illegible] gloria [illegible] et in ea permansit immobiles quia ipsa

sola tunc supportabat fidem ecclesie que passione sui filii // sto
& quod ipse nunc videat illud verum adimplari de propheta vir-
ginis marie & ceterum quod sit ipse futurus quod erit verus deus et homo
In cruce horam nonam clamavit ihesus voce magna et in
quo ostenditur vera divinitas & humanitas. Dicitur primus ho
fuisset nisi tamen verus valibus inquietis mortis clamans potuisset. Dicit quod
clamavit heloy heloy lamazabatani hoc est deus meus ut quid dere- quartum verbum
liquisti me. hoc autem dicit mediator hominum qui ipsum a patre dere-
lictum supplicabatur vel verum nimium similiter ideo se dicit derelictum
quia a patre non fuit a mortis angustia erutus & ereptus. Quidam autem
audientes heliam vocat iste hii romani erant ut intelligerent he-
breum & sic hoc dicerent hebrei autem sic dicta quod ipsi propter non cessa-
verunt verum vel per tumultum. Et dicebant sinite videamus si
veniat helyas liberare eum. postea sciens ihesus quia omnia consummata
sunt dixit sicio unde ut due quod sit hoc propter clamat sitis Quintum verbum
quod erumpens quia de cruce tacere & de siti clamabat. Dicitur quod
certe nimium salutem verum gaudium plus animarum nostrarum salus quam cor-
poris tui cruciatus te tenet. Et non dicit de siti naturali non credens
cum unum potat sic sitiret & ex gravi afflictione & tanti sanguinis
effusione. Et vas erat positum plenum aceto quod si pertem posuerat
ut bibito eo cicius moreretur & sic de eius custodia milites absolve-
rentur. Quidam vero dicunt quod vinum pertem posuerat & illud statim
in sole fuit factum acetosum. Alii dicunt quod mirratum, alii quod cum
felle mixtum. Origenes vero mychalam de ulla erat ex spinis vel ex
libro apud indos quam tabula liber indicum ordinavit quod ex
eo quod dicitur datum spiritu vel potum inebriativum menatibus
vinum chius quam amittere sed ad hic vel occidere primo inde
statuerunt ut quia faciliter ad mortem dare vinum ad immanum ad-
bibere ut minus passiones suas tollerarent. In istis autem fir-
mationes devotus que hoc vinum habemus que ex passione
apportum hora dominice passionis / consuetudine nos ipso
affirmaverunt ad passione sue alleviatione ...ius illud amore
vinum dampnatorum bibere et et acetum felle mixtum

disposuit loco eius Et acceperunt spongiam s. cum potu repletam
et posuerunt arundini ut ipso in cruce elevato porrigerent Et
Bern' s'm — cum accepisset acetum dixit Consummatum est i. quasi diceret quam totali-
ter vel consummatum est i. nichil in me remansit sine passione
quia sicut dilectavi per omnia membra corporis mei benedicti Unde ysayas
a planta pedis usque ad verticem etc. Et b in quodam sermone
Caput angelicis tremebundum spiritibus densitate spinarum pungitur
Facies pulchra pre filiis hominum sputis iudeorum deturpatur Oculi
lucidiores sole caligant in morte Aures que audiunt angelicos
cantus audiunt peccatorum insultus Os quod docet angelos felle et
aceto potatur Pedes quorum scabellum adoratur cruci clavo affiguntur
Manus que formaverunt celos sunt in cruce extense et clavis affixe
Corpus verberatur latus lancea perforatur Et quid plura nichil remansit in
eo nisi lingua ut pro peccatoribus exoraret et matrem discipulo commendaret
Bern' s'm — Et Ihesus clamabat autem In manus tuas commendo spiritum meum In quo
docemur in periculo mortis animam nostram devote deo commendare Et
inclinato capite emisit spiritum ✠ B. ista inclinacione capitis ber-
d. Omne non rapiat ad spem impetrandi que fiduciam qui attendit
corporis dispositionem s. capitis inclinacionem ad osculum brachia extensa
ad amplexandum manus perforatas ad largiendum latus apertum ad diligendum
pedum affixionem ad nobiscum manendum Corporis extensionem ad se
totum nobis impendendum Tunc velum templi scissum est in duas partes
a summo usque deorsum et terra mota est et petre scisse sunt Et multa
[illegible] in quo tempore sicut ut manus ipsum [illegible] Et monu-
menta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant s. ipso die sur-
gere surrexerunt exeuntes de monumentis s. post resurrectionem
eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis s. ydoneis
Tunc centurio cum quibus erat iuxta crucifixum et qui cum
eo erant s. milites custodientes Ihesum viso terremotu et aliis mi-
raculis que fiebant timuerunt valde dicentes vere filius dei
erat iste Et omnis turba eorum qui simul erant ad spectaculum et videbant
que fiebant ~~[illegible]~~ percuciebant pectora sua in signum compunc-
cionis et revertebantur glorificantes deum s. gentiles Et [illegible] Centurio

cum sunt videntes ista miracula et maxime quod Christus clamans ex-
spiravit. Scilicet licet enim homo posset mori clamando valide non tamen
quam mori # post effusum sanguinem sicut Christus moriebatur et ideo cla-
mor ipse fuit miraculosus. Pro Christo vincente non vidit cen-
turio quod esset non purus homo eo mortuus vidit quod esset deus et hoc
sicut in speculo intueri viva sicut imago quae facta est lu-
ce. Unde centurio ergo et gentiles videntes haec miracula venera-
bantur glorificantes deum. Iudei nichil videbant quia obstinata mente
permanserunt. Omnia elementa compaciebantur Christo, soli miseri Iudei induraverunt.

Stabant autem omnes noti eius. Supra ubi a longe [illegible] sua
mencionem mulierum et mulieres stabant a longe quae secutae
fuerant a Galilea ministrantes ei inter quas erat Maria Magdalena
et Maria Jacobi et Maria Salome mater filiorum Zebedei et
Joseph. Iudei videntes ne remanerent corpora eorum in magno
die sabbati et ne festum sabbati violarent crucifixorum foedare
rogaverunt Pilatum ut frangerent crura eorum et sic citius more-
rentur et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt
crura quia adhuc ipsi vivebant. Ad Ihesum autem cum venissent ut sic
facerent viderunt eum iam mortuum. Unde nec eum affligere fuerat quia la-
ncea et non fregerunt crura eius sed unus militum lancea latus
eius aperuit. # Ipse fuit Longinus qui descendente sanguine per hastam ad
manum suspexit et lumen oculis et vidit et credidit in Christo et
fuit postea vitae sanctae. Et hoc fiebat ut placeret iudicibus quod iam
mortuus erat et quoniam exivit sanguis et aqua. Aqua ablucionis
peccatorum et sanguinem indulgenciae in remissionem satisfactionum. Cum
sero factum esset ad horam vesperam venit quidam homo dives ab Ari-
mathia nomine Joseph qui erat discipulus Ihesu occultus tamen propter metum
Iudeorum qui non consenserat consilio et actum eorum et erat vir nobilis
decurio. Hic accessit ad Pilatum et Nychodemus cum ipso et pecierunt
corpus Ihesu quia non habebat deponere sufficientes sic liceat. Et dixit
ad Pilatum: Domine non [illegible] pulcherrimam quam Iudei
Maria mater eius videbat eum qui occisus est quem tu dolore audisti
in spectaculo. Tunc Pilatus mirabatur si iam mortuus esset. Et expedita
a centurione de omnibus quae acciderant iussit dari corpus
Ihesu. Et tunc ipse Nychodemus qui emerat mixturam murre

et alocs quasi libras centum quia ista erant Iudeis a corporibus mortuorum. Et accepto corpore Ihesu involuerunt syndone quam emerat Joseph et ligaverunt linteis et alijs que attulerat Nychodemus cum aromatibus et in more Iudeorum et in loco in quo crucifixus est erat ortus et in orto monumentum in quo nondum quisquam positus fuerat et propter parasceuen Iudeorum et propter vicinitatem sabbati ibi (posuerunt) Ihesum quia propinquum erat ut de fatalis posuerunt aromata discipuli et ... et usque ad horam resurrectionis // Sed hic quod minus est lamentabile et amarum quod cum Joseph deponeret corpus Maria stabat iuxta crucem et ... Anselmus ... O quantus planctus matris que videt filium absque ... O cum ista dolore ... lacrima ... lamento ... filium suum ... O beata filia ... beatus ... cum gaudio ... nos cum Christo ut in die resurrectionis eius cum Maria et cum omnibus sanctis gloriam. Quod nobis concedat ... angelorum qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum amen. O ... nobis miserere nobis amen in secula seculorum amen.

Ysa. 14. 2 Machab. 9. Gen. 11. Da. 4. Luce 18.
lucifer Anthiochus nembroth nabugo phariseus

Ge. 4. 3 Re. 12. 2 Re. 16. Hest. 28
Ira caym roboam semei achitofel et aman

1 Re. xv. 29. 4 Re. 22. 2 Re. 3. 2 Re. 18. Ge. 3a
Invidie saul Jaab aman Jacobite

Ezechiel. 1a. Num. 21. Exo. 18. Ge. 18. ... 26. 3 Re. 4.
Zozoma Iudei pigri sochrotom Iudas ... gyezi

Num. 22. Num. 38. ... 1.
Ruben achor amici balaam et asaph

Da. 18. 1 Re. 2. Ge. 27. 1 Re. 18. ... 16.
bel ... et phinees esau Ionathas ... amos

Ge. 19. ... 1 Re. 19. Ge. 34 ... 13.
Penthapol' gabaa ... et omnes ... amon

1 Re. ... Da. 29. Ge. 29. Iudic. 16. Num. 24. 3 Re. 2
Dauid ... ruben sampson faber salomon ...
... dicta ... ca

Superbia
Ira
Invidia
Accidia
Avaricia
Gula
Luxuria
Iniustia

ge. 19.
lu. 1° lu. 2° lu. 2° lu. 18.
~~Abel virgo ihesus hudes qui iustificatus~~ humilitas abel

ge. 15. gen. 12. 14 a tob. 1°
Quasi suscitatus isaac moyses samuel qui tobias — quasi suscitatus

i. mercatores
Querit amarosas oves et colligit passes — caritas

iosue 18. pu. 21. 2 mach. 38. 1 r. 18.
Sunt fortes iosue mulier iudas ionathas — fortis

ruth 2° lu. ix. 2 re. 19 ge. 18 ge. 19.
Jesu pias booz zacheus bersel abraham loth — largitas

exo. 38. dan. 1 ione 3° 2 r. 2°
Abstinuit moyses daniel nimiurus ihoes — abstinentia

hester 19. ge. 18. iudith 16. 420. da 13
Hester cum sara cum iudith castra susanna — castitas
Vestis speciosa clibus est

2 r. 23. exo 21 iob 1° ge. 19. ge. 20.
Amon iudicis nam iob loth godolia

da. 4° iu 2 6 iudith 12.
Balthasar herodes epulabantur holofernes — de gula

lu. 10. iu 2 6 iosue 12 26 ge. 16. ge. 18.
Martha ~~herodes~~ iabs obech loth abraham pro hospite gaudet hospitium

Assistit ad in caput sancta maria mea [?]

Secundum Iohannem [?]

Ihesus ante sex dies pasche venit Bethaniam
in domo Symonis leprosi ubi fuerat lazarus
mortuus quem suscitavit ihesus. Fecerunt autem ei ibi
cenam et martha ministrabat. lazarus vero unus erat
de discumbentibus cum eo. Maria ergo habens alabastrum
unguenti nardi spicati pretiosi et fracto alabastro
effudit super caput eius recumbentis. Accepit libram un-
guenti nardi pistici pretiosi et unxit pedes ihesu et
extersit pedes eius capillis suis et domus impleta est
ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis suis
iudas scariothis qui erat eum traditurus. Ut quid [?]
perditio ista unguenti facta est. Potuit enim unguentum
istud venundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus
et fremebant in eam. Dixit autem hoc non quia de egenis
pertinebat ad eum sed quia fur erat et loculos habens
ea que mittebantur portabat. Sciens autem ihesus
ait illis Quid molesti estis huic mulieri bonum
enim opus operata est in me. Semper pauperes habetis
vobiscum et cum volueritis potestis illis benefa-
cere. me autem non semper habebitis. Quod habuit hec fecit prevenit
ungere corpus meum in sepulturam. Sinite illam ut in die
sepulture mee servet illud. Mittens enim hec unguentum
in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico
vobis ubicumque predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo
dicetur et quod hec fecit in memoriam eius. Cognovit
ergo turba multa ex iudeis quia illic erat et venerunt non propter
ihesum tantum sed ut lazarum viderent quem suscitavit a
mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et
lazarum interficerent quia multi propter illum abibant ex iudeis
et crediderunt in ihesum. In crastinum autem turba multa que

conuenerat ad diem festum cum audisset quia ihesus venit
iherosolimam acceperunt ramos palmarum et processe-
runt obuiam ei. [secundum matheum] Et cum appropinquasset iherosolimis et
venisset bethphage ad montem oliueti misit duos
discipulos dicens eis. Ite in castellum quod contra vos
est et statim inuenietis asinam et pullum cum ea [secundum marcum] super quem
nemo adhuc hominum sedit soluite et adducite michi
[secundum lucam] Si quis vos interrogauerit quare soluitis sic dicetis ei
quia dominus operam eius desiderat. [secundum matheum] Euntes autem discipuli
fecerunt sicut precepit illis ihesus. [secundum marcum] Inuenerunt pullum
ligatum ante ianuam foris in biuio et soluunt eum. [secundum lucam] Soluen-
tibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos Quid soluitis
pullum. At illi dixerunt quia dominus eum necessarium habet. [secundum matheum] Et ad-
duxerunt asinam et pullum et imposuerunt super eos
vestimenta sua in via. Alii autem cedebant ramos de
arboribus et sternebant in via. Turbe autem que precedebant
et que sequebantur clamabant dicentes osanna filio dauid
benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis. [secundum lucam] benedictus qui
venit in nomine domini pax in celo et gloria in excelsis. Et
quidam phariseorum de turbis dixerunt ad illum. Magister
increpa discipulos tuos. Quibus ipse dixit dico vobis quia si
hii tacuerint lapides clamabunt. Et cum appropinquaret
videns ciuitatem fleuit super illam dicens quia si cognouisses
et tu et quidem in hac die tua que ad pacem tibi nunc autem

110
109

absondita sunt ab oculis tuis q2 venient dies in te 2
circumdabunt te 2 coangustabunt te undiqz 2 ad terram
psternent 2 filios tuos qui in te sunt 2 no relinquet in te
lapidem sup lapidem eo q no cognovis tpe visitationis
tue Et cu intrasset iherosolimam mota est universa ci-
vitas dicens Quis e hic ? ppli aut dicebant hic e ihesus
nazareth galilee Et intravit ihs in templum dei
Et accesserunt ad eum ceci 2 claudi in teplo 2 sanavit
eos videntes aut scribe 2 pncipes sacerdotu mirabilia
q fecit 2 pueros clamantes in teplo 2 dicentes osanna
filio david Indignati sut 2 dixerunt ei Audis quid
isti dicunt . Ihs aut dicit eis utiqz nuqua legistis q
ex ore infantiu 2 lactentiu pfecisti laudem Quo au-
dito . principes sacerdotu 2 scribe querebat quomo
illu pderent timebant eni eu qm universa turba admirabat
super doctrina eius Et no inveniebant qd facerent ei oms
eni pplus suspensus erat audiens illum . relictis illis abiit
foras ext civitatem in bethaniam . Cu vn Ibiqz remansit
et docebat eos de regno dei . Alia die cu exiret
de bethania . Mane aut rediens in civitate esuriit
Cu vidisset ficu a longe hnte venit si quid inveniret
in ea Et cu venisset ad eam nichil invenit pter folia
no erat tpe ficorum 2 dixit ei Iam no amplius in et-
nu ex te qsqz fructus manducet Arefacta e continuo 2
ficulnea 2 videntes discipuli mirati sunt videntes
ficu aridam factam a radicibus Et recordatus

petrus dixit ei . Rabbi ecce ficus quam maledixisti
aruit Respondens autem ihesus ait eis . Amen dico
vobis si habueritis fidem et non hesitaveritis non
solum de ficulnea facietis sed et si huic monti dix
eritis tolle te et iacta te in mare fiet Et omnia que
petieritis in oratione credentes accipietis Et cum
venisset in templum accesserunt ad eum docentem
principes sacerdotum et seniores populi dicentes in
qua potestate hec facis et quis dedit tibi hanc potestatem
Respondens ihesus ait illis Interrogabo vos et
ego unum sermonem quem si dixeritis michi et ego
vobis dicam in qua potestate hec facio . baptisma iohannis
unde erat a celo an ex hominibus . At illi cogitabant
inter se dicentes Si dixerimus e celo dicet nobis quare
non credidistis illi Si autem dixerimus ex hominibus timemus
turbam omnes enim habebant Iohannem sicut prophetam Et responden
tes ad ihesum dixerunt nescimus Et ait illis ipse nec
ego dico vobis in qua potestate hec facio Quid autem vobis
videtur . Homo quidam habebat duos filios et accedens
ad primum dixit . Fili vade operare hodie in vinea mea
Ille autem respondens ait Nolo . postea autem penitentia motus
abiit . Accedens autem ad alterum dixit similiter At ille
respondens ait Eo domine et non ivit . Quis ex duobus
fecit voluntatem patris primus dicunt illi ihesus Amen dico
vobis quia publicani et meretrices precedent eos vos

videntes nec penitenciam habuistis postea ut crederetis
ei. Aliam audite parabolam dicite. Homo erat paterfa-
milias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei et
fodit in ea torcular et edificavit turrim in medio eius
Et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Cum autem
tempus fructuum appropinquasset misit servos suos ad
agricolas ut acciperent fructus eius Et agricole apprehen-
sis servis eius alium ceciderunt alium occiderunt alium vero
lapidaverunt Iterum misit alios servos plures prioribus
et fecerunt illis similiter Novissime misit ad eos filium
suum dicens. Verebuntur filium meum. Agricole autem viden-
tes filium dixerunt intra se hic est heres venite occi-
damus eum et habebimus hereditatem eius Et apprehensum eum
eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo vene-
rit dominus vinee quid faciet agricolis autem Malos
male perdet et vineam suam locabit aliis agricolis qui
reddunt ei fructum temporibus suis. Dicit illis ihesus
Numquam legistis in scriptura lapidem quem reprobaverunt
edificantes. hic factus est in caput anguli. A domino
factum istud et est mirabile in oculis nostris. Ideo vo-
bis dico quod auferetur a vobis regnum dei et dabi-
tur genti facienti fructus eius Et qui ceciderit super
lapidem istum confringetur Super quem vero ceciderit

quereret eum Et cum audissent principes sacer
dotum et pharizei parabolas istas cognouerunt
quod de ipsis diceret Et querentes eum tenere timuerunt
turbas quia sicut prophetam eum habebant Et respondens
ihesus dixit iterum in parabolis eis dicens Simile factum
est regnum celorum homini regi qui fecit nupcias filio
suo et misit seruos suos vocare invitatos ad
nupcias et noluerunt venire Iterum misit alios
seruos dicens. Dicite ~~invitatos~~ invitatis Ecce
prandium meum paraui tauri mei et altilia occisa
sunt et omnia parata sunt venite ad nupcias Illi autem
neglexerunt et abierunt alius in villam suam.
alius vero ad negociacionem suam. reliqui vero tenuerunt
seruos eius et contumeliis affectos occiderunt
Rex autem cum audisset iratus est et missis exercitibus
suis perdidit homicidas illos et civitatem illorum succendit
Tunc ait seruis suis Nupcie quidem parate sunt
sed qui invitati erant non fuerunt digni Ite igitur
ad exitus viarum et quoscumque inveneritis vocate ad
nupcias Et egressi serui illius in vias congrega
uerunt omnes quos invenerunt bonos et malos et
implete sunt nupcie discumbencium Intrauit autem rex
ut videret discumbentes et vidit hominem non vestitum
veste nupciali Et ait illi Amice quomodo huc intrasti

non habens vestem nuptialem At ille obmutuit Tunc
rex dixit ministris ligatis manibus et pedibus eius mitti-
te eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor
dentium Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Tunc
abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent ihesum
in sermone Et mittunt discipulos suos cum herodi-
anis dicentes Magister scimus quia verax es et
viam dei in veritate doces et non est tibi cura de
aliquo non enim respicis personam hominum Dic ergo nobis
quid tibi videtur. licet censum dare cesari an
non Cognita autem ihesus nequitia eorum ait Quid
me temptatis ypocrite. Ostendite michi numisma
census At illi obtulerunt ei denarium Et ait illis
ihesus Cuius est ymago et superscriptio hec Dicunt
ei cesaris. Tunc ait illis Reddite ergo que sunt ce-
saris cesari et que sunt dei deo Et audientes
mirati sunt Et relicto eo abierunt. In illo die
accesserunt ad eum saducei qui dicunt non esse resurrec-
tionem Et interrogaverunt eum dicentes Magister moy-
ses dixit Si quis mortuus fuerit non habens filium
ut ducat frater eius uxorem illius et suscitet se-
men fratri suo Erant apud nos septem fratres et
primus uxore ducta defunctus est et non habens semen
reliquit uxorem fratri suo Similiter secundus et tercius

usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defun-
cta est. In resurrectione cuius erit uxor de sep-
tem omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Ihesus ait
illis Erratis nescientes scripturas neque virtutem
dei. In resurrectione enim neque nubent neque nube-
tur sed sunt sicut angeli dei in celo. De resur-
rectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a
deo dicente vobis Ego sum deus abraham deus
ysaac et deus iacob. Non est deus mortuorum sed viventium.
Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius.
Pharisei autem audientes quod silentium imposuisset
saduceis convenerunt in unum et interrogavit eum
unus ex legis doctor temptans eum Magister quod est
mandatum magnum in lege. Ait illi Ihesus Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex tota mente tua. Hoc est enim max-
imum et primum mandatum. Secundum autem simile huic
Diliges autem proximum tuum sicut te ipsum. In hiis
duobus mandatis universa lex pendet et prophete.
Congregatis autem phariseis interrogavit eos
Ihesus dicens Quid vobis videtur de Christo cuius
filius est. Dicunt ei David. Ait illis Quomodo ergo
David in spiritu vocat eum dominum quo filius est

istud fuit feria 3a

Et nemo poterat ei respondere verbum neque ausus fuit quisquam
ex illa die amplius eum interrogare. Et cum fa-
ret vespera egrediebatur de civitate. Tunc ihesus locu-
tus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathe-
dram moysi sederunt scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque
dixerint vobis servate et facite, secundum vero
opera eorum nolite facere, dicunt enim et non faciunt. Alli-
gant enim onera gravia et importabilia et imponunt in
humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere.
Omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Dila-
tant enim philateria sua et magnificant fimbrias.
Amant autem primos recubitus in cenis et primas
cathedras in sinagogis et salutaciones in foro et vo-
cari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi,
unus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem
nolite vocare vobis super terram, unus est enim pater vester qui in
celis est. Nec vocemini magistri quia magister vester unus est Christus.
Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exal-
taverit humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite quia clauditis regnum celo-
rum ante homines, vos non intratis neque introeuntes
sinitis introire. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite quia
comeditis domos viduarum in oracione longa orantes

propter hoc amplius accipietis iudicium Ve vobis scribe
et pharisei ypocrite qui circuitis mare et aridam ut
faciatis unum proselitum et cum fuerit factus facitis eum filium
gehenne duplo quam vos Ve vobis duces ceci qui
dicitis quicumque iuraverit per templum nichil est qui autem iu-
raverit in auro templi debitor est Stulti et ceci
quid enim maius aurum aut templum quod sanctificat aurum
Et quicumque iuraverit in altari nichil est. Quicumque
iuraverit in dono quod est super illud debitor est
Ceci quid enim maius donum aut altare quod sanctificat
donum Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus
que super illud sunt Et quicumque iuraverit in templo iurat
in illo et in eo qui habitat in ipso Et qui iurat in celo
iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite qui decimatis mentam
et anetum et ciminum et reliquistis que graviora sunt legis
iudicium misericordiam et fidem hec oportuit facere et illa non
omittere duces ceci excolantes culicem camelum
autem glucientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
qui mundatis quod deforis est calicis et parapsidis intus
autem pleni estis rapina et inmundicia. Pharisee ceca
munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat

et id quod deforis est mundum Ve vobis scribe et pharisei
ypocrite quia similes estis sepulchris dealbatis que a
foris parent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcicia Sic et vos a foris quidem
apparetis hominibus iusti intus autem pleni estis
ypocrisi et iniquitate Ve vobis scribe et pharisei ypo
crite qui edificatis sepulchra prophetarum et ornatis monu
menta iustorum et dicitis si fuissemus in diebus patrum
nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum Itaque
testimonio estis vobis metipsis quia filii estis eorum qui prophe
tas occiderunt Et vos implete mensuram patrum vestrorum
Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio
gehenne Ideo ecce mitto ad vos prophetas et sapien
tes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis et
ex ipsis flagellabitis in synagogis vestris et persequemini de
civitate in civitatem ut veniat super vos omnis sanguis
iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti
usque ad sanguinem zacharie filii barachie quem occi
distis inter templum et altare. Amen dico vobis venient
hec omnia super generationem istam. Jherusalem iherusalem que occidis
prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt quociens volui
congregare filios tuos quemadmodum congregat gallina

pullos suos sub alas et noluisti Ecce relinquetur
vobis domus vestra deserta dico enim vobis non me
videbitis donec veniat dicens benedictus qui venit in nomine
domini [s mr] Sedens ihesus contra gazophilacium [s lu] Respiciens autem
vidit eos qui mittebant munera sua in gazophy-
lacium [s mr] Et multi divites iactabant multa. [s lu] Vidit
autem et quandam viduam pauperculam mittentem
duo era minuta [s mr] quod est quadrans et convocans
discipulos suos ait illis. Amen dico vobis
quoniam vidua haec pauper plus omnibus misit qui mise-
runt in gazophilacium. Omnes enim ex eo quod
habundabant illis miserunt haec autem ex eo
quod deerat illi omnem victum suum quem habuit mi-
sit Et egressus ihesus de templo ibat et accesse-
runt eius ad eum ut ostenderent ei edificaciones
templi [s mr] Ait illi unus de discipulis suis magister [s lu]
aspice quales lapides et quales structure quod bonis
lapidibus et donis ornatum est [s ort] Ihesus autem respondens
ait eis videtis haec omnia haec magnas edificacio-
nes [s ort] Amen dico vobis venient dies [s lu] in quibus non
relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur
[s mr] Et cum sederet in monte oliveti [s ort] accesserunt ad

115
114

eum discipuli secreto. Interrogabant separatim eum Pe-
trus et Jacobus et Johannes et Andreas. Preceptor
dic nobis quando hec erunt et quod signum adventus tui et
consummacionis seculi quod signum cum hec omnia incipient consu-
mari. Et respondens Jhesus cepit illis dicere. Videte
ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo
meo dicentes Ego sum Christus. Et tempus appropinquavit nolite
ire post illos multos seducent. Audituri enim estis
prelia et opiniones preliorum. Cum autem audieritis prelia et se-
diciones nolite terreri. Oportet enim hec primum fieri sed
non statim finis. Tunc dicebat illis. Surget
gens contra gentem et regnum adversus regnum
et terremotus magni erunt per loca et pestilencie
et fames terroresque de celo et signa magna erunt.
Hec omnia autem initia sunt dolorum. Videte vosmet-
ipsos. Sed ante hec omnia inicient in vobis manus suas
et persequentur tradentes in synagogas et custodias et
in synagogis vapulabitis trahentes ad reges
et presides propter nomen meum. Stabitis propter me in testi-
monium illis et in omnes gentes. Ponite ergo in
cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis

Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt
resistere et contradicere omnes adversarii vestri (fratres mei) Nolite precogi-
tare quomodo loquamini sed quod datum fuerit vobis in illa hora
id loquimini Non enim vos loquentes estis sed spiritus sanctus
Trademini autem a parentibus et fratribus et amicis et
cognatis et morte afficient ex vobis (fratres mei) Tradet autem
frater fratrem in mortem et pater filium et consurgent filii
in parentes et morte eos afficient (fratres mei) Et eritis
odio omnibus propter nomen meum et tunc scandalizabuntur
multi et invicem tradent et odio habebunt invicem Et
multi pseudo prophete surgent et seducent multos
Et quoniam habundabit iniquitas refrigescet caritas mul-
torum Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit
(fratres mei) In paciencia vestra possidebitis animas vestras (fratres mei) Et predi-
cabitur hoc evangelium in universo mundo in testimonium omnibus
gentibus et tunc veniet consummacio Cum videritis ab-
hominacionem desolacionis que dicta est a daniele propheta
stantem in loco sancto (fratres mei) ubi non debet qui legit intelligat
Cum autem videritis circumdari ab exercitu ierusalem tunc scitote
quoniam appropinquat desolacio eius tunc qui in iudea sunt fu-
giant ad montes et qui in tecto non descendant ad-
de domo et qui in agro non revertatur tollere tunicam

quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia quae scripta
sunt Ve autem praegnantibus et nutrientibus in diebus illis
Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme vel sabbato Erit
enim tunc tribulatio magna qualis non fuit a principio mundi
usque modo neque fiet Erit pressura magna super terram
et ira populo huic et cadent in ore gladii et captivi du-
centur in omnes gentes et Jerusalem calcabitur a gentibus
donec impleantur tempora nationum Et nisi breviati
fuissent dies illi non fuisset salva omnis caro sed
propter electos breviabuntur dies illi Tunc si quis vobis
dixerit Ecce hic Christus aut illic Nolite credere Sur-
gent enim pseudochristi et pseudoprophetae Et dabunt sig-
na magna et prodigia ita ut in errorem inducantur
si fieri potest etiam electi Ecce praedixi vobis Si
ergo dixerint vobis Ecce in deserto est
nolite exire Ecce in penetralibus nolite credere
Sicut enim fulgur exit ab oriente et apparet
usque ad occidentem ita erit et adventus filii
hominis Ubicumque fuerit corpus ibi congregabuntur et aquile
Statim autem post tribulationem dierum illorum sol ob-
scurabitur et luna non dabit lumen suum et stellae

secundum Lucam
cadet de celo Et erunt signa in sole et luna et
stellis et in terris pressura gencium pre confusione soni-
tus maris et fluctuum arescentibus hominibus pre timore
et expectacione que supervenient universo orbi. Nam virtu-
sequitur
tes celorum movebuntur Et tunc apparebit signum filii
hominis in celo et tunc plangent se omnes tribus terre
Et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum
virtute magna et maiestate et mittet angelos
suos cum tuba et voce magna Et congregabunt
electos eius a quatuor ventis a summis celorum usque
secundum Lucam
ad terminos eorum Videte ficulneam et omnes arbores
cum producunt iam ex se fructum scitis quia prope est
estas Ita et vos cum videritis hec fieri scitote
sequitur
quia prope est regnum dei Et in iannus. Amen dico
vobis non preteribit generacio hec donec omnia fiant Ce-
lum et terra transibunt verba autem mea non preteribunt Atten-
dite autem vobis ne forte graventur corda vestra in
crapula et ebrietate et curis huius vite et super-
veniat in vos repentina illa dies tamquam laqueus e-
sequitur
nim veniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre De
Marcus
die illa et hora nemo scit neque angeli celorum neque filius
sequitur
nisi solus pater Sicut autem fuit in diebus noe ita

erit et adventus filii hominis Sicut enim erant in diebus
ante diluvium comedentes et bibentes nubentes
et nuptui tradentes usque ad eum diem in quo intravit in
archam Noe et non cognoverunt donec venit dilu-
vium et tulit omnes Ita erit adventus filii hominis Tunc duo
erunt in agro unus assumetur et alter relinquetur Duo erunt
molentes in mola una assumetur et altera relinquetur
Duo in lecto lecto unus assumetur et alter relinquetur Vigi-
late itaque quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit
Videte vigilate et orate nescitis enim quando tempus sit
Vigilate omni tempore orantes ut digni habeamini fugere
ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis Sicut enim
homo qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit servis
potestatem cuiusque operis et ianitori precepit ut vigilaret
Vigilate ergo nescitis enim quando dominus domus veniet sero
an media nocte an gallicantu an mane ne cum
venerit repente inveniat vos dormientes Quod
autem vobis dico omnibus dico vigilate Illud autem scitote
quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus
esset vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam
Ideo et vos estote parati quia nescitis qua hora filius hominis
venturus est Quis putas est fidelis servus et prudens
quem constituit dominus suus super familiam suam ut det illis

cibum in tempore. Beatus ille servus quem cum venerit dominus sui
invenerit facientem. Amen dico vobis super omnia
bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus
ille servus in corde suo moram facit dominus meus
venire et percutere ceperit conservos suos manducet
autem et bibat cum ebriosis veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet
eum partemque eius ponet cum ypocritis illic erit fletus
et stridor dencium. Tunc simile erit regnum celorum decem
virginibus que accipientes lampades suas ex-
ierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis
erant fatue et quinque prudentes. Sed quinque fatue
acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum
prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis
cum lampadibus suis. Moram autem faciente sponso
dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem
nocte clamor factus est ecce sponsus venit exite
obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille
et ornaverunt lampades suas. Fatue autem
sapientibus dixerunt date nobis de oleo vestro
quia lampades nostre extinguuntur. Responderunt
prudentes dicentes ne forte non sufficiat no-

110
117

bis et vobis. Ite potius ad vendentes et emite
vobis. Dum autem irent emere venit sponsus et que pare
rate erant intraverunt cum eo ad nuptias et clausa est
ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicen
tes domine domine aperi nobis. At ille respondens ait
Amen dico vobis nescio vos. Vigilate itaque
quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre
proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bo
na sua et uni dedit quinque talenta alii autem duo alii vero
unum unicuique secundum propriam virtutem et profectus est statim
Abiit autem qui quinque talenta acceperat et operatus est
in eis et lucratus alia quinque. Similiter qui duo acce-
perat lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat
abiens fodit in terram et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum et
posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talen
ta acceperat obtulit alia quinque talenta di
cens domine quinque talenta tradidisti michi ecce
alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius Euge
serve bone et fidelis quia super pauca fuisti
fidelis super multa te constituam. Intra in gaudi
um domini mei. Accedens autem et qui duo talenta

acceperat et ait domine duo talenta tradidisti michi
ecce alia duo super lucratus sum. Ait illi dominus
eius Euge serve bone et fidelis quia super pauca
fuisti fidelis super multa te constituam intra in gau-
dium domini tui. Accedens autem et qui unum acceperat et
ait domine scio quia homo durus es metis ubi non seminasti
et congregas ubi non sparsisti et timens abii et abscon-
di talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum
est. Respondens autem dominus eius dixit ei serve
male et piger sciebas quia meto ubi non semino
et congrego unde non sparsi. Oportuit ergo
te committere pecuniam meam numulariis et ego
veniens recepissem utique quod meum est cum usura.
Tollite itaque ab eo talentum et date ei qui
habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur
et habundabit ei autem qui non habet et quod videtur habere au-
feretur ab eo et inutilem servum eicite in tenebras
exteriores illic erit fletus et stridor dentium.
Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et
omnes angeli eius cum eo tunc sedebit super sedem

in maiestatis sue & congregabuntur ante eum omnes
gentes & separabit eos ab invicem sicut pastor
segregat oves ab hedis & statuet oves quidem a
dextris suis & hedos a sinistris. Tunc dicet rex
hiis qui a dextris eius erunt venite benedicti patris mei
possidete regnum vobis paratum a constitucione mundi.
Esurivi enim et dedistis michi manducare sitivi et
dedistis michi bibere hospes eram et collegistis me
Nudus eram et cooperuistis me Infirmus et visi-
tastis me In carcere eram & venistis ad me Tunc re-
spondebunt ei iusti dicentes domine quando te vidimus esuri-
entem & pavimus te & sicientem & dedimus tibi potum
Quando autem te vidimus infirmum aut in carcere et venimus
ad te Quando autem te vidimus hospitem & collegimus
te Aut nudum & cooperuimus te Et respondens rex dicet
illis Amen dico vobis quamdiu fecistis uni de hiis
fratribus meis minimis michi fecistis Tunc dicet & hiis
qui a sinistris eius erunt discedite a me maledicti in
ignem eternum qui paratus est diabolo & angelis
eius Esurivi enim et non dedistis michi manducare siti-
vi et non dedistis michi bibere. hospes eram & non colle-
gistis me Nudus et non cooperuistis me In-
firmus & in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt

debunt ei et ipsi dicentes domine quando te vidimus esurien-
tem aut sicientem aut hospitem aut nudum aut
infirmum vel in carcere et non ministravimus tibi.
Tunc respondebit illis dicens Amen dico vobis
quamdiu non fecistis uni de minoribus his nec mihi
fecistis Et ibunt hii in supplicium eternum
Iusti autem in vitam eternam. Et factum est cum consum-
masset ihesus sermones hos omnes dixit discipu-
lis suis Scitis quia post biduum pascha fiet
et filius hominis tradetur ut crucifigatur Erat autem
diebus docens in templo noctibus vero exiens
morabatur in monte qui vocatur oliveti et omnis populus
manicabat ad eum venire in templo audire illum.
Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores
populi in atrio principis qui dicebatur caiphas et
consilium fecerunt ut ihesum dolo tenerent et occi-
derent. dicebant autem Non in die festo sed
ne forte tumultus fieret in populo Timebant vero
plebem Intravit autem sathanas in iudam qui cognomina-
batur scarioth unum de duodecim et abiit et locutus
est cum principibus sacerdotum et magistratibus quomodo

ut illum traderet eis Et ait illis Quid vultis mihi
dare et ego vobis eum tradam Qui audientes gavisi
sunt et promiserunt ei pecuniam se daturos At illi
constituerunt ei triginta argenteos Ante diem festum
pasche sciens quod ihesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc
mundo ad patrem cum dilexisset suos qui erant in mundo in
finem dilexit eos. Venit autem dies azimorum in qua necesse pascha
erat occidi pascha Et prima die azimorum quando immola-
bat accesserunt discipuli ad ihesum dicentes Ubi vis pa-
remus tibi comedere pascha. Et misit duos ex disci-
pulis suis petrum et iohannem dicens Euntes parate
nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt Ubi
vis paremus Et dixit ad eos Ecce introeuntibus
vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram
aque portans Sequimini eum in domum in quam intrat
et dicetis domino domus dicit tibi magister Tempus meum
prope est apud te facio pascha cum discipulis meis
Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis
manducem Et ipse ostendet vobis cenaculum grande
stratum et ibi parate Euntes autem discipuli et venerunt
in civitatem et invenerunt sicut dixit illis Et fece-
runt discipuli sicut precepit illis ihesus et paraverunt
pascha Vespere autem facto venit cum duodecim Et cum
facta esset hora discubuit et duodecim apostoli cum eo

Cum diabolus iam misisset in cor ut traderet eum
iudas simonis scariothis Sciens ihc quia omnia de-
dit ei pater in manus et quia a deo exivit et ad deum
vadit Surgit a cena et ponit vestimenta sua
et cum accepisset linthеum precinxit se deinde misit
aquam in pelvim et cepit lavare pedes discipulorum
suorum et extergere lintheo quo erat precinctus Venit
ergo ad simonem petrum et dixit ei petrus domine tu
mihi lavas pedes Respondit et dixit ei ihc Si non
lavero te non habebis partem mecum. Dixit ei petrus
domine non tantum pedes meos sed et manus et caput
Dicit ei ihc Qui lotus est non indiget nisi ut pedes
lavet sed est mundus totus Et vos mundi estis
sed non omnes Sciebat autem quisnam esset qui traderet eum
propterea dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo
lavit pedes eorum accepit vestimenta sua et
cum recubuisset iterum dixit eis Scitis quid fecerim
vobis Vos vocatis me magister domine et bene dicitis
Sum etenim Si ergo ego lavi pedes vestros dominus
et magister et vos debetis alter alterius lavare pedes
Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego
feci vobis ita et vos faciatis Amen amen dico
vobis non est servus maior domino suo neque apostolus
maior est eo qui misit illum Si hec scitis beati eritis

si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos
elegerim sed ut impleatur scriptura. Qui mandu-
cat mecum panem levabit calcaneum suum contra me.
Amen amen dico vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit
credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis qui accipit
si quem misero me accipit. Et qui me accipit accipit eum
qui me misit. Cum hec dixisset Ihesus turbatus est spiritu et protes-
tatus est. Et edentibus illis dixit. Amen amen dico
quia unus vestrum me traditurus est. Aspiciebant ergo ad
invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Et illi cepe-
runt singuli dicere Numquid ego sum domine. At ipse respon-
dens ait Qui intingit mecum manum in parapside hic
me tradet. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de
illo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat
ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas qui tra-
didit eum dixit Numquid ego sum rabbi. Ait illi. Tu di-
xisti. Cenantibus autem illis ait illis. Desiderio deside-
ravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.
Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec
impleatur in regno dei. Accepit Ihesus panem gratias egit
et benedixit et fregit dedit que discipulis suis et ait
Accipite et comedite hoc est corpus meum quod pro vobis tra-
detur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et cali-
cem postquam cenavit gratias agens et benedixit et dedit disci-
pulis suis dicens. Accipite et dividite inter vos
et bibite ex hoc omnes. Et biberunt ex illo omnes. Et ait

illis. Hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro vo-
bis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Amen
dico vobis quia iam non bibam de hoc genimine vitis
usque in illum diem cum illud bibam vobiscum
novum in regno patris mei. Verumptamen ecce manus tra-
dentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis
secundum quod diffinitum est vadit. Verumptamen ve homini
illi per quem traditur. Et ipsi ceperunt querere inter se
quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Erat ergo recum-
bens unus ex discipulis eius in sinu Jhesu quem diligebat
Jhesus. Innuit ergo huic Simon Petrus et dicit ei Quis
est de quo dicit. Itaque cum recubuisset ille supra pectus
Jhesu dicit ei Domine quis est. Et respondit Jhesus. Ille est
cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intin-
xisset panem dedit Jude Simonis Scarioth.
Et post buccellam introivit in eum Sathanas.
Dicit ei Jhesus Quod facis fac cicius. Hoc autem nemo sci-
vit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim puta-
bant quia loculos habebat Judas quod dixisset ei Jhesus
Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum vel
egenis ut daret. Cum ergo accepisset ille buccellam
exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dixit
Jhesus Nunc clarificatus est filius hominis et deus clarificatus
est in eo. Si deus clarificatus est in eo et deus clarificabit

eum in semetipso et continuo clarificabit illum Filioli
adhuc modicum vobiscum sum quaeretis me et sicut dixi
Iudaeis Quo ego vado vos non potestis venire et
vobis dico modo Mandatum novum do vobis ut di-
ligatis invicem sicut dilexi vos ut et vos diligatis
invicem In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei
estis si dilectionem habueritis ad invicem Dicit ei Simon Pe-
trus ~~Quare non possum te modo sequi~~ Domine quo vadis
Respondit Ihesus Quo ego vado non potes me modo sequi
Sequeris autem postea Dicit ei Simon Petrus Quare non
possum te modo sequi Animam meam pro te ponam Respondit Ihesus
Animam tuam pro me pones Amen amen dico tibi non
cantabit gallus donec ter me neges Et ait disci-
pulis suis Non turbetur cor vestrum Creditis
in Deum et in me credite In domo patris mei mansiones
multae sunt Si quominus dixissem vobis quia vado pa-
rare vobis locum Et si abiero et paravero
vobis locum iterum veniam et accipiam vos ad vos
ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis et quo ego
vado vos scitis et viam scitis Dicit ei Thomas
Domine nescimus quo vadis et quomodo possumus viam scire
Dicit ei Ihesus Ego sum via veritas et vita Nemo

venit ad patrem nisi per me Si cognovissetis me et patrem
utique cognovissetis et amodo cognoscetis eum et vidistis eum
Dicit ei philippus Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis
Dicit ei ihesus Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis
me philippe qui videt me videt et patrem Quo
modo tu dicis ostende nobis patrem Non creditis quia ego in
patre et pater in me est Verba quae ego loquor a me ipso non
loquor Pater autem in me manens ipse facit opera Non
creditis quia ego in patre et pater in me est alioquin propter ipsa
opera credite Amen amen dico vobis Qui credit
in me opera quae ego facio et ipse faciet et maiora
horum faciet quia ego ad patrem vado Et quodcumque
petieritis patrem in nomine meo hoc faciam ut glorificetur
pater in filio Si quid petieritis patrem in nomine meo hoc
faciam Si diligitis me mandata mea servate et
ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vo-
bis ut maneat vobiscum in aeternum spiritum veritatis quem non
potest accipere quia non videt eum nec scit eum vos autem
cognoscetis eum quia apud vos manebit et in vobis erit Non
relinquam vos orphanos veniam ad vos Adhuc
modicum et mundus iam me non videt vos autem videbitis
quia ego vivo et vos vivetis In illo die vos cognoscetis

qr ego su i pre meo 2 vos i me 2 ego i vobis Q
habz mandata mea 2 servat ea ille e q diligit me
Qui aut diligit me diliget a pre meo 2 ego diligā
eu 2 manifestabo ei meipm Dicit ei iudas no ille
scharioths Dne qd fcm est qr manifestaturus es no
bis teipm 2 no mundo Rndit ihs 2 dixit ei Si qs
diligit me sermone meu servabit 2 pr meus dili
get eu 2 ad eu veniemq 2 masione apud eu fa
ciemq Q no diliget me sermones meos no ser
vat Et sermone q vos audistis no e meus s3 ei
q misit pris h locutus su vobis ap vos manes
Paclitus aut sps scs q mittet pr i noie meo
ille vos docebit oia 2 suggeret vobis oia qcuqz dix
ero vobis Pace relinquo vobis Pace mea do
vobis no quomo mundus dat ego do vobis No turbet
cor vrm neqz formidet Audistis qr ego dixi
vobis vado 2 venio ad vos Si diligeretis me gau
deretis utiqz qr vado ad pre qr pr maior me
e Et nuc dixi vobis pusqz fiat ut cu fcm
fuit credatis Jam no multa loqr vobiscu
venit ei pnceps mundi huius 2 i me no habet qcqz
Sed ut cognoscat mundus qr ego diligo prem
Et sicut madatu dedit michi pr sic facio Sur
te eamus hinc ¶ Ego su vitis vera 2 pr meus

agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem
fructum tollet eum. Et omnem qui fert fructum pur-
gabit eum ut fructum plus afferat. Iam vos
mundi estis propter sermonem meum quem locutus sum vobis
Manete in me et ego in vobis. Sicut palmes
non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in
vite sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum
vitis vos palmites. Qui manet in me et ego
in eo hic fert fructum multum quia sine me nich-
il potestis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras
sicut palmes et arescet et colligent eum et in ignem
mittent et ardet. Si manseritis in me et verba
vobis manserint quodcumque volueritis petetis et
fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus
ut plurimum fructum afferatis et efficiamini
mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi
vos. Manete in ~~dil dil~~ dilectione mea
Si precepta mea servaveritis manebitis in
dilectione mea sicut et ego precepta patris mei
servavi et maneo in eius dilectione. Hec locutus
sum vobis ut gaudium meum in vobis sit et ut
gaudium vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum

Ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis sed ego vos elegi et posui vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat ut quodcumque pecieritis patrem in nomine meo det vobis. Hec mando vobis ut diligatis invicem. Si mundus vos odit scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis. Non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui me misit. Si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent; nunc autem et viderunt et oderunt me et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est quia odio habuerunt me

gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre
spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit
de me. Et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum
estis. Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque
synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui interficit vos
arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis quia
non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis
ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis
interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis
tristicia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis
expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero pa-
raclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos.
Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iusti-
cia et de iudicio. De peccato quidem quia non crediderunt in me. De
iusticia vero quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De
iudicio autem quia princeps mundi huius iam iudicatus est. Ad-
huc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare
modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso sed quecumque audiet
loquetur et que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me cla-
rificabit quia de meo accipiet et annunciabit vobis.
Omnia quecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi de meo accipiet
et annunciabit vobis. Modicum et iam non videbitis
me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem.
Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit nobis modicum? Nes-
cimus quid loquitur. Cognovit autem Ihesus quia volebant eum
interrogare et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi

Dixerunt ergo discipuli eius ad invicem. Quid est hoc quod dixit nobis modicum et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem.

assit ad me [illegible]

125
124

Modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis
me Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos
mundus autem gaudebit vos autem contristabimini sed tristicia
vestra vertetur in gaudium Mulier cum parit tristiciam habet
quia venit hora eius Cum autem pepererit puerum iam non meminit pressure
propter gaudium quia natus est homo in mundum Et vos igitur nunc
tristiciam habetis Iterum autem videbo vos et gaudebit cor
vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis In illo die
me non rogabitis quicquam Amen amen dico vobis si quid
pecieritis patrem in nomine meo dabit vobis Usque modo non
petistis quicquam in nomine meo petite et accipietis ut gau-
dium vestrum sit plenum Hec in proverbiis locutus sum vobis
venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis sed palam
de patre meo annunciabo vobis In illo die in nomine meo
petetis Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de
vobis Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis et
credidistis quia a deo exivi Exivi a patre et veni in mundum
Iterum relinquo mundum et vado ad patrem Dicunt ei discipuli
Ecce nunc palam loqueris et nullum proverbium dicis nunc
scimus quia scis omnia non est opus tibi ut quis te interroget
In hoc credimus quia a deo existi Respondit eis Ihesus
Modo creditis Ecce venit hora et iam venit ut dispergamini
unusquisque in propria et me solum relinquatis et non sum solus
quia pater mecum est Hec locutus sum vobis ut in me

pacem habeatis in mundo pressuram habebitis sed confidite
ego vici mundum hec locutus est ihesus Et sublevatis oculis
in celum dixit Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus
clarificet te Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut
omne quod dedisti ei det eis vitam eternam hec est autem vita eterna
ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti ihesum christum
Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti
michi ut faciam Et nunc clarifica me tu pater apud te
metipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te
Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti michi de mun-
do Tui erant et michi eos dedisti et sermonem meum ser-
vaverunt et nunc cognoverunt quia omnia que dedisti michi
abs te sunt quia verba que dedisti michi dedi eis Et ipsi acce-
perunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia
tu me misisti Ego pro eis rogo non pro mundo sed pro hiis
quos dedisti michi quia tui sunt et omnia mea tua sunt et tua mea
sunt et clarificatus sum in eis et iam non sum in mundo et hii
in mundo sunt et ego ad te venio Pater sancte serva eos in
nomine sancto tuo quos dedisti michi ut sint unum sicut et nos
Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo quos de-
disti michi ego custodivi et nemo ex eis periit nisi filius
perdicionis ut scriptura impleatur Nunc autem ad te venio Et hec
loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semet-

ipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit
quia non sunt de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed
ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non
sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas
est. Sicut tu me misisti in mundum et ego misi eos in mundum.
Et ego pro eis sanctifico me ipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate.
Non pro eis autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum
eorum in me ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego
in te ut ipsi in nobis unum sint ut mundus credat quia tu me mi-
sisti. Et ego claritatem quam tu dedisti michi dedi eis ut
sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut
sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti.
Et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti
michi volo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut videant clari-
tatem meam quam dedisti michi quia dilexisti me ante constitutionem
mundi. Pater iuste mundus te non cognovit ego autem te cognovi et
hii cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen
tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et
ego in ipsis. Facta est contentio inter eos quis eorum videretur esse
maior. Dixit autem eis reges gentium dominantur eorum et qui potestatem
habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic sed qui maior est
in vobis fiat sicut minor et qui precessor est sicut ministrator.
Nam quis maior est qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum

sicut qui ministrat Vos autem estis qui permansistis mecum in tempta-
cionibus meis Et ego dispono vobis sicut disposuit
michi pater meus regnum vt edatis et bibatis super mensam meam
in regno meo et sedeatis super thronos iudicantes
duodecim tribus israel Ait autem dominus Simon Simon simon
Ecce sathanas expetiuit vos vt cribaret sicut
triticum Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides
tua Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Qui dixit
ei Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire
At ille dixit dico tibi petre non cantabit hodie
gallus donec ter abneges nosse me Et dixit
eis quando misi vos sine sacculo et pera et calciamen-
tis numquid aliquid defuit vobis At illi dixerunt nichil
Dixit ergo eis Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter
et peram Et qui non habet vendat tunicam suam et emat
gladium Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est
oportet impleri in me et cum iniquis deputatus est
Etenim ea que de me sunt finem habent At illi dixerunt
Domine ecce duo gladii hic At ille dixit eis Satis
est Hec cum dixisset ihesus et ymno dicto Egressus ihesus
secundum consuetudinem in montem oliueti trans torrentem
cedron et secuti sunt eum discipuli eius Tunc dixit
illis ihesus Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte
ista Scriptum est enim percuciam pastorem et dispergentur oves

253

gregis ~~vos in galileam~~ postquam surrexero precedam vos
in galileam. Respondens autem petrus dixit ei Et si omnes
scandalizati fuerint in te ego numquam scandalizabor. Ait illi
ihesus Amen dico tibi quia tu hodie in hac nocte priusquam gal-
lus bis vocem dederit ter me negabis. Ait illi petrus
Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter
et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in
villam que dicitur Gethsemani ubi ortus. In quem introivit
ipse et discipuli eius. Et dixit discipulis suis Sedete
hic donec vadam illuc et orem. Et assumpsit petrum
et Jacobum et Johannem secum et cepit contristari et mestus esse.
Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem.
Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum
Et ipse avulsus ab eis quantum iactus est lapidis et positis genibus procidit
in faciem suam super terram et orabat ut si fieri posset transi-
ret ab eo hora et dixit. Pater mi si possibile est transfer
a me calicem istum verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu.
Et venit ad discipulos suos ~~et invenit~~ eos dormi-
entes. Et dicit petro Simon dormis? Sic non
potuisti una hora vigilare mecum. Vigilate et orate
ut non intretis in temptacionem. Spiritus quidem promptus est
caro autem infirma. Et iterum abiit et oravit eundem
sermonem dicens Pater mi si non potest hic calix transire
nisi bibam illum fiat voluntas tua. Et rursus venit et invenit
eos dormientes. Erant autem oculi eorum gravati

et ignorabat quid dicerent ei. Et relictis illis iterum
abiit et positis genibus oravit tercio eundem sermonem
dicens Pater si vis transfer istum calicem a me verumptamen
non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi ange-
lus de celo confortans eum et factus in agonia prolixius
orabat. Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis
in terram decurrentis. Et cum surrexisset ab oracione ve-
nit ad discipulos suos et invenit eos dormientes
pre tristicia. Tunc venit ad discipulos suos et dixit illis
dormite iam et requiescite. Sufficit. Ecce appropinquabit
et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus
Ecce qui me tradet prope est. Sciebat autem et Judas qui tra-
debat eum locum quia frequenter Jhesus illuc convenerat cum disci-
pulis suis. Judas autem Scarioth unus ex duodecim cum acce-
pisset cohortem et a pontificibus et phariseis ministros
adhuc eo loquente venit illuc et cum eo turba multa cum
lanternis et facibus et armis cum gladiis et fustibus et lignis
missa a principibus summis sacerdotibus et scribis et senioribus
Qui tradidit eum dedit eis signum dicens Quemcumque osculatus fuero
ipse est tenete eum et ducite caute. Et appropinquabat Jhesus ut
oscularetur eum. Jhesus autem sciens omnia que ventura erant super
eum processit et dixit eis Quem queritis. Responderunt ei
Jhesum nazarenum. Dixit eis Jhesus Ego sum. Stabat autem
et Judas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum
abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo eos inter-
rogavit Quem queritis. Illi autem dixerunt Jhesum nazarenum

Respondit ihesus dixi vobis quia ego sum si ergo me queritis
sinite hos abire ut impleatur sermo quem dixit quos dedisti
michi non perdidi ex eis quemquam Confestim iudas accedens
ad eum dixit Ave rabbi Et osculatus est eum dixitque illi
ihesus Juda osculo filium hominis tradis Amice ad quid venisti
Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum erat dixerunt
domine si percutimus in gladio Et ecce simon petrus
unus de circumstantibus ex illis qui erant cum ihesu habens gladium ex-
tendens manum suam exemit gladium suum percussit servum
principis sacerdotum amputavit auriculam eius dextram Erat
autem nomen servo malchus Respondens ihesus ait Sinite usque huc Et
dixit ihesus petro Converte gladium tuum in vaginam Omnes enim qui
acceperint gladium gladio peribunt Calicem quem dedit michi
pater non bibam illum An putas quia non possum rogare patrem
meum et exhibebit michi modo plus quam duodecim legiones
angelorum Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet
fieri Et cum tetigisset auriculam servi sanavit eam In
illa hora dixit ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum
et magistratus templi et seniores Tamquam ad latronem existis
cum gladiis et fustibus et lignis comprehendere me Cum cotidie apud
vos eram docens in templo et non me tenuistis Sed hec est
hora vestra et potestas tenebrarum hoc autem totum factum est ut imple-
rentur scripture tenebrarum Cohors ergo et tribunus et ministri
iudeorum accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et compre-
henderunt ihesum et ligaverunt et tenuerunt eum et adduxe-
runt ad annam primum Tunc discipuli omnes relicto eo fuge-
runt Adolescens quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo
super nudo et tenuerunt eum At ille relicta sindone

perductus fuit ab eis Erat autem annas socer chayphe qui erat
pontifex anni illius Erat autem caiphas qui dederat consi-
lium iudeis quia expedit unum hominem mori pro populo Pontifex igitur
interrogavit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius.
Respondit ei ihesus Ego palam locutus sum mundo ego
semper docui in sinagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt
et in occulto locutus sum nichil Quid me interrogas interroga
eos qui audierunt quid locutus sum eis Ecce hii sciunt
que dixerim ego Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum
dedit alapam ihesu dicens Sic respondes pontifici Respondit
ei ihesus Si male locutus sum testimonium perhibe de malo
Si autem bene quid me cedis Et misit ihesum annas ligatum
ad caipham pontificem principem sacerdotum ubi omnes sacerdotes
et pharisei et scribe convenerant Sequebatur autem ihesum simon
petrus et alius discipulus discipulus autem ille erat notus pon-
tifici et introivit cum ihesu in atrium pontificis Petrus autem sta-
bat ad ostium foris Exivit ergo discipulus ille qui erat
notus pontifici et dixit ostiarie et introduxit petrum.
Principes sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium
contra ihesum ut eum morti traderent et non inveniebant cum multi
falsi testes accessissent et convenientia testimonia non erat
Novissime autem venerunt duo falsi testes et falsum
testimonium ferebant adversus eum dicentes Quia nos audivimus
eum dicentem Possum destruere templum dei et post triduum et

edificare illud Ego dissolvam templum hoc manu factum et ... edifi-
cabo Et non erat conveniens testimonium illorum Petrus
autem sedebat foris in atrio deorsum a longe at ignem in me-
dio atrio stabat simul cum ministris ad prunas et servus erat
et calefaciebat se Erat autem cum eis et petrus stans et cale-
faciens se in medio eorum Quem cum vidisset ancilla quedam hostj-
aria una ex ancillis summi sacerdotis calefacientem se et
sedentem ad lumine et cum fuisset intuita accessit ad eum
dicens Et tu cum ihesu nazareno eras numquid et tu ex disci-
pulis es hominis istius At ille negavit coram omnibus dicens
mulier non sum neque novi quid dicis Et exiit fo-
ras ante atrium et gallus cantavit Exeunte autem illo ianuam
rursus vidit eum alia ancilla et ait circumstantibus quia et
hic erat ibi Hic erat cum ihesu nazareno Alius videns eum
dixit Tu de illis es Et iterum negavit cum iuramento
et dixit O homo non sum Et post pusillum intervallo fere
quasi hore unius accesserunt qui stabant dixerunt petro vere
tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit nam
galileus es Et unus ex servis pontificis cognatus eius cuius
abscidit auriculam affirmabat dicens vere et hic cum illo
erat Nonne vidi te in orto cum illo Tunc cepit anathe-
matizare et detestari et iurare quia nescio hominem istum quem dicitis
Et continuo adhuc illo loquente statim gallus cantavit
Et conversus dominus respexit eum Et recordatus est petrus
verbi domini quod dixerat priusquam gallus cantat ter me ne-
gabis Et egressus foras petrus flevit amare Et ex-
urgens princeps sacerdotum in medium interrogavit
ihesum dicens Non respondes ad ea que isti adversum te

[illegible]

testificantur. Ihesus autem tacebat et nichil respondebat
Cui summus princeps sacerdotum interrogavit eum et dixit ei
Adiuro te per deum vivum ut dicas si tu es filius dei benedicti
Ihesus autem dixit illi Tu dixisti ego sum Verumptamen di-
co vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris
virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sa-
cerdotum scidit vestimenta sua dicens. blasphemavit
quid adhuc egemus testibus. Ecce nunc audistis blas-
phemiam quid vobis videtur. At illi respondentes dixe-
runt. Reus est mortis. Et viri qui tenebant illum illudebant
ei cedentes eum. Et ceperunt quidam spuere in eum et conspue-
runt in faciem eius et velaverunt faciem eius et colaphis eum
ceciderunt et alii palmas in faciem eius dederunt et interro-
gaverunt eum dicentes prophetiza nobis Christe quis est
est qui te percussit et alia multa blasphemantes dice-
bant in eum. Et confestim mane facto ut factus est dies conve-
nerunt omnes principes sacerdotum et seniores populi et scribe
adversus Ihesum ut eum morti traderent et adduxerunt illum
in concilium suum dicentes Si tu es Christus dic nobis Et
ait illis Si vobis dixero non credetis Si autem interrogavero
non respondebitis michi neque dimittetis Ex hoc autem erit
filius hominis sedens ad dextram virtutis dei Dixerunt autem omnes
Tu ergo es filius dei Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At
illi dixerunt Quid adhuc desideramus testimonium Ipsi enim
audivimus de ore eius Et surgens omnis multitudo
eorum cum universo consilio venientes Ihesum vinctum adduxerunt
Pilato presidi. Tunc videns Iudas qui tradidit eum quod dampnatus

cet prima ductus retulit xxx^a argenteos principibus sacer-
dotum et senioribus dicens Peccavi tradens san-
guinem iustum Et illi dixerunt Quid ad nos tu vi-
deris Et proiectis argenteis in templo recessit et abiens
laqueo se suspendit Principes autem sacerdotum acceptis
argenteis dixerunt Non licet eos mittere in corbo-
nam quia precium sanguinis est Consilio inito emerunt ex illis
agrum figuli in sepulturam peregrinorum propter hoc vocatus est ager
ille acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodiernum
diem Tunc adimpletum est quod dictum est per prophetam ieremiam
dicentem Et acceperunt xxx argenteos precium appre-
ciati quem appreciaverunt a filiis israel et dederunt eos
in agrum figuli sicut constituit michi dominus Adducunt ergo
ihesum a caypha in pretorium erat autem mane et ipsi non
introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed ut man-
ducarent pascha Exivit ergo pilatus ad eos foris
et dixit Quam accusationem affertis adversus hominem
hunc Responderunt et dixerunt ei Si non esset hic male-
factor non tibi tradidissemus eum Ceperunt ergo accu-
sare eum dicentes Hunc invenimus subvertentem gentem
nostram et prohibentem tributa dari cesari et dicentem
se christum regem esse Dixit ergo eis pilatus accipite
eum vos et secundum legem vestram iudicate eum
Dixerunt ergo ei iudei Nobis non licet interficere
quemquam ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua
morte esset moriturus Introivit iterum in pretorium pilatus et

vocavit ihesum Ihesus autem stetit ante presidem et interro-
gavit eum preses dicens Tu es rex iudeorum Respondit
ihesus A temetipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de
me Respondit pilatus Numquid iudeus sum ego Gens tua
et pontifices tui tradiderunt te michi Quid fecisti
Respondit ihesus Regnum meum non est de hoc mundo
si ex mundo regnum meum esset ministri mei utique decerta-
rent ut non traderer iudeis Nunc autem regnum
meum non est hinc Dixit itaque ei pilatus Ergo rex es tu
Respondit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in
hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibe-
am veritati Omnis qui est ex veritate audit vocem meam
Dicit ei pilatus Quid est veritas Et cum hoc dixisset
iterum exivit ad iudeos Et ait pilatus ad princi-
pes sacerdotum et ad turbas Ego nullam causam invenio
in homine isto At illi invalescebant et accusabant eum
summi sacerdotes in multis dicentes Commovet
populum docens per universam iudeam incipiens a gali-
lea usque huc Pilatus audiens galileam interrogavit
si homo galileus esset Et ut cognovit quod de herodis
potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse iheroso-
limis erat illis diebus Herodes autem viso ihesu gavisus
est valde Erat autem cupiens ex multo tempore videre eum
eo quod multa audierat de illo Et sperabat signum ali-
quod videre ab eo fieri Interrogabat eum multis ser-

omnibus et ipse nichil illi respondebat Stabant autem prin-
cipes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum
Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo Et illusit
veste alba indutum remisit ad pilatum Et facti sunt amici
herodes et pilatus in ipsa die nam antea inimici erant
ad invicem Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum et
magistratibus et plebe dixit ad illos obtulistis mihi hunc hominem
quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans
nullam causam inveni in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis
Sed neque herodes Nam remisi vos ad illum et ecce nichil
morte dignum actum est ei Et cum accusaretur a principibus sacer-
dotum et senioribus nichil respondit Tunc rursum interrogans
eum pilatus dicens Non respondes quicquam vides in quantis te
accusant Non audis quanta adversum te dicunt testimonia
Et non respondit ei ad ullum verbum Ita ut miraretur preses
vehementer Per diem autem solempnem consueverat preses dimittere
populo unum ex vinctis quem petissent Habebat autem tunc vinctum insig-
nem qui dicebatur barrabas Erat autem barrabas latro qui
cum seditiosis erat vinctus et qui in seditione fecerat homicidium missus
erat propter seditionem factam in civitate et homicidium
in carcerem Et cum ascendisset turba cepit rogare sicut
semper faciebat illis Pilatus autem respondit illis et dixit
Quem vultis dimittam vobis barrabam an ihesum qui dicitur christus
Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum Sciebat enim quod per
invidiam tradidissent eum summi sacerdotes Principes
sacerdotum et seniores concitaverunt turbam et persuaserunt populo
ut peterent barrabam ihesum vero perderent Et exclamavit
autem simul universa turba dicens Tolle hunc et dimitte nobis
barrabam Iterum autem pilatus locutus est ad illos volens

dimitte ihm — secundum
rex Quid ergo vultis faciam de ihu qui dicitur — pro quia
faciam regi iudeorum At illi iterum clamaverunt dicentes
Crucifige crucifige eum Pilatus autem tercio dixit ad illos
Quid enim mali fecit iste Nullam causam mortis invenio in eo
Corripiam ergo illum et dimittam At illi instabant vocibus
magnis et magis clamabant dicentes Crucifige
et invalescebant voces eorum Tunc ergo pilatus apprehen-
dit ihm et flagellavit eum Tunc milites presidis
suscipientes ihm duxerunt eum intro in atrium pretorii
et congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum
clamidem coccineam circumdederunt illi et plectentes coronam
de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera
eius et veniebant ad eum et genuflexo ante eum illudebant illi
et ceperunt salutare eum et dicebant Ave rex iudeorum et da-
bant ei alapas Et acceperunt arundinem et percutiebant
caput eius arundine et expuentes in eum et ponentes genua
adorabant eum Et postquam illuserunt ei Exivit pilatus
foras et dicebat eis Ecce adduco eum vobis foras ut
cognoscatis quia nullam causam invenio in eo Exivit ergo ihs
foras portans spineam coronam et purpureum vestimentum
et dicit eis Ecce homo Cum ergo vidissent eum pontifi-
ces et ministri clamaverunt dicentes Crucifige crucifige
eum Dicit ei pilatus Accipite eum vos et crucifigite
Ego enim in eo non invenio causam Responderunt ei
iudei Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei
se fecit Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem magis timuit
Et ingressus est pretorium iterum dixit ad ihm Unde es tu Ihs
autem responsum non dedit ei Dicit ergo ei pilatus Michi non

loqueris nescis quia potestatem habeo dimittere te et potestatem habeo
crucifigere te et respondit ihesus non haberes potestatem adversum
me ullam nisi tibi datum esset desuper propterea qui me tra
didit tibi maius peccatum habet Et exinde querebat pilatus
dimittere eum Iudei autem clamabant dicentes si hunc
dimittis non es amicus cesaris omnis qui se
regem facit contradicit cesari Pilatus ergo cum audisset hos
sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali
in loco qui dicitur licostratos hebraice autem gabatha
Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta et dicit iudeis Ecce
rex vester Illi autem clamabant dicentes tolle tolle
crucifige eum dicit eis pilatus regem vestrum crucifigam
responderunt pontifices non habemus regem nisi cesarem
Sedente autem eo pro tribunali misit ad eum uxor sua
dicens nichil tibi et iusto illi multa enim passa sum
hodie per visum propter eum Videns autem pilatus quia nichil
proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lavit
manus coram populo dicens Innocens ego sum a sanguine
iusti huius vos videritis Et respondens universus populus dixit
Sanguis eius super nos et super filios nostros Tunc pilatus
volens populo satisfacere adiudicavit fieri petitionem
eorum et dimisit illis barrabam qui propter homicidium
et sedicionem missus fuerat in carcerem quem petebant ihesum
autem flagellatum tradidit voluntati eorum ut crucifigeretur
Susceperunt autem ihesum et exuerunt eum clamidem
purpuream et induerunt eum vestimentis suis et duxerunt

ut crucifigerent. Et baiulans sibi crucem exivit. Exeuntes
autem invenerunt hominem cirenensem nomine Symonem venientem
de villa, alexandri et rufi patrem; hunc angariaverunt
ut tolleret crucem eius et imposuerunt sibi crucem
portare post ihesum. Sequebatur autem eum multa turba
populi et mulierum que plangebant et lamentabant eum.
Conversus autem ad illos ihesus dixit: filie ierusalem nolite
flere super me sed super vosipsas flete et super filios vestros,
quoniam ecce venient dies in quibus dicent beate steri-
les et ventres que non genuerunt et ubera que non lactaverunt.
Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos, et
collibus: cooperite nos. Quia si in viridi ligno hec
faciunt, in arido quid fiet. Ducebantur autem et alii duo nequam
cum eo ut interficerentur. Et venerunt in locum qui dicitur gol-
gatha, quod est interpretatum calvarie locus, ubi crucifixerunt
eum. Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum et dede-
runt ei bibere vinum mirratum cum felle mixtum. Et cum
gustasset noluit bibere et non accepit. Et cum eo cruci-
figunt duos latrones, unum a dextris et unum a sinistris,
medium autem ihesum. Et impleta est scriptura que dicit:
Et cum iniquis deputatus est. Milites ergo postquam cruci-
fixerunt eum diviserunt vestimenta eius sortem mittentes
super eis quis quid tolleret. Et fecerunt quatuor partes
unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsu-
tilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: non scin-
damus eam sed sortiamur de illa cuius sit, ut adimpleretur
que dicit prophetam: diviserunt sibi vestimenta mea et super
vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec

fecerunt et sedentes servabant eum Jhesus autem di-
cebat Pater dimitte eis quia nesciunt quid faciunt Scrip-
sit autem titulum Pilatus et posuit super caput eius causam
ipsius scriptam Jhesus Nazarenus rex Judeorum Hunc ergo
titulum multi legerunt Judeorum quia prope civitatem erat
locus ubi crucifixus est Jhesus Et erat scriptum hebraice
grece et latine Dicebant ergo Pilato pontifices Judeorum
Noli scribere rex Judeorum sed quia ipse dixit rex sum Judeorum
Respondit Pilatus Quod scripsi scripsi Et stabat populus
expectans Pretereuntes autem blasphemabant eum moventes
capita sua et dicentes Vach qui destruis templum dei
et in tribus diebus reedificas Salva temetipsum si filius
dei es descende de cruce Similiter et principes sacerdotum
illudentes cum scribis et senioribus dicebant eum dicentes
Alios salvos fecit seipsum non potest salvum facere Si
rex Israel est vel si est hic Christus dei electus descendat
nunc de cruce ut videamus et credamus Confidit in deo
liberet eum nunc si vult dixit enim quia filius dei sum Illude-
bant autem ei milites dicentes Si tu es rex Judeorum
salvum te fac Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant
cum eo improperabant ei Unus autem de hiis qui pendebant
latronibus blasphemabat eum dicens Si tu es Christus
salvum fac temetipsum et nos Respondens autem alter
increpabat eum dicens Neque tu times deum quia in eadem
dampnatione es Et nos quidem iuste nam digna factis
recepimus hic vero nihil mali gessit Et dicebat ad Jhesum
Domine memento mei dum veneris in regnum tuum Et
dixit illi Jhesus Amen dico tibi hodie mecum eris
in paradiso Erat autem fere hora sexta Stabant autem iuxta
crucem Jhesu mater eius et soror matris eius Maria

cleophe et maria magdalene Cum vidisset
ergo ihesus matrem et discipulum eius stantem quem dilige-
bat dicit matri sue Mulier ecce filius tuus De-
inde dicit discipulo Ecce mater tua Et ex illa
hora accepit eam discipulus in suam Et sexta autem
hora tenebre facte sunt super universam terram usque
horam nonam Et circa horam nonam clamavit ihesus
voce magna dicens Hely hely lamazabathani
quod est interpretatum deus deus meus ut quid dereliquisti me
Et quidam de circumstantibus audientes dice-
bant Ecce heliam vocat iste Postea sci-
ens ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consu-
maretur scriptura dicit Sitio Vas ergo po-
situm erat aceto plenum Et milites accedentes
spongiam plenam aceto isopo circumponentes ob-
tulerunt ori eius et potum dabat ei Ceteri vero
dicebant Sine videamus si veniat helias
liberans eum Cum ergo accepisset ihesus acetum
dixit Consummatum est Jhesus autem iterum cla-
mavit voce magna et ait Pater in manus tuas
commendo spiritum meum Et hec dicens inclina-
to capite emisit spiritum Et ecce velum templi
scissum est in duas partes a summo usque deorsum
Et terra mota est et petre scisse sunt et monumenta
aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant
surrexerunt Et exeuntes de monumentis post
resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem

et apparuerunt multis. Centurio autem qui ex adverso stabat
et qui cum ipso erant custodientes ihesum viso terre motu et
hiis que fiebant et quod sic clamans expirasset timuerunt valde
et glorificabant deum et ait vere filius dei erat iste
hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant
ad spectaculum istud et videbant que fiebant percucientes
pectora sua revertebantur. Stabant autem noti eius a longe et videntes
ibi et mulieres multe a longe que cum eo erant in galilea secute
eum et ministrabant ei hec videntes. Inter quas erat maria magdalena et
maria iacobi minoris et ioseph mater et mater filiorum zebedei et
alie multe que cum eo simul ascenderant ierosolimam. Iudei ergo
quoniam parasceue erat ut non remanerent in cruce sabbato cor-
pora. Erat enim magnus dies ille sabbati rogaverunt pilatum
ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et
primi fregerunt crura et alterius qui crucifixus erat cum eo. Ad
ihesum autem cum venissent et viderunt eum iam mortuum non fre-
gerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et con-
tinuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit
et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit ut et
vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur: os non commi-
nuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: videbunt in quem trans-
fixerunt. Post hec autem cum iam sero factum esset quia erat parasceve
quod est ante sabbatum. Ecce vir nomine ioseph qui erat no-
bilis decurio vir iustus et bonus hic non consenserat consilio et actibus
illorum. Venit ab arimathia civitate iudee qui expectabat
et ipse regnum dei eo quod ipse erat discipulus ihesu occultus propter
metum iudeorum. Hic accessit audacter ad pilatum et peti-
it ut tolleret corpus ihesu. Pilatus autem mirabatur si iam obiisset

Et accersito centurione interrogavit eum si iam esset mor-
tuus Et cum cognovisset a centurione donavit corpus Ioseph
Venit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte ferens mix-
turam mirre et aloes quasi libras centum Ioseph autem mercatus
sindonem et deponens eum sindone involvit Acceperunt
ergo corpus ihesu Et ligaverunt linteis cum aromatibus sicut
mos est iudeis sepelire Erat autem in loco ubi crucifixus est ihesus
ortus et in orto monumentum novum quod erat excisum de petra in
quo nondum quisquam positus fuerat Ibi ergo propter parasceuen iudeorum
quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum Dies erat parasce-
ves et sabbatum illucescebat Et advolvit ioseph saxum mag-
num ad ostium monumenti et abiit Erat autem ibi maria mag-
dalena et altera maria et subsequentes mulieres que cum ipso
venerant de galilea sedentes contra sepulcrum Et aspicie-
bant ubi poneretur et quemadmodum positum erat corpus ihesu Et
revertentes paraverunt aromata Et sabbato quidem siluerunt
secundum mandatum

S[ecundu]m math

Altera autem die que est post parasceuen convenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes
Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vi-
vens post tres dies resurgam Iube ergo custodiri sepul-
chrum usque in diem tertium Ne forte veniant discipuli et
furentur eum et dicant plebi surrexit a mortuis Et erit
novissimus error peior priore Ait illis pilatus habetis
custodiam Ite custodite sicut scitis Illi autem abeuntes
munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus
Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati cum preterisset
sabbatum maria magdalena et maria iacobi et salomone

emerunt aromata ut venientes ungerent ihesum Et ecce
terre motus factus est magnus Angelus enim domini descendit
de celo et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum
Erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimenta eius candida
sicut nix pre timore autem eius exterriti sunt custodes et
facti sunt velut mortui Et valde mane una sabbatorum
cum adhuc tenebre essent venit maria magdalena
et altera maria ad monumentum orto iam sole videre
sepulchrum portantes que paraverant aromata et
dicebant ad invicem Quis revolvet nobis lapi-
dem ab ostio monumenti Et respicientes viderunt
revolutum lapidem Erat quippe magnus valde Et in-
troeuntes in monumentum viderunt iuvenem sedentem
in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt
Qui dicit illis Nolite expavescere Ihesum queritis
nazarenum crucifixum surrexit non est hic Ecce locus
ubi posuerunt eum Sed ite dicite discipulis eius et petro
quia precedet vos in galileam Ibi eum videbitis sicut
dixit vobis Et ingresse non invenerunt corpus ihesu
Et factum est dum mente consternate essent de isto
Ecce duo viri steterunt iuxta illas in veste fulgenti
Cum timerent et declinarent vultum in terram dixerunt
ad illas Quid queritis viventem cum mortuis Non est
hic sed surrexit Recordamini qualiter locutus est
vobis cum adhuc in galilea esset dicens quia oportet filium

Nota super illud [illegible] Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti [illegible] lapide [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] regebat [illegible]
[illegible] regimine corpus domini mortuum non [illegible]
[illegible]

hominis tradi in manus peccatorum et crucifigi et tertia die resurgere
Et recordate sunt verborum eius At ille exeuntes
fugierunt de monumento. Invaserat enim eas pavor et
tremor et nemini quicquam dixerunt timebant enim. Cucurrit
igitur maria magdalena et venit ad simonem petrum
et ad alium discipulum quem diligebat ihesus et dixit eis
Tulerunt dominum meum de monumento et nescimus
ubi posuerunt eum Exiit ergo petrus et ille alius
discipulus et venerunt ad monumentum Currebant
duo simul et ille alius discipulus precucurrit citius petro
et venit prior ad monumentum et cum inclinasset vidit
linthiamina posita non tamen introivit Venit ergo simon petrus
sequens eum et introivit in monumentum et vidit linthe-
amina posita et sudarium quod fuerat super caput eius non cum
linthiaminibus positum sed separatim involutum in unum
locum et abiit secum mirans quod factum fuerat
Tunc ergo introivit ille alius discipulus qui venerat primus
ad monumentum et vidit et credidit Nondum enim sciebant scrip-
turam quod oportebat eum a mortuis resurgere Abierunt
ergo discipuli ad semetipsos. Maria autem stabat ad monu-
mentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinavit
se et prospexit in monumentum et vidit duos angelos
in albis sedentes unum ad caput et unum ad pedes
ubi positum fuerat corpus ihesu Dicunt ei illi Mulier
quid ploras Dixit eis quia tulerunt dominum meum et
nescio ubi posuerunt eum Hec cum dixisset conversa est retrorsum

et vidit ihesum stantem. Surgens autem ihesus mane prima sabbati
apparuit primo marie magdalene de qua eiecerat
septem demonia. Et non sciebat quia ihesus esset. Dicit
ihesus Mulier quid ploras quem queris. Illa existimans quia
ortulanus esset dicit ei Domine si tu sustulisti eum
dicito michi ubi posuisti eum et ego eum tollam. Di-
cit ei ihesus Maria. Conversa illa dicit ei Rabboni
quod dicitur magister. Dicit ei ihesus Noli me tangere non-
dum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres
meos et dic eis Ascendo ad patrem meum et patrem
vestrum deum meum et deum vestrum. Cum irent mulie-
res nunciare discipulis eius et ecce ihesus occur-
rens eis illis dicens Avete. Ille autem acces-
serunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum.
Tunc ait illis ihesus nolite timere. Ite nuncia-
te fratribus meis ut eant in galileam ibi me videbunt.
Venit maria magdalena annuncians discipulis christi et
ceteris omnibus qui cum eis erant lugentibus et flentibus quia
vidi dominum et hec michi dixit. At illi audientes quia viveret
et visus esset ab ea non credebant illis. Et visa sunt ante
illos quasi deliramentum verba ista ¶ Et cum mulieres ab-
issent ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem
et nunciaverunt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant
Et congregati cum senioribus consilio ~~accep~~ accepto pe-
cuniam copiosam dederunt militibus dicentes Dicite quia
discipuli eius venerunt nocte et furati sunt eum nobis dor-

monentibus Et si hoc auditum fuit a preside nos suadebimus
ei et securos vos faciemus At illi accepta pecunia fecerunt
sicut erant edocti Et divulgatum est verbum istud apud iudeos
usque in hodiernum diem ¶ Post hec duobus ex eis ambulan=
tibus ostensus in alia effigie euntibus in villam
Et ecce duo ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio
stadiorum lx ab ihrlm nomine emaus Et ipsi loquebantur
ad invicem de omnibus hiis que acciderant Et factum est
dum fabularentur et secum ~~quererent~~ quererent et ipse ihesus
appropinquans ibat cum illis Oculi autem illorum tene=
bantur ne eum agnoscerent Et ait ad illos Qui sunt
hii sermones quos confertis ad invicem ambulan=
tes et estis tristes Et respondens unus cui nomen cleo=
phas dixit ei Tu solus peregrinus es in ihrlm et
non cognovisti que facta sunt in illa hiis diebus Qui=
bus ipse dixit Que Et dixerunt de ihesu naza=
reno qui fuit vir propheta potens in opere et sermo=
ne coram deo et omni populo Et quomodo tradide=
runt eum summi sacerdotes et principes nostri in dampna=
cione mortis et crucifixerunt eum Nos autem sperabamus
quod ipse esset redempturus israhel Et nunc super omnia hec tercia
dies est hodie quod hec facta sunt Sed et mulieres quedam
ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monu=
mentum et non invento corpore eius venerunt dicentes se
etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere
Et quidam abierunt ex nostris ad monumentum et ita inve=

uenerunt sicut mulieres dixerunt ipsum vero non inuenerunt
Et ipse dixit ad eos O stulti et tardi corde ad cre-
dendum in omnibus que locuti sunt prophete Nonne hec opor-
tuit pati xpm et ita intrare in gloriam suam Et incipi-
ens a moyse et omnibus prophetis interpretabat illis in omnibus
scripturis que de ipso erant Et appropinquabant castello
quo ibant et ipse finxit se longius ire Et coegerunt
illum dicentes Mane nobiscum domine quoniam ad-
uesperascit et inclinata est iam dies et intrauit cum
illis Et factum est cum recumberet cum illis accepit pa-
nem et benedixit et fregit et porrigebat illis Et
aperti sunt oculi eorum et cognouerunt eum Et ipse
euanuit ab oculis eorum Et dixerunt ad inui-
cem Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de ihesu
dum nobis loqueretur in via et aperiret scripturas
Et surgentes eadem hora regressi sunt in iherusalem
Et inuenerunt congregatos undecim et eos qui cum
ipsis erant dicentes quod surrexit dominus vere et appa-
ruit simoni Et ipsi narrabant que gesta erant
in via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis
Dum autem hec loquuntur et cum esset sero die illo
una sabbatorum et fores essent clause ubi erant
discipuli congregati propter metum iudeorum venit ihesus
et stetit in medio eorum et dixit eis pax
vobis Ego sum nolite timere Conturbati vero
et conterriti existimabant se spiritum videre Et dixit eis

Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda
vestra Videte manus meas et pedes meos quia ego ipse
sum Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet
sicut me videtis habere Et cum hoc dixisset Ostendit eis
manus pedes et latus Adhuc autem illis non credentibus
et mirantibus pre gaudio dixit Habetis hic aliquid quod
manducetur At illi obtulerunt ei partem piscis assi et
favum mellis Et cum manducasset coram eis sumens reliquias
dedit eis Et dixit ad illos hec sunt verba que locutus
sum ad vos cum adhuc essem vobiscum quoniam necesse est impleri
omnia que scripta sunt in lege moisi et prophetis et psalmis
de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent
scripturas Et dixit eis Quoniam sic scriptum est et sic oportebat
pati xpm et resurgere a mortuis 3a die
et predicare in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes
gentes Incipientibus ab Iersolima Vos autem testes
estis horum Et ego mitto promissum patris mei in vos
vos sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto
Gavisi sunt discipuli viso domino dixit ergo eis iterum
Pax vobis Sicut misit me pater et ego mitto vos
Hec cum dixisset insufflavit et dixit eis Accipite
spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis et
quorum retinueritis retenta sunt Thomas unus ex duodecim
qui dicitur didimus non erat cum eis quando venit ihesus
Dixerunt ergo ei alii discipuli Vidimus dominum Ille autem
dixit Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum
et mittam digitum meum in locum clavorum et mittam manum

meam in latus eius non credam. Et post dies
octo iterum erant discipuli eius intus et thomas cum
eis. Venit ihesus ianuis clausis et stetit in me-
dio et dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit tho-
me Infer digitum tuum huc et vide manus meas
et affer manum tuam et mitte in latus meum
et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit tho-
mas et dixit ei Dominus meus et deus meus. Dicit
ei ihesus Quia vidisti me credidisti beati qui non vi-
derunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa
fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum
que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem
scripta sunt ut credatis et ut credentes vitam
habeatis in nomine eius. ¶ Postea autem iterum manifestavit
se ihesus ad mare tiberiadis. manifestavit autem sic.
Erant autem simul symon petrus et thomas qui
dicitur didimus et nathanael qui erat a chana ga-
lilee et filii zebedei et alii ex discipulis eius
duo. Dicit eis symon petrus vado piscari. Dicunt
ei venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt
in navim et illa nocte nichil prendiderunt. Mane
autem facto stetit ihesus in litore non tamen cog-
noverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis
ihesus Pueri numquid pulmentarium habetis? Responderunt
ei Non. Dixit eis Mittite in dexteram navigii
rethe et invenietis. Miserunt ergo et iam
non valebat illud trahere pre multitudine piscium.
Dicebat ergo discipulus ille quem diligebat ihesus

petro dominus est Simon autem petrus cum audisset quia dominus
est tunica succinxit se erat enim nudus et misit se in mare
Alij autem discipuli eius navigio ~~[struck]~~ venerunt non enim longe
erant a terra sed quasi cubitis cc trahentes rethe pis-
cium Ut ergo ascenderunt in terram viderunt prunas positas
et piscem superpositum et panem dicit eis ihesus afferte
de piscibus quos prendidistis nunc Ascendit simon
petrus et traxit rethe in terram plenum magnis piscibus
cliij et cum tanti essent non est scissum rethe dicit eis ihesus
Venite prandete et nemo audebat discumbentium inter-
rogare eum tu quis es Scientes quia dominus est et venit ihesus
et accepit panem et dabat eis et piscem similiter Cum ergo
prandissent dixit ihesus simoni petro Simon Johannis
diligis me plus hijs dicit ei Etiam domine tu scis
quia amo te dicit ei pasce agnos meos dicit ei
tertio Simon Johannis amas me Contristatus
est petrus quia dixit ei tertio amas me et dicit ei
domine tu omnia scis tu scis quia amo te dicit ei pasce
oves meas Amen amen dico tibi Cum esses iunior
cingebas te et ambulabas ubi volebas Cum autem
senueris alius te cinget et ducet te quo tu non vis
Hoc autem dicebat significans qua morte clarificaturus
esset deum Et cum hoc dixisset dicit sequere me
Conversus petrus vidit illum discipulum quem dilige-
bat ihesus sequentem qui et recubuit in cena super
pectus eius Et dixit domine quis est qui tradit te.

ergo cu(m) vidisset petrus dixit ad ih(esu)m d(omi)ne hic
aut(em) quid Dixit ei ihesus sic eu(m) volo manere
donec venia(m) Quid ad te tu me sequere Exiit
e(r)go sermo iste inter fr(atr)es q(uod) discipulus ille no(n) mori(tur)
Sed sic eu(m) volo mane(re) donec venia(m) Quid
ad te Hic est discipulus ille q(ui) testimoniu(m)
p(er)hibebat de hiis et sc(ri)psit hec et scim(us) q(uia) ve(rum)
est testimoniu(m) eius Undeci(m) aut(em) discipuli abie
runt in galileam in monte(m) ubi constituerat
illis ih(esu)s et videntes eu(m) adoraverunt q(ui)dam
aut(em) dubitaverunt Et accedens ih(esu)s locutus
e(st) eis dicens Data e(st) michi o(mn)is p(otest)as in celo
et in terra Euntes docete o(mn)es gentes
baptisantes eos in no(m)i(n)e p(at)ris et filii et sp(iritu)s s(an)c(t)i
docentes eos servare o(mn)ia que cu(m)q(ue) manda
vi vobis Et ecce ego vobiscu(m) su(m) o(mn)ibus die
bus usq(ue) ad co(n)summacionem seculi Q No
vissi(m)e aut(em) recumbentibus undecim discipulis
apparuit illis ih(esu)s. Et exprobavit incredu
litate(m) illor(um) et duricia(m) cordis q(ui)a hiis q(ui) vide
rant eu(m) resurrexisse a mortuis no(n) credi
derunt Et dixit illis Euntes in mundum
universu(m) p(re)dicate evangeliu(m) o(mn)i creature Qui
crediderit et baptizatus fuerit salvus erit
Qui v(er)o no(n) crediderit co(n)dempnabitur
Signa aut(em) eos qui crediderint hec sequ(en)tur

In nōie meo demonia eicient linguis loquent
nouis serpentes tollent Et si mortiferum qd
biberint non eis nocebit Sup egros manus im
ponent et bn habebunt ~~Et~~ Eduxit autem eos
foras in bethaniam et eleuatis manibus
suis benedixit eis Et dñs quidem ihūs postq̄
locutus est eis assumptus ē in celum et sedet
a dextris dei Et ipi adorantes regressi st
in ihrlm cū gaudio magno Et erant semp
in templo laudantes et benedicentes deū Illi autem
profecti pdicauerunt ubique dno cooperante
et sermonē confirmante sequentibus signis Sunt autem
et alia multa que fecit ihūs q̄ si scribantur
per singula nec ipm ~~arbitror~~ arbitror
mundum capē eos qui scribendi sunt libros

Explicit passio dni cū concordantiis
quatuor euangelistarū · AMEN

Sermo in nativitate beate virginis

Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa
ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata Cant. vi. Sicut stultus
esset qui mare vellet exhaurire terram portare stellas celi et pluvie
guttas enumerare. Sic stultus esset qui se crederet posse laudes gloriose
marie explicare. Sed quia dicit ecclesia dignare me laudare te virgo sacrata
nos ipsam debemus refugere ut ipsam sinus [illegible] digne laudare
valeamus ipso rogemus. Verba ista proposita sunt [illegible] ecce [illegible] angelice
curie laudes et admirantes gloriam cum gloriose virginis dicit quod sic que est ista
que progreditur etc.
ista est virgo quasi [illegible] curare pro peccato immunitate [illegible] que est
[illegible] que aurora progreditur [illegible] quia immunis ab omni obscuritate
peccati immundi [illegible] sua claritate mundum illustrat. Ista [illegible]
Salomon dicit aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum.
Rubigo significat peccatum originale quo anima in utero efficitur [illegible]
hanc rubiginem deus ab anima beate marie abstulit quando eam in utero sanctificavit
et ideo in nativitate egressa fuit tamquam vas purissimum. ipsa enim vas pure
fuit igitur immunis a peccato originali. fuit vas purissimum igitur sanctificata
sua gratiam quia numquam peccare mortaliter potuit. accepit. vas purissimum
igitur fuit ei collata gratia que omne peccatum et veniale vitare potuit.
[illegible] puto quod copiosior gratia sanctificationis in ipsam descendit quam
[illegible] sanctificatum. Unde et [illegible] ab omni peccato custodivit
immune et virgo [illegible] [illegible] quod tota [illegible] sanctitate fore [illegible]
et [illegible] parere debuit ipsa et pura ab omni sorde viciorum [illegible]
[illegible] dixit [illegible] [illegible]
de purissima virgine fiet ut ea puritate niteret virgo qua [illegible]
maior intelligi [illegible] Tota pulchra es [illegible] et
macula non est in te. non macula culpe originalis
[illegible] in utero sanctificata fuit non macula culpe actualis sive
mortalis sive venialis quia illa numquam [illegible] a peccato [illegible]
multiplex macula [illegible] [illegible] hanc purissimam virginem [illegible]
omni macula [illegible] ut [illegible] a maculis
peccatorum [illegible] generis [illegible]
irrigatis [illegible] [illegible] nullo [illegible] peccati [illegible]
et qui passus ablue maculas omnium peccatorum [illegible] hanc [illegible]
puro corde [illegible] que fuit tam magna quod [illegible]
aurora surgens [illegible] [illegible] [illegible] ipsa [illegible]

q̃ ~~plene duplex vita activa et contemplativa~~ significatur in duabus
vitis s. activa et contemplativa. Vita activa significatur per [illegible]
~~[illegible]~~ nam hospicio suscipiebat non solum sed [illegible] dei filium
quem non solum verbi cibo sed cum reficiebat ut habetur in omelia ancelmi [illegible]
de vita contemplativa habetur in eadem ~~omelia~~ [illegible] in omelia pa[illegible]
et nota assimilatur lune quia [illegible] suo mundum quem nocte [illegible] illuminat [illegible]
de illo habetur in omelia liber [illegible] in fine. Et [illegible] maria [illegible]
electa ut sol quia per omnibus [illegible] ecclesie. [illegible] [illegible]
respondit angelo ecce ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum [illegible]
est verbum

Dixit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. [illegible]
est in exodi xx. [illegible] in supra de [illegible] et [illegible] hodie [illegible]
dei qui hodie gaudent et ludunt et de mensa surgentes [illegible]
intereunt. Legitur in libris [illegible] duo [illegible] [illegible]
beneficiorum dei. [illegible] [illegible] et surrexerunt ludere [illegible]
[illegible] solum [illegible] [illegible] dico quod solum [illegible] manducare [illegible]
[illegible] et saturitati nimis et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] dei [illegible] [illegible]
tu ventre impletus et tu laudem dei taceas. tu habundas [illegible]
[illegible] necessariis [illegible] [illegible] divitis epulonis qui epulabatur [illegible]
[illegible] et [illegible] lazaro nolebat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gula [illegible]
non [illegible] noli [illegible] gula [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] noli [illegible] [illegible] gula [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] s. christi [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quam [illegible] in mundo [illegible] [illegible] [illegible] gula
xl. diebus et xl. noctibus postea esuriit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in solo pane vivit homo. [illegible] [illegible]
de ore dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de gula ut [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] ubi [illegible] fuit cibo spirituali [illegible]
cibo corporali. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Ille qui [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ille vero qui [illegible] fame [illegible]
[illegible] [illegible] in inferno [illegible] Ille vero qui [illegible] [illegible]
[illegible] in celo saturabitur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quo [illegible] [illegible] vivunt [illegible] [illegible] in futuro saciabitur
noli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia tu in futuro saciaberis

in celo
Item quantum divites epulones viventes fame extinctos pacientur in inferno
declaratur eis Luce vi°. Ve vobis divitibus qui habetis consolacionem vestram. ¶ Tercio
[illegible] ne instinctu [illegible] hominis [illegible] quod [illegible] parum [illegible] gerere se
[illegible] vive et refectione [illegible] cum [illegible] xxxiiii [illegible]
in [illegible] epulis et non te effundas super escam [illegible] in [illegible] escas
est infirmitas [illegible] et [illegible] propter crapulam periit [illegible] abstinens
est adiciet vitam [illegible] alia magnorum corporum multi [illegible]
[illegible] [illegible] hominis et [illegible] ut [illegible] et [illegible]
vinci propter [illegible] actulas [illegible] et duas [illegible] et duas
[illegible] et duos pedes [illegible] in [illegible] sic
[illegible] principale. ¶ 2°. dico quod [illegible] que solent habere nimis potare
mane usque ad vesperam in [illegible] potacionibus. ysa. v. ve qui [illegible]
[illegible] mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vesperam
Magna fatuitas est quod [illegible] die se ingurgitat et quod cum habet
quod [illegible] omnis amittit [illegible] corpus in malis [illegible] ebria
[illegible] et mea [illegible] ebrius et [illegible] corpus [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] quam ebrietate [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] quam [illegible] ebria [illegible] et hominum que
ad salutem [illegible] spectat obliviscitur. O si velles cogitare [illegible]
[illegible] [illegible] certus [illegible] quod numquam potabis per ebrietatem.
[illegible] qui [illegible] super aquam et per duos haustus
aque [illegible] Item qui pendebat in cruce [illegible]
[illegible] potare haustum aque habere [illegible] est [illegible]
mirra et felle mixtum quod cum gustasset noluit bibere. Ista
debes cogitare et te a superfluis potacionibus cohibere. ¶ [illegible] quod
ebrietas vitanda est propter [illegible] quod in luxuria [illegible] et [illegible] facile sicut
quod [illegible] ad [illegible] quod hominem in [illegible] accidit. ¶ [illegible]
dico quod [illegible] facile ebrietas in luxuria [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in quo est luxuria [illegible] occasionaliter luxuriam [illegible]
qui [illegible] si sobrii [illegible] [illegible] luxuria
[illegible] [illegible] et gula [illegible] si [illegible] castigaret corpus suum et in
[illegible] redigeret ne cum aliis predicasset [illegible] efficiar quod
[illegible] adhuc in [illegible] posita [illegible] et [illegible] plena
[illegible] ¶ 3°. ebrietas [illegible] [illegible] amans [illegible]
[illegible] [illegible] et apud [illegible] et [illegible] super [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui non [illegible] pauperi lazaro
[illegible] hodie [illegible] qui divites [illegible] [illegible] pauperi

Sz mg[illegible] indignat / et derident / Job xii deridetur iusti simplicitas
lampas contempta apud cogitaciones divitum parata ad tempus statutum [illegible]
videat tabernacula predonum et audacter deum provocant cum ipse dederit
omnia in manus eorum. Quasi diceret divites in rebus habundantes
deum a quo omnia habent provocant / In hoc quod pauperes in amore dei
perfectos derident et eis non subveniunt / ¶ 3o ebrietas hominem in
sua occidit / Judith xiii de holoferne qui bibit vinum multum nimis
quod una die nunquam biberat in vita sua etc. Et eadem nocte iste
sic qui se nimis inebriat anima occidit [illegible] et [illegible] [illegible]
herodes fecit convivium et in convivio occidit iohannem. herodes interpretatur
in pellibus gloriant et significat carnem que ad statum gloriae [illegible]
de hoc enim homo gloriatur quod albiorem pellem habet quam alius. Johannes [illegible]
in quo est gratia et significat animam que est [illegible] [illegible] que [illegible] caro facit
[illegible] inebriando et occidit animam ut herodes iohannem [illegible] ebriose
[illegible] es quod stultus es qui tam bibis quod animam occidis [illegible] inebriatis
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cum splenduerit in vitro color eius ingreditur blande et in novissimo
mordebit ut coluber [illegible] [illegible] ¶ 3o dico quod homines in
[illegible] vana carnis [illegible] singulis [illegible] [illegible] filios [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vana cantica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de quo exodi xxxii dixit moyses vocem cantancium ego audio [illegible] timeo
appropinquassit vidit vitulos et coreas [illegible] [illegible] [illegible] In quibus
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vana carnis [illegible] ¶ [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] luxuriosa ¶ [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ¶ Primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
cum quo [illegible] illum [illegible] a morte cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et videte si est dolor [illegible] [illegible]
[illegible] ¶ 2o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ¶ 4o [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod vana et [illegible] [illegible]

Tob. v. Quale gaudium mihi erit qui in tenebris sedeo et lumen celi
non video. Tercio attendatur furum luctum qui dabitur pro dampno
eorum Amos viii° Convertam festivitates vestras in luctum et omnia
cantica in planctum. Si vis planctum quod est in inferno vitare noli in
hoc mundo vana cantare. Eccli. ix Cum saltatrice ne assiduus sis
nec audias illam ne forte pereas in eius. Sed 3m principale. Circa
dico quod hoc quod solet coreas et ea ducere. Exodi xxxii Videns
Moyses vitulum et coreas et iratus est. Sic deus irascitur istis
qui coreas [illegible] quibus multa mala veniunt ducunt. Circa quod coree
detestabiles sunt propter multa que in eis fiunt. Primo dico in corea est
temporis amissio quia tempus illud, quod datum est nobis pro pena et acquirenda
salute expenditur in vanitate. Cor. vi Ecce nunc tempus acceptabile
ecce nunc dies salutis. In coreis non de salute cogitatur et ideo
tempus amittitur unde [illegible] De tempore in quo non cogitasti de deo hoc cogita
te perdidisse. Secundo in coreis quod ut frequenter fiunt in diebus festis est
sabbati violatio quod est contra preceptum dei Exodi xx Memento ut diem
sabbati sanctifices. Diebus festis non debes opus facere laboris
[illegible] Et nichil pro tota septimana non laborant tamen [illegible]
acquirendo [illegible] laborant diebus festis vanas coreas ducendo [illegible]
[illegible] diebus festis [illegible] coreas ducere [illegible]
[illegible] 2° est [illegible] Tercio in coreis
multorum peccatorum occasio scilicet superbia quia unus vult [illegible] incedendo
in coreis invidie quia unus invidet alii se melius incedentem in meliori
ornatu. Luxurie ex tactu, ex propinquo aspectu, ex [illegible] collocutione
Si enim vides mulierem a remotis stare [illegible]
videt [illegible] et manum ad manum tenet [illegible] mulieres
[illegible] ornate ut coreas ducant, aperto gradu incedunt ut
aliis placeant et nutibus oculorum multorum animas illaqueant. Quod
dicitur eis Ysa. iii Pro eo quod elevate sunt filie Syon et ambulaverunt
extento collo et nutibus oculorum incedebant et plaudebant et ambulabant
et pedibus suis composito gradu incedebant. Ecce quomodo plane describit
modum coreizandi. Sequitur decalvabit dominus verticem filiarum Syon. Hoc
in sepulchro quia [illegible] cum quibus modo mulieres [illegible]
[illegible] in die illa auferet dominus ornatum calciamentorum
[illegible] ornamenta quibus mulieres solent se ornare quia
[illegible] illos qui [illegible] panniculis et [illegible] ad [illegible]
Circa [illegible] in coreis est quod [illegible] passionis Christi. Expansis
passione sua in cruce manus suas cum magna [illegible]

Ysa. lix. Expandi manus meas tota die ad populum non credentem
qui graditur in via non bona. Tu autem in cruce expandis
manus tuas cum magna dulcedine. Job xl. [illegible] adversus deum
manum suam. Iesus Christus in cruce capite inclinato. Jo. xix. In-
clinato capite emisit spiritum. Tu enim pro superbia in contrarium
erigis caput. Job xv. Cucurrit adversus deum erecto collo et
pingui cervice armatus est. Iesus Christus habuit pedes confixos
quos movere non poterat. Jo. xix. Videbunt in quem transfixerunt.
Et tu pedes et corpus cum moves in tormentum [illegible]
in [illegible] ambulas. Iesus Christus [illegible] Job. [illegible]
egressus sum de utero matris mee nudus et nudus revertar illuc. Tu vero
[illegible] [illegible] ornatus [illegible] filie eorum composite circumornate
ut similitudo templi. Et ut breviter concludam. Christus in cruce, tu in
[illegible]. Christus orabat, tu insultas. Christus tristis fuit, tu [illegible].
Christus habuit coronam de spinis, tu de floribus. Christus moriebatur,
tu nunquam de morte cogitas. Audi quid dicit Bernardus in persona Christi
ad hominem: Tu homo es et habes sertum de floribus et ego deus [illegible]
et [illegible] habeo coronam spineam. Tu habes cyrotecas in
manibus et ego clavos defixos. Tu in vestibus albis tripudias
et ego derisus sum ab Herode in veste alba. Tu tripudias
cum pedibus, et ego cum pedibus laboravi. Tu in choreis habes
[illegible] [illegible] in [illegible] gaudium et ego [illegible]
[illegible]. Ego in cruce dolui et tu in [illegible]
revertere ad me et ego suscipiam te. Det nobis Christus per suam pas-
sionem [illegible] gaudia [illegible] ut possimus ad
gaudia celi pervenire. Amen.

Diligite inimicos vestros et benefacite his qui oderunt vos [illegible]
hominem posuit cum in statu [illegible] in quo ipse deus [illegible] hominem
deum per omnia [illegible] ille deceptor scilicet dyabolus [illegible]
[illegible] ipse [illegible] [illegible] quia ipse fuit [illegible]
[illegible] per suam maliciam decepit hominem [illegible]
et [illegible] est transgressor [illegible] et inimicus [illegible]
[illegible] humana [illegible] est [illegible] diligeret [illegible]
[illegible] et odio habebis inimicum tuum. Sed quia [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] legem [illegible] inimicos
[illegible] [illegible] [illegible] diligere inimicos suos
[illegible] [illegible] nos [illegible] inimicos [illegible]

286 Amen dico vobis nisi granum &c. Jo. xii. Granum frumenti nobilissimum est
post hoc granum mortuum fuit in passione fructum attulit in resurrectione corpora
malis fructum attulit in bonis eternum paradisi fructum attulit &c.
Secundum ewangelium in omelia sancti pauli &c. ca. vi. Si enim mortui sumus cum christo
credimus quia simul vivemus cum eo. i. si vere mortui sumus peccato sicut christus semel mor-
tuus est pene credimus quia simul vivemus cum eo. i. non alibi sed ibidem cum eo quod
&c. si commortui sumus christo i. similes morti eius secundum quod supradictum est quod predicta
quia vivemus cum eo in eterna vita Et hoc peccatum fugiendum est ut mors &c. Jo. &c.
in facie colubri fuge peccatum

Qui amat animam suam perdet eam. i. qui amat vitam mundi perdet animam suam in futura vita
ut dicit augustinus Si cupis vitam &c. Qui amatores mundi non possunt audire verbum
&c. et separacionem &c. qui amat vitam presentem non potest audire verbum de morte sua
quod mors &c.

287.

145

Item omnes clandestinum matrimonium
contrahentes cogitantes Item ne [...]
clandestinum matrimonium contrahant
inhibeo sub pena excommunicationis
Clandestina matrimonia appellantur [...]
prima facie sollempnitatem seu bannis
tenentur quia in parochiis contrahere volentes
per presbiteros eorum publice, non premissis
contrahantur.

In pinguedine terre et in rore celi desuper erit
benedictio tua Gen. 27. Verbum est Ysaac ad Esau quod
scitur quod Ysaac habuit duos filios scilicet Iacob et Esau et con-
suetudo erat quod pater consuevit benedicere ante mortem filios
suos et maiorem primogenitum. Ysaac ergo ante mortem
benedixit Iacob. Esau autem veniens et petens habere
benedictionem non primo optinuit sed dum flevit tunc tandem
compatiens pater ait ad eum verbum propositum In pinguedine etc.
Per Ysaac intelligo deum patrem qui habuit duos filios
angelos scilicet et homines. Deus autem pater post casum Luciferi et
sociorum suorum benedixit angelos benedictione eterna ita
quod peccare non possunt sed sicut in gratia confirmati et pro
videt faciem patris qui in celis est. Homo vero per peccatum
meruit maledictus super terram Gen. Maledicta
terra in opere tuo [illegible] sancti patres descendentes ben-
dictionem et ea plorabant die noctuque dicentes ut [illegible]
emitte manum tuam de alto brachio ut me benedicas
et ideo mansit filius cum et liberes me de aquis multis
tribulacionum huius mundi et clamabat Iesus Moyses
Exo. [illegible] domine mitte quem missurus es vide
afflictionem populi tui et Ysa. Utinam dis-
rumperes celos et descenderes. Sed pater celestis habens
compassionem filie terre dimisit non potuit eis verbum com-
pleum [illegible] dicens In pinguedine terre etc. Hoc est in
beata virgine cuius habent [illegible] sub nomine com-
paracionis [illegible] et in rore celi desuper id est in spiritu sancto
in descendere et carnem in ventre sanctificare. Erit ben-
dictio tua. In quibus verbis gloriose describitur
graciosa et aliis amabilis In pinguedine terre
quo virgo ca[illegible] virtuosa et intellectu mirabilis In

tempore cuilibet 3° ex hiis sc. verbis gaudiosa
dic sc. desiderabilis erit visitacio mea de p. sa. q.
eo q° q. duo metalla p. dissa p[ri]mit[ur] et [illegible] i unu
coniugatur. et q. aqua pinguis ne ibi [illegible] spualis
[illegible] hoc a deo [illegible] peccatum dicitur q. 2m ysa.
peccata vestra diviserunt ~~vos~~ inter vos et deum vestrum
[illegible] illa n. dum sunt dicitur q. [illegible] pinguia ab
iuvice elongant. hoc ait q. deum c. i. innocencia et
iusticiacione vite i deo unitur. i. tm q. cu eo unus
spus 2m 1. cor. 6. q. adheret deo unus
spus est cu eo et eo no miror si dei dulcedine
et boni[tat]e fruitur peccatum sz scalam qm per peccatum
eleuat a deo recedit et ab eo q. plurimu elonga[tur] q.
[illegible] longe a peccatoribus salus et i tm elongat [illegible]
n. ipm videz. i. agnoscit. n[on] aud[iunt] p. [illegible]
[illegible] ap' 2m ps. odisti omnes qui operantur iniquitatem. cum
eius bonitate erga bonos et [illegible] q° malos
[illegible] nunquam malis fuit. et ideo q. cu ista
dulcedine et benignitate vide[re] noluerunt [illegible] illa mali
[illegible] dic q. [illegible] dampnati . ij . q. dicerent oculos
suos ne viderent celum et recordarentur iudiciorum
iustorum videbunt i iudicio austeru et [illegible]
et hoc qn [illegible] fiet [illegible] i celo et plaga
omnes [illegible] tunc oculos quos
m. culpa clauditur pena aperit [illegible] no
audiunt aure cordis [illegible] mandata dei
[illegible] cu tribulacionibus i iudicio qm dicet
[illegible] maledicti et c. hoc igitur q. peccatum a deo
[illegible] et q. primus homo peccauit . eo a deo quasi cu
[illegible] posteritate . n. [illegible] non dimissa fuit [illegible]

Et io appropinquavi et gustavi appetebat sua preces
so sca cela i celi.
in Be ituetam te hec ad gustu fi no potuit n aliq ut vite pure dulce
pinguedine q i ibera vigne fuit ipsa ipsa est tra prim
gustu i et dulcissima masiu et ima vin et s dicq
dulce vigina et e dic q ipso Ista et pinguedine fuit
vnctus filius suus cuius figura patet lu i b d q cu sol
misset synagoga oblatus e ei lib ysaye q aperuisset
inveit spiritus dm super me eo q vnxit me Ista de vnctio
et pinguedo filij sola fuit a matre et sua pinguedine q patet
q ps qz i Beta lege dcq ab deus fuit et reges q p d
milia milium hominum occidit h p xp vnctus e d matre
q masiue q p medica gtioe to m pcm dimitit
q g ebus pinguedo fuit i vigne apud salon ipa vigis
eo nos eunt In me oib gra vie et veritatis i me oib
spes vite et virtutis transite ad me omnes q concupiscitis
me et a gn m implemi spiritus meus sup mel dulcis et io bn
considera iqz oib ora sca est sapientibus et insipientibus acco
[illegible] che dilectione se fec oib suum mic apud deos
plenitudine accipiunt omnes dum misericordiam vagis cg cura
est consolacio pctor vena misericordiae gratiam · angelis leti · Demz
vera tinctus glam filij p Quare dicimus sicut Be no
sui q se abscondit a calore q de 2° s de ea virtuosa
sit et i rore celi desup fluxit q h tra de se fu pinguis
et bona tn ad h q fructu produceat requirit q rore celi
vel pluvia irrigetur hic etc vigo maria ad h q nobis
eundem fructu vel sui xpi oportuit quarti aperiunt
i rore celesti irrigari q accedens ysa d Rorate
celi desup et nubes pluant iustu · Et e Iste nos fuit
ipse spiritus sctus q ystam tram vigine btam ab oi ardore
vel li i ordinate affectus q operacione formetur
fecundacionem fecit germinare tm q ...

[illegible] w. Ero qui vob et ipsi g'meabit qui [illegible] s. [illegible]
[illegible]. i. bta virgo q gaps. videlicet dm p [illegible] fide [illegible]
[illegible] d' sanctificata q d. bta virgo. ego puto q [illegible] [illegible]
fica[illegible] [illegible] et i [illegible] q i [illegible] i bto [illegible]
q no possit [illegible] [illegible] [illegible] ab oi [illegible]
inceps immune [illegible] q [illegible] [illegible] ipa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .12. [illegible]. i bto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sanctificat
[illegible] [illegible] i bto et [illegible] [illegible] [illegible] s. o[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et formes [illegible] q [illegible] [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible] 2a sanctificat fu. i [illegible] [illegible]
d' q [illegible] [illegible] s. [illegible] et c 3a fu. i [illegible] [illegible]
d. q [illegible] i [illegible] bta [illegible] et te no solu [illegible]
[illegible] [illegible] repplendu. [illegible] e [illegible] [illegible] i. [illegible]
[illegible] i. fil di [illegible] [illegible] et repplendu [illegible] i. [illegible]
[illegible] et manifestare [illegible] Jo anceclm [illegible] [illegible]
te [illegible] et te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] te [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] cor meu i amore tuo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] te [illegible] et i [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] q [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] i vob [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vob [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
i xpo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
nob q d. i. 10. Ego sa [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
et c [illegible] [illegible] benedictio tua Jn q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] benedictio tua i. [illegible] ille [illegible] quo
[illegible] est abrahe: Jn semie tuo benedicentur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qua benedictione [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
i virtute [illegible] [illegible] qua det nob virgo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] o bta maria i te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in syon [illegible] qua nob [illegible]

Apparuit angelus domini in sompnis ioseph dicens surge
et accipe puerum et matrem eius et fuge in egiptum
Mt. 2o. Fugit in egiptum dicitur natus est ut [illegible]
[illegible] [illegible]. Sic fugiet ut fugientes in [illegible] [illegible]
fugiet sacramentum fuit non timoris ut exemplum fugiendi
[illegible] suis non fugit mortem qui mori venerat.
nec insidias expavit qui venerat aperire [illegible]
diaboli. De hac fuga propheta ysaias Ecce dominus ascendet
super nubem [illegible] [illegible] [illegible] christus fugit qui refugium est
aliorum et virtutibus. Fugiendo instruxit suos unde si vos per
secuti fuerint in una civitate. Qui consurgens accepit puerum
et matrem eius nocte. Nocte tollitur in egiptum quia nocte
ignorantie [illegible] a quibus ipse recessit relinquit incredulos
qui redierit noctes non sic meos quod in fine mundi iude
[illegible] [illegible] [illegible] ad egiptum revertentem [illegible] illu
minabuntur. Hic datur exemplum fidelibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi est oportunum [illegible] ipse [illegible] si vos persecuti
fuerint in una civitate fugite in aliam [illegible] [illegible] [illegible]
fugiendum [illegible] [illegible] malorum a sedibus suis [illegible]
[illegible]. Fugite [illegible] que paulo ante [illegible] [illegible] mo
[illegible]. Nocte quod occulte per fugam ad illustrandum egiptum
[illegible] relicta nocte iudeis. In egiptum omnem gentem
[illegible] mostrat venerare quod [illegible] a iudeis non [illegible] [illegible]
[illegible] ad gentes. Verum simile est post annum et quatuor
[illegible] [illegible] [illegible] herodes in pueros desevisse quod forsi
[illegible] [illegible] quod roma profectus est. Vel ibi accusatus
[illegible] romanos consules [illegible] [illegible] [illegible] dicebant [illegible] [illegible]
Verisimile est quod cum herode [illegible] [illegible] [illegible]
magis crediderit illos fallaci stella [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod in templo [illegible] [illegible] [illegible]
magis sensit illusum et in morte [illegible] pueros occidit
[illegible] [illegible] [illegible] bethleem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non villa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
noctibus [illegible] ad [illegible] duorum annorum quum omnibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] civitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] [illegible] paulo super [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sibi [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] se [illegible]
[illegible] sollicitus [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

29a

¶ Quare enim [illegible] capitula non modo recipit [illegible] persecucio
figuratur persecucionem sedis et dum infantes a [illegible]
infantes occidunt [illegible] fuerunt nati [illegible] vbi ipsi
cum [illegible] ¶ Figuratur mors parvulorum persecu-
cionem cum [illegible] qui partim [illegible] ab ipsis
occisi sunt qui non in [illegible] sed vbi [illegible] et opera
quos [illegible] Herodes quam [illegible] doctrina [illegible]
[illegible] vel occisis [illegible] corporis [illegible]
[illegible] non [illegible]

Vox in rama [illegible] formata [illegible]
secundum [illegible] in [illegible] prope [illegible]
[illegible] qui si fuerit [illegible]
et [illegible] est [illegible] rama que est [illegible]
miliario a bethleem [illegible] ut [illegible]
rachel ibi mortua [illegible] filio [illegible]
[illegible] de chaldeis historia [illegible]
[illegible] bestias [illegible]
per evangelista [illegible] prophetie [illegible] pueros [illegible]
[illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] captivitate [illegible] prophetie [illegible]
[illegible] infancium [illegible]

¶ Iesse genuit david regem | Quare dicitur david regem plus quam [illegible]
[illegible] principium [illegible] in [illegible]
[illegible] non [illegible] illa [illegible]
[illegible] alie [illegible] laudes [illegible]

Cum festo autem [illegible] anno[rum] xij. [illegible] ij. [illegible] gestat [illegible] duplica
[illegible] erat cum [illegible] gratie et sapientie [illegible] est. [illegible]
[illegible] incepit observare festa [illegible] templum ut [illegible]
[illegible] bonum est [illegible] cum [illegible] iij [illegible] noua
[illegible] incepit [illegible] sapiens [illegible] anno xij
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] per [illegible] xij [illegible] in die [illegible]
[illegible] vij. [illegible] facit [illegible] reliquis [illegible]
[illegible] xiiij et 10. vi. xij. [illegible] iudices [illegible]
[illegible] xiv. et [illegible] vij [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Ascendentibus illis
Ierosolima. [illegible] Galilea in [illegible] in [illegible] vij
[illegible] Consummatis [illegible]
[illegible] in [illegible] festo [illegible] xxiij [illegible] anno [illegible]
[illegible] in [illegible] xvi [illegible] diebus [illegible] anno [illegible]
[illegible] Consummatis [illegible] octonis [illegible] diebus [illegible]
[illegible] vij diebus [illegible] xvi vij diebus
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] in qua
[illegible] [illegible] [illegible]
xij. et ita [illegible] illa die [illegible]
[illegible] viij diebus [illegible] eius [illegible] [illegible]

Liber generationis etc. Liber iste est [illegible] appotecarius [illegible] ca[pitulum] [illegible]
[illegible] incipit sic et [illegible] liber [illegible] incipit filii [illegible]
filii Abraham. [illegible] Christus [illegible] filium David solum et Abrahe solum.
[illegible] quia [illegible] fuit [illegible] propheta et sacerdos et David [illegible] propheta fuit et [illegible]
Abraham [illegible] propheta et sacerdos [illegible] filii [illegible]
[illegible] dignitas [illegible] [illegible] Abraham propheta fuit [illegible] xx
[illegible] viro suo [illegible] propheta [illegible] fuit [illegible]
et [illegible] xxij [illegible] obtulit [illegible] Abraham [illegible] Abraham [illegible] fuit [illegible]
[illegible] 2[illegible] Christus [illegible] maior [illegible] Aug[ustinus] [illegible]
[illegible] filius [illegible] [illegible] capit [illegible]
[illegible] nominant [illegible] Christus [illegible] filius [illegible]
[illegible] promissio ad Abraham [illegible] xxij [illegible]
[illegible] Iacob [illegible] fratres [illegible]
[illegible] Iacob [illegible] illi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] genealogia [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] finivit. [illegible]

[illegible] ante folio

296

Venit ihesus in partes cesaree philippi math. xvi. Pulchre p[illegible]
summam hominum interrogat ne confessio eorum vulgi opinione videatur
sed veritatis agnitione firmata ne scilicet heretici de quorum heresi [illegible]
[illegible] ver. 2m math. [illegible] caro et sanguis non revelavit tibi
i. doctrina hominum pulchre qui hominum more dixisti [illegible]
sermones suos [illegible] nec sicut [illegible] pote [illegible]
cognoscitur non [illegible] appellari meruit [illegible]
[illegible] vos quem me esse dicitis qui illi homines humana opinantes [illegible]
[illegible] quem me esse dicitis [illegible] omnia [illegible]
[illegible] in quo summa virtutum [illegible] paulus [illegible]
me scire inter vos nisi ihesum et hunc crucifixum petrus [illegible]
[illegible] qua dei filium [illegible] confitendum et nos quem et qui [illegible]
sit et quicquid sic [illegible] fundamentum fidei mee [illegible]
est fundamentum fidei mee [illegible] non licet in [illegible]
non licet in [illegible] fide

In viam gentium ne abieritis math. x. In viam gentium [illegible]
[illegible] docete omnes gentes [illegible] predicatores [illegible]
[illegible] non recipiendo [illegible] ad gentes apostolos misit [illegible]
ne simus [illegible] heretici vel [illegible] Ecce quod [illegible] predicate
appropinquabit regnum celorum ¶ [illegible] regnum celorum [illegible]
[illegible] sit [illegible] in quo [illegible]
[illegible] regnum dei inter nos est ¶ [illegible]
[illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] accepistis [illegible]
symoniace [illegible] ¶ [illegible] gratia [illegible]
[illegible] qui misit
[illegible] quod [illegible]
vos sine sacculo et pera [illegible]
[illegible] non ¶ Dona spiritualia precio vilescunt ¶ [illegible]
[illegible] non [illegible] predicare [illegible]
[illegible] accipere quod ad necessitatem sufficit [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] calciamenta [illegible] duas [illegible]
[illegible] non [illegible] fieri debere [illegible]
[illegible]
¶ [illegible] math. [illegible] dicitur [illegible] non [illegible]
quod [illegible] significat [illegible] accipiendo [illegible]
[illegible] cibo suo [illegible]
in [illegible] calciati sandaliis vel [illegible] evangelium
[illegible] sit [illegible]
[illegible] imperat [illegible]
non [illegible] ambulare [illegible]

qu[a]n[t]a festinac[i]o[n]e et p[er]iculis [ex]p[er]g[is]ce[re] debe[n]t o[mn]ia ... all[egori]ce p[er]
aurum ... sapiencia secularis. p[er] argentum facundia rethorica
p[er] pe[r]las ... sapiencia abscondita. p[er] perras ... p[er] calcan[tur]
mira[culis] ... operum exemplaria sua opera p[er] ... sculptos
regimen ... terram ingressuri sunt habeat modos ...
a malorum exemplis alienos ne ... p[ro]fectio carnalis munere
... in via accedere ... faciet non studio ... salutis
hic est qui non amore ... sed p[ri]mo ... ambitu[m] salutem
p[re]dicat. Conc[e]ptum ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... alia ... ...

Abraham aute[m] genuit Jacob ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... Justificati ex fide pace[m] habeamus ad deum ...
... ... filiorum dei ... ... Jacob
Judam et fratres eius. Jacob ... ...
... Judas ... confessio ... ...
... ...
Phares ... ... et Zaram ...
... ...
... ... Zaram ... ...
... ... sagitta ...
... gehenne ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... Aram Aminadab Naason Salmon
... ...

Aram 2 aminadab i. electio boni 2 voluntas i. exequendo bonum
primum sicut aram q interpretatur electio coram Josue xxiiii. testes vos estis q ipsi
elegistis dominum vobis ut serviatis ei // 2m per aminadab q interpretatur populus spontaneus
i. pali vel liberatus populus cum sponte bona providet q corde tuo offeret
ea domino. Item excepto intellectus prudentia 2 scientia q non propter ... prospicientes domino
p ... per naason q interpretatur serpentinus vide estote prudentes sicut serpentes 2o per salmon
q interpretatur sen... sup i. ... de domino i. bonitate primum ... ad cavendum malis 2m ad
faciendum bonum Item ad consumationem operis pertinet iiij. ... Booz obeth
Jesse david. Booz robur interpretatur 2 notat robur in ... obeth servus
2 sicut humilia... operatione Jesse insula notat constantia in perseveratione david manu
fortis 2 sicut perseverantia i. ... cum ... dehis ... per reges ... insule ...
... interpretatur dissipans spectum 2 hoc pertinet ad robur i. ... operatione ...
constantia i. persev... ... 2 i. ... ad humilia... i. operatione ...
... pertinet ad perseverantiam ... ei ... ad ...
... ¶ David autem ... 2 ... q ... significat ... ...
2 ... perfecte iiij ... primo 2 i. voluntate bonorum 2m ... declinatione
... 3m obedientia mandatorum ... observatione ... ad primum pertinet
Salomo Roboam Abias Salomon interpretatur pacificus Roboa latitudo populi
Abias pater ... genuit ... salomon per voluntate bona ... ordinatur ... sicut ...
... 2 ... pax ... 2o ... ad ...
... populi ... latitudo ... nomine ...
Ad 2m pertinet asa Josophat 2 Joram ... mala sunt declinanda ...
... mali ... corpus ...
... q ... tolli ... lapides ... 2m nos ... Josophat q interpretatur
domine iudicatus ... consideratio sunt primum ... iudicium declinat ...
domine ... finis ... Ad 3m pertinet Joram q interpretatur excelsus populus et
... cum ... iudicatus ... spiritus ... ...
... pertinet ad declinationem mali i. ... 2m i. cogitatione i. affectu ... 3m ... observatio
mandatorum pertinet iiij. q ... Ozias Joatham achaz Ezechias ... observatio
ei mandatorum sunt iiij. ... ardore 2 hoc per oziam q robustus domini interpretatur
... gaudium ... 2m per ... 2 hoc per Joatham
q interpretatur consumatus ... consumatio bonorum operum ... i. ...
... 3m ... 2 hoc per achaz q interpretatur ...
... illa ... 2 ... i. ...
... bona ... ... fiunt. Josias i. ...

ꝛ ista robustus ad iiii^or generationes s. observantia consiliorum pertinet quatuor scilicet
Manasses Amon Josias Jeconias. Quatuor enim suadentur in consiliis s.
timoris oblivio jugi dei susceptio vere devotio ad gloriam reputatio. Primum significatur
per Manassen qui interpretatur oblivioscens. philipp. iii. Que quidem retro sunt oblivis-
cens ad ea que sunt priora extendens. post obliviscere populum tuum et domum patris tui. 2^m s.
susceptio autem per Amon qui interpretatur [illegible] Math. xi. Jugum meum
suave et onus meum leve. [illegible] enim mittitur a deo. Math. xi. venite ad me etc.
3^m s. devotio significatur per Josiam qui interpretatur incensum post [illegible] domini in [illegible]
4^m reputatio ad gloriam et hoc per desiderium hoc per Jeconiam nomen qui interpretatur preparatio
post desiderium pauperum exaudivit etc. ps. ix. Et timet dominum preparabit corda
sua. Per has virtutes generationes [illegible] perfecerit. Et post transmigrationem
Babilonis etc. hic quartadecima ad generationem Christi pertinet personarum et hii
sunt iiii^or [illegible] religiosorum et complacentia [illegible] attinentes [illegible]
ad finem perseverantie [illegible] statum pertinet omnia paupertas et conveniunt
et significantur per Jeconiam. Salathiel et Zorobabel. Jeconias interpretatur preparatio
domini quod convenit omnibus post [illegible] Non [illegible] abscondes
et pauperum [illegible] preparatio i. R. [illegible] Salathiel interpretatur petitio
domini quod convenit omni paupertati pauperes [illegible] ut sunt [illegible] Math. v. ex-
[illegible] Jhesus [illegible] Ecce mater mea et fratres mei pauperes et
petitio. desiderium pauperum exaudivit dominus. Zorobabel interpretatur magister
confusionis hic [illegible] disciplina [illegible] qui non confitentur et memorie [illegible]
ad [illegible] omnis disciplina [illegible] et complacentia ad hanc pertinent iiii^or
qui sequuntur Abiud Eliachim Azor et Sadoch et significant quatuor complacentie attinentia
primum est prima sollicitudo s. per [illegible] 3^m agentium [illegible] 4^m est [illegible]
[illegible] Abiud enim interpretatur pater meus iste hic [illegible] complacentia prima sollicitudo [illegible]
[illegible] Eliachim interpretatur resuscitans qui [illegible]
[illegible] justitia [illegible] Azor [illegible] interpretatur quod [illegible]
[illegible] complacentie [illegible] Sadoch interpretatur justus quod [illegible]
[illegible] non placentia approbata [illegible] xxiiii [illegible]
[illegible] potentes et timentes deum [illegible]
[illegible] ad hanc pertinent iiii^or sequentes Achim. Eliud. Eleazar. Mathan
et sunt iiii^or [illegible] ad [illegible] pertinet [illegible] caritas [illegible] caritas dei
[illegible] ad deum [illegible] ad deum humilitas Achim interpretatur fraternitas [illegible]
[illegible] ad [illegible] hebr. xiii. caritas fraternitatis maneat in vobis. Eliud interpretatur

dens meus iste h. e. civitas ad deum q sibi appropiat deo p̄ leviu di-
levis epo. vbo. iste deus meus Eleazar interptatur deus meus adiutor h
ad fiducia i dno provocat i. cor. ii. no sumus p nob fiducia habet
h. v deo. Mathan donatus qui interptatur ꝙ humil. quem qa. ut deus
sibi i spiritu humilibus aut dat gratiam Ecce corona p humil. fit ipse
ad quae gratia n ad corona spiritu. q. Eli vero tunc q dns c ad sunt gesta
namque ad hos provocat tres sequentes Jacob Joseph maria et sunt
tria i perseverantibus novem s. victoria victorum et gratia beatitudo et vult
intellectus Jacob supplantator ad victoria vicior provocat i. cor. vbo.
deo autem gratias qui dedit nob victoria Joseph accrescens interptatur et h. ad
augmentum beatitudine ps. ut illud fruc complexatus est capiti tuo
augmenta gratia et corona istam proteget te maria illuminata vel stella mar
interptatur et h. quantum ad illuminatione intellectus psalmo stella tua illumina sicut factum
sum tunc h. e. stella de q num. xxiiii. Orietur stella ex iacob qui ex persua
supplantator et victoria victor. De qua illuminat. meret ergo hac stella nat-
e ihc. q vocatur xpc. qui pri menti. ex hac illumina. per. salus eterna h. e. ei.
stella duxit magos ad ihm salut eterna cy. y h. e. ipse de quanto
e ihesus q vocatur xpc. Ihesus salvator q nos salvat a miseria xpc beg
q nos unget igitur dicitur i. cy. x. et perseverabit usque i fine salvus erit
de. y. lyta te deus deus tuus oleo leticie etc. vel ihc. ad dominitate. xpc.
unitate i spiritus quibus pertinet beatitudo etc.

Sermo sancti Johannis episcopi cognomento crisostomi de absalon ubi dauid patrem persequitur et de filio fugiens ligato gutture arboris ramo suspenditur

Procedit absalon scelestissimus mente. perdidit sensum amisit consilium. insectatur patrem. fugat innocentem. insequitur genitorem. usurpat imperium. paternum arripit regnum inuadit. non ut cum patre societatem regni haberet. sed ut totum regnum patris sanguine possideret. Perdidit namque absalon eo filium. dum parricidio aspirat mentem impiam. Amisit sensum dum per cedem patris consequi desiderat regnum. Scelestus [illegible] operiret. quererit innocentem opprimeret reus. patre superstite moritur. At contra dauid humilis ac mitis. cedit domo. persequentem fugit. declinat hostem. relinquit affectus. ne aut parricide intritus ei lucium afferret. aut per impetum eius tam filium prohiberet. Volt furorem filii fugiendo compescere. desiderat declinando parricide sententiam temperare. Sed crudelitas mente concepta tam sedari non potuit quam inmanis sententia ad perficiendum facinus prouocauit. O innocentia quantum apud reos periculi suscipis. quantum molestie per flagitiosos mereris. Dauid sanctissimus tot dementes exercitus quia non deliquit offendit. tot [illegible] quia non lesit meruit. Absalon unus est reus et uniuersus contra patrem conspirat exercitus. Armantur in cedem patris funeste multorum manus. prouocantur in innocentem scelerus alienum. Unus parricide furor

tot milia insanire compellit · Unius dementia · dementes
efficit multos · Offendit enim dauid filium · quia fratris
in eum ulcisci noluit parricidium · Semper enim scelera dum
non resecantur increscunt · et in augmento scelerum prosilitur ·
quotiens securitate impunitatis peccatur · Dum enim in absalon
prius commissi facinus non vindicatur · in parricidium prius
recidiuum facinus iteratur · Vos vos inquam cunctos infeli
ces admoneo · vos affectu pietatis exhortor · cur in alienum
facinus ruitis · Cur furentis insaniam imitamini
Cur parricide scelere ac dementes efficimini · Deserite quod
sed deserite reum · deserite nouo supplicio moriturum · Fortas
sitan enim si desertus cessabit · qui ut auderet deser
nus prouocauit · Certe solus deperit · qui naturam iura de
bellat · solus concidat · qui pietatem prius impugnat ·
Aut enim cessabit dum penitet · aut perseuerabit et peribit
Ergo enim doleo reum · doleo impium · doleo nouo supplicio
moriturum · Quis te in hoc facinus prosilire parricida
deterrime docuit · Quis te furor audere tam inmane fa
cinus prouocauit · Si offendit pater est · si lesit genitor · quinimmo nec offendit nec lesit · Vincat furorem
pietatis affectus insaniam superet · crudelitatem natura
debellet · Aut numquid te pater quia non lesit offendit ·
Aut idcirco te offendit · quia non lesit · qui forsitan non
offenderet si lesisset · Redde affectus · exhibe pietatem
Tibi patris dum a patre manum auertis · que defenderet

debeas. si quod audes alter audeat cognouisse. Ubi
iam solacium patris. ubi presidium genitores inuenient. si
filios senserint parricidas. Aut quando externa tuta sunt
si domestica obsistunt. Bestie et mute pecudes pi
etatis iura conseruant. et quibus natura denegat racionem.
non tamen denegat pietatem. Innocentem primo nefas
est. patrem occidere scelus. parricidam iugulare facinus inau
ditum. et ante hoc tempus mortalibus cunctis ignotum.
Cessa iam ab isto scelere. cessa. cessa miser. ne te semper
boni omnes exhorreant. ne audaces ex te quod non no
uerant discant. Cessa miser ne qui post te tantum facinus
perpetrauerint. te dicant auctore. Cur mundo nouum fa
cinus tradis. Cur doces quod natura non nouit. Cur
cupis quod pietas ipsa horrescit. Cur audes perficere
quod nouo supplicio cogatur dominus inuenire. Interea par
ricide furor non minuitur. non refrenatur. ardescit in peius.
in maius accenditur. Cupit facinus conceptum festinanter
implere. desiderat scelus dispositum instantissime perpetrare.
Properanti in nefas tarda sunt cuncta. festinanti ad facinus
uidentur remorari disposita. Cupit parricidium ante conple
ri quam geratur. festinat patrem ante in tempore quam occidat.
Sitit sanguinem patris. cruorem appetit genitoris. timet
differre uel modicum. ne aut ira remota deficiat. aut
furia dilata languescat. Disponitur comparatur bellum. acies
diriguntur. pugna paratur. cognate classes in semet ardescunt

Inde parricida exercitum contra patrem inflammat. hic
dauid ut parcant filio abeuntes duces exorat. Par-
cite inquit filio meo absalon. Inde dementia contra
genitorem consurgit. hinc clementia ut parricide par-
catur exposcit. Inde furor hinc pietas operatur. Inde insa-
nia. hinc misericordia interponitur. Inde crudelitas. hic
bonitas ostentatur. Parricida non lesus insanit. pa-
ter lesus et mitescit. Debellatur ab impietate pietas.
nec mouetur pietas patris. nec gladio domatur. nec timo-
re mitigatur. Parricida nec ratione frangitur. nec imminenti in-
teritu deterretur. Obduratur in penam. in supplicium cogitur ne
salutem in aliquo iam mereatur. qui patrem salute spoliare co-
natur. Respice iam scelestissime hostis. nefande iam respi-
ce parricida. respice inquam undique in te cuncta conuer-
sa. respice contra te ab ipsa rerum natura pugnari. Et si quis
contra te dimicet celum. moueatur terra. exercitus pugnet.
tamen aliud te ignotum et inopinatum sustinet bellum.
aliud tibi iam paratum est prelium. quod fugientem exci-
piat. properantem intimat festinantem occidat. Non n-
isti exercitus quos cernis. quos conspicias. quos aut tuus
furor contra patrem armauit. aut patris necessitas contra te
comparauit. quia eius digne contra te exercent gladios
uibrent ensis. lanceas torqueant. ut dolor lesi patris tuo
interitu diluatur. tamen te fugientem arbor excipiet
rami intumescent. ligna suspendent. Adest inquam arbor
in campo ramorum telis armata que te excipiat fugientem

concupientem capiat · patris iniuriam in parricidam defen-
dat · Adest mox arbor que nec preceptum ut tibi pareat au-
diuit · et iussa dei instanter implere contendit · Nec po-
terat hoc bellum impunitus euadere qui genitori necem
conatus est inrogare · Igitur commisso bello · prosternuntur
hostes · adulti cadunt · innumeri dimicantur · nudat hostis ·
deseritur parricida · Iam suam in se ius conspicit penam ·
iam supplicium debitum sibi suorum minui recognoscit ·
Iam timet · iam formidat · iam prouidet meditatur interitum
Denique animal petit · mulam conscendit · dat se in fu-
gam precipitem · patrem comperit festinat ad arborem ·
cui traditus · et ubi violenter immissus · animali subducto
et subter in campos elapso · inseritur ramis · obligatur
lignis transuersos gutture colligatus ac pendens iam
mortuus ab omnibus inuenitur · quem iam nec celum po-
tuit diuinum conspicere · nec terra ultimus sustinere · O nefan-
dum meritum parricide · iniuriam patris non pugnantis
gladius · non hostiles manus · non iaculantis ictus de-
fendit · sed vindicauerunt ligna · arbor vlciscitur · rami defe-
dunt · Nec est ulla creatura que mota non fuit cum
ipsum dominum senserit moueri auctorem · Igitur redeunt
cuncti de bello · parricida auctore belli prostrato ·
cuius sanguine sceleris diluitur · cuius supplicio inmanis crude-
litas sepelitur · Gaudent omnes · cuncti letantur · solus da-
uid plangit filium · parricide lamentatur interitum
Quid plangis gloriose pater · quid lamentaris · cui

absalon quod ausus est conparare. Quid fles scelestum. qui cum peteret soluere parricidium et frangere dictoris gloriam. Cottidie si fletur hostis inuitus. nec letari potuit in victoria. si parricide plangitur pena. Ille tuus non fuit filius. qui sic violauit parentis affectus. Ille tuus dici non meruit. qui iura patris sanctissima violauit. Te non contempserunt cottidie. non duces quibus parcere scelesto mandasti. sed illa arbor. illa te ulta est. illa te defendit. illa parentis lesi iniuriam que te non audierant vindicauit. Defensio tua securitatem parentibus attulit et parricidarum audaciam reuocauit. Pro te et iniuria nature defensa est. et parentum pietas vindicata. Noli enim supplicio debuit inuidere. qui scelesto non rem scelus per parentis exitium voluit intulisse.

Explicit sermo Johannis episcopi

Videte si est dolor sicut dolor meus. Treni i° c°. quia dole-
tes compatientes debent habere gratiam ab aliquo magno domino et ex
operis compatientes recepi [illegible] petendum quod ille hilariter [illegible] dicit
per prandium. quia qui hoc [illegible] est non [illegible] libenter dicit quibus
victorie. ubi dicit toto anno [illegible] variis glose [illegible]
hodie compassione passione filii eius [illegible] [illegible] ideo [illegible]
[illegible] eius cum sit in magis dolens posita quod [illegible]
videre ergo apposite si est dolor sicut dolor meus. Et dicit bene est dolor post
quam si domina esset nobilis pater pro [illegible] dolet. sed si eius sponsum cum filio
[illegible] consolari possit. quia bis maior dolor est si pater pro [illegible]
sponsum et [illegible] consolari [illegible] de presentia filii [illegible] pro [illegible]
sponsum et unicum filium non unquam sponsum [illegible] filium [illegible] [illegible].
[illegible] pro ex maior dolor. Et [illegible] Videte o apposite si est do-
lor. [illegible] ideo in [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] sponsum et unicum filium [illegible] ideo in dolore omnibus
meis [illegible] clementia et gratia [illegible] quod et in doloribus [illegible]
est plena gratia et [illegible] [illegible] aliqua gratia [illegible]
[illegible] non [illegible] filii sui dilectissimi [illegible] [illegible]
[illegible] dolore sola sustinere [illegible] possit
[illegible] nobis cum ipse [illegible] dolore [illegible] gaudii in luctu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de dolore
augmentare dolorem. Ideo [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible]
suo et passione filii sui. Ideo [illegible] [illegible] augmentum dolor [illegible] domina mea
[illegible] ipsa de filio suo [illegible] augmentum dolor [illegible]
Videre [illegible] quod [illegible] fuerit tres [illegible] quando [illegible]
[illegible] quod non [illegible] non [illegible] unquam dimiserit [illegible]
[illegible] quod [illegible] eos [illegible] separari. Et [illegible] quilibet
[illegible] [illegible] dolor [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alios
[illegible] possint [illegible] [illegible]
[illegible] Ecce [illegible] [illegible] nos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] placuit [illegible]
[illegible] [illegible] dicit quod omnis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] maior dolor [illegible] [illegible]
[illegible] separatio est maior dolor [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dolor et cor meum [illegible] [illegible] separari ab [illegible]
suis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnus dolor est
[illegible] separatio. [illegible] maior dolor est [illegible] a corpore [illegible] [illegible]
[illegible] separantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Unde iste [illegible] tunc [illegible] magnum dolorem est
[illegible] separacio maior dolor est dicit A[ristoteles] corporis diviso [illegible]
omnium dolorum maximus est. Et ab homine recessit sine amicis
[illegible] recedentibus [illegible] et post mortem [illegible] cum homine [illegible]
et homo [illegible] salute [illegible] hora recedere est ipsa [illegible]
[illegible] et [illegible] propter istos [illegible] peccatores [illegible]
beatam virginem. beatum Iohannem evangelistam et [illegible]
inter homines mortales magis singulariter dilexit [illegible]
[illegible] regine in patria sua et quando debebat separari
magnus dolor [illegible] et [illegible] in virgine matre [illegible]
ipsa filio suo moriente magnus dolor est quando [illegible]
et [illegible] istum sustinuit [illegible] homo filius meus dilectus [illegible]
separari maior dolor est [illegible] a corpore diviso. et [illegible]
sustineo quam [illegible] a corpore separari [illegible]
[illegible] passionis filii mei. Iesu maior dolor est quando [illegible] filium
ab homine et istum hominem sustineo quam tam crudeliter [illegible] dulcissimum
meum deum et hominem [illegible] ego omnes istos dolores [illegible]
sustineo quam homo [illegible] filium [illegible] Iesu [illegible] passionis
in [illegible] morte quod [illegible] sustineo [illegible] vel alius
quam dominum meum et deum meum [illegible] videre [illegible]
et homo [illegible] vel medicus [illegible]
[illegible] magis est dolorosum [illegible] in capite [illegible]
dolorosum et periculosum [illegible] vel pede [illegible] dolorosum [illegible]
magis delicatum [illegible] dolorem et periculum omnium [illegible]
[illegible] in corde [illegible] dolor [illegible] nobilior [illegible]
[illegible] in corde [illegible] periculosum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dolorosum [illegible] magis dolorosum [illegible]
[illegible]
[illegible] in capite [illegible]
[illegible] omnium dolorosum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mortis [illegible] se exponunt [illegible]
[illegible] corpore [illegible]
[illegible] exardet [illegible]
[illegible] in morte [illegible]
non potest sustinere morientem. [illegible] maleficiorum [illegible]
tormentis exposita [illegible] nobilitatis [illegible] suam [illegible]
[illegible] et pendentem filium eius in eius presencia tormentis exposuit

sed quod circa malefactorem hoc videt et distinguit pati non potuit et
omnia plene confessus sum. Cum fuissem vexatus [illegible] fecissem [illegible]
cum corpus meum affligeretur et si [illegible] non tamen [illegible] quod cor meum
non est. Sed si parentes mei afflixissent illa [illegible] quod cor meum cor-
pus est. Sed cum vidi filium meum tormentis [illegible] non potui
eius dolorem quia ipse non suum sed cor meum est et [illegible] non eius dolo-
rem sed dolorem meum [illegible]. Ergo verum est quod ille omnia ista est dolorem
maioris tormenti quam cor sentire et [illegible] quod [illegible] ipsi
istis [illegible] in compassionem [illegible] accidit seu tormentis [illegible]
corporis. Virgo beata que est regina et mater istius [illegible] filii sui
videns Ihesum Christum quod hoc videret ipsius compassionem et [illegible] tormenta
videns in cruce suspensum [illegible] magno dolore mortuum et mortem
passionis compassionem [illegible] non solum [illegible] in pede vel manu vel [illegible]
vel capite sed in corde [illegible] clavi [illegible] carne [illegible]
[illegible] cum vidit filium suum [illegible] ista [illegible] ideo suos
devotos [illegible] videre etc. Iste igitur est dolor quem oculus
non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit [illegible]
[illegible] vehementia [illegible] dilecto meo [illegible]
[illegible] in corde meo [illegible] expectat et [illegible] ipsius animam
[illegible] gladius Jo. videre etc. Cum vidi filium meum suspensum
clamantem compassionem [illegible] flagellatum audio suspirantem et
clamantem et [illegible] non valeo sentire et portare non possum [illegible]
[illegible] et non possum capere et io [illegible] videre.
Mortuus est Abimalech maritus Noemi Ruth 1o. Hic sacra-
mentis [illegible] predicator in [illegible] Noemi ad [illegible] regine re-
[illegible] sperata [illegible] in [illegible] dicta est
[illegible] in [illegible] cum ea [illegible] eius
[illegible] gladius de quo [illegible]
meam et [illegible] agnum
quod hoc passionis [illegible] prius largiens et [illegible] paradisi
[illegible] ut [illegible] passionis sue [illegible] quam [illegible]
pro nobis sustinuit [illegible] loquitur de sua [illegible] quod sic [illegible]
gaudere [illegible] sive [illegible] et augmentum [illegible]
Mortuus est Abimalech etc. Fuit Noemi puella mire
pulchritudinis sed pauper quam [illegible] hereditatem fuit [illegible] parentibus
[illegible] quod filius unius regis eam dilexit [illegible] dimisso
regno parentis ad eam venit et duxit eam in uxorem. Ille sed videns
eam pauperem et pro [illegible] quod filius suus hereditate careret incepit
laborare et [illegible] hereditatem [illegible] recuperando. Et sic [illegible]
tam hereditatem recuperans omnes hostes suos vincit. Cum [illegible]

Die vero [illegible] [illegible] fuit [illegible] post obitum [illegible]
dicto [illegible] eius cepit plorare et clamare. Et postquam multis
diebus fleverat cepit tali modo et obiecit viro suo [illegible] puella [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ordine totum [illegible] puella [illegible]
et nobilis [illegible] et [illegible] imagine dei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] imaginem [illegible] [illegible] exponens [illegible] [illegible]
[illegible] pulchritudinem ei dare non potuit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de paradyso fuit eiecta hac filia regis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] amore de domo patris [illegible] de celo [illegible]
[illegible] a patre [illegible] in mundo et [illegible] in [illegible]
in capella [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] humana [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cepit laborare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] xxx annis et [illegible] ad mortem finaliter [illegible]
[illegible] et [illegible] finaliter [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fuit in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] cepit [illegible] et plage et
[illegible] [illegible] [illegible] dies [illegible] et [illegible] de morte et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] folia librorum [illegible] plena [illegible]
sanguine suo [illegible] et [illegible] [illegible] folia librorum [illegible] [illegible]
[illegible] sanguine [illegible] [illegible] modum [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de passione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lazarum suscitavit [illegible] magnum miraculum et [illegible]
et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] doctrina [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] flagellum de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] principes [illegible] et [illegible] passionem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lazari [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de ihesu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
in ihesu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ihesum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] palmis [illegible] [illegible] [illegible]

in Bethania i domo Symonis leprosi. sc. vbi non
q(ui)a erat leprosus s(ed) ad o(mn)is laudem fide a [illegible]
p(ri)mo [illegible] sibi nomen [illegible] cum o(mn)ib(us) [illegible]
[illegible] recepit [illegible] p(ri)ma [illegible] solida
[illegible] argentea [illegible] non erat [illegible] ala
bastrum [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] colore [illegible] verba [illegible]
vngentis [illegible]

Quoniam plura exempla quam alia movent [illegible] audientes aput
ac alterius memorie imprimuntur [illegible]
[illegible] exemplis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] exemplis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] exempla [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] exemplis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] exemplis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] exempla [illegible]
[illegible] exempla [illegible]
[illegible]
[illegible] exemplo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] in corpore biblie [illegible] auctoritas [illegible] in libro [illegible]
[illegible] in libro [illegible] de [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] illi [illegible] dicit [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] de timore [illegible] capitulo [illegible] de speciebus timoris [illegible]
timor [illegible] de timore [illegible]
de timore [illegible] indicem [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] de timore diaboli.

De speciebus timoris

[illegible] timor [illegible] esse [illegible] timor mundanus [illegible]
[illegible] De timore mundano

Timor mundanus est [illegible] timor [illegible] hic timor
est semper malus [illegible] mala [illegible] hic est timor [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] timor [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in dyalogo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
timor mundanus [illegible] timor [illegible]
[illegible] timor est semper
malus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] hic timor [illegible]
[illegible] mala [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] hic est timor [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

De timore humano

[illegible]

De timore filiali

Timor [illegible]

[illegible] ad [illegible] sci mychaelis de periculo [illegible] que [illegible]
[illegible] a leonibus plurimis [illegible] qui [illegible] cum [illegible]
[illegible] michahel [illegible] dic [illegible] michahel [illegible]
[illegible] michahel [illegible] dicens [illegible]
[illegible] sic [illegible] plures [illegible]
[illegible] illud [illegible] cum [illegible]
timor [illegible] est [illegible] sed [illegible]
[illegible] non est [illegible] in [illegible] cum [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] illo [illegible] malis
[illegible] in [illegible] peccati [illegible] in principio [illegible]
[illegible] peccati [illegible] timor non est in [illegible]
[illegible] timor [illegible] a peccato [illegible] nullis [illegible]
[illegible] amore [illegible]
[illegible] peccare [illegible] non [illegible] amore [illegible] est
timor [illegible] a peccato [illegible] non [illegible] ista mala
[illegible] amor [illegible] peccati [illegible] non [illegible]
mala [illegible] cum nulla [illegible] est [illegible] illo [illegible]
[illegible] in [illegible] est [illegible]
penas quas [illegible] nulla [illegible] non [illegible]
[illegible] diligencie
[illegible] cum [illegible]
[illegible] nullis [illegible] non [illegible] non
[illegible] ille [illegible] solo [illegible]
timor [illegible] non [illegible]
[illegible] illud [illegible] timor [illegible]
[illegible] non [illegible] in [illegible]
[illegible] non [illegible] filius [illegible] cum [illegible]
timor [illegible] a malo [illegible] amore [illegible]
[illegible] a pena [illegible] timor [illegible] in [illegible]
amore [illegible]

[illegible] timore [illegible]

Timor [illegible] est [illegible] timor [illegible]
[illegible] est [illegible] non [illegible] non [illegible]
[illegible] in bonis [illegible] non [illegible]
[illegible] cum [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] alleu
[illegible] cum non [illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] timor [illegible] in [illegible] cum [illegible]
[illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] cum [illegible] in [illegible]
[illegible] oculos cum [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] mundum [illegible] multos [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] est [illegible] cum [illegible]
[illegible] non [illegible] solum [illegible]

[illegible]

[illegible]

De timore initiali

Timor initialis est [illegible]

[illegible]

De timore filiali

Timor filialis est [illegible]

[illegible]

[illegible]

De timore reverentiali

[illegible]

c. ii. De effectibus divini timoris

Circa effectus divini timoris notandum est quod timor domini sollicitat ad agendum penitentiam [illegible] timor domini [illegible] ad perfectionem illum [illegible] custodit [illegible] timor domini est quasi princeps custos qui expellit [illegible] timor domini custos est [illegible]

timor divinus ad penitentiam agendam [illegible]

[illegible] a peccato [illegible]

[illegible] ad [illegible] agendum.

dicit Seneca sicut lucerna illuminat obscurum [illegible] timor domini [illegible]

[illegible]

De causis timendi deum ca. iij

[illegible]

Sic aliquis timere nimis vel [illegible] ipse agnoscit si sic potuisset [illegible] plus si sic [illegible]
[illegible] est pessimus [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sequitur [illegible] de timore iusti et penitentis

[illegible]

Sicut dicitur in fabula de vulpe que voluit [illegible] cum [illegible] [illegible] vidit [illegible] alienorum
vestigia illa [illegible] apparebant. Sic [illegible] [illegible] peccatores [illegible] penalis et inferno [illegible]
dicit ei quod [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de inferno non [illegible] [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in inferno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod non solum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de inferno [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] visum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in inferno [illegible] adu[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est locus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] inferno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illuc [illegible] [illegible] infra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de inferno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] inferorum esse in [illegible] [illegible] est quod sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] timor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] amore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible]

[illegible]

De variis [illegible] [illegible] inferni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] inferni [illegible] [illegible] inferno [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

In ardore [illegible] [illegible] [illegible] maior est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sicut est [illegible] [illegible] [illegible] ardore [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonus est [illegible] ignis [illegible]
[illegible] ab igne [illegible] [illegible] sensibilis [illegible] [illegible] est enim [illegible] in inferno [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] sunt [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in manu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in manu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible] [illegible] est [illegible] ignis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ignis est sensibilis [illegible] [illegible] ignis [illegible]
sicut [illegible] in [illegible] [illegible] est in [illegible]
[illegible] ignis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt [illegible] ignis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de pena [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] in libello [illegible]
mundi [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non est [illegible] illum ignem [illegible] et istum ignem sensibilem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible]
[illegible] et [illegible] in medio [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] sicut [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magna pena malorum sicut [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] et sicut [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] ad magnam penam malorum [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in illo loco [illegible] [illegible] de pena [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de igne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in dyalogo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

De qualitate penarum infernalium

[illegible]

adversitas. [illegible] ... alia est adversitas ... blasphemia ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

pena ... Alia est pena ... [illegible] ... xxiiii ... [illegible]

[illegible] ... apoc. xxi ... [illegible]

[illegible]

... Alia est [illegible]

[illegible]

... [illegible] ... Alia est [illegible]

[illegible]

... [illegible]

[illegible]

[illegible] comprehendi corpus ad maiorem penam [illegible] [illegible] est illi respectu corporis [illegible] puniunt [illegible]

[illegible]

[illegible] tenebras [illegible] puniunt in auditu [illegible] planctu [illegible] plangunt [illegible]

[illegible] capitulo xxi [illegible] in stagno ardenti igne et sulphure [illegible]

[illegible]

[illegible] Sapientiae capitulo [illegible]

[illegible]

[illegible] sequitur [illegible] de [illegible] in inferno

[illegible] sunt. Circa qualitatem [illegible] [illegible] considerandum est quod visio sit horribilis [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] horribiles [illegible] [redacted] in [illegible] [illegible]
NB. [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] horribiles [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] cum aliis [illegible] magna [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oculis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
crudeles. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] dampnatorum [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] valde affligere. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

De qualitate dampnatorum [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Circa qualitatem dampnatorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dolore magno. in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in dolore maximo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
adeo [illegible] pudore. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in fine [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sine fine. [illegible] [illegible] sine fine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] voluntas. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible: 26 lines of heavily abbreviated Latin text]

Margin: i(m)probabilis ... / corrodet(?) a vmbri(s) ... / probabi(li)s ... / habebunt memoria(m) ... / vincet in magis ... / non recipie(n)t alleviatio(nem) / erunt in dampnacione ... / non poterunt facere de eis ...

De condicionibus corporum dampnatorum

Circa condiciones corporum dampnatorum ... est ... deformia ... Aug(ustinus) in li. de ci. dei ... [illegible: rest of section, about 20 lines]

Margin: Corpora dampnatorum erunt deformia / erunt debilia / erunt valde gravia(?) / erunt vsta(?) et abiecta / erunt laboratoria(?) ... / erunt ... ad confusionem ... / ... valde ... fetida / erunt plena multimoda miseria

Circa peticionem ... [illegible]

[illegible]

¶ De clamore bonorum [illegible]

Circa clamorem bonorum in dampnacione ... [illegible]

... nimis alio cibo se pasci ... [illegible]

... ad imperium ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible — 33 lines of heavily abbreviated Latin cursive]

De effectibus meditacionum et penarum infernalium &c

Circa meditacionem ... infernalium notandum est ... [illegible]

[illegible — 12 further lines of heavily abbreviated Latin cursive]

[illegible] medicitatis [illegible] est [illegible] magis [illegible]
[illegible] in vicio penis [illegible] dominus [illegible]
[illegible] in illa [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] est a [illegible]
[illegible] dei [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] illuc [illegible] est [illegible]
[illegible] a dilectibus mundi [illegible] in vicio penis [illegible]
[illegible] et a dulcedine lactis [illegible] in mamilla [illegible]
[illegible] a mamilla [illegible] dilectibus mundi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] in fine [illegible]
[illegible] de fine [illegible]
[illegible] ab illo [illegible] et [illegible] est [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] ille [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in domo sua [illegible] in [illegible]
[illegible] de deo [illegible]
[illegible] ille [illegible]
[illegible] ille [illegible]
[illegible] lectum
[illegible] in lecto [illegible]
[illegible] ille [illegible] lectum ille [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in lecto [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est in [illegible] est [illegible]
[illegible] ille [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] ab [illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] illa [illegible]
[illegible] in [illegible] illic [illegible] et [illegible]

[illegible]

De timore purgatorii et est quintum capitulum

[illegible]

De asperitate purgatorii

[illegible]

[illegible] in [illegible] aliquis locus est ad [illegible] [illegible] [illegible] non solum [illegible]

[illegible]

[illegible] alius locus in alio seculo ad [illegible] [illegible] in celo [illegible]

[illegible] sic alius locus in alio seculo in [illegible]

[illegible] in alio seculo [illegible]

[illegible]

[illegible] in alio seculo [illegible]

[illegible]

[illegible] in mundo isto [illegible] in libello [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] est illic abbas [illegible] [illegible] [illegible]

De illis qui puniuntur in purgatorio [illegible]

[illegible] in purgatorio [illegible] est [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

¶ Circa suffragia que fiunt pro defunctis notandum quod dicit quidam doctor quod missa [illegible]
et alia suffragia nichil prosunt defunctis [illegible]
a simplicibus [illegible] in mortuos [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

¶ De fructibus q[ue] oriu[n]tur ex (con)sideratione ... penarum [illegible]

[illegible]

¶ De timore divini iudicii &c. · Ca[m] sextum ·

Circa timorem divini iudicii primo dicendum est de assertione iudicii, secundo de loco ... et tempore, tertio ... [illegible] ... de ipso iudicio.

[illegible]

De loco iudicii diei

[illegible]

[illegible] ... Christi ... [illegible]
... iudicii ... [illegible]
... [illegible] ... ad iudicium ... [illegible]
... [illegible] ... ubi erat ... [illegible]
... iudicium ... [illegible]
... [illegible]

De tempore diei iudicii

De tempore quo iudicium erit ... [illegible] ... quidam ... [illegible]
... [illegible] ... apostolum ... [illegible]
... [illegible] ... ad iudicium ... [illegible]
... [illegible]
... mundi ... [illegible]
... [illegible] ... sic ... [illegible]
... [illegible]

De terribilibus ante iudicium

Terribilia ante iudicium ... [illegible] ... signa ... [illegible]
... [illegible] ... sole et in luna et stellis ... [illegible]
... [illegible] ... Sibilla ... [illegible]
... [illegible] ... in illa nocte ... [illegible]
... [illegible] ... mundi ... [illegible] ... ante iudicium ... [illegible]
... [illegible] ... tuba ... [illegible] ... celo ... [illegible]
... [illegible] ... monumenta ... [illegible]
... [illegible]

et ad iudicium venire compelli[illegible]. Secundo quantum [illegible] ipse voces que [illegible]
sive omnia sive alia aliud [illegible] semper presente ut illa vox in auribus [illegible]
[illegible] et venire ad iudicium. Secundo quantum [illegible] illa vox ille [illegible]
[illegible] in s(an)c(t)o Barlaam [illegible] rex quidam [illegible]
viii [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ad [illegible] venientes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] illo [illegible]
[illegible] capite cum illo [illegible]
[illegible]
[illegible] est de accusator [illegible]
[illegible] angelus [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] ad iudicium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] lazarus [illegible] qui [illegible] ut [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] et in illud iudicium [illegible] est [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in vita [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] iudicium [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] ad iudicium [illegible] [illegible]
[illegible] iudicium [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] in iudicium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in iudicium [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] iudicium [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] lazarus [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] Luc. xvi. in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] est [illegible] ut [illegible] possint [illegible] medicinalis [illegible] possit et [illegible]

[illegible] mortis [illegible] est [illegible] medicina [illegible] possint [illegible]

[illegible] ad bonos [illegible] et [illegible] custodire [illegible]

[illegible] illa [illegible] excellentior [illegible] est custodienda [illegible]

[illegible] ad bonos [illegible] et [illegible]

[illegible] Alexandri [illegible] in illa civitate [illegible] in illa civitate [illegible]

[illegible] et illis [illegible] clamare [illegible] ad domum dei [illegible] clamans [illegible]

[illegible] vero [illegible] est [illegible] ad iudicium [illegible]

[illegible] in alia parte [illegible]

[illegible] est [illegible] vero [illegible] in morte [illegible]

[illegible] est [illegible] in [illegible]

[illegible] magis timenda [illegible]

[illegible] vita [illegible] vita [illegible] ad [illegible]

[illegible] mors [illegible] vita [illegible]

[illegible] mortis [illegible]

[illegible] ad iudicium [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

De utilitatibus que sequuntur ex memoria bona iudicum

[illegible]

In [illegible] ... [illegible] ... in iudicio ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

medicus in iudi[cio] — [illegible]

[illegible]

ad philo[sophandum] — [illegible]

ad iudi[candum] — [illegible]

ad corrodendo — [illegible]

[illegible]

[illegible]

ad solli[citudinem] — [illegible]

ad allen[iendum] — [illegible]

ad presen[tandum] — [illegible]

[illegible]

Vicesimum septimum capitulum de timore mortis

[illegible] ... de timore mortis ... [illegible]

[illegible] ... mortis ... [illegible]

Secundo [illegible] quod licet quelibet [illegible] mortis [illegible] et [illegible]
[illegible] sunt pessime [illegible] ut patuit [illegible] mala timere ab [illegible]
[illegible] timere [illegible] plus ab [illegible] in [illegible]
[illegible] timere [illegible]
[illegible] O mors quam amara est memoria tua [illegible]
[illegible]
[illegible] vox in nocte dicens [illegible]
[illegible] valde timens dicit se [illegible]
[illegible] quia nocte [illegible]
[illegible] xxxviii [illegible]
[illegible] mortem [illegible] valde
[illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] pessime mortibus malorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Pylatus [illegible] Galileis [illegible]
[illegible] omnes simul peribitis [illegible]
[illegible]
[illegible] omnes simul peribitis [illegible] mors est [illegible]
[illegible]
[illegible] mors valde
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mors [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mors valde [illegible]
[illegible]
[illegible] mors est valde [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] mors [illegible] valde timenda [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud [illegible]
[illegible]

[illegible] desiderio [illegible] ille [illegible]
[illegible]
[illegible] ab [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud est
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aliud est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Circa memoriam mortis notandum quod [illegible]

[illegible]

cccxxii. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua et in eternum non peccabis. xxxiiii

[illegible] ad vitandum peccatum ad quod cum temptatus fuisset quidam miles [illegible] ille quod

remitteret [illegible] dimicare [illegible] ante altare [illegible] miles [illegible] alio milite

inimico suo mortali [illegible] compleret [illegible] vertens se ad illum [illegible] se contra illum in medio [illegible]

[illegible] duxit alios dicens [illegible] tibi [illegible] mortis [illegible] ideo volo te

amare [illegible] sicut [illegible] remittere [illegible] in [illegible]

a deo efficacem [illegible] operum [illegible] dimittere [illegible]

[illegible] ille [illegible] remisit et condonavit ei. ccc. [illegible] novissima

[illegible] xxxv valet ad [illegible] vanam leticiam [illegible] militem [illegible]

[illegible] quando [illegible] ad [illegible] illa [illegible]

[illegible] in [illegible] dissolute

aliquo zelo dei ductus [illegible]

[illegible] xxxvi valet ad

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] xxxvii in alio [illegible]

[illegible] xxxviii valet ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] memoria [illegible]

[illegible] valet ad [illegible]

ad [illegible]

ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Historia nat[ur]alis ... in natura[illegible] cocodrillus est animal magnum et ... in
... abscondit se in [illegible] ubi ... cocodrillum et ingressus ... ipsa interficit cocodrillum
... dum insidiatur ... ad ... appropinquante nocte ... in capite ambo
... rapuit ... mors ... arma ... morte ... vbique ... est
... a rege et ... ab illa ...
... videri ... et mortem ... Cum autem rex ...
... dixit ... et ego promitto illi ... libere et ...
[illegible]

[illegible]

... lapis ... nobis ...
... in morte ...

... ait ... alexandro ... dicit ei ...
... morte sua ...

... quibus ... mortem ... et ...

[illegible]

[illegible]

Nota

[illegible] istis eadem [illegible] tempore ad babiloniam [illegible] .iiij. Reg. xxv. [illegible]
[illegible] et [illegible] in babilone [illegible] peccatum [illegible] [illegible] sic enim [illegible] angelus qui [illegible]
[illegible] signaculum [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] sic et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in vicio [illegible] quidam [illegible]
[illegible] ad [illegible] in [illegible] quidam [illegible]
[illegible] quod vidit [illegible] mulieres [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sic mala [illegible] in [illegible]
[illegible]

pacium [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] mellem et [illegible] ... [illegible]

[illegible]

De timore periculi [illegible] c. ix.

[illegible] ... De periculo loci [illegible]

[illegible] mundus est sicut mare [illegible]

[illegible]

Preter hos ... [illegible] ... dicens Job xxx ... [illegible]

... valida ... [illegible] ... dicens ... [illegible]

... salvi ... [illegible] ... in mundo ... [illegible] ... in malo ... [illegible] ... ad locum ... [illegible] ... et ... [illegible]

... [illegible] ... in capite ... [illegible] ... primi ... [illegible]

De periculo ex parte temporis

... [illegible] ... est periculosum ... [illegible] ... in qua ... [illegible] ... periculosum ... [illegible]

... [illegible] ... est ... [illegible] ... periculosum ... [illegible] ... est ... [illegible]

De periculo ex parte status

... [illegible] ... periculosus ... [illegible] ... in ... [illegible]

[illegible]

¶ De periculo ex parte societatis [illegible]

[illegible]

[illegible — densely abbreviated Latin cursive, 37 lines; only scattered words can be made out, e.g. line 1 "... sicut ... a nullo loco ..."; line 7 "... in Babilonia ..."] +

De periculo ex prava consuetudine

[illegible — 11 lines of densely abbreviated Latin cursive]

non prima que de hore. secunda ...

[illegible]

¶ De periculo [illegible]

Postremo considerandum est [illegible] multiplici [illegible] periculo [illegible]

[illegible]

Otto [illegible] [illegible] maiestati [illegible] Et [illegible] patria

Dequo de timore dyaboli / dicta quod notandum quod hostes huius mundi sunt valde multi [illegible]
[illegible] sicut in vicio [illegible] [illegible] [illegible] sicut apostolus [illegible]
[illegible] sicut apostolus [illegible] [illegible] [illegible] vi. [illegible]
[illegible] huius mundi [illegible] [illegible] collucta[cio] [illegible]
[illegible] mundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] vicio / [illegible] de alio [illegible] sic de aliis [illegible] in libro [illegible]
[illegible] est cum [illegible] cum [illegible] cum [illegible] cum [illegible] sic de aliis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Finitum libri de timore. Omnium plus exempla quam verba monent [illegible] /
Facilius intellectu capiuntur et altius in memorie infiguntur / [illegible] et
[illegible] a multis audiuntur / sunt delectabiliora [illegible] plus attrahunt ad se
[illegible] expedit viros predicacionis officio deditos in hiis abundare
[illegible] quibus utuntur, nunc in sermonibus, nunc in collacionibus cum
[illegible] timentes, nunc in familiaribus collocucionibus ad omnem
[illegible] ad edificacionem omnium et salutem.
mala / mala
[illegible] [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] ergo qui timet [illegible] solum deum [illegible] et [illegible] a deo [illegible]
[illegible] qui timet [illegible] a deo [illegible] [illegible] duos
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

Sed ista thema meo collacionis in prte [illegible] [illegible]
distinctis etenim [illegible] et [illegible] [illegible]
examinis [illegible] me [illegible] [illegible] supplici [illegible]
det nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] ista [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suppliciter [illegible]
[illegible] [illegible] ut velit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] assistere [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] tamen ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

Ad regulares in tiecto

¶ Ut in veniribus [illegible] oportet [illegible] [illegible] examinari [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] decipere / [illegible] ut sit [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
Experimento didicimus quod priores et seniores [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] /
Oportet [illegible] quod [illegible] [illegible] et [illegible]
Vero in [illegible] sit [illegible] quod [illegible] [illegible] / m m m
Nescio quid sit [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
Domine [illegible] [illegible] [illegible] m m
quam [illegible]
q quam m m [illegible] m
Omnis homo [illegible] [illegible]
Quamvis sciat [illegible] [illegible] ad [illegible]
displicet sibi in falsitate
. [illegible] [illegible]
[illegible] passe letaturum
[illegible] tamen summopere ne eam [illegible] considat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] passio
Dominum qui fecit nos

De antichristo et fine mundi.

Tractatum istum continuum in quo agitur de futuro tempore antichristi et fine mundi, sine tamen certa assertione et sine dicere vel hore vel anni perfecta determinatione, breviter recolligere ... ex historiis doctorum quas plenius spiritu dei recepisse et erant virtutis ... de predictis ponendo in x capitula distinxi, doctorum et magistrorum dicta in quibus de hoc aliquid scribitur vel scripserunt breviter et fideliter ostendo. In primo capitulo ostenditur quod antichristus circa finem mundi venturus sit, et errores vel erroneas opiniones contra hoc ... tenentes excludens. In secundo ostenditur unde et ubi nascetur. In tertio ubi nutrietur. In iiii. quibus nominibus nominabitur. In v. quibus modis homines decipiet. In vi. que secta erit que per eum decipientur. In vii. de duratione persecutionis fidelium que erit tempore suo. In octavo de tempore quod erit inter mortem antichristi et diem iudicii. In ix. de tempore adventus ipsius. In x. et ultimo ex predictis colligitur finalis solutio ostendendo quid contra predicta sentiendum et sine periculo asserendum.

Quod antichristus circa finem mundi venturus sit. i. capitulum.

Propter primum sciendum quod antichristum venturum fore circa finem mundi. Apostolus ii. ad Thessalonicenses ii. dicens: Ne cito moveamini neque per spiritum neque per sermonem neque per epistolam tamquam per nos missam quasi instet dies domini. Et infra dicit: Quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis qui extollitur supra omne quod dicitur deus et colitur. Hoc enim de nullo alio quam intelligi nisi de antichristo. Quod enim de Nerone intelligi non possit, ut aliqui voluerunt, sicut narrat Augustinus De civitate dei, sciendum tamen quod apostolus istum antichristum hominem et filium perditionis prenuntiat futurum. Constat autem Neronem tunc apostolo fuisse ... quod non de filio perditionis futuro dicit apostolus. Neronem non quiescebat, scilicet facere signa et prodigia. Nam de antichristo ... tunc et quod apostolus ipsum Neronem prenuntiat misterium iniquitatis et figuram iniquitatis non antichristum dicens. Et iam nunc operatur misterium iniquitatis, quod sicut David et Abel fuerunt in misterio futura Christi, sic Nero tunc operans erat figura antichristi. Nec valet si quis dicat Nero tunc fuit absconditus et misterio demonum usque ad tempus aliquid reservatus contra finem mundi in palam veniet quod hoc quod non dicit apostolus nascetur sed revelabitur homo peccati. Si enim hoc verum esset, non fuit concedendum antichristum esse Christo quasi in futurum contra finem. Sic tempore Neronis revelandus. Sive sit alius quoque nascendus. Constat tamen opinionem temerariam iudicat Augustinus, et illa non ratione non auctoritate innixa dici videtur. Et ideo antichristus dicitur revelandus quod in persona sua modo absconditur. Sed ideo quod iam nunc in membris suis ... preceperunt. Sicut Nero in quibus iam misterium iniquitatis operatur ... quod postea revelabitur. Apertissime autem antichristum fore et tribulationem per eum futuram. Alia scriptura clarius asserit, ut patet Apocalypsis xiii. ubi principaliter agitur de antichristo. Cui dedit draco, id est diabolus, virtutem suam. Glossa: ad nocendum, decipiendum, miracula faciendum. Et potestatem magnam. Glossa: decipiendi opprimendi quam iustos. Daniel etiam xii. dicit quod auferet iuge sacrificium. Glossa: per antichristum quod cultum dei impediet, et ponet abhominationem, id est ydolum abhominabile antichristi, in desolationibus legis et sacrorum. Quod enim hoc de antichristo futuro in fine mundi intelligatur, patet quod dominus Matthei xxiiii. discipulis suis percontantibus adventum eius iudicium signum et signa finis mundi ... inter ad abhominationem futuram de qua loquitur Daniel. Ex quo patet quod non de Antiocho, non de Nerone, vel de aliquo alio intelligatur nisi de antichristo futuro, quamvis sic ille. Multa tamen dicta ibi que nisi de antichristo futuro intelligi possunt, ut patet inspicienti.

Antichristus sit venturus circa finem mundi. Unde et ubi nascetur. Ubi nutrietur. Quibus nominibus vocabitur ... quibus modis homines decipiet ... per eum decipientur. De duratione persecutionis que erit sub antichristo ... inter mortem antichristi et diem iudicii.

I Prima. 2a. Aug. Augustinus.

II Propterea sciendum quod ubi et unde nasciturus sit Antichristus incertum, expressum et determinatum a Jo. primo
Dicitur enim quod nascetur in Babylone de tribu Dan. Unde illud quod dicit Jacob patriarcha in Genesi
capitulo: Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita. Unde et sola tribus Dan in Apocalypsi
sub primo ubi ex aliis tribubus signati numerantur, sicut et non nominatur Effraym, quia ex
tribu Effraym descendit Jeroboam qui filios Israel convertit ad ydolatriam. Methodius martir
de quo dicit Jeronimus quod habuit revelationem in carcere de ultimis temporibus et fine mundi, dicit
quod Antichristus parietur in Corozaym, nutrietur in Bethsayda et regnabit in Capharnaum.
Huius adventus ut dicit Apostolus ad Thessalonicenses erit per operationem Sathane, quia totum faciet
dyabolus qui illum possidebit instigante et operante et cooperante. Et propter hoc dicitur Apocalypsis xiij quod
dedit illi draco, id est dyabolus, virtutem suam et potestatem magnam. Sed cum possidebit eum, vel ex toto vel
unietur ei sicut humanitas divinitati in Christo? Quia ita versabitur cum dyabolus quod careat iudicio
rationis. Alioquin non imputaretur ei quod faceret, sicut nec furibundo. Sed cum quidam dicunt quod sicut filius
dei humanitatem sibi univit in unitate suppositi, sic quod unum suppositum in duabus naturis
unica adoratione, scilicet adoratione latrie, a fidelibus adoratur, ita quod sic unum suppositum in duabus
naturis adoratione ydolatrie adorabitur, dyabolus scilicet et homo in homine illo Antichristo. Sed ut dicunt, ad hoc
ut suppositum possit in se subsistere alienam naturam non oportet quod sit infinitum, sed sufficit
quod sit subsistens in perfectiori natura, ut patet de supposito sive respectu nature accidentis quod est
ad sui esse. Verum quia hoc videtur esse quoddam privilegium divini suppositi respectu nature
[illegible] ideo hoc non approbo nec possibile est fieri. Secundum quosdam magistros dicitur quod a principio conceptionis
Antichristi dyabolus in utero matris descendet, cum venter puerperii ille nascetur et deinde adolescet.
Sed alii dicunt quod a die conceptionis sicut more aliorum hominum habebit angelum custodem usque ad
annos discretionis, et tunc extollet se supra omne illud quod dicitur deus; angelorum tunc deserentur presidio,
dyabolus eum occupabit.

iij cap.

III Propterea sciendum ubi quiescere debeat. Sciendum quod dicunt sancti et doctores quod cum venerit
Jerosolimam circumcidet se dicens Judeis se esse Christum in lege promissum. Dicunt etiam quod finget se
esse mortuum et tertia die videbitur resurgere. Apostolos etiam suos et predicatores ad invocationem
nominis sui faciet ignem descendere, ac si Spiritus sanctus in specie ignis in apostolos olim descendit,
super ipsos. Et forte erit spiritus malignus, quod totum fiet demonum ministerio ad seducendum.
Et faciet eis imaginem et ydolum cum plaga, id est vulneris cicatrice, sicut faciunt imaginem
Salvatoris. Et legitur statuam illam dyabolo presidere et eam stabiliens adorandam, que omnia
expresse satis habentur Apocalypsis xiij sub nomine bestie et unius capitis eius, per quod intelligitur
Antichristus. Statuetur etiam ut nullus vendere vel emere possit nisi habeat in fronte vel in dextra
manu suum signum et caracterem, quod sit de familia Antichristi. Dicunt nec mirum habebit speciale
signum quo designentur, et numquam nomen illud, ut a Christo Christiani, sicut dicuntur a Christo
Christiani, vel ab Arrio dicti aliqui Arriani. Dicit etiam Apostolus quod sedebit in templo dei ostendens
se tamquam sit deus. Hoc quomodo debeat intelligi non est concordia. Quidam dicunt quod templum ydoli alicuius demonis
dicetur Apostolus templum dei. Et ideo fuisse aliqui dicentes Antichristum reedificare templum quod
rege Salomone constructum erat. Alii dicunt quod in ecclesia dei sedebit tamquam sit deus et dei
vicarius. Convenientius dicitur non in templo dei sed templum dei, quod sicut habetur in glosa et dicit in
templum dei sedet, per se ipsum tamquam ipse sit templum dei, sicut deus fideles esse et ecclesiam
confirmando. Sed alio modo quod solum dicitur sedebit in Antichristum velut Antichristus. Et erit in medio

in patriarche .i. velut pater. Et has expositiones tangit Augustinus xx. de civitate dei c. xix. Aug.
Quinimo quaerendum exponi possit et sedebit in templum .i. contra ecclesiam dei / Quemadmodum intelligi
potest quod dicitur alia scriptura Apoc. xvi. quod de ore draconis .i. suggestione diaboli et de ore bestie
.i. antichristi et de ore .s. pseudoprophete .i. predicatorum apostolorum et predicatorum suorum quos per mundum mittet
exibunt tres spiritus immundi .i. hypocrite fingentes se fide imitatione impugnantes in modum
ranarum garrulos apparentes esse in aqua sapientie sed immundi erunt in profundo limo heresis / Et procedet
ad reges totius terre congregando eos in prelium contra fideles conspirando et congregabunt eos .i. venient
in loco qui dicitur hebraice armageddon .i. in ecclesiam dei. quare igitur dicitur armageddon quod interpretatur
mons furum quia omnino inter erunt prelati qui per timorem quidam bona pauperum et eorum furabuntur
ea sibi thesaurizando. vel forte principibus dando. unde in psalmo facte principes cum infidelibus
Propter quod tamen sciendum quod in scriptura certa expositio non habet quod ad [...]
vocem nominis dicitur tamen Apoc. ix. de adherentibus antichristi sive antichristianis qui habebunt super se
regem angelum abyssi .i. diabolum vel antichristum cui nomen hebraice Abaddon grece Apollyon latine exterminans
quia in omnibus linguis idem significat. hoc tamen magis proprie videtur ad diabolum quam ad antichristum. Nec hoc
dicitur quod sic nominetur sed res nomini ei convenit quod videtur exterminare .i. extra terminum bene videntis in infernum
ponderis. unde Sapie. iii. dicitur ab iniusto itinere abierunt in exterminium .i. in infernum. Quantum ad
vocem vero nominis quo sit vocandus insinuatur nobis obscure Apoc. xiii. ubi dicitur Qui habet intellectum computet numerum
bestie .i. litteras nominis eius. quibus patebit ipsum antichristum esse purum hominem licet se dicat esse deum. Quia
enim nominis .i. per ipsum numerum nominis eius probatur quod sit creatura et homo et non deus. Et sequitur statim. Est autem
numerus nominis sexcenta sexaginta sex .i. littere nominis eius talem numerum signant. Ad quod intelligendum
notandum quod liber Apoc. in greco scriptus est. Unde secundum morem grecorum numerus huius nominis accipiendus est. Greci autem
litteris exprimunt numeros secundum quod in alphabeto ponuntur. Ubi greca alpha quae est primum elementum
et significat unum. beta quae est secundum elementum et significat .ii. et sic usque ad iotha quae est decima littera et significat
decem. Sequens vero s. k. significat viginti. Sequens vero s. l. significat triginta. Sequens vero s. m. significat xl. Et sic
usque ad centum. Unde .r. significat centum. Sequens vero s. s. ducenta significat. t. trecenta. et sic procedendo
usque ad mille. hoc viso de facili videtur nomen bestie. Nomen autem antichristi sive bestie apud
grecos est antemos secundum glosam et interpretatur honorem contrarium quia tunc queret antichristus quod est honorem qui
soli deo debetur contrarium. Convenit autem hoc nomen ei secundum numerum litterarum eius. a enim significat unum. n quinquaginta.
t. trecenta. e quinque. m. quadraginta. o. lxx. s. ducenta. quae simul collecta faciunt predictum numerum
.s. sexcenta sexaginta sex. Est et aliud nomen quo nominatur antichristus apud grecos quod eundem numerum
continet. unum autem est arnoume. quod interpretatur nego. ipse autem christum et fidem negabit et hoc nomen
continet numerum litterarum. Ubi greca a significat unum. r. centum. n. quinquaginta. o septuaginta. u.
quadringenta. e. quinque. m. quadraginta. quae pariter collecta faciunt predictum numerum .s. sexcenta sexa-
ginta sex. Tertium autem nomen antichristi apud grecos est teitan. quod interpretatur sol vel gigas et ille mentietur dicens
se solem iustitie et gigantem gemine substantie divine et humane. quod et nomen predictum numerum significat.
Ubi greca t. significat trecenta. e quinque. i decem. t. trecenta. a. unum. n. quinquaginta. que collecta simul
faciunt predictum numerum .s. sexcenta sexaginta sex / Latinus vero ab aliis scribitur nomen eius quod se vocabit
falsum. Dic lux. ipse enim se dicet esse lucem mundi et hoc nomen idem numerum habet apud latinos. Nam d.
significat quingenta. i. unum. c. centum. l. quinquaginta. u. quinque. x. decem. Collecta simul et significant
sexcenta sexaginta sex. Aliud autem numerum quem continet in nominibus antichristi. vellet ipse antichristus
apparendo. sed sapientibus et videntibus et numerum nominis eius cognoscentibus patuit hoc apparebit.

Et ideo dicit Jo. Qui habet intellectum computet numerum bestie. numerus enim hominis est. Sed contra quia per hunc numerum de temporibus
videbitur. cum per eundem videatur sapientibus primus homo. Responsio. In predicto numero triplex senarius
invenitur. scilicet senarius unitatum denariorum et centenarius in sexagintis sexcentis. Primus significat
perfectionem nature quia in sex diebus omnia perfecta sunt. Secundus significat perfectionem morum. In observantia enim
decalogi consistit meritum in hac autem quia iste denarius sexies sumitur significat perfectionem morum.
Tertius autem centenarius significat perfectionem premiorum. Centum enim significat premium quod debetur perfectis.
nam sicut in centesimo illis debetur. Quia autem Antichristus habet hunc numerum in quo significatur perfectio nature
gratie et glorie quod triplex perfectio ei soli debetur. ideo temporibus videbitur esse deus. Sapientibus vero per hunc
numerum videbitur esse primus homo. Quia tamen totus iste numerus per senarium perficitur quia numerus creationis
terre quia omnia sex diebus sunt perfecta. ideo ille cum iste numerus operis intelligitur primi creati
quia et homo vi. die factus est. unde per istum numerum Antichristus primus homo et non deus esse demonstratur. Vel
potest dici sic quod senarius unitatum respicit naturam creatam. senarius denariorum respicit
gratiam datam. senarius centenariorum respicit gloriam promissam ad quam omnes homines vocati
quia natura hominis condita per gratiam datam venit ad gloriam promissam. et ideo numerus hominis est sexcenta
sexaginta sex. Est autem attendendum quod forsan alia sunt nomina dicta numerum importantia quorum
aliqua fortassis vocabitur Antichristus. Sed predicta nomina expositoribus satis esse possunt magis ut
[illegible]. In hac autem materia non diffinite assendum non in contrarium est satis sapienter bene ut temere
hoc tamen indubitanter tenendum est. quod aliquo tali nomine vocabitur Antichristus quod talem numerum importabit
qui scilicet dictus est. videlicet sexcenta sexaginta sex.

Quintum capitulum

V Propter quintum sciendum quod hic non decipiet quia ut dicit Apostolus de eo ipse faciet multa miracula quod dicit
quia cuius presentia erit secundum operationem sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus et in
omni seductione iniquitatis hiis qui pereunt. Et hec miracula sunt secundum Augustinum xx. de civitate dei
c. xix. unde dicit mendacia non quia sint fantastica vel scilicet faciat videri quod non est per sensum illum
sionem sed erunt realia. Propter causam vero dicuntur prodigia mendacii quia ad mendacium et deceptionem
deceptos illos qui seduci meruerunt. unde dicit Apostolus. mittet eos in operationem erroris deus
id est fieri permittet ut credant mendacio. Quod autem hic potest per Antichristum fieri dicit quod cum ei a deo permittetur
Aug. ostendit Augustinus sic dicens. Non fuit fantasmata sed fuit realis a sathane qui ignis de
celo cecidit et tantam familiam cum tantis gregibus pecorum sancti Job uno impetu consumpsit et
turbo irruens et domum deiciens filios eius occidit.

Sextum capitulum

VI Propter sextum quod quidem scilicet ab eo decipiendi sunt sciendum quod non est putandum quod gentes aliqua a in parte
mundi deviata existentes ut barbare aliqui per a romano imperio se mote sole sint
ab Antichristo seducende et ipsi subiugande et que illo precepta pugnare debeant contra fideles sicut
aliqui putaverunt eas esse gog et magog propter eorum literas prima. eo quod dicit Jo. in Apoc.
quod tunc solvetur sathanas et exibit ad seducendas nationes que sunt in quatuor angulis terre
scilicet gog et magog et congregabit eos in bellum quorum numerus sicut arena maris etc. Sed hoc ut replicat Augustinus
xx. de civitate dei. c. xi. secundum quod dicit Gog et magog sunt nationes que sunt in quatuor angulis
terre et non sunt in parte mundi deviata sed in toto orbe diffuse que Antichristo adherent seducti.
no Dicitur vero gog et magog. scilicet interpretatio est tectum et detectum quia modo in eis tegitur et includitur
hostis antiquus post quod dicuntur detecti sed detecti erunt. Et intelligitur dicit Apostolus ii. ad Thessal.
Quia non opus misterium iniquitatis id est occulte operatur iniquitatem sed suo tempore revelabitur quando
perfectetur manifeste. Ex quibus tamen vero locis quidam voluerunt recipere quod perfecto [illegible]

est in deciato loco ut ponit in cunctis vel in civitate et in ultimus locus / Dicitur enim Apoc. xi.
de Aro quod fortis erit, vide de malis [illegible] quas antichristus adhibebit et occultabit [illegible] Ierusalem
mensibus xlii. et ibi dicitur de Enoch et Helia quod corpora eorum iacebunt in plateis
civitatis magnae ubi dominus eorum sepultus est, id est Ierusalem. Et Apoc. xvi. dicitur quod antichristi
ministri congregabunt reges terrae in proelium in locum unum qui dicitur Armagedon hebraice. Et quibusdam
accipere vote dicitur persecutionem non usque affuturam, sed hic repellit Augustinus per hoc quod
et magis antichristus adveniens ascendet ut ibidem dicitur super terrae latitudinem et circuit
castra sanctorum et dilectam civitatem, per quod intelligitur ecclesia toto orbe terrarum diffusa. Legitur pro
latitudine terrae, quia usque in orbis civitas sanctorum id est ecclesia erit. Castra sanctorum in animositate
persecutionis turbata et in angustias in tanta multitudine sua deserentia quae illo vocabulo vocata.
castra sanctorum. In fine vero dicte persecutionis tandem ascendet antichristus montem Oliveti ut inde ab
omnibus adoretur, vel inde ad caelum ascendere videatur. Ubi secundum illud hic est [illegible] omnes
simul quia ibi ut aliqua glossa dicit fulmine percutietur, vel quia vox in aere audietur dicens
morere et commorietur tunc. Septimum cap.

VII

Propterea septimo sciendum quod de duratione persecutionis eius invenitur expressum in Daniele quod reg-
nabit vel durabit tribus annis et dimidio quia tanto tempore praedicavit christus. Hoc enim intelligitur generali-
ter secundum civitatem in ecclesiam mensibus xlii. unde Apoc. xiii. dicitur quod illi data est potestas mensibus
xlii. et c. dicitur quod durabit per tempus et tempora et dimidium temporis in Daniele. x. dicitur quod a tempore quo iuge
sacrificium ablatum fuerit et quo antichristus orbe obtinuerit dei cultum interdixit usque ad interfectionem
eius scilicet antichristi dies mille cc. nonaginta qui faciunt tres annos cum semisse. In Apoc. vero
dicitur quod Enoch et Helias qui in dicta persecutione sub antichristo praedicabunt et prophetabunt diebus mille
cc. lx. id est tribus annis cum dimidio. Sic expressum facit hic numerus de persecutione durationis eius
secundum numerum dierum annorum et mensium. In fine vero durationis monte Oliveti ascendet ob causam iactantiae
inde pereundo descendet unde dominus ad caelum ascendit. Et hoc accipitur in Dan. xi. ubi dicitur quod figet
tabernaculum suum a phano scilicet solium suum inter maria scilicet mortuum ab oriente et magnum ab
occidente in cuius littore sita est Caesarea et Ioppe quae prius [illegible] vocabatur. Ubi inde per
inclitum [illegible] montem congregatione mollem et excelsum quod dicitur mons Oliveti.
Quod mox dicitur quod ex eo quod ascendet ad [illegible] et nemo auxiliabitur ei quia scilicet morietur.
Ysaias v. lxx. sic habet. Et veniet ad consummationem suam [illegible] Ysaias c. xv. dicens
Precipitabitur deus in monte sancto faciem dominatoris tenebrarum etc. Octavum cap.

VIII

Propterea octavum scitur quod post mortem antichristi dies aliquanta sic dicit Beda et ostendit in eadem
Apoc. viii. ubi per apertionem septimi sigilli revelatur status ecclesiae post mortem antichristi.
Dicitur quod factum est silentium in caelo quasi [illegible] in ecclesia: quasi media hora, quia per modicum
spatium, eo quod cito post veniet dominus ad iudicandum. Et Dan. xii. dicitur quod beatus qui expectat et
pervenit ad dies mille ccc. xxxv. scilicet a tempore quo antichristus ablatum fuit iuge sacrificium scilicet cultus
divinus. quod dat xlv. dies qui post mille cc. lxxxx. dies quibus durabit persecutio antichristi super-
erunt post mortem antichristi, et secundum glossam dabuntur ad refrigerium sanctorum et paenitentiam subversorum.
Vel secundum aliam glossam morte antichristi et xlv. dies post quos dominus in maiestate sua veniet.
Utrum vero post mortem antichristi per xlv dies factum silentium fuerit [illegible] solum divinae scientiae est.
Sed forte regni dilatio sanctorum probatio est. Dicunt tamen alii quod per xlv. dies intelliguntur
xlv. anni quae dabuntur ad paenitentiam quod non credo quia non congruit sacrae scripturae. ix cap.

IX

Propterea nonum scitur quod quo tempore sit nativitas antichristi determinato die et hora penitus nemini con-
stat. Possit sciri et fuerit forsan alicui fuisse revelatum quo die et hora aliquid si forsan alicui

Istud quod caret quaere ultra 6 folia

revelacionem fuit et expressum, noluit spiritus sanctus quod revelacio ei facta aperte nobis et determinate
revelaretur vel publicaretur, sed sub misterio et obscure iterare vero per diligenciam inquirendi
exercicium a nostris occupacionibus, sicut per hoc dominus quod Danieli post revelacionem ei factam: Vade
Daniel quia clausi signatique sunt sermones usque ad tempus prefinitum. Et Apoc. x. dicebat Jo.
Ego scripturus eram et audivi vocem dicentem mihi: Signa que sub sigillo claude que locuta
sunt vii tonitrua. ¶ Circa hoc ergo sic proponens quod de dictis sanctorum hominum qui prophetiam habuerunt
colligi posse de ultimis temporibus. Secundo quod ex sortis astronomicis. Tertio quod ex prophetiis et astro-
nomicis coniecturis. Circa primum sciendum quod de certo tempore non invenio expressa revelacio alicui facta
que ad dici vel eam determinacionem. Supra tamen certi temporis que fuerint ab aliquibus prophetate. Edwardus dominus
Anglorum rex Egelredi filius qui Edwardus regnare cepit anno Henrici imperatoris tertii
anno scilicet domini M. xlii. vir mirabilis et spiritu prophetie clarus die sancto Pasche sedens in mensa
apud Westmonasterium dyademate coronatus, optimatum omnium vallatus cetibus audientibus comi-
tibus a nocturno [illegible] a vicinis diminuti [illegible] oculorum spectatores effusus est in risum
et remotis mensis eo optimates sunt cum secuti et cum risus sciscitantur. Qui sciscitantibus
intentum per intervallum revelare [illegible] sic respondit: Septem dormientes in monte
Celion requiescunt et iam cc. annos in dextro iacentes latere [illegible] in hora visus mei in latus
sinistrum se verterunt, fueruntque quod lxxiiii annis ita iacebunt [illegible] mortalibus
[illegible] in hiis lxxiiii annis omnia ventura sunt que dominus [illegible] resurrexit et regnum adversus
regnum et terremotus et pestilencie et fames et terrores de celo et bella in christianos
et [illegible] ipsis mirantibus ipse rex [illegible] septem dormientium
passiones et habitudines singulorum nulla docente littera [illegible] omnia disserens ac si cum eis
cotidie [illegible] [illegible] optimates que cum [illegible] Comes Aroldus abbas
unus et episcopus unus [illegible] comes Aroldus misit ad videndum [illegible] militem unum
abbas monachum unum episcopus clericum unum ad imperatorem Constantinopolitanum directis regis
[illegible] et muneribus, quos ille [illegible] benigne misit ad episcopum Ephesi [illegible] epistola
[illegible] quos [illegible] petens [illegible] ostenderent regis Anglie legatis vii dormientium
corpora [illegible] sunt prophetia dei regis Anglie Edwardi [illegible]
se a patribus recepisse illos vii super latus requievisse dextrum [illegible] Anglorum in
[illegible] super sinistrum eos invenisse. Nec mora omnia [illegible] que predixit Edwardus
[illegible] Agarenorum [illegible] et [illegible] Syriam et Liciam et minorem Asiam et [illegible] urbes
[illegible] Ephesum et Ierosolimam depopulati sunt. Ecce [illegible] Edwardus dixit et predixit quod an-
num ab incarnacione domini M. c. sexagesimum fuerit [illegible] fine mundi [illegible]
vero de bellis gentium et regnorum [illegible] post quod [illegible] septem [illegible]
aliquod forte tempus [illegible] Ex quo tamen [illegible] de tempore [illegible] quod fortassis
[illegible] predicta et bella sunt plurimes [illegible] ¶ Anno vero ab incarnacione domini
M. c. lxxviii. sancta Hildegardis [illegible] sanctimonialis ordinis sancti Benedicti [illegible] de tempore
[illegible] post incarnacionem domini M. c. [illegible]
mulieribus [illegible] in hoc [illegible] post incarnacionem domini M. c. [illegible]
[illegible] et spiritualibus hominibus [illegible]
[illegible] expressa [illegible] tempore non [illegible] domini usque hunc [illegible]
[illegible] secundum [illegible] tempore muliebre non [illegible] annum
ab incarnacione domini M. c. [illegible] quod [illegible] tempore muliebri non [illegible]

Ultima Cumee iam venit carminis etas
Iam redit et virgo redeunt saturnia regna — Virgilius
Et nova progenies celo dimittitur alto

forte intelligit idem quod innuitur Apoc. ix c. per locustas que habebant capita mulierum per vitam
mollem et muliebrem et quod stat ecce sub posterioribus antichristi quod legitur secundus status sub antichristo
et xvj. sub et ad iudicium venienti. Quod autem iste habeat videre de tempore quod ipse predixit quibus
attenti considerent Ioachim vel abbas in expositione Ieremie dicens sic. Sub anno domini m° cc° et supra
sed in suspecta tempora et manifesta in quo nono ordine Samuel exorto cum et Finees sacerdotes
dores domini et pontifices domini ab imperatore romano principe rei publice capientur et capiatur
archa federis hely quod summus sacerdos et summus pontifex corruat et qui aliter mihi decreverit sub amaritudine
maneat agitatus per annos ac si unum ecce tales necesse est predicatores quibus et voluntati ita pareat
tas arrideat et doctrine sanctitas ut vite puritas in suis consolationis aculeis non
obsistat. tales ac doctores tales quod prophete moredi sed quod non inferiores homines super posse pontifices
et prelatos fulgeant et non palpent. Revelandi numquam sed in primo doctores predicatores quod
fideles quod crucem carnalia quod corda omnia plaga percutiant et clarius ac eminentius magisterio
silentium suis studiis imponant. Et hic ordo ille fuerit ad obedientiam sic oriuntur tunc a
plebe et primitiatis et in apertiori unius eorum tempore accessiori conversio a deo coguntur et electi in
vita spirituali ecce ac per se doctrine scientia ad ac si alii filii sed beniamin non est dolens in pena
et dextra sed accelerationis in gratia tales ac in primo preter gratiam ecce iam senescens tales
Rachel plorantem filios a rege impudenti factore ac sic a Herode occidendos. Quod propterea sed
sed doloris filii quod genitus eius spiritualis religio per angustiam temporis non potest consolari sed cum
et in ipsi filii dextre dignitatis quod unum mater eorum in eis et per eos primum finem de eis et cum eis et
nati prima iocunditate. Illi sunt fideles in doctrina spirituales in vita obedientes in persona
formati et igitur iste ordo ad instar Ieremie in ecclesia generalis fructificat in vita regulari ne quid
quidem vita mutuo comprehendat. Primo et sic de omni patre elegit seniores et minores et ita et nunc
ordo primos ad tuas elegit per eos quibus vera viverent ad predicandum celi regni placitis
admirandis verbum dei. Et sic cum per Moysen et Iosue duos obvenientes sufficientes subiecit.
Et per Paulum et Barnabam predicatores querentium. Unde subiunxit sic et nunc per duos ordines futuros
per eos designatos gentes credentes subiugabit et quietus Ioachim. Ut et versus Virgilii
res et cetera ex eisdem Ioachim libris accepti quod antichristi nascitur et anno domini m° cc° sic
dicentes. Cum fuerint anni completi mille ducenti. Et decies deni post partum virginis alme. Tunc anti- [Versus Ioachim]
nascetur demone plenus. Hic secundum Ioachim predixit in anno in quo Soldanus secundum secundam urbem
hanc cum Sinai sic expressam in libro Ioachim non memini me legisse nec vidisse in libro de
sibille Cumee quod finem aliquis fuit tempore romuli. Vel finem aliquis tempore belli troiani predicitur in vero
prenundi fore post virginis. Unde virgilius quod fuit aliquis annos ante christum loquitur de post
virgis in primo sensu per istos versus. Iam redit et virgo redeunt saturnia regna. Et nova [Versus Virgilii]
progenies celo dimittitur alto. Dicit se hoc recepisse a sibilla cumea per hoc quod pre
misit in versu alio precedenti. Ultima cumee iam venit carminis etas. Et sic etiam a
post virgis cum fluxit tempus vel aplid post una alia eorum dividit visibile et omnium
mundi quiequid ipse fuit esse et non tam duraturum quantum a post virgis ita duratura quod sic
huius mundi aetas ultima sine quibus aliam aetatem mundi super extendet. et etiam per quod
in terminis aliorum hominum originem psalmista dicit. tempore plenum gratie certam senectute
mundi sic dicens. Et senectus mea in misericordia uberi. Et apostolus dicit quod nos sumus per
in quos fines seculorum devenerunt. Et per hoc in Apoc. tempus prope est. Et dominus dicit. Ecce ego venio
cito. Et multa alia talia. Et per hoc tamen non cum reputo diffinire. Verba vero predicta sunt scripta

[illegible]

8 et ipse suo loco suam expositionem ponet in hiis et sequentibus. Anno domini m. cc. lxxxiii. fuit
per visionem ostensum cuidam monacho ordinis Cisterciensium celebranti missam coram abbate suo et alio
66 monacho presente post consecrationem et communionem apparuit quedam manus super corporale scribens in quo
monachi conspiciebant: Cedrus alta libani succendetur et brevi destruetur. Tyrus et Sidon
superabitur. Et infra xv annos unus deus et una fides erit. Alii de eis evanescunt. Filii Israel a
captivitate liberabuntur. Quedam gens sine capite veniet. Ve tunc clero et toti christianitati.
Navicula petri agitabitur variis fluctibus sed evadet et dominabitur in fine dierum. In mundo
erunt multa prelia et multe strages et omnis terra turbabitur et fames valida erit. Et homines mortem
[illegible] per loca et regnorum mutationes. Terra barbarorum peribit. Ordines mendicantium
et alie secte que plures adnullabuntur. Tunc surget leo de columne [illegible] et [illegible]
custodes et alium leonem interficiet. Bestia occidentalis et leo orientalis totum
mundum sibi subiugabunt. Et tunc erit pax in universo orbe et copia fructuum et omnium rerum
habundancia per xiiii annos. Et tunc erit passagium generale ad terram sanctam. Civitas Ierusalem et civitates
[illegible] edificabuntur. Sepulcrum domini ab omnibus honorabitur. Et fine [illegible]
nova audietur de antichristo [illegible] miracula. Ecce quod tunc [illegible] ledet
a morte perpetualiter. Ad presens licet sic verificata ... ad ea que dixi ad epistolam 6
... ad residuum et [illegible] dubium quod sic fieret ... alia simul
... distat ... distancia sic fuerat. Methodius vero martir qui in carcere existens a deo
revelationem de futuris temporibus et fine mundi accepit ut dicit Iohannes ... in libro
suo. In novissimo septimo millenario exibunt filii Israel de heremo suo et erit adventus
eorum castigacio sine misericordia. Tradidit deus in manus eorum omnia regna gentium
propter peccata et scelera eorum. Facient autem multa illicita polluentes semetipsos
[illegible] in manibus Sarracenorum
... de pollutis barbariis. In manibus Sarracenorum
[illegible] thesauri et ornamenta [illegible] ab ipsis distribuentur. ...
[illegible] vocamus. Non enim sunt homines sed ...
... de heremo ... in locis sanctorum efficient ... in locis sanctorum
... cum mulieribus ... ipsi et uxores eorum. Erit
tribulacio magna super christianos ita ut manifestetur qui in christo sunt fideles.
Recordabitur dominus secundum magnam suam misericordiam eorum qui in christo sunt ... liberabit eos de manu
Sarracenorum. Surget enim rex ... pugnabit cum eis et occidet eos gladio. Et reddet
illis ... mala que ipsi gesserunt ... et alia plura subiungit Methodius.
... filius perditionis antichristus qui concipietur in corrozaim nascetur in bethsaida et capharnaum.
Sed utrumque hanc prophetiam arguere possumus falsitatis. Eo quod Methodius ab Adam usque
a Seth a quo tempore prima etate usque ad septimum ... m. annorum computat fluxisse ... secundum
... usque ad presentem annum ... m. ccc. xxvi. ab incarnatione domini fluxerit ... secundum Methodii
1326 ... anni ... vellet. Respondeo ... Methodius
... millenario ... magnum ... dicit quod ponendo
... annorum fluxisse a Seth usque ad ... ponit ab Adam usque
ad ... fore ... in sexto mundi millenario fore antichristum ...
Hebreorum veritatem secundum ... usque ad ... pluriores
... secundum illam computacionem que ponit minimum ... m. ... et vii. annis
usque ad ... secundum aliam computacionem ... et hec computacio ...

hor. ir̄pres et sic ano dn̄i cc. ccc. xxxv. cōpleto, restabit de vi. millenario, quia
anni i. ista p̄ ea de ātyp̄ potuit euenisse melius p̄t dici q̄ p̄mos v. millenarios usq;
ad m̄ acceperit methodius posse(?) q̄ sextum mundi millenarium q̄ eum alio millenario
nasciq̄ ādo ei adiungit a methodio fragmenta dierum et temporum sicut am
aliq̄ et ceteri [illegible] sequitur p̄t mundi millenarium in cum ipsum ostendit sicut q̄
hic quingentos annos q̄ melior est millenarium sed sm̄ synodochen co[illegible] mitiori
p̄ toto p̄ toto computat i septem. si ob sic ap̄ milia annorum iam completa restarent plus q̄
quingenti q̄ certi iam completi sic magis deberet vocari septimum millenarium q̄ frag
menta sive minutie sex millenariorum septimam ac millenarium nullum sequi
posuit. sed sextum dicitur quando ulterius est. ideo cum ulterius vi. et annorum
iam ccc. xxxv. annos completum est q̄ fragmenta q̄d sunt [illegible] potest
sm̄ p̄phetiam methodii q̄ de toto cum sit mundi nō plus uno mm̄, exigitur
q̄ a anno usq; ad finem mundi sit ad h̄ paucioribus usq; ad nativitatem [illegible]
Hic de dicta de p̄phetia methodii videtur concordare r. [illegible] q̄ talis est. Cum ei
vi. primos dierum mundi de complevit trex nature vo [illegible] i principio genes. et p̄t
vi. dies fuit sabbatum et quies ab omni ope q̄ patravit. sic aliq̄ hic videntur communi ratione
vi. vi. millenariis annorum natura a deo tribuit p̄ficit opera p̄fectionis et in
vii. millenario sit sabbatismus et requies non solum brevior post labores sex millena
riorum sed et natura terminare q̄ cum cessabit motus celi et generatio ac corruptio
rerum naturalium. [illegible] q̄ opinionem aug. de civitate dei indicat tollerabilem. dicere ei
q̄ debent similes in illo sabbato affuturas scias eorum p̄ diuina fore plenum et nō
carnales sic deiderent cuiaste. Ego dico et si aliqui hii opinionis fuisse et ab ea q̄
nō discedo n̄ pendo. sic illa opinio sextum millenarium posse acceptum sive sit
mentio (?) est verificabitur q̄ unus dies q̄ d̄ dni sic mille anni. et mille anni sic unus
dies. q̄ unum dies de operibus dei respondet mille annis [illegible] natura sit sex diebus sex
... annorum et nō completo fragmenta annorum i quibus nos vivimus. q̄ usq; ad medium
sex millenarium poterunt attingi salte vel nō attingunt sive dici et salti quando de
regem respondet ex p̄te mundi mille sabbatum i sine (?) q̄bus natura ab operibus req
cessabit dī cum xp̄o sint regnando q̄ sedet [illegible] et plus lx methodii p̄ter modo
expositio. ideo probabile assertionem q̄ ut q̄ sit accessit probabilis et scientifica
ratio et via astronomice et philosophice consideratis acceptis q̄ certa est.
Circa q̄ considerandum q̄ cum creatione mundi ab adā usq; ad xp̄m nō hec aliq̄ oriendo
p̄ historiographos sit et p̄ hac expectacionem sit p̄ se eo q̄ diversimode loquuntur.
Sed ... ir̄pres aliā summā annorum ponunt q̄ hebraica veritas sm̄ planum hoc
vel q̄ ab adā usq; ad diluvium collectis p̄ hor. ir̄pres crescit collectione secundum
sm̄ hebreos i. v. millibus et lxxx. annis sin collectiones et q̄ sm̄ hebraica veritate usq;
ad diluvium sm̄ expositionem eorum sit viii. l. ix. differentie q̄ octava crescit
sup̄ p̄rimā in annis c. Sed in et lxx. ir̄pres cum sit ix. differentie valde differentes.
Sed vero historiographos q̄ differens non usq; ad h̄. q̄ methodius ponit v. m̄. viii.
Orosius et aug. p̄t paganos lib. primo de honestate mundi i fine v. milia

[margin, right:] w
[margin, right:] nō
[margin, right, boxed:] q̄firmat(?) ... methodius

Aux et centrum augis

centum nonaginta novem tamen. Libro vii. post v. m. cc. xxxvii. Ysidori vero quinto ethimologiarum
capitulo ultimo post v. m. cc. lxx. In tanta ergo varietate fuit illa opinio verior cum pluribus
testimonium astronomica consideratio que magis certificat etc. Item et illa vero quam methodius dicit
accepisse a spiritu sancto orando quod sic probatur. Supponimus enim stellas creatas fuisse in optima
sua dispositione in principio mundi et ideo cum sint astronomos regum exaltatio et fortitudo
solis sint in ariete proprie secundum maiores in xix. gradu. Supponamus igitur solem ibidem
creatum non esse. videtur alibi convenientius solem primum collocari quam in medio totius celi per equam
distantiam ab utroque polo scilicet et paradisus terrestris ut supponimus sit ad orientem et homo
ibi a principio positus fuit sub equinoctiali qui in medio mundi ut etiam dicit scriptura.
Supponamus augem solis a principio ~~positum fuit~~ mundi fuisse in ariete eodem gradu
cum sole. ut scilicet calor solis ex rotunditate dyametri creature mitigaretur ex maiori
distantia a centro terre et efficeretur locus summe temperatus. Supponamus etiam cum Ptholomeo
quod stella fixa movetur gradu uno centum annis licet Ptholomeus posuit augem solis
immobilem sicut quidam alii ipsum correxerunt omnes suppositiones. Supponamus etiam cum Ptholomeo
in almagesti quod aux solis fuit tempore suo in sexto gradu geminorum sicut ipse invenit.
Ex istis ergo argumentum de numero annorum a principio mundi usque ad hunc opinionem methodii est
certa. quia si sol in principio mundi in exaltatione sua fuit cum auge sua in xix. gradu arietis etc.
in fortitudine sua per se et exaltatione ut dictum est et auges solis et stelle fixe moventur
in c. annis uno gradu ut dicit alia suppositio oportet quod concedamus fluxisse a principio
mundi usque ad tempus Ptholomei qui suo tempore invenit augem solis in vi. gradu geminorum quot sunt gradus
a xv. gradu arietis usque ad vi. geminorum scilicet xxi. que faciunt ii. m. et c. annos fuit a[?]
Ptholomeus post incarnationem domini centum triginta annis quibus si dematur de v. m. et c. excepto
fuit anni v. milia exceptis xxx quod fluxerunt usque ad nativitatem domini et v. m. post
usque ad baptismum eius et publicam predicationem ut dicitur per revelationem methodii accidit
persisse. Cum ergo in tam dubia varietate opinionum incerta sit revelatio methodio facta
probatione licet per astronomicam considerationem que magis certificat sit non de facili dispe
dedimus a residuo revelationis sibi facte cum expositione sunt convenientior vero est dominum est
scilicet quod sexto millenario nunc currente consummaretur mundi huius et apparebit antichristus quod cum convenientius
accipi non potest quam accipiendo ultimum millenarium cum suis fragmentis. quia usque ad aliud
millenarium vel ultra potest eius media non ascendunt ut dictum est. Et ita ex eius complexione videtur
tempus potest sine cum certitudine assertionis tempore suspectum usque ad cc. annos vel quartam
spatium consummationis huius mundi convenientius non durabit. Ex scriptura vero canonica pauca habetur
determinatio de fine mundi quantum ad certum numerum annorum. Licet enim habeamus expresse quod prope est finis. Johannis i. Apoc.
sicut et ad Corinthios dicit Apostolus quod nos sumus in quos fines seculorum devenerunt et Johannis i. sic cito. Et
sic dicitur apocalypsis Jhesu Christi quam dedit deus palam facere servis suis que oportet fieri cito. Et non
infra ibidem. tempus enim prope est. ubi dicit Hyeronimus. felix qui observat quod observationis tempus non
longas moras incertitudinis et ambulationis dicens quidam in annis etc. Et xxii. capitulo dicit Johannes
Hec verba fidelissima sunt et vera. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum ostendere servis suis
que oportet fieri cito. Et multa consilia sunt sine numeri determinatione. Hoc vero sacre scripture. Unde
magis potest accipi conjectura de numero annorum determinatione Apoc. xii. ubi dicit quod draco
id est dyabolus stetit ante mulierem id est ecclesiam que erat paritura ut cum peperisset devoraret
filium eius et peperit filium id est Christum quem semper peperit in virgine sine carnaliter parit cordibus
in cordibus auditorum per fidem masculum non feminam habentem scilicet fortem et virilem

ad videndum deitatem quam viventes est etiam eos gentes in virga ferrea .i. inflexibili potentia et
iusticia. misericordia tamen quandoque illud psalmi visitabo in virga iniquitates eorum et in verberibus
peccata eorum misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Et raptus est filius eius ad deum et ad thro-
num eius .i. Christus ascendit ad equalitatem patris ut cum eo regnet et iudicet. Mulier .i. ecclesia
fugit in solitudinem .i. in mentis secretum spretis mundi tumultibus. Unde dicit glosa. Sibi enim
deus alloquitur eam. Osee ii. Ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius ubi habet locum paratum
a deo ad quem ascendit .s. et non in mundo. Ubique presertim ut ibi pascat eam .s. pane doctrine
et eucharistie diebus m. cc. lx. .s. ab ascensione domini si ponatur ibi dies pro anno more sacre
scripture. Sicut solet dici iste dies abiit pro uno vel circa natalia vel paschalia .i. per ii vel iii annos.
Super hoc enim volo dicere quod per mille cc lx annos ab ascensione domini .i. usque ad millesimum ccc xc
quartum annum inclusive ab incarnatione domini quia sunt xxxiiii anni quo ab incarnatione domini
usque ad ascensionem fluxerunt pascetur ecclesia sacramento eucharistie cuius usus cessabit
tempore antichristi. Ab anno vero domini m. ccc. xciiii. cessabit dispositione usus dei sacramenti et spiritualis
refectio sacre doctrine antichristo et si nondum presente et ecclesiam persequente tunc iam nato et
ad predicandum se latenter disponendo. Sed si intelligatur Johannes istos a tempore quo scripsit hec .s. a tempore
quo fuit in pathmos insula tunc notatur annus ab incarnatione domini m. ccc. xxvi. quia domi-
tianus imperare cepit anno domini lxxxiii et ipsius xiiii anno missus est ab eo Johannes in pathmos
insulam ubi eodem anno apocalypsim conscripsit ut dicit eusebius. Et anno ab incarnatione domini xcvi.
[illegible] Johannis cum mille si addantur m. cc. lx. erunt m. ccc. lvi. Et sic
predicante tunc antichristo et ecclesiam persequente cessabit usus dei sacramenti et spiritualis refectio
Ubi dicit super predictam opinionem istius in [illegible] Et e contra alius locus ibidem xx capitulo ubi videtur in-
dicari mille annorum usque ad antichristum. Dicit enim ibi quod angelus descendens de celo habens clavem
abyssi et cathenam in manu sua tenuit draconem serpentem antiquum qui cognominatur dyabolus
et sathanas et alligavit eum m annis et misit eum in abyssum et clausit et signavit super
eum ut non seducat gentes donec iam finiantur m anni. Et post hoc oportet eum solvi modicum
brevi tempore. Et vidi sedes et sedentes super eas et iudicium datum est eis etc. Sunt qui ostendunt in-
ligatione dyaboli a passione Christi et solutio eius tempore persecutionis antichristi quod erit breve quia tantum
iii annis cum dimidio durabit. Ostendit et ibidem ordo secundus predictus. Quod autem draco
ligatus dicitur annis m. et cum finiti fuerint solvetur sathanas. Acceperunt aliqui non pro
finiti fuerint m. anni a passione Christi. Sed non perfecte accipiendo experimentum hoc esse falsum.
Sed ut dicit in anno currente aliqui millenarium solvetur sathanas per antichristi nativitatem
et magis per aperta eius predicationem et persecutionem [illegible] dimensione dicit [illegible] Gabri-
[illegible] opinionem in quadam correctam aliqui tenuit Augustinus et eam collabilem anno
[illegible] circa fine sexti millenarii ut in vii millenario sit sabbatismus
et requies. Et hoc verificari non potest per lxx quod ponit ab initio mundi sex milia annorum
iam diu fluxisse. Sed per verificationem secundum hebraicam veritatem quod ponit minorem numerum annorum
et quod secundum diversas differentias collectionum annorum ab initio mundi usque ad Christum secundum hebraicam
veritatem cum expositione sanctorum. Ideo annus finalis millenarii sexti quod hec suspectus dimensione
ea potest ab incarnatione domini computando [illegible] sunt vel alii quod ex prophetia Danielis [illegible]
anni et annorum [illegible] circa fine mundi et adventum antichristi. Circa quod enim mille-
nario post mille annos ab incarnatione domini omnia de antichristo et fine mundi complere.
Dicit enim Danielis xii. quod dixit angelus viro usque quo visio et iuge sacrificium et posita in

desolationis que facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur. Et dixit ei: Usque ad
vesperam et mane dies duo milia ccc et mundabitur sanctuarium. Et cum Daniel visionem
non intelligeret apparuit ei et exposuit angelus dicens: Intellige fili hominis quoniam in tempore finis comple-
bitur visio. Et infra in eodem capitulo: Ego ostendam tibi que ventura sunt in novissimo maledictionis. Et aliqui
exponunt visionem predictam ad tempus finale et consummationem mundi. Exponunt enim aliqui sic quod usque
vespere et mane i. usque ad finem mundi qui erit vespere et tenebris respectu primi [illegible] et mane
seu nova respectu futuri. Sed duo milia annorum et ccc ut dies ponantur pro annis intelligantur
ad novum computationis a tempore assertionis predicte [illegible] modum [illegible]
finem mundi. Tolerandi [illegible] centenarium annorum [illegible] ab [illegible]
[illegible] domini [illegible] consideratio [illegible] ut ibidem patet hec visio [illegible] Danieli anno
tercio regni Baltasar qui fuit post Nabugodonosor rex Babiloniorum et nepos eius.
Cui successit Darius primo anno Cyri regis Persarum. [illegible] anni a primo anno Cyri ad [illegible]
fluxerunt non [illegible] diversas expositiones [illegible] ut patet per Johannem in expositione
decem visionis Danielis. Et ideo [illegible] computabiles [illegible]
secundum Johannem Affricanum Josephum et Bedam quod a primo anno Cyri usque ad [illegible] fluxerunt
anni cc et lix quibus si addantur anni m. cc. xxvi qui ab incarnatione domini fluxerunt usque ad
presentem annum inclusive erunt m. octingenti octuaginta duo quibus desunt ii m. ccc et [illegible]
anni [illegible] usque ad finem mundi. Constat autem [illegible] ab Antichristo usque ad finem mundi esse
[illegible] secundum predictam computationem impossibile est finem mundi [illegible] Antichristi tolerandi [illegible]
centenarium [illegible] expositionem illud [illegible]
quod illud dicitur esse dictum de Antiocho Epiphane qui anno regni Grecorum [illegible]
[illegible] anno quo [illegible] in templo [illegible] statuam posuit
quod abhominatio vocari potest. Sed post iii annos post restaurationem [illegible] templum et emundatum a
Juda Machabeo qui duces Antiochi superavit quo tempore completi sunt dies iste scilicet ii m. duo
milia ccc dies faciunt annos vi et menses iii et dies xx. Et cum exponit usque ad
vesperam et mane i. noctis dies quod successionis continue ii m. ccc dies et tunc mundabitur
[illegible]. Nec obstat quod dicitur: Intellige fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio. [illegible]
[illegible] non [illegible] solum ad adventum Antichristi pertineat qui erit in finali tempore [illegible] dicta
visio. [illegible] res visa complebitur seu consummabitur in fine dei [illegible] et exponit
illud: Ostendam tibi que ventura sunt in novissimo maledictionis i. tempore quo hec maledictio complebitur
super populum Judeorum et super Antiochum. [illegible] intelligi possunt de Antichristo cuius figura
fuit Antiochus [illegible]. Ex alio autem loco Danielis volunt accipere infra centenarium annorum
annorum tempore fore mundi consummationem. Dicitur enim capitulo xii eiusdem quod a tempore quo ablatum
fuit iuge sacrificium et posita fuit abhominatio in desolationem dies m. cc. xc.
tantum autem [illegible] pro iuge sacrificium [illegible] non [illegible] intelligi sacrificium novi testa-
menti si verius quod fuit ablatum xlii anno post passionem Christi sub Tito et Vespasiano qui Judei
totaliter fuerunt [illegible] et de [illegible] expulsi in quo loco solum habebant offerre iuge sacri-
ficium quod mane et vespere offerebatur [illegible] abhominationem autem intelligunt Antichristum [illegible]
eo quod [illegible] finem mundi ponetur in templo [illegible] in desolationem fidelium et ubi duo ponuntur
qui duos [illegible] finem computationis predicte [illegible] m. cc. xc. annorum ut dies
pro anno computentur sicut dominus [illegible] Ezechieli: Diem pro anno dedi tibi [illegible] ablatum iuge

sacrificii quod fuit ablatum xlii anno post passionem christi usque ad antichristum elevatum est et
exaltatum m. cc. xc. annis quibus si addantur lxvii. qui fluxerunt a nativitate usque ad xlii.
annum post passionem secundum quod antichristus colliget erunt anni ab incarnatione domini m. cc. lxvii.
Subiungitur autem [illegible] qui expectat et pervenit ad dies m. ccc. xxxv. quod sunt xlv. dies vel anni qui ultra
premissos scilicet m. cc. xc. se extendunt usque ad tempus pacis quod erit in tempore antichristi et fiunt tranquillitatis
quod verbum adorabunt christum intelligitur aperiendo vii. sigilli in Apocalipsi. quia tunc aperietur secundum quod silentium
factum in celo et cetera. Sed ista expositio concedenda est et non convenit textui primo quod tempus iugis
sacrificii et positi abhominationis distinguuntur. quia duos eosdem predicte computationis. quia ab uno in alio
fluxit predictus annorum numerus quod est contra textum. Non enim dicitur a tempore quo iuge sacrificium usque quo posita
abhominatio et cetera. sed dicitur et posita fuit abhominatio et cetera. quia ab hiis duobus incipiet tamquam ab
uno computationis initio predicta computatio inchoetur. Item predicta expositio est contra textum ibidem
capitulo ix. ubi sunt facte et ab eisdem fit inmiatur duo predicta. scilicet ablatio iugis sacrificii et positio
abhominationis in desolationem. dicitur enim ibi. Polluent sanctuarium fortitudinis et auferent iuge
sacrificium et dabunt abhominationem in desolationem et capitulo viii. circa ingruit simul ablatio
iugis sacrificii et positio desolationis. sic peccat hec expositio exponendo hic diem pro anno.
Cum enim in eodem capitulo et in eadem visione qua inquisivit Daniel quisque finis horum mirabilium. Et audivit
virum indutum lineis. quia in tempus et tempora et dimidium temporis. id est tres annos cum dimidio. Et quod Daniel hec
audiens non intellexit ut ibidem dicitur. ideo secuta est magis plana responsio. Quod cum ablatum fuit
iuge sacrificium et posita fuit abhominatio. ab inde videlicet a tempore quo ista incipiet fient dies m. cc. xc.
qui faciunt iii. annos cum dimidio quo tempore durabit persecutio. Et ideo beatus qui expectat perseverans
in fide. et pervenit ad dies m. ccc. xxxv. quia tunc erit tranquillitas. Videtur ergo hec unus dierum eius
quod dixerat in tempus et tempora ac dimidium temporis. quod iste numerus facit iii. annos et dimidium quo tempore durabit
persecutio. et ideo magis rationabile videtur ut per iuge sacrificium intelligatur sacrificium nove
legis quod auferetur ad tempus extreme persecutionis sub antichristo. per dies m. cc. xc. id est per tres annos cum
dimidio sine xi. mensibus circiter secundum computationem consuetam. Sed non per iuge sacrificium intelligatur
sacrificium veteris legis. Ad hoc non oportet hoc intelligi sub Tito et Vespasiano sed quemadmodum
sub Antiocho ut exponit Porphirius et quidam alii. Item nec tempore fuerunt iii. anni in desolatione
templi ut dicit Josephus et Machabeorum liber. Et vel de tempore m. cc. xxxv. dierum remanet
se extendit usque ad tempus quo Iudas Machabeus de Antiocho triumphavit et ydolum everterunt
et templum mundificaverunt. et ideo dicitur beatus qui expectat et cetera. Ex alio vero loco sacre scripture
volunt computare aliqui de tempore antichristi. quod scilicet non certitudinaliter. et magis loqui videntur et coniecturaliter
locum sacre scripture quedam mensura humana qui aliquando ad verum pervenit et aliquando errant
fallit. Dicunt enim [illegible] spiritu prophetico prediceret cum esse decem universales persecutiones ecclesie et xi. fore
ab antichristo quod erit ultima. primam dicunt sub Nerone fuisse. ii. sub Domitiano. iii. a Traiano.
iiii. ab Antonino. v. a Severo. vi. a Maximino. vii. a Decio. viii. a Valeriano. ix.
ab Aureliano. x. a Dioclesiano et Maximiano. Plagas enim Egyptiorum quas x. fuerunt. aliquibus
inde extrahere incipit populus dei putans ad hunc intellectum esse referendas ut nomina antichristi
persecutionibus filios videatur illi plage xi. quod Egyptii dum hostiliter hebreos insequerentur in mari sub
mersi sunt et perierunt. tunc populus dei per fletum consolatione. Et quod x. prime persecutiones consisterunt.
et dum hoc a fine decime tunc transit de tempore quantum quibus aliquam videtur distasse ab aliquibus videtur
eis iudicandum nondum intendere. non aliquam generaliter fatetur usque ad antichristum sub quo erit
nonissima et maxima. Item de eo computat aliqui visione quo Apocalipsi v. de apertione vii. sigillorum

Anthonino

Adrianus successor Traiani que persequebatur ecclesiam sed in persecutione prima [illegible]
Iulianus apostata qui successit Constancio filio magni Constantini
que persequebatur ecclesiam sed in persecutione non fuit [illegible]

390

per quod signatur revelatio vii statuum ecclesie. ¶ Apertio primi sigilli significat revelationem primi status
ecclesie qui fuit tempore apostolorum et erat ecclesia dealbata per baptismum unde ostenditur in equo albo. ¶ Apertio ii
sigilli ubi apparuit equus rufus significat statum ecclesie martirum. ¶ Apertio tercii ubi ostendit equum nigrum
per recessum a luce veritatis significat predicationem vel statum hereticorum. ¶ Apertio quarti sigilli ubi appa-
ruit equus pallidus ostendit statum falsorum christianorum et ypocritarum quorum cor falsa religione et
astucia pallescit. ¶ Apertio quinti sigilli revelat statum glorie in celo triumphantium
ubi fit mentio de animabus stolam suam accipientibus. ¶ Apertio sexti sigilli revelat
statum ecclesie sub antichristo. ¶ Apertio vii sigilli revelat statum pacis ecclesie post mortem antichristi
[illegible] factum est silentium in celo vel pax et tranquillitas quasi media hora quia per modicum tempus
quam post cito veniet dominus ad iudicandum vel ad iudicium. ¶ Constat autem quod iiii primi status [illegible]
Quartus autem a primitiva ecclesia scilicet ab ascensione domini cum aliis iiii [illegible] non restat nisi sextus
et septimus ex [illegible] [illegible] [illegible] ad idem comparat aliquis totam visionem que habetur
apocalipsis viii ubi agitur de vii angelis tuba canentibus per quos significantur angeli vel predicatores ecclesie
tores istorum secundum vii status ecclesie seu septem persecutores vel pugnas secundum successionem se
habentes. ¶ Prima apostolorum contra iudeos. ¶ Secunda martirum contra tirannos. ¶ Tercia doctorum seu confessorum contra
hereticos. ¶ Quarta pauperum predicatorum contra falsos christianos. ¶ Quinta eorundem contra precursores. ¶ Sexta
enoch et helie contra antichristum. ¶ Septima christi venientis ad iudicium. Et quia ista duratio ecclesie in iiii
[illegible] [illegible] quia fere in [illegible] et alia [illegible] ad id comparat aliquis vii etates mundi
quarum prima ab adam usque ad diluvium quasi [illegible] dies. ¶ Secunda inde usque ad abraham. ¶ Tercia inde usque ad david.
iiii usque ad transmigrationem babilonis. ¶ v usque ad christum. ¶ vi nunc agitur usque ad finem mun-
di. ¶ Septimum erit sabbatum animarum in tempore et cum christo quiescentium et stolam corporis expectantium
que cepit a christi passione. Et inde viii non erit vespera sed dominicus dies velud octavus eternus
qui erit animarum simul et corporum resurgentium sed non erit mundi dies sed celi. ¶ De istis autem
Augustinus de civitate dei in fine eiusdem xxii libri capitulo ultimo et de genesi contra manicheos circa medium
xxxiiii [illegible] magister sententiarum iiii libro distinctione v. Cum autem ista [illegible] vel apostoli
[illegible] [illegible] septima que [illegible] erit dicere probabilius posse [illegible] mundi fine
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mundi fine in [illegible] [illegible]
ad hoc [illegible] Augustinus xviii libro de civitate dei capitulo lii [illegible] talia [illegible] que de
plagis egypti [illegible] singulis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] mentis humane quod aliquis ad [illegible] aliquis [illegible] ubi per illa [illegible]
non videtur Augustinus diffinire modos persecutionum quibus oportet ecclesiam [illegible] et opor-
[illegible] distinctio temporis [illegible] [illegible] [illegible] distinctionis aliorum [illegible]
[illegible] in humanis [illegible] [illegible] etatis seu [illegible] [illegible] non habeat [illegible] numerum annorum sed [illegible] aliqui
plus quam aliqui [illegible] Augustinus et dicit in fine [illegible] quod prima mundi etas [illegible] sint equales
[illegible] [illegible] non [illegible] temporum [illegible] usque ad christum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] v [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principio. Et [illegible] magis [illegible]

elongat tanto minoris efficacie et virtutis est. ¶ Ipse quod dispositione celi complete ad fin
cationem inferiorum huius et eque secundum horas longitudinem quam modo non. Cum ergo celum et stelle
post creationem orbis huius mundi in eterno remansura sit in optima sua dispositione sic probabile
videtur per firmamentum quod orbis huius mundi non consumari quousque stelle tam fixe quam erra
tice redeant ad punctum in quo fuerunt create, illud autem scibile est et fit declaratio tempore secundum
tholomeum xxxvi milibus annorum solarium. Addo enim stelle fixe centum annos quibus movetur
gradu uno motu proprio preter motum diurnum quo movetur cotidie super polos mundi ab ori
ente in occidentem, qui est motus none spere. Sed vero centum multiplicetur per ccclx gradus zodiaci
redibit stella fixa ad eundem punctum zodiaci infra spatium iii milia et sexcenta annorum. Et
finietur finis huius mundi secundum quosdam magno tempore stantibus stellis fixis et erraticis in optima
dispositione quam debent habere. ¶ Ideo autem per consequens minime restat de fine de predicto modo. Propter hoc
quod sciri per consequens de ipso potest. ¶ Suppono enim quod sol fuit creatus in capite Arietis qui in medio
celi est equidistantia ab utroque polo et equatore ubi existere, et est per consequens in optima
sua dispositione, eo quod secundum philosophos in Ariete est eius exaltatio. Secundo suppono quod ibidem tunc fuit
auges solis, id est punctus suum eius distantia ut circa ut sit per elongationem eius a terra mitiga
retur calor causatus ex radiorum eius rectitudine vel est caloris temperies. Cum tempore tholomei
secundum ipse inveni auges solis fuit in septimo gradu geminorum, sed constat quod auges cum stella fixa tempore
tholomei distabat ab equatore per lxvii gradus fere que multiplicati per centum auges per quos
auges cum stella fixa movetur gradu uno faciunt annos ab initio mundi usque ad tempus
tholomei vi milia et vi centos sex annos. Fuit autem tholomeus post incarnationem domini anno
c xx lxiii secunda quod ab initio mundi usque ad xpm secundum viam et philosophiam tholomei fuit anni sex
milia ccc lxx que si addantur m ccc xxvi anni qui ab incarnatione domini fluxerunt usque ad presentem
annum scilicet ab incarnatione domini m ccc xxvi fluxerunt anni vii milia dcc xcvi fere que si demantur
de decem milibus et sexcentis remanet bis mille milia et viii milia cc xxi anni qui fluent
usque ad mundi consumationem. Sed ista via nullam affert certitudinem de tempore finis mundi.
Propter multa. Primo quia certitudinem nullam habemus de spatio reditus augis et stelle fixe
ad eundem punctum zodiaci fixi, quod posteriores tholomeum sequentes invenerunt aliud esse
de motu stelle fixe. Ideo quod quidam probaverunt motum augis et stelle esse in lx annis gradu
uno. Secundum quam opinionem a principio mundi usque ad xpm posito auge solis creatum fuisse
in capite Arietis in predicto fuerunt iii milia nongenti lx et usque ad annum ab incarnatione
domini m ccc xxvi in presenti fuerunt ab initio mundi anni v m cc et lxxx. Reditus autem
stelle fixe secundum istos completur spatio xi m c lx annorum, ex quo patet quod anni secundum istos rema
nent usque ad finem mundi. ¶ Alii vero quidam sicut magister probationem posuerunt motum stelle fixe
in lxx annis uno gradu secundum quem motum ab initio mundi usque ad tholomeum fuerunt anni
iiii m sexcenta xx. Totalis autem reditus continet isto modo bis mille milia vii milia cc
lx annos et sic patet aliud videri quod anni restant usque ad finem mundi. ¶ Alii vero ut thebit dicen
tes stellas fixas non moveri motu continuo quasi sit in longitudine signorum succedentium
secundum ascensum et descensum qui est per motum polorum firmamenti ut putant quidam eorum seu per motum
circuli secundum in capite Arietis et Libre ut putant alii eorum et secundum ipsos stella que aliquando
fuit in capite Arietis et in equinoctiali per nongentos nonaginta septem annos lunares
distabat ab equatore per x gradus et plures minuta et erit motus poli seu puncti in parvo
illo circulo v iiii et ix ... in uno anno quo motus perficietur in iiii m c xciiii annis lunaribus

fine in iiii^a q. lxix solaribus. Josephus etiam scribit in libro antiquitatum iudeorum quod annus revolucionis
planetarum ad unam habitudinem respectu celi et omnium aliorum fuit quingentorum esse per 3 sexcentorum
annorum solarium. Et sic patet quod dicta probatio contra concordantiam non impertinet defectus eius quia
defectus ad concludendum quia non est eadem dispositio rei operata in suo principio et in suo complemento. non enim
eadem dispositione principii ordinatur ad aliquem finem et ipsum finem iam adeptum ut dicit rabi moyses
in libro de duce dubiorum ponens exemplum de infante qui in suo principio clausus in uentre cum esset
et vivificatur et tamen si postea deglutiretur in stomacho piscis vel bestie cito moreretur
quia eius non [illegible] et fetus per naturalitatem suam non potest vivere uno die sine respi-
ratione et inspiratione comestione et digestione et tamen in suo principio in utero matris eius
clausus sine istis potest vivere diebus multis. Secundo oportet quod illa dispositio que fuit in
celo operata in suo principio sit ei operata cum cessacione a motu in fine mundi differentia autem
defectus dicte probationis quia dato quod iste mundi cursus non cessaret quousque redeant stelle ad
primam dispositionem tamen non oportet quod remaneat fuisse tot annis quia in fine mundi
celum multo velocius movebitur quam nostra forsan quod nunc orologium viii dies faciat
totum celum omnes circulationes quas facit in uno anno vel pluribus. Et hoc dicere videtur beatus
petrus in canonica sua dicens. Veniet dies domini sicut fur in quo celi magno impetu cursu
Opinio. omnino transient. Sed aliqui qui forsan aliquibus argumentationibus innixi dicunt quod est re-
possibile diffinire cum assercione tempus adventus antichristi. Dicunt enim quod daniel intellexisse
videtur de fine mundi et tempore antichristi. viii. ca. quod post visionem de vespere et mane dicit angelus
ad eum. gabriel fac intelligere visionem et infra eodem dixit angelus danieli. Intellige fili
hominis quoniam in tempore finis complebitur visio etc. Si autem revelatum est ei de fine mundi constat
quod dominus volet manifestari filiis ecclesie quia gratia prophetie est ad utilitatem ecclesie. Unde
math. xxiiii. petentibus discipulis de consummacione seculi remittit dominus ad danielem.
Sed contra quod tempus finis mundi et adventus antichristi sit hiis nescitur determinate hora mortis
hominis vel dies tamen determinatam per ei probationem vel [illegible] tempore vult quod non vivet. Unde ps.
dies annorum nostrorum in ipsis lxx anni. Si autem in potentatibus lxxx anni etc. Ergo a
simili licet nescimus possit annus vel dies consummationis mundi determinare tamen potest
[illegible] tamen vult quod non durabit mundus. Sic quinque [illegible] de tempore adventus antichristi
sic clausi signati quod usque ad tempus prefinitum. tamen hoc non intelligitur de omnibus hominibus. Sed
de hominibus [illegible] doctores vel spirituales homines per revelationem vel per profundiorem
scripture intelligenciam hoc scire vel scire possent. Unde ibidem subiungitur. porro docti intelligent
[illegible] actum in illa verba. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate subiungitur. sed
accipietis virtutem supervenientis spiritus sancti in vos. quasi diceret. non est vestrum quia a vobis non est. tamen a spiritu sancto super-
veniente poterit sciri et prophetis de futuris. Unde glosa. Non ait non erit. Sed non est.
[illegible] eos adhuc esse [illegible] et ideo ad sciendum non esse ydoneos. Sed quamvis dominus dicat
[illegible] tamen nos non attingere ad cognicionem de preciso tempore quo ad diem vel horam vel momentum tamen non
negat quo ad annum vel annorum centenarium vel millenarium. Quod salve sine reprehensione
potest dici quod tali anno vel centenario annorum vel millenario veniet antichristus hoc tamen sit de die vel hora
vel momento. Sed contra totum est de tempore incerto sicut adventum christi ad iudicium sive finis
mundi et mortem antichristi. Quod cum scriptura solum dicat incertum esse de tempore adventus christi
ad iudicium. ut patet math. xxiiii. et act. i. Non est quod scriptura de tempore adventus antichristi
de consideracione diffinicionis. Sed sicut adventus christi ad iudicium dependet ex divina voluntate sic
et adventus eius in carne. Sed adventus in carne fuit a prophetis pronunciatus. Ergo quod adventus

diffinitus et declaratus plus et minus secundum quod magis appropinquabit adventus. unde et unus dicebat: Veniet.
alius: cito veniet et non tardabit. quamvis principaliter demonstretur a Symeone et Johanne
Apocalypsis et filii. preterea de adventu Antichristi et de secundo adventu Christi ad iudicium. Sed non ista concludit
sciri posse vel esse scitum ab homine tempus consummationis mundi. quia non intellexit Daniel quando illa erant
contingentia. non forte quod intellexit in generali aliqua eorum forte debere fieri in fine mundi. sed intellexit
Daniel quecumque que figurabantur sub obscuritate figurarum illarum. unde et ibi subiungitur viii capitulo.
Ego Daniel et quasi stupefactus sum in visione maledictionis et cetera. Et non dicitur de dilatione que sit et intellectus de
dilatione temporis aliquorum fiendorum non oportuit eum exprimere clare ut ex prophetia sua posset haberi
determinatio temporis que ad annorum numerum vel dierum. sed obscuritate condicione ne magis gravitatis poneret animi
perversos vel ad expectationem. unde glosa dicit quod solum Daniel consideravit finem aliquorum que est finem ostensa.
Quod autem dominus remittat ad Danielem non facit ideo ut Daniel doceat quantum temporis sit usque ad Antichristum
vel ad secundum Christi adventum. sed ideo ad ipsum remittit quia illa abhominationem vel abhominationem Antichristi
idolum in templum ponendum vocat quasi pro signo adventus sui ad iudicium de propinquo. quia non intendit
per tardabit mundi consummatio. et ideo post illud ponit signum propinquum scilicet obscurationem vel perturbationem
celi luminarium et postea subiungit eius adventus signum propinquissimum scilicet apparitionem signi filii
hominis in celo vel crucis. Sed quod ex Daniele vel alia scriptura non contendens quando hoc erit. Idea
de tempore secundi adventus Christi non est nobis communicatum. Quod vero subiungitur de certa periodo vite persone significatio
non cogit. quia periodus vite hominis est secundum veritatem nature sue certe quantitatis est. Et ideo omne
eum personam preter eo quod omnia natura constituit posuit est termini augmenti et decrementi. sed mundi
durationis et consummationis secundum absconditum divine voluntatis propositum. Quod autem dicit Daniele:
[illegible] docti intelligent. non dicit quod eruditi aliqua perfectorum noscant declarare quamdiu illa futura sunt
cum preponitur quod sermones sunt clausi et signati divinis obscuritatibus usque ad tempus
prefinitum consummationis. sed ideo dicit quod docti disciplina dei tunc intelligent illa futura ad probationem
sanctorum quorum liberari sustinebunt. secundum ipsum tunc ipse aget et peiora efficietur. quia non intelligent
illa futura ad probationem sanctorum. Quod vero dicit Actuum i. sed accipietis virtutem supervenientis spiritus sancti et cetera.
non ideo dicit quod per supervenientem spiritum sanctum noscent illa tempora vel momenta. sed non eis expedit
ut sciant vel videant quando cotidie iudicandi. sed ideo dicit quod per spiritum sanctum donetur eis adiutorium diei
quando indigebat ad predicandum resurrectionem. unde glosa: Tollitur scientia temporum. sed divinum
quo indigent adhibetur auxilium. sed non scilicet sicut cum prius aliquid tollitur aliquid datur ne penitus
destituetur. et sic illa glosa intelligi debet. quia hoc scilicet testes sunt resurrectionis ad quorum reprehendendum clarum
signa facere et adversa tolerare per se non poterant pro infirmitate carnis nisi veniret spiritus sanctus
poterant. Quod autem dicit quod dominus non negat notitiam annorum vel centenarii annorum vel huiusmodi. sed solum
diei vel hore eius adventus. quod enim non solum negat eis perfectam diei vel hore sed annorum vel temporis cuiuscumque.
nam Actuum i. non petierunt discipuli a domino de die vel hora. sed de tempore supplices cum dixerunt:
Domine si in tempore hoc restitues regnum Israel. Quibus cum responsum est: Non est vestrum et cetera. Item quod
dicit Augustinus xviii de civitate dei c. xxxiii. Notandum quod dominus non negat cognitionem certorum
annorum vel huiusmodi secundum probabilitatem vel coniecturam. sed solum secundum certitudinem comprehensionis.
unde Augustinus dicit in glosa: Et vanum videtur scrutari quod non possit sciri quanto anno venturus sit. sed
possit sciri in qua ebdomada annorum vel quanto centenario dici possit atque diffiniri intra illos
vii annos ante xx et cetera. Sed ad hoc est comprehendisse non presumimus. hoc sentio quod ego.
Item quod Augustinus v[?] xviii de civitate dei xxxiii c. valeat presumentes scire certum annum millesimum vel
huiusmodi reprehendit. nisi hoc asseratur quod ex scripturis canonicis. [illegible] quod tales veritatem
horum coniecturis et non ab eis aliquid certum de scripturis canonicis auctoritatibus proferunt.

Aug. ipse et dicit collabile esse opinionem que dicit in sexto millenario etatum huius mundi declarandi
exponens eam ut hic expositum est et dicit aliquem se hoc sensisse. Quantum autem dicitur quod ideo est de generatione
et tempore termini mundi Antichristi et adventum Christi ad iudicium, dico quod sicut declaratum est et ex dictis eius patet
quod parum post mortem Antichristi veniet Christus. Dicit enim dominus quod statim post hec sol convertetur
in tenebras et cetera. Et super est ostensum et ex scriptura quod erunt xlv dies. Et ideo quod idem est iudicium de
utroque adventu. Quantum vero dicitur de primo adventu Christi quod fuit aliquibus revelatus, potest dici quod quantum
ad declarationem diei vel hore vel anni non fuit per revelationem predictus, sed in tali adventu revelata
est solum et circumstantie aliqui ut quod ergo patet consequenter etiam appropinquatio maior vel minor primo videlicet
dicebatur: veniet et non tardabit. Alius et alius. Ergo significo declarari anni non est predicta quousque
est completum quod prius fuerat prophetatum. Et sic erit de antichristo. Nam Enoch et Helyas sed Antichristi
opponentes ipsum advenisse predicabunt. Et forte dignis ostendent. Hec tamen similiter est de
secundo et primo adventu, quod expedit ignorare declarationem temporis secundi adventus, ut dicit
glosa: ut sic homines timeant. Quid super iudicandi verum dicens. Matthei xxiiii. Et beatus Petrus in canonica
sua de hoc secundo adventu loquentes non comparant ipsum primo adventui sed diebus Noe
quando dominus diluvium per aquas immisit, quod tempus in illo fuit praesumptum. Et ita erit de ultimo domini
adventu quando veniet sicut fur in nocte. x capitulo finaliter conclusio ostendit quod dicta predicta
sic tenendum et sine periculo asserendum. Sibille

X. Post decimum et ultimum scilicet quod dicta Hildegardis, Joachim abbatis, Methodii et Sibille
supra allegata, et horum similia quo ad ea que attestantur esse vera, et Christo apostolis et sanctis
nolunt revelare et contradicunt, nullam asserunt. Quandoque homines increduli vel vani libere
sanctorum corrumpunt vel vera apponunt vel eorum tenentes sermones indicavit et divino oraculo ac
scriptura corrumpunt et ficta adinvenerunt. Sic dicit Augustinus xviii de civitate dei capitulo
xxiiii. Quod alii increduli ~~audacius~~ cogitaverunt nescio quos versus grecos tamquam quodam
divino oraculo effusos quod promebat quod Christi nomine per ecclesiam ~~ccc~~ ccclxv annos coleretur, deinde
completo dicto annorum numero sine mora finiretur, finis hoc autem forte fictum et ut religio
christiana innotescere. Quoque et angelus sathane transfiguratur in angelum lucis
hominibus sanctis et revelationem de multis veritatibus faciens, non tamen non immisceat aliquam fal-
sitatem. Quid facit angelus sathane ut saltem per aliam revelationem tamquam sanctis ex-
sicut docens. Quid facit angelus sathane ut saltem per aliam revelationem et ex deo sit
tollat vel falsis opinionibus faciat adherere quod opus et discretionem spiritus si ex deo sit.
Quoniam et ut glosa dicit in principio Ezechielis. Sed propheta pius magnum usum prophetandi quandoque
ex suo spiritu falsa proferunt, et per spiritum sanctum estimant se proferre. Et quod scilicet per spiritum sanctum
sunt cito correcti quod ab eo que vera sunt audiunt et semetipsos quod falsa dixerint reprehendunt,
ad quod ostendendum inducit Nathan in exemplum. Non tamen dicimus aliquem esse certum de declaratione temporis
Antichristi per revelationem vel scripture inspectionem neque per argumentationem, scripture quam ad annum
diem vel horam. Assignans tamen humanas coniecturas eadem probabiles sine temeritate asserit
huius mundi cursum infra ducentos annos ab anno presenti quod est m ccc xxv ab incarnatione
domini vicario. Et Methodii militis prophetiam et beati Augustini opinionem sequens cetera quamvis
alias coniecturas etiam adiungit quod quidam in expositione tabule Bede asseruit Bedam
in libro suo dixisse quod tabula Dionisii abbatis ultra tres vices non perficietur. Tamen ex de
certa vice non remaneat de anno presenti quod est ab incarnatione domini m ccc xxv nisi centum
ut patet considerantibus. Concludendo igitur dico quod hec omnia predicta sunt tenenda. Primo quod quamvis
dominus dicat: Actuum i: Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate, quod
talia non sunt vobis cognoscibilia, tamen quod veniet sufficientius ipse acceperit propheta

intelligere potuerunt quod filius eius voluit revelare ista de ultimis temporibus non de tempore eius annorum
vel dierum. Sed solum per illam rei evidentiam vel per certam cum prophetie suo obscure. Ut ab
omnibus sic intellectis sed testimonium angeli facientis revelationem Danieli ut scribitur Dan. xii.
Transibunt plurimi et multiplex erit scientia id est expositio. Quamvis sic clausi et signati usque
ad tempus prefinitum tunc docti intelligent et alii subiungitur. Quamquam igitur in dictis doctorum et eorum
qui spiritum prophetie dicuntur accepisse reperiatur quoniam dictum est sine periculo certo et assertive
Sed quamquam ab ea veritate discordat non est credendum neque asserendum ullo modo affirmandum
Quod quia plures de hoc dubitaverunt utrum dominus noster Ihesus Christus de certitudine sciret quantum ad
horam et diem tempus supradictum adventus antichristi et signatum tempus finis cursus mundi huius vel extremi
iudicii. Et hoc quod scribitur Matth. xxiiii. De die autem illa et hora nemo scit neque angeli celorum nisi
pater solus. Et Marci xiii. De die autem illa nullus nec angeli in celo nec filius nisi solus pater. Quibus tamen dicendum
quod Christus dei filius illa die et hora de certitudine novit non solum secundum divinitatem sed secundum quod novit
omnia que pater novit cum una sit notitia et scientia et patris et filii sicut una eorum essentia.
Sed etiam novit predicta secundum suam humanitatem quia anima Christi unita verbo novit quamquam novit
verbum scientia visionis quoniam non scivit omnia que scit verbum scientia simplicis notitie ut testantur
fere omnes catholici doctores. Sed sicut illa scientia verbi dicitur scientia simplicis notitie qua novit
omnia que sunt erunt et fuerunt et que deus facere posset quamvis tamen numquam faceret, sic illa scientia verbi dicitur scientia
visionis qua scit omnia que sunt fuerunt et erunt secundum quamcumque differentiam temporis vel temporum durationis.
Et ideo sic anima Christi scit omnia que scit verbum visionis manifestum, quia de certitudine scit diem illam
et illam horam. Et ideo doctores verba predicta Matth. et Marci quadrupliciter exponunt et hec colli-
guntur ex diversis glosis. Prima expositio ostendit quod dicta evangelistarum verificantur de Christo dei filio secundum
ipsius naturam divinam. Secunda ostendit quod verificantur de eo secundum naturam assumptam. Quarta
innuit ea que ibi dicuntur intelligi debere de aliis qui sunt filii per adoptionis gratiam. Prima expositio talis
est. De die illa et cetera. Nemo novit nisi solus pater id est ut solus ille cui ab alio non revelatur
et qui solus sine socio potest alteri revelare. Pater enim generando filium communicat ei suam essentiam et dat
ei eandem essentiam eandem scientiam et eandem potentiam quam habet et non aliam. Et ideo generando filium
revelat filio omnia que novit. Et consimiliter pater et filius faciunt spiritum sanctum ipsum spirando. Et
ideo quamquam novit pater novit filius et novit spiritus sanctus, sed non eodem modo, quia tam filius quam spiritus sanctus
noscunt notitia ab alio communicata vel revelata cum sic procedunt ab alio vel ab aliis procedunt
directe. Sed pater non novit ut ab alio sibi revelatum cum a nullo alio procedat. Secundo quoniam
filius non noscit que pater novit et non noscit ut revelans quia una cum patre spirando
spiritum sanctum sic communicat eidem eandem essentiam et scientiam quam habet una cum patre revelans ei
omnia que ipsi sciunt. Et sic filius scit per modum revelantis et etiam per modum revelationem
ab alio recipientis. Spiritus sanctus quoniam scit per modum revelationis cum non per modum revelantis
cum sibi competit alicui alteri revelare quia sic non solus sed una cum patre spirat. Sic etiam
non solus sed una cum patre spiritum sanctum revelat. Pater autem solus novit ut non revelatum sibi ab
alio cum non procedat ab alio. Secundo novit ut solus revelans vel solus revelare potens. Filius enim a
solo patre procedit. Et ideo pater sic solus sine socio quia sicut in actu generationis sit socius filium generat
ita solus omnia que novit sine tali socio sibi revelat. Et sic patet quoniam una pars scitur vel noscitur
quamquam non alia cum hic modus cognoscendi sibi soli competit et non aliis personis ut scilicet solus noscat
tamquam ab alio non revelatum sed ut noscat ut solus valens alicui revelans. Filius enim hoc modo
non ut satis est deductum. Et hanc expositionem tangit beatus Hilarius et habetur in glosa super predictum
dictum Matthei sic dicens. Filius et spiritus sanctus quod non sunt a se de illa die et hora noscunt a se pater autem

quas et scit a se generavit quia filius et spiritus sanctus etc. se sciunt nesciunt a se quia non a se sunt [illegible] dat ad scire de illa
die a se et per se scientiam. Adverte quod quia beatus doctor Hylarius presens [illegible] suo sue predicationis regulariter
observavit secundum hoc quod magis studet in dicto suo libro Trinitatis plus laborat in expositionibus Actuum beatus Hylarius
quam omnes alii doctores illius textus et hic sua dicta textum exponentia expositione indigent cum scire
quod ipse textus [illegible] quamquam in proposita auctoritate ponit a se exponi debet id est non ab alio sic quod dicitur pater a se scit
non ab alio, filius et spiritus sanctus non sunt a se id est ab alio sunt. Et quod ponit quod sit per se id est operatur et [illegible]
conditione sive proprie nature. ¶ Secunda expositio. De hoc quod dicitur nemo scit neque angeli in celo neque filius etc. [illegible]
dicitur filius non scire vel nescire simpliciter per modum revelationis nobis vel nos scire faciendo quia quamvis
secundum naturam divinam et naturam assumptam hoc sciat et secundum utramque naturam nobis hoc revelare posset
tamen nulli in hoc mundo hoc revelavit eo quod hoc deitate nobis scire non expediat. Unde dicit cum illa [illegible]
re vel non scire et dicit eum ea non scire per modum eius quod revelari expediat. Vos enim revelare debet
et hunc modum loquendi conformis illi unde dicimus illa nescire que in confessione scimus quam illa scimus
tamen non scimus ut revelabilia que nullo modo expediat revelari. Unde glosa super illud dicit non est palla[illegible]
sic dicit. In quibusdam antiquis codicibus additur neque filius quia quamvis omnia scit cum patre sed non facit homines scire neque etc.
angeli quod hoc scire faciunt. ¶ Tertia expositio est quod filius vel non scit totus id est una cum mistico corpore suo
ecclesia militante quamvis non sit in celo et sit caput sciat tamen suum corpus misticum id est ecclesia militans
hoc adhuc ignorat et sic adhuc totus filius hoc non scit quia corpus hoc nescit sicut et consilio modo loquitur
ei quod ponit Johannes iii Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Glosa
Nemo ascendit in celum nisi filius hominis id est Christus in se et in suis membris. Quia nunc filius hominis in celo est caput
sui corporis mistici in se secundum divinam naturam tamen [illegible] quod semetipsum exinanivit de celo solus
descendit sed etiam in se et in suis membris quia et de celo numquam descenderunt ascendere ad celos [illegible]
sic patet quod Christo quia fides et virtus [illegible] super celos ascendisse nondum ad celos ascendit quia ille
qui ascendit super celos cum corpore non dum ascendit cum toto corpore mistico. Et sic et a filio dicimus
illa die et hora sciat et nesciat quia eam scit in se sola sua persona sed nescit quia hoc non facit suum
corpus misticum et illud corpus misticum membris quia eis non expedit. Istam expositionem tangit beatus
in glosa. Non expedit nisi certe vel nobis diem illam scire ut simus [illegible] de adventu predicto sit
tidie vivamus quia aliam diem vel illam indicandi sumus [illegible] non expedit quia semper [illegible]
sollicitentur. Glosa super illud Actuum i Non est vestrum nosse tempora etc. [illegible] hominum indicium diem nosse
indicium quod [illegible] expectet. Et beatus Augustinus. Latet ultimus dies ut observentur omnes. ¶ Quarta expositio. Nemo
scit neque angeli neque filius supple non dico naturalis quia ille scit sed adoptivus et cum vult dicere quod
nullus existens in valle miserie comprehendit sic scit et filius dei per adoptionem gratie scit illam diem vel horam
deitate vel forte et nullus filius adoptivus in celis existens et beatus. Et hanc expositionem tangit glosa
super verbum illud sepius replicatum beati quia de die autem etc. sic dicens illi scilicet angelorum etc. [illegible]
notitiam huius diei neque filio adoptivo scilicet id est nulli hominum scientie sed [illegible] et non quod de hoc et scilicet ut [illegible]
in celo et alii beati habeant notitiam illius diei doctores diversimode sentiunt. ¶ Quidam [illegible] dicunt et ceterum quod beati
quod non solum [illegible] et omnes beati alii [illegible] quia angeli viderent verbum quod cognoscitur vel videatur in verbo [illegible]
quod scit verbum sola visione. Alii dicunt quod non sed hoc sic quod [illegible] prerogativa die [illegible] quia per deum
quod scit verbum sola visionis. Alii dicunt quod non. Sed hoc sic quidam [illegible] glosa quia
precipue anima hoc concedit omnibus beatis post diem indicii [illegible] opinionem veram et tunc plana est glosa quia
nullus filius adoptivus sive viator sive beatus de certo noverit illam horam. Et [illegible] opinio vera et ut videtur quia quod
in speculo divinitatis post diem indicii videbunt eam utique in ipso conspicimus vel videtur quia visio divine essentie
et revelationem in ea non procedit. Et erunt in angelis vel minimi ? respectu unde causa [illegible]
Unde secundum hanc secundam opinionem oportet glosam sic exponi. Filii adoptivi qui in via existentes sive
sic angeli sive [illegible] alii beati horam illam non sciunt notitia scilicet [illegible] naturali que per spiritus [illegible] revelabili
deitatis comprehensa eam noscant quasi inter beatificata et supernaturalis vel non sciunt eam per modum revelabilis
nobis ideo quod nos scire faciunt quia hoc nobis non expedit ut dictum est. ¶ Utrum igitur de die indicii
et fine mundi quod sit sentiendum et sine periculo revelandum sicut quibus Christus dicitur hoc scire vel non scire
et quod quibusdam angelis et aliis beatis dicitur hoc esse notum vel ignotum. Vel forte aliquibus videtur
nobis possumus credere hec revelata. Et hec de hiis ad presens sufficiant.

Explicit [illegible] tractatus fratris nicholai de argentina lectoris colonensis ordinis fratrum predicatorum de adventu
antichristi et fine mundi — [illegible] [illegible] wandeln / alter [illegible] anders [illegible] [illegible]

¶ Alienam tunicam exue / propriam indue / deinde mecum loquere /
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / Kis is buren: [illegible]

Speculum anime magistri henrici de hassia doctoris sacre theologie

Anima mea novi quod curiosa sis et intuendo que foris sunt
et assidue de fenestris sensuum tuorum cuncta que circa te sunt
conspicis. Facile autem tua operatio et difficilis contemplari (aspicis)
Sicut oculus qui ea que foris sunt [illegible] se ipsum non videt
et homo qui vitiosus melius agnoscit aliorum sua videre autem
nequit. Nisi obiectum speculi visui super se inflectatur Ergo et
tu que circa te contemplaris obiecto tibi speculo, fige mentis aspectum
inflecte super te visum effectus et operationes tue atque conditionis
cuncte specta tua sunt ea quibus non vacandum contemplationis
intuitus. intra in interiora cubiculi tui et considera te ipsam O
anima mea [illegible] ubi apud cum thezauros scientie quos foris per certa
dona collegisti et disiunge prima et novissima tua discutiens
et media ut metam non pretereas. Studiose diligenter quid sis
unde sis quare sis et a quo creata quorsum sis et eius et ubi sis et ubi
finaliter eris et intelliges te ipsam et potissime contemplanda
dignitatis speculum in quo clarius de peccatis et defectibus et
ad earum humilitatem inuenies. Ex ordine igitur et in primo unde
sis et inde incipies quod sis de deserto nichili de nullius materia
principio educta quod nisi ente a solo deo creata. Et in intellectu
tuo ut melius attendas quod tibi delictum in mente consideratione
deo servire in nichilum et labere quod cum ea que de nichilo educuntur
adeo ob defectum conservantis in eadem desinunt esse ita cuncta que ex
nichilo sunt nisi prius esse cepisset in velocissimo impetu in nichi-
lum ruerent. Delicta a conservatione eius de tu quam inseparabili connexa
es deo tuo et tam inaccessibiliter ab eo dependes ut sine ipso via
de mente nullatenus esse possis nec agere possis. nulli
vigore nullusque decore similes ut viues. sic ut tibi videaris mane
mortua et horribilis apparens. efficeris in mente quanto magis
quod sum esse insuperum tibi quam tu intus corpi in isto
estimo in extremis [illegible] pedes si de excellentia bonum tu
ut aut per se omnium quod quocumque que in te dignum laude esse
re gloriari possis. tunc si deo attribuendo et mea bonorum terminum
tunc calamus manus in manu scribe impulsus clamam de pulchr-
itudine litterarum scriptorum studiosius per et quanta prosperitate instrumenti ar-
tifices manu aspernent laude de excellentia artificis agente
principali debitum sibi usurparet

est lib[ro] inquirendo de q[ua]litate a[n]i[m]e tue [illegible] cognosce q[uod] eo na[tur]a
intellectual[is] indivisib[i]l[is] coniu[n]cte humano corp[or]i fo[r]t[iter] tam[en] [illegible]
cia [illegible] mo[n]e[n]te [illegible] tibi multa [con]templac[ione] p[ri]mo [illegible]
tudi[ne] tam ad corp[us] q[uo]d [illegible] ee [illegible] ex [illegible]
[illegible] tam ad tot[a]le mundu[m] et ad o[mn]ia q[ue] in eo [illegible] [illegible] constit[uta]
[illegible] [illegible] te [illegible] [illegible] [illegible] ad corp[us] tua p[re]sidencia
gub[er]nacionu[m] [illegible] ad corp[us] [illegible] ubiq[ue] p[ar]tes [illegible]
p[re]stat activitate[m] influ[en]s ip[su]m [con]servat ip[su]m gub[er]nat q[uo]m[od]o
ut a[n]i[m]a corp[us] // [illegible] [illegible] te ee [illegible] indivisibil[em] et et[er]na
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] mo[n]e[n]te [illegible] [illegible] sp[irit]ib[us] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] q[ue] na[tur]alis ad unione[m] corp[or]is
p[ro]p[o]sicione [illegible] destinata ee // [illegible] [illegible] [illegible] p[ri]mi e[st]
na[tur]alis et [illegible] ad corp[us] [illegible] [illegible] q[uo]d [illegible] sufficie[n]tis
et ip[su]m dilig[it] ut [illegible] [illegible] no[n] [illegible] large [illegible] q[ue]
in corpa [illegible] // [illegible] q[ue] [illegible] instinctu [illegible] [illegible]
sensificandu[m] corp[us] [illegible] sit ip[s]o p[re]sente q[ui]etem [illegible]
plene [illegible] [illegible] ab ip[s]o disiuncta et [illegible] et in
sp[irit]ual[ibus] [illegible] [illegible] [illegible] seu [illegible] // [illegible]
[con]templac[ione] [illegible] de finali corp[or]um [illegible] ut ple[ne]
na[tur]alis [illegible] [illegible] q[ui]etem [illegible] ex ead[em] [illegible] [illegible]
no[n] ee [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] d[e] corp[or]e q[uonia]m [illegible]
ut alicubi [illegible] [illegible] [illegible] adhesione corp[oris] [illegible] [illegible]
corp[us] ee [illegible] et [illegible] ee [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] d[e] corp[or]e ee desines u[e]l desinendo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ibis in [illegible]
[illegible] infer[n]um [illegible] [illegible] celor[um] et no[n] in corpa [illegible]
[illegible] ut q[ui]dam philo[sopho]r[um] [illegible] [illegible] [illegible] huma[n]e
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] e[st]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] desinendo ee [illegible]
a corp[or]ib[us] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [con]templac[ione] [illegible]
[illegible] et na[tur]alis [illegible] facilit[er] [illegible]

am [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] philo[sopho]r[um] et theo
logor[um] [illegible] [illegible] ut in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et in ip[s]o [illegible]
mundi [illegible] facias ut [illegible] [illegible] [illegible]
angelis [illegible] et no[n] [illegible] [illegible] [illegible]

te media refirmet. Ceterum ut creatorem tuum agnoscas
agnitum colas super omnia diligas et in dilecto finaliter beate
quiescas.
Tu vero contemplaturus qualis et quanta sis personaliter perpende
a quo et qualiter patre celesti emanaveris effectus, quia natus semper et qualiter
genuit sicut esse et esse ut est posset emanatus assistat. Tunc in quo
dixit te creaturus dominus deus: faciamus inquit hominem ad ymagi-
nem et similitudinem nostram. Intellige consilio sancte trinitatis creata esse,
condita ad ymaginem et similitudinem dei. Forte esse quod etiam ut ex prima
creatione te sic intelligeres quantum tuo creatori deberes et tanto in de-
cus eum amares quanto mirabilius conditam te agnosceres. Magnum
est consilio sancte trinitatis conditum esse sed maior dignatio divine bonitatis
ut et ad ymaginem et similitudinem sua creator omnium creavit te,
quod nulli ex creaturis vero irracionabilibus donatum est. Nam hor
homini maior potuit esse quam ut ad similitudinem sui creatoris conderetur
et eisdem virtutum vestimentis ornaretur quibus et conditor eius ornatur.
Deus caritas est, misericors est, verax est et similia; et homo creatus est ut carita-
tivus sit, misericors sit, verax sit et ceteris bonis quas virtutes quanto quis
plus quisque habuerit tanto merito maiorem sui creatoris similitudinem gerit.
Et attende non solum intelligi ante ymaginem et similitudinem, quia ymaginem
eterne potentiarum trinitas in potentiis memorie intelligentie et voluntatis
insignitam simpliciter essentie exprimunt, ita ut per memoriam intelligatur
etiam in patris generativa fecunditas, per intelligentiam filii eterna
[illegible] per voluntatem spiritus sancti benignitas caritatis. Quia a memo-
ria gignitur verbum seu notitia intellectus [illegible] filius et a memoria
procedit amor qui est actus voluntatis. Voluit itaque divina
benignitas summa bonitate quod non modo rationales creature
homo [illegible] conformes fieri participatione ymaginis maiestatis sue, ut
cum in ipsis [illegible] singulari vestigio consurgerent ex sue memo-
ria ad intelligentiam et contemplandam faciem trinitatis mereatur. Homo autem
eterne trinitatis vestigium esse perfectum est et dei forme similitudinem divine
trinitatis ypostasium operatio est indivisa et omnes [illegible] ita et
[illegible] sit [illegible] ut [illegible] dictat et [illegible] non dictet
[illegible] conformiter [illegible] memoria ex divine [illegible] impresserit
ut [illegible] regno anime [illegible] que agenda et obmittenda sunt [illegible]
[illegible] memoria dictata fuerit [illegible] et votis inscripta
[illegible] efficacie opere impleat. Jam lauda anima mea
dominum talem insignitam dei ymagine qua [illegible]

Sed data di filiis et principes fecit vniuis distinctione ymaginis mee
ut dicebam generatione mirabili incorrupte intelligere et volu(n)
tate gestiunca ut dum per incorrupta est pure sic retineas et bri
ficiorum atque iniquorum eorum mege vniuersitatem dei intelligencia pre
tes quos in se ipso sit ineffabilis incomprehensibilis et incarnatus sunt
omnibus in ipso qui dependet de intellectu oia que sunt commutabilis
qua regit cuncta disposuit et gubernat omnibus in bonis que ipsa
ludat oia bonitate sua explendet decet mee magnalium dei
informacionem et bonitatem eius commendacionem incorrupta eternalis legis
testimonium et agendorum infallibile iudicium intelligencie liber
tas imperium et actum virtutis incorrigibile executor per volun
tatem signatum est itaque super te lumen vultus dni lumen videlicet rationis
in quo ostendit est bonum quod et discretionem habes dei et sic expedieres et re
pedicio dicit et virtutes ne forte sub specie boni mala peteres ac
occasione virtutum vicia declines non nunquam virtutum vicia
tum speciem fingit ut inmoderata ira velut videri iusticia in
cauta timor humilitas et refirmata superbia libertas apparet
stidet Bile sub specie virtutum tegunt vicia ut sub iusticia
crudelitas sub pietate remissio sub zelo ira et ex iniquitate
defectus sub pietate vanisso sub zelo ira et ex mansuetudine
tor per nasci solis et bonitatem alias Vera omnia habens virgo
distinctionem est accepisti infallibiliter Et iam lauda anima mea dom
qui instituit ad libitum quibus stabilis sed non esse diuinum ac eternale potestati
adest et non quantumcumque sed esse speciale esse immortale esse indiuisibile esse bene
esse rationale esse indiuisibile liber esse sicut omnium receptiuum omnium et
specierum quod cum rationalis anima esse non potuit oia existentie bonis
tas creator ei contulit ut omnium capax esset intellectualis specie
Et ita in hiis omnibus assistanca tuo creatori coniunges ex inferioribus
tuis gregis laudes in ipso habeas perfectionem teneri inquiri et tu
esse dependere sum esse independens est et laudas dum que te penes
indissolubilis et simplices contenta fecerit quod nullius specie nisi diuina te penes
re aut illam posset per tua factam anima possit Ac per hoc
tres unum facta es filii di cubiculum spiritus sancti templum atque totius trini
tatis gratissimum habitaculum in quo pater cum filio et spiritu sancto sibi ma
sionem elegerunt dedicatam cum filiis hominum lauda anima mea
dnm a quo celsitudine tanta potestate libertate donata es ut a nullo cogi
aut compelli possis in tuis actibus ad bonum vel malum Ad que tantum
capacitatis facta es ut nihil nisi sua immensitas te saciari valeat
potest nisi creaturarum suauitas et summa affectus conditionis

faciat vo nulla res p̄t n̄ ille d' quo sc̄ptu ē saciabor. cu apparuerit gl̄a tua q̄cq̄ eīt ꝟbat ē mg e fame i̇ langues affligere cor. humanu ꝛ c̄tiaꝛ q̄ secies beus aug9 exclamat ꝛ dicit Dn̄e q̄ c̄asti nos ad te io inq̄etu ē cor. meu donec requiescat in te. lauda aīa mea dn̄m ꝛ recognosce ꝛ c̄cauit sua exteriora bn̄ficia i̇spice letat mundu istu ꝛ c̄templac q̄t ꝛ q̄t c̄tus rex tu9 dn̄s oīm te p̄uidit ꝛ quailb3 p̄ston̄ dotib3 p̄ cunct̄ reb3 corporis te i̇signivit. Et nocies luce clari q̄ dn̄a ordinacoe oīs c̄atu. adhuc sine cu fu sum digit ut hoīs delicatib3 deseruat. terq3 i̇p̄o om̄ c̄sidacoe in dn̄o d̄o tuo oblectet. Insup nocies te p̄side microcosmo ut ꝓ gema q̄ntymo aptu ut sic ꝛ i̇ microcosmo sp̄ato orb atq3 suma dicaua di in t̄r. Estimis aīa mea q̄ ia n̄ hēc dig̃tate tue sc̄e ꝓperideris atq3 faciale tuā pulchritudiue3 intellexis q̄ p̄mordiale ut signaclm pulch̄ius ꝓduxisti de abysso nichi leuac sitte tuo c̄atori

a Vidisti itaq3 tue c̄acois dig̃te ꝛ qualis sis di ymagie ꝛ q̄nta dig̃tate magn̄ine. Est c̄sequens ut pensec ubi sis ꝛ ut in loco qm̄. ꝛ ubi h̄itres ut i̇ loco ꝓo ut ia scias te p̄egrinai a dn̄o i̇ regione longiq̄ in insula exilij ꝛ valle misie In deserto sp̄etu ꝛ scorpionu In mundo s̄licto dist̄i sui dn̄o nu In loco pugne ꝛ labor In t̄ra mortis ꝛ laboris. O aīa mea donec in carne es int̄ spinas gubaberis ꝛ viere3 ut paciaris magnitudine t̄ptacionu tribulacoīuq3 s̄munis emnes ut sedit s̄ ꝓ liliu int̄ spinas O i̇ candidissi lilia ꝛ delicatissie flos tot spinis tot innumer̄ coq3 iuiq3 t̄is sibi i̇ꝑib3 c̄tndac. vr de emtr aulsilers pleng ē mundg spinaz vultuosis acul̄is metia sicut in ac s̄ in carne vbiq3 sagitte ꝛ insidie latronu vbiq3 p̄iculu vbiq3 laquei mort̄

p Ostēs c̄templando ubi h̄itres ut i̇ domo ꝓpa i̇spice aiaz hoīs ab iuicio poita ut regma i̇ corpus humanu tilq3 in tabnaclm noble artificij mirabil' mi̇ble distinctu offi ciis qd̄' c̄at ei h̄itaclm solaciosu ꝛ instr̄mentu aptissim atq3 & sine operacoib3 p̄ficiedis ꝛ debit p̄ficib3 acquiredis orga nu obedietyssim aie impiije agitadu. uno ino in c̄stitie coq3 hoīs s̄ puctu. Nuc aut p̄ctm fecit ut corq q aie c̄at solaciosu tabnaclm sit dolorosu ergastlm ꝛ qd̄' c̄at ei padyso deliciaꝝ sem c̄ldeq oīm i̇miseriaz ꝛ qd̄' c̄at obedi

eius instrumentum sum et generas impedimentum et que sunt ei domus
honestatis facta est feraliter denigrata [illegible] vitiosis sordibus
Heu me miseram que hoc olim lucidum domicilium meum squa-
lidum et tenebrosum reddidi in primordio creacionis mee [illegible]
maculam faciem meam pulcherrimam perdidi omnem decorem meum
et que signaculum eram pulcherrime facta sum per lavinam horroris et
turpissime Et facta est tota familia domus mee quasi ministri
mei visus auditus olfactus gustus tactus et omnes vires corporis
mei pugnant contra me domestici mei et proximi mei adversum me
steterunt et unum faciebant mala mihi persuaserunt dampnare et eos
eos tota die molliunt contra me conspiraverunt et coniuncti sunt inimicis
meis mundo et demonibus quibus aperuerunt portas domus mee et
introduxerunt in interiora cubiculi mei ubi victa tandem et superata que
eram creatoris ymagine ornata sponsa dei decora et amabilis oculis
eius que sicut meretrix depravata abhominabilis facta sum et que adultera
fornicacionibus cum mundo et dyabolo iacui [illegible] Heu cur
in honore cum non intellexi quod per demencia viciorum horribilissimam
mei creatoris sanctissime amisi et [illegible] in medio sordidissimam yma-
ginem viciorum squaloribus [illegible] sum deturpare [illegible] sum Quid
indignius et deterius esse magis potest quam sanctissime dei [illegible] et [illegible]
inimicis [illegible] caractere et insignia sanctum creatoris
singularis nobilitatis privilegium data [illegible] maculare et sacri-
ficare Itaque tu iam domine ego dignissime [illegible] magis [illegible]
offensus ex recordacione beneficiorum intelligo [illegible] peccatorum quanto magis
dignitatem meam conspicio tanto amplius vitam meam despiciens dum
[illegible] considero et erubesco nam tanto gravior est culpa quanto nobilior
est nam tanto eciam maior offensa quanto maior est ea qui offendit
excellencia Heu tabernaculum dei eram sed [illegible] per fenestras me-
as intrantes [illegible] abhominabiles in porte beneficii [illegible]
[illegible] per memoria [illegible] per intelligenciam [illegible] per affectum [illegible]
effugaverunt a tabernaculo suo et fugit cum illo omnis decor meus
quando nec decor meus nec decus meus et relicta sum que [illegible] stabilem
que eram [illegible] Item [illegible] sedes
fui in sapiencia [illegible] et temperancia mansuetudine [illegible] et ubi
[illegible] per stulticia iniusticia [illegible]
[illegible] mortifera [illegible] facta [illegible]
tibus laxavi habenas [illegible]
[illegible] ad [illegible] lingua [illegible]
[illegible] ad [illegible] consiliarii mei decep-

me balivi mei percusserunt me abduxerant me ministri mei
et aperuerunt portas regni mei invaserunt me inimici mei qui iterum
(?) vulneraverunt me et tulerunt pallium decoris mei. et factus sum
degens sub servitute peccati qui eciam regnabat super libertate iusticie.
cum placui ceteris motibus carnis meo lubrico appetitu (?) conformavi
meo estu (?) tempus meo (?) [illegible] declinavi meo sug-
gestiones (?) ob (?) meo igne (?) continui (?) regia
carnis cum suis motibus ita imperabat ne aut (?) (?)
subiecta servitute ex (?) peccati (?) transgressionis divini
mandati (?) (?) me et (?) per (?) me dum

Ergo compla(?) anima mea. Dic (?) domini (?) cantabo
clamabo ad dominum altissimum qui benefecit michi qui misit de
celo et liberavit me atque pulchriorem et amabiliorem
(?) reformavit et restituit me libertati pristine et (?) super inimicos
meos. Et digne clamabo ad dominum altissimum qui magnificavit
(?) suam sepe per interiorem allocucionem te docuit per
occulta inspiraciones a peccato te revocavit benefici(?) sui te
allexit (?) tribulacionibus ad penas (?) dum penas expecta-
vit dum in peccatis te tollerarit et tandem (?) (?) peccati plene (?)
(?) (?) in iusticia dedit tibi (?) remediis sacramenta appli-
cavit tibi (?) xpi (?) Anima mea (?) si potes (?) dum (?)
(?) (?) pensa a quot peccatis te (?) quod te perire non sta-
tim (?) (?) te prolongare iniquitatem ipse prolongavit pietatem
te perire misericorditer suscepit (?) (?) fecit
ut (?) dulcia tibi que fuerit amara tibi (?) dedit et (?)
(?) et te emendandi dedit et (?) vitam eternam promerendi
O quot et quanti in peccatis mortui sunt quibus deus tuum hoc (?)
non disposuit (?) o anima mea pro nullis (?) agnosce et ad (?)
(?) festinanter te assumenda (?) festina (?) ne tardaveris
(?) desiderio (?) et (?) desiderant te expectat
(?) tuum adventum (?) te (?) xpc (?)
extensa ad te suscipiendum caput inclinatum ad te osculandum (?)
(?) (?) (?) pro sola manus pro sola pedes (?)
(?) quo (?) aqua salutaris qui te lavit ab iniquitate et sanguis
roseus qui te ornavit ablata deformitate que tibi vestimenta
(?) dedit et (?) ignominiosam (?) quod (?) (?)
(?) (?) te diligere debeo deus meus quia me (?)
tu non (?) quia me redemisti cum pretium de peccatis me liberasti.

cum errabam reduxisti me, quando ignorabam me docuisti, quando pec-
cabam corripuisti, quando contristabar consolatus es me, quando iam pene
desperabam confortasti me, quando steti tenuisti me, quando cecidi ere-
xisti me, quando ivi duxisti me, quando veni suscepisti me. Pro hiis
et aliis innumerabilibus misericordiis tuis domine deus meus quid tibi re-
pendam non habeo nisi ut diligam te dulciter ut nullo alio amore delec-
ter. Et omnis [illegible] tuo gustato amore mihi despiciat et vilescat.
Diligam te sapienter ut nullo alio amore seducar. Diligam
te fortiter omnia dura et aspera libenter propter te libenter sustineo. Sed
fateor domine non sustineo pondus diei et estus sed nunquam tamen sicut
et onus leve porto, onus non meum vix [illegible] hoc et si plus
sentire [illegible] amore [illegible] ut [illegible] amplius [illegible]
tur iam omnis caritas et vilescat et [illegible] solum tu dulcescas
quia nisi ipsum amas sed ad eum eo ames quod propter ipsum amat. Ipso
amas.

Sed forsan nec te allicit amor contemplationis iam ocius
contemplationis et ipsum vide ubi sint et interioris diligenter quam
vana sint mundi delectabilia quam vilia et instabiles sint
eius excellentie atque mundiales divitie gloria et pompe secula-
res voluptates et alie carnales. Divitie possesse one-
rant, amate inquinant, amisse cruciant. Nec habent appetitum satietatis.
Et quamvis in honore sine dolore in placatione sine tribulatione in
sublimitate sine vanitate esse potest. Anima mea certe scire
quod hic eminet multo plus merore afficitur quam honore letatur,
plus casu dampnationis minatur quam vita beatitudinis mereatur.
Respice ubi cesares potentissimi olim et reges et principes et tan-
ti ubi prelati gloriosi. Quid eis profuit inanis gloria, brevis leti-
tia mundi, potentia, magna familia et secularis pompa? Sed omnia tamquam
umbra [illegible] vestigium non habens et velut navis fluctuantem
aquam celeriter transierunt. Etiam sapientia mundi quid profuit
ad tot et tantos Platonem atque Ciceronem et Diogenem non sal-
vavit sed excecavit, non edificavit sed superbia inflavit. Er-
go si sapiens esse cupis, frequenta scolas illius qui dixit: Beatus
homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum.
In quibus scolis pone et scripta sunt magna ut in speculo
agnoscere si facies pulchra an feda sit. Ibi discere [illegible]

vite et vere sapiencie et veras salutis et beatitudinis eterne ibi disceres in ipsa
ea que sciencia tocius perseverabit in celis ubi studebis qualiter
ad ipsum pervenias quem semel vidisse est omnia didicisse. Infelix
homo qui scit alia omnia illum autem nescit. Beatus autem si illum scit
et si alia nescit. Attende anima mea et meditare hoc tempore benedicto
in eterna preciositate sub hoc tempore mortis cum attencione. Cogita
in quibus laudavit ... morte quid metra horrida mors fuit mors
... et foribus ... et insidiis. nullus evadere nemini parcet.
O homo quid est tunc dum venerit hora qua dimittes corpus et tradis
in morte animam. Vide de hac vita quam intrasti cum dolore, continuasti
cum labore, exibis cum timore. Ingredere corpus ad operandum facilis
ad seducendum fragilis ad [illegible] resurgendum promptus ad cadendum
erit tardus ad resurgendum. Quid est tunc anima mea cum deliciis cor-
poris cum tu incorporea sis. Quid tunc fecisti cum gaudiis mun-
di. Utique vilis consolacio que de delectacionibus est perdita quod peritura
est. Heu tunc in tempore tristicia et sine misericordia in affectu per-
dicione in exitu ... cum corporalibus membris ... et
voluptatibus audes ut ... non senciat delectaciones mun-
dialis. Ecce modicum et erit horridum cum tunc ...
afficieris oculus tuus ... quo curiose vidisti ... sanctitatis
... melodiis vana finxisti ... quo luxuriose nu...
... persones ... quibus in corporibus et de ...
deliciando consumpsisti ... renovabunt omnia membra ... in mo-
do delicate intemperate superflue ... et viciose delectari.
Sed domine Ihesu Christe sum delectacione ... ego egena et pau-
per ... respice in me et ... in tue
dulcedinis mica de mensa spiritualium filiorum tuorum cadere fac
guttula de torrente voluptatis tue stillare ut parum
gustata ... in me omnis caro et ab exterioribus revo-
cet et ... infectus et delectacionibus super me ...
domine ... tum clam ... et solo ...
solacia ... ut ... et ... carnis
... ut ... nullas ... temporibus oportunis
... consolaciones spirituales ... et in ...
dolorum meorum in corde meo consolaciones tue letificaverunt animam

Concupiscentiis quibus hucusque ab infectionibus voluptatum
sic purificatus non in rebus sapidissimis per contemplacionem
applicant aut vires tue spirituales pigriores in delectando
in eam obiectis quietissimis quia vires spirituales et animales sunt
conjunctas ideo spiritualis consolacionis eas sentire in quibus ipse
apud deum hoc est gloria mea testimonium conscientie mee Caput 9m
r atis iam considerasti tibi sit et bonum et malum tuum vel ipsius
Ubi nunc secundo octavum contemplacionis dirige ad considerandum
tibi erit et primo contemplare quali timore concuteberis vero
discessum horribilium demonum circa te in intervallo ante mortem
hominis usque rapiantur coram christo reddituri racionem villicacionis
super omnibus que gessisti in corpore Et contemplare secundo nos in igneo
purgatorio animarum generis dimensiones ponemur de eo in
valle josaphat iudicium futurum contemplare penas ipsum et gloriam pre
visi O quanta angustia erit in iudicio ubi ex hac parte habet peccata
accusancia ex parte altera demones incusantia intus consciencia urit foris
iudex furens subtus chaos inferni dolore plenum supra passionis domini
signa in testimonium Ibi latere erit impossibile et apparere intollerabile
Ibi a sentencia iudicis nulla poterit appellacio ibi advocatorum astu
cia ibi oratorum eloquencia nichil poterit prodesse quia nulla potest fallere
iudicis sapienciam nulla potest flectere eius iusticiam nec declinare velocitatem
iuste retribucionis sentencia Quanta dicta conspicuitas et demencia
que conscientia quis luctus quis dolor cum separabuntur invicem a consor
cio iustorum et perpetue potestati demonum ducendi in eternum supplicium
O quam terribilis erit iniustis et iehenna sed terribilior facies dei iu
sti et ab illorum felicissima societate vero separari sed quia tamen timeri
horrorem est et desideratissima eterne timentibus facie superne excellen
tia Verum ex hijs pateat cordis tui super quid annunciatione hoc erit
proposito vel quid diluculo quam pax eterni manserunt ante ad imp
cias et quid amaritudinis habeat et clausa iamiam Caput 10m
Circa nunc sanam inest de perpensione corporis tui et status
in ecclesie tabernaculi tui vide perpendere gracias dei et pro tua la
bore incende quando non condigna passionibus huius temporis ad
tui oculos et pinge et picta assidue inspice et ad inspectam
ingiter anxiola dilata ob tuum expande mee affectum

Purga [illegible] tuum a vanis fantasmatibus mundi, abstrahe animum
ab inquinamentis mundi et cum mens [illegible] purgatissimis intellectibus gloria
dei sapide contemplare et purissimis affectibus celestis illa inv[illegible]
et quam suavis est dominus hic degustare [illegible] cum plena vita
stabilis speculare a quo gustum [illegible] infirmum nunc gustare
Erige ergo oculum contemplationis primo ad superiora et vide quam gaudium
dum cum beatis dei apparuit quod prius in medio [illegible] chaos erant
que ipsos celestes [illegible] de[illegible] constituerunt qui in hac vita penitentes
per penas [illegible] eorum [illegible] ceteros [illegible]
[illegible] de exilio [illegible] longinquo et tam [illegible] gaudio [illegible]
pervenerunt [illegible] non alium speciosum et [illegible] non
[illegible] sole [illegible] que dominus [illegible] et [illegible] lucet [illegible]
[illegible] et [illegible] agnus [illegible] edificiis gloriosum que in magni
[illegible] in domicilio [illegible] in [illegible]
in [illegible] apostolorum in [illegible] martyrum in [illegible] virginum in [illegible]
[illegible] confessorum in [illegible] angelorum et [illegible] mansionibus singulorum
[illegible] opulentam [illegible] fulgere [illegible] preciosis
[illegible] et [illegible] delectabiliter [illegible] et [illegible] desideratum
affectum affluere. Vbi ibi vita sine morte iuventus sine senectute
lux sine tenebris pax in[illegible] libertas [illegible] possibilis [illegible] incomparabilis
gloria et honor infinitus, ubi iubilacio et vere [illegible] laudacio omnis [illegible]
[illegible] et dulcisona [illegible], ubi apparent [illegible] glorie et omnes thesauri
[illegible] et [illegible] preciosa [illegible] et gloriosa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] sine [illegible] d' ecclis scop
[illegible] victoribus [illegible] predicatione
doctoribus [illegible] gloriosa insignia [illegible] O quam
digne [illegible] hec [illegible] dominus [illegible] melior est dies una in atriis tuis
super milia. O quam gloriosum est regnum dei [illegible] cum [illegible] O de
[illegible] societas [illegible] et [illegible] civitas celestium [illegible]
[illegible] O iocundissima [illegible] in tali [illegible] superiorum festiva
[illegible] anima mea [illegible] sollicite [illegible] ad hanc societatem [illegible]
[illegible] amor [illegible] inflammet te amor regni dei, ubi [illegible]
[illegible] nulla [illegible] nulla molestia [illegible] ubi [illegible]
[illegible] laudibus sine intermissione sine [illegible] sine fatigatione sine
[illegible] cum summa [illegible] ubi [illegible] placebit [illegible] et [illegible]
[illegible] ibi [illegible] ubi [illegible] [illegible]

faciet te i bisitabit(ur) id satiabor cum apparuerit gloria tua. Et
inebriabuntur ab ubertate domus tue. Et tunc dum conculcat sic i gla ex
contemplacione corporis quod conspicere te sic vix gloriose corporis et societatis felicissime

phie [?] (margin)

Quoniam nullius boni sine socio iocunda est possessio vbi tamen
sic beati inde crescet etc. Secundum Anselmum quilibet tantum gaudebit
de alterius gaudio sicut de suo ipso [illegible] id [illegible] nisi
defuit, iam celestis beatorum mutua caritatis societas adimplebit [illegible]
quilibet quilibet habebit aliud in proprio quod suo est alterius [illegible] in ipso
mirus [illegible] ibi consolabitur de pulchritudine [illegible] felicissima
de [illegible] [illegible] [illegible] acutissima dilectorum [illegible] ardentissima de gracia
[illegible] fortissima de pietate dulcissima [illegible] de castitate et purissima

xi cap. (margin) — Et quod [illegible] est hec est vita eterna ut videant te | Regnum

Deum verum et quem misisti Ihesum Christum. Pensa quantum quanto gaudio quo
[illegible] sic contemplacio super se [illegible] Christum gloria et honore magnificentissime
honoratum coronatum in throno maiestatis residentem. Ubi plenarie in
resistit [illegible] incarnacionis et illa ineffabilis divina dominacionis
[illegible] quod [illegible] est ut [illegible] sit deus et deus homo. Et qui
[illegible] quo [illegible] passionis [illegible] ipsius [illegible] gloriam adeptus est. Dum videt
genus humanum super angelos honoratum et dignificatum ut homo sit deus
dominus angelorum [illegible] miles gloriatur [illegible] de suo [illegible]
[illegible] obtinuisse in imperatorem assumitur veteris armis et nomine sui
[illegible] Et [illegible] nobiles homines [illegible] fama [illegible] excellere in [illegible]
[illegible] in [illegible] vita conversatione in magnificencia tamen afficit [illegible]
[illegible] aspicere [illegible] afficit [illegible] homo et [illegible] afficitur
ad videndum faciem Ihesu Christi domini nostri qui [illegible] sit [illegible] est
homo ut hominibus [illegible] de celestibus [illegible] sua
passione redimeret et suis [illegible] ad eternam gloriam [illegible]. In
[illegible] itaque et [illegible] homines [illegible] Christum contemplando [illegible]
[illegible] mariam [illegible] angelis [illegible] regine [illegible] et contemplando re
reginam celi iuxta thronum filii a dextris assidentem qui [illegible] quo
ipsa genuerit deus [illegible] est homo [illegible] omnium redemptor
hominum et dependerit [illegible] ad homines de pace [illegible] et dum mo
[illegible] quod ipsam meruerit ad filium [illegible] sic in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gracie [illegible] et iam in [illegible] eterne beatitudinis [illegible]

Quam [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] contemplacione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod per [illegible] deum videt [illegible]
ia

quod tali odiose pericias questionum disserunt. Cum passionem applicat
specialiter quam absentem cupiens tam gaudet. Cum per medium tenet
ipsa spe quam sola carnis similitudine contemplatur. Supplici-
ter gloriam anime in corpus redundantem suscipiunt. Utpote impas-
sibilitatis dotem. immortalitatem splendoris claritatis. mira agilitate
inpermixtum penetrativam subtilitatis aptitudine. validissimam confirma-
bitur acuitate. Ergo utique hic in morte corporis accidentibus gau-
dens de celestis hic possibilibus quam quidem beatitudine ornati sunt
consistunt nullius momenti in comparatione ad gaudium speciale beati
cum quod accipiunt desiderabilissimam contemplatione faciem divine maiestatis

Unde [illegible] anima mea hic inebriata celestis gaudiorum dulcedine
[illegible] contemplatione [illegible] acie in candore lucis
[illegible] et [illegible] saciata [illegible] contemplatione [illegible]
[illegible] et speculum sine macula divine maiestatis in quo contemplatur veri sapien-
tie ubi videbit sine felicitate eterne universitatis gradum speculum
[illegible] presentat et sui plenitudine inspicies faciem et vi-
[illegible] scientie et [illegible] O si tam pulchra visione mundi
machina quam pulchrior qui fecit omnia. Si tam delectabilis species celestis
delectabilior est [illegible] omnis [illegible]. Si tam mirabilis [illegible] quam mira-
bilior summe [illegible] figura. Si quo delectat hic creature intelli-
gentia in deo noscuntur omnia. Si delectat [illegible] meo [illegible]
[illegible] et quibus obscura quam non est quam nescire posset qui videre omnia
videt. O anima mea que naturaliter scire desideras hoc speculum
vide laboria in illo studere et legere desiderans quia hoc semel videris
[illegible] omnia didicisse et per inde [illegible] est speculum plato de
theologia et aristoteles de physica [illegible] de astronomia quam [illegible]
de veritate intelligere possumus nimium est eorum que ignoramus quam
quod scimus dum sicuti est cognoscimus. Ibi autem vacabimus et vide-
bimus et affluemus et mirabimur omnia oculo quod nec oculus vidit
nec auris audivit nec in cor hominis ascendit quod preparavit deus diligentibus
se. In regno glorie sue ubi [illegible] incogitabilis divinam
potestatem pluralitas et divine essentie unitas ubi ineffabiliter
filium pater generando parit. Ubi ab utroque spiritus sanctus inenarrabilis
[illegible] omnibus clarebit et [illegible] plenitudine [illegible] [illegible]
[illegible] revelata facie gloriam dei speculantes [illegible] in eadem felicitate

Vos sapientes et intelligentes hec iam non allicit iam non sic
afficit ut cupiat dissolvi et esse cum Christo ut efficiatur
mortificet carnem ut spiritu vivat. [illegible]
mundo ut celum possideat. [illegible] si es Christianus e[illegible]

intrepide obtineret celestia credens fide optime xpi promissa qui
in hoc vero confert sic crede et vide sic spera et ita tene Verum quia aut q
tales afficiuntur celestium gaudiorum contemplacione ut movent eorum p
sione aut fide habent torpentem vel spe vacillante Aut etiam carnal
et mundana dulcedine eas nimium assueta et quidam ipsis sape non pme
scilicet carni et spiritui scilicet mundo placere et deo gratum obsequium impendere
vel confidunt sine medio de solaciis mundi evolare ad gaudia celi O
stolidissimi mortalium sic decepti sic excecati sic carni et mundo alligati
ut propter gloriam temporalem perdatis gloriam eternalem qui solaciis mundi postponitis
gaudiis celi paradysi Cur pro cibis carnis perditis delicias beatitudinis
Cur preciosas animas dampnatis ob hiis pure comilitibus dignitates et lucri vi
les res et honores Cur pro momentaneo quod delectat meretis eternum quod cru
ciat Et quis in omnibus stultus non eligeret esurire per momentum et eternum
saciari vel sitire per momentum ut eternum letaretur Contempni per momentum
et perpetue honorari Lugere per horam ut eternaliter rideret O mortalis
homo insignitus dei ymagine decoratus eius similitudine desponsata fide vel
precioso sanguine redemptus cum angelis corporeitate habens hereditatem regni celestis
quid tibi cum carne quid tibi cum mundo Si singulas horum miserias solaciorum
re[illegible] inveneris quam onerosa sunt quam dolorosa sunt quam sit dolosa quam sit va
na et quorum bonorum impedimenta O stultissime homo est terra desiderabilis lacte
et melle manans pro miseris [illegible] hec et in valle lacrimarum delicias
queris Ubi hic invenisti quod te ita fascinaverit ita excecaverit sic infatua
verit Nunquid non novisti quod gaudium mundanum quasi extrema luctus occupet et
quod delicias carnalium ut in capite applaudat et cauda scorpioni
more ad mortem pugnat ut quorum non [illegible] inflamet et consummata fastidiat
Mundus est o homo quod licet tibi dulcis sit et placidus et sapidus ut ab
uberibus mundi nec te avellere potest quomodo non erubescis iam confortis et
confundens adhuc adherere uberibus [illegible] mortis infancie tue O bar
bare nonne sentis omnia terrena oblectamenta aculeis plena et amaritu
dinibus consparsa ad finem et quomodo oblectavit cibis solidis atque salubribus
firmaris et confortaris ut in fortitudine cibi illius ambules usque ad montem
dei oreb Et quid delectabilius quam de profectis dignitatibus et honoris hic ad
quisiti potius quam non decuplum illuc perpetue hereditabis Si cupis
corporibus delicias illuc spera ubi affluens delicie et visui in pulchritudine
et claritate Auditui ut dulcia armonica sonoritate gustui in dulcedine
saporum olfatui in fragrancia odorum delicie tactui in proporcione convenientissima
tangibilium obiectorum Si cupis esse liber et nulli nisi deo subici illuc
spera Si cupis honoribus et decoribus gloriam Si cupis bonis temporalibus
in locupletari Si cupis diciis divinis preciosis Si cupis omnibus scienciis
illustrari ~~illuc spera~~ Cur mora Si cupis omnium que appetis saciari
illuc spera et in hiis omnibus perhenniter gaudebis
Ex superdictis colligi potest et ut estimo probabiliter quod licet humana anima
non sit gravis suum locum terminare esse decrevit ipse cogitus

Unum quod est quare aliis et ubi est et cur videlicet potissime contemplande divinitatis
speculum magis multiplicius quam in speculum esse et supremi angeli videlicet lucet dei
perfectus dei creature cum musice unice visibus et corporis ad omnes creaturas similitudines
singulares videlicet vero anima mea fuge de fenestris mentis [illegible] cum tue claude
de omnia portas ~~tuas~~ et forma tabernaculi tui et virgo deo in interiora secre
tissimi gelamus et tempus et ut speculum [illegible] contemplando terminus neque
corporalia temporalibus copulare intelligas in eligne ordine et te
media causam musica in fine Ihesum reductione et cetera est finis

Nota quod sunt gradus spiritualis vite primus mundi contemptus 2us sui ipsius contemptus 3us
contemptus sui ipsius 4us contempnere se diligere [illegible] 4us omnia parvis sui maior dispici
plura quam calcat Ihesus sunt gradus humilitatis primus ut perfecte per gratiam sibi data
non reputet se meliorem quam se vilorem 2us ut omnibus se subiciat 3us ut desiderat
semper [illegible]
Imitare nomen hominis quod secum [illegible] decem amoris paupertatis voluntarie
ut contempnat omne terrenum et non habeat proprium imitans eum qui dicit de se quod vulpes foveas
[illegible] non habet [illegible] 2° in humilitate obediencie ut deposito timore superbie et abnegat
propriam spiritum voluntatem suam imitans eum qui ait Io 6° Non veni facere voluntatem meam
3° in puritate innocencie ut nulli obsit sed omnibus prosit imitans eum qui peccatum non fecit
4° in fortitudine constancie ut sustineat sine murmure et racione imitans deum
de quo dicitur sicut ovis ad occisionem
O Ihesu innocentem te [illegible] meum suggerent ubera matris mee ut inveniam te foris et
deosculer te labiis devocionis amplecter te brachiis contemplacionis iam nemo
me despiciat cum meditacione te [illegible] cum dulcedine suavissime fruicionis

O puer dulcissime quando te videbo quando ante faciem tuam apparebo quando satiabor
pulchritudine tua quando videbo vultum tuum desiderabile in quem desiderant angeli prospicere
Vere me de non amari te non quereri quasi mundum diligere pacis semine [illegible] est
[illegible] est secura Nichil quod sine te placeat nichil dulcescat nichil preciosum preter te
nil videat preciosum delectat omnia preter te [illegible] ubi est absque te in sit molestum
tuum beneplacitum sit meum [illegible] desiderium [illegible] gaudere sine te delectet
[illegible] tecum et flere tecum O bone Ihesu sicut dulce est [illegible] de te quam dulce
sit gaudere de te [illegible] Domina ne dulce [illegible] meum ut huic cum [illegible] et
mortifico vicio resistere possim scio nam quod resistere [illegible] vincere conatur [illegible]
et quam [illegible] mente mea in ~~[illegible]~~ cogitacione immunda pollucionum et quam mundiat auctorem
[illegible] placere non valeo [illegible] cum in me de necessitatibus meis eripe me deus
O Ihesu Ihesu propter hoc nomen tuum fac michi secundum nomen tuum O Ihesu oblitus superbum
provocantem [illegible] miserum invocantem nomen dulce nomen delectabile nomen confor
tans miserum spes speciei [illegible] nam est Ihesus nisi salvator ergo o bone Ihesu qui creasti
esto michi salvator Ihesus qui plasmasti me ne pereat quem redemisti ne condempnes
quem creasti tua bonitate ne pereat opus tuum mea iniquitate Rogo piissime
ne perdat mea iniquitas quod fecit tua omnipotens bonitas recognosce piissime
quod tuum est et absterge quod alienum est O Ihesu Ihesu miserere mei dum tempus est miserendi
[illegible] me dampnes tempore iudicii quod [illegible] [illegible] in sanguine meo [illegible]
[illegible] in celum corporis [illegible] moriens [illegible] te
[illegible] omnis qui descendunt in infernum [illegible] me admisisse [illegible] michi tue sunt [illegible]
[illegible] nunc domine Admitte ergo o desideratissime Ihesu admitte me [illegible]
[illegible] tuorum ut cum illis te laudem te perfruar et glorier [illegible]
diligunt nomen [illegible]

[illegible]

[illegible] dies illa [illegible] plus [illegible] [illegible] prima & [illegible] q[uod] in subita p[er]sona
Aug[ustinus] [illegible] & [illegible] & nos [illegible] in fine [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] e[st] [illegible] mors [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Aug[ustinus] [illegible] male [illegible] & [illegible] male [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mors Aug[ustinus] in hac [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad fine[m] mors bonu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Aug[ustinus] [illegible] [illegible]
mors [illegible] corp[us] [illegible] sit [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] bonu[m] & [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bonu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agere [illegible] Aug[ustinus]
[illegible] [illegible] [illegible] agere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex amore [illegible]
[illegible] [illegible] agere [illegible] [illegible] [illegible] dolore & labore [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] agere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Aug[ustinus] [illegible] [illegible] filiu[m] [illegible] & [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filios [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Aug[ustinus] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & nos [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gaudia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gaudia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Aug[ustinus] [illegible]
[illegible] [illegible] & [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de deliciis ad delicias [illegible]

Saluum me fac deus | Iste psalmus secundum augustinum et cassiodorum loquitur de christo et quos sequitur
et de licet aliis opinionibus innotescit exponendo et tractat de passione christi primo
de penarum illarum. 2° de inimicorum multiplicatione sicut et quomodo et dicit glosa de domino
christo verificatur cuius dicta non de christo capite sed respectu membrorum suorum et quantum ad quem spiritum
capitis ad membra vel ecclesia christus quod non rapuit exsoluebat dicitur. deus tu scis insipientiam
meam non quod ipse insipiens fuit sed loquitur de passione membrorum suorum cum multi vel tamen
sed fuit solum ad portandum et non quantum ad possessionem et dominium Ego vero oratione petit quod
ipsius capitis et membrorum de penis liberatio Exaudi me et adducit vota sua exaudiri
fiat mensa et predicit iudeorum puniciones quod fuit impleta cum venerunt ad diem festum et titus
eos obsidebat Et laudabo nomen post gratiarum actio.

Deus in adiutorium. In te domine speraui. Secundum multos iste psalmus unus est cum psalmo sequenti
a dauid in persecutione filii sui absalon Et petit deus in psalmo secundo liberatione et cum
quod absalon adiunxit sibi achitofel et suorum sequentium et de illo psalmo dicitur in psalmo
exponitur. Secundo inducit ad quod vocem, ubi In te domine speraui iste psalmus ut supra habet etc.
Moraliter potest exponi iste psalmus de quolibet fideli posito in magna tribulatione
quando orat deo instat pericula sibi imminentia petens ab eo velociter liberari et psalmus
deo deuote et factis regratiari et ad quod et quomodo psalmus liber faciliter potest applicari.

Deus iudicium tuum regi da. psalmus a salomone factus est secundum hieronymum augustinum et cassiodorum
tractans de regno christi primo de dignitate 2° collaudat diuinam maiestatem primo in 2°
quam primo declarat in primo versu auctas iudicii 2° bonitas in regno 3° descendet. Alias
describitur regnum dilatatum 2° ad hoc inducit et quod liberabit Et psalmus per gratias agere concludit.

Quam bonus israel deus. psalmus asaph quem fecit ad ostendendum bonitatem diuine prouidentie
quam attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suauiter sapientie 8. Circa primum loquitur psalmista
in persona fidelis infirmi quod videns prosperitatem malorum incepit dubitare de bonitate diuine prouidentie
In quarum primo psalmista confitetur quod psalmus dicit mei autem pene moti sunt pedes i. fere scandalizari
credendo de bonitate prouidentie diuine quia zelaui super iniquos quia mors sua ut quidam conspicans ad se inducere
et mouendo exemplo ergo quando pacem peccatorum videns i. corporalem felicitatem sed ideo quare psalmus meus
habet exemplum iustorum adueniens quando salomon quia psalmista infirmus quiritur ad considerandum prosperitatem
malorum neque aduersitatem bonorum et docens perfectius regulis et meditationibus invenit
in eis considerationem illum et dixit post religio considerationem. quomodo scit deus i. mirantur quomodo
deus permittit talia sicut quod respectu prosperitate malorum neque aduersitate bonorum
Et narratur sequuntur i. iustorum. qui sunt filii dei et gratias

Ut quid deus repulisti in finem. i. tu domine sustinendo eius captivitatem. Iste psalmus factus
ab asaph secundum quosdam loquens de captivitate. facta per tytum sed quia non invenitur nisi quod oracio consequitur
et hoc post utrumque consonancius credere non potest eum sequere secundum nos contra veterum quod in principio et assensu
Secundum alios melius videtur loqui de captivitate post ad literam de captivitate babilonica quam sunt vidit futuram
et ideo hic orat pro eius liberacione. Dividitur in quattuor partes. primo allegat pro populi liberacione pristina dei clementia
2° ad universaliorum maliciam. i. longa manus 3° dei potenciam in ipsius 4° populi miseriam in nota
Moraliter potest exponi psalmus iste ut sit oracio ecclesie pro populo catholico quem aliquando propter delicta
in captivitate peccati detinetur ad cuius liberacionem allegat ecclesia primo divina clemencia
quam populum catholicum recepit ad graciam baptismalem. 2° demonum malicia obstinata
3° dei potencia ad peccatorum iustificacionem 4° populi miseria quam diu detinetur
in captivitate peccati quod per babilonicum significatur quod babilon confusio interpretatur et ad hoc litera
potest de facili in hoc sensu applicari.

Confitebimur tibi deus Iste psalmus est psalmus consolacionis asaph ne diffidas. i. ne
pro captivitate diffidas populum sicut sicut fecisti in captivitate babilonica. Sic enim psalmus
precedens est oracio asaph pro liberacione populi a dicta captivitate. Ista psalmus presens est dei
populi in tra ... sive sub persona dei. Dividitur in tres partes primo scilicet ... gracias et ad ...
... ... dei ... 3° ... gracias ac ... primo ... in parte
populi de babilonica captivitate ... confitebimur tibi deus quod iuste captivati sumus ... quia
... confitebimur quia misericorditer ... nos et ... Non ibi ...
... ... populi ... in persona dei, ... et ...
... ... loquitur ... precedit
... in persona ... in parte dei.
Moraliter potest exponi psalmus iste de quolibet ... penitente ... de captivitate
... dei iusticiam et ... et ... ... et ...
deo gracias agit et litera post facilitatem ad hoc potest applicari

Notus in iudea deus ... post ... quod asaph in ista ... affluentiam
regis iude per sennacherib tempore ezechie et eius persecucionem adeo quod ... 4 Re 19.
quod angelus domini percussit ... nocte et ... fecit ... Dividitur in tres ... primo
describitur regis iude ... et ... sennacherib ... in ... ...
... ...
Moraliter potest exponi psalmus iste de civitate fideli seu persona singulari que de
afflictione magna temporali vel spirituali ... liberati ... ad dei laudem devote ...

Voce mea Iuxta aliquorum opinionem augustini hunc psalmum fecit David pro persecutionibus quas sustinuit a Saule et absalone filio suo. Rasa. vero dicit fuisse factum ab asaph qui previdens tribulationem in qua fuit modo iudei per ro. factam de qua fecit hunc psalmum orans pro liberatione illius ... ab ista captivitate Et scdm eundem hic non habetur positum in titulo nec nomen propriis sed appellatione et facti loquens in populo ...

... ydithun ... in persona ... asaph in spiritu providit captivitatem babilonicam futuram propter peccata malorum iudeorum ...

... et sapientie et iusticie ... Voce mea ... clamavi ... ad deum ...

... tribulationis tempus ... annos eternos in mente habui ...

... Nunquid ... in finem misericordiam suam abscindet ...

... Et dixi nunc cepi ... mutatio dextere excelsi ...

... mirabilium ... liberationis ... moysi et aliis ...

... Vox tonitrui tui in rota ...

Moraliter ... in tribulatione temporali vel spirituali rogare deum ab ea liberari ...

... liberavit de manibus tyrannorum ...

...

Attendite populus meus ... asaph ...

... ad David et ad posteritatem ...

...

... auditores suos homines ...

... Attendite et inclinate ...

... ad quod debent homines attendere et aperiam in parabolis os meum ...

Consequenter hic subditur narratio in qua primo describitur bonitas dei et ingratitudo populi in generali
secundo in speciali ibi filii effrem [illegible] primum ostenditur beneficia dei collata populo iudayco fu-
isse sufficienter et manifesta ut de ingratitudine non possit per ignoranciam excu-
sari dicit consequenter audi- [illegible] dei beneficia collata populo in egressu de egipto et in progressu et talis
[illegible] ibi filii effrem [illegible] primo quantum ad effrem specialem secundo quantum ad totum populum ibi et obliti
et describitur hic bonitas dei et ingratitudo populi generaliter primo in comparacione ad beneficia dei
ad ingressum terre promissionis precedencia secundo quantum ad sequencia ibi et eduxit eos ad montem
primo adhuc in duo quia primo describuntur beneficia dei secundo ingratitudo populi ibi et apposuerunt primum
quia primo describuntur beneficia prestita in egipto secundo prestita in mari rubro ibi interrupit
mare tercio in deserto ibi interrupit petram ‖ Et apposuerunt hic [illegible] describitur ingra-
titudo populi et primo quantum ad ingratitudinem secundo quantum ad eius multitudinem ibi quociens exacerbaverunt primo
in et quia primo ostenditur [illegible] in [illegible] que [illegible] ante missionem coturnicum secundo post
missionem coturnicum ibi In omnibus hiis primo adhuc in duo quia primo describitur populi ingratitudo et dei ma-
gnitudo ibi non audiuit [illegible] auster et ventus meridionalis [illegible] affricus et ventus occidentalis

Moralitter seu mistice exponitur psalmus iste de regno christi castigato sive regno
[illegible] quod primo in quo psalmus excitat attencionem iudeorum [illegible] ad ministerium excellentis
secundo ostendit bonitatem christi et ingratitudinem iudeorum ab eo loco ibi audivimus [illegible]
ibi et repulit tabernaculum Joseph [illegible] ei beneficia ibi narrata [illegible] contulit [illegible]
[illegible] iudeis [illegible] tercio [illegible] ibi [illegible] psalmus arguit ingratitudinem
iudeorum generaliter [illegible] ingratitudo sacerdotum [illegible] quia [illegible] et [illegible]
Jacob sicut positus manasse sic sacerdotes prevalebat populum [illegible]
et isti fuerunt magis ingrati christo quia mortem eius procuraverunt et regnum iudeorum [illegible]
[illegible] modo spirituali dicitur regnum [illegible] voluerunt usurpare [illegible]
Josephus [illegible] de iudaico bello [illegible] asaph ab eo loco et repulit tabernaculum Joseph
usque ad finem psalmus describit dilatacionem regni christi [illegible] splendidus [illegible]

Deus venerunt psalmus asaph et loquitur de destructione [illegible] et templi facta per nabuchodonosor
et de reparacione eius per regem cyrum [illegible] dauid [illegible] et dividitur in tres primo [illegible]
psalmiste lamentacio pro dicta destructione secundo eius deprecacio pro reparacione ibi effunde iram
tercio [illegible] consolacio pro exaudicione ibi nos autem [illegible] primo dicit lamentacio [illegible]
Moralitter potest exponi psalmus iste ut sit oracio ecclesie quod infideles civitates et sancta loca
[illegible] occiderunt [illegible] et [illegible] eius destruentes [illegible] quod in primo [illegible]
[illegible] lamentatur ecclesia secundo devote et humiliter [illegible] deprecatur
ibi effunde imploratur dei iusticia quod infideles [illegible] contra fideles et ultimo
[illegible] exaudicionis ibi nos autem et [illegible] modo littera potest applicari.

Qui regis israel. Cassiodorus et aug doctores catholici exponunt hunc ps de xpo et hoc tum qr litra valde consonat nostre expo[ne], tum qr h[ic] dictum consonat dictis angeli gabrielis. luc. 1. Rasa [illegible] exposicionem erroneam induat [illegible] ... Ad intellectum huius ps sciendum quod vna est ecclesia veteris et noui testamenti breuiter. in veteri et nouo d[icitu]r ecclesia vinea testamenti. Asaph igitur processu huius vinee considerans sicut prouidebat fieri scripsit ps[alm]um in quo primo describit statum huius vinee ante xpi aduentum. 2[o] post eius aduentum, ibi deus virtutum [con]uertere. ibi p[ro]mittit. vbi ps ... processus huius vinee, ibi vineam de egipto [trans]tulisti. ibi ... ps asaph ... oradi [illegible] ... Ecclesia ... [illegible] ... regere iusti ... [illegible]

sup. [illegible] loco anti et [illegible] est.

¶ **Exultate deo.** ps asaph qui specialiter decantabatur in festo tubarum et huius ... colla[ti]as ... collatio ... completa. ... ps ... quia primo inducit populum ad gratitudinem erga deum. 2[o] ... ingratitudo ... in tribulacione ... ibi. qr primo populus ad laudem dei inducit. 2[o] ad hoc [illegible] ... ibi Exultate ... deo ...

¶ buccinate in neomenia tuba. i. in nouilunio et dicitur a neos [quod est] nouum ... luna ... in diebus et nouiluniis faciebat festum ... dicte gubernationis ... in nouilunio mag[is] appet ... in nouilunio mensis septembris tum hoc gaudebat festum tubarum quod erat valde solempne apud iudeos le. 23 et 29 ... sub[limis] in die sollempni. i. festi tubarum.

Moraliter potest exponi ps iste ut sit gratiarum actio ... aliquibus ... a deo exhibitis populo xpiano ... domini salvatoris ... cetera est sicut sagena non tota ad litus 2[o] hoc bonos cum malis permiptos ... gratitudinem bonorum erga deum considerans primo ... in deum per exultacionem et iubilum ... 2[o] malorum ingratitudinem considerans eos in persona domini detestatur et [illegible] ... .

Deus stetit. auctor huius ps asaph qui ... iudices ... eorum ... et potestas ... diuina iusticia ad lineam equitatis talia [illegible] ... deus stetit in sy[nagoga] ... deorum. i. iudicum ... ibi. surge ... que ... et ... ac ... subiecti ... sunt iniusti.

Moraliter potest exponi ps ... sacerdotes et scribas iudeorum qui ... pauperem iniuste condempnauerunt ad mortem propter quod ... a romanis ... fuerunt ... et in ... iudicio erunt condempnati ...

Deus quis similis erit tibi. Hunc psalmum asaph fecit contra hostes invasores terre [illegible]
et populos iudeorum maxime sennacherib et cetera. continet iste psalmus [illegible] iste psalmus dicta psalmi
[illegible] qui psalmus iste loquitur primo de sennacherib non exprimens populos et odium iudeorum [illegible]
[illegible] in hoc autem psalmo fit ergo quod exprimunt primi [illegible] unde [illegible] qui
vocaverunt sennacherib ad venire dum [illegible] terram iuda que ex [illegible]
dicitur secundum quod iste psalmus [illegible] quod asaph per [illegible] postium [illegible]
eos implorat divinam iusticiam vel facilius [illegible] rasa quia per rota [illegible]
[illegible] tribuli seu herbe quia [illegible] quandam speram albam lanu-
ginem quam ad modicum venti flatum [illegible] et dispergit [illegible] flamme [illegible]
[illegible] et ita fieri fuit de exercitu sennacherib

Moraliter [illegible] ut sit oratio contra hostes fidelium re-
ferens humiliter coram deo eorum [illegible] petens divinam vindictam
devote [illegible] malorum [illegible] a deo iuste puniantur.

Quam dilecta. psalmus iste factus est a filiis vel filiis chore et [illegible] hebreos exprimit
desiderium filiorum israel in captivitate existencium ad reedificacionem templi salvo
meliori iudicio [illegible] quod magis exprimat desiderium [illegible] sanctorum adhuc in
valle hac miserie degencium [illegible] ad gaudium supernorum civium
de quo [illegible] filii chore [illegible] [illegible] psalmus iste [illegible]
[illegible] septembri [illegible] videmus et [illegible] festo [illegible]
ut [illegible] quod fuerat 22 die huius mensis [illegible] 27 et 29 [illegible] vel [illegible]
[illegible] collecionis sanctorum in [illegible] quod in festo dedicacionis [illegible] vel [illegible]
[illegible] psalmus iste [illegible] summa felicitas [illegible] omnia
[illegible] quam [illegible] adipiscitur vel [illegible] quia [illegible]

Benedixisti. psalmus filiorum chore [illegible] hebreos sicut precedens psalmus [illegible] de desiderio
[illegible] de captivitate babilonica ad reedificandum templum sic iste psalmus est [illegible] ac [illegible]
et pro bono et pacifico statu terre eorum [illegible] catholici doctores non sequuntur [illegible] psalmus
[illegible] quod omnes [illegible] visitavit [illegible] quod salvo meliori
iudicio [illegible] psalmus est [illegible] actio pro reditu captivitatis babylonie [illegible] de
liberacione [illegible] fienda quia [illegible] captivitas fuit figura liberacionis per
christum fiende et ideo psalmus [illegible] fecit [illegible] ut [illegible]
figuram et figuratum [illegible] quia [illegible] liberacio [illegible]
[illegible] deprecacio pro liberacione spirituali fienda per christum vel [illegible]
[illegible] principalis [illegible] misterium christi vel [illegible] quia

cum michol cum psalterio misit per ...

Inclina ad me ps. dd. quem fecit in persecutione saulis contra pro sua liberatione orans contra saul secundum damascenum et post dictum a deo nullus potest quod volebat david. in hac oratione primo allegat decentiam divine exaudicionis 2° applicat sui orationis fortitudinem et deduc me domine primo adducit in qua dd. allegat divina decentia. primo adducit ad hoc rationes ex parte sui 2° ex parte dei et quoniam tu domine. Ibi quoniam scilicet sua innocencia sua erga saulem quod patet ex eo quod cum saul eum actu persequeretur david salvavit eum bis a morte 1 Reg. 24. Deduc me domine post primo fortitudinem sue petitionis primo [illegible] boni operandi 2° [illegible] mali evadendi et quia [illegible]. 3° [illegible] consequendi ubi et tu domine. 2 primo allegat divina [illegible] quam elegit eum per [illegible] sui.

Moraliter potest exponi ps. iste de qualibet fideli in afflictione corporali posito ab hostibus corporali vel spirituali a demonibus qui pro sua liberatione orat deum devote allegans primo decentiam exaudicionis divine ex parte sui. allegans indigentiam innocentiam orationis instanciam ex parte dei clementiam magnificentiam potestatem et honorificentiam et ultimo fortitudinem petitionis sua et deduc me in bono opere et quia ut a malo culpe et pene preservet et tandem in regno celi [illegible] etc.

Fundamenta eius dimissis variis erroneis opinionibus hebreorum secundum sanctos aug. et cassiodorum quod ps. iste ad litteram loquitur de misterio [illegible] quod quidem misterium filii chore qui hunc ps. fecerunt gratanter noverunt per spiritum prophetie in quo ps. designantur civitas nova syon et iherusalem que etiam post in singula ad statum novi testamenti fuit ibi fundata et oblata per mortem pas. resurrectionem. Et secundum hoc dicitur in eo primo secundum duos eius status scilicet militantis et triumphantis 2° [illegible] ubi sed locum [illegible] secundum describitur civitatis scilicet ecclesie militantis fastidium 2° multiplicatio civium et merore eo 3° virtutis effectum primum in nuptiis syon quod [illegible].

Domine deus salutis. Est ps. eman ezrahite hebreorum hebreos loquitur de afflictionibus suis in propria debilitatibus et infirmitatibus hebreorum literaliter loquitur de passione christi que secundum conformitatem quam eman assumptam [illegible] sibi. Ra[shi]. dicit quod materia huius ps. sunt afflictiones quas populus iudaicus sustinuit in captivitate babilonica quas pandit heman ezrahita et fecit hunc ps. domino deprecando pro populi liberatione. [illegible] posita loquitur in hoc ps. in ps. secundum hoc dicitur in eo primo primo divinum adiutorium implorat 2° vero multipliciter allegat et quia repleta est. Secundum doctores nostros catholicos aug. et secundum [illegible] in hac parte magis est adherendum materia huius ps. est passio domini nostri ihesu christi qua ps. pandit in spiritu prophetie et eam subscribit in hoc ps. sive ps. loquitur in persona christi.

Misericordias autor huius psalmi Ethan Ezrahita scilicet cum ma-
gis agit de stabilitate et perpetuitate regni David quod completa est in Christo
et in nullo alio Dividitur in duas partes quia primo exercitat se ad dei laudationem secundo ex-
plicat quas laudes canat ibi Tunc dixisti et quia primo in generali secundo in speciali ibi
Non movebis in perpetuum tribuit ... et honore et ... de terris clamare
... describuntur primo beneficia ... tercio ... ibi Thabor et hermon
... sat scripta designat ... et ... est
... Tunc locutus es in visione ... describit in speciali ... de
perpetuitate regni David et primo narrat divinam promissionem secundo ... David
... ibi Tu vero repulisti primo adhuc ... quia primo narrat promissio
de regibus David ... secundo de successione ... contraria
... tercio de regibus David perpetuatione ibi Memorare ... fortitudo
... in sancto meo ... in me sancto. Si dereliquerint ... non ... non mutabo
... ... non abstulisti ... profanasti ... prophanavi ... promisisti
... quod ... ... meo ... complecta in ... ...

Domine refugium dimissa expositione augustini videtur quod iste sit psalmus de
... et ... et hebrei ... opinione quod ... iste psalmus sit oratio moysi
ad impetrandum beneficia dei populo israel quem eduxit de egypto et dividitur in duas partes
primo moyses ... beneficia ... secundo ... porrigit ad alia
impetranda ibi ... Sicut ... primo recolit beneficia collata ...
... secundo ... lapsum ... ibi ... primo ... beneficia recolit
secundo errorem concludit ... || ... exposiciones ...
ponunt ... de primo ab illo loco ... ista expositio ...
magis mistica quam literalis ... expositam.

Moraliter potest exponi psalmus iste ut sit oratio cuiuslibet fidelis qui ...
oratio sua sit exaudibilis primo recolit divina beneficia ... postea
... petit divina sapientia illustrari ... et in operibus suis ...
... divina virtute et ad hoc de facili ab intelligente potest litera applicari.

Qui habitat ... psalmus ... beneficia populo
israel exeunti de egypto sic in hoc psalmo denunciant ... dei beneficia
... et ... hoc dividitur in tres partes primo denunciat eius ... divinam
protectionem secundo ... ibi Cadent a latere tercio ... ibi
Quoniam in me speravit

Moraliter potest exponi psalmus iste de quolibet fideli sperante in domino
... firmata caritate quod est ... ... concupiscens ... de
adiutorio ... ... exaltatur ... coronatur

Bonum est confiteri. secundum hebreos quem sequitur hic Ni. de li. moyses fecit hunc psalmum ad decantandum in die sabbati qui celebris est apud iudeos in memoria creatoris beneficiorum et dividitur in tres partes quia primo inducit ad beneficiorum recordationem ad gratiarum actionem 2° ostendit ingratorum punitionem ibi cum exierint 3° gratorum remunerationem ibi et exaltabitur.

Dominus regnavit decorem. Iste psalmus moysi secundum hebreos et non quia iste psalmus et precedentes et sequentes scriptos qui fuerunt sunt dicti sunt a moyse eorum videlicet quod ad numerum psalmorum undecim quibus benedixit filiis israel deut. 33. Et loquitur iste psalmus de regno christi quod incepit secundum suam conversationem in adventu messie unde dicit dominus regnavit scilicet hic in praesenti quia post transitum in spiritu et regna mundi per magna parte sunt subiecta per fidem christi in orbe regnis publicata quam suscipientes venerunt ad christi obedientiam et licet hoc sit ita est completa in regno suo et secundum hoc dividitur in tres partes quia primo describit regni principis acceptatio 2° eius impugnatio ibi elevaverunt flumina 3° eius defensio ibi mirabiles.

Deus ultionum dominus. secundum hebreos psalmus moysi et loquitur secundum eos de captivitate in qua iam sunt in qua sustinent tribulationes maiores a paganis et aliis a quibus expectant liberari per pro messia 2° dicit quod moyses hic providens istam fecit hunc psalmum interpellans divinam videntes ad populi israel errorem [illegible] est salvo meliori iudicio dicendum quod in hoc psalmo intendit moyses revocare populum israel a quodam errore pestifero contra quem erat quia intra interiora corporalia prosperorum variabilitate non sentiebant divine providentie et maxime actus humani quia non videbat aliquis qualiter infallibilitas divine providentie stet cum libertate arbitrii sicut quorum pars dicitur iob 22 nubes latibulum eius nec nostra considerat. Iste error crebat tempore iob qui in iob allegatur et per quos tempore moysi qui fuerunt comparanei et cetera. Et dividitur in tres partes quia primo ostendit propter iniquitatem in punitione corruptionem quam filii israel viderant 2° in punitione iudeorum quam ipsi experti fuerant ibi quis consurget mihi 3° quod predictus error in expressis prius fuisse dicitur et omnium 2° in filiis israel concluditur ibi intelligite 3° ex dictis quedam correlarium concluditur ibi beatus.

Venite exultemus. secundum hebreos psalmus moysi cum fere obiit sive mortuus est ipse patre caleb et iosue qui 20 annos [illegible] exierunt filiis israel de egipto et in isto inducit filios illorum ad dei laudem et obedientiam per rebellionem et contraria impedire ab ingressu terre promissionis sicut patres eorum. Sed apostolus ponit magnam partem huius psalmi in hoc si introibunt usque ad finem dicitur hic dicitur a david cum quod est auctor huius psalmi dicitur apostolus ponit et loquitur non de terra corruptibili sed de ingressu terre bene in aperiendo per [illegible] [illegible] quia pro sua laudem passum amonuit impedientem secundum hoc dividitur iste psalmus in tres partes quia primo ista maxime hebrauorum secundum intentionem apostoli ad christi laudem inducit. 2° ad hoc multiplicato ratio adducitur ibi quoniam deus magnus 3° periculis contrariis concluditur ibi si introibunt.

Iste loquitur psalmus iste similitudinarie monens ne sicut illi temptationes diffidentes nimia fuerunt exclusi ab ingressu terre promissionis sic nos excluderemur ab ingressu terre viventium si peccaverimus

Cantate domino psalmus iste loquitur de tempore Christi quod [illegible] tempore predicatur
[illegible] et quia tunc [illegible] pro [illegible] edificatur templum non lapidibus sensibilibus sed [illegible] fidelibus
qui sunt lapides vivi [illegible] celestis [illegible] collocandi et dicitur [illegible] primo
inducit ad [illegible] ad [illegible] debitum obsequium [illegible] confessio [illegible]
[illegible] quia primo inducit ad actum [illegible] 2º ad divulgationem [illegible] in [illegible]
ibi confessio [illegible] inducit ad obsequium [illegible] debitum et 2º adducit ad [illegible] motum
[illegible] / [illegible] ibi adducit ad [illegible] motum [illegible] 2º subditur
[illegible] fidelium ibi [illegible]

Moraliter [illegible] de qualibet fidelis anima [illegible] per gratiam et ad operationes [illegible]
[illegible] per [illegible] et [illegible] et primo [illegible] iudicium distinctionis [illegible] alios [illegible]
fidelium [illegible] iudicium discretionis [illegible] cogitationes [illegible] et [illegible]
et [illegible] in iusto [illegible] in iustum [illegible] operat in opere [illegible]

Dominus regnavit iste psalmus loquitur de adventu Christi ad iudicium distinctionis [illegible]
de adventu eius ad iudicium discretionis et dicitur in 3º [illegible] primo describitur [illegible] generale [illegible]
2º iudicium [illegible] ibi nubes et caligo 3º [illegible] fidelium ibi audivit et [illegible]
[illegible] quod [illegible] ibi [illegible] ad iustitiam et iusti [illegible]

Moraliter [illegible] de qualibet fideli qui [illegible] per adoptionem [illegible] per [illegible]
[illegible] ad [illegible] iudicium distinctionis generale ita ad quemlibet fidelem pertinet
iudicium distinctionis [illegible] distinguendo et quod [illegible] de malis
[illegible] et cogitationibus [illegible] punit ut penam iudicii [illegible] evadat

¶ **Cantate domino** salvo meliori iudicio [illegible] psalmus iste de adventu Christi in
[illegible] et de iudicio distinctionis [illegible] ad fidem et gratiam [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] psalmus iste et [illegible] eadem [illegible]
[illegible] non solum [illegible] verbis [illegible]
[illegible] non solum [illegible] autoritatibus sed [illegible] ab uno
[illegible] de eadem materia [illegible] de [illegible]
[illegible] primo [illegible] de [illegible] ibi iubilate deo
iudicium distinctionis [illegible] eadem materia
[illegible] moraliter [illegible]

Dominus regnavit salvo meliori iudicio [illegible] psalmus iste [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad divinum cultum de quo fuit valde sollicitus ut [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] fuit [illegible] philisteis et aliis qui [illegible]
[illegible] in [illegible] et dicitur [illegible] ad divinum
cultum 2º ad [illegible] et [illegible]
quia primo [illegible] 2º inducit ad laudem dei ibi [illegible]
[illegible] ibi [illegible] et iustitia [illegible] testimonia

Moraliter . . . de regno . . . q̄d . . . regnum principes iudeoꝝ irati conati sunt destruere z postea principes romanoꝝ . . . principes rom̄ voluntarie . . . tolla regno . . . statum z . . . s̄uitute . . . principū sunt redacti . . . introduc̄ . . . dñs regnauit z ad . . . laude . . . populū catholicū ad q̄ . . . de regno . . . notitiā . . . z deuote letati sunt . . . ab . . . z

Jubilate dño . . . ut . . . oblatione hostie pacifice q̄ offereba-tur . . . optinendo ad q̄d . . . diuina placatio . . . acceptatio . . . dz . . . actio z di . . . ad dei laudē . . . spiritualiter . . . offerens spiritualiter . . . populo

Moraliter . . . ut sit inuitatio ad dei laudē populi omnis z ministroꝝ ecclesie . . . oblatione eucharistie . . . laudibus debz offerri deo . . . hostia . . . pacifica . . . oblatione . . . pacificaui . . .

Misericordiam . . . stabilitum . . . regno . . . a deo z . . . ad . . . mentem z alioꝝ . . . reddit . . . penitentiā z di . . . deuote ad deum z . . . mundi ad . . . perambulaba . . . iuste ad populum . . . proambula . . . iuste ad populum . . . ad malos . . . ad bonos . . . ad malos

Moralitas . . . principes se . . . forma . . . deuote se erga deum z mundū z . . . iuste ad . . . z iuste ad . . .

Dñe exaudi . . . logitur de . . . populū . . . cum desiderio . . . aduentum . . . afflictus . . . affligeba-tur tanto magis . . . aduentum saluatoris z . . . afflicti populi . . . sublenato . . . tu at dñe . . . populū . . . ad hoc allegat . . . deferent . . . Tu at di . . . describi-tur ecclesie . . . aduentus . . . tribulato . . . aduentum . . . uidet . . . mundi . . . describitur ecclesie . . . ecclesie . . . mediantibus aplis . . . placuerunt

Moraliter . . . penitente q̄ de . . . affligitur z . . . deum . . . ut ad se . . . stabiliat . . . patiatur . . . ad . . .

Bndicite 2ᵃ ps dd' z e q3 laus dina ab ipa dd' cportam z di²
i z³ p p° ad laude dei cpetit naz huana 2° angelica i dns i celis
z° om creatz i bnd dno p adhuc i z° qz p° dd' ad laude dei invitat
cp buficiis collatis singlit 2° cp buficiis collat' ppls ysrl spa
i fates mias z° dbz iustis gnalit' i una zeue age' na i dni

Benedic au'toz cgra² z p ll qsda vni e cu pret' q° i pplat²
qz i mis ps' q' st' alumine distrcti z di² i z p° ps ta ad laude dei s' p
i z° vcat ad h' iducit i cfessioe z° dra laude resuit i catabo dno
i cofessioe y qm addi² vo mia q ad da laude z p° qz ordinata
p ductoe mudi z° cp dobita cpusitoe vnic i qr emittis i ad iba
cpuitis qm addi² vo dine laudis cp de ta cpusitoe vnic p° cp
cpusitoe habitacu sup tra z° cp cpusitoe habitacu it aqua i h° mare
z° qtu ad vtraqz nam i oia a te cpetat p i d. qz p° distribi² dina
pvidetia cr vinetia sup terra i ab corpy z° i alteracoe cpy i stetliat
lig no q oia dcd de ordie creatz z cpusita vnicrsu i h° pa ad q°
st ebrieta utiqz vis vzmatitata² i surgat ad laude z honore cditor

Confitemini dno sm quibzdas z s' au cgra² z e qda tu
taco ad laude dina z di² i d qz p° cpetat pplm ad laude dinam
z° ad h° efficacius agendu itat buficior dei meoria i memertote
i h mirabilia ea mirabilia e' alia cp dbz qz no oia pnt enuciari i ps
i h assumetore vcant du bufic ad laude vi' cpetata z di² i quiqz p
q cp tpib dei bufic cpulit isrl z psiq p° patet p ab abraha usqz
ad iacob z° a iacob usqz ad ioseph z° a ioseph usqz moysi q
distribu stra moysi usqz iosue z stra iosue it duce tra q pss
h z i z stat iacob z i cst notat q i mgistr moysi i cst corp
Credo qp it duct cst i te cp pssioe no cst pn permu st possessio
tre bnc p i pn tralita p cu pn e qd melius intorno
qui Opus at uturi' sint e melius cp qnqz possessio talia
no pt ee bnc pmui' pnopale

Confitemini domino psalmus iste et sequens continent materiam que est tota circa sui invitacionem
ad laudem divinam et dividitur in duas partes. Primo psalmista invitat fideles ad laudem divinam. Secundo ad
~~hoc efficacius faciendum invitat beneficiorum dei recordari ibi memento~~
postulat omnium graciam ibi memento et ibidem post primo ibi supplicacio secundo peccati
confessio ibi peccavimus. Tercio recitantur dona dei deputacio ibi salvos
Item peccavimus via humiliacionis fuit deprecatorem efficacem sed primo sive deprecatori
interponit confessionem peccatorum et tunc hoc recolit divinorum beneficiorum exhibicionem
ut sic non solum confiteatur peccata sed et eorum aggravacionem ex divinorum beneficiorum
magnitudine consurgentem et dividitur in octo partes secundum octo beneficia dei et peccata.
Primum est infidelitas quia cum patres nostri vidissent tot mirabilia dei in Egipto non diffidissent
de dei potestate in deserto mare rubrum divisit Moysi numquam non credunt sepulture ibi patres nostri
Item 2m peccatum ibi cito fecerunt erat murmuracio pro defectu cibi et potus ... et miserunt
Item 3m peccatum ibi zelo adheserunt ibi et irritaverunt Item 4m adoracio vituli
in Oreb ibi et fecerunt Item 4m rebellio quam populus terre in qua exploratorum vo-
luit redire in Egiptum ibi et pro nichilo pro nichilo habuerunt ibi reputaverunt
Item 6m peccatum ydolatrie ad Beelphegor ibi et irritaverunt irritati ibi applicata
Item 7m est quod dominum ad aque defectum in Cades ibi et irritaverunt eum super deum Item
8m est de ydolatria in terra promissionis adepta perpetrata ibi non disperdiderunt
et dividitur in duas partes primo describitur culpa secundo pena ibi et iratus est dominus

Confitemini psalmus iste melius ... sequens ... ita sit ut psalmus primus est quia
gratiarum actio quorumcumque liberatorum divinitus a periculis et angustiis et dividitur in
partes primo psalmista invitat ad graciarum actionem non solum a periculo liberatos sed etiam
alios pro ipsis
Item erraverunt hic invitat liberatos ab aliquibus periculis specialiter quibus
solent accidere hominibus et dividitur in 6 partes secundum 6 pericula primum periculum est deviatoris in itinere
ad quod sequitur aliquando fames mortis et consumpcio ibi erraverunt Item in sedentes ponitur
liberatio a 2o periculo scilicet captivitatis ab hostibus a quo multi fuerunt liberati divinitus
Item in suscepit ponitur liberatio a 3o periculo scilicet infirmitatis corporalis quam aliquando a deo inducitur
pro peccato et a deo sanatur adveniente vera penitencia et apparet de Ezechia infirmatore scilicet
Item qui descendunt ponitur graciarum actio pro liberatione a 4o periculo quod est tempestas
in mari a deo immissa a qua frequenter homines divinitus liberantur et apparet de Jona et eius consodalibus
Item in posuit describitur liberacio a quinto periculo quod processit a sterilitate terre quam quandoque
accidit a nimia sterilitate quam aliquando a deo pro peccato hominum infligitur et postea remittitur
Item in et pauci hic ponitur liberatio a sexto periculo quod est discensionis inter gentes quanto
est intimior tanto periculosior et in ea solet perire maiores quam sunt capitanei discordiarum
et pauperes evadere postea et propter hoc dicitur et pauci facti sunt gentes ut comparatione

Paratum cor meum presentans dd' [illegible] sup eo [illegible] dm [illegible] ic 2 fert quem ps q [illegible] actia de restitutione regni sui i statum bonum tpe dd' victoria sibi a deo concessa qb de adusarijs 2 potissime de ydumeis quos regit sub tributo 2 est que tu ps 49 [illegible] q i tmp a planctu eo q dd' i deplangit [illegible] regni sui an tpe [illegible] iste tmp a [illegible] 2 victoria ipius dd' concessa 2 di [illegible] p p ps [illegible] 2 [illegible] i ut liberent

Moraliter [illegible] ps i de quolibet vero penitente q considerans regnum aie sue p peccata [illegible] dissipatum lamentat 2 p restitucione [illegible] a [illegible] qb restitutus agnoscit q tota victoria e no sibi s3 deo attribuenda 2 ad q [illegible] faciliter applicari

De

Deus laudem ps dd' q loq i psona xpi [illegible] ho [illegible] deo orasse et p ps exprimit pena iudeoru p xpi morte q fuerunt captiuati p romanos 2 tra eoru destructa [illegible] ps exprimit substitucione mathie loco iude 2 di [illegible] p p [illegible] oronis xpi [illegible] 2 ad [illegible] vo i [illegible] subdit orone [illegible] sumatio i ut tu dne [illegible] adduc vo ut sua oro fiat [illegible] 2 [illegible] dolositate sue tradicionis [illegible] ubi p describit [illegible] culpa 2 pena i fiat [illegible] fuert iudei [illegible] 2 iudas traditor 2 culpa utrorumq [illegible] describit [illegible] i sacerdotu 2 dolosi i iude [illegible] i oro eius fiat [illegible] ut si orat vo

¶ [illegible] i fiat [illegible] culpe debita pena 2 p ipius iude [illegible] 2 [illegible] iudeoru [illegible] i mutantes 2 p ibid [illegible] pro eo [illegible] pena [illegible] fuert p romanos capti 2 tolliter destructi [illegible] oronis [illegible] sumatio [illegible] et tu 2

Dixit dominus [illegible] ... de Christo et sacerdotium [illegible] ... una [illegible] ... iudicabit in nationibus [illegible] ... in [illegible]

Confitebor [illegible] ... de sacerdotio Christi [illegible] ... eucharistia ... in [illegible] agitur de [illegible] ... eucharistia [illegible] ... alijs [illegible] ... laudande [illegible] ... magna opera domini [illegible] ... in medio [illegible] ... timor domini [illegible]

Beatus vir [illegible] ... beatitudo [illegible] ... beatitudo [illegible] ... in memoria eterna [illegible]

Allegorice Christo [illegible] ... de pena [illegible] ... abstracte [illegible] ... gloria [illegible]

Laudate [illegible] ... ad laudem dei [illegible] ... excelsus ... pueri [illegible]

Allegorice Christo [illegible] ... de abiectione [illegible] ... synagoga [illegible] ... sterilis [illegible]

In exitu Israel [illegible] ... ad dei laudem [illegible] ... de Egypto [illegible] ... non nobis [illegible] ... gloriam [illegible] ... non mortui [illegible]

Moraliter sic quod psalmista moraliter intellectus invitat quemlibet peccatorem ad veram confessionem
ad laudem dei per exemplum de petro quod per exemplum designatur eo quod prescriptus
tribulationis tempore eius in deo fit satisfactionis eo quod tempore peccati confessio et flegit (?) mare
id est amaritudo culpe, iordanis quod tempore riui(?) indicium retrorsum conuertitur
scilicet a iudicio condempnatoris ad iudicium salvatoris, terra movetur a facie domini
quia corda duris ab ipsius movetur motu bone operationis, de petra id est de corde
peccatoris [illegible] duro fluunt aque devotionis per dolorem abiit quia amaritudo que
per dolorem sentitur per liberationem abiit et deus fide spe et caritate colitur et ab
homine vivificato per graciam benedicitur

Dilexi quoniam secundum hebreos alios quoque doctores fuit david factus hic psalmus pro
liberatione sua in persecutione saulis de qua in fine primi libri regum psalmus et dividitur in duas partes
quia primo confitetur suam liberationem, secundo monet ad graciarum actionem, ibi Quid retribuam, et
ibi primo sue liberationis confessionem ponit ad graciarum actionem [illegible] secundo [illegible]
Moraliter potest exponi psalmus iste de quolibet fideli liberato divinitus de af-
flictione corporali vel spirituali qui recognoscens suam liberationem semper in graciarum actione

Credidi propter Psalmus iste secundum expositores hic psalmus de david posito in persecutione absaloms
in qua licet peccasse propter deceptionem scilicet nimis facile sibi credendo et accusatus (?) [illegible]
scilicet de crimine lese maiestatis [illegible] et toleasse se patienter in persecutione
et graciarum actionem promisisse ad suam liberationem et dividitur in duas partes quia primo
secundo [illegible] Quid retribuam tertio [illegible] ibi vota mea
Moraliter potest exponi psalmus iste de quolibet fideli qui si aliquid deficiat
per alienam deceptionem suam ignoranciam constituatur [illegible] et tribulationem [illegible]
sustinens patienter et quod liberatus agit deo gratias reverenter

Laudate In quo psalmus inducit apostolus populi tam iudei quam gentiles ad laudem dei
per adventum spiritus christi qui constituit unam ecclesiam a iudeis et gentilibus ad dei gloriam et [illegible]
et quia alleluia apostolus [illegible] [illegible] ro 4 [illegible] [illegible] [illegible] gentes ad fi-
dem vocando [illegible] populi id est iudei [illegible] [illegible] et [illegible] gentiles iudeis quia pauci de
iudeis primo crediderunt et multi de gentilibus.

Confitemini domino psalmus david et loquitur ad laudem de christo et quia primus [illegible] regulandus
postea glorificandus et dividitur in duas partes quia primo david inducit ad dei laudem, secundo inducit ad
[illegible] id est de tribulatione et hec primo [illegible] liberationem suam, secundo [illegible]
[illegible] fortitudo primo et secundo quia primo [illegible] suam liberationem, secundo assurgit ad graciarum
actionem ibi vox exultationis
¶ [illegible] aliquis david fecit hunc psalmum invitans populum eius ad dei laudem pro sua liberatione
de persecutione saulis et populi [illegible] a gentibus [illegible] [illegible] [illegible]

Aperite Christum protectorem et salvatorem ipsi qui dicitur fuerit figura protectionis ipsi populo
et sue salvationis in se scilicet resurrectionem et corporis glorificationem et in membris suis
per gratie collationem in presenti et glorie in futuro. Sed postquam dixit addidit tertiam vocem laudandi
deum ut liberatorem suum hic gaudium induxit ad hanc vocem ut salvatorem gratis laudandum
per primum et deum et deinde primo describitur deus salvator secundo ut hoc salvatori gratias acto ibi
hec dies. Unde istis primo petitur et aperiri fidei confessionem ibi aperite et
Hic in gaudens scilicet ut populus fidelis inveniat ad concordiam et constantiam plebis usque ad
cornu altaris quod dicitur ut eam impleat populo et clero

Beati immaculati psalmus alphabeticus est quilibet littera alphabeti hebraica
ponitur octo versus per ordinem ita quod octo versus primi octonarii incipiunt per literam
aleph que est prima littera et octo versus secundi octonarii per beth que est secunda littera et sic de ceteris
loquitur de beatitudine quam propter in hoc psalmo sub nomine beatitudinis vel spiritualis vite meritoria
beatitudine et consideratione habetur in uno modo in re et hec in spe et hic in maiori
beatitudo in via quam ad vitam loquitur primo de beatitudine considerationis ... primo agit
de beatitudine in generali secundo de perfectionibus ad ipsam magis in speciali ibi in quo corrigit
primo in duo quia primo agit de beatitudinis statu secundo de eius appetitu ibi utinam dirigantur primo
adhuc in duo quia primo ostendit quod statum beatitudinis assecuntur et in quo ab ipso excludunt et non commendat primo ponitur perfectio vite active cum beati immaculati

In quo corrigit hic incipit secundus octonarius ubi psalmista incipit tractare de perfectionibus
ad beatitudinem que consistit in operibus vite active et contemplative et primo de pertinentibus
ad activam secundo ad contemplativam primo octonario differt in salutare tuum et
primo in duo quia tractat perfectionem vite active primo ponitur removens impedimentum secundo asserens
promotivum octonario quinto ibi legem pone. Circa primum sciendum quod a perfectione vite
active est triplex impedimentum scilicet passionis impulsio vitiorum humane defectus
et corporis aggravantis pondus primo ponitur primum secundo secundum ibi retribue tertium tertium ibi adhesit
Et circa primum sciendum quod passionum scilicet irascibilis et concupiscibilis quam magis
viget de quibus est tempore iuventutis ideo dicitur per modum questionis in quo corrigit et
sequitur passiones ire et concupiscentie et videtur in custodiendo sermones tuos

Retribue hic ponitur secundum impedimentum perfectionis vite active quod provenit
ex defectu virtutis humane quam hic possibile facere bonum desiderium non tamen opus meritorium
vite eterne ad quod requiritur gratia dei et ideo istud impedimentum non est per aliquid
positivum sed magis negativum fore per quam opus sit meritorium ista ad negatio
sive defectus tollitur per collationem gratie supplentis defectum nature ideo primo petitur hic supplementum secundo assignatur suppletionis conditio ibi Revela

Adhesit hic ponitur tertium impedimentum quod est pondus corporis animam aggravantis
ab operibus virtutum istud impedimentum aggravans auferetur in resurrectione quando gloria anime
redundabit ad corpus faciens ipsum gloriosum anime obediens ad nutum sed in presenti non aufertur
nisi per modum alleviationis quod fit in uno modo per augmentum gratie animam fortificantis ad dandum
pondus leviter portandum sed in hoc octonario primo petitur huiusmodi alleviatio secundo
alleviationis confirmatio et dormitavit tertio utinam desideratio ibi viam mandatorum

Legem pone michi p[ri]ma pars q[ua]rti articuli e[st] de remotione impedimenti circa perfectionem
vite active h[ic] quarto agitur de assignatione promotiui quod est t[ri]plex s[cilicet] fides dirigens spes
sublevans et caritas stimulans et p[ri]mo ponitur p[ri]m[um] 2o 2m et 3o Memor esto 3m in Bonitatem
Circa p[ri]mum quod s[cilicet] fides dirigit sic[ut] de[bet] duo consid[er]antur p[ri]mo sufficit ad consequendam salutem 2o que est supplicatio
fidelium et 1o cum h[oc] concurrit ad eius defensionem contra hereticos et infideles 2o que maioribus
p[ri]mo agitur de fide simplicium 2o de fide maiorum p[ri]ma i[bi] d[icit] p[ri]mo ponitur fide diuina
2o impedimenti eius remotio i[bi] Averte et quod est triplex s[cilicet] [illegible] carnis et supplicatio

Et veniat h[ic] quarto ponitur fides non solum ad supplicationem credulitatem s[ed] etiam
ad eius constantem confessionem et defensionem quod sequitur fidem et in simplicibus per spem
sanctam assistentium et quod est quod dicit et veniat s[cilicet] largiendo fidem meam d[omi]ne

Memor h[ic] quarto ponitur 2m promotiuum in perfectione vite active quod est spes sublevans
quia homo per spem sublevatur ad exspectationem vite beate in qua p[ri]mo agitur de spe
quam inspirat gratia dei 2o quam inspirat usus bonus liberi arbitrii i[bi] Portio mea
p[ri]ma i[bi] d[icit] p[ri]mo agitur de spe quam inspirat diuina gratia 2o de timore inspirante ex fragilitate i[bi] Defecit

Portio h[ic] quarto agitur quam promouet ipse bonus usus liberi arbitrii cum dicitur portio mea
in firmiter sperans quod sis pars et portio mea in futuro [illegible]

Bonitatem h[ic] ponitur promotiuum in perfectione vite active quod est caritas stimulans
et p[ri]mo ponitur stimulatio caritatis ex beneficiis ex parte mentis 2o corporis i[bi] Manus tue
Circa p[ri]mum sciendum quod sicut caritas stimulat ad bonum ita retardat a malo et p[ri]mo ponitur p[ri]m[um] 2o 2m
in multiplicata est 2o retardatio caritatis a malo quod fit in tempore [illegible]

Manus h[ic] quarto ponitur stimulatio caritatis ex beneficiis receptis ex parte corporis anima
hominis creata est ad similitudinem dei corpus suum [illegible] quod facie quod creatis animantibus
quarto agitur beneficium cognoscitur cum dicitur Manus tue

Defecit p[ri]ma pars quinti articuli est de bonitate quam consistit in perfectione vite active h[ic] agitur
de ea quam est in actibus vite contemplative p[ri]mo agitur de eius suavitate 2o de eius sta-
bilitate in mirabilia p[ri]ma i[bi] d[icit] p[ri]mo ostenditur eius suavitas ex parte ob[iect]i
contemplati 2o ex modo contemplandi i[bi] Quomodo dilexi p[ri]ma adhuc i[bi] d[icit] p[ri]mo ostenditur dei
suavitas 2o suavitatis sublimitas i[bi] In eternum domine p[ri]ma adhuc i[bi] d[icit] p[ri]mo
ponitur dei suavitatis delectamentum 2o subditur eius impedimentum i[bi] Iniquos

In eternum h[ic] de sublimitate contemplationis stabilitas et p[ri]mo ponitur eius stabilimentum 2o eius
impedimentum in [illegible] 2o [illegible] ab intrinseco [illegible] 2o [illegible]

Quomodo dilexi h[ic] ostenditur suavitas sive bonitas vite contemplative ex parte modi
contemplandi et p[ri]mo ostenditur [illegible] in [illegible] p[ri]ma i[bi] d[icit] p[ri]mo ostenditur
[illegible] contemplatio [illegible] 2o [illegible] ab omni

Lucerna h[ic] ponitur directio contemplationis in perseverantia boni et p[ri]mo ponitur [illegible] directio 2o
impedimenti remotio [illegible]

Iniquos ostenditur bonitate contemplationis sacre scripture h[ic] [illegible] per malitiam deceptionis
erronee doctrine et p[ri]mo ostenditur detestabilis 2o formidabilis i[bi] Fecit iudicium

Fecit iudicium h[ic] quarto ostenditur malitia deceptionis erronee formidabilis quia erronei
[illegible] qui sunt malitiosi et nobis invisibiles maxime conantur
[illegible] inducere ad errorem in fide et 1o cum h[oc] [illegible] maxime
in [illegible] per diuinum [illegible] ad quod impetrandum [illegible] fecit [illegible]
[illegible] de [illegible] et quod [illegible] fecit

Mirabilia descripta bonitate vite contemplative hic consequenter describitur eius sublimitas et secundo amplior iocunditas in **principes** Circa primum sciendum quod ad sublimitatem contemplationis ascenditur frequenti meditatione et ferventi oratione primo ponitur primum 2o 2m in clamavi primo in d. quod primo ponitur contemplationis ascensus 2o ad hoc consequitur zelus in iustus es domine primo in d. quod primo contemplationis describitur methodus clemens 2o ponitur impedimenti ablatio in [illegible] inimicos.

Iustus hic describitur sequens zelus et attenditur 2o [illegible] ex primo tu [illegible] legis divine [illegible] de [illegible] et mathathia ab homine ex consideratione verbi divini quod est intentum ad divinam legis zelum primo ponitur primum 2o 2m in [illegible] 2o

Clamavi hic agitur de sublimitate contemplationis primo agitur de oratione fervente ad quod duo faciunt scilicet quantitas orationis et singularitas orationis primo ponitur primum 2o 2m in vide humilitatem primo in d. quod primo ponitur orationis quantitas 2o impedimenti [illegible] in appropinquaverunt

Vide humilitatem hic agitur de altitudine contemplationis primo agitur singularitate orationis tunc dicitur vide humilitatem

Principes descripta vite contemplative sublimitate hic describitur eius amplior iocunditas et primo ponitur [illegible] consultatio 2o ponitur eius augmentatio in appropinquaverunt

Appropinquaverunt hic ponitur augmentatio de iocunditatis amplexe contemplationis [illegible] augmentatam contemplationem augmentatur [illegible] consulta et quod [illegible] tale amplior augmentata contemplatione [illegible] tunc dicitur [illegible] ponitur augmentum contemplationis tunc dicitur [illegible]

Ad dominum [illegible] templi quod erat [illegible] a sacerdotibus et levitis [illegible] a quodam devoto ad talia ordinatur agitur et quod sit oratio [illegible] liberatione [illegible] de captivitate babilonica et dicitur [illegible] ponitur de [illegible] liberatione [illegible] 2o ponitur babilonorum primo [illegible] dilatio liberationis in [illegible] [illegible] de Senacherib [illegible] de babilonis [illegible]

Moratus [illegible] de [illegible] [illegible] a quo petit devote liberari et quod [illegible] [illegible] retrusi et suspirat pro dilatione sui remedii.

Levavi psalmus iste [illegible] sicut precedens est oratio [illegible] pro reditu populi israel de captivitate babilonica sic precedens est oratio pro bono statu populi de captivitate reversi de quo [illegible] primo [illegible] populi levavi oculos

Letatus psalmus iste [illegible] est oratio [illegible] consultatis [illegible] de edificatione civitatis et templi quam providit [illegible] [illegible] nathan propheta de mandato domini et [illegible] primo ponitur consultatio [illegible] edificatione 2o [illegible] [illegible] conservatione [illegible] letatus sum [illegible] nathan propheta [illegible]

Ad te levavi iste psalmus salvo meliori iudicio aliorum fratrum potest exponi de liberatione populi Israel ab afflictione inducta per Antiochum illustrem in qua populus miserabiliter fuit afflictus et dispersus quod confirmatur quia populus in principio populi in afflictione fuerat dicit Ad te levavi

Nisi quia dominus videtur quod David fecit hunc psalmum gratias agens deo de sua liberatione et populi sui a philisteis astantibus qui cum audierunt de unctione regis super Israel ut sic David acciderunt et [illegible] ut destruerent sed fuerunt debellati virtute divina amplius [illegible] quia David populum ad dominum laudandum inducit nunc Israel i. populus [illegible] victoria

Qui confidunt de mala [illegible] psalmus iste [illegible] non [illegible] cum ipse [illegible] sunt [illegible] sic quod [illegible] et [illegible] de [illegible] spirituali [illegible] de qua dicitur apocalipsis 21 [illegible] [illegible] ista [illegible] confirmatur psalmus iste [illegible] qui confidunt

In convertendo [illegible] littere [illegible] psalmus loquitur de reditu populi Israel a captivitate babilonica [illegible] de captivitate [illegible] per romanos non [illegible] indeclinabiliter [illegible] dicitur Inquit

Moraliter potest exponi de qualibet [illegible] reditu a peccato mortali [illegible] de babilonia [illegible] confusionis [illegible] et [illegible] ad [illegible] domum gratie in presenti et glorie in futuro

Nisi dominus David fecit hunc psalmum [illegible] reputabat se et totum populum suum non sufficere ad edificandum domum domini [illegible] quod ipse dominus [illegible] et paralipomenon quod [illegible] ut edificet [illegible] domum [illegible] non [illegible] apponat manum suam [illegible] [illegible] nisi dominus edificaverit [illegible] quod domus domini edificatur dupliciter [illegible] corporaliter [illegible] lignis et lapidibus [illegible] spiritualiter per doctrinam in fide et moribus et [illegible] [illegible] primo de edificatione corporali secundo de spirituali ibi cum dedit

Beati omnes psalmus iste [illegible] [illegible] ad timorem dei promittendo deum timentibus prosperitatem temporalem [illegible] ut [illegible] qui [illegible] talibus bona [illegible] [illegible] beati omnes [illegible] promittit [illegible] in [illegible] [illegible] mitti [illegible] celebritatis [illegible] ecce sic benedicetur

Sepe expugnaverunt salvo meliori iudicio videtur psalmus iste [illegible] [illegible] deo pro liberatione populi Israel a persecutoribus suis qui frequenter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deum liberatorem [illegible] persequentium [illegible] dominus iustus

De profundis aliqui dicunt quod psalmus iste est oratio Davidis pro liberatione sui
a peccatis adulterii et homicidii Urie. Sed fratres predicatores et magistri predicatorum dicunt quod sit oratio
populi Israel a captivitate babilonica secundum aliquos [illegible] qui loquitur ex persona populi dicentis De profundis

Domine non est exaltatum psalmus iste David [illegible] in corpore naturali bona et mala dispositio
redundat in membris sic meritum et demeritum principis redundat in subditos
ideo David considerans in quo posuit [illegible] non ad iactantiam sed in
se [illegible] ad populi [illegible] pro statu [illegible]
Moralitas est ut princeps mundi ipso David zelet pro statu populi sui

Memento domine psalmus David in quo facit mentionem primo de duobus scilicet de
devotione quam habuit de edificatione templi et de possessione [illegible]
ad successionem regum in filiis suis primo [illegible] secundo ibi iuravit dominus
primo in quo primo ponitur devotio David circa templi edificationem secundo [illegible] arche
translationem ibi ecce audivimus

Ecce quam bonum psalmus David quem [illegible] expositores [illegible] loquitur de unitate
populi Israel adunate per unitatem sub uno rege et sub uno [illegible]
de quibus fratres fuit sermo [illegible] et [illegible] David Ecce quam

Ecce nunc [illegible] psalmus est quo [illegible] sacerdotum et levitarum ad laudem dei

Laudate nomen [illegible] psalmus est quo [illegible] fidelium ad laudem dei et
primo ponitur invitatio in generali secundo magis in speciali secundum diversas status ibi domus Israel
[illegible] primo ponitur [illegible] invitatio secundo [illegible] ad [illegible] ibi laudate dominum

Confitemini auctor non [illegible] ignoratur secundum [illegible] et hebreos et est invitatio sive
predictis psalmus et dividitur in [illegible] primo ponitur invitatio ad dei laudem ex beneficiis
collatis [illegible] secundo ex collatis populo Israel specialiter ibi qui percussit primogenita
tertio ex beneficiis collatis omni [illegible] vita [illegible] ibi qui dat escam

Super flumina [illegible] psalmus iste auctor ignoratur [illegible] et hebreos et loquitur de templi
destructione et babilonica captivitate et dividitur in [illegible] primo ponitur [illegible] populi captivati
liberatio secundo [illegible] ibi memor esto et [illegible] babilonis
Moraliter [illegible] de quibus penitente qui lamentatur [illegible] in
captivitate demonis per peccatum mortale et petit punitionem demonis et membrorum
suorum in gehenna secundum ordinem divine iustitie

Confitebor tibi domine psalmus david est in quo gratias agit deo cuius ad quam libertatem
fuit a persecutione absalon et rebellione sibe filii bochri et reddit ad
ad [illegible] ad adorandum et regraciandum sicut precipit [illegible] a facie absalon
et [illegible] et [illegible] ad sadoch reportata archa [illegible] et dividitur in 2 partes primo david ipsi
deo regraciatur 2° ad similia alios reges hortatur ibi confiteantur tibi et c.

Moraliter exponitur ut sit gratiarum actio devota cuiuslibet liberati a dimittis
a persecutione tribulatione et invitatio aliorum ad confessionem devotam laudis divine

Domine probasti psalmus david et zacharie [illegible] aliud ad [illegible]
victoriam in [illegible] a [illegible] quod sit quedam assurrectio ad confessionem divine laudis
ex consideratione eminencie divine et dividitur in 2 partes primo describit dei eminenciam
2° consurgit ad eius inventionem ibi quia tu possedisti primo in 2 partes primo describit celsi-
tudinem divine scientie 2° latitudinem sue potentie ibi quo ibo

Moralitas huius psalmi est quod quilibet christianus considerat dei noticiam omnia intuentem
et attendat ubique potentie 2° assurgat ad dei [illegible] quod cuncta inveniet
et ad detestationem omnium iniquorum

Eripe me domine psalmus david et est factus ab eo cum esset in persecutione saulis
petens ab eo dimittis liberari [illegible] multas [illegible] et dividitur in 2 partes primo [illegible]
petit suam liberationem [illegible] 2° [illegible] predicti persecutorum punitionem ibi caput
circuitus primo in 2 partes quia primo allegat quod sua liberatio [illegible] persecutorum [illegible]
et 2° sua in deo confidentia ibi dixi domino

Domine clamavi psalmus david quem [illegible] se peccasse pro [illegible] [illegible] que post
petens a domino ut non pateretur [illegible] et dividitur in 2 partes primo postulat
[illegible] 2° [illegible] applicat ibi pone domine est 2° in 2 partes primo petit [illegible]
a pravo [illegible] 2° a [illegible] pena ibi quoniam adhuc est 2° in 2 partes primo a [illegible]
[illegible] 2° a [illegible] ibi sicut crassitudo

Moraliter est ut [illegible] qualis [illegible] sic per [illegible] peccasse vel ad [illegible]
[illegible] sentit [illegible] psalmo david [illegible] ut sit reddendo per de-
votam orationem [illegible] et a debita pena liberetur

Voce mea psalmus david [illegible] fecit [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
aliorum et fuit factus ad modum [illegible] in spelunca odolla [illegible]
[illegible] de manibus philistinorum cum occidere voluerunt in geth et dividitur
in 2 partes primo ostendit [illegible] anime sue 2° petit dimittis [illegible] ibi clamavi ad te

Moraliter exponitur de quolibet fideli in magna afflictione [illegible] psalmo david [illegible]
tate coram deo [illegible] anime sue petendo [illegible] dimittis liberari ut sic
confessione laudis divine possit libere deo [illegible]

Domine exaudi psalmus iste dauid quem fecit quando persecutus est absalon in quo psalmo fecit
pluribus precibus orationem deum deuote pro sua liberatione et diuiditur in duas partes. primo ponit petitionem la-
crimosam secundo subdit graciose exaudicionis effectum ibi Spiritus. prima adhuc in duas quia primo ponit deuotam petitionem
secundo petitionis rationem ibi quia persecutus est.
Moraliter competit cuilibet fideli constituto in persecutione grauium a quibus lacrimose
petit diuinitus liberari propter quod meretur graciose exaudiri.

Benedictus dominus deus psalmus dauid quem fecit cum stetit contra goliath gigantem in prelio
et diuiditur in duas partes. primo dauid diuinum exponit assistens adiutorium confitetur secundo laudandum deum pollicetur
ibi Deus canticum nouum. prima adhuc in duas quia primo confitetur assistentiam adiutorii diuini
secundo attribuit hoc bonitati diuine et non sibi ibi Quid est homo.
Moraliter competit cuilibet fideli qui contra victoriam de hoste visibili
siue inuisibili cuius est spiritus malignus quoniam dauid insurgit ad laudandum dei.

Exaltabo te hymnus dauid. hymnus est laus diuina cum cantico seu exultatione
et si non est laus dei et non cum
et si non est laus dei et si fit cum exultatione non est hymnus [illegible] si est laus dei et non cum
cantico seu exultatione non est hymnus. Fecit dauid hunc psalmum ad dei laudem cum cantico
seu exultatione et diuiditur in duas partes. primo dauid deum laudat secundo alios ad eundem laudandum
excitat ibi Generatio. et secundo excitat primo per res veteris testamenti et secundo noui testamenti
ibi Confiteantur tibi tertio [illegible] ibi Alleuat dominus.
Sensus litteralis huius psalmi est etiam moralis propter quod non oportet aliam mo-
ralitatem addere nunc in consimilibus psalmis.

Lauda anima psalmus quasi ab auctore [illegible] factus cum ab aliquo sancto qui dedicat in eo
quod natura de temporalibus sed de deo confidendum est et diuiditur in duas partes. primo psalmista laudat deum
secundo descendit ad propositum ibi Nolite. prima in duas. primo ostendit quod confidendum in temporalibus
est fugiendum secundo quod confidendum in deo est amplectendum ibi Beatus vir.

Laudate dominum quoniam ubi nos habemus laudate dominum quoniam in hebreo est alleluia quod idem
est quod inuitatio ad laudandum deum. diuiditur in duas partes. primo ad laudandum dei inducit secundo ad hoc rationes
adducit ibi Edificans. prima in duas. primo ponit beneficia fere spiritualia quantum spectat ad [illegible]
generaliter ibi Precinite.
Lauda ierusalem saluo meliori iudicio videtur quod psalmus iste loquitur de reedificatione
spiritualis ierusalem que est ecclesia de reedificatione per zorobabel templi materialis in quo
non fuit cum illo templo numquam fuerint tanta prosperitas sicut hic describitur. Et diuiditur in duas partes.
primo ecclesiam ad dei laudem inuitat secundo ad hoc rationes assignat ibi Quoniam confortauit
et hoc primo ponit beneficia noue legis secundo beneficia veteris ibi Qui annunciat. prima
in duas. quia primo ponit diuina beneficia secundo declarat quod data sunt ibi Qui dat niuem.

Laudate dominum de terra ... aut ... et ... psalmus invitat ... creature ad laudandum deum et ... psalmus ... adventu ... et ... ad laudem dei invitat creature superiores ... inferiores i laudate dominum de terra ... invitatoris ... ipse dixit

Cantate domino psalmus ... laus facta ab aliquo sancto ... psalterio ... fideles ... adventu ... ad ... fideles ... dei laudem ... ad hoc ... quia templa ...

Laudate dominum in sanctis iste psalmus ... invitatio ad laudem dei ... et ... laudem ... in sanctis ... testo ... magnificis ... laudandi ... in virtutibus ... in sono tube et in musicis ...

Aliter ... ut sit ... libri psalmorum ... ad ... ad celestem gloriam parato ... ad dei laudem ... invitat ... celestes ad dei laudem ... in virtutibus ... angeli ... ad dei laudem assumpti ... in sanctis ... angeli ... in celestibus ... musica ... celestes ... laus vocalis ad designandum ... celestis ... principalior ... laus mentalis sive spiritualis

Nota circa quindecim gradus psalmorum tres ... gradus ... tendunt ad perfectionem ... incipientium sive status ... proficientium sive perfectorum ... quantum ... difficultate ... considerandum ... aggredi statum virtutis patitur difficultatem ... resistentiam passionum sensitive ... et turbationes ... resistentiam passionum ... difficultate ... passiones ... et ... de aliis virtutibus cardinalibus ... modum ... ad dominum ... perfectam virtutem ... ad dominum cum tribularer clamavi ... Secundo ... quandam fiduciam habendi cum divino auxilio de passionibus ... Tertio ... ad ... psalmus ... levavi oculos meos in montes ...

hec ulterius precipit sperm vivendi ad deum debite colendum passionibus carnalibus
vo d[icitur] in 3o ps[alm]o levatus sum in hymnis que dicuntur in s[e]c[un]do capitulo hec ulterius precipit spem
portandi celeste premium pro deo obsequio et s[ecundu]m hoc d[icitur] in 9o ps[alm]o ad te le-
vavi oculos meos s[cilicet] ad recipiendum mercedem ab eis sta oculi mei et
¶ Quartus gradus ut de inchoata confirmacione s[ecundu]m predicta quod non gloriatur sed totum at-
tribuit divine gratie et de nichil ergo domini salvatoris lucas 17 cum omnia feceritis
que dicta sunt vobis dicite servi inutiles sumus et ideo hoc d[icitur] in 4o ps[alm]o nisi quia
dominus erat in nobis ¶ Capitulum 2m quartum in quo describitur scientia profectus
¶ Primus gradus est quod recedat a passionibus per exercicium virtutis confidat de sta-
bilitate in bono cum dei adiutorio et hoc d[icitur] in 5o ps[alm]o qui confidunt in domino ¶ Secundus
gradus est ut liberatus a passionibus reprimens prius ut captivum detinentibus
ad pulchritudinem contemplacionis assurgat et hoc d[icitur] in 2o predicto in convertendo
dominus captivitatem syon ¶ Tertius gradus est ut profectus in quod cum dei adiu-
torio in profectu ad alios dirivet per proximi edificationem in qua sciat
se nichil posse agere sed assistentia dei specialiter propter quod d[icitur] in 3o ps[alm]o nisi dominus
edificaverit domum ¶ Quartus gradus est ut pro edificatione proximorum sumptus
debitos non requirat sed gratis impendat et ideo d[icitur] 2o thessa 3o nocte et
die operantes ne quem vestrum gravaremus non quasi non habuerimus potesta-
tem sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos et hoc
in 4o ps[alm]o d[icitur] beati omnes qui timent dominum qui scilicet verbo et verbo proximum edificando
se sub[ici]t labores manuum tuarum ¶ Quintus gradus est ut propter tribulationem
insurgentem a pr[e]dictis operibus non desistat sed d[icitur] in 4o ps[alm]o sepe expugnaverunt
¶ Capitulum 3m quartum in quo describitur status profectorum secundum quod sicut iacobi 1
paciencia opus perfectum habet patiatur ut habetur in duplici gradu primus est
quod hoc tribulaciones pacienter sustineat et hoc ut a bono opere non desistat
et hic est ultimus gradus predicti quarti ut dictum est et 2us qui est aliorum et ii capitulum
¶ 3us quartus est quod non solum hoc persecutiones paciencter tolerat sed et persecutoribus
bonum optat pro eis orando quod fieri docetur lucas 23 pater ignosce illis et
et hoc d[icitur] in 1o ps[alm]o ad dominum cum tribularer clamavi ad te domine de profundo tribulacionis orando
quod timuerit vir sub[ici]t in vigilia observacionis domini et quod ideo profectus vita defa-
cilis surgat aliquis motus saltem levis per elationis dona que inhabitant qui insidiatur
operibus profectus ¶ 2us gradus est ut profectus vita nullus motus elacionis surgat
in eis nec aliquid significans appareat sed d[icitur] ps[alm]o 2o domine non est exaltatum cor meum
¶ 3us at gradus est ut hoc que in corde et opere applicet pro toto divino obsequio et ideo d[icitur] in
3o ps[alm]o memento domine david et quia caritas est vinculum perfectionis s[ecundu]m quod d[icitur] col 3o
¶ 4us gradus est ut hoc sit in caritate perfectus s[ecundu]m modum que traditur actus 4o
multitudinis credencium erat cor unum et anima una et hoc in ix o ps[alm]o d[icitur] ecce quam
bonum et quam iocundum ¶ 5us gradus est quod hoc ex perfectione caritatis quantum possibile
obliviscatur sui ipsius et totum se impendat divinis laudibus quasi mente habitans
in civitate celesti s[ecundu]m illud ad philippenses 3 nostra autem conversatio in celis est et hoc d[icitur] ps[alm]o
4o ecce nunc benedicite dominum

221 b

Sequuntur conclusiones venerabilis magistri Wilhelmi block doctoris
sacre theologie De participacione missarum tam pro vivis quam defunctis

Intencio conferentis temporalia est quod pro eo dicatur missa ad satisfaciendum
deo de penis sibi debitis. Vel intelligendo quod huiusmodi satisfactio to-
taliter cedat in solucionem suorum debitorum vel quod plus sibi proficiat
quam aliis Vel quod equaliter sibi et aliis valor misse proficiat ¶ Ad satisfa[ciendum]

¶ Missa celebrata pro multis non valet cuilibet eorum tantum quantum valeret
si pro uno solo celebraretur Quia licet meritum passionis christi sit infinitum
in vigore et virtute activa pro valore infinitorum mundorum salvandorum
tamen effectus passionis et sanguinis christi participatur ad certa modo finito a
recipiente illud effectum ad satisfaciendum pro debitis penis peccatorum suorum
Sed clarum est quod effectus finitus divisus in decem partes non est tantus
in qualibet sua parte sicut est in toto quia omne totum est maius sua parte Ergo
pro una missa huiusmodi effectus passionis christi plus satisfaciet de suis de-
bitis quam si effectus mitteretur in missa ad diversos. In missa vero
quod effectus passionis et pene christi mittatur ad unum vel plures solvendum
a suo debito concurrit divinum beneplacitum intencio sacerdotis et persone
indigens satisfactione Deus concitat porcionem meriti christi et intencionem
sacerdotis applicatis ad talem materiam unam personam vel plures personas
indirectos aut equaliter aut inequaliter secundum quod sacerdos intendebat principaliter
consecrare et offerre sacrificium corporis et sanguinis christi pro uno vel pluribus

¶ Exemplum pro nostra satisfactione loquendo Si centum hominibus quibus obligatur
teneor in decem denariis Si offero ipsi pro denarios pro omnibus clarum
est quod tamen non valebit uni sicut omnibus quia dando decem pro uno fuisset satisfactum

¶ Exemplum quod meritum passionis christi applicatur isti materie seu persone secundum
intencionem sacerdotis applicantis. Apparet in aliis sacramentis sicut in
baptismo quo baptisatur quod sunt materia et forma et intencio ministri
credentis facere hoc quod christus instituit faciendum Ibi quod opere operato sit quod
vi passionis et sanguinis christi fit satisfactio et remissio pene debite
pro baptizatum et gracia datur finita cum caractere in anima baptizati
Ita in sacramento penitencie quod eadem virtute sanguinis christi datur relaxacio
culpe actualis et pene eterne primo multociens tociens pene per
contricionem. Hanc potestatem dispensatoriam effectum sanguinis christi dedit
sacerdotibus super certa materia et persona vel certas personas prout
voluntas et intencio sua a divina voluntate regulata proponit dispensari
effectum misse finitum pro una persona vel pluribus equaliter vel inequaliter secundum partem [illegible]

¶ Hic nec fit sermo de efficacia oracionis et devocionis quis certe vel sin-
gularium personarum quia pro una oracionem quod vi oracionis in caritate fre

et fervore ascendentes in conspectu dei potest deus exaudire pro uno solum
vel pro multis equaliter Secundum quod sacerdos celebrando orat et sua oraci-
onatur quod exaudiatur pro remissione multorum peccatorum equaliter primo
supplicatorie apud divinam misericordiam et caritatem. tamen oracio secundum non sit pro
modum satisfactorie apud divinam iusticiam Ideo sicut divina iusticia
misericordia et caritas immittit pro oracione multorum penas Ita divina iusticia
immittit pro consecracione corporis et sanguinis christi multorum penas.
ibi pro via operis caritatis et misericordie. hic pro via iusticie et equitatis Ideo ibi
non dicitur satisfactio pro oracione. Sed sic hic fit satisfactio pro consecracione san-
guinis domini. ¶ Caritas sponsi et sue sponse cognoscit omnium meritorum
premia reposita apud deum sicut que sunt Ideo intencio sacerdotis
recipientis missam et sacrificium offerri pro se debet singulari caritate dei
sicut quod caritas dei non est sine dilectione proximi tamen in magna deinde non debet
concludere proximum pro precepto eius. sicut tamen requirere fieri satisfactionem
pro debitis suis stando in hac qualitate vel magis in spirituali ponendo
circumstancias. In qualitate refert quantitate sacrificii deo qui ponderat
motores in statera ¶ Aliquis conferens sacerdoti sua temporalia ad eius suffici-
entem et decentem sustentacionem intendens quod sacerdos celebret
missam offerendo sacrificium corporis christi et sanguinis ad satisfaciendum
pro debitis penis suorum peccatorum Sacerdos secundum hanc intencionem ipsius
conferentis temporalia si se obligavit debet iuxta tenorem obligacionis complere
promissionem Aliter fieret defraudator si suam intencionem servaret Nisi
in casibus ut si esset necessitas non posse complere voluntatem illam quod infirmitas
vel demolitio temporalium ut si esset urgens [?] utilitas et honestas quod in die-
natiis [?] domini non dicatur missa de requiem. si esset dispensatum per superiorem
¶ Secundum quod sacerdos sit obligatus pro uno ut quod intendat offerre sacrificium
sanguinis christi pro unius satisfactione defraudat illud unum si adiungeret
aliud in eadem missa satisfactione que potest resultare ex una missa
in solucionem debitarum penarum pro uno si tamen disposuerint pluribus dividere
per partes divisas Sicut si unus panis satisfaciens pro vita plurium
morientium daretur pluribus qui tamen sufficeret pro vita solum unius
eorum salvanda ¶ Secundum quod sacerdos sit obligatus pro uno non potest
tunc includere in missa tamen Cogitando quod generalis intencio sufficiat ut quod
deus omnia merita sciat distribuere sicut vult quantum vult et quibus
et quantum Quamvis deus non expectat nostra intencione neque direccione neque orac-

tu secundum ordinem sue prudentie vult dare et ordinavit se daturum
aliqua dummodo hoc vel hoc fiat. Exemplum si quis in testamento ordinavit
talia re restituenda executores obliviscuntur. nonne manet
adhuc obligatio satisfactionis quantum et ad effectum satisfactionis
verum dum iste moriens punietur in futuro secundum legem satis
factionis ex divina iusticia quamvis aliter sit ex divina misericordia
et caritate morientis cuius contricio caritativa potest supplere neg
ligentia executorum qui tamen puniendi sunt propter negligenciam
¶ Corollarium In aliquibus istis obligationibus primo defraudatur qui apponit 2°
obligatio repugnans ut contraria primo et directe deus defraudatur qui sicut
omittitur illud quod erat attributum pro satisfactione vivi et dicitur in pluribus
¶ Corollarium quod sacerdos in recipiendo obligationem a conferente temporalia
debet esse sagax prudens et discretus in modo et forma obligationis
faciende cum primum pondus in primo sit onerosum pro longa via in fine
¶ Corollarium quod deus quantum ad virtutem satisfactionis equaliter valet defuncto quecunque
verba dicantur in missa sive de nativitate domini sive de requiem. Sed
quantum ad virtutem orationis plus valet sibi missa dicta per verba de requiem
hoc autem potest suppleri si primo dicatur missa diei deinde missa de requiem.
¶ Corollarium habens cotidie specialem missam pro suo fundatore non potest salva
consciencia se obligare ad alia onera ut anniversaria tricenaria
simul dicenda cum speciali missa sui fundatoris ex quo fundatione
habet victum et vestitum sufficientem Quia non minuitur debitum
si cuius pecunia solvitur quod alteri erat solvendum per textum in
de pe. Ju. c. cum te Ideo missa in conventu fundata specialiter pro aliquo vel
non potest persolvi in numero misse que debet conventualis dicenda in magno
altari computatur Quia voluntas fundatoris missam specialem erat augere
missas dando sua temporalia quibus conventum obligavit ad re
cipiendum satisfactionem specialem ex missa sua pro debitis peni
suorum peccatorum ¶ Item pacta non servare quod potest fieri quomodo
contra pactum ... c. i. de pactis Ideo qui onus recusat subire non
capiat lucrum.

Penitenciam agite etc.

¶ Tres sunt partes penitencie scilicet contricio confessio et satisfactio prima in corde
secunda in ore tercia in opere [illegible] peccati [illegible] penitenciam volt
agere [illegible] ut per que peccaverunt per hec et puniantur [illegible] magis de cogitare
[illegible] [illegible] et non [illegible] facere [illegible]
[illegible] voluntati [illegible] [illegible] penitencie [illegible] denuo
omnia peccata ab aliquo et singula in [illegible] [illegible] cordis contricione dimittuntur [illegible]

¶ Penitencia secunda tabula est post naufragium naufragantium in hoc mundo [illegible] post
[illegible] culpa a qua eripimur per baptismum [illegible] naufragium per
peccatum [illegible] est ad secundam tabulam scilicet penitenciam [illegible] [illegible]
~~omnia peccata ab aliquo et singula [illegible]~~

¶ Baptismus est sacramentum et [illegible] penitencia [illegible] et sacramentum est interior [illegible]
est exterior sacramentum est

Penitencia secundum Ambrosium

Est penitencia mala plangere et plangenda iterum non committere

Gregorius

Penitencia est anteacta peccata deflere et flenda non committere

Ysidorus

Irrisor est non penitens qui adhuc agit quod penitet nec videtur deum poscere
subditus sed subsannare superbus

Augustinus

Inanis est penitencia quam sequens culpa commaculat nichil prosunt
lamenta si replicantur peccata [illegible] Lamentum est ne quod [illegible]
[illegible] illa omnia [illegible] que agunt [illegible] non [illegible] Cotidie
[illegible] et elemosinis cotidie redimenda

Nichil prodest homini ieiunare et orare et alia [illegible] facere nisi [illegible] ab
iniquitate [illegible]

Prius [illegible]

¶ Hec intelligitur de p[er]manis est pena quam sepius culpa gravabat id est
careret sanctorum illorum pene quam sepius culpa non ignorat Illius [illegible]
est adeptus glorie et vitatus gehenna.

Secundum Augustinum in omelia de pena

Pena est videre se puniens in se quod doleat commisisse

¶ Vade et noli peccare apostolus: Non dico non pecces sed non voluntas peccandi
in te oriatur. Cor quod subibit in dolore in pena semper custodiatur.

Penitenti vero peccata dimittuntur et tamen post offensam quam replicatur iterum redeunt
Non quod dimissa peccata iterum imputentur sed quia per ingratitudinem etiam
reus est et iniuriosus constituitur ac si illa redirent. Hoc intelligendum est
quod graviora sunt sequentia peccata post ignitionem et tanto graviora quanto graviora et
multa sunt dimissa non quod dimissa iterum exigantur et cetera.

¶ Augustinus: Sentit deus penam sed cum sentire et sentit offeratur et si ad sentiendum
perveniat maiorem et cetera tamen velut venti ad utramque viam sicut perfecte liberatur
et complectitur et statim [illegible] ad priorem revocat statum

Di. xvi.

Pena supplicia commutantur in bonis hominibus quod et ipsa flagella penas agunt
quia et sunt brevia et momentanea tamen non respiciunt deus quod at temporali
flagello non corrigitur post eternaliter punientur. Consideratio vero et flagella
gella duriora et detiores sunt ut peccatores potentibus eterna co-
mittunt ut temporale supplicium sit eis eterne penitentie super-
principium ibi non consurget dupliciter tribulatio

Augustinus

¶ Ignis succensus est id est iudicia sua incipient et ardebit usque ad inferna deorsum

¶ Sic quinque modis sunt flagella [illegible] ad [illegible]

¶ [illegible] diluvium sodomitas [illegible] egiptios mare [illegible]
[illegible] potius [illegible] punisse [illegible]
puniret quod non indicat deus bis in idipsum et hoc [illegible] de hiis qui in
flagella [illegible] et perierunt

Leuis culpa leui supplicio compensatur aggrauacio diuturnius suppliciis debet reseruari

Cum quis flagellatur pro peccato eius non est contrarium sed pacientis est pena et humilitas applicatur considerans se peccatum fecisse sicque non intelligit pro eo puniri a deo pena illa satisfacit et releuat contra.

Multa sunt elemosinarum genera que cum facimus adiuuamur non solum qui dat esurienti cibum sitienti potum et nudo indumentum sed et qui dat veniam petenti elargitur et qui emendat verbere cui potestas datur ut cohibeat aliqua disciplina ut orat ut ei peccatum dimittatur sed maior est que corde remissio iniuriarum et illud diligas inimicum ## dicit

Qui ordinate vult elemosinam dare debet a seipso incipere et eam primum sibi dare Est enim opus misericordie amplectarius quo sic placetur deo nec se fallat in peccato permanens nec elemosina comunicare contrarie non omne non confidat Qui diligit iniquitatem odit animam suam ... hoc omnis facere sunt caritate et nunc omittere et elemosinas fructum recuperare Si elemosinas fecit largas non tamen satisfecit deo a seipso non incepit nec dicitur elemosina dum crudeles est permanens in mortali peccato que inordinate agit.

Bona opera facta ab homine in mortali consistente peccato dicuntur mortificari a deo et non dari obliuioni non quod proficiunt ad vitam eternam optinendam sed ad tolerabiliorem eorum iudicium supplicium sustinendum ita dicit apostolus si tradidero corpus meum sic ut ardeam nichil michi prodest scilicet ad optinendum regnum dei sed ad minus sustinendum eorum incendium. Eodem modo bona opera post lapsum non sunt in memoria dei ut in ezechiele Si auertit se iustus a iusticia et fecerit iniquitatem morte morietur Omnes iusticie eius quas fecerat non recordabuntur in peccato suo morietur et non erit in memoria iusticie eius quas fecerat ista sunt intelligenda ad vitam perpetuam bona perita non dicuntur dari sed ad minorem penam

Vita domus sit curari per pericula omnes prius mori prius quam omnes sumunt a deo ab omnibus liberamini nec aliquid deorum aliis reddi ... et totum honore

Pinusit [?]

[illegible]

Ricardus de media villa in 4° sententiarum super 4ª distinctione.

Nos ipsos iudicare est peritie(?) Et quod peritus semetipsum diiudicat

Quidam sunt qui numquam peccaverunt [mortaliter?] tamen potuerunt et si peccassent ~~peccassent~~ [ut beata virgo et alii sancti(?)] potuissent in eis peccata remitti ~~sicut aliqui angeli sunt~~ Alii sunt qui numquam peccaverunt sed peccare potuerunt tamen si peccassent non potuissent eis peccata remitti sicut mali(?) sunt angeli Alii sunt qui peccare potuerunt et peccaverunt ut homo

Minus sentitur amor boni sit fortior motus quam timor oppositi mali tamen communiter in peccato quia non propter saporem dulcedinis boni iam non sentitur movetur ad detestationem peccati ex amore boni sicut ex timore mali et ut frequenter hoc videmus quod peccatores magis horrent penam quam desiderant vitam glorie.

Quandocumque contritus fuerit peccator non dimittitur sacerdos(?) ei iungere aliquam penitentiam(?) quia non tamen reconciliatus est secundum iudicium dei sed et secundum iudicium militantis ecclesie [illegible] ei et cetera et [illegible] per contritionem contrita(?) sit dimissa

Per penitentiam restituuntur omnes virtutes loquendo de illis virtutibus que sunt cum caritate in homine per infusionem quia caritas non potest esse in anima cum carentia(?) aliarum virtutum necessariarum ad rectitudinem spiritualis vite

Bona opera viva dicuntur que fiunt ex radice spiritualis vite que est caritas propter quam operans remuneratione(?) dignus est in vita eterna. Hec tamen per sequens mortale peccatum mortificantur non per se nec absolute sed per accidens et in relatione ad peccatorem quia stante mortalis peccati obstaculo homo per ipsa non potest ad efficaciam illorum operum quia cum peccato mortali remunerari non potest in vita eterna. Bona opera que dicuntur mortua que non fiunt ex radice spiritualis vite que est caritas et talia sunt bona opera in mortali facta [illegible] per bona opera mortificata per sequentem penitentiam vivificantur [illegible] per eam tollitur peccati obstaculum quo erat homo indignus consequi efficaciam illorum operum in eterna vita sed opera mortua numquam vivificantur quia per se et absolute mortua sunt quia non processerunt ex radice spiritualis vite

Cum peccator de peccato suo ex deliberatione recogitat tunc in illud
detestari tenetur vel sic ei suadet servat sedulus reparatum divine
amicitie cui actu non displicet sed de hoc deliberat illud quod
inter ipsum et deum ita sunt inimicitie gemine tum ex tunc nutant
peccatum quia non potest ipso dimittere sitis pinne in rucedo in peccatum
mortale 2º collis 2 vero hugonis Nota hos sunt peccatorem satisfacere
potes minus facere non potes aliud est ut plus facias quam minus.

Facultas venie tribuit accentum delinquendi quantum ad re-
missionem pene satisfactorie sed quantum ad inmissionem
offense non tribuit accentum delinquendi sed quod ad adversa

Si vero aliquis contra voluntatem suam satisfacere compellitur sive compulsio
sufficiens illa satisfactio non habet rationem virtutis vel pro comparatione
ad iudicem qui ad satisfactionem compellit Unde et sic compulsus
non satisfacit deo

Homo per se non potest reddere debitum honorem secundum equalitatem iustitie
sed secundum mutato ipsi et dispositione facientis quia in se est sicut iuncta deo reddit
honorem debitum 2º potest secundum illa potest satisfacere sicut sunt ista debita
satisfactio pro peccato quam equalitate iustitie non compensantes mutuam perfecte
sed secundum quod iustitie est concertiam divine bonitatis.

Pro originali vero solus satisfecit christus vero si vero pro alio pena pro actuali aut
mortali in satisfactione ipsi mutuis requiritur de lege communi aliqua
satisfactio perfecta non sunt ipsa rationem mutui ipsi sed quia deus et sunt
sui honoris et bonum nostrum ut per hiis quod voluntate propria cuiuntur
vel ominium voluntate propria satisfactionem aliquam faciamus

Sustinere flagella sive inmissa pro operatorem iustam cum non sunt ore et
quod deus infligit sive pro actore iusta cum non sunt aliquid quod deus fregit a
peccatoribus infligi iuste permittit Non satisfacit ea sustinere sed vero quia
patiens cum quia sic voluntas patientis ullomodo propria ad ea ut actum pii sive
sustinentis ea patienter sustinet recte inmissionis pene et debite pro peccatis
suis sunt sustinentis satisfactionis maxima sed secundum propria satisfactio in actu volunta-
contrarit flagella cum quod in promitt deus inmittit maiorem efficaciam habe-
tenendi voluntate ad bonum quam illa quod non inmittit sed inmitti permittit etc

Opus inchoatum ex bona intentione meritorium est in virtute motus illius nisi interrumpatur per actum contrarium ita ut id quod sequitur non continuetur cum intentione prima vel secundum actum nec secundum habitum. Satisfactio inchoata in caritate per peccatum mortale interrumpitur ita quod illa opera que sequuntur non continuantur cum prima intentione radice secundum actum vel secundum habitum vel mediate vel immediate

Nullum bonum deus relinquit irremuneratum quin aliquomodo remuneret. Unde quamvis opera facta in peccato mortali non remunerantur quantum ad meritum vite eterne vel quantum ad remissionem seu diminutionem pene debite pro peccato secundum iustitiam legis divine tamen remunerantur vel quo ad temporalia bona vel quantum dispositive ad inclinandum aures divine misericordie ad operantem. Hec tamen remuneratio non est ex debito sed ex liberalitate divine misericordie

Item moneas si in prima tu homini bona opera quibus minuitur pena sustinebis in inferno. Hoc non intellige quod propter illa minuatur pena que pro peccatis prioribus debebatur sed quia iterum quod fecit illa bona tamen sibi a malis que si faceret amplius puniretur etc.

Non de lege quia deus non potest remittere peccatum sine aliqua satisfactione sed utique potest ex privilegio speciali quia in hoc ostenditur plenitudinem sue potentie et benignitatis misericordie ut magis timeatur et diligatur. Anselmus: Cum punis iustos et malos iustum est quia illorum meritis convenit. Cum vero parcis malis iustum est non quia illorum meritis sed quia bonitati tue condecens est ut in paulo

Item Tres sunt partes satisfactionis scilicet oratio ieiunium et elemosina secundum quod tria sunt bona scilicet bona fortune que vocantur bona exteriora et bona corporis et bona anime. De bonis exterioribus satisfacimus per elemosinam sub qua comprehenditur totum quod expenditur in proximorum utilitatem. De bonis corporis satisfacimus per ieiunium sub quo comprehenditur quicquid pertinet ad corporis afflictionem. De bonis anime satisfacimus per orationem sub qua comprehenditur quicquid deo exhibetur per latrie virtutem. Tres sunt pariter concupiscentie carnis quarum prima possibile est occurri per ieiunium et concupiscentia oculorum que

qua ordinatur ecclesia et supplicia vite qua ordinatur ora
fouemus honore, prudentia tonit corporem quod ordinatur sepi
et i propter quod ordinatur ecclesia et i deum quod ordinatur
ora haec satisfactionis pars ponitur de pe. di vi. si.

Item dare elemosinam tenetur sub precepto quam in tertio sic in sic precepto
affirmativum omnes obliget sed non tamen pro locis et temporibus considerada cum e facultas hutil et miseria indigentis Si
homo habeat aliquid quod non sit necessarium sustentatione sue nec illorum
quibus tenetur providere sicut sunt uxor filii sui et ancille et sit tam
notabilis necessitas seu indigentia oportet illud cui dandum est
quia imminet probabilia signa omnem necessitatem ut vive tenetur
ex precepto subvenire indigenti Si etiam homo habeat aliquid
superfluum non tamen sustentatione necessarium et decentie sui status
tenetur de illo elemosinam facere indigentibus et si non inveniantur tales
qui sunt constituti in necessitate predicta et si plures occurrant indigentes
quibus omnibus subvenire non possit tenetur ceteris paribus magis indigenti subvenire
et non dans elemosinam in casibus superdictis mortaliter peccat

opera misericordie corporalia

Visito pato cibo. redimo. tego. colligo. condo
(infirmum, sitientem, esurientem, incarceratum, nudum, hospitem, mortuum)

spiritualia opera misericordie sunt hec

Consule. castiga. solare. remitte. fer. ora.
(ignorantem, delinquentem, tristem, delinquentibus, onera, pro aliis)

~~reputa~~ ~~sunt spiritualia vel dare ut fiet et corporales vel indigentibus~~
~~alias ut mi aliquis dat orat ut corporali indigentie pro se subveniat~~
~~Item ecclesie sit pro spirituales sed dat vel sit aliquid spirituale ad~~
~~subveniendum spirituali indigentie pro se~~

¶ Nichil ē magis q̄ op̄ corde dimittimus qd' ī nobis peccatur consequitur

¶ De acquisito p matrimonium potest fieri elemosina sed nō sacrificium vel elemo-
ad altare p scandalum et vicium q̄ sacrorum unde dicitur etc. nō offeras incesti
de rapinis et usuris nō debet fieri elemosina vel pfecto sed restitui   possibilitate ī do…

¶ De turpi acquisitis distinguendum ē quod aut sit notoria illi qui acquisivit ad sustentacionem
necessaria aut nō. Si sic de illis nō debet facere elemosinam quod magis ē teneri
ordini legis caritatis quam alijs etc. De nō turpi acquisitis hoc est

¶ Uir ē administrator bonorum unde mulieris capitulo ss nō debet dare
mulier elemosinas sine consensu viri expresso vel presumpto exceptis
talibus elemosinis et paruis p quibus ad possessiones con-
ī pt dote q̄ ordinatur ad sustinenda matrimonialia onera
habeat res alias vel ex proprio lucro vel p aliud licitum
modum tunc etiam de illis ~~inquisito~~ irrequisito assensu
mariti potest facere elemosinas moderatas etc.

¶ In malo homine duo sunt consideranda scilicet natura et vicium. Ex parte quia creatura
natura debet diligi ita debet quod caritate diligi. Quod vicium eius odiri
Ista debet p elemosina subueniri indigentie sue necessarie vel p hoc
ī maliciam nō foueatur. Secundum Augustinum unde cum esurienti panem
tollitur si de cibo securus iniusticiam negligat quam esurienti panem
frangatur vel iusticie seductus acquiescat

¶ Quod potest esse ex bona tam vel mala nō debet homo interpretari
ī partem peiorem. Quia de manifestis nō de occultis iudicamus
Et apostolus vero sunt q̄ nō possunt bono animo fieri. Apostolus de Pe-
niteas Estote misericordes dicitur. In hoc loco nichil aliud nobis
precipi estimo nisi ut ea facta q̄ dubium est quo animo fiat in meli-
orem partem interpretemur.

Capitulum ī qq p animas melius ē nō obligari ad scientiam quam ad scien-

¶ Pueri | iuniores peregrinantes | egrotantes minimi senes cum quibus labo-
rem nō … iuvantes ad loca sancta peregrinantes et … no-
hospitari moderates vel laborantibus si assit facultas dicunt a suo facere

¶ Qui victum necessarium potest acquirere cum labore q̄ convenient … [superscript: pro re licet … et dispensacionem]
a sacratione nō excusatur

¶ Ille qui in diebus ieiunalibus semel tantum comedit et tamen cum vicio gule quinque speciebus frangit statutum, quia non comedit in sero, non frangit tamen statuti mentem, que est vicium gule per carnis ieiunium et frangat eius ieiunium. Et dicitur peccat mortaliter in gula aliquando in fractione ieiunii.

Quinque species gule

Ad que gula pertinens	cum anticipata	cum nimis exquisitis	cum nimium aspi-	cum nimia
	comestione	cibis et lau-	rat ad cibum	sollicitudine preparandi
Pre[propere]	propere	laute	nimis ardenter	studiose

Quod licet aliquis peccet mortaliter sive venialiter prandendo bis vel pluries, non frangit ieiunium, et in quolibet potest esse tanta excessus quod mortale et frangit ieiunium, quod est a viciis abstinere et in aliquo canonica ieiunium etc.

¶ Dives tamen non cogitur cibis pauperum vesci, sed uti debet consuetudine infirmitatis sue nichilominus dolens si aliter abstinere non posset.

¶ Principale ieiunium est abstinere a viciis et secundarium abstinere ut patet.

¶ Nimia tardacio circa potum quamquam sit contra decretum, quod pulsatur, quamvis si frangat ieiunium commedi... immoderato in potu super eo ieiunium non frangit quia cum in glossa non potest accipi certa mensura regulariter non cadit sub determinatione legislatoris.

¶ Communiter aliqui dicunt quod bibere vinum in mane vel crustula et comedere electuaria in sero delicatiora, tamen frangat ieiunium. Credo tamen quod communis illa aliquando nutriat in hoc tamen non est principalis usus eorum, alias frangeret ieiunium, bibens vinum vel cervisia in collacione quia aliquid habet de nutrimento. Sed si hoc in mane crustula bibet non ad extinguendam sitim sed famem et electuaria in sero magna accipit et laudaverit quantitate ad subveniendum fame, credo quod talis facit fraudem de statuto et per consequens frangeret, quia legem frangit qui in fraudem legis aliquid facit. Credo tamen quod de bono et equo tamen est a potu vini et crustule et similium in mane magis quam in sero, quia potus super spiritus prodiit et sitim stimulat et digestionem iuvat. Igitur pro potu spiritualium et quemcumque differentiis ad singula membra super sit scholastico ut plurimum nocet.

Ebrius occidens hominem irregularis est. Et quamvis pro tunc ebrius nonam culpam non committit quia nondum motum liberi arbitrii non habet tamen homicidium quod committit culpa qui incidit se inebriando aggravat. quia illa voluntaria ebrietas imputatur ad culpam ut qui consuetudinem contraxit ... ordinationibus quod ex illa ebrietate producit eo quod aliquomodo voluntaria sit pro voluntaria ebrietatis causa

Dicitur hospes(?) ieiunium quatuor temporum sic ieiunium et ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur primum in initio quadragesime secundum in ebdomada penthecostes tertium vero in tercia ebdomada septembris quartum in quarta ebdomada decembris. Et hec ieiunia instituta sunt ad expiandum peccata que committimus in qualibet quarta parte anni scilicet vere estate autumpno et hyeme

Si sollempnitas nativitatis domini evenerit feria vi illi qui non voto vel observantia regulari sunt astricti ad abstinentiam carnium tali die carnibus vesci possunt secundum consuetudinem ecclesie generalis non tamen reprehendendi sunt qui ob devotionem volunt abstinere extra de observatione ieiuniorum capitulo Explicari

Quamvis iure dicat homo se decimata predictis diebus ieiunii edendo tamen homo non est tenetur nocte sed comedere semel tamen

Dicitur porrigitur aliqua oratio ad sanctum per ipsum implenda ad per ipsum eius adiutorio impetretur primo modo solum deo orandum est quia illa bona que per nos petenda sunt in oratione scilicet gratia et gloria a solo deo dari possunt talia etiam bona que in oratione petenda sunt sunt temporalia que nobis deserviunt ad acquisitionem beatitudinis ... a solo deo dari possunt secundo modo orandi sunt sancti quia a deo impetrant exauditionem orationis orationis et super hec apocalipsis viii ubi dicitur ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo etc.

Age dignos fructus penitentie est quibus vera satisfactio completur

¶ Quedam sunt quibus non possumus male uti sicut virtutes gratia et
gloria et talia determinate petenda sunt in oratione. Quedam sunt quibus possumus
uti bene et male et illa non sunt determinate petenda in oratione absolute
sed sub conditione scilicet si deus providet illa ad salutem nostram
fore utilia. Illa autem quibus bene uti non possumus acceptando
nullo modo in oratione petenda sunt.

¶ Utrum vocalis oratio sit satisfactoria sive meritoria

¶ Certum est quod opus exterius moraliter non est nisi per comparationem ad actum voluntatis
interiorem. Si autem assit intentio debita et actualis in principio
vocalis orationis quamvis postea non continuetur tamen oratio [illegible]
vocalis est meritoria et impetrativa propter virtutem prime intentionis
nisi postea interrumpatur per intentionem contrariam. Sicut cum aliquis
opus bonum inceperit puta pugnare vel elemosinam dare
totus actus sequens meritorius est in virtute intentionis prime
quamvis cesset sua intentio actualis. Sed efficaciam spiritualiter
reficiendi orantem non habet vocalis oratio nisi quamdiu eam comitatur
intentio et intellectus. Unde verbum apostoli I Cor. xiiii. Si orem lingua
spiritus meus id est ymaginatio orat mens autem mea sine fructu est.

¶ Sed dicendum quod triplex potest applicari oratio intentio vocali oratione scilicet aut
applicando orationem ad verba que dicuntur aut ad id quod petitur aut ad
illud cui oratio porrigitur et quocumque istorum modorum assit
intentio non est inefficax ad satisfaciendum vocalis oratio. Sed
secunda intentio melior est quam prima et tertia quam secunda. Sic Hugo de
¶ Pura oratio est quando ex studiosa devotione mentis vox
attenditur ut cum sic ad deum postulata geritur pro amoris
eius magnitudine et petitionis sue obliviscatur.

¶ Unde oratio facta modo debito exauditur non semper statim sed pro illo tempore quo
divina quandoque non sapientia congruit exauditionem utiliorem esse. Ubi presatur (Aug.)
petatur id est ut congruo tempore detur differtur. Ut autem exaudiantur quod ut precetur
et quod orans sit constans studiosus in fide scilicet et propter postulet in fide non hesitans
et talis oratio semper exauditur id est tamen aret ipse quamvis non semper quod pro aliis. 2e

De restitucione facienda

Dampnificans alium in bonis anime vel in bonis corporis tenetur ad
restitucionem. Dampnificans alium in bonis ~~corporis~~ anime vel
[illegible] in disposicione se inclinando ipsum vel [illegible] ad aliquod malum
culpe et talis per restitucionem tenetur quantum potest illum disponere ad
hoc ut ei restituatur bonum anime equale. si bono vero et bono
ipsum ad bonum inclinando et pro ipso orando vel oraciones procurando.

Dampnificans autem alium in bonis corporis sicut hec sunt vel occidendo
vel mutilando vel alio modo corpus debilitando et quoniam non potest
restituere vitam vel membrum obligatur tamen ad recompensandum aliqua
bona pro illo dampno considerata qualitate lesi et quantitate dampni et
possibilitate dampnificantis et talis restitucio debet fieri ad arbitrium
virorum bonorum.

~~Observacio in iusticie~~ Restitucio est actus iusticie quam [illegible]
quilibet tenetur ad restitucionem rei ablate iniuste si restitui potest et si non
potest ~~debet restitui~~ debet fieri restitucio in equivalenti si possibile est [illegible]
ulterius procedere aliquis [illegible]. vita sancte marie. Si autem non potest in idem
equivalens tenetur ille qui dampnum intulit ad arbitrium bonorum virorum
et quanto fama est res nobilior quam possessiones tanto magis tenetur
ad restitucionem [illegible] qui autem dampnificat in bonis corporis tenetur [illegible]

Dampnificans autem alium animi in sua fama triplici modo. Primo verum crimen [illegible]
negando non [illegible] ordine et non debito et talis non tenetur infamato
restituere famam secundo si falso dixisset. Tenetur tamen alleviare infa-
miam dicendo se non bono modo processisse quamvis hoc est verum et tenetur ad aliquam
recompensacionem ad arbitrium bonorum. Alio modo dampnificat animus alium
infamia iniuste falsum crimen imponendo et talis tenetur facere fideliter
posse suum de restitucione fame leso et tenetur dicere se falso dixisse
et si oportet [illegible] reddi infamatus quamvis quisque magis teneatur servare
famam suam quam alienam ceteris paribus tamen magis tenetur restituere alii
famam iuste quam servare propriam iniuste quia tenetur bonum anime sue preponere
bono fame sue. Tercio modo dampnificat quis alium iniuste infamando
[illegible] crimen ei imponendo cum se negat verum crimen esse [illegible]
ab alio et talis quamvis peccet quia mentitur tamen proprie non tenetur restitucionem [illegible]

ad stm alij instituere fama i conscie tunc e ponendo vin ut dx
dicat qda z pbabilit vna cu aliis no svaneit iustitiaz i accusao
vel denunciado z posuit cora iudice ponend' qt no erat
et qd pbari no poterat vr ce pnma taz pris infa=
matoris sui sslyt dicat q te. qd satis durum vr
q quis tunc e ponere e tle q suspec de z filiis sui
golgedaret si ee incognostet publice clud e tu q reme
petite de ptio qd incurrit mentiendo z.

¶ Qui dapnificatus tantu distat q i qd e debet no possz e mitti
sic maioribus qpet q sit debitum Restituti debz sz crossadw
e pauperibus n i tm instituendi e vel heres eius sit ad locu
veturus vel aliqs q pte illius potuma incepturus

¶ Qui i guerris sunt inferunt nocentibus dapnat tenet illis
ad instituendum no obstante gsuetudine qtria q ut d dectae
vm di. mala gsuetudo (mala gsuetudo no mi q p
niciosa corruptela e abicienda

¶ Qui dapnum intulit si hr aliqs ult neca sustentatonis ne
qmis sit e necii ad victum scdm decentia sue psone insti-
tuere tenet rno cu licitu e de alieno vivere tu sclari honore
Si at no hz n necia ad sustentatoez ne te subdistinguend'
e. q a i q dapnum passus e no indiget ad sustentatoez ne
eo q ablatu e et tunc ille q abstulit instituere na tenet
q q inc ne licitis e vivendi usus possessionis nece
ad sustentatoez ne Hostiensis cu necitas oia fuit cora
ff de le rodia. l ij. ou inde i tyo z i glo aut indigz
ad sustentatoez ne eo q ab eo ablatum est z tunc s
subdistinguo. q a pus indiget illa re ad sustentatoez
sue ne. q fuit necia ad sustentatoez ne illi q abstulit
aut eode tpe vtrq fuit e indigens illa re ad sustentatoez
sue ne aut i q abstulit pius fuit e indiges illa ad
sustentatoez sue ne q i a quo ablata e pmo z scdo

possz dici sine predictis quod ille qui abstulit rem illam tenetur illi restituere a quo abstulit quia numquam facta fuit res illius qui eam abstulit sed semper remansit istius de iure. Postquam enim sum in statu in quo res mea est in necessaria ad sustentacionem necessaria, non potest alius me contradicente ...

¶ Qui retraxit aliquem ab ingressu religionis tenetur in spiritualibus facere restitucionem ... quia potest quia nocuit in bonis anime.

¶ Mulier que de adulterio suscepit filium ignorante marito ...

¶ Item si presciendo venam argenti ...

¶ Item tunc ille qui operator est dampnificacionis iniuste sed et precipue in illo casu ad restitucionem tenetur et cognoscitur ... modis.

[versus] ¶ Iussio consilium consensus palpo recursus participans mutus non obstans non manifestans.

¶ Ille est qui iubet fieri principaliter ...
¶ ...
¶ ...
Notum sit ubi dicitur ... participans ... par ...

¶ Palpo vel adulator qui in factum laudat et strenuum reputat rapientem
vel alias iniuste dampnificantem et sic palliare se exhibet quod multum
probabiliter praesumitur quod ex hoc motus fuit dampnificans ad dampnificandum
quia talis adulatio est quaedam [illegible] dicit sicut [illegible]
¶ Ille est ad quem est dampnificatum recursus sed ad proximum praestare.
¶ Ille est qui in fendo dampnum assistit coadiuvans dampnificantem et
participat in praeda quia talis maiorem praestat favorem
¶ Ille est qui videns alium dampnificari iniuste et scit quod verbo suo sine
periculo facere potest ut subveniat iniuriam patienti et tacet sicut patet proverbiorum
propriam Erue eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses
¶ Ille est qui non obstat dampnificantibus iniuste cum possit et sic ex officio
tenebatur et manifesta fit sic iniuria di. [illegible] fautores id est [illegible] dicit quod neque
liget cum posset perturbare pravos nihil aliud est quam fovere nec caret scrupulo
societatis occultae qui manifesto facinori desinit obviare sed de hoc quod de
homicidio. sicut dicitur xxiii. q. iii. illi ad.
¶ Ille est qui interrogatus a iudice vel ab alio quod pertinet si sciat alium qui res
iniuste acceptas detinet et celat scienter cum tamen sciat se posse sine
ullo periculo prodere veritatem quod de furto qui cum fure et [illegible] q. iii. [illegible].
¶ Et praeterea quilibet tenetur in solidum uno tamen totum restituente non tenentur
alii dampnificatores restituere non tenentur sed si partem aliquid habuerunt
reddere tenentur illi qui totum restituit ¶ Et sciendum quod ille qui restituere tenetur
obligatur ad restituendum quam cito potest bono modo nec differat de voluntate
illius proposita vel probabiliter praesumpta cui restitutio facienda est contrario
probatur auctoritate. dicitur in ff. de Regulis iuris in omnibus obligationibus in quibus
dies non ponitur praesenti die debetur. Hoc idem probatur ratione quia sicut
iniustitia est rem alienam invito domino accipere ita et retinere. Ergo
sicut quis scilicet tenetur non accipere. ita quis scilicet tenetur non retinere.

¶ Si aliquis accipit vel sorte ratione poene conditionalis promissae a iure
non tenetur ad restitutionem si poena non fuit apposita in fraudem sed ratione
artandi accipientem ad observationem fidelitatis promissae quia ut dicitur ff.
de Re iu. quia a qua poena non exspectatur eadem restituenda non rogatur
¶ Accipiens vel quod mutuavit restituere non tenetur si datur liberali donatione sibi ex mutuo aliquid
alicui non in fraudem alicuius usurae et ille tamen contrahens dat in plus
ex sua liberalitate non teneor restituere. quia id mere est iure
liberalis donationis.

¶ In g(e)n(er)e locac(i)o(n)is licitu(m) e(st) ult(r)a re(m) locata(m) aliq(ui)d accip(er)e 2 i(n)t(er)esse p(ro) usu rei locate 2 t(ame)n locat(ur) r(e)s q(uod) no(n) peiorat(ur) ut pecunia ... Sic ei dare pecunia(m) no(n) e(st) ea(m) mutuare s(ed) locare

¶ In g(e)n(er)e vendic(i)o(n)is licitu(m) e(st) aliq(ui)d accip(er)e ult(r)a sorte(m) no(n) t(ame)n ult(r)a illud q(uod) r(e)s valet q(uan)n(do) vendit(ur)

¶ Rep(et)it a(utem) s(ecundu)m wes ei m(od)o ut volu(n)t(a)s 2 an(im)us e(st) 2 t(ame)n ... no(n) r(e)stit(uun)t(ur). Alio s(ecundu)m ~~...~~ r(e)stituc(i)o(n)is ut i(n) q(uo)d e(st) ei ... ut ... t(ame)n ... stadia 2 ... q(uod) s(i) aliq(ui)s t(ame)n ... r(e)stitue(re) ... Et q(uo)d s(ecundu)m ... singuloz ... r(e)stituc(i)o(n)e(m) 2 ... q(uo)d d(icitu)r ... Si q(ui)s ... q(uo)d ... reddidisti rapuisti. Et ... o(mn)ib(us) d(icitu)r ... rapi(n)e. Si q(ui)s ... no(n) reddat s(ed) ... 2 s(i) ... ignorat t(ame)n ... no(n) p(otes)t s(ed) deb(et) face(re) q(uo)d ... ut ... Et q(uia) ut d(icitu)r ff de furt(is) l. falsus ... alienu(m) ... q(uo)d ... t(ame)n ... subst(r)ulit fur(tu)m ... sive ... t(ame)n s(ecundu)m sive ignorant 2 h(oc) r(ati)onabile e(st) ... s(ecundu)m ... no(n) ... suppon(er)e deb(et) ea(m) ... ad ali(u)m p(er)tine(re). Si a(utem) no(n) p(otes)t i(n)venire ... illi t(ame)n ... cura de re pub(lica) ...

¶ ... sacerdot(is) ... ~~...~~

¶ ... no(n) ... imputat(ur) ... ei affectus dolor 2 ... p(ro) pecc(at)is ... Et q(uo)d libe(n)t(er) facere(n)t s(i) adesset facultas ... r(e)puta(tur). Et s(i) no(n) plorat lacrimis corp(or)al(ibus) plagu(n)t dolorib(us) i(n)terio(r)ib(us) 2 ... d(omi)no ... placet ... ~~...~~ ... placitus ... Et ... absentem i(n)teriore

Votu(m) ... videat(ur) ... d(ic)i ...

¶ ... i(n) ore e(st) ... s(ed) ... votu(m) i(n) corde ... p(ec)c(at)i ...

Peccata mortalia que sunt nota que ignota de notis noticia est prima ad hoc ut committatur de lege communi non tamen in communi sed et in speciali sed ad cogitandum de quibus in speciali assit oportunitas proporcionata infirmitati humane. Quod ideo dico quia possit contingere quod peccator occurrit in tali periculo quod communis possit recogitare de quolibet in speciali non tamen ad hoc habet oportunitatem humane fragilitati proporcionatam. Ignota autem que sunt ignota quantum ad ius non quantum ad factum ut cum peccator scit se fecisse aliquid quod non credit esse mortale peccatum et tamen est. Aut quantum ad factum non quantum ad ius ut qui obliviscitur factum. Et quecumque istorum modorum accipiatur ignorantia subdistinguendo est quia aut est invincibilis et de peccatis sic ignoratis non est noticia prima in speciali sed sufficit quod de illis peniteat in communi de omnibus mortalibus. Si autem ignorata sit sibi ignorantia affectata que est quando homo vult ignorare. Vel crassa que est quando ignorans vellet scire non tamen vult ita efficaciter laborare quod potest humana patitur seu permittit fragilitas vellet facere quod in se est ad hoc ut sciat de mortalibus que istis duobus modis ignorat noticia est prima in speciali. Ut tamen sic ignorans ~~perplexus~~ est quia potest facere quod in se est ad hoc ut sciat que fecit que deus vel ei manifestabit aut indulgebit. Omni facienti quod in se est dat deus primam graciam quod si non faceret non pulsavit apud ...

Utrum per aquam benedictam et benedictionem episcopalem remittuntur venialia et per orationem dominicam secundum augustinum in enchiridion ... capitulo ... Utrum de peccatis venialibus prima est noticia et hoc dupliciter potest intelligi sive quod sit noticia ad remissionem sive quod sit noticia ad scientiam. Primo dico quod de lege communi prima noticia est de peccatis venialibus implicite vel explicite in speciali vel in communi. Quia dum est voluntas inordinata actualiter inheret ei ea inordinata est tunc ad remissionem venialis peccati necessarium est quod voluntas desistat inordinate adherere. Non tamen hoc sufficit de lege communi sed requiritur quod inordinationem preteritam actualiter detestetur explicite vel implicite in generali vel in speciali ut videlicet detestatio sit totius communis solutio vel radix seu fundamentum solutionis totius ...

emenda quod quamvis voluntaria inordinata deo debeatur. Secundo non
est necessaria de venialibus peccatis penitentia pro se in hac vita quia sicut stare
potest cum gratia, sic et iunctum cum ea voluntas detestatur post mortem
in purgatorio punitur, sicut hoc testatur auctoritas magistri. Per accidens
tamen est necessaria penitentia de illis in hac vita, scilicet quando aliquis dubitat probabiliter
ut quando vehementer dubitat hoc verum peccatum sit veniale vel mortale
tunc enim de illo si non poterit oportet se disterminare tamquam contemptor
sue salutis. Aut ratione precepti quod si contempnendo homo aliquem affectum
inordinatum venialem ita in ipso intendit quod probabiliter conveniret
quod in ipsam penitentiam abiciat trahet ipsum in peccatum mortale.
Aut ratione statuti quod si homo non habet in peccatum veniale cum teneatur
semel in anno confiteri per statutum ecclesie. Sed hoc ulterius non concludit quod sit
necessaria penitentia interior. Si enim homo non habet nisi peccata venialia esto quod de
illis interius non peniteat tamen si ea confitetur suo sacerdoti non est contra
statutum transgressor. De quibus tamen veniali implicite vel explicite
est necessaria penitentia in hac vita vel in alia. Ad hoc quod homo consequatur vitam
eternam quia nullum peccatum quantumcumque leve sit potest esse cum gloria.

Sic autem potest intendi duplex est dolor unus est rationalis penitentie et hic est in
voluntate rationali. Est enim quedam voluntatis displicentia qua est displicet
peccatum inquantum est transgressio legis divine et quia hec displicentia
directe causatur ex caritate dei dilecte quam nimis intendi non potest
ideo hec displicentia non potest esse nimis magna. Est alius dolor
non rationalis penitentie et hic duplex unus in corpore quo homo corpus suum
affligit pro peccatis suis et iste dolor bene potest esse nimis magnus
quia cum tali temperamento debet homo affligere corpus suum ne non interimat
subiectum materiam. Unde apostolus ad Romanos rationabile obsequium vestrum.
Est alius dolor interior qui est passio appetitus sensitivi. Et
hic duplex quia quandoque enim causatur talis dolor ex consideratione amissionis corporis
honestatis seu glorie accidentalis propter peccatum sicut est dolor quarumdam
mulierum ex hoc quod amiserunt sui corporis integritatem
et talis dolor potest esse nimis magnus. Quandoque causatur

dicte ꝑ quida reducta q ex displicētia volu͂t q̄ ꝗ ē displicētia pctm
cōtra legē diuīe transgressio Dicit adhuc dicit quida ꝗ dolor posset
ee minus minimus ꝗ pena vtus moralis et actus virtutis mo-
ralis corrumpi pt ꝑ supabūdantiā et defectum Alij tn̄ dr̄ ꝗ hic
dolor nō posset ee minus minimus · q̄ si nō posset ee excessiu͂
ī eo nō pt ee excessiu͂ ī effectu hui9 doloris cu͂ ē sup̄ dictū displicētia
pcti de q̄ cōtritū ē ꝗ nō pt ee minus magis Uli si penitēs
vehementissīo dei amore tā vehement̄ doleret de suo pctō
ꝗ ex hoc caret ī sp̄u appetitiō tā vehemens dolor ꝗ corrumperet
armoniā corpis necessariā ad vitā · nō eēt excessiuus ī pnie
mors · n̄ pstori pnīe dē grā ꝗ grozdas · n̄ forte sp̄us voluntas
dp̄re et ex intencōe fieret ad puradū talē passiōē ad hoc
ut ipi moreret ꝯ tn̄ ꝗ intelligat illi ꝗ ī dolore q̄ ē ī ap-
petitu sp̄uali pt ee excessus.

¶ Vtr9 penitēs teneat̄ tenere nā vel recipē et cōplē pnīaz sibi iniūcta
a sacerdote R°. Sacerdos aut iniūgit pnīaz rōnabilē et discretā
aut irrōnabilē et indiscretā Si sc̄do mō penitēs nō tenet̄ eam
recipē nec cōplē ꝗ sacerdos talē pnīam iniūgēdo abutit̄ clauē
sue et potestatē Si p° mō dico ꝗ penitēs tenet̄ tenere nā vel lex
recipē et ꝑ virib9 cōplē ꝗ talem pnīaz iniūgēdo clauib9 vtit̄
rectē · qlibet aūt tenet̄ sui iudicis iusta sniaz obseruare
Uli si penitēs talem pnīam sciens et ex delibacōe et absq3
negligentia eā omiserit cōplē mortalr̄ peccat Si tn̄ penitēs sen-
tiat pnīaz sibi nimis graue ꝯ ad obseruandū periculosa
sua ifirmitate ꝑsat debet ad illū eūdē ꝯfessorē ut ad alium
si illū hēre nō potuit recurrē et alleuiacōē ut cōmutacōē
petē ꝯ ꝯfessor deb3 cōcedē ē si videat ꝗ pnīa alleuiata nō
sufficiēt plenarie ꝑ emēda pcti ꝗ post eā cōpletā adhuc re-
maneret aliqd ī purgatorio explendū Tunc et ē īsinuare
penitēti purgatoriū puniendū qm ipm exponē periculo
cadēdi ī mortale pctm̄ ꝑ pnīe transgressionē ꝯ expedit ꝗ ꝯfessor
hoc totū exponat nō ī ipō iudicit cōtradictiōē ꝑ qua iudicaret
aliq3 presentis ee tacendū qm exponendū

¶ Pena purgatorii est grauior quolibet pena temporali. Probatur quoad sensum quia pena causatur duobus scilicet ex absencia boni amati et presencia mali oditi et utroque modo pena purgatorii maior est qualibet pena temporali. Anime enim in purgatorio quia mortis carcere non retardantur mole corporis vehementissime desiderant cum deo perfecta fruicione coniungi. Et ideo ex huius gaudiorum absencia vehementissime affliguntur. Maxime cum tempus videant advenisse quo cum deo perfrui deberent quando scilicet dum erant in corpore penam suis peccatis debitam persoluissent. Secunda est pena non tamen est lesio sed lesionis apprehensio vel ex ea apprehensione causata. Ideo tanto ceteris paribus pena est maior quanto apprehensio lesionis est fortior. Anime autem in purgatorio fortiorem sentiunt apprehensionem quam dum erant in corporibus unde sicut dicit Algazel v. li. philosophorum et in hoc mundo anima non sentit cruciatum suum propter occupacionem suam circa corpus sicut patet per occupatum in bello ut plaga non percipit laborem suum. Et ideo si ferens lesionem esset equale inferentibus lesionem in hoc mundo adhuc pena sensus in purgatorio longe esset maior quolibet pena in hoc mundo. Sed quia ignis affliget animas in purgatorio magis sicut activus igne nostro quia inter alia elementa maxime est afflictiuum ut tactum dictum est quod pena purgatorii longe sit grauior quam aliqua pena in hoc mundo

¶ Anime in purgatorio quamuis certe sint de habenda vita eterna quod tamen non consolatur tamen ex forti apprehensione dampni ex dilacione vehementissime affliguntur

¶ Omnis pena patienter ab existente in caritate tolerata est satisfactoria. Probatur quoad sensum quia debitorem a suo debito facit duobus modis liberari. Uno modo cum soluit debitum. Alio modo cum creditor acceptat illud quod sibi debitum est debitore irrequisito. Ad sensum ergo primi liberatur homo a pena pro peccato debita illa exsoluta

i. per penas assumpta voluntarie. ut mali paciuntur violenta et voluntarie

per pena voluntarie assumpta. et hec est satisfactio plene et efficaciter illud
satisfaciendum modo sedi liberat autem decedentes in gratia ab obli-
gatione pene peccatis debite, per pena qua in purgatorio sustinent
patiuntur. Talis tamen pena non ita proprie dici potest satisfactoria sicut
illa que voluntarie est assumpta et ideo parum de pena quam homo
voluntarie assumit in hoc mundo liberat eum a magna porcione
illius pene que est in purgatorio

¶ Quoniam boni angeli et mali assistunt morientibus. boni ad adiu-
vandum, mali ad nocendum si possunt et ad terrendum si aliquo
modo in eis sunt. quoniam per bonos deducuntur ad locum penalem
forte concomitantibus malis licet assistentibus penas eorum.
Quoniam michael videat in eis se posse habere tamen in loco penali
non puniuntur ministerio demonum ut quod non dicitur quod per illos
puniantur de quo laudabiliter triumphaverunt et quos vicerunt. Sed
Nec ministerio angelorum bonorum sed sola divina iusticia ignem
purgatorium sicut instrumentum applicante ad puniendum eas. hec di.

¶ Indulgencie sic dantur ab illo qui potest eas dare et valida sic pro
debitate ecclesie valet dispositis facientibus illud quod continetur
in forma indulgencie pro eas enim remittitur aliqua porcio pene
a deo taxate. hoc autem facere potest ecclesia quia hoc fuit ipso divina auctoritate
thesaurum eius meritorum christi et martirum et confessorum et virginum
incommendatum ecclesie dispensandum. cui ecclesie in prelatis tradidit claves
regni celorum. meritum enim passionis christi sufficientissimum fuit pro solucione
omnium penarum omnibus peccatis debitarum. voluit tamen ad bonum
nostrum nos adultos pro aliqua obsequia penalia sicut participes illius fieri

¶ Quoniam ad remissionem completam pene pariter sit in quo minus dat et in quo plus | di 20
sicut hoc continetur in forma indulgencie. Sed quoniam ad remissionem restantis pene
et quoniam ad suam dispositionem ad regnum augmentum gratie species sit quod de istis
duobus plus in quo plus dat non in tanta in quo minus datum esset maius pro eo
racionem ad dandum sicut patet in paupercula vidua que plus misisse dicitur quam omnes alii
[in gazophilacium] | di 20

233

Indulgē nō ꝓsūt illis q̄ nō sūt de iurisdictōe illi⁹ q̄ eas concessit q͛ de se et re. Qz aūt ī hoc illis q̄ nō faciūt ... ꝑ quo dat̄ indulgē. q̄uis votū habeat faciendi. Q̄uis eī q̄tū ad p̄miū essenciale nō potest opari volūtas īputet̄ ꝑ facto. nō tn̄ oportz hoc eē. vn̄ q̄tū ad q̄libz p̄miū accidētale vn̄ nō ꝑ facto īputat̄ q̄tū ad remissionē pene ꝑ indulgēcias obtinendē. Illi aūt q̄ sūt ī purgatorio nō sūt sub iurisdictōe platorū eccl'ie q̄ satis dat̄ intelligi cū dn̄s dixit petro Quodcūqz ligaueris sup̄ t͛ra. addendo eī sup̄ t͛ra vi͛ ī signe collacōem hui⁹ ptātis tn̄ sup̄ t͛ra viuētes hac vita mortali. Nō tn̄ ī fac̄ salte de lege cōi illud qd̄ continet̄ ī forma indulgēcie ꝑ eē oratib; pro aliquo spali negocio eccl'ie ut ꝑ aliq̄ p̄ncipe ... dat̄ indulgēcie tn̄ illi q̄ sūt ī purgatorio hoc nescient n̄ ex spali reuelacōe et si scirēt ... et nō eēt eis penalis orō. Sc̄o ī ꝑsistētib; ī mortali vita. vn̄ ꝑsistētib; ī purgatorio nō ꝓsūt indulgēcie ꝑ ... tn̄ eis ꝓsit ī q̄tū ꝑsistētes ī hac vita faciūt ꝑ eis id qd̄ continet̄ in forma indulgē. maiori si dat̄ indulgēcia sub hac forma Quicūqz fecit hoc ut illud sibi ꝓsit ut pro patre suo defuncto ut alia ꝑsona ī purgatorio ꝑsistente habeat tot dies indulgēcie Sz s̄m q̄sdā adhuc nō ꝓsūt eis nisi ꝑ modū suffragii ꝑ nō ꝑ modū auctis qua platus ħt sup̄ eos. et adhuc ... ut sic valeat eis coopat̄ forma indulgē p̄dcā ꝑ alias nō vi͛ q͛b; de ha nō posset q̄sq̄ suę indulgē ī aliū transferre. ꝑ eius nō ē applicac ad aliq̄ intencōem eccl'ie ꝑ qua concedit̄ ... eccl'ie quo q͛b; valet indulgēcie. di 20

Si accidit ī casu q̄ sacerdos haberet aliq̄d mortale peccatū de q̄ nō posset confiteri qui reuelaret illud cui confitet̄ confessionē. & fr̄aq nō debet illud peccatū confiteri. Durante eī illa causa sufficiet sibi de illo peccato cōteri cū voluntate confitendi illud qn̄ hoc facere poterit sine reuelacōe illi⁹ ꝑsonę q̄ sibi confessa ē. & sic quāqz p̄dicto sigilli confessionis fortiori eo vinculo ligat̄ confessor ad celandum q̄ penitens ad confitendū

¶ Ergo h° q° m°lin ferit vno sole oes ta'pu' n' tm sb eo vno ordie oes tapnt' ostuam q' mgo q'titate corpus sentit' etia fodg caloris sic dapnatis z vna e gehena q' affic' et tm n° vna q'titate oes cobunt q' qd hic agit dispar valendo corpm h° illic cohibet dispar ca nitorz

¶ Cz spus ab igne mali ciiatu spuali punitur pbat idm p h° q spus pt teneri a corpe na a quo pt teneri patest ciiari et io si a corpeo teneri pt a corpeo ciiari Cz tr a corporeo vide q ad sentiu q spus teri a corpe hois h° e dpa°

¶ Oes aie i purgatoris orat p viuis q st i vca caritate gfirmati h oroes car forte no st exaudiunt' sic' nec me q' no sic vi dit voluntate dei sic bte aie q st exaudiu' tm car oroes mlt viuis psut. Pmo alig n sic ipedi° q pte nra si c no psut hac e a q st i pena h h° e fim q tc oroes me q finm i pena no pdesset. aut h° e q st q° meredi statu h h° vo nlla e q tc oroes marcu beatu nob no pdesset Aut h° e q cu h° q st q° statu meredi visioe dei adhuc carent h hoo vo nlla e q ut h° n' marhab olt hiemias q q° statu meredi et adhuc visioe dei carebat orauit p filijs istre et fuit ei ord exaudita.

¶ Ut" defunctis psint suffragia fca a viuis cpistcdis i pero mozli h° q malus facies aliq bona opa p defunctis aut fuit ea sic auctor. a sic' mister pmo ad no psut defunctis etia si ea fiuat mediate bono ministro n' aliqn p accidet iqitu paupes sui q elcosinis recepti ab illo malo cpitutur' ad ora dnu p illis defunct p qbz ille malg elcosinas eis dedit Si at fuit ca ut mister distinguedu e q a fuit ea ut mist pub' i dei et ecclie sic' sacerdos q celebrat missa ut exequias mortuoz Aut fuit ea ut mister alicui pivate psone Pmo mo dico q psit defunctis

q malicia ministri no tollit efficaciam operis boni auctoris .
Si at fuit ea ut minist' puate psone aut illa psona qui illud
precepit tale opus fieri et qn fiu e erat i caritate a no
pmonis dicat q psut ipius defunctis p qbz fiut et h° sunt
ille q madauit fieri migrauerit de hac vita sine non
q h° op9 pri' ipi9 est q ipm fieri madauit Si at psona
q fieri demadauit erat i pcto morli a hoc erat qn
madauit fieri . a qn opus executoi demadatu est Si p
ma dico q illa opa no psut defunctis p qbz fiut qumus
sit i caritate p illo tpe quo sui madatu executor dema
dat' i tut illud iteru fieri madet a demadatoz fiaz
de nouo acceptet q op9 ipi9 no est i acptu illud fieri ma
dat ut acceptat Si aut erat tuc i pcto morli qn dema
dat' opus bonu executori . sz erat i caritate qn precepit fieri
dico q tuc opa psut defunctis p qbz fiut . q maxie fit
a psiciente rone illi9 act9 volu. l q habuis qn ea fi precepit

¶ Sacra sunt septe q gram conferut i remediu gt' defcm et
i adiutoriu ad bonu et io corespondens suu pt et ex pte
defectuu gt' quos sut et ex pte boni qd ponunt et ex
pte gre qua conferut Primo sic dud e defcs sz culpa
bilis et penalis Primus tripx e sz culpe originalis gt' qua
pri' e baptism9 | et culpa actualis morlis gt' qua e pnia
et culpa venialis gt' qua e vnctio extrema Defectus penal
e qdruplex sz ignorancia i rone gt' qua e ordo | iclinatio
ad malignitate gt' qua e eucharistia | ifirmitas i irasci
bili gt' qua e confirmacio Corruptio i concupiscibili gt' qua
e matrimoniu Ordinis sic ad actu fidei adiuuat bap
tism9 | ad actu spei vnctio extrema | ad actu cari. l eucharistia
ad actu prudencie ordo | ad actu fortitudis cofirmatio et
ad actu iusticie pnia ad actu tempera. matrimoniu
| h° di. 2

No oes homes fuerunt obligati ad susceptioez baptismi statim
p9 resurrectoez ubiq et scz de necte absruare lege anq
pmulgata sit nec 2 p9 pmulgatoez quousq sibi inotescat
n defectus cui9 sit i ea que no stati inotuit sibi pmulgaco
legis lex at de necte suscipiedi baptismum no statim
fuit pmulgata p9 xi resurrectoez qr no stati dixit illud
xm ite docete oes gentes baptizates eos Illa etia pmulgaco
no stati fuit oibz nota et tm fuerunt multi quoz defectus
no fuit i ea tardatoe illi9 notitie sz postq ei9 pmulgao
p universu orbe fuit diffusa scdm illud ps in oem tra exiuit
oes fuerunt obligati ad baptismi susceptoem | hc di q

Manducaco corpis xpi roborat ad memoria passioez xpi 9. fides
confirmat. spe auget. caritate iflamat. dat vita gre.
po venit manducate spualit. iterna consolatoe reficit. ipm
roborat ad opatoez boni. sustentat cont tasto pcuriente
et ipa firmitate. munit qt demois ipulsu. remittit
ardore carnalis corruptie purgat veniale pctm. 2 qmqz merite
est pnt hm eoz. effectus significari p eoz. fructus ligni vite.
de quo he 2 apoc ult. et ad celiciore memoria i ebz usibz collect.
Infla. Inflamat. memorat. sustentat. roborat. auget
hosta spem. purgat. reficit. vita dat. et unit. | hc di q.
confirmatq fide. munit. fomiteq remittit

Manducatio xpi spualit e in ipm credi et p caritate ei uniri et ei9 corpi
mistico icorporari multa aut cor9 xi accipiunt sub sacro credo ipm
ubi ec. q tm # voz dispositoez ei spualit no uniut n ei9
corpi mistico p caritate icorporant aliq ipz manducat spualr
q ipm no manducat sacralit qr multi credunt xpm sub spe
consecrata 2 ei9 corpi mistico icorporant p caritate q tm spem cor9
xi contingente no manducat. | hc di q

Ille qui secundum rei veritatem non est in peccato mortali credit tamen esse si cum tali conscientia hoc sacramentum suscipit mortaliter peccat quia est irreverentie sacri debite contemptor. Si autem non videt se esse in mortali peccato nec credit et tamen est aut hoc provenit ex obmissione debite diligentie in comparando propriam conscientiam et tunc dico quod mortaliter peccat tamen non ita graviter sicut primus, aut non provenit ex obmissione debite diligentie quam tenetur homo adhibere sed quia homo de lege communi certus esse non potest utrum peniteat digne secundum quod ... non ... sit utrum odio an amore dignus sit, 2o attendens in mortali peccato ad susceptionem huius sacramenti non peccat mortaliter sed consequitur remissionem latentis peccati. Aliter enim quicumque homo hoc sacramentum susciperet exponeret se periculo peccati mortalis | hoc di. xo.

Hoc sacramentum amentibus et furiosis dari non debet. Si tamen furiosus antequam incurreret furiam hoc sacramentum pecierit in debito statu salutis postea in furia potest dari nisi probabiliter timeatur quod committet aliquam irreverentiam facere sacro | di. xo

Sicut per nutrimentum corporale instauratur deperditum sic per istud sacramentum quod est nutrimentum anime spirituale instauratur illud quod perdit anima per peccatum veniale, et hoc quia per susceptionem huius peccata venialia remittuntur et augetur caritas in suscipiente. Et quia ipsa caritas est aliarum virtutum forma potest ideo per augmentum caritatis alie virtutes augentur | di. s

Innocentius de officio misse parte 3a ca. ul. per hoc sacramentum virtutes universe (?) virtutes augentur et omnium graciarum fructus [illegible] conuberat (?)

Sicut in corpore sit quod continua deperdicio naturalis humiditatis per actionem naturalis caloris quam ob causam oportet pluries cibum sumere ad instauracionem deperditi ne perdicio continua mortem inducat. Sic enim per corrupcionem concupiscencie in nobis et occupacionem circa exteriora fiat deperdicio devocionis et caritatis fervoris debemus pluries suscipere hoc sacramentum pro nostra suscepcione caritatis in anima spirituale nutrimentum ne per continuam deperdicionem si non adesset instauracio homo paulatim ad mortem spiritualem deduceretur. In suscipiendo tamen sacramentum debet esse desiderium amplioris unitionis cum christo et reverencia ad sacramentum. Unde si homo experimentaliter cognoscit quod per frequentem sumpcionem huius sacramenti fervor caritatis augetur in ipso et reverencia ad sacramentum non minuitur frequenter debet communicare non tamen in die pluries quam semel. Si autem sentiret per multam frequentacionem minui reverenciam ad sacramentum et fervorem non multum augeri interdum debet abstinere ut cum maiori reverencia et devocione postmodum accedat | di 13

In primitiva ecclesia quando vigebat maior devocio quia parum ante preterierat christi passio et erat ab infidelibus impugnacio maior ordinatum fuit ut fideles quolibet die communicarent ut fortiores crescerent in devocione et ~~fortiores~~ fortiores in tribulacione. Postmodum minus fervente caritate ordinatum fuit ut saltem ter in anno communicaret. Sed postmodum ordinatum est ut saltem semel in anno scilicet in pascha. | di 13

¶ Qui accipit ptate ordiata ad bonu usu tenet ea uti loco
et tpe debitis et convenienti hita oportunitate. maxime cum
illius ptatis usus i intente actu meliore no ipedit ptas
at sacerdotalis ptas e ordiata ad optimu usu. s. ad tran-
sbstanciandu pane i corpus xpi et vinu i sanguine et ad
rmemorandu passione xpi et ad intercedendu fami-
liarius et efficatius apud dnm p se et p pplo / Nec actu
meliore ipedit pmo ad actus alios actus bonos coad-
iuvat auget eni illuiacoez i itellcu. et fervore cari
i affcu. et io sacerdos q hac ptate loco et tpe debitis
et convenienti hita optunitate et disposicoe no vult
uti s3 nolit negligit pcat et ultra debz timere
ne sicut servus nequa q abscondit pecunia dni sui et
ea ociosa dimisit a dno n si corrigat iudicet / hc di

¶ Confessio scdm qd e ps sacri ordiat qfitete ad sacerdote hnte claves
q p qfessioez qgnoscat qsciam qfitentis 2o pt no coitg qfitei q pt
pcta sua sacerdoti notificare et clavibus eccie se subicere qt qfite-
tur no recipiat absolucois fruct tn redditu fictoe recipiet sicut
sicut i alijs sacris Vn no tene iterare qfessione qua sic fictus
s3 ipam fictione tenet pma qfitei scdm tho. Ray. tn 2 host
q tene iterare qfessione sic fcam q fuit fca qn tacte 2 io no
pm tn dem vers tenet q illa qfessio e admitteda qn de pe 2 re

¶ No qlibet i sua qfessioe dot alie pcta q hic pt celare at
alterius illesa servare s3 tn sua qfessione pcurare dot qt n
si circustancia q ducit i noticia alterius psoe sit de neci qfessionis
ut q ducit i aliqua spem pcti mortalis tunc debz qfiteri
sz tn occultando psona si pt si at no sit de neci qfess
dot omno dimitti ne pcm alti pdat si at diceret qfessio
sua illa circustancia q ducet i noticia psone qfiteda qfessori
supiori ut petita licencia altei q psona ignoret si tn
exprimat psona bona itencoe no ut pdat s3 ut plenius
oret q ea ut secrete emendet no pccat s3 magis meret
pccm q v hc vr 2 scdm tho sup 4 sent d

¶ Nõ nõ licz ɋfessione alias sz vni sacdoti debet pctor oia sua pcca
ɋfitei de pe. di. vi. c. pº usqz fine z di. iij. sz pl'es. sicut est gᵒ ut
pctor oia sua pcca q̃ i memoria ht ɋfiteat' alioq̃n nõ ɋfessio sed
ɋfessionis simulatio. Si at p9 ɋfessionẽ statim recordet' q̃s de pcca qd
i ɋfitendo nõ habuit i memoria sufficit q illud pccm postea ɋfiteat'
explicite et alia i gnali dicendo q cu multa ɋfiteret' huiusmodi oblitus fuit
sedm tho. di. xvij. sup sen.

Sz nunqd tenet' illud pccm p9 oblitu i ɋfessione z postea reductu
ad memoria. ɋfiteri eide sacdoti cui p9 alia pcca sua illo ex-
cepto ɋfitebat'. hic vñ distinguendu q̃ a tpe ɋfessionis pctor
adhibuit diligentia debita ut oim pccoz suo z mortaliu recor-
daret' z tunc nõ tenet' illud pccm oblitu eidem sacdoti ɋfiteri
sz sufficit alteri ptate hnti. Si at tpe prioris ɋfessionis ignorauit
huiusmodi pccm ignorantia crassa et affectata uel ex negligentia
culpabili illius oblitus e credit' q eide sacdoti si quomodo hri
potest z nõ sit ei p tunc absoluenda pctis redicta debz id pccm
ɋfitei vel salte illud pccm sit cu aliis pctis mortalibz de qbz
priori sacdoti ɋfessus e q̃uis ea recole sufficiet alteri ɋfitei. hostiensis / di. xlviij

¶ Quãtumcũqz pcca nra sacdoti sit manifesta oportz ea ɋfitei q̃ non
sufficit q aliqd notu sit iudici de quo iudicare ht nisi sit ei notu
i forma iudicij Ricar. ij. pe z tho.

¶ Itẽ ad ɋfessione statim actua' faciendã tenet' quilibet i q̃rtuor casibz
pmo si debeat eucharistia sumere ad quã nullus p9 mortale pccm
ɋmissu nisi ɋfessus debz accede hita copia sacdotis z nisi nte nõ v ...
Scdo siue si piculu mortis imineat tenet' hõ statim ɋfiteri.
Tercio si tpis ad dictet statim ee ɋfitendu Quarto vbi dubiu.
ut si nõ sperat illo anno amplius e copia ~~sacdotis~~ ɋfessoris actiue
qua nunc ht uel si hz casu de q̃ solus pt absolue z ht nunc copia
pmarij prei. Alias nõ tenet' statim confitei q̃ pceptu de
ɋfessione cu sit affirmatiuu nõ obligat nisi p loco z tpe Semel
vero i anno ɋfitendu ecc'a determinauit ut dem e quens tn ac-
tualit' cogitat de pcco suo mortali de quo nõ est ɋfessus sic tenet'
hre contritione eta et ppositu ɋfitendi.

Dicet aliquis non debet se submittere discrimini si mortalis peccator possit subitanee mori igitur videtur quod statim habita oportunitate et copia sacerdotis debeat confiteri. Contra peccatum mortale est periculosum quantum morbus igitur videtur quod mortalis peccator statim debeat querere medicum id est sacerdotem confessorem. Primo mortalis peccator tenetur se statim reconciliare deo et satisfacere de offensa sed ista non procedunt. Unde ad primum iste mortalis peccator ita diu differendo submittit se discrimini. Dicitur quod non nam si sit contritus habens voluntatem confitendi secundum determinationem ecclesie et contingat eum mori subitanee ipse est de numero salvandorum. Sed tamen consulimus bene quod statim habita oportunitate et copia sacerdotis confiteatur sed non est necesse sed tempore circa festum pasche tradit sub precepto. Ad secundum argumentum ubi arguitur quod sacerdos confessor est medicus vulneris mortalis dicitur quod verus medicus istius morbi est ipse deus qui curat istum morbum et vera contritio et ista potest esse sine subita vel confessione. Ad argumentum circumstantiam homo tenetur se statim reconciliare deo et satisfacere de offensa dicitur homo est verum ut reconciliare et satisfacere sit de lege nature sed non ut habeat fieri secundum formam ecclesie et ideo homo non tenetur statim confiteri sed consulimus bene est sepius in anno confiteri quia per hoc homo communiter melius disponitur ad actus meritorios et virtuosos et delet peccatorum confitendo et venialia peccata quorum non possit habere memoriam si tantum semel in anno confiteretur.

Notandum quod penitentie effectum totaliter est a deo primo et dispositiones omnes quibus homo disponitur ad penitentiam sunt effective etiam a deo licet in huiusmodi dispositionibus dicatur homo bene cooperari non resistendo motibus divinis quibus ipse nos trahit. Sed unde Jo. Nemo potest venire ad me etc. Et secundum Augustinum sed non iustificat nos sine nobis si nos non consentiamus divinis motibus sed tamen penitentiam operatur deus in nobis sine nobis ~~[illegible] ut Augustinus qui creavit te sine te non iustificabit te sine te sine consensu~~

Item sacerdotes solent dicere post iniunctam penitentiam specialem sic: Quicquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum tuorum et valde laudabiliter. Nam illa opera bona que penitens ultra specialem penitentiam ex post facto faciunt in virtute clavium erunt commisse culpe appropriata et habebunt vim satisfactoris sacramentalis quamvis talia ex libera voluntate non ex iniunctione in foro penitentie facta non fuerint. Nam si sacerdos maiorem penitentiam iniungat quam exigit culpe nichilominus tenetur tamen penitens adimplere si quomodo possit. Si vero moriatur compleat residuum solvet penitens in purgatorio. Et ideo iniungat omnia bona opera que faciet penitens ut quod minus sufficit penitentia specialis iniuncta in virtute clavium suppleat generalis. Hec colligitur ex dictis sancti Thome in quodam quolibet de quolibetis

Item sacerdos facta sibi confessione a subdito suo de peccato de quo non
potest eum absolvere debet eum absolvere de aliis peccatis de quibus potestatem habet
et quo ad aliud peccatum mittere ad superiorem eum penitens illud peccatum de quo
non est absolutus a proprio sacerdote confiteri debet et absolvi ab eodem
Nec oportet confessionem proprio sacerdoti prius factam si forte integra
fuit iterare Nam absolucio proprii sacerdotis que precedit de quibus cum absolucione superioris
sequente una sufficiente complent absolucionem secundum Ricardum in iiii di. xvii.
Idem fratre Henricum de Gandavo quodlibet suo primo q. xxxvi. Et addit videtur quod debet
fieri in casu quo peccator confitens velit ire ad superiorem alias si non
velit ire ad superiorem de nullo debet eum absolvere quod ita competere
se ostendit et dicit videtur ulterius quod inferior prelatus nullo modo potest ab-
solvere sub condicione si superior ratum habeat quia talis absolucio
non valet neque simpliciter neque ad tempus ut videtur probat Nec prelatus
superior potest dare litteras ut sic sub condicione fiat absolucio si ei placeat.

Nota tamen quod istud verum est dummodo subditus non est involutus maiori
excommunicacione quia excommunicatus ante absolucionem non est capax alicuius
sacramenti secundum Ricardum extra de cle. excom. de penitentiis et remissionibus. Primo debet igitur postea absolvi
ab excommunicacione ab eo qui potestatem habet antequam a suo sacerdote ad penitenciam admittatur.

Absolutus aliquis de peccato a peccatis de quibus dicere non potest si sciret
et deliberaret que ex ignorancia non affectata vel ignorancia crassa
peccata mortalia magis tamen postea quod cognoscit et cognoscit postea et tenetur absolutum
remonere et instruere quod confiteatur illi a quo potest absolui videlicet

Nota quarto quod pluribus sacerdotibus potestatem habentibus confitetur tanto plus ei de pena
remittitur tum ex erubescencia confessionis que est pena satisfactoria
tum ex vi clavium Unde tocies posset aliquis confiteri quod ab omni liberaretur
pena secundum Thomam di. xvii.

Item si quis post confessionem bona fide factam recordatur vel iterum labitur
in mortale peccatum non oportet peccata post confessa iterato confiteri in specie
sed in genere secundum Ricardum Thomam et Stimulum dicitur per se tenetur confiteri illud
sed quo non possit sed debitus satisfactionis modus ut si ipse propter
lapsum carnis passus est ex aliqua occasione ita quod occasio eius remediare
ut per primam prouideat et similiter de aliis peccatis et si non sufficit
confessio peccatorum commissorum in generali pateat confitens ad specialia descendere
quando sibi videretur oportunum non ei in hiis potest prefigi certa regula
ut mensura. Nota quod quidam quod residuas hanc confiteri suam magnam ingra-
titudinem quod quia deum qui et multa peccata post acta remisit et gratiam
contulit tam graviter residivando deliquit

¶ De circumstancijs peccati confiteri oportet secundum quod circumstanciarum quedam
sunt trahentes in aliud genus peccati sicut coire cum muliere coniugata
aliud genus peccati est quam coire cum muliere soluta quedam fornicacio
simplex primum adulterium est et ita de similibus has circumstancias
confiteri. Secunda vero aggravat peccatum in eadem specie peccati ita ut actum
peccati reddunt mortale quod sine illis circumstancijs mortalis non esset sicut
aliquis actus illicitus potest fieri cum tanta deliberacione quod erit peccatum mortale
qui vel sine illis si fieret ex surrepcione mortale non esset et de tali circumstancia
confitendum est. Tertia quedam circumstancia aggravat peccatum in eadem specie
notabiliter et has eciam oportet confiteri. Non enim sufficit illi qui centum
marcas rapuit de alieno dicere ego accepi de alieno cum hoc
verum esset si unum denarium accepisset. Quedam alie vero que non sunt
nec tam oppinates circumstancie talem non oportet confiteri. Alie sunt
circumstancie que non aggravant peccatum in veniali ut puta quod sine
illis actus cum circumstancia esset mortale non propter eas fieret mortale sed alias
non esset et sicut peccata venialia confiteri non oportet nisi propter ... ita
nec huiusmodi circumstancias nisi ad confessionis perfectionem secundum thomam et Richardum

¶ Nota sicut confitens non debet specificare nomen persone cum qua peccavit nisi sit
de necessitate confessionis ita nec sacerdos debet interrogare secundum Raymundum.

¶ ut si clericus laycus / sacerdos episcopus monachus
Aggravat ordo — ut si

locus — si sacer / in presencia ut confessionis in presentis

mos, causa

sciencia — an sciens vel ex an furio sus sapiens an fatuus peritus an non

tempus — an die festo vel alio vel in vigilijs sanctorum vel orationis an in die vel nocte

si an peccaverit tempore diu an multum restiterit aut peccaverit tempore et consensit
Lucta pusilla

an sponte vel coacte an naturaliter vel contra naturam in loco
modus

in circumstancia trahens ad aliud genus peccati ut dicitur est
culpe genus

ut si est persona excellens ... status ... tanto casus gravior
status altus

si an sit dives vel pauper dives vel senex iuvenis vel mulier bona
Condicio

si quociens peccaverit et hoc dicere debet ut volt
Numerus

si an senex aut iuvenis
etas

quanto ... est peccatum maius ... scandalum vel ... peccatum
et in scandala

... peccat ...
Sexus

¶ Si confessor vel eciam confitenti ad memoriam reducere peccata que audivit cum con-
fessione sit de confessione probabilem habeat opinionem ut si sciat cum illa
fecisse ... tunc debet quod confitentes non adhibent circa hoc
debitam diligenciam ut quod laborat ignorancia crassa que non excusat
secundum ...

Magister ... pro domino Balthasar olim ... episcopo ... in ... anno domini ... 475

lib(er) monasterii regularium in Trecto

Qui modo summus eram gaudens de nomine presul
Tristis et abiectus nunc mea facta ploro
Excelsus solio nuper versabar in alto.
Cunctaque gens pedibus oscula prona dabat
Nunc ego penarum ... devolutor in imo
Et multum informe quem vidi piget
Omnibus e terris aurum mihi sponte ferebat
Sed nec vasa iuvat nec quos amicus adest
Sic varians fortuna vices adversa secundis
Subdit et ambiguo numine ludit atrox
Cedat in exemplum cunctis quos gloria tollit
Vertice de summo mox ego ... premo.

Topographia et cronographia civitatis Traiectensis

Circumquaque fluens hollandia cingitur reni
Cingitur oceani fluctibus atque maris.
In qua cum muris urbs antonina novella
Tempore neronis edificata fuit
Hanc devastavit fera slavica gens et ibidem
Castrum wiltorum condidit inde novum
Turribus excelsis quod ab hinc plebs ab protodorum
Fredericus evertens ... solum
Hinc tractense castrum cum menibus altis
Conditur a fratris ... sed idem
Vulgus danorum confregit ...
Cum clero cives ... ...
Denique baldericus presul nova menia struxit
Que modo subsistunt amplificata deo
Hic hollandensis terre ...
Traiectum restat urbs capitalis adhuc

Et a wiltem ... fuit ... ad ... ...

Hic in libro de naturis rerum et mirabilibus mundi

Traiectum prefert ad germaniam quo ad situm quo ad mores quo ad ... et etiam quo ad linguam cuius gens ... ad ... fama honesta in moribus devota deo fide ... et pacifica ... ... et ... ... alie germanie nationes

239

Ptinet Regularibus in traiecto

940

Ite

Item meditacio sancta in solempnitatibus precipue debet versari circa quatuor. Primo circa deum qui sic sanctum illum remuneravit cuius solempnitas agitur pro modicis serviciis sibi exhibitis. Secundo circa solempnitatem illam quam expectamus cum sancti sunt solempnitatis perpetue vite. Tertio debet homo admirari delicias illius solempnitatis et attendi ad desiderium illarum. Quarto debet versari meditacio circa sanctum cuius festum celebratur

Si omnes demones et mali homines et bestie et omnes creature
alie que homini possunt nocere coniuncta essent, plus una parte magis timendum
esset unum peccatum mortale quam omnia illa.

Augustinus in omni conflictu gravium tormentorum cum tamen ad articulum venerit ut homo
electioni proponatur aut faciendum esse contra dei preceptum aut corporalis vita est
immigrandum. quorum duorum homo rogatur alterum eligere comminante
morte persecutore. ibi eligat deo dilectus mori quam offenso vivere. ibi credit
in hoc mundo animam suam ut in vita eterna custodiat eam.

¶ Quando invitat alium ad bibendum
ita ut inebrietur peccat et quo-
modo hoc contingit quatuor modis
primo si quod uterque vel invitans et in-
vitatus ignoret fortitudinem vini
vel etiam si ille qui invitat alium
ad bibendum ignoret ipsum esse
talis conditionis ut ex hoc potum
debriet et tunc non peccat invi-
tans sed si ignorantia desit tunc
a peccato excusatur secundum tho. 2a 2e
q. 150 ar. primo ar. 9o in solutione [illegible]
Secundo si quis videat alium esse ve-
recundum et quod propter verecundiam non ac-
cipiat necessaria sua et tunc si alium
verecundum invitet ad hoc ut ac-
cipiat necessaria sua non peccat in-
vitans etiam si huiusmodi verecundus
plus accipit et inebrietur et peccet.
Tertio si invitat ad accipiendum
superfluum ut sic benivolentia et
familiaritas crescat tunc invitans
venialiter peccat. Quarto si invitans
intendit solum ut alius se ingurgi-
taret tunc invitans peccat mortaliter
et hoc propter duas causas. prima est quod talis
intendit statum mentis evertere et
sic maius bonum ei auferre scilicet usum
rationis quam si bonum temporale aliquod
auferret. Nam usu rationis ablato
vix differt a iumento et quasi bestia fit. Secunda
ratio est quod talis sic invitans intendit
eum ad peccatum carnis inducere. Unde
filie loth mortaliter peccaverunt
quod patrem inebriaverunt ad istum
finem et peccatum incestus commiserunt
hoc dicit Raynerius de pisis [illegible]
confessorum summa sua in prima parte de
ebrietate secundo capitulo.

Ignorantia est duplex. Nam quedam
est iuris et quedam facti. Ig-
norantia iuris est ut si quis
laycus nesciat furtum esse peccatum
vel si clericus nesciret casus in
quibus incurratur excommunicatio
interdictum vel suspensio
ipso iure et similia. Et talis
ignorantia si sit vincibilis
et affectata nullomodo excusat
immo est specialis peccatum. Si vero
non sit affectata sed proveni-
ens ex negligentia ut puta
quia neglexit addiscere excu-
sat a tanto non in parte sed non
in toto. Sed hec ignorantia non
excusat clericum excommunicatum
et [illegible] vel suspensum ministra-
re in officio suo et secundum statum
quem oportet se ad talem actum
tenetur scire iura secundum quod
poterit huiusmodi actum exercere
et illa etiam per quam ipsius actionem
prohibetur. Ignorantia iuris
invincibilis et omnino involun-
taria est quando aliquis sine culpa
sua ea que iuris sunt scire
non potest utpote de contractibus
ambiguis a natura et ~~[illegible]~~
est. Tunc vero non si aliquis de
aliquo dubitans circa consuluit
peritos a quibus tamen habuit
aliud quam veritas se habet
excusatur propter talem igno-
rantiam quia in eo se fecit quod
potuit. Si vero in hanc ig-
norantiam invincibilem incidit
ex culpa sua tamen [illegible]

licitam ut si per vigilias abstine=
ncias devenit in amentiam adhuc
excusat a toto sed non si fuerint
excessus sunt peccatum veniale. si autem
per opus licitum tunc excusat
a tanto sed non a toto ar. j. di
sepe. Alii probabilius dicunt quod
est illo quod nullum habet usum rationis preter
sensus excusat a toto pos quod aliquis

Ignorantia facti potest esse dupliciter quia
vel ignorantia est tam agendi ita quod
si sciret circumstantiam illam quod transit
in peccatum non faceret et si fecisse dolet
cum sciverit et hoc excusat a toto
vel ignorantia est concomitans actum
sic videlicet quod etiam si sciret circumstantias
peccati nihilominus faceret et hic non excu=
sat gene. hujus s. tho. p. 2e q. 16ta.
Ignorantia facti sed quod primum modum
excusat excipientem istorum et sufficie=
nter excipiente officium suum sed potest
ab irregularitate quam non tenetur
cessare ab exercitio officii sui nisi
fama veridica ut publica ut aliis
legitime sibi constaret de crimine suo
ar. extra de cle. ex. mi. ministri. lex
ar. ex de ele. excom. ministrari lex
illud in fine. Si autem habet proba=
bilem causam dubitandi de homi=
cidio ... abstinere sed si tempore homi=
cidii non vidisset nec est fama pub=
lica sed ... ...
... ...
... ...
Ignorantia crassa et supina non
excusat et denotatur per metha=
phoram hominis crassi et supine iacentis
qui non videt ea que coram eo sunt
et que publica et manifesta dicitur sic ...=
... ...
Et est notandum quod sinus statuta
ordinarius et privilegiati non ligantur
subditi ignorantes nisi fuerit ig=
norantia crassa et supina quod dicit
... ut ... ... pupilla
oculi

Utrum religiosus peccet mortaliter transgrediendo ea quae sunt in regula. Respondeo secundum Thomam
22 q. 186 in regula continetur aliquid dupliciter. Uno modo sicut finis regulae puta ea quae
pertinent ad actus virtutum et horum transgressio quantum ad ea quae cadunt sub praecep-
to obligat ad mortale. Quantum vero ad ea quae excedunt communem necessitatem praecepti non
obligat ad mortale nisi propter contemptum. Quia religiosus non tenetur esse perfectus sed ad per-
fectionem tendere, cui contrariatur perfectionis contemptus. Alio modo continetur aliquid
in regula pertinens ad exteriorem observantiam sicut sunt omnes exteriores observantiae. Inter quas sunt quaedam
ad quae obligatur religiosus ex voto professionis. Votum autem professionis respicit principaliter tria praedic-
ta scilicet paupertatem castitatem et obedientiam. Alia vero omnia ad haec ordinantur et transgressio
horum trium obligat ad mortale. Aliorum autem transgressio non nisi vel propter contemptum re-
gulae quia hoc directe contrariatur professioni per quam aliquis vovit regularem vitam vel
propter praeceptum sive oretenus a praelato factum sive in regula expressum quia hoc esset facere
contra obedientiae votum. Professus vero non vovet servare omnia quae sunt in regula sed vovet
regularem vitam quae essentialiter consistit in tribus praedictis. Unde in quibusdam religionibus
cautius aliqui profitentur non quidem regulam sed vivere secundum regulam idest tendere ad
hoc quod aliquis mores suos informet secundum regulam sicut secundum quoddam exem-
plar et hoc tollitur per contemptum. In quibusdam religionibus adhuc cautius profitentur
obedientiam secundum regulam ita quod professioni non contrariatur nisi id quod est contra praeceptum
regulae. Transgressio vero vel omissio aliorum obligat solum ad peccatum veniale
quia talia sunt dispositiones ad principalia vota. Peccatum autem veniale est dispositio
ad mortale inquantum impedit ea quibus aliquis disponitur ad observanda principalia
praecepta legis Christi quae sunt praecepta caritatis. In aliqua tamen religione scilicet praedicatorum
talis transgressio vel omissio constitutionum ipsorum ex suo genere non obligat
ad culpam neque mortalem neque venialem sed solum ad poenam taxatam sustinendam
quia per hunc modum ad talia observanda obligantur. Qui tamen possent vel venialiter
Nota vel mortaliter peccare ex negligentia vel libidine vel contemptu. Tunc autem contemnit
aliquis vel transgreditur aliquis ex contemptu quando voluntas eius renuit subdi
ordinationi legis vel regulae et ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel re-
gulam. Quando autem ex causa aliqua particulari puta concupiscentia vel ira inducitur
ad aliquid faciendum contra statuta legis vel regulae non peccat ex contemptu etiam
si frequenter ex eadem causa vel simili peccatum iteret. Frequentia tamen peccati dispositive
inducit ad contemptum secundum illud Proverbiorum 18 Impius cum in profundum malorum venerit
contemnit. Sic concordat Ulricus. Et addit quod aliqua statuta sunt sub praecepto
sicut quae per verba exprimuntur sive constat per hoc quod tanquam principalia fundamenta
ordinem illum in statum religionis contrahentia sunt statuta ut inviolabiliter ob-
serventur. Et in illis transgressio ponderanda est sicut et in praeceptis divinis quae si sunt

contra preceptum est mortale peccatum si preceptum est veniale sicut hoc preceptum est
mortale, in tempore ad penam quod sub litteria non tamen ad occultandum preceptum est
2 est veniale sed transgressio eorum que sunt tantum statuta sunt sub precepto veniale est
peccatum sicut frangere silentium ut aliud simile

Utrum per ingressum religionis consequatur quis remissionem omnium peccatorum. Respondeo secundum Thomam
22 q ultima rationabiliter dici potest quod sicut sicut per assumptionem crucis sine
aliquibus fratribus [illegible] quod potest statim satisfacere de peccatis suis secundum illud Danielis 4º
peccata tua elemosinis redime multo magis in satisfactionem pro omnibus peccatis sufficit
quod aliquis totaliter se divinis obsequiis mancipet per ingressum religionis que excedit omne
genus satisfactionis et publice penitentie in manendo in seculo ut habetur 33 q. 2 Admonere
sicut etiam holocaustum excedit sacrificium secundum glossam super Ezechielem. Unde in vitis patrum legitur
quod eandem gratiam consequuntur intrantes religionem quam consequuntur baptizati. Et bonaventura
in libro de profectu 2 distinctione dicit quod est secundum baptisma ob perfectam mundi abrenuntiationem
ac singularem excellentiam vite spiritualis que preeminet universis humane vite generibus.

Regula sancti benedicti ut alius sancti omnibus homini proponitur nulli imponitur prodest si devote suscipitur et tenetur
non tamen si non suscipitur obest

Ante professionem votum est voluntarium post quod votum necessarium illa que ex voluntate suscipit ex necessitate [illegible]

Non licet autem fidelibus servulis et prelatis constitutis super familiam alienam tamen usurpare dispensationem verum bona possunt [illegible]

Triplex est necessarium scilicet stabile inviolabile et incommutabile. Stabile quod ita est necessarium ut non
nisi ab hominibus mutare illud fas sit in solis dispensatoribus misteriorum dei idest prepositis.
Verumtamen ab hominibus et per homines loco et officio illis canonica electione succedentes licite et
impune pro causis personis locis et temporibus dispensatur non tamen leviter pro voluntate mutanda sunt
sed ex ratione fideliter dispensanda. Sunt autem ea que ordine sunt instituta non quia aliter bene non licuit
sed quia ita magis expedivit. Nec plane ad aliud quam ad lucrum caritatis vel ad custodiam
caritatis. Quamdiu ergo caritati militant immobiliter fixa sint nec mutari omnino nec ab ipsis
quidem prepositis sine offensa possunt. At si quando contraria forte aliquando caritati visa fuerint
his dumtaxat quibus hoc posse videre datum est et providere creditum est nonne iustissimum est ut
ut que propter caritatem inventa fuerunt pro caritate quoque ubi expedire videbitur vel omittantur
vel intermittantur vel in aliud forte commodius commutentur. Sicut e regione profecto iniquum
foret si statuta pro sola caritate contra caritatem tenerentur.

Ubi necessitas non est incontinibilis maneat statutum primum decreta sicut gelasius et leo papa

Necessarium inviolabile est quod non ab homine est traditum sed divinitus promulgatum
nisi a deo qui tradidit mutari omnino non patitur ut est non occides non furtum facies et cetera.
Unde et si nulla prorsus humana dispensatione admittitur [illegible] tamen horum [illegible]
aliquid aliquando solvere aut licuit aut licebit deus tamen cum voluit solvit sicut cum ab
hebreis egiptios spoliari sive cum prophetam cum muliere fornicaria misceri precepit
sicut est de suspensione [illegible] et pluribus aliis

Necessarium incommutabile est quod divina ita constat et eterna ratione firmatum ut nulla
ex causa possit vel ab ipso deo aliquatenus immutari. Sub hoc genere sunt omnia illa sermone
in monte domini in monte habiti spiritualis traditio et quicquid de dilectione humilitatis mansuetudinis
ceterisque virtutibus tam in novo quam in veteri testamento spiritualiter observandum constat tradi.

Non est abbas super regulam quia [illegible] et ipse sponte professione se submisit.
Regula caritatis regule sancti benedicti preponitur [illegible] interdum regula
cedat pro tempore caritati cum ratio necessitatis exigit absit tamen ut homini umquam
subdatur voluntati sed caritati. Super transgressiones non super primum [illegible]
constituitur quia abbas eligitur et mandatorum cultor et ultor viciorum

[illegible] Nonne regularis sponsa professio qua se minor subdit sponte priori eque alligat et priorem
eadem parte pacti parem reor utrumque necessitate teneri sicque duos per mutuam
sponsionem alterutrum debitores fidelis cure [illegible] alterum humilis obedientie
[illegible] voluntati [illegible] ubi et prelatus debiti necessitate tenetur.

¶ quia necessitate immissio voti non dispensatio sed prevaricatio est et restrictio contra voluntatem nimium est non profectus.

¶ Obedientia que voti finibus cohibetur imperfecta est. Illa perfecta obedientia legem nescit terminis non coartatur neque contenta angustiis professionis largiori voluntate fertur in latitudinem caritatis et ad omne quod iniungitur spontanea vigore liberalis alacrisque animi modum non considerans in infinita libertate extenditur.

¶ Bonus quidem obedientie gradus est si metu magistri sive sententiam per metum gehenne seu per statam professionem quam professus est quispiam obedierit melius tamen cum quis dei amore obedit. Prima obedientia est necessitatis, secunda caritatis. Illud autem optimum superiori obedientie gradum cum eo addo ut quis iniunctum impleat quod et precipit.

¶ Hec generalis regula sit omnibus quod quicquid prescribitur a prelatis sive bona sive mala sint a divina institutione aut propria voluntate quae professionis supra non sit ut non iussa quidem licite utrumlibet vel admittatur vel omittatur iussa vero sine culpa non negligantur sine crimine non contempnantur. Ubique enim culpabilis negligentia et contemptus damnabilis est.

¶ Venialia vel non criminalia reputantur ~~contra~~ contempto cum per contemptum utuntur in usum et consuetudinem et non peccata sed prevaricationes recte pensantur.

¶ Non qualiscumque mandati preteritio criminalis fuit contemptus sed repugnare sed nolle obedire.

¶ Gemina malitia peccati peccatorem premit quod vel sine iustitia est ut culpa propagatur et sanare dum quia excusare ut sic fallant excusare inde licet accusant.

¶ Et si omnis contemptus inexcusabilis sit culpabilis nulla tamen criminaliter damnabit in qua in remedium prius non sanat nulla est letalis criminalis in qua contemptus superbie non vitatur.

¶ Magis serviatis filiis obedientie et inducatis per hoc bone voluntatis quoniam in omni contempta sola damnatur in potentia quam nescit quod diligit deum sola vitiatur superbia quam fartilacanet qui timet gehennam.

¶ Particula est vobis in duo divisa hec observatio regularis in precepta videlicet et remedia. Preceptis instituitur vita quam perimit remediis restituitur post peccatum innocentia. Sic ergo utraque ista complectitur vestra professio quod non professus quisquam aut aliquid forte regularium mandatorum delinquit si ad remedium quoque regulare confugerit et si commiserit transgressor mandati non tamen parti prevaricator. Solus namque contempserit et remedium illa aliud sine quo servum quod omnia iudicio absolvi non evadit quod est quod regula est disciplina non subterfugit. Tamen si quidem regule data prius funcium in eam et precepta obedientie et obedientie remedia ut inde prestando quidem a regula recedatur

¶ Nec quippe cum profitetur spondet regulam sed deinceps secundum regulam sui quisque
gustorie/itaque deinceps gustatorum rest digne pollicetur hic professionis terris
omnibus ferme monachis communis professio est certe licet in diversis monasteriis
diversis aliis observantiis deo servatur secundum vero suum quisque loci bonos
usus sollicite servat haut dubium quin secundum regulam vivat quem quidem
boni usus a regula non discordant Quinimmo itaque tenet quod teneri
invenerit bonum ubi profitetur professo vivit sic permittit quod non aliud
procul dubio quisque permittit quam quod hic eorum prava vita videtur cum quibus
deinceps vivere disponit et eligit Nunquam ubi gratia aut in maiori
monasterio usus Cluniacensium aut ipsi forte illorum ritus aut vero
utique Cisterciensium traditionem profitetur distinctorum sunt Atque omnes secundum regulam
profitetur Una quidem omnis ubique permissio sed quod non una est omnibus consuetudo iterum
pro dubitatur sine detrimento salutis et sine dampno professionis operis quoque
non una ubique observancia celebrari Sicut cum non omnes omnia tenent etiam
boni christiani qui in evangelio sunt omnes tamen secundum evangelium vivunt/nam qui gressibus
alligati quinquies coniugatis sunt non ideo tamen credunt se recessisse ab evangelio
quod evangelici sublimitatem consilii de celibe ducenda vita non elegi-
runt. ita sane sunt in quandam illo exteriore legitime ac fideliter coniunctur
sic quoque qui secundum regulam vivere statuunt et si non ad unguem ut
dicitur totam custodiunt. et si quid pro suis claustri ritum vel mutat
vel permittitur. a regulari tamen omnino professione non discedunt dominum
cum sobrie et iuste et pie per suorum morum vivere non desistunt.

¶ Deo

q̄libet te̅ⁿ sc̄ire de q̄libȝ an sit
mor̄le pc̄cm̄

¶ R° q̄dā sit ex gn̄e suo mor̄lia
ut adulteria furari etc̄ de q̄ꝰ
dicit ph̄s q̄ mox noīata ma-
la sūt Qued̄a v̄o r̄oe con-
tēptꝰ solū sup̄ueniētis actui
Ūd̄ ei r̄oe gn̄is actꝰ possit
ēēt veniali sc̄e r̄oe ɔtēptꝰ
pt ēē mor̄le Discrecōeȝ
mortaliū isto sc̄dō mō a vena-
libȝ nō ē hoīs mēsurare
ī expressis sūt multū nō h̄bit
Discretōeȝ q̄° taliū mor̄liū
nō tenet̄ hō sc̄ire ī expressis
multū sit nōbilis sloquēdo
at de discrecōe mortaliū p
tut distīguēdū ē q̄ ei sit
diuīa lege ex̄p̄ssa q̄ nō sz ūnꝰ
ca q̄ ex̄p̄ssa sūt ex r̄ois in-
dustria inuestigāda ī tūpū.
sc̄dm̄ ei q̄d dt ph̄s 3° politice
leges v̄tia cōstituūt ī aliqua
iustitia sūa iudicare oportꝫ
et dispone sī sit diuīa lege
ex̄p̄ssa tūt q̄libet ꝓ tp̄e quo
capax ē p̄cep̄ti scire ea et
ꝓ dēt se cauere ab eis tūt
ei obligat̄ ad tenendū.
p̄cepta lex ignorātia dicit̄
ignorātiā iuris q̄ neīe
excusat In talibȝ ei nullꝰ
debet p̄sumē aliq̄d agē si
nō sit certꝰ nō reqⁱsito cō-
silio peritorū Si v̄o nō
sit diuīa lege ex̄p̄ssa sz ex-
pressis ɔplicata tūt sc̄dm̄
gradus et ɔditōes p̄sonaꝝ
q̄dā tenent̄ scire magis
distincte et ī p̄ticulari q̄dā
v̄o minꝰ distincte et magis
ī v̄ti sicut ē de nota articu-
loꝝ fidei Regula at̄ v̄tem
ḡnēm aibȝ de hiis nullꝰ dare
pt Et q̄ ī taliū pc̄ciōrū
distinctiōe an sit mortalia
an venialia nō ē q̄ certa
ut ḡnalē distinguēdi re-
gula dare poterit Delcā
ei q̄s itelligit etc̄ Cū cuiqꝫ
ī dubiū venerit de aliquo
taliū an sit mortale an
veniale debet a peritioribȝ
q̄rē ut ꝓpt̄ dubiū de pc̄cō
tali tp̄e de mor̄li penitē
In h° ei tam̄ h̄ȝ locū illud
dictū gregorii Bonarū me-
tiū ē ibi pc̄cm̄ agnoscē
ubi pc̄cm̄ nō est .s. tam̄
grande q̄tū cognoscit h̄c
heyn de gādā. q̄d̄. to p̄me
q. 24 q̄ itp̄t tr̄ 2ʲ ar.

Constantinopolitana clades Reverendissimi patres illustres
principes ceterique viri genere ac doctrina prestabiles
quam Turchorum gladius intulit grecorum communis ruina latinorum
summa infamia fuit vosque omnes ut arbitror tanto
magis angit magisque cruciat quanto et nobiliores estis et meliores
Quid enim viro bono et nobili magis congruit quam cura vere
fidei orthodoxe quam religionem et nomen salvatoris pro
sua virili magnificare atque extollere. Sed amissa
nunc Constantinopoli tanta urbe in potestate hostium redacta
tanto Christianorum sanguine fuso tot animabus in servitutem abductis
vulnerata est insigniter catholica fides confusa religio nostra
Christi nomen depressum minimis atque confusum oppressum. Neque
sane fatemur multis ante seculis maiorem ignominiam
passa est christiana societas. Retroactis namque temporibus
in Asia atque in Affrica hoc est in alienis partibus vulnerati
fuimus, nunc vero in Europa id est in patria in domo propria
in sede nostra percussi cesique sumus. Et licet dicat aliquis
ante plurimos annos ex Asia Turchos in Greciam transisse
tartaros cis Thanaym in Europa consedisse
Sarracenos Herculeo mari transmisso Hispanie partem occupasse
numquam tamen aut urbem aut locum amisimus in Europa quod Constantinopoli possit
equari. Fuit enim civitas illa totius terre commode collocata preterea
portuosa apta et tutissima in qua non solum naves
sed nostre classes armate sustentari possent atque inde per Bosforum
Hellespontum ad omnia mediterranea maris seu defendenda
seu tutanda litora transmitti. At hec loca tam commoda tam utilia
tam necessaria nobis nostris dormientibus amisimus et Christi
salvatoris [illegible] maximeque seducti [illegible] Quid quod ibi et
duobus imperio [illegible] alterum oculum est. Nunc ex duobus
christianitatis oculis alterum erutum dicere possumus ex duabus
manibus alteram amputatam. Addite quod ex quattuor sedibus
illis patriarchalibus quibus veluti solidissimis basibus
ecclesia firmata fides in orbem terrarum ramos suos extendit maiores

246a

imo duas simul cum ipso solummodo pugnavimus atque secundam p[...]
ros 3ª et illa quidem cum omnis europe multi ad boream mil[...]
ad ducte theutonicum exercitus populi fuerant non minimo de[...]
maior tamen infirmitas amisimus. Nimirum principes si doleret
esset at de tanto periculo vel dolore, quod cecidisset exercitus superasset
turchos et fusos esse latius animadvertere, consternati atque atto
niti essent. Sed non est minor dum cestus sentiri dum inculpa
sissimi quam ut mereri. Vidissetis cum eius tam mali fama
primum ipsorum in cubiculo flentem in aula mestum in consilio sollicitum
in ecclesia supplicem in quibus locis tractatum et auxilium. Unum vero
patriam non tam dolore et lacrimas quam rigorem et arma
querentem. Vera turchis mala et duris mala patrimonii inimica
corpore fortium existimaverunt sua fortitudo. Cum principium tamen cum
accessum conventum in quo de tuenda patria res publica consilia caperent
Nam priusquam incipias consulto et ubi consulueris mature
facto opus est, inquit Sallustius. Fuit itaque consilium ceptum et satisfactio
convocatum. Ceterum illa gesta sunt omnibus tenentur. Ego autem
illius congressu [...] nec conventus hec. Sed non fuit cum
invitatione in dicta conventio et quiescit eadem igitur ingesto
cesare ascendere sanctis duos duobus expositum est [...]
tatum patriam vel necessitate in quo conventu minime defuisset
si dominum tutum attingere potuisset. Sed cum eius [...]
ab illis impediretur, quibus non tam pax et otium quam commercia
et bella sunt usui. Misit hostis potestatis et celebriores
legatos qui suum locum tenerent suisque viribus implerent
cum plena et ampla potestate. Sive res imperii sive que fidei
tuende necesse in tractatione libere possit decernere. Fecimus ergo sup[...]
articulis et responsione meditatione sed potissimum congregatum
consulta est. Vos quoque cesareis animum ex illis cognoscere cupientes
qui sunt eius motus quam sancta quam voluntas aperire me nunc collegi
minorum auctoritas iubet. Ergo quam malo probavi pace prima
quam per contumaciam videtis simplices omnes meis humilis permi[...]
inclamavi subiui consilio in eius amico quem victis obviam prestat
nec in tanto sub tanto fasce deficere. Qui possit se quod [...]

in manu porrigitur. Placeo quod in hac re tanto liberius
quanto cum spem vestram frequentiore intueor et in benigniore
auctorio sit 1º de omnibus articulis vestra sententia [illegible]
est principalissimus aggrediar. hoc est An contra turchos qui
constantinopolim per iniuriam invaserunt sat [illegible] potuerint
et velit [illegible] ubera cedis [illegible] omnibus imminet
sit bellum suscipiendum. 2º persuaso quantas habere copias
sit necesse quo legendi milites qui stipendia danda qui
publica [illegible] commeatus hinc qui bellica instru
paranda quo tempore qua via sit eundum facile concordabimus
Capitaneum quem seu belli ducem quem priores nostri imperatorem
appellare consueverunt non est arduum nominare neque dubitabitis
illum eligere in quo sit scientia rei militaris eximia virtus egregia
auctoritas [illegible] felicitas 4º sit laboriosus
negotio nec fortis in periculis industrius in agendo celeritas in
conficiendo consilium in providendo quale [illegible] apud vos
minime dubitaturum nec de pace domi tenenda multum
laborabitur si foris esse pugnandum decreveritis ut postea
suo loco dicetur. Interea [illegible] principes oratio mea quibus [illegible]
audiretis agat. Et quod sit in manibus videtis de bello
gerendo [illegible] consultatio. Ego qui nomine cesaris venio bellum
suasurus neque quam hoc omnis accepisse in re digna vestra [illegible]
vestra nobilitate vestrarum nationis manifestissime [illegible] intellexisse
[illegible] cognoscite an bellum pro fide vestra
romana suscipere debeatis. Primus senatus omnibus [illegible]
[illegible] de bello gerendo consultatio est clarissimi principes tam
diligenter ac rapide ac prospere discutiendum neque agatur [illegible] deinde
penitendo desequatur. Turpe non est ut scipionis prudenti fuit
postquam erratum est dicere non putaram. Bellum quo gestum
primo quaerat an sit iustum 2º an utile 3º an facile nisi quod [illegible]
[illegible] bonis ac prudentibus viris bellum gerendum sit

Distincta z nos ex ordine principes etc p^m de belli
iustitia cognoscimus Nullu qd p tuenda religione
p saluanda pria. pro conseruandis socijs ex aut^e gne
neo umquam vetitu reputauit iniustu hic moysi
hinc iosue hic saul hic dauid hinc machabeo plu
commeda hic illi demostenis clambres qbz ple
exultabat apd athes theatru In marathone i arthe
nasio i salamina p pria defunctos iudicat hic ex
romanis orath decij fabij z alij pe inuma lectis celebra
q p salute suo tutu se deuoue hic ex nris similiter
karoli Rolandi Raynaldi Conradi ottones heinri
frederici etiam pconiis extollu q p tutandis xanor
finibus magnanimis se periclis obiectarunt Nunq tn hijs
pgenitoribus tam iusta pugnandi ca q nobis obiecta e
Numquam illi tam atrocem iniuriam tam insignem
contumeliam ab infidelibz acceperunt quadmodu pessa
e hoc nro tpe xana iniurias Repetenda e huius h loco
constantinopolitana calamitas Hec n z nunc magis docet
z belli iustitia manifesta est Nulla pulsatis iniuria mahumeth
sr n bona q turchis imperat bellu grecis indixit constantino
polim obsedit ac male defensam expugnauit ibi constantinus
grecorum imperator itu bus urbe turchis i primo prelio sue
periclo fortissime pugnans obtruncatur caput eius lancea
infixum spectaculo fit. fit inistenda grecorum cedes [illegible]
no sexu q se tuer conatur videret q periti armis sese [illegible]
Nec eo hoc magis ducto in ipo furore pmi itiqz trucidatos
et quam plurimos; Illud horreo dicere abhominor [illegible]
capta tum deposite armis [illegible] nulla [illegible] tu mar
tyri z tu filij eorum [illegible] tu viri nobiles belli
hostie mactati tu sacerdotes laniati tu monachi exco
riati tu sacre virgines incestate tu mres ac virg

ludibrio habita. O scelatum mahumetum. Quis talia fando
temperet a lacrimis? omnia luctu plena cede cruore cadaveribus
erat cuncta. Mahumetus ipse tribunal facit. tetris oculis
terribili voce crudelibus verbis nefanda nutilis homicidia
mandat. Nec istum nec illum ad cedem posuit manum in
sanguine christianorum lavat omnia fedat omnia polluit
Templa dei nostri pseudo prophete tradunt divina altaria
proterunt ossa martirum et aliorum sanctorum iam diu pro regno data
porcis et canibus obiciunt fragunt statue picture deleantur
nec minus domini nostri celorum thesauri matris virginis
ymaginum picture quoniam et ipsius salvatoris est turpiter
simulachrum cum magno clamore maiori irrisione
precedentibus tympanis et tubis in castra defertur. Hec atque illud
ludibrio rapitur conspuitur luto polluitur. O nephas
inexpiandum. O ignominiam christiane fidei. O decus
nostri nominis sempiternum habuit signo in quo redempti et
salvati sumus turchorum fetidum genus illudit. Et quasi non
signum non signatum colat. Hic est ingens christianorum dedecus. Sed scio
commovemini principes dum salvatoris iniuriam refero
dum tante civitatis dampna commemoro. Sed quis cladem
illius urbis quis funera fando explicet aut possit lacrimis equare
labores? Horret animus talia meminisse luctuque refugit.
O nobilis grecia ecce nunc tuum finem. Nunc demum mortua
es. Nec sepulta iaces. Heu quot olim urbes fama rebus et
potentes in grecia sunt extincte. Ubi nunc thebe ubi athene
ubi micene ubi larissa ubi lacedemon ubi corinthiorum
civitas ubi alia memoranda oppida quorum si muros queras
nec ruinam invenias. Neque solum in quo iacuerint queat ostendere
Grecia sepe nunc in ipsa grecia requirit. Sola ex tot cadaveribus
civitatum constantinopolis superat que de prius habitu

197

bisancium a pausania spartanorum edita per costantinum postmodum eius nominis appellatione
in emulacionem romane urbis erecta tantum incrementum habuit opum tam armorum
tam litterarum tam glorie crevit ut omnium civitatum dampna quasi sola videbatur
compensare ac resarcire videretur. Hec postquam pace cum costantino facta
et a theodosio confirmata veniens costantinopolim rex gothorum
athanaricus cum vidisset urbis amplitudinem splendorem et contemplatus esset
velut stupens dixisse fertur Vere deus terrenus est imperator huius civitatis
Et quicumque adversus eum manum movet ipse sui sanguinis reus
existit. Et quamvis post imperium ad vos o germani translatum sit
costantinopolis capta direpta et fuit nunquam tamen in potestate hostium
in modo devenit Nunquam basilice sanctorum dirute nunquam bibliothece
combuste nunquam monasteria desolata nunquam sacer ordo in modo ex toto
non nec deleta sit Itaque mansit apud constantinopolim usque ad
nostrum tempus vetuste sapiencie monumentum ac velut domicilium
litterarum erat et ante siena philosophie neo latinorum satis doctus videri
poterat nisi costantinopolim aliquamdiu studuisset Et quod
florente roma doctrinarum non habuerit athenes hoc tempestate
nostra costantinopolis obtinebat Unde et multa doctrinarum
sapiencium volumina suscepimus et in futurum suscipere sperabamus at
nunc dominus turchis et omnia possidet et quorum eorum potestate
nunc vereor ne de litteris grecis omnino sit actum Nam non
et plerumque arbitrium agnum sit ab origine turchorum quos vocant
teucros ex quibus est romanorum origo et quibus litere non erant odio
Scitarum gentis ex media barbaria profectum quos ultra euxinum
pirrichios quoque in nomine ut ethico philosopho placet ad septentrionalem
occeanum sedes habuit gens immunda et ignominiosa fornicacionibus
creata in cunctis stuprorum generibus quod ut tradit vir otto frisingensis episcopus
nostre futuri ... regnante apud francos pipino montes caspios
exeunt ac longo itinere in asiam se receperunt ibique posthac moram et
Et quamvis sub multis seculis et multa terra per tot secula paruit
perculta sit pluribus seper tamen adhuc in actu pristine de
formitatis sed omnem barbariem detinet Carnes adhuc

equestri celsitudinique commendatur libidinum fuit crudelitati sumptibus litteras
et humanitatis studia prosequi. In cuius magis venisse nec docta
eloquentie et gratia nescio quis satis deflere habeat divitias multas
quas tu nobis litterarum detrimenta commemoras quando nos que
litteris. Nos hastas gladia etc. observamus vos [illegible]
tecto gaudetis et vinis. Immo vos fortissimi equites multis
quam vestra magis interest studia litterarum ac quam florentissima. Quando
enim vos vestra corpora ad [illegible] tum prestanti animo et alto
corde periculis committitis? licet nec viribus hostes nec [illegible]
superatis. Quando magis ad [illegible] quam fame dilectione laude
vestris studio et gaudetis tum de vobis bonos ac [illegible]
Trahimur omnes studio laudis et optimus quisque gloria ducitur.
magis enim est quod laus vestra diuturna ac perpetua nisi litteris conservetur
[illegible] et fama que humane vite spatio terminatur. Vivunt
nomine plurimi qui litteris illustres sunt. Fortunati ambo si quid
mea carmina possunt nulla dies unquam memori vos e-
ximet evo in eurialum et nisum inquit maro. Nec nobis a sapientibus
a [illegible] ac [illegible] fortitudinis regum [illegible]
insita gesta [illegible] nisi litteris edocti [illegible]
virum nobilissimi equites a industrior et a fortior aut
animosior tanto fame [illegible] at litteris magis [illegible]
que presentes vestros [illegible] mortuos
memorie tum hominum [illegible] exhibent et que virum non
si viles fuit ad posteros deferre cum laude que [illegible]
hic alexander macedo qui cum [illegible] sepulchrum vidisset achillis
O fortunate inquit adolescens qui tue virtutis preconem homerum inve-
neris. Et vere inquit orator. Nam nisi illias illa fuisset idem tumulus
qui corpus contexerat nomen eius obruisset. Themistocles ait summus
atheniensis vir cum ex eo quereretur cuius vocem libentissime audiret illius quo
summa virtus sua optime laudaretur. Quo circa deo immortali

humanitatis et eloquentie studia magnopere commendantur. At
certe dolendum est ne Grecia quanta sit fama litterarum iactura cuncti ag-
noscitis qui Latinorum omnium doctrinam ex Grecorum fontibus derivatam
non ignoratis. Quid ergo in tanto periculo dampnoque statu-
emus inclyti principes? An de iustitia belli adversus hostes
nostros Turchos dubitabimus? quia nullam humanitatem vel fidem colunt
quia fidem nullam custodiunt quia sanguinem christianorum sitiunt quia cedibus
saturari non possunt quia sacra Dei viventis omnia polluunt et exterminant.
Fortitudo, inquit Ambrosius in officiis, que vel bello tuetur a barbaris
patriam vel domi defendit infirmos vel a latronibus socios
plena iustitie est. Item (?) si ordo naturalis paci accommodatus mortalium
[illegible] teste [illegible] postulat ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium
penes principes sit, nec regi bellum aliquem iustum existimandum,
videre quanta est belli huius iustitia cum non solum papa imperator
duo maxima luminaria duo primi orbis principes
sed ipse rector celorum mundique fabricator Deus, cuius est auctor, qui sponsam
suam ecclesiam matrem vestram ut pupillam oculi vobis tuendam
commendat. Hostium igitur belli iustitia fortasse pluribus verbis quam
necesse fuit traxi, me minime arbitratus [illegible] sermito (?)
dare veniam lesis. Nunc ex bello quod secundum utilitatis [illegible]
exponendum est. Non in bello se quisque immisceat nisi debellas-
se iuvet. Vos igitur principes si fructum huius belli et tempus
suscipiendi cognoscere cupitis dampna que toti christianismo
imminent nisi tempore [illegible] pensitate. Audivistis
que passi sunt Constantinopolitani, scitis ut multe civitates ex-
perierint (?) in diebus nostris et opulentissime (?) Cipri (?) in duobus hostium
[illegible] atque [illegible]. Nec una provincia non ad nos deficit.
Rascia iam novissime occupata est et disperditur cum [illegible] cum coniugi-
bus et liberis in Hungariam se recepit dominus (?) [illegible] que [illegible]

fidei clipeus vestre religionis murus fuere bis victi bello
post mortem alberti regis bis capti a turchis sed centum milia
hominum aut eo plus duobus preliis amisere Non multum
tulerunt integri turchorum vires quomodo fracti ferent
Succubuerunt auxiliantibus polonis quomodo vincent soli
Magna est turchorum potentia et in asia et in europa tartaros
fortem gentem federe iuncta sunt Ducenta et trecenta
milia pugnatorum ne dicam plura in campis cogere possunt
Quamvis sint hungari strenui et potentes viri atque
omni laude digni non tamen talibus viribus pares sunt
Dum vincitur ungaria sive coacta iugum turchis recipiat
vix germania tuta erit vix satis renus gallos securos
reddet At nonnulli quia suis diebus non videre similia nec fieri
posse confidunt Nos autem scimus tartaros per tota hungariam
germanie fines ingressos ad renum usque debachatos
novimus hungaros paganos colentes sic austriam bavariam
sweviam franconiam saxoniam pervertere Athila rex hunnorum
ab hungaria que tunc pannonia dicebatur digressus civitates ita-
lie civitates germanie civitates immo oppida gallie atque hispa-
nie turbavit Multa non ignoramus quid dicam gothos quid vandalos
quid gepidas quid getas quid longobardos quid burgundiones ostrogothos
omnes hi populi per ungariam ab ulteriori scythia venere et
hanc nostram germaniam miris afflixere modis Et speramus quod
nunc venire turchos atque acquiescere tam nobilem et potentem
ungariam sine nostro effuso sanguine at deinde numquam germaniam locustarum
more [illegible] pugnandum [illegible] omnino principes sibi
si germani vitam [illegible] cupit existimatote ne [illegible] salvis at
integris [illegible] an fractis atque [illegible] id magis agere [illegible]
Romanorum quos fama sapientissimos fuisse [illegible]
tutela [illegible] sua salute ducebant ac foris quam domi pugnare

malebat // Ita fora si q(ui)d p(ri)us fuit accep(tis) calamitatis emendand(o)
p(rae)t(er) q(uam) domi excipi(endum) clades ciuiles s(un)t. Hinc Hanibal
maxi(mus) i(llorum) penor(um) imp(er)ator cu(m) reg(i) sirie Anthiocho adu(er)sus
Roma(n)os bellu(m) suadet no(n) in asia sed in grecia s(ed) i(n) italia
pugna(n)d(um) e(ss)e dicebat. Et vos ergo theutonici si quadmodu(m) spo(n)te
sapie(n)tes e(sti)s maiores v(est)ros imitabimini q(ui) i(n)imicis s(un)t a domo
bella ferre ac vicinoru(m) fines no(n) magis q(uam) suos tueri co(n)sueu(er)u(n)t
¶ 2 si vos co(n)tinuam hoc t(em)p(o)re hu(n)garos negligeretis no(n) ad de(n)iq(ue) t(ur)c(i)
vos ex italia aux(ili)a p(re)stolemini. Ne r(egn)o illa ap(u)d hispanos
op(er)e inueniret. Ita fiet vt pugna(n)t(es) s(un)t tu(m) sim(u)l c(on)t(ra) gentiles
hostes facile q(uo)d cupiunt e(orum) imp(er)iu(m) assequi. ¶ 3 si acceperit
armis 2 hungar(ie) 2 Rascianis 2 aliis p(ro)ximis q(ui) vicini s(un)t te(m)pore
potentie op(er)e tulit(is) no(n) solu(m) vicinos v(est)ros tuebimini s(ed) vos ip(s)os
vxores ac lib(er)os v(est)ros ex maximo p(er)iculo liberabitis. Atq(ue) (h)i 3
principes vt m(ihi) videt(ur) max(im)a vtilitas belli gerend(i). Cu(m) explod(i)
tu(m) s(un)t ad vos dictu(m) t(ur)cos p(ro)perare plus c(on)tra eq(ui)d v(est)ros fines
i(n)sidia(ri) 2 aux(ili)a vicinis auferre. Nam tu(n)c tua res agit(ur)
vt i(lle) ait pariet(e)s cu(m) p(ro)x(imus) ardet. ¶ 4 s(unt) c(ri)stianissimi e(ss)et(is) nu(n)q(uam) il(l)os
ad vos e(ss)e vetos p(ro) debito t(ame)n baptismi v(est)ri q(u)o estis iniciati
p(ro) maximis b(e)n(e)ficiis q(ui)b(us) vos diuina pietas cumulau(it)
adu(er)sus hos euangelii corruptores 2 c(on)t(ra) p(er)fidos i(n)imicos e(ius) hostes
bellu(m) gerere deberetis. ¶ Q(uo)d p(re)stantissimi p(ri)n(ci)p(e)s cu(m) o(mni)b(us)
v(est)ris ... assit(is) sit(is) m(ihi) t(ame)n arbitror vos m(ihi)h(i) belli
... v(est)r(o)s e(ss)e atq(ue) vid(er)i h(ec) d(e)n v(er)a vtq(ue) no(n) solu(m) max(im)a
s(ed) i(n)t(er) o(mn)ia v(ir)tutu(m) c(on)nq(ue)r(e) ¶ 2 d(e)n(ique) pietas n(on) volu(n)tas
g(r)ata c(ir)ca parentes ¶ 2 s(un)t q(ui) liberi a(n)i(m)o p(ro) patria pugnat
n(on) q(ui) p(at)rie b(e)n(e)ficia meminer(unt) ¶ 2 s(un)t q(ui) fid(e)m c(ir)ca p(ri)n(ci)p(e)s
i(n)uiolata(m) custodiu(n)t n(on) q(ui) eos i(n)s(un)t b(e)n(e)ficios 2 concordi(a) ¶ 2 s(un)t
q(ui) p(re)ceptores honorat n(on) q(ui) s(ibi) doctrina ab h(is) accepisse no(n)
s(un)t obliti ¶ 2 & s(un)t q(ui) amicos o(mn)i studio p(ro)sequu(n)t(ur) n(on) q(ui) s(ecundu)m
amici(tie) tenaci mo(d)o tenet. ¶ Si ergo c(ir)ca p(at)riam c(ir)ca
c(ir)ca parentes p(ri)n(ci)p(e)s p(re)ceptores amicos g(ra)ti e(ss)e debe(mu)s q(ua)nto
m(a)g(is) c(ir)ca d(omi)n(u)m n(ost)r(u)m ¶ Et q(ui)a obst(at) pusillanimitas q(uo)d d(e)n n(ost)r(o)

vbi sua sug ecepti Ille cu nichil eeg in ea pdiret viz lapides
a arbores a oqo s hominnes volunt cepiter pticipes nos tamt
Nos igr in simone v te viro corpis atz animi dedt
Et cu prim putl sepa infin malipia fri eeg vt nos
redimet destruit d ee corporaut semetipm forin suu
accept honend induit fco obe vsq ad morte morte
a crucis igt apls E b ipa a pass r cruce pussi ad pass
rde ro z effusione sanguinis puenit q couicez pbl
q couclian ludibria tulit Sputamina insalea q sputo rep
suo celi aclos aperiuit flagellatus e q ptare flagella
demones sit spinis coronatus e q stos suos flolibz conat
eius Palmis i facie cesus e q nob palmas inmarcescibiles
tribuit Spoliatus e terena z caduca veste q celesti z inmarcess
candidate animas vestit Cibatus e felle q se cibu homi
pbuit potatus e aceto q pplo suo nectarea pocla zp
mitt Agnus ic innocens ipa immo ipa innocent
ipa iusticia int facinorosos computata e Respexit nec
lanues de m videret facie eius z nec cale spes in
decor sit vtice capitis vsq ad planta pedis no cat i eo
sanitas Sz passus e vt nos reddet inpassibiles mortuus
e vt nos reddet imortales passus e qz ipe voluit
iniquitates meas ipe porauit ad bor a clemeiis
magni dei o misl oes divine pie t icredi qm magna z
testia a sit vano plo pstita bufia Sz ma sit h i oes fideles
dona dei Nos u o ofirmari peculior qd honore vo redd ubi
noreiois illa q vob inpiu dedit is vos omnibz pplis gte bz
nerio bz ptult h e n p a misella dignitas cui oes pnt pces
ds reis cedit qua saluator dominus nr incarne nascendo
pegnado moriendo digna cesuit quis honor q i pphetis
pmissa i ecclia o apba i aplorz scptis magnifica comendata
exist hc e ila excellentissima dignitas q stare no est

et fecerunt antequam adductum quadringentesimo et Hilarius et Cyprianus et Augustinus
et multi beati quos vestis doctores gentium Pauli collegae vide[illegible] Christianam
nostram spiritu sancto plenam quaerimus adhuc ydola colentes imperatores persequi
conabantur. Vita tamen illius plurima imperio senatui domino tuta contradicere
senatum fideles Romani per universum orbem quaerentes optabat. Vos igitur magni
vos inclitum o principes quibus tanta dignitas tradita est curate pro
actibus vestris ne vobis imperantibus Christianae religionis maiestas iterum
deficiat, quod ad quid vos expenditis. Primo quae vos occurrat per tali
beneficio atque ubi tantorum bonorum memoria est principes. Ubi
gratitudo vestra est? Ubi potestas? Terra illa sanctissima in qua
visus est Deus et cum hominibus super terram conversatus est nunc hostibus subiecta
agarenorum occupat officinas nostrae salutis Mahumeti obtinet
secta sanctum domini sepulchrum, locum in quo venerandi dignissimum et
in quo vita nostra pro nobis obdormivit, dominio Saracenorum impia
manus obtrectat loca illa sancta loca benedicta loca pretiosa et cum
propheta eruuntur. Dum nos filios hostes fidei nostrae calcant.
Et quod adhuc altius principes Christiani accidisse putant: abbreviata ne manus Domini creditur a omnipotente sane
qui est omnipotens nunquam non potest mittere plagas quas legiones angelorum
qui fata ?? Tartaros et Tartaros se blasphemia committit. Dixit
enim tamen verbo dixit et fiet quod voluit. Ubi qui fecit Chenacherib
angelo divinitus contrivit, qui firmabit Holofernem in manu
mulieris reddidit, qui percussit regem maris et verum regem fortem,
qui clausit Pharaonis maris, qui Sodomitis sulphure pluit et ignem,
qui verbis imperat et mari, qui facere et in interitum Mahumeti super ??
non potest. Omnino potest et non voluit posse
ad iter opinionem quod creditis. Temptat vos Dominus quod
?? vult an se diligatis an vos penitus an religiosi
an cum ?? sitis inter vos si sit aliquis qui sapiat et intelligat ac requirat
Deum et doleat vicem eius. Ad haec incitamentum quod sentitis non
est magnus bellandi furor maior utilitas vestra si plurimum ??
inimicos ?? committatis. Nos accepti beneficii inimici ??
Deo vestro placetis animas vestras lucrificatis. Et hereditatem ?? aut
triumphatum vestro sancto ?? ?? acquirit. Dimitte

principes id emolimenti quod plerique milites in temporibus et
bello querunt aurum argentum thesaurum pictas tabulas equos
suos vestes ancillas Nam quamvis huiusmodi hec
expeditio permittit nolo tamen vos esse milites huiusmodi abicite
nolo vos rapinas sperare nolo vos spoliis gaudere Pusilli
est animi lucris inhiare terrenis vilem generosa et alta celestis
aspirat in thesauros Brevis est vita hominis super terram fugit
cum in medio cursu vite nostre quasi aranearum tela abrupitur
festinat enim decurrere velox flosculus angustie miserie et
brevissima vite porto dum vina cibos sompnos que poscimus
obrepit non intellecta senectus Nescit quod vesper vehat Tecum
enim tamen iter est peregrini in terra sicut spes nostra in celis tenenda est
ubi nec fures fodiunt nec tinee rodunt thesaurus est nobis quo nos
eo deducet. Ergo hoc presenti tempore principes nullum etc. nullum
servicium nullum expeditionem gloriosius quo possumus tam prestare
quam si contra hostes celestis patrie nostre et eterne civitatis Ierusalem perfidos
inimicos arma sumere pugnare et constantibus animis bellum
geramus Cognoscitis ut arbitror iam principes huius belli quod suadeo
gerendum non honestate modo verum et utilitate Nunc de facilitate tenendi
non honestate modo verum et utilitate nunc de facilitate dicendi
belli pauca subiecta hoc est de quo tertio loco me dicturum promisi
Bellum facile fructuosum commodosum probavimus nunc et satis facile
fructuosum iustum bellum fructuosum commodosum probavimus
ne dicam possibile demonstremus In hac parte illud in modo iudicium
animadvertendum est optimi principes ne maior hostibus quam nobis
sit stipendia nec frequentior usus nec pecunia copiosior nec duces
ipsi fauctior quemadmodum si pares utrimque vires fuerint
bellum suasissem Nam teste Octaviano Cesare qui plus sit certa
prorogatiam committitur pluribus est ei quam hamo piscari aureo
facile nimium pigri amittere potest quam lucri fieri dat in seu nova desi
derata seu vetera in mente repetere ita ad romanos quod bello per concitat
iudicatur nulla expedicior nulla fortior nulla prior nulla audacior
quam vestra vires Vos homines vos equi vos arma vos pecunie sit
nulla natio tam grandibus sibi certus est quam qua at vos approximavit si
si deest vos domina domus vestri Et ubi obsecro tot clarissimi
principes tot gnosi proceres tot ferocissimi equites tot

505 potestis tantum ... tot ducatus tot auri tot argenti tot ...
Vobis tanta populi multitudo tanta iuventus tot tam animi tam
Germanie fines ut veteres tradunt ab oriente Vistula fluvius
limes fuit ab occidente Renus a meridie Danubius a septentrione
oceanus et mare Balteum quod Prutenum vocare possumus nec quam
istos terminos possideatis ipsi videtis Vos asiam Prussiam Livoniam
occupavistis Vos Helvetios Sequanos et fines eius Gallie obtinuistis
Vos Istriam et Norticum invasistis Vos usque in Italiam pedem extendistis
Vos Hungaros quos nunc patriam vocare quem memoria infidelium
detraxistis Solum ex alienis in vestro solo Bohemi sedent
potentissimi et nobilissimi populi Sed illi vestro imperio parent
ante Argentes quasi fuerunt vestri sanguinis Vos quoque maximi vos bellicosissimi
vos potentissimi vos fortunatissimi ac deo accepti Germani
estis quibus et adeo fines extendistis lumen et super eos montes
Roma et potestas data fuit obsessa Nam tempore in tantum Roma
orbis dominator Iulius Cesar [...] aurea [...]
quamvis superatis Gallis secundo in mundo tamen sicut bellicosa tamen aspera
successorum tempore dimisit indomita Augustus Octavianus cui et
prosperorum et modorum regnorum munera inserit qui unus omnium Romanorum
fortunatissimus editus est de quo illa sic meminit Augustus Cesar divino pro
aurea condens secula qui rursus Latio regna per arva Saturno quondam super
Germanicas et Indos proferet imperium iacet extra sidera tellus extra anni solisque
vias ubi celifer Athlas axem humero torquet stellis ardentibus aptum
hic magnus felicissimus imperator nullum ubi vulnus ... in quem Germanos succubuit
nam Colliana et Variana clade in Germania pressus est Lolliana
infamiam quidem detrimentum Variana pene exitialem tribus legionibus cum duce
legatis et auxiliis omnibus cesis longum esset referre quas intulere Roma
rei publice molestias Germani Cimbri et Theutonici Romanorum fortune tamen aut que
postea tamen et ipsi de Romanis de Gallis de Hispanis de Ungaris ...
duris ... nunc triumpharent sub Romano tamen rege patrie ...
magnas sub Romanis auxiliaribus extiterit quarum tanta in bello virtus tanta
in domo fides fuit ut cesarei corporis custodes ... Germanos ...
potissime legerent. Postremo nec Scithas ac Thracas immittere qui sperandi sunt. Vos
sunt illis pulchriores ... Vos nati ad arma illi territi
sunt illis ... Vos gladios vestros illi cultros utuntur Vos
armati illi inermes Vos gladios ...

balistas tenditis illi arcus tendunt Vos lorica thoracibus protecti
vos ensis tegit vos equos regitis illi ab equo resistunt vos nobiles
in bellum ducitis illi servos qui ratificant contra Vestri milites
nati atque nutriti in armis illi copias suas exceperunt de
militibus pugnatorum quod expectatos sunt ex agris atque officinis
eruunt Vos flectere ludi equos et spiculam tendere arcum Vos
omne cum ferro textis Vestra inventus a torneamentis milicia et
a quatit oppida bello Nec tarda senectus vestras vires debilitat
mutat quoque virtutem Canitiem galea premitis Sed vetere bel
ligerantes inveniet et vivus in armis Illi picta croco et fulgenti
murice vestis desiderat quod cordi est summa voluptas et
indulgere choreis Solo mahumetis et que dei et ex insula
expediti sunt quibus sonus delectat armorum et animi bellum patitur
qualis audaces Contra eos inexpertos timidos effectatos nullius
pretii iudicetis Et si maius tantum illi conferat nichil est quod de victoria
dubitetis si mo quam gestum est pro deo pugna advenit dum
non cunctatis mala mente perdere. Cum sint maiores vestri pro
longe vicinas ac longinquas omnes provincias gemmantes gloria superaverunt
cum tunc ipsi nostros omnibus trojani fuerunt cum deus ipse
nichilo minores vestris potentia est sed cum omnibus regibus
habundetis quos belli necessitas putatis cum vos fortissimi milites
duces peritissimi ac satis fortunati sint cum deum in secura sperium
spe par sit cum hii hostes longe inferiores sunt quos debetis
non est tamen tam honestum tamque utile bellum pro deo vestro gerendum
detractare quoquomodo decet. Putatis si fortasse Christiani non
non est cum tecum simul atque saracenis cuius
animus quod quidem illi fortes sunt hunc erat cum isto nec
vos soli executores in eius pugnabunt Contra vos cum Gallia
et hispania nulli concurrere nec hungarie deerunt nec bohemi
fortissime gentes. Rasciam bulgaros omnes menses
ob grecis semper occasione consurget Vicini quoque Asia
tabunt magna Nolite conspirare principes ita omnes

Asia Mahumeto paret ut non multi sint christiani qui sub Turcis
in Cilicia Bithinia Capadocia Ponto Syria degant sed quamvis
iugo servitutis oppressi habent quos ecclesia Georgiam vocitat transeundo
Armenii communiter colunt hi contra Turcum arma sumere si vos viderint
audebunt Veneti quoque et Ianuenses potentes populi quamvis pacem
cum Turcis sint perfecturi classibus adiuvabunt coacti namque ne civitates
orientis amitterent pacem fecere aliter quod homines multi ac nescio
fatentur neque deum neque diligere fare putant Veneti hanc fidem rupturos
esse fractos sed quod deceat cognoscent si bellum commune fide
contra Turcos dirigatur Ergo et si hec solo precor vos arma sumite
ex tota christianitate affutura presidia nichilominus et illud dominum
sumite bello sola Germania sufficit non dubitamus Scio nos
Gotfridum qui fuit Lothoringie dux cum solis Germanis Teutonicis
et quibusdam Gallicis paucis per Alamaniam Hungariamque penetrasse Greciam pertransisse
Hellespontum transisse Asiam percurrisse Hierosolimam vendicasse
victis atque prostratis omnibus qui occurrerent in medio hostibus Turcis
et Sarracenis nudos in ipso conatu et exercitu ducentum milium
peditorum fuisse credunt atque multo maiores copias sola Germania
cogere potest, dum dicitur ut existimo quod horis bellum gerat quod dominum
contendimus nunc porro contra Germanie vires nulla gens satis est par
non recusabimus ex bello pro urbe Turcorum regnum attingat quod
licet omnes hec putate extimuere sed tu sapientes illi qui contrarium sentire
fuerint indicendas toti Germanie quinquennales indutias putavit
unitas id non expediendum omnes qui contendunt aut imperii principes
aut vasalli aut subditi sunt nec cesaris mandata custodiunt fidem
frangunt honore maculant rem publicam ledunt sibiipsis nocent
quod cum de tanta nobilitate minime putamus nec quis est adeo durus
adeo obstinatus adeo bonis adversus moribus ut treugas pro communi
salute indictas presumat infringere Est hic legatus apostolicus qui
censuras ecclesiasticas imponet legati cesaris imperiale bannum
et alias penas adiciet Prorsus Germania gentes nobiles gentes
bellicosa gentes alti cordis in modo in tanta tamque diuturna omnium
utilitate desinent Erunt ne adeo ignavi adeo ceci ut
rancore mutuorum fabularum in vos implacabiles sinant quod dum se invicem
mordent pedes minui fieri Nonne erit dum sit credite

Veniet ut regnum et omnia corripiet quia vos litigare compellet. Propterea
prius communem hostem cum sit pace tenere nequit. Sed tum de animo
de ceteris bonis pugnare quam non tamen [illegible] [illegible] religione valeant
ergo si has indutias amplecteremini presertim pro rebus non est michi dubium
quin validissimum et copiosum exercitum comparare possitis. Primo educto
pace in Alamania nemo [illegible] latrones et omnes et raptores
[illegible] agricole et artifices domi manebunt paratum exercitum habemus
quemadmodum tempore Conradi evenisse constat. Fuerunt illic copias
adversus Sarracenos et Turchas duxerunt. Sed quid dicitis quod cum Prutenis
agere qui rebellatores suos dominos venerabiles religiosos Theutonicos
ad regem maximum Polonie defecerunt. [illegible] [illegible] duo
dicam. Primum in [illegible] tempus [illegible] [illegible] indutie sint ceteris
Germanie litibus [illegible] [illegible] dictum religionem videmus sint [illegible] fratres
religiosos cum [illegible] Bohemis et [illegible] [illegible] allicere
suam potentiam defendere [illegible] exercitus maxime
impediri. Nam et [illegible] Conrado [illegible] paulo [illegible]
fuit cum [illegible] Romanus pontifex [illegible] civitatem pro tutela
tam sancte quam Sarraceni [illegible] [illegible] cum ceteris ulterius
[illegible] tolebat et [illegible] [illegible] Saracenia [illegible] [illegible]
[illegible] infestabat Conradus [illegible] [illegible] cum ceteris
[illegible] quod domi cum [illegible] [illegible] liberum declararet ipse cum
[illegible] Suevis Franconibus et Bavaris Hierosolimam petiit
[illegible] nec vobis agere licet contendere [illegible] nonnullos [illegible] audio quod Mahu-
metum [illegible] [illegible] existimant [illegible] [illegible] tantopere
pertimescendum [illegible] [illegible] [illegible] de consilio [illegible] ac non [illegible]
[illegible] [illegible] nota sit quod [illegible] [illegible] consilium fuerit ut quod [illegible]
quod non timendum sit eo [illegible] [illegible]. Est at Mahumetus adoles-
cens annos natus quatuor et viginti, animo tum et corpore vigens robuste
corpore et laborum patiens. Nec vino nec ventri indulgens, quamvis mo-
libus [illegible] libidinosus non tamen [illegible] uxores [illegible] [illegible] [illegible]
choreas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mollibus [illegible] non
[illegible] sono delectatur, non canes alit, non aves nutrit, una cum
voluptas est arma tractare, honorat milites, equos et equites amat,
naves, turres, machinas bellicas formosis mulieribus prefert

Et quamvis contra barbaros adherentes litteras gesta tamen maiorum
tepide audit Et velut cesarem et alexandrum magnum tempore te
quorum illustria facta superare posse contendit atque credit nisi se magis
aptum ad subigendum orbem dicit quam illi fuerint cum sua sit longe
maior principium quam illorum conferam Et qui falso propheta
maumeto ex quo non legit constantinopolim subigit non du teat
quin et romam submittere possit barbara temeritate et arrogancia sup
plexque hec est vir hostis patres Existimate ne cuius litteras manu
geste sunt bis minime Sed quod commentius a coniunctis in rebus
omnium manifestius hic nomine hic sibi constantinopoli mor
peram delevit propinquas civitates oppressit Ciclades Insulas
maris egei magna ex parte diripuit despotem ex castra pepulit
Et omnibus contra cum sunt gens ingratitudine induciarum tamen fines nostros
nonnullos agros depopulatus est Certe pace tempore patres conscripti
gere quam sperare potestis nolite confidere nolite differre Consulite
vobis ipsis et utilitati libertati et vestre dum tempus habetis fama belli Gr
mittit haec et iusta est et necessaria et in commoda vos ad pugnam omnia
quam tempus melior suppetit Orat vos caesar ne pareatis sed pro n[illegible]
vobis ipsis hoc tempore desitis Sed quemadmodum ratisbone rogavimus
quod potestis milites cum omnibus instrumentis bellicis convocatis parat
ita et ipse quod sunt in sua potestate ad hoc opus omnia promittit quam
vt imperator romanorum vt austrie dux vt religiosus princeps et
vt homo christianus tenetur et eo presto est et vovet Iam vos prin
in hoc loco de bello gerendo convocatis sitis Nam si unquam tempus
pugnandi fuit nunc presto est cum non solum honor et gloria vestra simplex
libertas vestra ipsa fides ipsa vita in dubio ponitur Nisi turchi
ad vos perveniunt sibi credunt et in quo statu in qua fide vivere
si vestre vivere decet memoratote prima vestrorum gnosi patres pona
ante oculos illustria facta maiorum Recolite quotiens periculose
vestri cum gentibus per maximas alpes italie transire romanam ecclesiam cons
defenderunt Astulphum regem longobardorum stephano pape molestum
pippinus cohercuit desiderium eius adversum regem adriano insultantem
Karolus magnus compescuit Romanos formoso pontifici[illegible]

Aistulphus compressit Berengarium qui se regem ytalie iactitabat
vocatu Iohannis pape Otto primus magnus debellavit contriverunt longum esset referre
quotiens vestri antecessores pro Romana ecclesia pro fide catholica
pro salute communi decertaverint Illi quod deum pararent et forti animo
christianam religionem tuerentur imperium romanum ad se traxerunt
Videte ne quod vobis animum suscipiendi esse putetis Precio
vestro pro sunt non decem cum quibus sed afris, turcis pavidis et timidis
tractantes sepe bella gesserunt Vos uno imperatore cum tota
gente nobilitate doctissime necato non putabitis esse pugnandum
Illi frequenter suis ministris precium venerunt compellare non du-
bitaverunt arma rapere Vos deo vestro prohibente contempto non armabimini
Illi pro amplianda terrarum finibus ditissimis se plurimos immiscerunt
vos pro tuenda religione et fide vestra recusabitis arma capescere
Non ex levibus causis hoc bellum pro patria pro liberis pro uxoribus
pro focis pro libertate pro vita pro religione pro sanctis martiribus pro magnis
apostolis pro gloriosa matre dei advocata nostra regina celi mediatrice
pro filio dei pro redemptore pro salvatore pro magistro et christo deo vestro
pro spiritu sancto directore pro patre eterno pro divinissima trinitate
quam spurcidus ille machometus persequi et conterendum esse putavit
Cogitate principes quod vexata est christiana religio quantum in oriente
quantum in meridie diminuta est nostra fides Sumite alta corda
induite fortes animos defendite matrem vestram ecclesiam
que vos quondam coronavit eternam gloriam super terram vera potentissima
contrite inimicos et nolite vitium esse quod imperii dignitas
ubi tene potentes Karolus rex francorum nobilissimus et potentissimus
pugnaturum se dicit si vos armamini Certi sumus mentis ut
Ladislai regis ungarie et bohemie ex suis oratoribus audietis
Regis dacie suecie ac norwegie hrabs(?) hec eius mentem illius optime
exponet Alfonsus rex aragonum et sicilie vestri seculi clarissimus
sidus est similiter hoc tractatus hoc magnificum bellum habet gloriosum expeditionem
Et de nomine vel ipso susceptum se pollicetur Philippus burgundie
dux non magis animo quam sanguine clarus potentatu ac ducatu
pro magnis regibus non modo se iterum ad hoc bellum permittit

511 Sed a quo ob quod vt se accingant magnopere adhortatur Iuuencam
duos principes alfonsum et philippum maximos domi
terra mari quam potentes ambo etate pueri sed ambo sex annis
transierit Ambo tamen continuum sese offert nec in presenti pro se
pro deo suo pugnare recusat Ergo vos facietis clarissimi
principes quibus etas florida est quibus ebullit sanguis quibus
vicinus labor iocundus quamvis labor videri debet En milites
en duces en robustissimi iuuenes sinitis ne semel
memoria quam vos animum etc. Permittitis ne domi cum illi
foris militet vel militarebitis ne ocio dum ille viget in negotio
Nimie tamen de vobis suspicor degeneres animos tenere
Vos autem erecto animo alacres intueor Incipio bene sperare
Tercio iam titillat pectora vestra ac flagrat amor bellandi
Nunc minor vos ex etate itemque milicie sectatores quibus belli
dos est Nam et corpore quarimus senio grauis cum vis certe
accedor et festiuo animo fuos tibi vos de pugne vetibus
ex quibus vos auctore principes tamen erant adhuc gentiles nulla
fuit tamen bellum quod pro patria suscepisset vllam sed mortem
insanum putaret qui pro rebus publicis subire Sed quanto rebus publicis
actor a me quam nostra eterna quanto patria dulcior ac melior
illa celestis ad quam cuncti aspiramus formosa ierusalem
sua patria moreretur cum maxime exultabat Vos tamen
tamen finis eorum tam patriam ingredi Et felix mors que finis
vita temporale accedit etiam Et faustum et desiderabile bellum in quo
vincis in terra sed vinceris in celo triumphans Ergo nec grauius ardenti
pugnetis animo quibus tanta permittuntur emolimenta Etenim
Sed vt cunctis tam magni sui pater vester solius pro ratus omnium et pastor et longus pontifex
et dei nostri vicarius omnibus quod habet expediens sequitur delicta dimittit
venia per se per mittit nec de promisso est dubium quam sit et quanta potestate
ac soluendi quod terra illigatum celum daret sed claues regni celorum Etenim
apti esse sunt in patriam eterne scala quibus supra omnes planetarum orbes
vsque ad ipsum galaxia pervenire que vos ad regna magni dei venit
Et si omnibus vt iste orator quod patriam aspecerit inuenit descendit
secundum difficilem locum in quo bene cum eterno fruimur quod de vobis putandum est
qui non pro terrena sed pro celesti patria pugnaturi estis Ego dicam multa
possem Sed quod tempore apostoli pauli doctoris gentium vos commemorasse sat
et nec omnis vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus
diligentibus se Quales vos fueritis eternam nobiles nos dubitamus si illa bella
vt imperator armorum pro papa etc. inter pro diuino honore ac amore suscipietis

Sanctissimus christianorum summus pater Nycolaus papa quintus omnium christianorum pastor
Romanusque pontifex, successor beati petri, vicarius Christi dei nostri viventisque. omnibus
qui hanc expeditionem sequuntur delicta remittit. culpas abluit.
veniam prebet celum promittit. Nec de promissis est dubium quoniam hic est
qui habet potestatem ligandi ac solvendi. qui locum illius tenet. cui date sunt claues
regni celorum. Ecce nunc celi aperti. ecce nunc iter in patriam. ecce scala
qua super omnium planetarum orbes scandere valeatis atque ad ipsam
galaxiam pervenire que vos ad regna magni dei recto tramite
ducat. Et si omnibus ut inquit orator qui patriam auxerit. iuverit
defenderit certum est esse in celo diffinitum locum in quo beati evo eterno
fruantur. quid de vobis putandum est principes qui non pro terrena sed
pro celesti patria pugnaturi estis. Quid dicam. Multa dicere
possem sed hoc tempore apostoli pauli doctoris gentium verba commemorasse
satis est qui ait. quod nec oculus vidit. nec auris audivit. nec in cor
hominis ascendit que promisit deus diligentibus se. quales vos futuros
esse germani nobiles nemo dubitaverit. si hoc bellum ut imperator
admonet. papa petit. ratio iubet. pro divino honore atque amore
susceperitis. Dixi.

Explicit oratio Enee episcopi Senensis legati cesaris habita in conventu
Franckfordensi die xv octobris anno domini m cccc liiij qui postea creatus papa dictus
pius papa ii anno domini m cccc lviij. Sedit annis quinque mensibus ij.

Pius Eps servus servoꝝ dei Universis et singulis xpifidelibꝫ
Slm et aplica ben Ezechielis pphete magni sentencia e venientē
gladiū nisi annunciaverit speculator quēcūq perierit sanguīne
de manu eiꝰ requirendū fore Qd veriti ste mēorie pdecessores
nri Nicholaus v. et Calistus iij. ab eo tpe quo Thurcorū ef-
ferata rabies Constātinopolim expugnauit venturū ad inte-
riora xpianitatꝭ hostile gladiū clamare nō cessarūt Commo-
nuere xpianos pncipes at pplos q̄to in pīclo eēt nr̄a rligio
nisi occurrerent hostibus priusq̄ amplꝰ invalescerent Sua-
sere ut arma sumerent defensionē catholice fidei subirent
furentibus bestijs obviam irent nec sinerent īmanē dracone
mahumete fideles devorare aīas Videbāt ferocē illius
aīm occupata Constātinopolim minime quieturū cuiꝰ īexplebilis
eēt dn̄andi cupiditas nec dubiū qn orientali subacto īperio
ad occidētale festinare aspiraret Annūciata ē ī tpe futura
calamitas sed nō ē credita Nō fuerūt audite voces pastorū
vates ut tales admoniciones surda pn̄ asinit aure xpianꝰ pplꝰ
Hungari tm̄ sub Calisto vigilātes arma sūpserūt qui de tuendo
regno solliciti dū suos fines obseruāt custodiūt nros Ex
ipis Hungaris ac Theutonicꝭ et alijs vicinis nō pauci q̄uis
magna ex pte paupes et sedm sclm ignobiles īcliti vō in
cōspectu dei cruce dn̄i assūpserūt et magno ī hostes spū pcce-
rūt quoꝝ potēssimē ausibꝰ apud Albamgrecā quā nri belgradū
vocāt Turchoꝝ ipetes copie pfligate fuerūt Et mahumetes
ille terribilis ac ferox turpē arripuit fugā Naciones alie tamē
nihil ad eos Turchoꝝ facta ptinēret in suis sedibꝫ quiete
mansierūt Nos deinde sicut dn̄o placuit q̄uis idigni tāto
munē Calisto successimꝰ q̄ mox ī aplatus initio Mātua co-
nventū īdixīmꝰ ī quo de cōi vtilitate cū oībus xpianoꝝ cōsiliꝫ

ageremus. Venit in mentem quod per ysaiam scribitur: Super montem excelsum ascende
tu qui evangelizas Syon, exalta noli timere. dictum id nobis puta-
vimus. Satisfecimus ut arbitramur precepto. Assumimus in tempore prefinito non
sine sumptu et labore gravi. Ostendimus fidelibus propinquas vulnera
sua et que passi fuerant et que passuri videbantur, nisi serpentes
adversus christianos defenderet. Clamavimus quasi tuba, exalta-
vimus vocem nostram, audivit omnis ecclesia, sed non exaudivit verba nostra.
Non fuit plus ponderis nostris quam predecessorum nostrorum vocibus. Frustra
conati sumus in cassum subire labores. Interea quantum creverint turchorum
vires difficile dictu est auditu miserum. A mari pontico usque
ad amnem Savum, et ab egeo pelago usque ad id Danubium, nobilis-
al' [illegible] simas christianorum provincias sue possessionis fecere. Transiverunt
ad ipsum danubium valachieque magna parte occupaverunt, pene-
traverunt et savum atque agros hungarie longe lateque vastave-
runt. Hoc anno bosnam invaserunt universumque regnum sibi
subiecerunt et insulam Lesbon. Quanta vero crudelitate in subac-
tis urbibus ac provinciis usi sint, horret animus dicere. In constantinopoli-
tanis grecorum imperator obtruncatus est et caput eius hasta suffixum per
castra delatum. christianis principibus eruti sunt oculi. In lesbo multi-
tudo puberum palo transfixa. In bosna regem qui salutem pactus
sese dederat cum patruo suo mahumetes ipse humano sanguine
insatiabilis sua manu ut fertur iugulavit. Omnes nobiles viros
quos sacerdotes deviserunt ad cedem raptos. Senes ac iuvenes
in plateis immanissime trucidatos. Ubique cruor eorum visus, ubique
morientium gemitus auditus. nulla reverentia monachorum nulla
virginum. Fedum relatu est quantum hoc genus hominum in libidine sit diversum.
Cui omnes abhominabiles ceterum pseudo propheta quam venerari indulsit.
Quid de sacris ecclesiis dixerimus. Templum illud sancte sophie iustiniani
opus toto orbe mirabile mahumeticis spurciciis reservatum.
Reliqua sacraria aut diruta sunt aut polluta. Altaria deserta
atque proiecta, ymagines sanctorum delete aut luto fedate. Nulla sal-
vatoris nostri aut gloriosissime matris eius statua sine singulari

pbro

~~Probo~~ amissa simulachrum crucifixi per derisionem in castra delatum sputis et luto petitum et tandem in ceno relictum O domine deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi carnes sanctorum tuorum bestiis terre effuderunt sanguinem eorum et non erat qui sepeliret Quamvis non potest ledi tua maiestas nec tua gloria minui decet tamen servos tuos decet nos miseros christianos que tua veluti in contumelia fiunt totis conatibus avertere atque ulcisci Non tulit ~~phines~~ phinees adulterante ~~zamb~~ zambri sed zelo accensus domini mediante scorto et illum interfecit Vidit mathathias sacrificantem ydolis hebreum et doluit et contremuerunt renes eius et accensus est ~~furor~~ furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucidavit eum super aram Sed quis est zelus noster qui cura religionis blasphematur sancta trinitas conculcatur evangelium sacramenta prorsus abiciuntur christianum nomen funditus eradicatur et subticemus nemo est qui pro communi salute assurgat Stat nostra ecclesia dolens et gemens et non est qui consoletur eam et quid dici de nobis potest infelicibus christianis nisi propheticum illud Facti sumus opprobrium vicinis nostris subsannacio et illusio hiis qui in circuitu nostro sunt Maiores enim iherosolima perdidere et omnem asiam et libiam nostro tempore amissa est grecia et europe maxima pars In angulum orbis redacta christianitas est Dei et domini nostri ihesu christi sepulchrum nisi sarracenis velint videre non possumus Questus cum nobis illud ~~ostendit~~ ostendunt Patriarchales sedes venerati dignissime Constantinopolitana Antyochena Alexandrina et Iherosolimitana iugo servitutis oppresse aut a sarracenis occupantur aut a thurcis non sine dedecore et ignominia nominis christiani Romanam ecclesiam matrem omnium fidelium et magistram quam beati apostoli petrus et paulus suo martyrio dedicaverunt nunc nobis eripere mahumetes minatur et faciet ~~tandem~~ nisi tandem excitemur a sompno et conatus eius studeamus elidere Ve vobis christiani principibus ve nobis autem qui nati sumus videre contricionem populi nostri et contricionem sancte religionis Videmus fratres nostros in manum inimicorum rapi et diversis excarnificari suppliciis et non movemur Videmus in dies christianorum pueritias ab ipsa fide

libus invadi et non angimur sed in domo quiescimus. Quot iam regna ab evangelio sunt aliena, que gens iam non hereditavit terram domini et non obtinuit spolia eius. Sive orientem respicimus sive meridiem sive in arcton vertimus oculos, omnis ecclesie compositio ablata est. Ancillam videmus que fuit liberam et dominam gentium. Ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra magna ex parte ~~ablata est~~ desolata. Coinquinaverunt eam Turchi et Sarracenj et alie fedissime gentes. Quid nobis adhuc vivere, nisi cogitemus de tanta infamia surgere ac pristinum recuperare decorem. Commovemur vehementer dum talia mente volvimus. Angimur, cruciamur, nec animo possumus esse quieto, nisi principes christianos pro tutela sacre religionis adversus impios Turchos arma sumere videamus. Pastoralis officii nostri est, qui nescit dominici gregis curam gerere, qui eius loco successimus cui dictum est a domino: Pasce oves meas. Oves Christi fideles populi sunt. His consulere nos oportet ac has protegere et et totis servare conatibus, ne luporum aliarumque bestiarum morsibus pateant. Sed quid agat infelix pastor ubi luporum innumerabiles turme gregem invadunt, nisi quod canes insurgere latrare ac defendere caulas obaudiunt et diffugiunt. Hec in presentiarum conditio nostra est. Turchi tamquam lupi et immanes bestie ovile dominicum idest christianam plebem lacerare conantur et lacerant. Vocamus in auxilium principes

Hic non deficit

tamen custodes christiane plebis aures claudunt nolunt audire vocem pastoris
post sua quisque desideria pergit Quid agemus soli nec lupos hoc est thurcos
aggrediemur. Non sunt vires nostre que tantam vim ferre queant Nimium
crevit thurcorum potentia Non potest impetum eorum deleri nisi christianorum
magno conatu magnisque classibus et exercitibus Non habet apostolica sedes
vim ista conficiat nisi christiani reges christianique populi opem afferant
Ad hoc omnes hactenus suadere non potuimus Conventum fecimus legatos
misimus omnia temptavimus que visa fuerunt ad excitandos animos per te nostra
Non profecimus quo minus proficiemus. Quid ergo? Negligemus nec fidei
defensionem? Animaduerte quid Pastor bonus inquit in ewangelio veritas
animam suam dat pro ovibus suis Mercenarius autem et qui non est pastor
cuius non sunt oves proprie videt lupum venientem et dimittit oves
et fugit et lupus rapit et dispergit oves Admonemur hiis
verbis quidnam agere debeamus Extrema omnia temptanda sunt
pro salute dominici gregis In gravioribus morbis graviora
adhibent remedia medici Idem et nos facere convenit Non
decet pastorem suas oves relinquere devorandas lupis optimus
etiam si sit anima pro grege ponenda Pastor bonus mitissimus
est Dominus noster Ihesus christus et optimi preceptoris vestigiis inhe-
rendum qui verbo quod docuit opere adimplevit Alios hac-
tenus exhortati sumus defensionem fidei suscipere atque
in bellum ire missuri legatos et alia facturi que nostre
facultates sufferre possent mansuri pro necessitatibus
ecclesie apud septa omnium que restant nondum expug-
nate Nunc maiora promittemus et quando aliter ex-
citare christianorum torpentia corda non valemus nos
ipsos periculis obiectabimus nostrumque caput adversus thurcos

afferemus in bellum et quantum nobis ecclesia Romana ac patrimonium beati petri ministrare poterit tantum pro fide catholica protegenda exponemus et profundemus in hoc itinere nec soli proficiscemur in hostes clarissimus genere natus et amabilis deo princeps philippus burgundie dux in hanc expeditionem venturum se offert non sine delecta militum manu et proprio exercitu valido potentes et clari venetorum ducis cristofori mauro iunges et formidanda classe superioribus mensibus in greciam navigavit totamque fere peloponessum vi atque armis eripuit hosti istiusque peninsule qui sex milibus passuum inter duo maria patet paucis ut aiunt diebus excitatis muris ac turribus clausit inexpugnabile factum et inter preclara veterum opera numeranda hec eadem classis ut promissum est nobis non deerit spondent quoque et cetere ytalie potestates pro sua religione et in nos bonum affectionem pugna tamque sancta digna ope auxilia faciente nobis altissimo maritimum bellum feliciter absolvemus Cum non sint thurci pares in pelago venetis Ex altera parte in terra pugnabunt hungari gens homines in bello ferox et qui thurcos vincere didicerunt Inclitus rex eorum mathias iam corona et pace in regno constitutus ingentes poterit armare atque in prelium ducere copias hec nobis ecclesia sunt belli presidia Cum hiis ibimus cum hiis dei prelium decertabimus Erunt et albani nobiscum et multi per greciam ut speramus et alias hosti subiectas provincias a thurcis deficientes Castra nostra sequentur oppidani qui sunt oderuntque mahumetem hosti parent coacti metu quod non est diuturnus magister effigies ut primum spes libertatis affulserit adversus insolentes dominos cornua

erigant. Nec deerunt in ipsa multitudine ut sub uno duce pugnent | et in omni [illegible]
male parati homines | et [illegible] insidie quam ipso effectu compertum | non erit
facile. Turchis tot loca occurrent difficile defendenda que vincere oporteat
pugnare. | Quod si quis iam innumerabiles hostes copiosos esse dixe-
rit | aut putaverit in castris fidelium parem numerum cogi posse | respondemus
multos inter sese distare homines et alios natura imbecilles esse et alios
esse feroces | virtutem spectandam esse | magis quam numerum | Non est in multitu-
dine exercitus victoria belli | sed de celo fortitudo venit | Nam facile deo
est in paucis vincere quam in multis | Nam causa dei est | pro lege dei
pugnabimus | Ipse deus conteret hostes ad faciem nostram [illegible]
rat aliquos | Nec desunt qui [illegible] immunitatibus clericorum. Quid agetis in bello
Senex sacerdotes | Non est bellare tuum | aut potes | aut debes
ferire gladio | qui solo ense sub [illegible] tui propter deum | ut gla-
dium in vaginam mitteret | [illegible] tuo misso tenentur per ensem [illegible]
Tuum est iusta bella gerentibus benedicere | fateor | non convenit no-
bis effundere sanguinem | quando per alios possumus instante fideique
necessitati subvenire | Quod si religio in periculo est | et
absque nobis non potest ferro defendi | non est nobis vetitum quod
Samueli et Helye minime displicuit | Sed cum non est hoc pro-
positum nostrum | ut gladio pugnemus in bello | Sed quo pacto stringere-
mus ensem qui nostras manus ad benedicendum populo possumus
elevare | Oratione pugnabimus | non ferro | preces admovebimus
[illegible] | non [illegible] | Erimus in alto super [illegible] in aliquo
monte [illegible] prelabitur | et nostris benedicemus | hostibus
vero maledicemus | quemadmodum de Moyse legitur in bello Amalech
cum quo manus tenebat Israhel [illegible] vincebat

524

Orabimus et nos sine intermissione pro bellatoribus Christi, hoc quod pre-
stare poterimus hoc sedulo faciemus. Cor contritum et humiliatum
non despiciet deus. Possemus et hoc ipso domi manentes
facere, nec minus ut valerent preces. Sed non est sola ora-
tionis causa, que Christianam sedem relinquere cogit, et in bel-
lum trahit, ut aliorum corporibus pugnemus. Exemplo nostro
animos mutabit quam plurimorum studemus. Sequentur et nos
venerabiles fratres nostri sancte romane ecclesie car-
dinales, quemadmodum ad hoc ipsum qui validi sunt se
se obtulerunt. Sequentur et episcopi quamplures ac alii mi-
noris ordinis sacerdotes, sacerdotes ac clerici tum o-
ratione tum verbo tum exemplo pugnaturi, cum in eos ipsi postu-
laverint. Experiemur quoque bellorum et robustissimorum militum
cohortes et fortia pectora suscitando ex agris ecclesie de-
cernendos ad bella precedo, qui nobis oratione pugnantibus
ferro pugnabunt. Filium Christi domini crucem vexillo
sacratissimum corpus precedet, et sanctissimas reliqui-
arum arche Salvatoris in bella videntem sequentur.
Ipsi cohortabimur, ipsi preces assiduas porrigemus, ab ipso
salutem supplicabimus, nec sentiemus ut arbitramur possimus
Christianos nec ipsos sed in hostes eunti venia promittet se-
cum professam sanguinis ex ara crucis effusionis semel quoque
nos hosti liberavit. Et quod erit cognitionis tam fieri tam
lapidea tam ferrea pectoris qui audientes romanum pontificem beati
petri successorem deo niti Christum vicarium eterne vite

clavigerum patrem ac magistrum universorum fidelium cum sacro senatu
cardinalium clerique multitudine in bellum pro tuenda religione proficiscente
domi libens remaneat Et que poterit excusatio quemquam iuvare senex
debilis egrotus in expeditionem pergit et tu iuvenis sano ac
robusto corpore domi delitescis Dum sacerdos cardinalis episcopi
prelium petunt et tu miles tu baro tu comes tu marchio tu
dux tu rex tu imperator in edibus propriis otiaberis Dicetis nunc pontifices
homines officia peragere Vere que sunt regum sacerdotes agant et
que nobilitati conveniunt subire clerum oportet Necessitas ista
nos urget quia non possumus alio pacto pro divine legis defensione
christianorum animos commovere Utinam et hoc modo commoveamus Non
pergimus in bellum tamquam nostrum sit officium sed quia aliter consulere fidei
non valemus Nescimus an hoc sufficiens remedium erit
Mandavit dominus beato petro ut titubantes fratres suos in fide con-
firmaret dicens Ego rogavi pro te petre ut non deficiat
fides tua et tu aliquando conversus confirma fratres tuos Quod
petro dictum est et nobis dictum intelligimus Confirmare
fratres qui titubant debemus Confirmabimus vos fratres
et filios ut speramus hac profectione nostra et ita non
prevalebunt porte inferi adversus ecclesiam dei nobis com-
missam An denegabitur nobis ampla via ut caput
vestrum patrem et magistrum in hostes proficiscentem fideles
christiani relinquetis En quanta gloria nobis est cum cruce
domini cum sacratissimo corpore Jhesu christi romanum presulem
sine vestris presidiis in hostem pergere Noscite reges
et principes officium vestrum Idcirco gladium geritis
ut ecclesiam fidemque tueamini Atque ut malos et
iniquos homines debita pena cohercetis Et quinam
homines peiores quam thurci reputantur qui fidem

ste trinitatis abiectes et salvatorem xpm verum deum ee
negantes abhominabilem mahumetis corruptam legem in omnia
scelera prolabuntur et iam maximam orbis partem suis nefandis
simis ausibus fedaverunt et legem evangelicam
dissipant Adversus hos gladium dedit vobis divina maiestas
In hos illum exercere debetis at divina velatum totum
Nonne pudet tam diu tam fedam gentem tam turpiter in
xpianos ee grassatam Nonne bellum non satis iustum non satis
necessarium ee putatis adversus naciones que convenerunt disperdere
nos et scta nostra Accingimini iam tandem et qui sine nobis
ire non voluistis ite nobiscum Sumite arma et scutum
et venite in auxilium meum ymmo vestrum in auxilium vestrum et
universe rei publice xpiane Exemplum de philippo capite
quem non domestice delicie quibus provincie sue plurimum abundat
nec suorum preces nec itineris longitudo aut difficultas nec
senectus ipsa ex proposito suscipiendi contra thurcos belli
usque in hanc diem deicere potuerunt neque sancte duo
in futurum deicient Imitamini hunc nobilissimum principem
Mementote professionis vestre quam in baptismate subistis
Cogitate quantum deo teneamini et quantum proximo reddite
vicem pro susceptis beneficiis estote grati altissimo qui
vos creavit ex nichilo nec animalia bruta aut lapides
sed homines rationales ee voluit Et cum primi parentis culpa
dampnati essetis at mancipia facti demonum misit filium
suum in similitudine carnis peccati qui morte sua mortem
nostram delet Stupenda et inextimabilis caritas ut
servum redimeret filio non pepercit Dominus ihesus in cruce pro
nobis inter latrones pependit innocens agnus cum sceleratis

deputatus est speciosus forma pre filiis hominum Euerberatus laceratus ab impiis deformis apparuit A planta pedis usque ad verticem non erat in eo sanitas neque species neque decor Sic placitum patri quod pro peccatis nostris tradidit illum propiciatorem et proposuit eum per fidem in sanguine suo iniquitates nostras ipse portauit et liuore eius sanati sumus qui cum inimici essemus reconsiliati sumus deo per mortem filii eius O crudelis christiane o ingrate o miser quomodo potes ne ista audire et non aio ... moueri et non cupere pro illo mori qui pro te mortuus est De honore illius agitur qui te de dyabolica seruitute proprio fusio sanguine suo redemit De christi nomine disceptatur de fide catholica de baptismo de ceteris ecclesie sacramentis de sacrosancto ewangelio Ad que omnia thurci militat ... euertere ac prorsus delere conantur et tu nichil contra moliris Quid agis iners redde te gratum deo et cogita quonam pacto creatori redemptorique tuo aliquo ex parte satis faciias Et quomodo peccator es redime tuas iniquitates hac tam sancta ac salutifera profectione An diuicias bonitatis dei et pacientie et longanimitatis eius contempnis An ignoras quomodo bonitas dei ad penitenciam te adducit Caue ne secundum duriciem tuam et impenitens cor iram tibi thesaurises in die ire et reuelacionis iusti iudicii dei qui reddet vnicuique secundum opera eius Conuertere et agito penitenciam in omnibus iniquitatibus tuis et non erit tibi ruina Propterea expectat dominus ut misereatur tui ... preuaricaciones antiquas et fac tibi cor nouum et spiritum nouum et veni milita pro domino ne morte moriaris eterna Cogita de proximis tuis et fratribus christianis qui uel sunt in captiuitate thurcorum dura seruitute oppressi uel captiuari in dies

atque in servitutem rapi verentur. Si homo est humanitas te
trahere debet ut opem feras homini indigna ferenti Si
christiana pietas evangelica qua iubemur proximos tamquam
nosipsos diligere Considera proximorum tuorum christi fidelium
erumpnas in quos thurci deseviunt | filii e complexu parentum
et infantes ab uberibus matrum eripiuntur violantur uxores in
conspectu virorum Senes tamquam inutiles occiduntur Iuve//
nes tamquam boves aratro iunguntur et tractum vomere ducunt
Miserere fratrum tuorum affer opem tam dura ferentibus Et si
nichil te honor te trahit at saltem de tua salute cogita
nec te tutum credito existimes quia mansione fortasse procul
a thurcis sortitus es Nemo tam remotus est quin reperiri queat
si vicinum dimiseris in periculo qui ante te proximus est igni
dimitteris et ipse similiter contra vicino qui retro te habitat
Tales oportet nos esse in alios quales erga nos illos cupimus
invenire Nolite amplius gallorum sperare theutones nisi et
vos hungaris | nec vos galli hispanorum nisi theutonicis
opem feratis Qua mensura metieritis eadem remetietur
et vobis Nec propterea sibi quisque blandiatur quia principatu
polleat aut regno Constantinopolitanus imperator et
trapezuntius et rex bosnie et rassie dominus et alii quamplures
principes capti et crudeliter occisi quid sit expectandum
edocent Nichil tam certum mahumeti quia nomine regum
Orientis adeptus imperium ad occidentale festinat Novam
erigere monarchiam conatur Uni thurcorum imperio et uni
mahumetice legi cuncta submittere studet Si potes//
tis talia ferre principes ac populi cristiani manere do//
mi nec iam de subvertenda formidabili Thurcorum

potentia cogitari et si semel ingens hortetur ... gratias dei et commi-
serationem arguentes, si potuit femineos asiaticos Graecorum gente quondam ante-
ferre subegisse, eo quod superbia compressisse, ut Europam sibi totam Turcorum po-
testatem sperent. Ubi rex ... nobilis est, rex nobilis, rex alter, rex hispaniarum.
Sequimini vestigia priorum vestrorum, sequimini nostra arma. Venite in auxilium fidei. Venite
in auxilium fidei vestrae. Offerte vos animo quod domo dei. Cogitate de vestra
salute, de vestra gloria. Nolite permittere ut sancta vestra auxilia [illegible] in
Turchos. Mittite subsidiarias acies, iuvate expeditionem [illegible]. Quanto
fortiores eritis, tanto certius auxiliante deo in victoria reportetis. Nec
putetis insuperabiles Turchos et vinci fuit et saepe victi fuerunt. Quantum b
valerent arma Turchorum Belgradum ostendit. Minor est Turchorum potentia
quam fama ferat. Imbelles atque inermem multitudinem ad plurimum ducunt,
quam tamquam pecudum greges dispergere liceret. Nec ipsa corpora agminum
[illegible] arma [illegible] usum didicere. Scutis, loricis, [illegible] thoracibus
[illegible] [illegible] galeas more [illegible] ostendunt. [illegible] tegunt [illegible]
ferro [illegible] [illegible] parma se protegunt et galeas pilosa
[illegible] [illegible] contegunt. Et si latinas viderint acies [illegible]
[illegible] galeas ferratasque hastas et cataphractos equos et manu balistarum
sagittas, intelliget [illegible] pugnasse [illegible] [illegible]
fore [illegible] [illegible] [illegible] auxilia et quasi [illegible]
victoriae [illegible]. Et si vos [illegible] arma [illegible] auxiliatores adder-
etis turmas multo alacriores eritis. Nec dubium [illegible] quin orientales in
[illegible] tanto maiore ad vos [illegible] si [illegible] dederitis se
[illegible] quanto validior fuerit [illegible] exercitus. [illegible] vos [illegible]
[illegible] orientales et [illegible] beatum pastorem [illegible] [illegible] et
multi [illegible] [illegible] [illegible] vicarium romanum
pontificem [illegible] dubitant. [illegible] non sunt in oriente romani [illegible]
ut [illegible] [illegible] adventasse latinam classem romanam vehentem ponti-
ficem [illegible] innumerabiles [illegible] non dubitamus ad [illegible] beati Petri
successorem [illegible] a lacrimis [illegible] osculaturi pedes occurrent [illegible]
et sua [illegible] [illegible] [illegible] fratres ac filii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ac [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ expeditionem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Dimictentes eundem circa nonas Junii proxime instar [illegible] facta classe in
portu navem conscendere et cum ea classe quam paravimus nos et alii Christiani
in potentiores instruxerunt Adriaticum ingredi pelagus et ulterius contra eosdem
adversus hostes fidei proficisci. Non dubitantes quin Philippus Burgundie
dux maritimis armatis copiis ad id tempus presto aderit. Venetique validas clas-
ses de quibus iam dictum est expeditas in mari habeant et terra ille qui isti
sese nobis iungent sub vexillo crucis ac vivifice crucis signo adversus
perfidos turchos auctore deo feliciter pugnaturi. Sive sequatur aut precedat
[illegible] mittemus suppetias in hac pia expeditione militaturi sunt ut omnia
que pro ea ad transfretandum navigium habeat curabimus. Rogamus ergo vos omnes et
singulos Cardinales patriarchas archiepiscopos episcopos abbates et ce-
teros [illegible] viros ecclesiasticos religiosos et seculares qui de sorte
domini effecti estis. Vos quoque imperatorem reges duces marchiones comi-
tes barones communitates nobiles milites cives et alios cuiuscumque conditionis sunt in
urbibus commorantes sive in agris per viscera misericordie domini nostri Jhesu Christi
et passionem eius. Qui vos redemit per [illegible] [illegible] ante
tribunal eius accepturi unusquisque secundum opera sua per spem vite eterne quam re-
promisit deus diligentibus se obnixe monemus requirimus et obsecramus ut
qui commode possunt in hac expeditione sanctam nobiscum [illegible] pro-
bare non differant sed in tempore predicto ad nos [illegible] veniat per se
ipsum qui validus est et commode potest. Qui vero non venit mittat
alium aut alios iuxta vires suas facultates. Si neque alium potest mit-
tere de bonis sibi a deo collatis iuxta conscientiam suam potest
per fideles [illegible] in hanc expeditionem contribuat. Et sicut in [illegible]
reponat qui ad hoc opus omnes singulos [illegible] constituant. Nec
dubitet quisquam magna premia consecuturos

a dno eos qui hoc tam sanctu opus ac tam necciu p suis
viribus adiuuerit manifestu et exploratuq e oibus q
sacrosanctam religione fidemq orthodoxa adiuuerit auxerit
defenderit certu ee in celo diffinitu locu | i quo beti euo
sempiterno fruatur Credendu e sacris veteribq sermoibq
post hanc vita migrandu ee | i altera assereitibq Et qui
pie in hoc selo vixerit legesq dni seruauerit | i altero
vita btam sine fine consecuturos Alios vero misera insal=
bile pphetiam illud e | qd nec oculus vidit nec auris au=
diuit nec i cor hois ascendit que pmisit dns diligentibus
se Et q paulo teste | no sut condigne passiones huius seli
ad futura gloriam que reuelabitur in nobis Justissimus
et retributor dns qui nec bona sine pmio | nec mala
sine pena preterit Confidite in deo et no confundemini
Date de bonis vris ei qui dedit vobis | et centu accipietis a dno
et vita eterna possidebitis Qua ut certius consequi valeant |
qui nris exhortacoibus obedientes hoc sanctu opus et neccium
iuxta possibilitate sua adiuuerit. Nos de oipotentis mia |
et beatoru petri et pauli aplorum eius auctoritate co=
fisi | de plenitudine potestatis celitus nobis concesse oibus
vere penitentibus et confessis | qui in hanc expedicoem nobis=
cu venerit aut per hungaria vel alia via contra thurcos
arma protulerint et per annu | aut ad mins p sex menses
si amplius no potuerit in bello pseueraverit plenissima
oim pccoru suoru remissione et venia elargimur | ita ut
pro satisfactoe delictoru et penaru que fuerat iponende
succedat labor itineris atq milicie Nec sacerdos alia pniam
confitentibq iniugat qui venturi st Volentes eos qui ut pmissu e |
ad hoc scm opq pficiscentur oem gram et idulgenciam consequi | qua

nostri predecessores proficiscentibus in subsidium terre sancte / et in anno
iubileo romam petentibus dare consueverunt Nos dubitantes quin
animas illorum quos ad hoc bellum proficisci bona mente contigerit /
cum beatissimis sanctorum patrum et angelorum dei spiritibus post hanc
vitam in celestibus sedibus collocetur / et consortes superni opificis
nota facte eterna felicitate fruatur Quod si forsitan anno non completo
ipsorum aliquos post iter arreptum in prosecutione tam
pii et tam sancti operis in hac luce migrare contigerit Volumus
et concedimus ut tales nichilominus prefatam indulgentiam integra-
liter consequantur Similiter et eos qui non valentes alium vel alios
suis expensis secundum suarum virium facultatem transmiserint
vice sua ad annum aut ad minus ad sex menses in hoc bello
militaturos / ita ut non solum mittentes indulgentiam et graciam
huiusmodi consequantur / sed etiam missi Et ut omnis etas et sexus
et cuiuscumque professionis homines / huius sancte indulgentie parti-
Nota cipes esse possint Volumus ut persone quorumcumque monasteriorum
seu locorum / religiosorum marium seu mulierum cuiuscumque ordinis
vel professionis existant que pro singulis decem suppositis claus-
tri sui unum bellatorem destinaverit / hac eadem indulgentia
et gratia plenarie gaudeat / et missus ipse gaudeat. Item
Nota concedimus et indulgemus universis fidelibus / qui non valentes per
se singuli alium mittere duo simul / tres vel / aut quatuor /
aut plures usque ad decem unum miserint qui vice eorum bello
pugnaturus aut aliud opus utile facturus interfuerit
Volentes ut et ipse pariter gratie particeps fiat / si per annum
aut ad minus per sex menses commanserit / aut post iter
arreptum in via decesserit Insuper qui commode venire / aut
Nota alium per se vel cum alio aut aliis mittere / non valens
quantum per ebdomadam cum familia sua exponere consueverit in archa in sua

Ciuitate uel dyoc. ob hanc causam constituenda im
posuit indulgentias huius paritur assequatur Volumus
eciam et aplica auctoritate mandamus ut quicumque huic
operi tam sancto se obligauerint salutare signum viuifice
crucis vestibus impmat. et in humeris suis illius me
moriam portent. cuius passione ab eterna dapnacione
redempti sunt ipsum imitantes cui ad nram redempcionem
cuius factus est principatus sup humerum eius Et quia nos admo
nens ad sequenda uestigia sua qui vult inquit venire
post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et se
quatur me/ Ne vero hec nra profectio et ipsum pfectionis
tempus fideles populos lateat. Mandamus omnibus et sin
gulis per totum orbem metropolitanis in vrtute eius quam
nobis debent obediencie ut ipsi primum in ecclesiis eorum
cantata missa solemni spiritus sancti. et conuocato populo has
nras litteras publicent. et in cantu ecclesiarum processiones
faciant. deinde copias earum autenticas suffraganeis
suis quantocius mittant illos monentes ut et hoc ipsum in suis
ecclesiis cum deuocione et diligencia faciant Ceterum in tanto
xpiane religionis discrimine quantum a turchis imprinciarum
terminatur immine nulli dubium esse debet quin xpiani omnes tam reges
et principes quam alii potentatus et priuati homines ad defensionem ca
tholice fidei et sancte legis ewangelice iuxta possibilitatem
suam cum bonis et corporibus suis de necessitate salutis velut assur
gere et indesinenter assurgere teneantur Eapropter fideles ipsos
ihu xpi cultores vniuersos et singulos cuiuscumque status et con
dicionis fuerint siue pontificali siue imperatoria uel regali pre
fulgeant dignitate harum serie monemus et vrgemus ut in
vrtute promissionis facte in sacri suscepcione baptismi et in vrtute

iuramenti prestiti cum dignitatum suarum infulas susceperunt et per obedientiam nobis debitam eis et eorum singulis mandamus ut hanc sanctam expeditionem ad quam profecturi sumus non sine maximo corporis nostri dispendio modis quibus possunt quam celerrime adiuvare et promovere festinent ab illo cuius causa agitur exuberantia suscepturi premia et in presenti vita et in futura. negligentes autem negligenter et in extremo iudicii die minime inter illos invenientur quibus dicturus est dominus venite benedicti patris mei percipite regnum. nam quo pacto cum Christo regnaturus est qui temporale regnum aut delicias aut voluptates pro Christo non vult relinquere cum dicat ipse Christus in evangelio. qui diligit patrem suum aut matrem suam aut uxorem aut filios plusquam me non est me dignus Considerate ista fideles christiani et mente revolvite diligenter ne ignorantes ignoremini et tandem peniteat non adiuvisse in periculo constitutam Ihesu Christi religionem et fidem Caveat sibi qui tales extiterint Tu vero quicumque fueris christiane fidelis qui pro tuis facultatibus expeditionem contra turchos subeundam adiuveris benedictus eris in civitate et benedictus in agro. benedictus fructus ventris tui et fructus terre tue fructus quoque iumentorum ~~tuorum~~ et armentorum et gregum. benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. benedictus esto ingrediens et egrediens. Det dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te corruentes in conspectu tuo. et mittat dominus benedictionem super cellaria tua et super omnia opera manuum tuarum. et habundare te faciat omnibus bonis. et constituat te in caput et non in caudam Tibi autem qui noles audire verba nostra non modo iuvare opus sanctissimum ad quod anhelamus negligis. verum etiam volentes adiuvare impedis aut deterres non solum novissima illa tremendi examinis dies coram redemptore tuo cui omnia dedit pater in manus ad sempiternum supplicium est expectanda sed misera interim per omnem vitam timenda calamitas Iustum est enim veri dei iudicium. iuste ultiones sue Considera semitas pedum tuorum nec falli in faciem

potest | patam vero bonorum et malorum operum | gestores mercedem | nec
~~tunc remuneratum quod bene~~ irremuneratum quod bene | nec impunitum
quod male gesseris esse permittet fidelis ac populi sui et sancte ecclesie sue
et legis sue catholice causam perturbaris Ubicunque ergo iveris
ab eo Et que divine voces in quibus denunciat | erunt tuo capiti horis omnibus
trepidanda Ne videlicet sis maledictus in civitate | maledictus in agro
Ne mittat dominus super te esuriem et sitim et increpacionem | in omnia
opera tua | Ne estate febre et frigore te percuciat ne sis semper
calumpniam sustinens | et oppressus cunctis diebus et stupens ad ter=
rorem eorum | que videbunt oculi tui Ne det tibi dominus cor pavidum
et deficientes oculos et animam errore assumptam Et ne sit vita tua
quasi pendens ante te Et ne timeas die ac nocte et non credas
vite tue Adversus vero hanc iram domini dei tui potestas nulla
tua | nomen nullum tuum. nec terrenum privilegium poterit preva=
lere Sagitte eius acute penetrant ad intima cordis et carbo=
nes desolatorii animam nocentem consumunt. Vos vero infelices pirate nota
et infelices latrones | qui vel terra vel mari diabolo militantes
in christianos latrocinia exercetis Si euntes ad hanc expedicionem
istam | si redeuntes ab ea impedire capere vel spoliare quocunque pre=
textu eritis ausi Vos in quam cum adiutoribus vestris cum fautoribus
ac receptoribus anathema estote | et ab ecclesia christi penitus alieni
Vos quoque qui scienter hiis venditis | aliquid emitis ab hiis aliquid nota
portum aut loca eis conceditis | cum eis publice vel occulte
contractus pariter anathema estote In vos ac universitates nota
locorum et civitatum mandamus per ecclesiarum prelatos interdicti sententiam
ferri | nolentes ullum privilegium sedis apostolice de quacunque ver=
borum vim habeat Nos ab hac pena defendat | eciam si de verbo
ad verbum inseri vel particulari illud exprimi et teneri oporteat |

At tu dñe deus qui nosti corda hom̄ et renes eorꝝ scrutaris
et nichil ignoras eorꝝ que fiunt si bene agunt xpiani principes
primatesqꝫ hoīes / si de tuo honore solliciti sint / si expeditoem
quā pro tuendo euāgelio pparamꝰ / q̄ prestare auxilia p̄nt
nō denegat / adiuua eos / dirige gressus eorꝝ / diesqꝫ multiplica
retribue mercedem ꝓ benefactis / conserua eis regna et prin-
patus et primoria et possessioēs / auge / et tandē ad pinguia
pascua tua / et diuites mēsas attersito Q si corde induratō
sua potiꝰ q̄ tua q̄rentes / priuatas causas magisq̄ publi-
cas curat / auaritie studet / voluptatibꝰ ac delicijs delicijs
indulget / et nos ad tua bella vadētes nolunt associare
aut auxilio iuuare cū possint / qui potiꝰ opem ferre
volētes īpediunt / Aut conuerte illos dñe / et sana qd̄ īfir-
mū ē / aut qd̄ nociuū ē / ne noceat cohibeto Angustias
nr̄as aspicias / p̄re deus de excelso sc̄o tuo et nosti q̄ ꝓpter
a ꝓ pter gl'am nōis tui et ꝓpter salutē gregis dn̄ici / nil aliud q̄rit
vox nr̄a / memento dñe ihū xp̄e qui btō petro et successo-
ribus eius / claues regni celorꝝ tradidisti Voles quicqꝫ li-
garetur ab eis ī terra ligata eē et in celis Et q̄ solue-
rent solutā Ecce adsū p̄e beati petri successor ī par
meritis / auctoritate nō minor / indignꝰ vicariꝰ tu respi-
ce ad p̄ces nr̄as et exaudi nos / de alto solio tuo / bndicito
quibus ipsi benedixerimꝰ / et quibus maledixerimꝰ mali-
dicito Ne memineris iniquitatū nr̄arū antiquarꝝ cito
anticipet nos mīa tue Adiuua nos deus salutaris nr̄
et ꝓpter gl'am nōis tui dñe libera nos et ꝓpiciꝰ esto p̄ctis
nr̄is ꝓpt nō/ tuū Da felicē cursū ceptis nr̄is Vlcio sāguis fusi

tuorum qui effusus est a thurcis | in oculis in conspectu tuo | Audi gemitus compeditorum
tuorum | et redde inimicis nostris septuplum in sinu eorum | improperium ipsorum quod expro-
braverunt tibi Respice super populum tuum benignis oculis | fac nos ire cum
prosperitate ad bellum tuum | ac reverti felices Da nobis victoriam de
tuis hostibus Et tandem recuperata gratia | per totam europam dignas tibi
tatem laudes | tibique serviamus | et omnis terra te adoret | et nomen tuo
... psallat in secula seculorum Datum Rome apud sanctum petrum Anno
incarnationis dominice 47° ... xi kal Novembris pontificatus
nostri Anno sexto.

Mandat judex omnibus et singulis abbatibus prioribus etc. quatenus accedentes vel alter eorum accedat etc. Rodolphum de Dyrefolt nec non a. b. c. etc. Scultetum burgimagistros scabinos consules et rectores ac communitatem et populum utriusque sexus opidi Dauen omnes quoque alios et singulos in hac parte complices et fautores impedientes et rebellantes quorum nomina sciverint nominatim in specie reliquos vero in genere ipsos et eorum quemlibet propter premissa et eorum occasione in litteris scriptis auctoritate apostolica supradicta ut premittitur excommunicatos ipsos sic excommunicatos et dictum opidum Dauen ecclesiastico suppositum fore interdicto singulis diebus publice denuncient et ab aliis quantum in nobis fuerit publice denunciari faciant. Precipientes huiusmodi excommunicatos ab omnibus christifidelibus evitari. Prefatum interdictum ecclesiasticum in singulis locis sacris firmiter observando et a divinis cessando etc.

Mandato predicto supposito. Queritur ex quo communitas non excommunicatur an propter hoc quod dicitur communitatem et populum utriusque sexus opidi Dauen omnes innocentes et per omnia parere volentes mandatis apostolicis sub predicto mandato concludantur. Videtur quod omnes includuntur quo ad sententiam interdicti qui puniuntur innocentes propter delictum domini aut rectoris loci ut in c. Si sententia ij libro 6 extra de sententia excommunicationis libro vi. Sed quo ad sententiam excommunicationis non includuntur nisi culpabiles et rebelles. Et innocentes extra locum interdictum possunt audire divina per predictum c. Si sententia in fine ceterum

Item qui dicuntur fautores et quantum favor iste procedere debet ut sub isto mandato comprehenduntur. Qui sustinet rebelles et eos confortant in contumacia verbis aut factis consilio vel auxilio dicuntur fautores.

Item an unusquisque predictum mandatum teneat vitare excommunicatos in genere et non nominatim expressos sicut expressos quamvis forte sciam aliquem de in genere excommunicatis favere rebellanti etc. Et an teneatur inquirere de quolibet quem non sciverit nominatim expressum an faveat impediat rebellet etc. Si notorie quis sit rebellis licet non nominatim expressus vitandus est ut excommunicatus. Secus si non sit notorie talis. nec tenetur quis diligenter circa hoc facere inquisitionem an sit de rebellibus vel non qui non est nominatim expressus.

Credo quod presbiteri obedientes in ecclesiis et monasteriis non interdictis missas celebrare possunt sub silentio. Juxta tenorem c. Adicimus in c. alma mater de sententia excommunicationis libro vi.

Item Iudex in processu. Si vero prefati denunciati et aggravati per ali-
os x dies immediate sequentes prefatam denunciationem aut sustinuerint
induratis excommunicationem ideo moneatis omnes et singulos christifideles utriusque sex-
us quos nos etiam presencium tenore requirimus et monemus ac eis et
eorum cuilibet in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena quam in eos et
in eorum quemlibet contrafacientes ferimus in hiis scriptis districtius iniungentes quibus
nos etiam iniungimus eisdem quatenus infra sex dierum spacium post monitiones et
requisitiones vestras ipsis factas immediate sequentes quorum sex die-
rum duos pro primo duos pro secundo et reliquos duos dies eis et cuilibet
pro tercio peremptorio termino ac monitione canonica. Assignamus a participa-
tione et communicatione eorundem denunciatorum et aggravatorum penitus et omnino de-
sistant ac quilibet eorum desistat quod cum eisdem denunciatis et aggravatis vel
aut eorum altero sumendo loquendo sedendo stando ambulando vel preterquam
in casibus a iure permissis participare presumat et alter eorum presumat.
Et si contrarium fecerint nos in eos et in eorum quemlibet cum dictis de-
nunciatis aggravatis et reaggravatis rebellibus participantes quod contrafacientes excommunica-
tionis ut ex tunc dicta sex dierum canonica monitione premissa excommunicationis
sententiam ferimus in hiis scriptis et etiam promulgamus etc.

Predicto mandato supposito. Queritur an tales participantes ut
premittitur sint post tamen sex dierum maiori excommunicatione innodati. Vel an
debeant se pro excommunicatis tenere et ab aliis teneri et vitari antequam nominati de-
nuncientur pro quo in hoc senciat moderna practica. Respondetur quod parti-
cipantes cum excommunicatis tunc demum censentur excommunicati maiori excommunicatione omnino sententia quam
nominati moniti et expressi non desistunt ut in c. Constitutionem de sententia
excommunicationis libro vi. Secus esset si participaret cum excommunicato in crimine dampnato.

An presbiter habens indultum apostolicum celebrandi in altari portatili possit in
domo sua excommunicatis et interdictis exclusis occulte et ianuis clausis ce-
lebrare quamvis in indulto suo expressum non sit ut tempore interdicti possit
celebrare. Quod si non que tunc sit causa dubitationis quare magis
in ecclesia hoc possit quam in loco non consecrato. Credo quod tucius
sit abstinere. Nam licet tempore interdicti reperiatur permissum celebrare
divina in ecclesiis non interdictis ut in c. alma. de sententia excommunicationis li-
bro vi tamen hoc non reperitur permissum in domibus.

Ex quo aliqui de canonicis Daventriensis et per capitulo se tenent et
communiter curati ibidem et maior pars ipsius ville vident adhuc appella
tori an ne simplices mandatis apostolicis parere volentes et iu
ris ignari qui miscuerunt se divinis huiusmodi sint per excommunicationem. Et an ne
per simplicem presbiterum tales absolvi possint. Respondeo quod ab huiusmodi
rebellibus et excommunicatis non sunt audienda divina quia per hoc quod non vitantur
in divinis confortatur eorum pertinacia. Et tutius est quod tales etc.
qui ex ignorancia iuris hoc fecerunt recipiant absolucionem ab
habente potestatem episcopi.

Item An officiales et servitores civitatis Daventriensis mandatis apostolicis
parere volentes qui ad officia et servicia civitati astricti sunt
per eorum participacionem scabinis et consulibus civitatis etiam nominatim excommunicatis excommunicati
sunt in hiis que ad officia et servicia sua pertinent absque hoc quod in
cidant excommunicationem. Vel an propter hoc teneantur isti officiales et servitores
renunciare officiis et serviciis suis civitatis dominis suis quibus astricti
sunt. Credo quod non teneantur resignare officia sua sed per eorum participacionem
et exercere officia sua dummodo per hoc eos non confortent in eorum malicia.

Item quid de devotis personis in communi viventibus et aliis quibuscumque
mandatis apostolicis obedire volentibus qui habent vivere de operibus ma
nuum suarum et propter hoc in contractu emendo vendendo conversari habent
An ne excommunicati etiam nominatim expresse per eorum participacionem emendo vendendo
cum alias non habeant unde vivant. Et an de utroque cum sic ut pre
mittitur participare habent scire teneantur an sit excommunicatus. Vel si executo
res iuris vellent omnino stricte et indistincte procedere an propter hoc de
vote persone et alii predicti teneantur se transferre ad alia loca forte
cum periculo animarum suarum et etiam rerum relinquendo suos et
sua. Probabiliter dici posset quod predicta participacio non prohibetur
cum non fiat in favorem excommunicatorum sed propter necessitatem participancium. Ab
stineant tamen quantum possunt a commercio horum excommunicatorum.

An effodientes terram et sup funus terram proiicientes solum sint exc̃oi et an debeant excludi sicut sine portantes cereas se associantes et sepulture astantes vel alias cooperantes etc. Credo quod omnes incidunt.

Pastor ecclesie volens parere mandatis apostolicis commisit suis capellanis quod cessarent a divinis sine consensu capituli sub quo ipse stetit post recessum eius ex quo capellam eius noluerunt celebrare etc. capitulum posuit alium curatum. Queritur ex quo locus est interdictus an ab illo curato devoti parere volentes mandatis apostolicis possunt recipere viaticum et communionem vel an morientur potius sine viatico etc. Melius est abstinere simul tamen hoc casu quod recipere a tali viaticum.

Responsiones predicte ad interrogata predicta sunt magistri Iohannis de Borborch etc.

Responsio magistri Heynrici de Gorinchem ad eadem interrogata.

Principis philosophorum aristotelis sententia sicut prudentis artificis procedere qui leges quas in vulgari ponere est necesse novit adaptare rebus singularis secundum quod exigit varia diversitas personarum negotiorum locorum temporum et situm circa agibilia concurrentium. Ideo legem comparat regulis plumbeis quibus in insula lesboe utuntur lapidum maceres ut flecti valeant conformiter condicioni lapidum illius insule. Hoc itaque premitto quia pluries in hiis que in iure aut legibus scribuntur magis intentum prius legali qui occidit quod in contrarium legis latoris tendentis in salutem communis boni amore cuius leges conduntur.

Hanc igitur intencionem quantum deus concesserit dirigitur sequendo protendo, ex illibus primus per doctores theologice facultatis approbatis attendere ad quartam dubitacionem solucionem formam consilii contineri

salvo semper iudicio melius sencientium.

Horum autem priorum primum est quod non est ferenda sententia excommunicationis simpliciter et absolute in aliqua civitate cuius racio est quia pie presumitur quod in qualibet civitate semper sint aliqui aut aliquis innocentes a culpa propter quam fulminatur gladius excommunicationis

2m est quod leges in tantum puniunt peccatores in quantum eorum vita cedit in periculum boni communis nam pars id quod est est totius et ideo disponenda est de qualibet parte prout expedit ad bonum civitatis.

3m est quod excommunicatio est maxima penarum quas ecclesia potest infligere et ideo ferenda solum est contra inobedientes propter peccatum mortale.

4m est quod excommunicatio sortitur efficaciam ex auctoritate ecclesie que in suis iudiciis nititur imitari divinum iudicium quo in hiis que ad bona anime pertinet non puniuntur innocentes cum peccatoribus ut habetur Gen. 19o

Iuxta ista premissa videtur quorundam quoibus ex simplicitate bone consciencie placitis. Quarum prima sit talis. utrum contra oppidum Davantrie existentes in eo ferri debent vel eis excommunicatio. Respondeo quod non esset excommunicatio iusta aut licita que absolute pronunciaret contra talem civitatem simpliciter et absolute nisi modificaretur ut contra tales et tales nominatim et contra alios in solidum tamen et eorum fautores quantum ad ecclesiam sufficienter punisset et in processibus contra eos promulgatis. Regula autem est quod excommunicatio que est iniusta ex parte sine non ligat. Unde si aliquis iudex attemptaret aliquos percutere gladio excommunicationis contra doctrinam iuris divini et naturalis quod contra … dicitur sibi ex auctoritate ecclesie prophetice audiat verbum domini Mt 26 omnes qui gladio percutit gladio peribit

Secunda questio sit talis. An devote persone utriusque sexus aut alii seculares illius loci parentes mandatis apostolicis spontanei debeant sibi forte scrupulum consciencie propter tales processus excommunicatorios quasi aliquo modo subiacerent pene excommunicationis. Respondeo quod suspicari non debeant aliquam omnino penam eos concernere. Sed contra talem penam eos defendit animus voluntarius obediencie ordinationibus apostolicis iuxta suas vires ut secure dicant cum apostolo. gloria nostra hec est testimonium bone consciencie.

3ᵘ quer. An huiusmodi pnicacōe pmpte obēie psone possint cū aliis
hre aliqū ḡusacione toitā q̄ a dictu siue loquēdo siue emēdo
vendendo et alia huiusmodi exercendo que requiruntᵘʳ ad subueniend
huane indigētie mkʳ pue   Rndeo p distinctoēz. nā q̄ī ᵐ
ad illos de quibꝫ notoriū eis est q̄ sūt inobediētes et rebelles
contra auctem sedis aplice consulo q̄ eos vitent ī diuinis in
mēsa et colloquiis ⁊ aliis que auarent eos ad pseuerandū ī sua
ptinacia rebellioīs. 2ᵒ dico q̄ licet colloqui eis sup hiis que re
trahent eos ab errore sue inobediētie et ecā aliqua alia uerba
intermiscendo quibꝫ afficiatᵘʳ aīꝰ eorū in dilcōez ad eos nā talia
licet inferre q̄r se hūt p modū dispōis ad viā salutꝫ et sanū ppo
siti. 3ᵒ vidʳ dicēdū q̄ si necitas vrgēt diuās psonas bone volū
tatꝫ volentes sup toxicia aliorū ḡmisceri tum aliis notoriis. In
hiis que nullatenꝰ cōcernūt aut adhibent fauorē cōtinuādi
eos ī suo pposito iniusto nec fict ītercōe talis consilii ⁊ auxilii ꝟ
q̄ mera necitate cōpellente q̄ non deant sibi forte amoie
tate consiēie tāp eent illaqueati pena ex̄oīs. Et si quis esꝫ ḡ
uiter infirmꝰ possꝫ eme medicināz ab apoteca° inobediente
tū face ḡmūcōes quas possent fintre cū aliis nō notoriis dis
suadēm. Vn̄ q̄r scabīn et rectores sup eorū superiores si vocaret
ab eis ad sīmandū eis aliq̄ aut ḡpendū ī iudicio et huiusmodi in quibꝫ
eis s[illegible] subiciūᵘʳ nō phibēm ī talibꝫ ḡusacione eorū cū eis
p q̄to tāp subditos necitas eos astringet. Quarto dico nō ego ꝟ doc
trina theolo^ta q̄ nō cogūtᵘʳ vitaē illos nō noiatos ī spē ꝟ solū ī ḡne
nisi seipos pdent quasi descendēdo ad spem p hoc q̄ ubo ⁊ fco
euidentᵉ ondent se fore rebelles mādatꝫ vitatī ꝟ. Ratio
om̄ pmissorū sumi pt ex̄ sup̄hitie pu ᵐᵉ. nā sma ex̄oīs so
lū infertur ppt culpa mortalem. Etiā q̄r ē ex̄ma pena quam
eccia pt infligē. Infligitᵘʳ aūt tāp medicina. Sapientis aūt me
dici non ē statim dare medicinas piculosas ꝟ a leuioribꝫ icipe
Inde ē q̄ pcepōnte pcco morlī. mito cuiꝰ īfligēda ē pena ex̄oīs
nō dz fulminari talis pena aū expta cōtumacia. ut si vocatꝫ ⁊
debite monitus obedīe contepserit. Itaz tales psone deuote ac
alii bone voluntatꝫ nō sūt reputāde sub laqueo q̄r culpa morlis
ex hac pte eos nō ḡuat. tū q̄r nō sūt cōtumaces. Ibi qui tñ eent
qui vellent sequi ordiacōes aplicas ⁊ tñ ad libitū ḡusari cū no

tone rebellibus ex quo euidencia patenti sceleris accusatore no eget no audem tales excusare a contumacia que etsi ex se suf ficit ad pctm mortale et p quas neqz a fulmine exco(mmunicati)ois tu pressus aplici phibeant tales citatores igi(tur) etc

Q(ua)rta quo. An tales bone voluntatis teneat(ur) inuestigare qui sit de nu(mer)o rebellium et qui no sunt ut sic possint alios effugere et cu aliis contrare. Rndeo q regula habet(ur) q pru(m) e estimare a psume alteru ee bonu nisi suffi(cien)ti docu(men)to o(ppositu)m co(n)stiterit. Regla(m) etia hem(us) q ad qnd(a)m tale docu(men)t(u)m no op(or)z explorare vita alio ru sicut dici(tur) ... no queras impietate in domo iusti nec vastes requiem eius. no igi(tur) talium interest pscrutari illos qui no sunt obedientes causa euitandi eos n(isi) si eis iuridice mo(do) con stet de aliquibus in p(ar)ticu(la)ri aut si seipsos verbis et factis tales fateant(ur) corpo habeant(ur) ut ethnici et publicani.

Quinta quo. An rectores aut p(ro)uisores talium deuotorum psonaru teneat(ur) eis notari expresse tales et tales sunt fautores rebellionis con(tra) auc(torita)te aplica ut sic euitet(ur). Rndeo q melius e quedam ig norare q scire et ideo no oibus ignorant(ia) e effugiada. Si igit(ur) no iniunget(ur) talibus rectoribus ex auc(torita)te superiore ... publicet tales ee rebelles sed sub silentio ... indicando quasi sibi fratribus et soro ribus tales ee rebelles no ... inquunt. Regula eni(m) habem(us) q ma lu(m) tu(n)c ... e occultand(um) q(ua)n(do) possibile e quod no vergit i p(re)iudi ciu boni coi(s) vel alioru dampnu(m) a p(er)iculu(m). In hanc eni(m) s(ente)ntia i(n)forto(n)is de(u)m e ab aplo. Omne quod venit in macello emite nichil interrogan tes p(ro)pter consciam. q si dicat(ur) ydolotitu(m) e etc. Uni pari mo cen send(um) in h(oc) de mercatoribus ex(tra)neis si eos convenire contigat cu mercato(ribus) dicti opidi aut mercatores illius loci alibi emere nisi co(n)stet eos ee rebelles. no sunt euitandi ad h(oc) f(ine)m suppremissu.

Sexto quo. An ne psone secu(lares) ferunt pena int(er)dicti quocumqz ten dant. Rndeo q locus opidi int(er)dicto subiacet et hanc pena q no recorerint bona aie pacunt(ur) insontes p(ro)pt(er) nocentes. Si igi(tur) exeant a loco tunc cu no sit tu int(er)dicti cu(m) morentibus nec loc(is) no estio q diuino iudicio habeant tales ligati p pena int(er)dicti i aliis locis. Quia igi(tur) dns p(ro)hibuit suis dis(cipu)lis ... at p hoc eoru sunt cessoribus no eradicari zizania q(ua)n(do) dum tu eis eet triticu ne et

ipsum tociens leditur. Et apostolus dicit quod non est frater evitandus propter suspi-
cionem conspirando per epikeyam intencionem esse vim in foro consciencie tantum
quo ad quosdam [illegible] et ad simplices nunc tenore presencium. Postremum cum
vita innocentium sit salus civitatis et pena excommunicationis est quedam anime occisio de-
terior multo quam occisio corporalis cum non liceat corporaliter occidere inno-
centem. qua fronte audebit quis dicere quod sententia excommunicationis ad tales in-
nocentes se extenderit. Nec valet si quis dicat recedat a loco
alioquin merentur reputari consentire rebellibus. Cur non valet
talis obiectio. Primo quia quod huiusmodi persone communiter requisite re-
nuerunt adherere appellacioni et id [illegible] nota [illegible] alicuius
suspicioni. 2o quia specialiter non expedit [illegible] sexui localiter evagari.
Quare non est estimandum quod superiores qui sunt medici animarum velint
hoc requirere. 3o quia commorari inter septa civitatis cum non claudunt in se
illas vocaciones et participaciones que in iure prohibentur. Sic enim plura
mala suborirentur, rapine videlicet bonorum suorum quare et
occisiones et cedes hominum. et alia infinita. Quia igitur non sequitur isti
cum illis manent in eadem civitate igitur participant cum eis participacione
prohibita a iure. non videtur quod debeant arceri ut ipsi recedentes
relinquant bona sua aliis diripienda. Sed cum presumantur in dis-
posicione bone consciencie [illegible] reducere alios ad eiusdem consciencie semitam ut
tortuosa [illegible] evitando participacionem fa-
vere errori eorum quam sua iura [illegible] studuerunt

Ego Heynricus de Gorinche sacre theologie professor et al-
me universitatis Coloniensis vicecancellarius antea scripta ex scriptis
doctorum theologie excerpta et [illegible] consona repu-
to fore sana et in foro consciencie mecum pacificativa. In cuius
suprascriptis manu propria etiam signum manuale consuetum duxi appo-
nendum.

H deum time

Nycolaus miseratione diuina tituli sancti Petri ·
ad vincula sacrosancte ecclesie Romane presbiter cardinalis
apostolice sedis per almaniam legatus vniuersis et singulis christi
fidelibus presentes litteras nostras inspecturis · Salutem in domino cum
notitia subscriptorum. Cum multorum tam ecclesiasticorum quam
secularium viridica relatione didicimus monasteria monialium
per ciuitatem et diocesim Traiecten omnibus intrare volentibus
patere. Et ob hoc quod debita clausura carent multa turpia
et feda commercia deo abhominabilia fieri quibus maxime
offenditur. quia sibi dicate sponse pro castitatis solempne votum
relicta promissa fidelitate adulterantur. ob quod etiam furius
apud ethnicos tam qui talium sacrarum virginum stupra quam vi-
tiate moniales supremo et horribili supplicio deputabantur.
Unde cum nostri officii sit dei offensas eliminare et animarum
salutem promouere tenore presentium precipimus et mandamus
quod nullus hominum sub pena excommunicationis late sententie quam ferimus
in hiis scriptis. Nisi a Reuerendi in christo patris domini episcopi Tra-
iecten in spiritualibus vicario generali super hoc licentiam habuerit
ex quacumque etiam causa aliquod huiusmodi monasterium monialium a
festo sancti mathei apostoli iam proxime futuro intrare presu-
mat. quinetiam volumus quod quicumque contrarium attemptauerit ex
ipso absque vlteriori declaratione ab omnibus pro excommunicato habeatur
et contra vitetur. et vbicumque fuerit quamdiu moram traxerit ibidem
strictissimum seruetur interdictum. Mandantes sub simili pena
excommunicationis late sententie et priuationis beneficiorum omnibus capellanis
qui diuina in monasteriis celebrant et aliis omnibus sacerdotibus
quod quam cito notitiam certam habuerint aliquem contra mandatum prohibitio-
nem aliquod talium monasteriorum intrasse. quod tunc incontinenti illum
talem vitandum. et in eo loco vbi fuerit interdictum per nos positum
strictissime seruandum publicent sub simili pena excommunicationis late
sententie et interdicti. Preterea precipimus omnibus et singulis monialibus
quatenus ab illo die sancti mathei in antea nequaquam etsi data
licentia per Abbatissam aut Priorissam aut aliam quamcumque
nisi dictus vicarius similiter nostri nomine annuerit exire mona-
sterium suum audeant seu aliqua earum audeat quinymmo contrarium

faciente c̄ontatam et locum vbicunq̄ fuit int̄dictū absq̄ vl
teriori declaratiōe esse volum9. Mandantes sub sili pena
c̄otatiōis late sine capellanis et p̄bris omnib3 de hoc itam
notitia habentib9 vt moniale illam c̄otatam et locū vbi
fuit int̄dictū publicet. Volum9 etiā et sub eadē pena late
sine p̄cipim9 omnib3 et singulis monialib9 huiōi q̄ p̄ p̄nti
t̄pe sūt a suo monasterio absentes vt infra hinc et festū
sancti mathei p̄fatū sua mōsteria intrent ubi in clau
sura deo sua vota redditure omnib9 et singul' plebanis et
quibuscūq̄ sacerdotib9 sub dc̄a etiā c̄otatiōis late sine
pena p̄cipim9 q̄ in omi p̄rochia vbi p9 dc̄m festū aliq̄ue
moniales c̄otra mōsteriū et sine lr̄a licētie vicarij p̄dicti
repta fuerit q̄diu illa ibi erit strictissime fuet' int̄dictū.
Eidē vicario facultate dantes moniales ipsas q̄ ad cor redierit
et mōsterium suum ip̄etierint aio in clausura clam obs̄uandi
a sn̄is et censuris huiōi absoluendi iuncta p̄nia salutari.
Absolutiōem v'o omī aliaꝝ qui cont' hanc n̄ram ordinatiōem
deliq̄rint nobis et n̄ro sup̄iori res̄uam9. Volum9 nichilomi9
et dc̄a auctoi'te decernim9 q̄ huiōi n̄re lr̄e in valuis seu portis
maioris ecc̄lie traiecten̄ exequatur et affigent' ac ibidem
affixe & exeute omnes et singulas quos c̄seruent sic
arceant et constringant ac si ipsis et eorū cuilibet lecte et
insinuate fuissent. Datum Traiecti sub n̄ro zigillo die
veneris tertia Mens' septembris Anno a natiuitate dn̄i
m° ccc° quinquagesimo primo Pontificat9 sanctissimi in
xp̄o patris et dn̄i n̄ri dn̄i Nycolai diuina p̄uidentia p̄pe
Quinti Anno Quinto

Copia litterae missivae domini legati ad conventuales

Ven. fratres viri. Sperabamus divina misericordia vos respexisse per nostras qualescumque primo simplices exhortationes. Sed multa ad nos per varios delata sunt que si vera essent nudum vos dei timore ostendunt. Non putetis fratres vos subsistere posse aliquamdiu si dei protectio vos deseret. Videtis ipsum reverti et universos ad Christum et vos qui ex sanguine Christi et martirum pinguia stipendia recepistis contra Christum militando quo perseverabitis. Fecimus pauculas quasdam ordinationes pro tollendis publicis delictis que non nisi ad dei et ecclesie redundant honorem et nihil novi habent atque duri. que etiam undique per Almaniam sine resistentia recepte sunt et audimus inter vos illa spernere et appellasse et nominalium ptenses et fatuis appellationibus a clausura que in iure precipitur adherere et quamvis mandaverimus vos moneri ut resileretis a talibus ne incapaces fieretis indulgentie plenarie remissionis. potius tamen ut intelligimus tale velitis tantam indulgentiam quam a rebellione resilire. quis non videat tempus ipse esse quod deus vos derelinquat. nam si crederetis viti fideles deo credunt vitam post hanc vitam. non preponeretis fatuas et transitorias voluntates divine gratie. quis non videat de nulla re vos curare nisi ut in hoc mundo deliciose vivatis neglecta libertate de fidela vita. et ubi est fidelitas vestra. qui non solum spernitis dominum Christum qui vos nutrit sed sibi resistere volentibus mulierculis assistitis. Nonne contra apostolum si adessent opem sibi prestaretis. Verum proverbium est quod deus aufert sensum ab eo quem a ruina non vult preservare. et si vos hec et pericula vestra non videtis. unde est id quia in peccatis ceci estis. Ex vobis quidam desperatose non obstantibus prohibitionibus iuris et censuris per nos appositis ad sanctimoniales palam subintrarunt et subintrant et convivia et solacia cum eis ducunt habere virginibus quos inter vos et in divinis esse patimini licet sit interdictum ubi fuerit per nos positum et ibi se divinis immiscentes irregulares. Cur hec nisi quia nec fidem Christi habetis nec obviam de necessitate salutis. nec divina ministeria sacramenta veneranda esse creditis. Nonne ad nos attinet tantum facinus omni studio eliminare. etsi ob hoc omnis status vester periclitari debet. metuendum vos deficere. quia tanta irreverentia crescit. venit finis vester sic carnaliter ambulantium sub ficta religione et auferet a vobis regnum et dabit iusticiam colentibus nam quod vos ex congressione ecclesie tot et

547

mina tpalia que pro servitoribz xpi ordinata sut contra eclesiam, et obiam atqz xpm dnm occupare aliqdiu possitis nolente aplica sede no credatis que unico verbo vos rediget in servitutem. Et nitte est qd faciat nisi vos emendaveritis no credatis vos ludentium pueris qui minas emittitis omnia mala que dicitis et facitis in vram ruinam cedent Redite igit ad cor et emedate vos resiliendo a rebellione nos p vras lras de hoc qntocius certificando ne copellamur auxilio brachii secularis vos ostendere adversarios xpi stipendo et elemosinis xpi vivere non debere et cognoscemur facile esse vos omnibz hominibz exosos fieri. Expectamus responsa magnitie usqz ad diem xx novembris. que nisi de vra emedatione receperimus vos pro ethnicis et inimicis xpi habebimus et sine longo pcessu deo auctore ostendemus milites sathane militibus xpi cedere oporte. Pro deus ut vos eruat a ptate principis tenebrarum. et ponat vos int filios lucis ut et vos filii lucis esse mereamini. Ex treveri xxvii octobris

Cum suspendatur sub generali interdicto

Pro conscientiis scrupulosis serenandis secundum hoc ad me aliqualiter
spectabit dubium dilucidare mediantibus quod in sententia generali locorum, prelatorum
[illegible] prelatus ecclesie delicto dum aut rector ubi subditi quorum delicto dum
sit rector, veniunt puniendi culpabiles et non culpabiles sunt interdicti
vel ubi ipsis seu locorum non est interdictum aut ubi scholae non sunt puniendi
quorum delinquentium. illi aut alibi poterunt audire divina c. si sententia
[illegible] de sententia excommunicationis ut dicit textus ibidem sine vel suspendit
et in que subditi in c. c. de [illegible] ut puniat dominus possessio
[illegible] de calderinis in tractatu suo de interdicto [illegible] in regula
sit lata et sententia interdicti a iure vel a iudice sunt excipere licet dum
sit fiunda est [illegible] q. iij. c. sepe [illegible] et [illegible] sequitur
in statuto qui fuit quod fiterum delicti subiacere et in culpa
et non culpabilibus, vero casibus distinctum sunt non in interdicto. Et
ponit verbum interdicti [illegible] in c. romana c. ti. [illegible] non
dimisit [illegible] potuit culpa ut si c. infirmi seu si communiter
dicatur concludisse [illegible] patet in c. c. et in [illegible] verba
que ad ecclesiam militantem si non culpabilis sunt presentes quod ad deum
ecclesia cum triumphante non fallit [illegible] fallit de sen. ex. c. a nobis
ij. [illegible] sapient et intelligent ut rebelles ad vocem [illegible] re
noverit quorum loca [illegible] ipsis esse sunt interdicta. Ut in pressibus
[illegible] desuper offert[illegible] et [illegible] deducet de multiplici esse
in [illegible]

In monitio dicitur procedendi [illegible] et quando non.

Ubi iudex procedit per modum suum in [illegible] statuti c. ij. de consti.
li. vi. sed canone redacti in corpore iuris [illegible] si [illegible] xxiij
q. iiij. c. si [illegible] de sen. ex. non est necessaria monitio [illegible]
si procedat ut quod defendat iura sua ut [illegible] repellat
[illegible] quod sibi debet a iure [illegible] rebelles sine
monitione. Concordat [illegible] in c. romana alle. [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] rebelles. Sed si iudex procedit
in criminibus futuris non est necessaria monitio quod [illegible] monitio canonica [illegible]
q. i. c. [illegible] [illegible] [illegible] de sen. ex. in c.
[illegible] ubi iudex presumit [illegible] que sunt ad arma non desistere
a malo incepto [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] deponat arma [illegible] hospicia [illegible]
discedat a loco sine monitione quod [illegible] de [illegible]

[illegible] dicit [illegible] sustinet [illegible]
in c. [illegible]

in c. constitutionem de sen. ex. li. vi. In quo eciam dicitur exprimendo insi
ste necessitas aliud suspendi ut infra declarabitur. Item dicitur in do. c.
sacro allegatur hoc in textu presumat contra aliquem promoveri non premissa
ad vero tale sententiam profert contra ipso facto quibus incurrit contemptum maiorem et rep
pellibitur allegatur glo. in c. c. dicit quod superiorem non presumat ferre sententias
contra eos sed spiritualiter sed generaliter quod fuerint culpabiles vel mora culpa offensa
sed venabilis ea precesserit aut subsit. Concor. hoc in e. de. c. ro
mana. Et advertit / i. cautela adhibeat. Et clericus quibus ad eam alia
in precesserit mora culpa offensa sed venabilis ea cum rebelles et in
bedien. Sed modo contra hoc in dicitur quod sententia lata cum clericus et cum at
tem / quod non potest ibi clerici nominatim ut quod iudex dicitur sed
et generaliter / contra tales si talis quid fecerint / sit quod fuerint culpabiles
licet enim tal. sententia dicit ipse sit iniusta / ligat tamen q. et valet
militat ex q. iij. c. i. et ij. non contra ad deus c. a nobis alle
ut compreat. Item de. sen. alle. Et quia hoc tempore horribilitas
crimine incurrit ipso facto eo sententias ex. c. ex [illegible] i. s. crederetur
heri. Et hoc in c. de in dubiis de sen. ex. Item hoc / Et dele
monitio precedat expressa nominatim ubi fieri potest / alle dele fieri in generali
ut in statutis constitutionibus generalibus et in consuetudinibus locorum devenerit
inter omnes c. i. de constit. li. vi. et statutis ipsis / In quibus excipit rebelles
contempt. et iudicio ipso facto in diversis passibus / et ibidem imponunt penas
sequitatem a tali tempore de nunc in anno / et contra hominum non constituit. Item
dicit hoc in in de c. romana in fi. quod iudices contra eos sunt
illis constitutiones sententiae nova tamen confirmare culpabiles de quibus constat
et hoc dicitur ipse post in summo et melius / contra rebelles volle de cons.
ciuitas singulas suas per suas Leviatan / semel accepta et inter
viam amara per diversas constitutiones quae ipso facto c. de. me. [illegible]

Cum precipiam episcopis dicere monere nominatim et quod non
Excommunicans aliquem non premissa precipiam ex. do. ab eo contemptum maiori
et plane sed moneat primum c. statuimus de sen. ex. li. vi. nec in
generali nec in speciali ut in glo. ibidem. Et c. illud c. sed decreto / sic
sententiam excommunicationis lata et precipiantibus ex. do. ab eius lo. ut ex. post liceat
licet possit esse iniusta hoc an. in e. c. quam / subdit quod i. precipiam
in crimine non plus liberet ferri sententia generalis / et tales precipiam

incurrit duas sententias / iuris et hominis / et duplex requirit absolutio
et magis particulariter participans quam principalis Et ponitur in dicto c.
excepto primo / salvis constitutionibus contra illos qui dirimunt par-
ticipant dicit legens propter hoc quia nunc hoc intendit illa littera quod plures
per votum fuerint facientes participantem quia absque hoc perderent pri-
cipium sunt excepti de iure sed statuto / nec clarum tollitur par per
pars quod tenetur / Et comprehenduntur statuta sub illa exceptione videlicet
salvis constitutionibus eorum Et magis puniuntur participantem quam principales ut
patet Et demum statuimus emanavit quod iudices primo erat ad
fulminandum sententias eorum indiscrete in principalibus sed et in participantes
et applicarent eorum intendit sed ecclesia aut erat sic monitio ligari
participantem quia sententia talis fuerit eo ipso ligatus contra peccatore generale
aut peccatum mortale ut dicit Io. an. in c. c. super verbo ab eo. contradicit
eum de mon. lau. in sacramentali de sen. ex. qui dicit quod votum
fit duobus modis sic pro medio precepti statuti et sine hoc dicit
idem legens si fuerit sententia excommunicationis participantem ad votum ab aliis
quam ab votum verbi gratia dictus pro excommunicat aliquem quod sententia
et excommunicationis pro excommunicat omnes participantem cum eo votum sic modo
licet tale sententia fit dicta ligat tamen ut patet in Io. an. ut dicit hic adde
quod et iste sunt inde et etiam fuerint dicti rebelles astricti
in processu domini Abbatis insule beate marie et adhuc hodie sunt
sub vigore gabelle ad exactionem seu imponendam cervisie panis feudi
portorum et alia quas vocabat dictam tucken passistella
et duobus aliis casibus ipso facto incurrerunt sententiam excommunicationis maioris
ut constitutionibus provincialibus et specialis super lacus generalem de sen. ex.
et bis quod statuerit dei appellavit ex contra ecclesiam incurrit de sacramento
sub seculo tristo et rebellionem respicit / que inde supra
comitibus supponit et tradit tortoribus bona mea spoliati mea
dixit et horribilitas criminis aliud indicat et cum multis aliis indu-
rati animus contrarium sententias excommunicationis sustinent / licet potuisset
participantem talibus rebellibus ut clarius ex premissis ostensum est et
fuerint dicti rebelles ab alio quam dicto domino Abbate votum sic
monitio incipitur cum dicto domino Abbas contentum eos et participantem
eius monuit / et cum priusquam tunc ad locum cuius me deplorat
ecclesia illa possessione sed bis erat coram et ut vel Ecclesie sibi qui
contrarium / sprevit me. Et ponitur in dicto c. alia exceptio
(sollicitis)

-ff. si aliquis indurescat etc. quod videtur sic non accipi vel per glo. ibidem vel
dicat participando secum ita vel comedo et bibo sicut alter, vel reputet
excommunicatum, tamen vel liber vel in c. sacris de his que vi metu ve cau-
tur excommunicatum ponit per accommodationem spiritualem sed generalem excommunicare pote-
stis excommunicatio maiori. Nam curare debet dicti textus ne impedio sua illi
dat ut de c. c. statutum, l. vi. et quod statuta predicta quod sub pena excommunicationis
comprehendit dicit quod nominatim fieri debet monitio si fieri possit alias in
genere ne illusoria reddatur interdictio ut supra. Quomodo tamen dico quod iste
dum excepto eciam comprehendatur in c. constitutionem et c. statutum, c. de
de sen. ex. li. vi. quod dicit idem Iohannes et Io. an. quod dicit capitula sola
declarant c. statutum allegatum. Et c. interpretans sed declarans intelligit
secundum c. declaratio allegat ut in ... sic manet excepto sed
est statutis et consuetudinibus derogatum ut quod c. i. de consti. li. vi.
quod dicit notandum in dicto c. constitutionem quod dicit precise nominatim
debet fieri monitio contra participantes excommunicatum ut dicit et suspendunt
nisi si denunciatus aliud suaserit quod ecclesia dei condempnat vel alia
causa desiderat ut supra in c. adducta. Io. an. et idem Iohannes dicit
quod c. casus specialis in dicto c. constitutionem sic vero contra ius generale
exceptio ibidem predicta scilicet quod monitio potest fieri generalis. Io. an. in dicto c.
et liget ac sufficiat dicit idem Iohannes licet sit iniusta. Et intelli-
gitur premissa in iudice ordinario et delegato. c. statutum allegatum
et de statutis predictis communis. Io. an. dicat quod Io. tamen de li-
gato vero rescripto. Io. an. dicit quod difficilis et quando malignatur
hominum facilius erat iudicibus excommunicandum honoris eorum participibus. Quando
emanavit c. statutum allegatum ibi moneri debent participantes. Quando
ibidem iudices faciebant monitionem generalem contra participantes contra quos
emanavit c. constitutionem allegatum quod dicit nominatim participantes debent
moneri saluis ... exceptionibus et statutis predictis. Videtur iudices
quod non nominatim poterant participantes excommunicatione monere deberet
excepto tali et sufficit participantes viro in dominus, ut faciebant contra
monitionem de non participando sub pena suspensionis vel interdicti contra quos
premisse quod c. statutum c. ii. quod declarat sicut c. constitutionem dictum c.
statutum. Et hoc applicat dicit Io. an. et facit relacionem dictum
statutum ad dictum c. constitutionem ad c. statutum allegatum super verbo aber-

† Circa participacionem excommunicatorum esse notoria quod infra ... ne fieret ... Io. an. in c. ... in la-
teranensi de prebendis quod intelligi debet secundum exceptiones passus textus
et statuti.

Narrat Jo. an. in dicto c. statutum si iudices adhuc alias sinas
offerret q no gtinetur sub appellacione censure ecclesiastice
sedon suspen c. Jud' / puto d. ill' no ex g'niusse sic [illegible]
rendus est ad appellacionem. Et primissariatz op dur sol capta
statuimus (statuimus) / et statuta solum locum hnt in ptericpam
vo [illegible] / salue ss ex cor pedibus statutum / et aliis pnarratis
Sed tamen excusato minori etate no peccat / op tal etatis no
e gerlussa a gione hom c. q. xi q. iij. [illegible] et qd dici [illegible]
no cusse in tcia psona [illegible] ubi est ischoralit ad p
diem gitat etatem. Sed p incitu eadem in gstam seu d[illegible]
[illegible] ut ubi pluralitatis in c. dominati ss tue [illegible]
strum peccat [illegible] ubi quis gitat etatis d crime
d [illegible] etatis / minor ut sup [illegible] thoma [illegible]
gitat etatis no peccat mortalit [illegible] d tribus capitulis s. qui gitat
[illegible] xi q. iij c. [illegible] 2 c. ibi ipso iure etatis
et [illegible] transit in tcia psona et dicit ibi glo. q [illegible]
d. sen. ex / Tercij casus c. qui quis gitat etatis d [illegible]
[illegible] Jo. an. quarto capitulo qui quis gitat etatis d [illegible]
superior et cui suo [illegible] peccat mortalit [illegible] q. 6
d etatis ad pnapalis qui [illegible] etati pt op [illegible]
quis minus frequent [illegible] etatis / ubi est minus [illegible]
[illegible] mortalis [illegible] / sup plerumque simplice [illegible]
tione [illegible] et alia ponit [illegible] v [illegible] sol. [illegible]
maior [illegible] primissis [illegible] op nadio ordinat [illegible]
[illegible] minus et [illegible] pena [illegible]
[illegible] in c. in [illegible] d. rapto q ptina [illegible]
[illegible] op statuta ut [illegible] censuris et psonis ecclesiasticis
et pas [illegible] pene formidine [illegible] / op
ut dicit supra Jo. an. difficile [illegible] maliciis hominum / et
[illegible] statuta [illegible] in ordinario op delegato / sicut et c.
statuendo alia in quibus ponunt pene moderate [illegible]

[illegible] ab [illegible] ibi pamt [illegible] intelligi debet [illegible] / prohibitiones statuta [illegible] alie tenent ut pmittitur

paur fuit et tenet Ex premiss clare pz quo qualit
et qd Ptrapatres videtur debeat moneri multa enim vident
mortalibus abscondita vel quis vel vo aliud sit exaltabit
deus Terrena enim alterando confidunt qd celestis celsi-
tudo comparari Ad qua nos pducat omps Amen

Paulus

ptinet regularib9 ī traiecto.